

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Gülümser GÜÇLÜ

MİLLİYETÇİ-MUKADDESATÇI BİR DERGİ: TOPRAK DERGİSİ (1954-1961)

Tarih Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Gülümser GÜÇLÜ

MİLLİYETÇİ-MUKADDESATÇI BİR DERGİ: TOPRAK DERGİSİ (1954-1961)

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Aydın BEDEN

Tarih Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gülümser GÜÇLÜ'nün bu çalışması, jürimiz tarafından Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Murat KILIÇ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Aydın BEDEN (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Leyla DERViŞ (İmza)

Tez Başlığı: Milliyetçi-Mukaddesatçı Bir Dergi: Toprak Dergisi (1954-1961)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 28/06/2019

Mezuniyet Tarihi : 01/08/2019

Prof. Dr. İhsan BULUT

(İmza)

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Milliyetçi-Mukaddesatçı Bir Dergi: Toprak Dergisi (1954-1961)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Gülümser GÜÇLÜ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Gülümser GÜÇLÜ
Öğrenci Numarası	20165206008
Enstitü Ana Bilim Dalı	Tarih
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Aydın BEDEN
Tez Başlığı	Milliyetçi-Mukaddesatçı Bir Dergi: Toprak Dergisi (1954-1961)
Turnitin Ödev Numarası	1154591227

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 315 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 24/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 2

alıntılar dahil % 4 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeleri aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

24/07/2019

Dr. Öğr. Üyesi-Aydın BEDEN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

DÖNEMİN SİYASİ YAPISI VE TOPRAK DERGİSİ' NİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

1.1. 1954-1961 Arası Türkiye'de Siyasi Yapı.....	11
1.1.1. İkinci DP İktidarı (1954-1957).....	11
1.1.2. Üçüncü DP İktidarı (1957-1960).....	17
1.1.3. 1960 Askeri Müdahalesi.....	22
1.2. Toprak Dergisi'nin Yapısal Özellikleri.....	26
1.2.1. Şekli Özellikleri.....	26
1.2.2. Sahibi ve Yazar Kadrosu.....	27
1.2.3. Fikri Yapısı.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

TOPRAK DERGİSİ'NDE ELE ALINAN SİYASİ KONULAR

2.1. Milliyetçilik.....	34
2.1.1. Millet ve Milliyetçiliğin Tanımı.....	34
2.1.2. Türkiye'de Milliyetçiliğin Doğuşu.....	38
2.1.3. Türkiye'de Milliyetçilerin Bölünme Nedenleri.....	39
2.1.4. Türk Milliyetçiliğinin Karşısındaki Tehlikeler.....	41
2.1.5. Milliyetçilerin İzlemesi Gereken Yol.....	42
2.1.6. Remzi Oğuz Arık ve Türkiye Köylü Partisi.....	49
2.2. Türkçülük – Turancılık.....	52
2.2.1. Türkçülük - Turancılığın Tanımı.....	52
2.2.2. Ziya Gökalp ve Türkçülük.....	57
2.2.3. 1944 Irkçılık-Turancılık Davası.....	59
2.2.4. Dış Türkler Meselesi.....	63
2.2.4.1. Türk Dünyası.....	63

2.2.4.2.Türk Dünyasındaki Bağımsızlık Hareketleri.....	71
2.2.4.3.Türk Dünyasının Eksikleri ve Sunulan Çözümler.....	76
2.2.4.4.Dergide Ele Alınan Türkistanlı Düşünürler	80
2.3.Sosyalizm ve Komünizm.....	87
2.3.1. Derginin Komünizm Algısı	87
2.3.2. Türkiye’de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler	88
2.3.2.1.27 Mayıs Hareketi ve Türkiye’deki Komünist Algıya Etkileri	95
2.3.2.2.Komünizm İle Mücadele İçin Öneriler.....	102
2.3.3. Dünyadaki Komünizm Faaliyetleri	110
2.3.4. Derginin Komünistlik ile İtham Ettiği Kişiler.....	118
2.3.4.1.Türkiye’deki Komünistler	118
2.3.4.2.Yabancı Komünistler.....	140
2.3.5. Sol Neşriyat	142
2.3.5.1.Dergiler.....	142
2.3.5.2.Gazeteler.....	151
2.3.5.3. Kitaplar	153
2.4.Dönemin Siyasetine Bakış.....	156
2.4.1. Demokrat Parti’ye Bakış	156
2.4.1.1.27 Mayıs 1960 Öncesi	156
2.4.1.2.27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi Sonrası.....	159
2.4.2. Dergideki CHP ve İsmet İnönü Algısı	171
2.5.Batıcılık ve Batı’ya Bakış.....	175
2.6.Atatürk ve Atatürkçülük	180

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPRAK DERGİSİ’NDE ELE ALINAN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL KONULAR

3.1.Din	187
3.1.1. 1950-1961 Arası Türkiye’de Din Algısı ve Politik İstismarlar	187
3.1.2. Dinde Reform Meselesi.....	190
3.1.3. Komünizme Karşı Din.....	192
3.1.4. İslam ve Bilim	193
3.1.5. Dergide Ele Alınan Dini Konular.....	195
3.2.Edebiyat	203

3.2.1. Sol Edebiyatın Eleştirisi	203
3.2.1.1.Edebi Dilin Eleştirisi	203
3.2.1.2.Gazetelerde Solcu Yazar ve Eserlerinin Övülmesi	208
3.2.1.3.Yabancı Yazarlar	211
3.2.1.4.SSCB'nin Edebi Faaliyetleri	212
3.2.2. Sağ Edebiyatın Eleştirisi	214
3.3.Eğitim	218
3.3.1. Dönemin Eğitim Sorunları ve Sunulan Çözüm Önerileri	218
3.3.2. Köy Enstitüleri Hakkındaki Eleştiriler	224
3.3.3. Dini Eğitim Hakkında Öneriler	228
3.4.Aile ve Ahlak.....	234
3.5.Dil ve Tarih.....	239
3.6. Hukuk	243
3.7. Sağlık.....	247
3. 8. Nüfus	249
3.9. Kültür.....	251
3.10.Ekonomi	253
3.10.1. 1960 Öncesi Ekonomi Değerlendirmeleri	253
3.10.2. 1960 Sonrası Ekonomi Değerlendirmeleri.....	257
SONUÇ	260
KAYNAKÇA.....	263
EKLER	287
EK 1 - Toprak Dergisi'nin 15. Sayısının Kapağı.....	287
EK 2 - Toprak Dergisi'nin 24. Sayısının Kapağı.....	288
EK 3 - Toprak Dergisi'nin 40. Sayısının Kapağı.....	289
EK 4 -Peyami Safa Özel Sayısı'nın Kapağı.....	290
EK 5 - Fatih Erinç'in Toprak Dergisi'nde Yayınlanan Resmi.....	291
EK 6 - Muhsin Ertuğrul ve Nazım Hikmet'in Dergide Yayınlanan Resmi.	292
EK 7 - Özdemir Asaf'ın Toprak Dergisi'nde Yayınlanan Resmi.	293
EK 8 - Ahmet Emin Yalman ve Falih Rıfkı Atay'ın Yer Aldığı Dergi Kapağı.....	294
EK 9 - Pertev Naili Boratav'ın Toprak Dergisi'nde Yayınlanan Resmi	295
EK 10 - Ethem Menderes'in, Toprak Dergisi'ne Gönderdiği Mektup.....	296
EK 11 - Türkiye'ye Göç Etmiş Türkistanlıların, TBMM'ye Gönderdiği Mektup.....	297
ÖZGEÇMİŞ	298

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Adalet Partisi
BAYTUR	Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü
Bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
CENTO	Central Treaty Organization
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CMP	Cumhuriyetçi Millet Partisi
Çev.	Çeviren
DP	Demokrat Parti
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
Ed.	Editör
Ek.	Ek
EOKA	Ethniki Organosis Kyprion Agoniston
GPU	Gosudarstvennoe Polticheskoe Upravlenie
GSMH	Gayri Safi Milli Hâsıla
HP	Hürriyet Partisi
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
İTC	İttihat ve Terakki Cemiyeti
MBK	Milli Birlik Komitesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
NATO	Nort Atlantic Treaty Organization
NKVD	Narodnıy Komissariyat Vnutrennih Del
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Miller Meclisi
TDK	Türkiye Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
THKPC	Tütkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TMD	Türk Milliyetçiler Derneği
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	Türk Tarih Kurumu

ÖZET

1954-1968 yılları arasında aralıksız çıkan Toprak Dergisi milliyetçi dergi bağlamında, dönemin istikrarlı ve talep gören dergilerindedir. Dergi, sahibi İlhan Darendelioğlu ile adeta özdeşleşmiştir. Derginin ilk çıktığı 1945 yılında henüz bir lise öğrencisi olan Darendelioğlu, Toprak ile büyümüş ve olgunlaşmıştır. Aylık olarak yayınlanan Toprak Dergisi, yüksek satış oranları sayesinde yayın hayatına rahat bir şekilde devam etmiştir. Antikomünist bir yapısı olan dergi, ülkedeki her türlü sol kişi ve harekete karşı savaş açan hırçın bir üsluba sahiptir. Sadece solcular değil, milliyetçi görüş dışındaki herkes, Toprak için adeta bir muhalif vasfındadır. Bu sebeptendir ki Toprak bazı dönemlerde aşırı sağ olmakla dahi suçlanmıştır.

Yapılan çalışmada, Toprak Dergisi'nin II. Dönemi sayılan 1954-1961 arası dönem ele alınmıştır. 1960 askeri müdahalesi öncesi, DP Hükümeti ile iyi geçinen hatta savunucusu olan dergi, 1960 sonrası fikrini değiştirecektir. Derginin değişmeyen bir unsuru ise tek parti dönemi uygulamaları nedeniyle CHP'ye ve İnönü'ye olan karşıtlığıdır. 1954-1961 arası dönemde dergide işlenen temel konular "Milliyetçilik" ve "Komünizm"dir. Toprak Dergisi için, ülkede McCartycilik akımını üstlenmiştir diyebiliriz. Dergi, sol ve komünist olarak adlandırdıkları kişi ve eserlerini uzun uzadıya hatta bu kimselerin resimlerini koyarak ifşa etme politikasını şiar edinmiştir. Antikomünizmin temel dayanağı olarak dergide işlenen bir diğer konu ise "Din"dir. Dergi, milliyetçiliğin tüm renklerinden fikir adamlarını, siyasetçileri, yazarları, şairleri ve öğrencileri çatısı altında toplamıştır.

Toprak Dergisi, milliyetçilik adına sadece Türkiye sınırları içindeki problemleri değil "Dış Türkler" meselesinde sıkça ele almış, hatta Orta Asya kökenliyazarlara bünyesinde yer vermiştir. Dergi sadece teorik bilgileri değil, gündelik yaşanan olayları da milliyetçi ve antikomünist bir çerçevede dâhilinde değerlendirmiştir. Bunun yanında daha pek çok konu Toprak Dergisi'nde ele alınmıştır. Çalışma, Toprak Dergisi'nin tüm içeriğini analiz edip, Türk Siyasi Düşünce hayatına etkisi ve katkısını değerlendirmek üzere hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toprak Dergisi, İlhan Egemen Darendelioğlu, Antikomünizm, Türk Milliyetçiliği.

SUMMARY
A NATIONALIST-CONSERVATIVE JOURNAL: JOURNAL OF TOPRAK
(1954-1961)

Between 1954 and 1967, the periodical Toprak Journal is one of the stable and demanding periodicals in the context of nationalist journal. The journal has become synonymous with its owner İlhan Darendelioğlu. The journal was published for the first time in 1945, yet a high school student, Darendelioğlu, grown and matured with Toprak. Toprak Journal, which was published monthly, continued its broadcasting life with its high sales rates. The journal, which has an anti-Communist structure, has a wicked style that has waged war against any left person and movement in the country. Not only the leftists, but everyone outside the nationalist view, is an enemy for the Toprak. It is for this reason that the Toprak has been accused even of extreme right at some time.

In the study, the period between 1954 and 1961, which is counted as 2nd period of the Toprak Journal, is discussed. Before the 1960 Coup, the magazine even advocated with the DP government would change its mind after 1960. An unchanging element of the journal is its opposition to RPP and İnönü because of its practices in single-party period. In the period between 1954 and 1961, the main topics covered in the journal were Nationalism and Communism for the Toprak Journal, we can say that the country has assumed the McCartian movement. They have adopted the policy of exposing the left and the communist to the long term or even the pictures of the people and their works. Another issue that is handled in the journal as the basis of Anti Communism is religion. In the journal, he gathered ideas, politicians, writers, poets and students from all colors of nationalism under the same roof.

Toprak Journal, on behalf of nationalism not only the problems within the borders of Turkey Exterior, Turkey has also been dealt often made even home to writers from Central Asia. The journal evaluated not only the theoretical knowledge but also the daily events within a nationalist and anti-communist framework. In addition, many other topics are discussed in Toprak Journal. The study was designed to analyze the entire content of Toprak Journal and to evaluate its impact on Turkish Political Thought life and its contribution.

Keywords: Journal of Toprak, İlhan Egemen Darendelioğlu, Anti-Communism, Turkish Nationalism.

ÖNSÖZ

Dergiler, bir düşüncenin savunulması, yayılması ve kitlelere ulaştırılması açısından önem arz eden, toplumsal iletişim araçlarıdır. Akademik camiada pek çok dergi çalışması olmakla beraber, çalışmamıza benzer milliyetçi dergiler üzerine yapılan çalışmalarda oldukça fazladır.

Çalışma konumu belirlerken, en önemli kıstasım daha önce çalışılmamış ve orijinal bir konu olmasıydı. Genel olarak ilgi alanımın düşünce tarihi olması ise beni Toprak Dergisi'ni çalışmaya itti. Toprak Dergisi, milliyetçi bir dergi olarak dönemi ele alış ve tarz bakımından ilgi uyandıran bir kültür aracıdır. Öyle ki, dergi sayesinde milliyetçilerin, 1950'lerin ortalarından 1960'ların başına kadar olan düşünce yolculuğunu görmüş oluyoruz. Milliyetçi bir derginin, dönemin en önemli olayı olan 1960 Askeri Müdahalesi'ne tepkisini de yine böylelikle görmekteyiz.

Çalışmada ele alınan Toprak Dergisi, 1945-1967 yılları arasında çıkmış ve genel anlamda istikrarını korumuş bir dergidir. Zira Türk Yurdu'ndan sonra çıkan en uzun soluklu dergilerden biridir. Tezin konusu, derginin çıktığı II. dönemi yani 1954-1961 arasını ele almaktadır. Böyle bir sınırlandırmaya gitmek, konunun daha sağlıklı ele alınması açısından başvurulmuş bir yoldur. Özellikle II. dönemin ele alınma nedeni ise Türkiye'de DP yönetimiyle birlikte milliyetçi dergilerin tek parti yönetimine nazaran yükselişe geçtiği bir dönem olmasından kaynaklanmaktadır.

DP döneminde, milliyetçiliğin tüm renklerini barındıran, aylık fikir, sanat ve ülkü dergisi olarak yayınlanan Toprak Dergisi'nin Türk siyasi ve kültür hayatına yaptığı etkinin incelenmesi tezin başlıca amacıdır. Derginin hangi konuları ne şekilde ele aldığı ve nasıl yorumladığı mercek altına alınacaktır. Özellikle 1960 Askeri Müdahalesi bu anlamda kırılmanın yaşandığı en güzel örnektir. Dergi popülist uslubu ve fütursuzca ithamları sebebiyle yüksek satış oranını yakalamış, dönemin en popüler milliyetçi dergilerinden birisi olarak değerlendirilebilir. Derginin sahibi olan İlhan Egemen Darendelioğlu ise dergiyle eşdeğer mizacı sebebiyle sık sık davalık olan, milliyetçi camianın hırçın seslerinden birisidir. Keza öldürüldüğü yıla kadar, ara vermeden yayın hayatına devam etmiştir.

Çalışmanın planı; Giriş ve Sonuç dışında üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, dönemin genel siyasi yapısı ve Toprak Dergisi'nin özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. DP'nin 1954-1960 arası Türk siyasi hayatındaki faaliyetlerine dergide yer verilmesinin nedeni derginin tutumunun değerlendirilmesi açısından kıymetlidir. Zira antidemokratik bir yönetim denilebilecek bu dilim dergiye olumlu bir şekilde yansımış,

genel olarak DP'nin uygulamaları desteklenmiş ancak 1960 Askeri Müdahalesi ile derginin tutumu tezat bir yönde değişmiştir. Derginin yapısal özelliklerinin verildiği birinci bölümün ikinci kısmında ise yazar kadrosu, şekli özellikleri ve fikriyatının temellerine değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Toprak Dergisi'nde işlenen siyasi konular ele alınmıştır. Özellikle milliyetçilik hakkındaki görüşleri ve Türkçülük-Turancılık konusundaki fikirlerine yer verilmiştir. Antikomünist bir düşünce yapısına sahip olan derginin ana malzemesi solculuk ve komünizmdir. Bu hususta sosyalizm ve komünizmin Türkiye ve Dünya'daki faaliyetleri açıklanırken, bu konuda yapılması gerekenler değerlendirilmiştir. Derginin solcu ve komünist olarak değerlendirdiği kişiler ve eserlerine bu bölümde yer verilmiştir. Yine bu bölümde dönemin hükümetini ele alışları, Dış Türkler meselesine getirdikleri yorumları, Atatürk'e bakış açıları ele alınmış, Batıcılık hakkındaki düşüncelerine yer verilerek değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde, Toprak Dergisinde işlenen sosyo-ekonomik ve kültürel konular ele alınmıştır. Derginin din, edebiyat, eğitim, aile ve ahlak, dil ve tarih, hukuk, sağlık, nüfus, kültür ve ekonomi konusundaki görüşleri ve söz konusu alanlara ilişkin tavsiyeleri aktararak irdelenmiştir.

Şüphesiz tez yazım süreci, yüksek lisans eğitiminin en stresli dönemidir. Bu yolda beni yalnız bırakmayan kıymetli insanlara buradan teşekkür etmeyi bir borç bilirim. En başta, yüksek lisans dönemim ile kazandığım, bilim ve insanlık anlamında bana çok değer katan desteğini her zaman hissettiğim danışman hocam Aydın BEDEN'e; çalışmamızın konusunu belirleme ve kaynak bulma konusunda yardımcı olan, lisans eğitimimden itibaren akademi yolunda desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Murat KILIÇ'a; çalışmaktan sıkıldığım dönemlerde beni motive eden, güç aşılayan kıymetli hocam Fatma ŞİMŞEK'e ve jürimde yer alarak çalışmama değer katan sevgili hocam Leyla DERVİŞ'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Hocalarımla yanında, tez yazım sürecinde bir anne şefkati ile benimle ilgilenen kıymetli ablam Ligar ÜŞENMEZ'e; yine bu süreçte akla gelebilecek her türlü yardımı zaman kavramı olmadan sunan, motivasyonum her düştüğünde beni gücüyle kaldıran destek olan, sevgili kuzenim Mehmet KILIÇ'a; aynı ideali paylaştığım lisanstan bu yana bilim yolunda beni destekleyen kıymetli arkadaşım Ekin TOPÇUOĞLU'na; Antalya'yı ikinci memleketim yapan kıymetli dostlarım Fatma, Cevat, Albina ve Sadık'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, maddi manevi tüm desteklerini hissettiğim, bu günlere gelmemde en büyük paya sahip olan, her zaman arkamda duran vefakâr anneme ve canım babama; her başım sıkıştığında yardımına koşan kıymetli dayım Osman ÇELİK'e; küçük küçük yürekleriyle

beni anlamaya ve bu süreçte destek olmaya çalışan ikiz kardeşlerim Âdem ve Yaşar'a sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimi, bilim insanı olmam için küçüklüğümde beni destekleyen, her türlü imkânı sunan, bu hayatta en çok sevdiğim ve kıymet verdiğim yakın zamanda aramızdan ayrılan rahmetli dedem Kemal GÜÇLÜ' ye ithaf etmek istiyorum.

Tezimi düzenleme konusunda yardımlarını esirgemeyen, desteğini her zaman hissettiğim çok kıymetli Sertan UYSAL'a da teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Çalışmamın, fikir akımlarına özellikle de milliyetçiliğe ilgi duyanlara yardımcı, dergi çalışması yapanlara örnek ve akademi camiasına faydalı olmasını temenni ediyorum.

Gülümser GÜÇLÜ
Antalya, 2019

GİRİŞ

Bir kavram olarak “Milliyetçilik”i tanımlamak güçtür. Zira milliyetçilik, tarihte bulunduğu topluma, ortama, zamana ve kişilere göre anlamı ve algılanışı değişiklik gösteren bir kavramdır. Bu durumu en iyi Andrew Heywood’un “...milliyetçilik şizofren bir siyasi karakter taşımaktadır.”¹ sözleriyle açıklayabiliriz. Ana unsuru olan “Millet” ise “...Latince doğum anlamına gelen nasci kelimesinden türemektedir. Natio şekline dönüştüğünde, doğum ya da doğum yeri açısından birleşen insanlar grubuna tekabül eder. Özgün kullanımıyla millet (nation); hiçbir siyasi atıf taşımamakla birlikte, bir insan türüne ya da ırksal bir gruba işaret eder.”² Bu temel açıklamayla beraber Ernest Renan’ın, milleti günlük plebisit olarak tanımlaması dikkate değerdir.³ Tıpkı milliyetçiliğin net bir açıklamasının olmaması gibi, millet de bir kabulleniş biçimidir. Bu kabullenişin kıstasları tamamen kişilerin elindedir.

1789 Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı, hızlı bir şekilde çok uluslu imparatorluklarda yayılmış ve dağılmalara neden olmuştur. Avrupa’da yayılmaya başlayan milliyetçilik akımından Osmanlı’nın da payını alması uzun sürmeyecektir.

Çok uluslu Osmanlı Devleti, dağılma tehdidine karşı, Batılı devletlerin yönlendirmesiyle çeşitli reform hareketlerine girmiştir. Yapılan reformlar sonrası Osmanlı, Avrupa’nın açık pazarı haline gelmiş bu ise plansız bir borçlanmayı doğurmuştur. Bu reformlar ekonomik ve politik anlamda Osmanlı’yı Batı’nın yarı sömürgesi haline getirmiştir.⁴ Bu süreçte Osmanlı aydınlarının, ülkeyi bulunduğu kötü durumdan çıkarmak amacıyla ortaya attığı akımlar; Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık olacaktır.

Osmanlı’daki hareketin yanı sıra, Kırım’da İsmail Gaspıralı’nın ortaya koyduğu Türkçülük hareketi önem arz etmektedir. Türkler arasında birlik fikrinin temelini atan, “Dilde, İşte, Fikirde Birlik” sloganı ile kültürel bir hareket başlatan Gaspıralı, bu anlamda kıymetlidir. Kırım’ın Bahçesaray şehrinde doğan Gaspıralı, Türkçü-Turancı fikirlerini, 1883 yılında çıkarmaya başladığı Tercüman gazetesi ile yaymıştır. Gaspıralı’nın getirdiği usul-i cedid ile dil anlamında önemli bir yol kat edilmiştir.

Osmanlı’da Türkçülük fikrinin oluşmasında ise Kafkasya’dan gelen Türk fikir adamlarının hayati önemi vardır. Zira ülkede “Pantürkizm” fikrinin ilk ortaya çıkışı, Yusuf Akçura’nın Üç Tarz-ı Siyaset eseriyle gerçekleşmiştir. Bu eserinden dolayı Akçura’ya “Pantürkizmin Babası” denmiştir. 1904 yılında yayınlanan bu makalede Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük ele alınmış ve kurtuluşun Türkçülük üzerinden olacağı sonucu

¹ Heywood, 2013: 164.

² Heywood, 2013: 161.

³ Renan, 1946: 97-124.

⁴ Ortaylı, 1995: 227.

çıkarılmıştır.⁵ Akçura, 1909 yılında, İTC'nin etkin olduğu dönemde İstanbul'a gelmiş, 1911 yılında çıkmaya başlayan Türk Yurdu Dergisinde yazılar yazarak Türkçülüğe katkıda bulunmuştur.⁶

Türkçülüğün siyasi bir mahiyet kazanması İTC ile olmuştur. Türkçülüğü siyasi ideoloji olarak benimseyen İTC, bu hususta Ziya Gökalp'in oluşturduğu Türkçülük teorisi yolunda ilerlemiştir. 1876 Diyarbakır doğumlu olan Gökalp, 1895 yılında İstanbul'a gelmiş ama II. Abdülhamit'e karşı muhalif hareketlerin içinde bulunmaktan dolayı suçlanmış ve 1898'de tutuklanıp Diyarbakır'a sürülmüştür. II. Meşrutiyet'ten sonra İTC'nin Diyarbakır şubesini kurmuş ve Diyarbakır temsilcisi olarak görev yapmıştır. II. Meşrutiyet döneminde fikirleri daha çok olgunlaşan Gökalp, kurtuluş yolunu Turancılık olarak belirlemiştir. 1910'da Ali Canip ve Ömer Seyfettin ile Selanik'te kurdukları Genç Kalemler dergisinde Turancılık fikriyatına katkıda bulunmuştur.⁷

Gökalp, eserleri olan "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak", "Türkçülüğün Esasları" ve "Kızıl Elma" gibi eserlerinde aslında Çağdaş İslam Türkçülüğünü savunmuştur. Akçura, Türkçülüğü diğer fikirlerin yanında önde tutarken; Gökalp, hepsini birbirinin eklemi görmüş ve bir sentez oluşturmuştur, denilebilir. Bazı fikir adamları İslam ile milliyetçilik arasında bağ kurarken, bazıları Türkçülüğü daha üst değer olarak ele almıştır. Bu fikir adamlarının ortak noktası İslam ile milliyetçilik arasında bir husumet olmadığını savunmalarıdır. Bu fikri savunan fikir adamları arasında Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı ve M. Emin Resulzade'yi sayılabilir.⁸

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Türkçülük adına atılan en önemli adımlardan birisi de kurulan teşkilatlardır. Bu teşkilatların ilki, 1908 yılında nizamnamesini yayınlayan Türk Derneği'dir. Bu derneğin kurucuları Necip Asım ve Veled Çelebi'dir. Osmanlı içinde ve dışındaki Türkleri bir araya toplayan bu dernek, Osmanlıcılığa sadık kalırken, dil ve kültür anlamında Türkçü bir tavır takınmıştır.⁹ Daha önce değinilen Genç Kalemler Dergisi'nde ise "Yeni Lisan" fikri çerçevesinde dilde sadeleşme uygulanmıştır.¹⁰

Örgütlenme anlamında, mihenk taşı oluşturulan asıl cemiyet 1911 yılında kurulan Türk Yurdu Cemiyeti'dir. Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, Ahmet

⁵ Akçura, 2007: 6-23.

⁶ Atatürk döneminde ise İstanbul mebusu olarak mecliste yer almıştır. 1932 yılında TTK başkanı seçilen Akçura, 1935 yılında ölünceye kadar görevine devam etmiştir. Bkz. Yüce, 1989: 228-229. Yusuf Akçura'nın yanında sınır dışından gelerek Türkçülüğe hizmet edenler arasında Zeki Velidi Togan ve Sadri Maksudi Arsal'da sayılmalıdır.

⁷ Gökalp, 1990: 2.

⁸ Ögün, 2004: 279.

⁹ Üstel, 2004: 25.

¹⁰ Sarımay, 2004: 113.

Hikmet Müftüoğlu, Hüseyinzade Ali ve Akil Muhtar Özden bu cemiyetin kurucularıdır. Cemiyet, Türk Yurdu dergisini çıkarmaya başlayacaktır. Cemiyetin tüm kurucularının 1912’de kurulan Türk Ocağı’na katılması ise asıl dönüm noktasıdır. Zira Türk Yurdu dergisi bu tarihten sonra Türk Ocaklarının basın organı olacak ve 1931 yılına kadar ara vermeden yayımlanacaktır.¹¹ Özellikle Balkan Savaşları’nda sonra Türk Ocağı ve İTC kaynaşmış, Ziya Gökalp’in önderliğinde milliyetçilerin yuvası haline gelmiştir.¹²

Ziya Gökalp’in Türkçüğünün, en önemli noktalarından birisi sadece Türkiye’yi değil, sınır dışındaki Türkleri de içine alan bir “Turan İmparatorluğu”nu benimsemiş olmasıydı. Nitekim Birinci Dünya Savaşına girilirken, Turan hayalinin gerçekleşeceğine dair ümitler vardı fakat Enver Paşa’nın yenilgileri, Turan’ı bir hayalden öteye götüremedi. Yeni kurulacak Türkiye Cumhuriyeti ise Birinci Dünya Savaşı deneyiminin ardından bu hayalin peşinden gitmemiş, antlaşmalar ile çizilen Misak-ı Milli sınırları içinde milli bir devlet olarak kalmıştır.¹³ Öte yandan II. Meşrutiyet sonrası asıl mahiyetini kazanan Türkçülük hareketi, tek parti yönetimi sırasında duraklayacak, 1945 sonrası liberal ortamda yeniden filizlenecektir.

Birinci Dünya Savaşı sonrası kurulan yeni Türk devletinde ümmetten millete geçiş için devletin hazırladığı resmi milliyetçilik anlayışı benimsenmiştir. Türkiye’de milliyetçilik, devlet oluşumunda bilerek kullanıldı ve tüm birimlerine yerleştirildi.¹⁴ Ancak yeni Türkiye’nin milli kimlik inşası sonradan oluşturuldu. Ayşe Kadioğlu’nun tabiri ile yeni kurulan Türkiye, “milletini arayan bir devlet”ti.¹⁵

Yeni kurulan devlette milliyetçilik bilincinin oturması için gerek tarih, gerekse de dil olsun kültürel devrimler yapılmıştır. Bu hususta TTK ve TDK’nın kurulması önemli iki hamledir. Böylelikle, tek parti döneminde, milliyetçiliğın iki ana unsuruköklü bir şekilde oturtulmuştur. Dönemin milliyetçilik anlayışı, laik-pozitivist bir yapıdadır. Bunun yanında, Turancılık ve irredantizme uzaktır.¹⁶ Atatürk döneminde kültür çalışmalarının temeli Afet İnan’ın okuduğu bir kitapta Türklere sarı ırk denmesiyle başlar. Öyle ki yapılan çalışmalar, Türklerin kökeninin araştırılıp, beyaz ırktan geldiğini kanıtlamak üzerine şekillenmiştir. Köken Orta Asya’ya dayandırılmıştır, ancak Turancılık bir şiar olarak benimsenmemiştir. Zira böyle bir hamle yeni kurulan devlet için tehlikeli sayılabilecek bir durumdur. Oysa yeni kurulan bir ülkenin öncelikle kendi ayakları üzerinde durması gerekmektedir. Türkiye, tam bağımsız bir ülke olmayı başardığı için Orta Asya ülkelerince her zaman örnek alınacak bir

¹¹ Tunaya, 1998: 141-142.

¹² Sarıay, 2004: 146-159.

¹³ Yıldız, 2004: 101.

¹⁴ Karpat, 2010: 330.

¹⁵ Kadioğlu, 2003: 287.

¹⁶ Kılıç, 2016: 18.

ülke olarak görülmüştür. Toprak Dergisi'nde de görüleceği üzere yardım istenilen ilk ülke hep Türkiye olmuştur. Türkiye, Orta Asya'nın esir Türkleri için önemli bir örnektir.

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, ırk ve dine dayandırılmamıştır. Yeni Türk devletinin Osmanlı mirasını reddettiği göz önüne alınırsa, din olgusuna neden soğuk baktığı anlaşılabilir. Osmanlı Devleti'nin ümmet anlayışının temeli İslam'la alakalıdır. Öyle ki Atatürk'ün, İslam'ın ümmet siyasetinin, milliyetçilik bağlarını zayıflattığına dair görüşleri olduğu da bilinmektedir.¹⁷ Bunun yanında asla irredantist bir temeli de olmayan resmi milliyetçilik anlayışı gereği 1931 yılında tehlikeli bulunan Türk Ocakları kapatılmıştır. CHP, Türk Ocakları'nı Halkevleri'ne dönüştürerek kendi bünyesi içinde eritmiştir.¹⁸ Türkçüler, bu hamleden sonra ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşacak liberal ortamda, dip akıntı olmaktan çıkacaklardır.

1930'ların Türkçülük anlamında önde gelen isimleri arasında Nihal Atsız, Rıza Nur ve Reha Oğuz Türkkkan sayılırken, 1945 sonrası Atsız'ın yanında Hüseyin Namık Orkun, Hikmet Tanyu ve Nejdet Sançar gibi isimlerde yer alacaktır.¹⁹

Tek parti döneminde Türkçü-Turancı hareketin en beligin sesi Nihal Atsız olmuştur. Atsız 1931-32 arasında Atsız Mecmua'yı²⁰, 1933-34 arasında Orhun Dergisi'ni çıkarmıştır. Ancak irredantist tutumu ve diğer fikir adamlarına sataşmasından dolayı bu dergiler devlet tarafından kapatılmıştır. 1943 yılında tekrar çıkarmaya başladığı Orhun mecmuasında eleştirel tavrını bırakmayan Atsız'ın sonunu dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı iki mektup getirmiştir. Bu mektuplarda, ülkede tehlike olarak gördüğü komünistleri açıklayan Atsız, Sabahattin Ali'ye vatan haini demiştir. İlk mektubunda Orhun Dergisi kapatılmış, ikincisinde ise dönemin Maarif Vekili Hasan Ali Yücel öğretmenliğine son vermiştir. Atsız ile birlikte diğer Türkçü-Turancıların²¹ hapse atılmasına neden olan 1944'teki Irkçılık-Turancılık Davası'nın temeli buraya dayanmaktadır.²² Bu davanın temelinde yatan asıl olay ise İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yenilgiler alması ve Türkiye'nin bu durumla tarafsızlık ilkesini pekiştirmek istemesidir. Türkçü-Turancıların bu söylemlerinin Batı tarafından dikkat çekmesinden korkulmuştur. Irkçılık-Turancılık Davası Türkçülerin tasfiyesi ile sonuçlanmıştır.²³ Toprak Dergisi'nin yazar kadrosunda bulunanların çoğunun bu dava

¹⁷ Kışlalı, 2007: 47.

¹⁸ Sarımay, 2004: 324.

¹⁹ Kılıç, 2016: 21.

²⁰ Atsız Mecmua'da, Atsız'dan sonra gelen en önemli isim Zeki Velidi Togan olmuştur. Bkz. Ertekin, 2003: 360.

²¹ Nihal Atsız'ın yanında Bedriye Atsız, Nejdet Sançar, Reha Oğuz Türkkkan, Hüseyin Namık Orkun, Nihad Sami Banarlı, Hamdi Sadi Özbek, Fethi Tevetoğlu, Akdes Nimet Kurat, Zeki Velidi Togan ve Alparslan Türkeş'in içinde yer aldığı 57 kişi mahkûm edilmiştir. Bkz. Önen 2005:131-132.

²² Akün, 1991: 87-91.

²³ Karpat, 2010: 220-221.

dolayısıyla hüküm giymiş olması olması, dergiye yansıyan en bariz unsurlardandır. Özellikle Atsız, Toprak Dergisi'nde kaleme aldığı yazılarında dönemin devlet adamlarına özellikle İsmet İnönü'ye olan husumetini dile getirmiştir.

Tek Parti döneminde Türkçülük anlamında öne çıkan diğer bir isim Reha Oğuz Türkkan'dır. Atsız'a nazaran daha ılıman bir ırk anlayışına sahip olmakla beraber irredantizmi savunanlar arasında yer alır. Türkkan, 1938-39 arasında "Ergenekon"²⁴, 1939-42 arasında ise "Bozkurt"²⁵ Dergisi'ni çıkarmıştır. Bu iki dergi devlet tarafından kapatılırken, 1942-43 arasında çıkardığı "Gökbörü"²⁶ ise maddi imkân yetersizliğinden kapanmıştır.

Rıza Nur, Toprak Dergisi'nde büyük Türkçü olarak anılan diğer isimdir. İrkçı ve irredantist olan Rıza Nur, 1931-38 arası "Türkbilik Revüsü (Revue de Turcologie)" ve 1942'de "Tanrıdağ" dergisini çıkarmıştır.²⁷

Milliyetçiler temelde Anadoluocular ve Türkçüler olarak ikiye ayrılmaktaydı. Türkçülerden sonra Anadoluocular hakkında da bilgi vermek yerinde olacaktır.

Anadolucuların temeli yine II. Meşrutiyet'e dayanmaktadır. İlk çıkış noktası Mütareke döneminde "Memleketçilik" şeklindedir. 1917'de "Küçük Türkçülük" ya da "Türkiyecilik" olarak anılmıştır. 1919'da ise "Anadoluculuk" Hilmi Ziya Ülken tarafından ortaya atılmıştır. Ülken, yazar ve düşünür Henri Lichttenberger'e ait olan "Richard Wagner: Poete et Penseur" eserinden esinlenmiştir. Ülken bu doğrultuda "Anadolu" dergisini çıkarmıştır.²⁸

Anadoluculuğun siyasi ayağını tek parti döneminde ve sonrasında Nurettin Topçu ile Remzi Oğuz Arık oluşturur. Anadoluocular İslam ve Anadolu temelli bir milliyetçilik anlayışını benimsemişlerdir. Onlar için Türk milletinin başlangıcı 1071'dir. Türkçü-Turancuların aldığı Orta Asya merkezli anlayış, Anadoluocularda Anadolu ile sınırlı kalmıştır. Anadoluocular için Türk'ün dini İslam, vatani Anadolu idi. Anadoluocuların saf ırk kaygısında olmadığı da açıktır.²⁹

1945 sonrası CHP'nin liberal hamleleri İslam ve dinin sentezine olanak sağlamıştır. Bu hususta 1949 yılında Türk Ocaklarını yeniden kuran Hamdullah Suphi Tanrıöver'in 1931'de kapatılmadan önce Türk Ocaklarında din aleyhtarı söylemlerine karşın, bu dönemde dini, milletlerin en eski ve kuvvetli müessesesi sayması da samimi karşılanmamıştır.³⁰ Bu bilgiden milliyetçilerin ayakta kalmak adına dine sarıldığı yargısını çıkarmak da mümkündür. Cemil Koçak'ın tespiti ile Türk milliyetçileri millet için önem arz eden İslam dinini kabul

²⁴ Sefercioğlu, 2008b: 15-16.

²⁵ Sefercioğlu, 2008b: 19-21.

²⁶ Sefercioğlu, 2008b: 26-27.

²⁷ Sefercioğlu, 2008b: 23-24.

²⁸ Ülken, 2001: 477-478.

²⁹ Murat Kılıç, 2016: 26-34.

³⁰ Bora, 2012: 125-126.

etmek zorunda kalmış da olabilirler.³¹ Halkı belli bir milliyetçilik kalıbına ikna etmek yerine, milliyetçiliğin halka göre şekillendiği bir evre başlamıştır.

1946 yılında Reha Oğuz Türkkân'ın yayınladığı “İleri Türkçülük ve Partiler” kitabı, bir ırkçının dönemin şartlarına göre ılımanlaşması olarak nitelendirilmiştir.³² Keza Nihal Atsız'ın dini konulara girmemesi dönemin milliyetçi-muhafazakâr terkibine bağlanmıştır.³³

1950 yılı ise Türkiye’de çok partili sistemin uygulanmaya başlandığı, tek parti hükümetinin bittiği, iktidarın el değiştirdiği ve insanların demokrasi adına beklentiye girdiği önemli bir tarihtir. Nitekim DP dönemi antikomünist ideolojinin etkisiyle sol düşüncelerin bastırılmaya çalışıldığı, milliyetçi ve İslamcı kesimlerin ise güçlendiği bir dönem olacaktır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, çok partili hayata geçilirken, saf belirlemek adına antikomünizm Türkiye’nin resmi ve milli ideolojisi olmuştur. DP Hükümeti, devraldığı antikomünist tavrı pekiştirmiştir. Bunun ilk örneği, yeni kurulan hükümetin komünistlere karşı savaşan Güney Kore’ye asker yollamasıdır. Antikomünist algının şekillendiği diğer önemli bir örnek ise ülkede kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleridir. İlk olarak 1950-1953 arasında Zonguldak’ta faaliyet gösteren bu dernek, asıl işlevini 1956’da kurulan şubesi ile kazanmıştır. Derneğin kuruluş bildirisinde, Türk milletinin varlığının, komünizme karşı başarılı olmakla endeksli olduğu bildirilmiştir.³⁴

Temelde birbirinden çok farklı olan milliyetçiliğin ana kolları, İkinci Dünya Savaşı sonrası komünizm tehlikesi karşısında aynı çatı altında birleşme kararı almışlardır. Milliyetçilerin birleşmeye giden yolu hızlı olmamıştır. 1946 yılında İstanbul’da kurulan Türk Kültür Ocağı, Türkçülerin bu dönemde kurduğu ilk teşkilattır. Başkanlığını Ali Hatipoğlu’nun yaptığı olan kuruluşun içinde, Nurullah Topçu da yer almaktaydı. İkinci milliyetçi kuruluş, aynı yıl İstanbul’da kurulan Türk Kültür Çalışmaları Derneği’dir. Bu derneğin kurucuları arasında Darendelioğlu da bulunmaktaydı. Yine aynı yıl Hikmet Tanyu önderliğinde bu kez Ankara’da Türk Kültür Derneği kurulmuştur. 1949 yılına gelindiğinde ise İstanbul’da Türk Gençlik Teşkilatı tesis edilecektir. Son olarak, Genç Türkler Cemiyeti’ne değinilirse 1945 sonrası milliyetçi hareketin teşkilatlanma adını çok yol kat ettiği görülür. Tüm bu teşkilatlanmaların sonucunda milliyetçiler İstanbul’da 1950 yılında Milliyetçi Federasyonun çatısı altında toplanmışlardır.³⁵ Diğer taraftan 1949 yılında tekrar açılan Türk Ocaklarının tek

³¹ Koçak, 2003: 609.

³² Bora ve Ünüvar, 2015: 165.

³³ Şanlı, 2010: 59-60.

³⁴ Bora ve Ünüvar, 2015: 160.

³⁵ Kılıç, 2016: 76-88.

parti söylemlerini yinelemesi alternatifini olan diğer yeni milliyetçi kuruluşların olmasından dolayı yoğun bir ilgi görmedi.³⁶

Milliyetçi Federasyonu, 1951 yılında yaptığı kurultayda aldığı kararla TMD'yi kurmuştur. Böylece kendini fesh eden dernekler de TMD'ye katılmıştır.³⁷ Bu birlikteliği en iyi anlatan cümle Osman Yüksel'in "Tanrı Dağı Kadar Türk, Hira Dağı Kadar Müslüman" söylemidir.³⁸ Ancak TMD, 1953 yılında kapatılmış ve milliyetçiler tekrar eski dağınık hallerine dönmüşlerdir. Derneğin kapatılma nedeni ise 1952 yılında, Ahmet Emin Yalman'a düzenlenen suikastın failinin bu derneğin üyesi olmasıdır.³⁹ Bu derneğin halefi olarak 1954 yılında Milliyetçiler Derneği kurulacaktır. Yeni dernekte Anadolucular başat güç olacak ve daha ziyade ilmi konferanslarla ilgileneceklerdir.⁴⁰

Milliyetçi-muhafazakâr düşüncenin bu dönemdeki temel direklerinden biri de Peyami Safa ve 1953-60 arası çıkardığı Türk Düşüncesi Dergisi'dir. Tanıl Bora'nın söylemiyle "Peyami Safa gibi uzun süre Kemalist inkılabın ve CHP'nin yanında görünmüş bir yazarın, bu dergiyle muhafazakâr bir düşünce platformu oluşturmaya girişmesi"⁴¹ ilginç ve dikkate değer bulunmuştur.

Antikomünizmin pekiştiği bu ortamda kendine yer bulan önemli bir kesimde İslamcılar olmuştur. İslamcılara göre CHP yönetiminde manevi anlamda boşluğa düşen insanların komünizme yönelme ihtimali yüksektir.⁴² İslamcı kesimin seslerinden Necip Fazıl Kısakürek, CHP'nin üzerine gitmesi için DP'ye söylemlerde bulunacak hatta CHP için "haşere" tanımını kullanacaktır.⁴³ Bu dönemde İslamcılığın önemli isimlerinden Said-i Nursi de kendine yer bulmuş ve komünizmle mücadele için risalelerinin araç olarak kullanılabilceğini belirtmiştir. Ayrıca 1958 yılında Komünizmle Mücadele Dergisi'nin yayıncısı olan Bekir Berk'in, Said'i Nursi'nin avukatlığını yapması⁴⁴ düşüncelerine destek verdiğini göstermektedir.

Milliyetçi, muhafazakâr ve islamcı düşüncenin kendine yer bulduğu 1950'li yıllarda, mevcut durumdan iki grup memnun kalmamıştır. Bunlardan birincisi, antikomünizm ideolojisi altında ezilen solcular ve önceden DP'yi destekleyen hatta partiye ismini veren Ahmet Emin Yalman önderliğindeki liberallerdir. Solcuların basında ve cemiyetlerde

³⁶ Sefercioğlu, 2008b: 24-27.

³⁷ Kılıç, 2016: 102-111.

³⁸ Kılıç, 2011: 4.

³⁹ Kılıç, 2016: 191-198.

⁴⁰ Bora ve Ünüvar, 2015: 167.

⁴¹ Bora ve Ünüvar, 2015: 168.

⁴² Bora ve Ünüvar, 2015: 160.

⁴³ Kısakürek, 2008: 30.

⁴⁴ Bora ve Ünüvar: 2015: 164.

gördükleri muamele bu çalışmanın ana konusu dâhilinde olup sık sık yer verilen bir husus olduğu için burada açıklama gereği duyulmamıştır.

Yine Toprak Dergisi dışında 1900'lerin başından 1960'lara kadar çıkan diğer milliyetçi dergiler hakkında da kısaca bilgi vermek konunun anlaşılması açısından yerinde olacaktır. Türkçülük anlamında 1911-1912 arasında çıkan ilk dergi; Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip tarafından çıkarılan Genç Kalemler'dir. 1911 yılında çıkan ve Türkçü dergilerin en uzun ömürlüsü olan Türk Yurdu ise ilerleyen zamanda Türk Ocaklarının basın organı haline gelmiştir. 1911-1912 arasında çıkan diğer bir dergi ise Türk Sözü'dür.⁴⁵

1930'lar ile 1940'larda, yani tek parti döneminde çıkan dergilere de bakılacak olursa ilk olarak Nihal Atsız'ın 1931-1932 arasında çıkardığı Atsız Mecmua dikkat çeker. Onun dışında 1933-1948 arası Hıfı Oğuz Bekata, Çığır Dergisi'ni çıkarıştır. Çığır, CHP'nin altı ok ilkesine dayalı yayın yapmaktaydı. Atsız'ın, Atsız Mecmua kapatıldıktan sonra çıkardığı diğer dergi 1933-1944 yılları arasında dönemsel olarak çıkardığı Orhun'dur. Tek parti döneminin önde gelen fikir adamı Reha Oğuz Türkkan ise 1938-1939 arasında Ergenekon Dergisi'ni çıkartmıştır. Bu dönemde çıkan diğer bir dergi başyazarı İsmail Hami Danişment olan Türklük Dergisi'dir ve 1939-1940 arasında çıkmıştır. 1939'da çıkan diğer önemli bir dergi Fethi Tevetoğlu'nun Kopuz Dergisi olup, 1944 yılına kadar çıkmıştır. Reha Oğuz Türkkan'ın Ergenekon Dergisi kapatılınca 1939 yılında Bozkurt Dergisi'ni çıkarmaya başlamıştır. Fakat Bozkurt' ta diğer dergi ile aynı akıbeti yaşamış ve 1942'de kapatılmıştır. 1941'de farklı bir isim olan Orhan Seyfi Orhon, Gaspıralı'nın birlik söylemi ile Çınaraltı Dergisi'ni çıkarmıştır. Dergi 1944 Irkçılık-Turancılık Davası döneminde zayıflayıp kapanmıştır. 1942 yılında Remzi Oğuz Arık'ın Umumi Neşriyat Müdürü olarak yer aldığı Millet Dergisi çıkmaya başlamıştır. Bu dergide Irkçılık-Turancılık Davası sebebiyle yayın hayatına son vermiştir. Bu dönemde ünlü Türkçü fikir adamı Rıza Nur da 1942 yılında Tanrıdağ Dergisi'ni çıkarmıştır. Dergi, Rıza Nur'un ani ölümü ile kapanmıştır. 1942 yılında kısa süre çıkan bir diğer dergi de Türk Amacı olmuştur. Ahmet Caferoğlu'na ait olan bu derginin yazar kadrosunda Fuat Köprülü gibi isimler bulunmaktaydı. 1942-1951 yılları arasında çıkan Doğu Dergisi de yazar kadrosunda M. Emin Yurdakul, Halide Edip, C. Seyidahmet Kırımer ve Necip Fazıl Kısakürek gibi daha pek çok dönemin ünlü fikir adamlarına ev sahipliği yapması açısından önemlidir. 1942 yılında, kapatılan dergilerine karşın yılmadan tekrar dergi çıkaran Reha Oğuz Türkkan'ın bu dönemde çıkardığı üçüncü dergi Gökbörü'dür. Gökbörü'nün akıbeti diğer dergilere nazaran farklı olmuş ve maddi yetersizlik yüzünden 1943'de kapanmıştır. Raşide Sançar'ın 1943 yılında çıkarmak istediği ama tek sayı yayınladığı Türk Sazı Dergisi de bu anlamda ilginçtir.

⁴⁵ Sefercioğlu, 2008b: 5-10.

1945-1948 yılları arasında Ümit Yaşar Oğuzcan'ın Yazı İşleri Müdürlüğü'nü yaptığı diğer bir Türkçü Dergi ise Türke Doğru'dur. Derginin yazar kadrosunda, Darendelioğlu da bulunmaktadır. Bu süreçte Darendelioğlu'nun içinde bulunduğu bir diğer dergi ise 1945-1946 yıllarında çıkan Bucak'tır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Toprak Dergisi de 1945 yılında, İlhan Darendelioğlu'nun öğrenci olduğu dönemde çıkmaya başlamıştır. Bunlar dışında 1940'ların Türkçü dergileri olarak 1946-1947 yılları arasında çıkan Özleyiş, 1947'de çıkan Altın Işık, Kürşad ve son olarak 1948-1950 arasında çıkan Kalem Dergisi görülmektedir.⁴⁶

1950'li yıllarda yani DP'nin geldiği, tek parti döneminin sonra erdiği ortamda çıkan Türkçü dergilere bakılacak olursa ilk olarak ismiyle dönemin ideolojisini yansıtan Komünizme Karşı Mücadele Dergisi görülür. İmtiyaz sahipliğini Bekir Berk'in üstlendiği derginin yazar kadrosunda, dönemin önemli isimlerinden Nurettin Topçu, Mirza Bala, Fethi Tevetoğlu, Hasan Ferit Cansever, Remzi Oğuz Arık ve Zeki Velidi Togan'ı görmek mümkündür. Dergi 2 yıl yayın yaparak 1952 yılında kapanmıştır. 1951-1953 arasında Mehmet Saadettin Aygen ise Türkeli Dergisi'nin çıkarmıştır. Dergi, TMD'nin kapatılmasından sonra tehlikeli bulunarak kapatılmıştır. Atsız'ın başyazar olduğu, Orkun Dergisi de yine 1950 yılında İsmet Tümtürk'ün sahipliğinde çıkmış ve 1952 yılında Atsız'ın veda yazısı ile kapanmıştır. Bu kapanış sonrası TMD'nin de kapatılması milliyetçi camiayı umutsuzluğa sürüklemiştir. 1951-1952 arasında, maddi imkânsızlıklar yüzünden kapatılan Tanrıdağ Dergisi de, yazar kadrosunda Arif Nihat Asya, Osman Yüksel, Nejdet Sançar ve Nurettin Topçu gibi isimleri barındırması açısından önemlidir. Kısa ömürlü diğer dergiler ise 1951'de Asım Yahyabeyoğlu'nun çıkardığı Büyük Dava Dergisi ve Hüsameddin Akmumcu'nun Türklük ve Mukaddesat Düşmanlarıyla Savaş Dergisi'dir. 1951-1953 arasında TMD'nin organı olarak çıkan Mefkûre Dergisi genel olarak derneğin genel merkezinden haberler vermesi açısından kıymetlidir. Derneğin kapatılması ile derginin yayın hayatı da bitmiştir. 1952 yılının kısa ömürlü dergileri olarak Aras ve Oğuz gösterilebilir. 1953 yılının sonunda ise karşımıza Peyami Safa'nın Türk Düşüncesi Dergisi çıkmaktadır. Bu dergi diğerlerine nazaran daha istikrarlı çıkmış ve 1960'a kadar devam etmiştir. Bu dönemde maddi imkânsızlıklar yüzünden çok kısa süre dayanabilen dergiler; 1954'te çıkan Gurbet, 1955'te çıkan Türk Dünyası ve 1956'da çıkan Kopuz'dur. 1956-1958 arası çıkan Ocak Dergisi de yine ses getiren Türkçü dergilerdendir.⁴⁷ Toprak Dergisi'ni değerli kılan hususlardan en önemlisi de, kısa ve kısır olan milliyetçi dergiler arasında en uzun soluklu çıkan dergi olmasıdır.

⁴⁶ Sefercioğlu, 2008a: 10-35.

⁴⁷ Sefercioğlu, 2008a: 35-52.

Sonuçta 1900'lerin başında 1960 Askeri Müdahalesi'ne kadar geçen süreç değerlendirilecek olursa, Türkçü dergilerin bir kısmı kapatılmış, bir kısmının da maddi imkânsızlıklar yüzünden yayın hayatına son verilmiş olduğu görülmektedir. Kapatılmaların genel nedeni, Türkiye'nin dış politikada diğer devletler ile arasının bozulmaması, yani ülke çıkarının korunmak istenmesi olmuştur. Gerek İkinci Dünya Savaşı gerek sonrasındaki Soğuk Savaş bu anlamda kıstas olmuştur. Bu bağlamda Türkçü-Turancı hareket cumhuriyetin ilk yıllarında siyasal sahada kendini gösterme şansı bulamamış ve tek şansları olan dergi yayıncılığı ile fikirlerini ifade etmek istemişlerdir. Fakat çıkarılan dergiler kapatılmış ya da maddi imkânsızlıklardan dolayı uzun soluklu olmamıştır. 1945 sonrası dergi sayılarında bir artış olmakla beraber yine uzun soluklu dergilere rastlamak pek mümkün değildir.

Toprak Dergisi, tez anlamında kapsamlı olarak ilk defa çalışmada ele alınmıştır. Ancak 2008 yılında Ali Öztürk'ün, "1960-1980 Döneminde Milliyetçi İdeolojiyi Savunan Dergi Muhtevalarının Tahlili (Toprak, Bozkurt, Devlet)" isimli yüksek lisans tezi ile Toprak Dergisi'nin 1960-1980 arası döneminde ele aldığını burada belirtmek gerekir. Bu çalışma, yöntem ve derginin ele alınan yılları anlamında çalışmamdan ayrılmaktadır.

Dergi çalışmaları bakımından bilinmesi gereken bir diğer eser, bu çalışmada da yararlanılan Necmeddin Sefercioğlu'nun "Türkçü Dergiler" isiminde ki 60 kadar dergiyi ele aldığı eseridir. Yazarın deyimiyle, bilimsellikten ziyade bu konu hakkında çalışma yapanlara kılavuz olacak şekilde tasarlanan eserde, Toprak Dergisi'nin şekli, fikri ve dönemsel özellikleri yüzeysel bir bakışla sunulmuştur.

Tez yazımında temel kaynak, Toprak Dergisi'nin 1954-1961 arası çıkardığı tüm sayılardır. Bu sayılardaki tüm makaleler incelenmiş, temelde siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel konular olarak tasnif edilmiştir. Toprak Dergisi'nin yanında dönemin siyasi düşünce hayatını ve milliyetçiliğin Türkiye'deki seyrini anlamak için çeşitli eserlerden de istifade edilmiş, böylelikle de bir değerlendirme ve sonuç elde edilmek istenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DÖNEMİN SİYASİ YAPISI VE TOPRAK DERGİSİ' NİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

1.1. 1954-1961 Arası Türkiye'de Siyasi Yapı

1946 yılında tarih sahnesine çıkan DP, CHP'ye alternatif parti olduğundan halkın büyük çoğunluğu için bir umut olmuştur. Nitekim 1946 seçimlerinde umduğunu bulamasa da 1950'de ezici bir başarı elde ederek hükümetini kurmuştur. 1950 seçimleri ile beraber, 27 yıllık tek parti iktidarı demokratik ve usulüne uygun seçimler ile yıkılmış bulunmaktaydı. DP'nin demokratik yolla kazandığı bu başarı tarihte "Beyaz Devrim" olarak anılacaktır.⁴⁸ DP, 1950-1954 arası yönetiminde gerek dış yardımlar gerekse de hava koşullarının güzel gitmesiyle ülkede bahar havası estirmiştir. Fakat plansız ve programsız hareket eden DP, gittikçe katılacak ve adının tam tersi bir ruha bürünecektir.

1.1.1. İkinci DP İktidarı (1954-1957)

1954 seçimlerine hazırlanırken taraflar gergin bir süreç yaşamışlardır. CHP adına propaganda yapan İsmet İnönü, DP'yi plansız ekonomik uygulamaları yönünden eleştirmekteydi. İnönü'nün bu eleştirilerine cevap veren ise cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Celal Bayar olmuştur, İnönü'nün yaptığı hataya düşerek tarafsızlığını koruyamamıştır. Seçim sürecindeki ortamın gerginliği halka yansımış CHP ve DP taraftarları kahvehanelerini dahi ayırmışlardır.⁴⁹ Dahası muhalefet ve iktidar arasındaki seviye gittikçe düşmeye başlamış, Adnan Menderes, CHP'nin seçim propagandaları için "Moskova Radyosu kadar mide bulandırıcı"⁵⁰ ifadelerini kullanmıştır. Rusların aşağılandığı, antikomünizmin hat safhada olduğu bu dönemde böyle bir ithamın ağır bir hakaret olarak değerlendirdiği söylenebilir.

Sonuçta 1954 Seçimleri, 2 Mayıs'ta yapılmış ve DP daha büyük bir başarı ile seçimlerden çıkmıştır. Buna göre, DP 490 milletvekili çıkarırken, CHP 30 milletvekili ancak çıkarabilmiştir.⁵¹ Bu başarının altında halkın memnuniyeti yatmaktaydı. Gerek ABD, gerekse Kore Savaşı'nın yarattığı ortamda ihracat ürünlerinin iyi para getirmesi ve DP'nin tarımı ciddi manada desteklemesi seçmen sayısını arttırmıştır. İnsanların alım gücünün artması ekonomiyi canlandırmıştır.⁵²

⁴⁸ Ahmad, 2010: 60.

⁴⁹ Çavdar, 2004: 47.

⁵⁰ Ahmad, 2010: 73.

⁵¹ Çavdar, 2004: 48.

⁵² Çavdar, 2004: 46. İnönü'nün damadı olan Metin Toker dahi, eğer görevlendirmesi olmasaydı ve oy kullanma fırsatı yakalayabilseydi 1954 seçimlerinde DP'ye oy vereceğini belirtmiştir. 1954 yılı Türkiye'de insanların

Menderes'in ilerleyen zamanda yapacakları düşünülürse, aslında bu seçimler DP'nin sonunu getirmiştir. Çünkü Menderes, bu seçimlerden sonra tek adam anlayışına bürünmüştür. Ahmet Emin Yalman ile görüşen Menderes, seçimlerden önce basına danışmanın daha yararlı olduğunu düşünürken, seçim sonrası halkın bu desteği ile kendisinin önemli kararları alabileceği seviyede olduğuna kanaat getirmiş ve danışmanın yersiz olduğunu ifade etmiştir.⁵³ Menderes'in bu ifadeleri gazeteci ve akademisyenleri DP'den uzaklaştırmıştır. CHP "halk için halka rağmen" anlayışını benimsemişken DP'de halk için en iyisini kendisinin bileceğini düşünmeye başlamıştır. Bu anlayışlar maalesef benzeşmektedir.⁵⁴ Aslında DP'yi yanlış kararlar alırken durdurabilecek güçte bir muhalefet olsaydı, kötü sona sürüklenmeyebilirdi. Zira DP her kararını meclisten geçirecek milletvekili sayısına sahipti.⁵⁵

Seçim sonrası ilk meclis toplantısı 14 Mayıs'ta yapılmış, Celal Bayar Cumhurbaşkanlığına, Refik Koraltan Meclis Başkanlığı'na seçilmiştir. Adnan Menderes, tekrar hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir.⁵⁶ Menderes, hükümeti kurduktan sonra ilk iş olarak yardım almak için Haziran'ın başında ABD'ye gitmiştir. ABD yardım teklifini kabul etmiştir ama DP için yeterli olmasa gerek ki, Menderes bu ziyaretten sonra birde Almanya'ya gitmiş ve ticaret anlaşması yaparak Almanya'dan kredi almıştır.⁵⁷ DP'nin dayandığı önemli ekonomik bir olanak da İkinci Dünya Savaşı sırasında yüklü miktarda döviz biriktiren Merkez Bankası olmuştur.⁵⁸

1954 seçimlerinden sonra ülke gündemine oturan en önemli mesele 6-7 Eylül Olayları⁵⁹ olmuştur. Bu olayın temeli dünyada başlayan bağımsızlık hareketlerinin Kıbrıs'a yansımalarıdır. Kıbrıs'ta EOKA'nın kurulması ve sonrasında "Enosis" propagandasının yapılması krizin başlangıcı olmuştur.⁶⁰ 1950'li yıllarda başlayan bu hareketi Türkiye bir sorun olarak görmemiştir. Zira Dış İşleri bakanı Fuat Köprülü de bu durumu demeçlerinde reddetmiştir. Fakat Hürriyet Gazetesi'nde yazan Sedat Simavi bu duruma dikkat çekmiştir. Kıbrıs'ta ki olaylara Anavatan'dan tepki üniversite gençliğinden gelmiş Milli Türk Talebe Birliği ve Türk Talebe Federasyonu çeşitli yürüyüşler düzenlemişlerdir. 1955 öncesi atılan

geleceğe umutla baktığı refah bir dönemdir. Toker'in 1957 seçimlerinde bu kararı değiştirmiştir. Bkz. Toker, 1991a: 25.

⁵³ Ahmad, 2010: 76.

⁵⁴ Ahmad, 2006: 143.

⁵⁵ Toker, 1991a: 20. Menderes, 1954 seçimlerinden başarılı çıksa da bürokrasiye güvenmemekteydi. Bu sebeple 1954'te bir yasa çıkartarak, görevinde 25 yılı dolduranların emekli edilmesini sağlamıştır. Bu yasa profesör ve yargıçlarında etkilenmiştir. Bkz. Toker, 1991a: 32. Görüldüğü üzere DP, Meclis'teki sayıca üstünlüğü sayesinde istediğini yapabilir hale gelmiştir.

⁵⁶ Eroğul, 2014: 150.

⁵⁷ Eroğul, 2014: 150-151.

⁵⁸ Çavdar, 2004: 46.

⁵⁹ 6/7 Eylül Olaylarının Türkiye'ye yansımaları hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Demir, 2012: 37-63; Keser, 2012: 181-226.

⁶⁰ Fırat ve Kürçüoğlu, 2013: 593- 607.

slogan “Kıbrıs Türk’tür, Türk Kalacak” iken sonradan değişerek “Ya Taksim, Ya Ölüm” olmuştur.⁶¹ Milliyetçi camia için Kıbrıs meselesi büyük önem arz etmekteydi. Öyle ki, Türkçülüğün kabardığı, Menderes’in bunu kullanarak ön plana çıktığı bir gelişmedir.

Kıbrıs meselesinin zirvesi Atatürk’ün Selanik’teki evinde bomba patlatılması sonrası çıkan 6-7 Eylül Olaylarıdır. 1955 yılında yaşanan bu olay İstanbul’da halkın sokaklara inip Rum asıllı vatandaşların ev ve iş yerlerine saldırması ile bir yağma hareketine dönüşmüştür. İzmir’de ise halk NATO karargâhı önündeki Yunan bayrağını yakmıştır. Askerin müdahalesi akşam 10 civarında olmuştur.⁶² Hükümet bu olaylar karşısında önlem olarak İzmir, Ankara ve İstanbul’da sıkıyönetim ilan etmiştir. Bu olaylar sonrası bazı sol kesimden kimseler suçlanmış hatta Kemal Tahir, Aziz Nesin ve Asım Bezirci isimler tevkif edilmiştir. Fakat sonrasında suçsuz bulunarak salınmışlardır. Bu olay sonrası pek çok Rum İstanbul’dan göç etmiştir.⁶³ Olaylar sonrası İçişleri Bakanı istifa etmiştir. Yapılan araştırmalara göre olaylar sırasında 5622 konutun yağmalandığı tespit edilmiştir.⁶⁴

1954 sonrasında bilindiği üzere DP ekonomik çıkmaza doğru yol almaya başlamıştır. Bunun nedeni gelen yardımların ve eldeki imkânların gerek yanlış gerekse plansız bir şekilde harcanmasıdır. DP döneminde halka sunulan ABD kaynaklı maddi yardımlar en çok tarımda atılıma yaramıştır. Verim artışı görülmeyen bu dönemde üretimin artması, devletin köylüye tarım alanı açması, traktör yardımı ve ürünlerin devlet eli ile yüksek fiyattan alınması çiftçiler için refah sağlamıştır.⁶⁵

Bu dönemde sağlanan tarımsal büyüme, beraberinde pek çok kötü sonuçları da getirmiştir. Zira DP bu büyümeyi tarım yöntemlerini geliştirerek, sulama ve gübreleme modernitesini getirerek yapmamıştır. Makinalar sadece toprağın işleme süresini hızlandırmıştı. Asıl büyümenin nedeni -ki bu suni bir büyümeydi- daha fazla alanda tarım yapılmasıydı. Nitekim havaların kötü gitmesiyle Türkiye yine dışarıdan buğday ithal edecek duruma düşecektir. Ekonomik büyüme %13’den %4’e düşmüş, 1955 yılında dış ticaret açığı 1950’ye oranla 8 kat artmıştır. Türkiye’nin 1960’daki dış borcu GSMH’nin ¼’ü seviyesine yükselmiştir. Aslında zengin toprak ağalarından alınmayan verginin alınmasıyla –vergilerinin

⁶¹ Çavdar, 2004: 49.

⁶² Çavdar, 2004: 50. Feroz Ahmad, bu kalkışmaya “lumpen proletaryasının” yani İstanbul’un yerli zenginlerinin yanında geçerek İstanbul’a gelmiş ayakkabı boyacısı, kapıcılar, dilenciler vs. gibi meslekten olup kıt kanaat geçinen kişilerin neden olduğunu belirtir. Bkz. Ahmad, 2010: 81-82. Bu bir anlamda fakirin zengine beslediği husumeti ortaya çıkarmıştır.

⁶³ Çavdar, 2004: 53. DP Hükümeti 6/7 Eylül Olaylarını solcuların çıkardığı tezini kanıtlamak için ABD’den bir uzman dahi getirtmiş ama uzman komünistlerin bu kadar güçlü olmayacağını savunarak DP’nin görüşünü reddetmiştir. Bkz. Eroğul, 2014: 166. Bu olaylarda Yalman ise bakan Namık Gedik’i suçlamıştır ama bu işin faturası “Kıbrıs Türktür Derneği”ne kesilmiştir. Bkz. Yalman, 1997: 1648-1649.

⁶⁴ Zürcher, 2017: 336.

⁶⁵ Çavdar, 2004: 55.

sadece % 2'sini veriyorlardı- bu durum bir nebze rahatlatılabilirdi ama DP toprak ağalarının desteğinden yoksun kalmamak için bunu gerçekleştiriyordu.⁶⁶ Dönemin en büyük sorunlarından birisi tarım yardımlarının küçük çiftçiye değil sadece toprak ağalarının işine yaramasıdır. Tarlalarda mevsimlik işçi olarak çalışanların işsiz kalması ve durumlarının kötüye gitmesi üzerinde durulmamıştır.⁶⁷ Bozulan traktörlerinin yedek parça yoksunluğundan tamir edilememesi de dönemin başlıca sorunlarından.

DP'nin planlı ekonomiye karşı aşırı karşıt bir tavır alması, onu hataya sürüklemiştir. Çiftçilerin desteklenmesi adına ürünlerinin yüksek fiyattan alınması bir taraftan da hazineyi eritmekteydi çünkü DP, Merkez Bankası'ndan gerekli parayı alıp sonrasında bu borcunu ödemiordu. CHP döneminde sıkı ekonomik tedbirlerden bunalan DP kendi döneminde plansız bir ekonomi uygulayarak ülkede ekonomik krize zemin hazırlamıştır.⁶⁸

DP'nin bu dönemde ülkeye kazandırdığı ilkler ve yeniliklerde olmuştur. DP, tarımdaki gibi olmasa da hayvancılıkta da belli miktarda destekleme sağlamıştır. Et-Balık Kurumu ve Süt Endüstrisi Kurumları bu dönemde kurulmuştur. DP'nin ülkeye kazandırdığı diğer bir fayda ise baraj yapımıdır. Sulama ve enerji üretimi DP döneminde ele alınan konulardan biriydi. Bunun yanında devlet şeker, tekstil ve çimento alanlarında da kamu yatırımları gerçekleştirmiştir. Bu dönemde büyüyen bir kolda bankacılık olmuştur. Garanti Bankası, Pamukbank ve Akbank bu dönemde kurulmuştur. Yine bu dönemin önemli gelişmelerinden biride köylere elektriğin gelmesi olmuştur. Bu sayede radyo ve telefon ağı genişlemiş, köylerin dış dünyadan haber alması sağlanmıştır.⁶⁹

DP'nin dışa bağımlı ve programsız ekonomisi, dış yardımların kesilmesi ve ödeme dengesinin bozulması ile krize dönüşmüştür. DP ilk olarak CHP'nin savaş döneminde kullandığı Milli Korunma Yasası'nı tekrar getirmiş, belli ürünlere narh uygulaması koymuştur. Bu gelişmeler ise piyasada karaborsacılığı arttırmıştır. Menderes ABD'den beklediğini bulamayınca bu kez yönünü Moskova'ya çevirmiştir. İşte bu nokta milliyetçiler açısından oldukça önemli olsa da Toprak Dergisi bu hususta tek bir yazı dahi kaleme almamıştır.

Öte yandan ekonominin düzeltilmesi için Hollandalı ekonomist Prof. Jan Tinbergen davet edilmiş, bu da çare olmayınca Türkiye son olarak IMF'ye başvurmuş ve verilen

⁶⁶ Zürcher, 2017: 333.

⁶⁷ Çavdar, 2004: 55-56.

⁶⁸ Çavdar, 2004: 59.

⁶⁹ Çavdar, 2004: 58-60.

talimatları yerine getirmiştir. Bu talimatların bir sonucu olarak da 1 dolar 9,05 TL'ye çıkarılmıştır.⁷⁰

DP'nin ekonomi alanında yaptığı ilk hata çok yüksek bir büyüme hedefi belirleyip üretim kapasitesini iyileştirmeyi ihmal etmesidir. İkinci olarak DP liderlerinin, devletçilik ve ekonomik planlamaya karşıt oluşları hatta bu kavramları komünizmle bir tutmaları büyük bir hata olmuştur. Üçüncü en önemli hata ise yapılan yatırımların stratejiden uzak, siyasi çıkarlara hizmet etmesidir. Yapılan çoğu fabrika için uygun yer ve gereklilik düşünülmemiştir. Bu sebeple her yere şeker fabrikası açan DP, şeker üretiminin aşırılığı karşısında hiçbir şey yapamamış ve ucuz fiyattan satmak zorunda kalmıştır.⁷¹

Kötü giden ekonominin yanı sıra bu dönemde DP'nin iyice despot bir hal aldığı da söylenebilir. İktidar, üniversitelerden, kamu çalışanlarına kadar özellikle de basın ve gazeteciler üzerinde tam bir tahakküm kurulmuştur. Basında kendi aleyhine bir yazı olması gazetecilere hapis hane, gazetelere kapanma yolunu göstermekteydi. 1954-57 arasında dönemin önemli muhalif gazetecilerinden Hüseyin Cahit Yalçın, Bedii Faik, Metin Toker ve Şinasi Nahit gibi pek çok gazeteci hapis cezası ile yargılanmış ve bazıları hapse mahkûm olmuştur.⁷²

Gazeteler konusunda ise durum farklı değildi. Sıkıyönetim ve Meclis'in tatil olmasından faydalanan DP, muhalefetin öncü sesleri olan Ulus Gazetesi'ni süresiz, Hergün ve Hürriyet Gazetelerini 15'er günlüğüne kapatmıştır. DP basını susturabilmiş ama kendi içindeki eleştirileri durduramamıştır. İlk olarak 18 Ocak 1955'de Haluk Timurtaş, Feridun Ergin, Ekrem Cenani ve Kenan Akmanlar hükümetin ekonomi politikasını bir rapor yayınlamışlardır. Sonrasında DP içinden 19 kişilik bir grup basına ispat hakkının tanınması ile ilgili önerge hazırlamışlar ve DP'yi kendi içinde bir çıkmaza sürüklemişlerdir. DP çözümü bu 19 kişinin 9'unu partiden ihraç etmekte bulmuştur. Geriye kalan 10 kişi ise istifa etmiştir. İstifa eden milletvekilleri Hürriyet Partisi'ni kuracak kişilerdir.⁷³ DP'liler basına ispat hakkının tanınmaması için çabalamış, hatta Menderes'e eğer böyle bir hak tanırsa ilk kendisinin aşk hayatının ortaya dökülmek istendiği uyarısı yapılmıştır.⁷⁴

DP 4. Olağan Kongresi'ni 15 Ekim 1955 tarihinde yine Ankara'daki Büyük Sinema'da gerçekleştirmişlerdir. Toplamda 1300 kadar delege toplanmıştır. Bu toplantıda ekonominin

⁷⁰ Çavdar, 2004: 62.

⁷¹ Zürcher, 2017: 329-330.

⁷² Çavdar, 2004: 63. Halk bu tutuklamalara bir şekilde tavrını koymaktaydı. Bu duruma örnek olarak Hüseyin Cahit Yalçın'ın doğum günü gösterilebilir. 7 Aralık 1954'te, Yalçın'ın 80. doğum günü olması sebebiyle kendisi hapis hane olduğu için, CHP'liler kutlama için cezaevine pasta götürmek istemişlerdir. Bu istek küçük çaplı olay çıkmasına neden olmuştur. Bkz. Toker, 1991a: 67.

⁷³ Eroğul, 2014: 169-170.

⁷⁴ Toker, 1991a: 106.

gidişatı ciddi mahiyette eleştirilmiştir. Toplantıdaki diğer önemli bir konu 19'ların milletvekilliğinden de istifa etmeleri konusuydu. Tabi bu istek anayasaya aykırı bir hamle olurdu. Neticede 19'lar 19 Kasım 1955'te Hürriyet Partisi'ni⁷⁵ resmen kurmuşlardır.⁷⁶

DP Meclis Grubu üyeleri, parti liderlerinin söylediklerini yapmaması ve ekonominin kötü gidişatı karşısında hükümete gensoru hazırlama eğilimine girmişlerdir. Bu durum karşısında ticaret bakanı, maliye bakanı ve dışişleri bakanı istifa etmiştir. Menderes bu sırada Bağdat Paktı nedeniyle Irak'taydı ve döndüğünde bu durumla karşılaşması onu korkutmuştur. Diğer bakanlarında kabineden çekilmesi ile Menderes tam istifaya hazırlanırken Mükerrer Sarol, istifa yerine tek başına DP Meclis Grubu'ndan güvenoyu istemesini önermiştir. Bu sayede tek başına gruptan güvenoyu alan Menderes, dördüncü bir kabine kurmuştur. Yeni kabine 13 Aralık 1955'te güvenoyu almıştır.⁷⁷

1957 seçimleri öncesi DP'nin bu yönetimine son vermek isteyen muhalefet birlik olmuştur. Birleşen CHP, HP ve CMP, anayasa mahkemesi, iki meclisli parlamento ve Devlet Planlama Teşkilatı gibi yeni fikirler sunmuşlardır. Birleşen muhalefet, anayasanın değiştirilmesi konusunda hem fikirdi. Özellikle kişi hak ve hürriyetleri, yargılama sistemi üzerinde tadilat istenmiştir. Birleşen muhalifler isteklerini bir bildiri şeklinde 5 Eylül 1957'de yayınlamışlardır.⁷⁸ Bu bildiri sonrası Fuat Köprülü DP'den istifa etmiştir. Bu sıralarda yapılan CHP'nin 9. Kurultayı'na HP ve CMP de katılmıştır. Kurultayda, demokrasinin ve hukuk devleti anlayışının getirileceği tekrarlanmıştır.⁷⁹ Tabi ki DP bu durum karşısında tedbirini almış ve 11 Haziran 1957'de Meclis'te yasa değişikliği yaparak bu muhaliflerin karma seçim listesi yapmasını engellemiştir.⁸⁰ DP durumun daha da kötüye gideceğini sezdiği için iktidarı kaybetmemek adına 1958'de yapılacak genel seçimleri de 1957'ye çekmiştir.

1957 seçiminde muhalefet, hukuk devleti kurulacağını, yargının bağımsız ve adaletli olacağını, üniversite ve radyoya baskı yapılmayacağını, meclis ve anayasa için yeni sistemlerin getirileceğini savunurken, DP kalkınma politikası ve imar planları üzerinde durmuştur. DP antidemokratik durumu görmezden gelmiştir.⁸¹

1957 seçimlerine yaklaşırken DP, çiftçilerin ürünlerinin yüksek fiyattan alınacağını ve tarım kredi borçlarının ödemelerin erteleneceğini müjdelemiştir. Devlet radyosunu kendi seçim çıkarları için kullanan iktidar, bu ayrıcalığı muhalefete göstermemiştir. Menderes kendi

⁷⁵ HP hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çakmak, 2008: 153-186.

⁷⁶ Eroğul, 2014: 171-173.

⁷⁷ Eroğul, 2014: 174-177.

⁷⁸ Karpat, 2010: 66.

⁷⁹ Çavdar, 2004: 66.

⁸⁰ Zürcher, 2017: 337.

⁸¹ Çavdar, 2004: 67.

iktidarı döneminde ülkede 15.000 cami yapıldığını da konuşmalarına eklemeyi unutmamıştır.⁸²

1.1.2. Üçüncü DP İktidarı (1957-1960)

1957 seçimleri 27 Ekim’de gerçekleşmiştir. Bu seçim sonrası Meclis’e DP 419, CHP 173, HP ise 4 milletvekili soktu.⁸³ DP oylarını düşürmüş, CHP ise yükseltmiştir.⁸⁴

1957 genel seçimlerinden sonra DP’nin baskısı iyice artmıştır. Zira seçim sonrası Gaziantep’te yaşanan olaylar da ülkeyi germiştir. Seçim sonrası yapılan ilk açıklamalarda Antep’te CHP’nin kazandığı duyurulmuş sonrasında ise bir yanlışlık yapıldığı ve 1000 oy farkla DP’nin kazandığını açıklanmıştır. Tabi bu duruma CHP tepki göstermiş oyların tekrar sayılması istenmiş, ancak o gece oy pusulalarının bulunduğu bina yanmıştır. Bu yangın sonrası halkın tepkisi daha da büyümüştür. Gaziantep’te yaşanan bu olaylar sonrası DP’li milletvekiller⁸⁵ tarafından “Şiddet Tedbirleri Komisyonu” kurulmuştur.⁸⁶ Bazı yerlerde CHP’li seçmenin kütüklerde adı çıkmadığı için oyunu kullanamadığı da suçlamalar arasındadır. İnönü bu olaylara için “kütük marifetleri” tabirini kullanmıştır.⁸⁷ CHP’nin 1946’da yaptığı hatayı DP 1957 seçimlerinde tekrarlamıştır. DP, tek parti döneminde eleştirdiği bütün unsurları bizzat kendisi yaparak tarihe geçmiş bir partidir.

Seçimler 27 Ekim’de yapılmış fakat Menderes’in kabinesini oluşturması yaklaşık bir ayını almıştır. Yeni Hükümet programını 4 Aralık’ta Meclis’e sunmuş ve aynı gün güvenoyu almıştır.⁸⁸

1957 Seçimlerinde sonra DP baskı tedbirlerini daha çok arttırmıştır. Basın ciddi anlamda sindirilmiştir. Pek çok gazetecinin tutuklanmasıyla beraber Yeni Sabah ve Dünya gazeteleri adeta yönetime biat eder hale gelmiştir. Bunun yanında DP üniversiteden gelen karşı düşüncelere de ağır tepki vermekteydi. Bunun en önemli örneği İstanbul Üniversitesi Hukuk Prof. Hüseyin Nail Kubalı’nın açığa alınması olmuştur. Bu durum üniversite gençliğini galeyana getirmiş, gösteri yapmalarına neden olmuştur.⁸⁹ Kubalı’nın açığa alınma nedeni DP’nin 27 Aralık 1957 tarihinde kabul ettiği yeni içtüzük için “hukuken katmerli bir

⁸² Ahmad, 210: 86.

⁸³ Çavdar, 2004: 69.

⁸⁴ Menderes 1957 seçimi akşamı «Allah bana bir daha öyle bir gece yaşamayı nasip etmesin» diyecektir. Sonraki gelişmelerin daha da kötü olacağı aklına gelmemiştir. Bkz. Toker, 1991a: 11.

⁸⁵ Şiddet Tedbirleri Komisyonu, muhalefet ve basının yıkıcı faaliyetlerini incelemek amacıyla kurulmuştu. Bu komisyonda Başkan Halil Köymen idi. Bunun yanında Halil Özyörük, İlhan Sipahioğlu, İzzet Akçal, Ekrem Anıt, Bahadır Dülger, Nusret Kirişçioğlu, Burhan Belge, Halim Alyot, Hadi Tan, Osman Bibioğlu, Zeki Erataman, Hamdi Sancar, Mehmet Daim Süalp ve Behzat Bilgin yer almıştır. Bkz. Çavdar, 2004: 70.

⁸⁶ Çavdar, 2004: 70; Ahmad, 2010: 88.

⁸⁷ Toker, 1991b: 13.

⁸⁸ Eroğul, 2014: 206.

⁸⁹ Ahmad, 2010: 90.

sakatlıkla malul”⁹⁰ yorumunu yapması yüzünden olmuştur. Bu iç tüzükle beraber Mecliste fikir hürriyeti kısıtlanmış ve eleştirme olanağı yok edilmiştir. En önemlisi bu yaptırımlar yasal bir kılıfa sokulmuştur.

1957’den sonra DP ekonomik anlamda dar boğaza girmiş ve geçici çözüm olarak borç aramaya başlamıştır. Menderes, 24 Nisan 1958 yılında Uzak Doğu’ya giderek buradaki ülkelerle bir ticari ilişki kurmak istemiş fakat başaramamıştır.⁹¹ En sonunda 4 Ağustos 1958’de imzalanan bir anlaşma ile DP hükümeti ülkeyi ekonomik alanda dış devletlerin istekleri doğrultusuna sokmuştur. Toplamda dış devletlerden 359 milyon dolarlık borç alınmıştır.⁹² Bu borcun 234 milyonunu ABD sağlamıştır. Bu Batılılarca DP’ye atılan bir can simidiydi. Tabii Türkiye, bunun karşılığında dolar karşısında Türk lirasının değerini 2.80’den 9.025’e çekti.⁹³ Maalesef bu parada ekonomiyi düzeltmeye yetmemiş ve Menderes son olarak Sovyetlerin kapısını çalmıştır.⁹⁴ DP iktidarda kaldığı 8 yıl boyunca dışarıya 1 milyar doların üstünde borçlanmıştır. Hem de bunu ABD’den 800 milyon dolar yardım ve eski hükümetten 127 ton altın rezervi devralmışken başarabilmiştir.⁹⁵

Dış politikada 1958 yılında gerçekleşen Irak Darbesi ve liderlerinin öldürülmesi DP’nin gözünü korkutmuştur.⁹⁶ Bağdat Paketi’nin Türkiye’de yapılacak toplantısı için hazırlanırken böyle bir haberin alınması DP’lileri “Türkiye’de de askeri darbe olur mu?” sorusu ile kuşatmıştır. Tam bu sıralarda 9 Subay Olayı’nın patlak vermesi ortamı daha da gerginleştirmiştir. Fakat bu olayın sonunda tutuklananların serbest bırakılmış ve DP bu konu üzerine yoğunlaşmamıştır.⁹⁷ Olay sonrası Savunma Bakanı Şemi Ergin’in yerine Ethem Menderes atanmıştır.⁹⁸

DP muhalefete karşı elini güçlendirmek için 12 Ekim 1958’de “Vatan Cephesi”⁹⁹ örgütlenmesini oluşturmuştur. Radyolardan her gün bu örgüte katılanların adı okunmaktaydı

⁹⁰ Bu içtüzüğe göre, mecliste sözlü soru sorma sadece Cuma günü ve bir saati aşmayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Bunun yanında sorulan sorulara cevap vermeme konusunda, bakanlara özgürlük verilmiştir. Bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılması daha kolay hale getirilmiş ve ceza almaları durumunda neredeyse maaşlarının tamamına el koyulabilecek kadar ağır yaptırımlar uygulanmıştır. Keza TBMM tutanaklarından Meclis’te geçen konuşmalardan hoş bulunmayan sözler çıkarılabilir kararı uygulanmaktaydı. Bkz. Eroğul, 2014: 207.

⁹¹ Toker, 1991b: 84-85.

⁹² 1946-58 arası Türkiye’nin yanlış ekonomisi ve kötü borçlanması hakkında bir değerlendirme için bkz. Oran, 2013: 486-491.

⁹³ Ahmad, 2010: 91.

⁹⁴ Ahmad, 2006: 152.

⁹⁵ Toker, 1991b: 116.

⁹⁶ 1958 yılında Irak’ta yapılan darbeye Kral ve Başbakan’ın öldürülmesiyle, Irak’ta kurulan yeni hükümet Bağdat Paketi’nden çekilmiş ve sonra paktın adı CENTO olarak değiştirilmiştir. Bkz. Zürcher, 2017: 344.

⁹⁷ Toker, 1991b: 55.

⁹⁸ Toker, 1991b: 58.

⁹⁹ Vatan Cephesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar, 2001. ; Doğaner, 2013.

fakat adı okunanların bile bazen bu durumdan haberi olmuyordu.¹⁰⁰ Bu katılımların radyodan her gün okunması o kadar sinir bozucu bir hale gelmiştir ki pek çok şehirde “Radyoyu Dinlemeyenler Cemiyetleri” kurulmuştur.¹⁰¹ DP Vatan Cephesine destek verenlere ödül, vermeyenlere ceza vermekten çekinmemiştir. Kendisini destekleyen yerleşimlere cami, okul gibi sözler verirken CHP’ye oy veren bir köyün ise elektriğini kesecek kadar çocukça bir yönetimi benimsemiştir.¹⁰²

1959 yılının başlarında CHP Genel Kurultayı’nı toplamıştır. Bu kurultay diğerlerinin aksine demokratikleşme ve sivilleşme için gerekli koşulları ele almıştır.¹⁰³ 24 Kasım 1958’de HP’nin kendisini fes edip CHP’ye katılması ise muhalefeti güçlendirmiştir.¹⁰⁴

17 Şubat 1959’da DP’nin kendi lehine çevireceği Gatwick uçak kazası meydana gelmiştir. Bu uçak Menderes’i Kıbrıs meselesi sonucunda Londra’da imzalanacak anlaşmaya götürmekteyken sis nedeniyle yolunu kaybetmiş ve düşmüştür. İçindeki herkes ölürken Menderes’in hayatta kalması Tanrı’nın bir armağanı olarak lanse edilmiştir.¹⁰⁵ Menderes anlaşmayı 19 Şubat 1959 yılında hastanede imzalamış ve 27 Şubat’ta Türkiye’ye dönmüştür. Menderes ilk olarak Eyüp Sultan’da on tane hayvan kurban ettirmiştir.¹⁰⁶ DP popülist yönetiminde en çok kullandığı din faktörünü bu olayda da kullanmıştır. İşin ilginç tarafı bu uçak kazası, Toprak Dergisi’nde tek satır olarak dahi geçmemektedir.

CHP, 29 Nisan 1959’da “Büyük Taarruz” olarak adlandırdığı Uşak’tan başlayan propaganda gezisine çıkmıştır. Bu geziye İnönü başkanlığında, 46 milletvekili, parti üyeleri ve gazeteciler katılmıştır. Gezinin başlama yeri olan Uşak, İnönü’nün Yunan General Trikopilis’i tutukladığı yerdir. İnönü Uşak’ta büyük bir kalabalık tarafından karşılanmıştır, kafile ilerlerken DP il binasından başkan Eşref Öğün’ün elindeki fincanı kalabalığa fırlatması ile ortalık karışmıştır. DP il binası muhalefet yanlılarınca saldırıya uğramıştır. Sabah Uşak’tan hareket edecek olan İnönü ise istasyonda saldırıya uğramış başına bir taş isabet etmiştir. İnönü buradan Manisa’ya ardından da İzmir’e geçmiştir. Fakat İzmir’de miting yapması İzmir Valisi Kemal Hadımlı tarafından durdurulmuştur. Hatta muhalefeti tutan İzmir’in yerel gazetesi Demokrat İzmir DP taraftarları tarafından tahrip edilmiştir. İnönü bunun üzerine uçakla 4 Mayıs’ta İstanbul’a geçmiştir. İnönü havalimanından arabasıyla hareket ederken arabası

¹⁰⁰ Çavdar, 2004: 74.

¹⁰¹ Zürcher, 2017: 348. Radyo 1958 yılının ramazan ayında sürekli olarak Kuran-ı Kerim ve Mevlit programı sunmuştur. Bu süreçte ülkede irticai hareketler baş göstermiş, laiklik karşıtı tavırlar görülmüştür. Toker, 1991b: 80-81.

¹⁰² Ahmad, 2010: 93.

¹⁰³ CHP’nin bu kurultayda yayınladığı “İlk Hedefler Bildirgesi” ses getirmiştir. Bkz. Çavdar, 2004: 72.

¹⁰⁴ Ahmad, 2010: 92.

¹⁰⁵ Uçak kazası sonrası Türk halkının tepkisi için bkz. Yalman, 1997:1673-1676.

¹⁰⁶ Eroğul, 2014: 218.

durdurulmuş ve saldırıya uğramış ve bu saldırı bir binbaşı ile yanındaki askerler tarafından durdurulmuştur. İnönü başlattığı Büyük Taarruzu bitirmeden 7 Mayıs'ta Ankara'ya dönmüştür.¹⁰⁷

Bu olay sonrası Kayseri'de yapılan Tarım Kredi Kooperatifi seçimlerinde de olaylar çıkmıştır. CHP taraftarlarının seçimi kazanması sonucu DP'liler silahlı saldırılar gerçekleştirmişlerdir.¹⁰⁸ Yeşilhisar'da yaşanan bu olaylar sonucunda İnönü bölgeye gitmek için 3 Nisan 1960'da trenle hareket etmiştir. Kayseri'ye yaklaşıldığında tren, valinin talimatı ile durdurulmuş ve geri dönmesi için İnönü ikna edilmeye çalışılmıştır. İnönü ise trenden inmemiş ve saatler sonra trenin hareket etmesi sağlanmış ve halkın coşku ile karşıladığı Kayseri'ye inmiştir. İnönü'ye karşı kullanılmak istenen askerlerden Binbaşı Çetiner ve ardından iki subay istifalarını vermişlerdir. Ordunun, İnönü'ye olan bağlılığı karşısında DP'nin orduya karşı güvenini zedelenmiştir. DP, bunun sonrasında daha dasertleşerek 18 Nisan 1960'da "Tahkikat Komisyonu"¹⁰⁹ nu kurmuştur. Bu komisyon muhaliflerin yıkıcı faaliyetlerini incelemek amacı ile DP'li milletvekillerince kurulmuştur. Aldıkları ilk karar ise yayın yasağı olmuştur.¹¹⁰ İstanbul ve Ankara'daki hukuk profesörleri bu komisyonu anayasaya aykırı olmakla suçlayınca disiplin cezasına çarptırılmışlardır.¹¹¹

Tahkikat Komisyonu daha sonraları işi o kadar abartmıştır ki 27 Nisan 1960'da kendilerine ciddi yetkiler kazandırmıştır. Bu yetkiler şu şekildedir:

- Savcıların, sivil ve askeri yargıçların bütün yetkilerine sahip olacaktı;
- Gazeteleri toplatabilecek, basımevleri ile birlikte kapatabilecekti;
- Her türlü evrak, belge ve eşyaya el koyabilecekti;
- Komisyon kararlarına karşı gelenler bir yıldan üç yıla kadar hapisle cezalandırılacaklar, bu kararların icra ve infazında ihmali görülenler altı aydan üç yıla kadar hapsedileceklerdi;
- Tahkikatla ilgili olayları açıklayanlar altı aydan bir yıla kadar hapisle cezalandırılacaklardı;
- Komisyon kararlarına kimse itiraz edemeyecekti.¹¹²

İşte İnönü "Artık sizi ben bile kurtaramam"¹¹³ sözlerini bu kararların açıklanmasından sonra söylemiştir.

¹⁰⁷ Eroğul, 2014: 219-221.

¹⁰⁸ Bu olayın haber yapılmaması için basın yasağı dahi konmuştur. Bkz. Çavdar, 2004: 74.

¹⁰⁹ Tahkikat Komisyonu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bulut, 2009: 125-145.

¹¹⁰ Çavdar, 2004: 75.

¹¹¹ Zürcher, 2017: 349.

¹¹² Eroğul, 2014: 231-233.

¹¹³ Toker, 1991b: 12.

Bu yasadaki sonra ÷lkede öğrenci olayları baş göstermeye başlamıştır. 28 Nisan'da İstanbul'da başlayan gösteri sonrası sıkıyönetim ilan edildi. Bu gösteriler, 29 Nisan'da Ankara'da devam etmiştir. 2 Mayıs'ta da İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. En ilginç ise 5 Mayıs'ta saat 5'te Kızılay'da yapılan gösteriler sırasında olmuştur. Bu gösteri sırasında oradan geçmekte olan Menderes arabasından inerek kalabalığa doğru "öldürün beni" diye bağırmıştır. Bu gösterileri 21 Mayıs'ta Harp Okulu öğrencilerinin Atatürk Bulvarı'nda yaptığı yürüyüş takip etmiş nitekim 27 Mayıs'ta da Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur.¹¹⁴

DP başa gelmeden önce sürekli olarak ÷lkeye demokrasi getireceğini söylemiş fakat 1950'lerin ikinci yarısından sonra demokrasiyi kendisi katletmiştir.¹¹⁵ ABD yanlısı politika gütmesi ise ÷lkede sol düşüncenin bastırılmasına neden olmuştur. Keza basın bu kısıtlamadan en çok payını alanlardan olmuştur. Verilen bazı özgürlükler kâğıt üzerinde kalmış, reele planlandığı gibi aks etmemiştir. Bunun en önemli örneklerinden biri, dernek kurma hakkının verilmesi ama bu örgütlerin özgürce hareket etmesinin engellenmesidir. Bunun yanında demokratik bir ÷lkede temel sayılan kişinin düşünce özgürlüğü, can ve mal güvenliği ile ilgili anayasa maddeleri yasalarca güvence altına alınmamıştır. DP'nin işçiler için verdiği sözler hep kısıtlı olmuş, durumları yeterince ele alınmamıştır.

Ülkenin NATO'ya girişinden sonra askeriye tamamıyla dışa bağımlı bir hal almıştır. Aynı durum ekonomi alanında da benzer olmuş, DP tabir-i caiz ise var olanı yemiş ve bitirince ÷lkeyi borçlanmaya sürüklemiştir. Bunun yanında bünyesinde İslami ve Faşızan aşırı grupları barındırması hoş ve mantıklı bir hareket olmamıştır. DP'ye destek veren grupların başlıcaları Turancı-Irkçı gruplar ve İslami görüşü benimseyen gruplar olmuştur. Said-i Nursi'nin partiye yakınlığı ve desteğide bilinmekteydi.¹¹⁶

DP'nin 1950'den itibaren başladığı ve dönemi boyunca süren en büyük hatası halkın iradesi ile geldiğini sürekli tekrar edip bu nedenle devletin bütün kurumlarını tekelinde toplayıp kendi gayelerine hizmet için kullanmak olmuştur.¹¹⁷ Genel olarak bakıldığında bu durum tek parti zihniyetinden farklı olmayıp, üstüne halkın kendisine böyle bir yetki verdiğini kabul eden DP için düşün÷lürse çok tehlikelidir.

¹¹⁴ Çavdar, 2004: 77-79. 1960 Askeri Müdahalesine giden süreçte öğrenci ve üniversitelerin etkisi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Aydemir, 2016: 9-22.

¹¹⁵ DP'nin demokrasi anlayışını Samet Ağaoğlu sayı rejimi olarak tanımlıyordu. Ağaoğlu: "... Bu rejimde yığınlar ne isterse o olur. Biz, iktidar mesulleri sıfatıyla bir avuç aydınım tenkidine ve gürültüsüne değil, halk yığınlarının belirttiği isteklere uymak zorundayız." Yalman ise bu anlayışa cevap olarak ise "Bahsettiğiniz yol demokrasi değil bal gibi demagojidir ve üstü kapalı bir diktatörlük gidişidir..." demiştir. Ve ne yazık ki doğru bir yorum yapmıştır. Bkz. Yalman, 1997: 1550.

¹¹⁶ Çavdar, 2004: 73.

¹¹⁷ Ahmad, 2010: 68.

1.1.3. 1960 Askeri Müdahalesi

27 Mayıs 1960 sabahı ordu, radyodan yönetime el koyduklarını duyurmuştur.¹¹⁸ Darbenin lideri olarak Org. Cemal Gürselseçilmiştir. Darbeyi asıl planlayan ve yapanlar ise alt rütbedeki subaylardır. Darbenin hemen ardından DP'nin milletvekilleri tutuklanıp Kara Harp Okulu binasına götürülmüşlerdir. 26 Mayıs gecesi Eskişehir'de bulunan Menderes ise darbe haberini alınca kaçmak için Ege'ye yönelmiş ama yakalanmıştır.¹¹⁹

DP döneminde ordu hep temkinli yaklaşılan ve korkulan bir birim olmuştur. DP ilk olarak İnönü'nün karşısına Fevzi Çakmak'ı çıkararak bir denklik sağlamak istemiştir. Sonrasında ise ordunun üst düzey komutanları tasfiye edilerek geçici olarak güvenliğini sağlamıştır. DP'nin sonunu CHP'ye karşı hem davacı hem hâkim olma eğilimindeki kendi yönetimi getirmiştir.

DP, ordunun CHP'ye olan sadakatini tasfiyelerle bertaraf etmek istemişti ama 1950 sonrası ordu üzerindeki dış etkenleri atlamıştı. Teknik anlamda yetersiz olan Türk ordusuna, NATO ve ABD yaklaşık iki milyar dolar yardım yapmış ordu modernize edilmiştir. Genç subaylar ABD'de eğitim alarak yetiştirilmeye başlanmıştır.¹²⁰ DP'nin 1950'deki tasfiyesinden sonra Genelkurmay Başkanı olan Nuri Yamut, ordunun daha liberal bir atmosfere girmesi için uğraşacağını ifade etmiştir.¹²¹ Ordu, NATO'ya girildikten sonra bir dönüşüme uğramıştır. Eğitim için Türkiye'den NATO ülkelerine giden askerler Türkiye'de bir reform yapma isteğine bürünmüşlerdir. Gördükleri teknolojik gelişmeler yeni bir dünya görüşü benimsemelerine neden olmuştur.¹²² Aralık 1957'de yaşanan 9 Subay Olayı aslında olacakların öngörüsü niteliğindedir ama dönemin Savunma Bakanı Şemi Ergin ve komutanlar bu olayı araştırmamıştır.¹²³

TSK darbe sonrası ilk bildirimlerinde amaçlarının ülkede kardeş kavgasını önlemek olduğu bildirmiş ve Türkiye'nin NATO ve CENTO'ya bağlı olduğunu teyit etmişlerdir. Darbenin lideri seçilen Cemal Gürsel de İzmir'den Ankara'ya getirildikten sonra yaptığı radyo konuşmasında asla diktatör olmayacağını belirtmiştir. Basın yasağı kalkan gazeteler manşetlerine "Ordu Millet El Ele" başlığını yerleştirmişlerdir. Darbenin yapıldığı süreçte DP

¹¹⁸ Yalman, bu duyuru için "Radyodan gelen güzel ses" tabirini kullanmıştır. 1960 darbesi pek çok kesim tarafından bir ihtilal olarak görülmüş ve mutlulukla karşılanmıştır. Bkz. Yalman, 1997: 1688.

¹¹⁹ Çavdar, 2004: 85.

¹²⁰ Zürcher, 2017: 347.

¹²¹ Seyfi Kurtbek örneği tarihte önemlidir. Ordunun modernize edilmesinin siyasete atılmaktan geçtiğini anlayan Kurtbek, daha 1948 yılında iken DP ile görüşmeye başlamış ve sonrasında istifa ederek DP iktidara geçtiğinde Ulaştırma Bakanı olarak kabinede yer almayı başarmıştır. 1952 yılında ise Savunma Bakanlığına geçmiştir. 1953 yılında Meclis Kurtbek'in ordu reformu planı kabul etmiştir. Menderes, bu plana ciddi destek vermiştir fakat özellikle üst rütbeli komutanlar bu konuda endişelenmiş ve Bayar'a baskı yapmışlardır. Bu baskılar neticesinde, reform hiçbir zaman uygulanmamış ve rafa kalkmıştır. Bkz. Ahmad, 2010: 193-95.

¹²² Ahmad, 2006: 153-154.

¹²³ Ahmad, 2010: 200-201.

lehine halk tarafından bir ayaklanma olmamıştır. Kan dökülmeden gerçekleşen bu darbenin ardından TSK, Milli Birlik Komitesi'ni oluşturmuştur. İlk bildiriden sonra askeriye bütün bildirimlerini MBK imzasıyla yayınlamıştır. MBK'nın ilk hamlesi ise geçici anayasa oluşturulması için Profesörlerin Ankara'ya davet edilmesi olmuştur.¹²⁴ Cemal Gürsel bu bilim adamlarının fikirlerine iman ettiklerini açıkça belirterek, kendilerinden kısa zamanda bir anayasa hazırlamalarını istemiştir. Zira Gürsel yaptığı açıklamada üç ay içinde sivil seçimlerin yapılması ve iktidarı devretme fikrinde olduğunu belirtmiştir. Gürsel'e, Atatürk'ün bile sahip olmadığı yetkiler verilmişti. Gürsel hem başbakan, hem devlet Başkanı, hem Başkomutan hem de MBK Başkanı yetkilerine sahipti. Zira Gürsel yaptığı açıklamada üç ay içinde sivil seçimlerin yapılması ve iktidarı devretme fikrinde olduğunu belirtmiştir.¹²⁵

Öte yandan MBK, Anayasa Komisyonu'ndan Askeri Müdahale'yi meşrulaştıracak bir bildiri hazırlamasını istemiştir.¹²⁶ Komisyon Başkanı Onar ise MBK'dan sivil bir hükümet kurmalarını istemiştir. Bu istekler karşılıklı olarak yerine getirilmiştir. Nitekim sadece Sevig'in imzasının olmadığı diğer tüm profesörlerin imza attığı bir bildiri ile TSK'nın yaptığı ihtilalin haklılığını açıklanmıştır. MBK'da iki gün içerisinde çoğunluğu sivillerin oluşturduğu bir hükümet kurmuştur.¹²⁷

MBK 3 Ağustos-25 Ağustos arası ordudan 4000'ni aşkın askeri emekliye ayırmıştır. Bunların çoğunluğu albay, sonra yarbay ve daha az oranla binbaşı idi. Bu emekliler haklarını aramak için Eminsu Derneği'ni kurmuş ama yine de başarı elde edememişlerdir. Alınan diğer önemli kararlar, 1960 yazında 55 Kürt toprak ağasının Batı'ya sürülmesi ve 147 akademisyenin üniversiteden uzaklaştırılması olmuştur.¹²⁸

MBK bu süreçteyken kendi içinde ikiye bölünmüştür. Bir tarafta yönetimi hemen bırakmak istemeyen ve başını Alparslan Türkeş'in çektiği grup, diğer tarafta ise gerekli değişimleri yapınca iktidarı en kısa sürede bırakmak isteyen Cemal Gürsel'in grubu vardır. Türkeş'in radikal grubu subay ve daha alt kademedeki askerlerden; Cemal Gürsel'in başını

¹²⁴ Oluşturulan bu anayasa komisyonunda görevli profesörler: Sıddık Sami Onar, Hüseyin Nail Kubalı, Naci Şensoy, Hıfı Veldet Velidedeoğlu, Tarık Zafer Tunaya, Ragıp Sarıca, İsmet Giritli ve Muammer Raşit Sevig olmuştur. Bkz. Çavdar, 2004: 87.

¹²⁵ Ahmad, 2010: 209.

¹²⁶ Zürcher, 2017: 352-353.

¹²⁷ Bu hükümette görev alanlar şu şekildedir: Başbakan ve Milli Savunma Bakanı: Cemal Gürsel, Devlet Bakanı: Amil Artus ve Şefik İnan, Adalet Bakanı: Abdullah Gözübüyük, İçişleri Bakanı: Muharrem İhsan Kızıloğlu, Dışişleri Bakanı: Selim Sarper, Maliye Bakanı: Ekrem Alican, Milli Eğitim Bakanı: Fehmi Yavuz, Bayındırlık Bakanı: Daniş Koper, Ticaret Bakanı: Cihat İren, Sağlık Bakanı: Nusret Karasu, Gümrük ve Tekel Bakanı: Fethi Askın, Tarım Bakanı: Feridun Üstün, Ulaştırma Bakanı: Sıtkı Ulay, Çalışma Bakanı: Cahit Talas, Sanayi Bakanı: Muhtar Uluer, Basın Yayın ve Turizm Bakanı: Zühtü Tarhan, İmar ve İskân Bakanı: Orhan Kubat. Kabinede değişiklikler olduğu bilinmektedir. Bkz. Çavdar, 2004: 89.

¹²⁸ Özdemir, 1989: 199-201.

çektığı ılımlılar grubu ise üst kademe askerlerden oluşmaktaydı.¹²⁹ Türkeş'in grubu bir Kurucu Meclis'in oluşmasını ve onun hazırlayacağı anayasanın devreye girmesinden sonra seçimle yönetimi devretmek istemekteydi. 147'ler Olayı'nda¹³⁰ asıl suçlunun Türkeş'in başını çektiği grup olduğu bilinmektedir. Türkeş'in grubunun sonunu getiren olay ise faşist eğilimde olan "Ülkü ve Kültür Birliği" yasa tasarısının komiteye sunulması olmuştur. Başkan Gürsel bu radikal grubun sivrilmesi sezerek, hata yapılmasını engellemek amacıyla 12 Kasım 1960 gecesi bu 14 kişiyi MBK'daki görevinden alarak yabancı ülkelere elçilik müşaviri olarak atamıştır.¹³¹

Diğer tarafta Haziran 1960'ta, Harp Okulu'nda tutulan zanlılar Yassıada'ya götürülmüştür.¹³² Yassıada duruşmaları 14 Ekim 1960 tarihinde başlayıp 11 ay sürmüş ve toplamda 588 kişi yargılanmıştır. Selim Başol Yüksek Adalet Divanı Başkanı iken Altay Egesel ise Başsavcı idi. Divan bütün zanlıları yargıladıktan sonra 15 kişiye idam cezası verilmiş, 31 kişi de müebbet almış, 402 kişi küçük cezalar alırken 135 kişi de beraat etmiştir. Cezalara verilen tepkiler sonrası MBK sadece 3 kişinin idamı onaylamıştır. Bunlar Menderes, Polatkan ve Zorlu'nunkilerdi. Zorlu ve Polatkan 16 Eylül 1961'de idam edilmiş, Menderes hasta olması gerekçesiyle 17 Eylül'de idam edilmiştir. Bu idamlar sağ kesimin uçları için bir kan davası olarak algılanmış hatta sömürülmüştür denilebilir. 1990'ların başında bu kişilerin naaşları İmralı'dan İstanbul'a taşınmış ve iade-i itibar sağlanmıştır.¹³³

Turhan Fevzioğlu'nun hazırladığı Kurucu Meclis¹³⁴ yasa tasarısı, MBK tarafından 1960 yılının Aralık ayında kabul edilmiştir. Bu meclisin amacı yeni anayasayı yürürlüğe koyup, seçimleri tamamlamaktır. Kurucu Meclis'in yasama yetkisi ile yürütmeyi denetleme görevlerini seçimlerle beraber 29 Ekim 1961 tarihine kadar bırakacağı tasarlanmıştır. Bu Meclis'te Devlet Başkanı, MBK üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, il temsilcilikleri ve siyasi parti temsilcilikleri dışında pek çok temsilcilik bulunmaktaydı. Bu meclisin seçimi yasalar gereği, 10 Devlet Başkanı'nın, 18 MBK'nın kendi içinden seçeceği, 75 il temsilcilerinin, 49 CHP'nin, 25 CKMP ve diğer temsilciliklerin her birinin 6-10-12'şer sayılar ile üye seçimi ile oluşturulacaktı. CHP kontenjanından fazla CHP'liyi Meclis'e sokmakta zorlanmamıştır. İnönü'nün hedefi "İlk Hedefler Beyannamesi"nin ilkelerini Anayasa'ya sokmaktı ki bu

¹²⁹ Ahmad, 2010:212; Özdemir, 1989: 196-197. 1960 Askeri Müdahalesi'nin orduya etkisi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Börklüoğlu, 2007: 13-28.

¹³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yalman, 1997: 1703-1706.

¹³¹ MBK'dan tasfiye edilen 14 üye: Alparslan Türkeş, Orhan Kabibay, Orhan Erkanlı, Şefik Soyuyüce, İrfan Solmazer, Muzaffer Özdağ, Rifat Baykal, Fazıl Akkoyunlu, Ahmet Er, DündarTaşer, Numan Esin, Mustafa Kaplan, Muzaffer Karan ve Köseoğlu'dur. Bkz. Özdemir, 1989: 197; Çavdar, 2004: 93-95.

¹³² Çavdar, 2004: 91.

¹³³ Çavdar, 2004: 96-97. Duruşmalar hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Akılmak Topçu ve Topçu, 2017: 59-80.

¹³⁴ Kurucu Meclis'in faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gençkaya, 1998: 15-32.

amacınada ulaşmış ve Meclis, Anayasa'yı İlk Hedefler Beyannamesi doğrultusunda hazırlamıştır. Bu yasa tasarısı 27 Mayıs 1961'de halk oylamasına sunulmuş ve oy kullanan 10.322.169 kişiden 6.348.191'i evet 3.934.370'i hayır oyu vermiştir. Yeni anayasa % 61.7 oranla halk tarafından kabul edilmiştir.¹³⁵

Anayasa'nın kabul edilmesiyle beraber Türkiye Çift Meclisli döneme geçmiştir. TBMM artık Millet Meclisi ve Senato'dan meydana gelmekteydi. Senato, Meclis'in kararlarını denetlemek nedeniyle doğmuştur. Zira DP mecliste çoğunluğu sayesinde istediği kararı alabilmekte idi. 1961-80 arası süren Çift Meclis sürecinde Senato planlandığı hizmetlere uygun hareket etti denilemez.¹³⁶ Yeni anayasa ile beraber kazanılan önemli bir kurum ise Anayasa Mahkemesi olmuştur. Bu kurumun ortaya çıkma nedeni yine DP döneminde görülen Tahkikat Komisyonu olmuştur. Bu sebeple bir yüksek mahkeme fikri o dönemlerde muhaliflerce istenmekteydi. 1961 Anayasası ile beraber Devlet Planlama Teşkilatı'nda hayata geçmiştir. DP dönemindeki plansız ve müsrif ekonomi anlayışından sonra böyle bir kurumun ihtiyaç olduğu görülmüştür. DPT ülkenin kalkınma planları ve programları yapmak üzere teşkil olmuştur. Bu planların temeli iktisadi ve sosyal planlardır. DP döneminde üzerinde en çok baskı kurulan kurumların başında üniversite gelmekteydi. Bu sebeple yeni anayasada üniversitelere özgürlükler verilmiştir. Basın konusunda da 1961 Anayasası basının tarafsız olmasına vurgu yapmış ve denetlemesini Radyo Televizyon Üst Kurulu'na bırakmıştır. Yargı bağımsızlığı ise anayasanın 132. Maddesinde yer bulmuştur. Hâkimlere kararlarında hiçbir kişi ve kuruluşun etki edemeyeceği, tavsiyede dahi bulunamayacağı belirtilmiştir.¹³⁷

1961 Anayasası'nda siyasi hayatta askerlerin yer almasını sağlayan Milli Güvenlik Kurulu dayer almıştır. Bu kurul Genel Kurmay Başkanı, Bakanlıklar ve kuvvet temsilcilerinden oluşmuştur. Başkan Cumhurbaşkanı olan kurulda, Cumhurbaşkanı olmadığı zamanlarda Başbakan bu görevi üstlenmiştir. Milli güvenlik ve koordinasyon bu birimin görev alanına girmektedir. Askeriye darbe sonrası bir parti gibi yönetimde denetimini devam ettirmiş ve MBK'nın Senato'da yer alması askerlerin TBMM ayağını oluşturmuştur.¹³⁸

1960 Anayasası Türkiye'nin en özgürlükçü anayasası olarak tarihe geçmiştir.

¹³⁵ Kili, 1998: 51-70; Çavdar, 2004: 98-100.

¹³⁶ Çavdar, 2004: 102. Cumhuriyet Senatosu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özgişi, 2011.

¹³⁷ Çavdar, 2004: 102-107. 1961 Anayasa'nın ifade özgürlüğü açısından bir değerlendirmesi için bkz. Birol, 2012: 39-54.

¹³⁸ Çavdar, 2004: 109-111.

1.2. Toprak Dergisi'nin Yapısal Özellikleri

Toprak Dergisi yayın hayatına Temmuz 1945'te Adana'da başlamış, sonrasında İstanbul'a taşınmıştır. Yayın süresi ve istikrarlı bir şekilde çıkması açısından Türk Yurdu dergisinden sonra gelen en büyük Türkçü dergidir. Derginin dört dönem halinde çıktığı görülmektedir. Birinci dönem Temmuz 1945-Mart 1948 arasındadır. Bu süreçte toplamda 32 sayı çıkarmıştır. Dergi bu dönemde Adana'da yayımlanmaktaydı.

İkinci dönem 6 yıl sonra başlayan süreçtir ve sadece birinci ile ikinci dönem arasında bu kadar uzun zaman dilimi vardır. Zira İkinci dönem Aralık 1954-Aralık 1961 arasını kapsamaktadır. Bu dönemde Toprak Dergisi İstanbul'a taşınmış ve kendi basım evini oluşturmuştur. İkinci dönemde toplamda 85 sayı çıkarılmıştır.

Üçüncü dönem ise Ocak 1962- Nisan 1967 arası dönemdir. Bu süreçte toplamda 55 sayı çıktığı bilinmektedir. Dördüncü dönem ise Ocak 1978 ve Ağustos 1979 arasında sürmüştür.¹³⁹ Toprak Dergisi'nin dört dönemde ele alınmasının nedeni, derginin bu süreçlerin her birinde kendini yenileyerek yeniden birinci sayıdan başlamasıdır.

1.2.1. Şekli Özellikleri

Toprak Dergisi, çıkarılmaya başlandığı ilk dönemde 27x18 cm boyutlarında 20 sayfalık ve 3. derece kalite hamura yani saman kâğıda basılmaktaydı. Kapak kısmında Toprak logosu, logonun altında İçindekiler kısmı bulunmaktaydı. Logo ve içindekiler kısmı arasında "sanat-edebiyat mecmuası" ibaresi bulunmaktadır. Dergi ilk olarak 15 Kuruş olarak satılmaya başlamıştır. 14. sayıdan sonra 5 kuruş daha zamlanmıştır. Derginin sayı ve fiyatı kapağın alt kısmında yer almaktadır.¹⁴⁰

İkinci dönemde dergi 20x13cm ebatlarında, 16+4 sayfa şeklinde çıkarılmış ve 25 Kuruş'tan satılmaya başlanmıştır. Dergi kapağının en üst kısmında "Toprak, Eğer Uğruna Ölen Varsa Vatandır!.." yazısı bulunmaktadır. Toprak Dergisi logosunun altında artık "aylık fikir-sanat-ülkü dergisi" ibaresi yer almıştır. Kapağın en alt kısmında ise soldan başlayarak dergi sayısı, tarih ve fiyat bilgisi bulunmaktadır. Orta kısımda ise "Bu sayıda" başlığı altında o sayıda hangi yazarların yer aldığı verilmektedir. Bazen bu ibare değişip başyazıdan bir paragraf da verilebiliyordu. Hatta direk konu bütünlüğü içinde bir karikatür veya resim de konulabiliyordu. Derginin fiyatı ikinci dönem de 50 kuruşa kadar yükselmiştir.

¹³⁹ Sefercioğlu dördüncü dönem için bu tarihleri vermiştir fakat Selim Yıldız'ın, Güneyli Yiğit İlhan (Egemen) Darendelioğlu ve Siyasi Mücadelesi isimli eserinde 1970'lerde Toprak Dergisi'nin yayın yaptığı hatta 1974'te "Kıbrıs Özel Sayısı" ve Nihal Atsız öldüğünde, Aralık 1975 sayısını "Atsız Özel Sayısı" olarak çıkardığını örnek göstermiştir. Yıldız, 2013: 56-57; Sefercioğlu, 2008b: 32.

¹⁴⁰ Sefercioğlu, 2008b: 30.

Üçüncü dönemde derginin ebatları 27x21 olarak büyütülmüştür. Fiyatı ise önce 75 Kuruş'a daha sonra ise 100 Kuruş'a çıkmıştır. Dördüncü dönemde bu durumlar değişmemiştir.¹⁴¹

Çalışmanın ele aldığı ikinci dönemde, dergide yazarların makalelerinin yanı sıra, her sayı tekrarlanan bölümler de mevcuttur. Bunlar; Her Sayı Bir Solcu Dergi¹⁴², Toprak'tan Haberler, Bize Gelen Eserler ve Yeni Neşriyat'tır. Bu bölümler dergide her hafta mutlaka yer alan, değişmez kısımlardır. Dergide pek çok milli şairin ve okuyucuların şiirlerine de her sayı mutlaka yer verilmiştir.

1.2.2. Sahibi ve Yazar Kadrosu

Genel yazar kadrosuna geçmeden önce Derginin sahibi İlhan Egemen Darendelioğlunun yaşamı hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır. Darendelioğlu, 1921 yılında Mersin Tarsus'ta doğmuş, ilk ve ortaöğretimini burada tamamlamış, lise eğitimi için Adana'ya gitmiştir. Toprak Dergisi'nin ilk evresini burada çıkarmıştır.¹⁴³

Darendelioğlu, 1944 yılında Sabahattin Ali ve Atsız davası sebebiyle 23 yaşındayken gözaltına alınmıştır. Bu gözaltı vesilesiyle genç yaşında Türkçülerin arasında yer almıştır. 1946 yılında İstanbul'da kurulan Türk Kültür Çalışmaları Derneği üyesi olarak Türkçülük adına çalışmalarını fikri boyutta yürütmüştür. Derginin nizamnamesinde, derneğin hiçbir siyasi parti ile alakası olmadığı belirtilmiştir.¹⁴⁴

Darendelioğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümde okumaktaydı. Son döneminde üniversite ile bağlarını koparmıştır. 1948 yılında Türkçe-edebiyat öğretmenliği yapan Darendelioğlu, askerliğini ise 1951 yılında yapmıştır. Darendelioğlu'nun katıldığı komünizme karşı ilk hareket, Nazım Hikmet'in salınması için düzenlenen Çiçek Palas Hadisesi'dir. DP döneminde görece milliyetçilere tanınan özgürlükten yararlanan Darendelioğlu, TMD'nin kapatılmasından sonra İstanbul'a gitmiş ve basın dünyasına girmiştir.¹⁴⁵ Toprak Dergisi'nin ikinci dönemi 1954 yılında, İstanbul'da çıkarılmıştır.

Darendelioğlu 1954 yılında İstanbul Milliyetçiler Derneği'nin çalışmalarına katılmıştır. Ama asıl olgunluk dönemi olarak 1960 sonrası gösterilmektedir. Çünkü ancak bu dönemlerde belgelere dayanarak sistemli bir şekilde komünizm ile savaşmıştır. Atsız gibi pek çok türk büyüğü ile tanışma imkânı elde eden Darendelioğlu, yurt dışından gelen soydaşlarla

¹⁴¹ Sefercioğlu, 2008b: 30-32.

¹⁴² Bu kısım sonradan "her sayı bir solcu eser" olarak değişecek ve sol görüşlü kitaplara da yer verilecektir.

¹⁴³ Yıldız, 2013: 35.

¹⁴⁴ Yıldız, 2013: 36.

¹⁴⁵ Yıldız, 2013: 37.

da bir araya gelmiş ve çalışmıştır. Darendelioğlu, 1960 sonrası iki dönem Türkiye Komünizm ile Mücadele Derneği Başkanlığı, 1969-1973 arası AP'den ve sonradan kurucuları arasında yer aldığı Demokratik Parti'de milletvekilliği yapmıştır. 1975 yılında Demokratik Parti'den de istifa ederek MHP'ye katılmıştır.¹⁴⁶

Darendelioğlu basın ile her zaman iç içe olmuştur. Gazetecilik anlamında, ilk Son Havadis ve Yeni İstanbul'da yazmış; milletvekilliği döneminde ise Hergün ve Ortadoğu gazetelerinde makaleleri yayımlanmıştır. Dergicilik anlamında ise Toprak Dergisi'ni çıkarmakla beraber, Türk'e Doğru, Tanrıdağ II, Milli Yol, Milli Hareket ve Milli Işık dergilerine makaleler yazmıştır.¹⁴⁷ Darendelioğlu, milliyetçilik ve antikomünizm adına pek çok kitap da yazmıştır. Bunlar: Türkiye'de Komünist Hareketler I-II, Türk Milliyetçilerinin Kalemile Atatürk, Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri, Türk Milliyetçiliği Tarihinde Büyük Kavga, Pazarlar Kanlı İdi, Nazım Hikmet Vatan Haini mi Vatan Şairi mi?, Ecevit Marksist mi?, Devrim Nedir?¹⁴⁸

Gerek siyasi gerekse basın yoluyla komünizmle savaşan Darendelioğlu, 1979 yılında THKPC üyelerinin üstlendiği bir suikastla vurulmuştur.¹⁴⁹ Bu suikastın temel sebebi dönemin sağ-sol çatışmasında, MHP bünyesinde yer alan Darendelioğlu'nun dikkat çekecek bir siyasi kimlik oluşudur. Kitapları ile diğer yazıları onun asla taviz vermeyen, sivri üslubunu yansıtmaktadır.

İlhan Darendelioğlu ile özdeşleşmiş olan Toprak Dergisi, Adana'da ilk çıktığında Darendelioğlu henüz bir lise talebesiydi. Toprak Dergisi'nin sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü yaşı nedeniyle üstlenemeyecek olan Darendelioğlu'nun yerine Sakıp Önal üstlenmiştir. Darendelioğlu ancak 13. sayıdan sonra bu yetkileri almıştır. Bu süreçte toplamda 32 sayı çıkan derginin yazar kadrosunda; Arif Nihat Asya, Dr. Cezmi Türk, Ziya İlhan, A. Kutsi Tecer, Edip Ayel, R. Oğuz Türkkkan, M. Sadık Aran, Z. Ömer Defne, Feyzi Halıcı, Necdet Sancar, H. Macit Selekler, Zeki Sofuoğlu, Elmas Yıldırım, İ. Zeki Burdurlu, C. Oğuz Özal, Osman Attila, Necip Mirkelamoğlu, Müfit Adil Çulcuoğlu, Kemal Göksel, Mahmut Kuru gibi isimler yer almıştır. Bu kimselerin yanında daha genç ve öğrenci olan kimselerde bulunmaktaydı.¹⁵⁰

İlk devre Toprak Dergisi, maddi imkânsızlıklar yüzünden teknik anlamda yetersiz kalınması sebebiyle çok uzun süre devam edememiştir. İlk Devrenin son sayıları, A.

¹⁴⁶ Yıldız, 2013: 38-40.

¹⁴⁷ Yıldız, 2013: 42-44.

¹⁴⁸ Yıldız, 2013: 57-59.

¹⁴⁹ Yıldız, 2013: 52.

¹⁵⁰ Sefercioğlu, 2008b: 30.

Mirkelamoğlu, M. Eyüboğlu, M. A. Çulcuoğlu ve Darendelioğlu'nun maddi yardımları ile çıkarılmıştır.¹⁵¹

Derginin ikinci döneminde ise birinci cildin tamamlandığı sayıda yazarlar ve hangi işle meşgul oldukları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Buradan hareketle derginin 2. Döneminde ki yazar ve şair kadrosu ise şu şekilde verilebilir;

Hüseyin Namık Orkun: Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi Gazi Terbiye Enstitüsü ve Devlet Konservatuarında hocalık yapmış Profesör ve tarihçi.

Arif Nihat Asya: 9. Dönem DP Seyhan mebusu, hoca ve şair.

Osman Attila: Şair.

C. Orhan Tütengil: İktisat Fakültesinde Fahri Fındıkoğlu'nun asistanı.

Feyzi Halıcı: Şair ve Yüksek Kimya mühendisi.

Mahmut Ünal: Hukuk Fakültesi öğrencisi.

Ziya Babakurban: Türkistan Mecmuası'nın sahibi.

Cezmi Türk: 9. Dönem Seyhan mebusu, müstafi Dr. Albay, Köylü Partisi'nin kurucularından hatip ve Profesör.

R. Ethem Hasdal: Harp Okulu öğrencisi.

Mehmet Gökalp: Hukuk Fakültesi öğrencisi.

Halil Bikes Ulusoy: Adana'da emniyet memuru.

Haymana Yaylıgil: Ülküdaş.

Osman Bolulu: Dönemin Reşadiye Ortaokulunda Türkçe öğretmeni.

H. İlhan Tunç: Adana Erkek Lisesi öğrencisi.

C. Oğuz Öcal: Eskişehir'de öğretmen ve şair.

Tuğrul Önder: İstanbul Barosu avukatlarından.

Basri Gocul: Oğuzlama adlı milli destanın yazarı.

Mehmet Fenk: Tarsus Çukurova fabrikaları memurlarından

Kazım Göktay: İstanbul Üniversitesi öğrencisi.

Peyami Safa: tanınmış yazar.

Haluk Kakamağaralı: İlahiyat Fakültesi'nde asistan.

M. Zeki Sofuoğlu: Ankara Ticaret Lisesi Öğretmeni.

Nurettin Topçu: Vefa Lisesi Felsefe öğretmeni ve Doçent.

Ziya İlhan Zaimoğlu: İzmir İşçi Sigortaları Kurumu avukatı.

Nejdet Sançar: Milli Kütüphanede memur ve yazar.

Abdullah Taymas: tanınmış mücahit.

Şevket Kuthan: Trabzon Lisesi Edebiyat öğretmeni.

Kemal Koray Asya: Şair ve yazar.

Azmi Güleç: İktisat ve Ticaret Vekâletine mensup Yüksek Ziraat Mühendisi.

Refet Körüklü: Hazine Umum Müdürlüğü I. C Mümeyyizi.

¹⁵¹ “Neşir Hayatına”. (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 9.

Hikmet Tanyu: İlahiyat Fakültesi asistanı.

Ali Rıza Özer: Şair.

Sabri Keleheroğlu: Malatyalı Ülküdaş.

Erol Güngör: Kırşehir Lisesi öğrencisi.

Fahri Ersavaş: Uşak Sanat Enstitüsü öğretmenlerinden.

İlhan Erdem: Kayserili ülküdaş.

İsmet Tümtürk: İstanbul Barosu avukatlarından.

F. Nazım Durmuşoğlu: Hukuk Fakültesinde öğrenci.

Ali Sait Yüksel: Hukuk Fakültesi mezunu, Malatya topçu alayı asteğmenlerinden.¹⁵²

Tabi yazar ve şair kadrosunda bulunanlar zaman zaman değişmiştir. Bu sebeptendir ki 1960 yılının sonlarında Toprak Dergisi okuyucuları Yazarlar hakkında bilgi verilmesini talep edince 70. sayıda yazarlar ve şairler hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Bu bilgilere bakılacak olursa: Ziya İlhan Zaimoğlu, dönemin İşçi Sigortaları İstanbul Bölge Müdürlüğü'nde avukatlık yapmaktadır; Ankara emniyetine mensup iken hukuk fakültesini bitirmiştir; Prof. Orhan Tuna, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesidir; A. Neşet Dinçer, Saimbeyli Askerlik şubesinde başkanlık yapan subaydır; Nejdet Sançar, Ankara'da Milli Kütüphanede de görevli olan, lise edebiyat öğretmenidir; Faruk K. Timurtaş, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili bölümünde Doçenttir; Zübeyir Koç, zamanında Kore Savaşı'na imam sıfatıyla katılmış, 1960 yılında Bakırköy camiinde görev alan din adamıdır; C. Oğuz Öcal, Eyüp İlkokulunda öğretmenlik yapan şairdir; Mehmet S. Aygen, 1960'da Afyon'da doktorluk yapan yazardır; S. Çetin, önceleri Afyonda belirli kazalarda Kaymakamlık yapan Çetin 1960'da ise Afyon'da avukatlık yapmaktadır; Yavuz Bülent Bakiler, 1960 yılında hukuk fakültesi son sınıf öğrencisidir; Mahmut Ü. Boyvadaoğlu, Adana'da avukatlık yapmaktadır; Behçet Karacaören, Anadolu'da ortaokul müdürüdür; N. Mustafa Polat, Erzurum'da çıkan Hürsöz gazetesinin neşriyat müdürüdür; Mehmet Uytun, Ankara'da bir ilkokulda öğretmendir.¹⁵³

Derginin üçüncü döneminde yazar ve şair kadrosunda başta İlhan Egemen Darendelioğlu olmak üzere Zeki Velidî Togan, M. Zeki Sofuoğlu, Şakir Berki, Fethi Tevetoğlu, Hikmet Tanyu, Ziyaettin Babakurban, İzzeddin Şadan, Kemal Fedai Coşkuner, Faruk Kadri Timurtaş, Oğuz Özbek, Orhan Tuna, Zübeyir Koç, Cahit Atasoy, Agâh Oktay Güner, Mehmet Toprak, Hızır Bek Gayretullah, Yavuz Bülent Bâkiler, Kemal Vehbi Gül,

¹⁵² "Dergimiz Birinci Cildini Bitirdi". (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 10-11.

¹⁵³ "Toprak, Bu Sayımızın Yazarları". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (70): 23.

Aclan Sayılğan, Necdet Özkaya, Mustafa Kayabek, İsmail Hakkı Gökhan, Refet Körüklü, İzzet Yolalan, Akkan Suver, Hayranî Ilgar, Hikmet Ertez gibi isimler bulunmaktadır.¹⁵⁴

Dördüncü dönemde ise yazar kadrosunda bir azalma olmuştur. Darendelioğlu, Selçuk Özçelik, Hikmet Tanyu, Naci Kınacıoğlu, Fikret Eren ve Yılmaz Gürbüz gibi isimler bulunmaktadır. Bu dönemde isimsiz yazıların daha çok yayımlandığı gözlemlenmiştir.¹⁵⁵

1.2.3. Fikri Yapısı

Toprak Dergisi 1945 yılı sonrasında, basında milliyetçi- muhafazakâr bir temsilci olarak yayın hayatına başlamıştır. Zaman zaman turancı, zaman zaman anadolucu bir tavır sergilemiştir. Derginin yazar kadrosunda milliyetçiliğin her renginden insanı bulmak mümkündür. Milliyetçiliğin iki ana kolunun birleştiği bir çatı olmuştur.

Toprak Dergisi yazarlarından Sabri Kelemeroğlu, Toprak Dergisi'nin genel tutumu ile ilgili olarak bir yazı ele almıştır. Bu yazıya göre, ToprakDergisi, "Ruhsuz, köksüz sapık ve Allahsızları görüp, göstermek ve ayıklamaktadır".¹⁵⁶ Solcuları ifşa ettikleri yazıları genel olarak Darendelioğlu hazırlamaktadır. Toprak Dergisi, kendilerinin kadın resimleri basmamalarını, yabancı hiçbir yazarın yazısını ya da ressamın resmini kullanmamalarını övünerek dile getirmektedir. Edebiyat alanında eleştirdikleri İkinci Yeniciler'in yaptığı gibi küfrün kullanılması, kadın mahremiyetinin ele alınması gibi unsurlar, Toprak Dergisi'nde görülmemiş bir şeydir. Kendilerini tarif ederlerken, "ahlak, edep, hayâ ve iman sınırları içinde olan bir dergi"¹⁵⁷ olarak tanımlarlar. Bu tanım, derginin komünizmi genel olarak ahlaki yönden ele almasına bir açıklama gibidir. Derginin temelinde İslam'la harmanlanmış bir antikomünizm görmek mümkündür. Derginin fikri temelini en başta antikomünizm şekillendirmektedir.¹⁵⁸ Din bu yolda savaşıırken kullanılan vazgeçilmez en önemli unsurdur.

Derginin temel ilkesi, sadece yıkıcı görülen zihniyetler¹⁵⁹ ile savaşmak değil, bu zihniyetlerin mensupları ile de savaşmaktır. Bu tutum bazı kesimler tarafından beğenilmese de Toprak Dergisi bu ilkenin her zaman arkasında durmuştur.¹⁶⁰ Dergi, kimi zaman bu durumu abartmıştır ancak milliyetçi kesimden daha olgun kimseler bir kişiye solcu derken

¹⁵⁴ Sefercioğlu, 2008b: 31-32.

¹⁵⁵ Sefercioğlu, 2008b: 32.

¹⁵⁶ Kelemeroğlu, 1959: 5.

¹⁵⁷ Kelemeroğlu, 1959: 5-6.

¹⁵⁸ Derginin, komünizm karşıtı duruşu zaman zaman derginin kapaklarına yansımıştır. Bkz. Ek 1; Ek 2; Ek 3.

¹⁵⁹ Toprak Dergisi, sadece komünizmi kendisine düşman saymamıştır. Türk'ün deyimiyle 1950'den sonra Türk milliyetçiliğini tehdit eden unsurlar - ki bunlar dışarıdan yürütülen faktörler olarak belirtilir-: kızılılık, dincilik ve kapitalizmdir. Bilerek veyahut bilmeyerek bunlara zemin hazırlayan iç faktörler ise: devlet sosyalistliği ve marksçılık, 19. yüzyıl liberalizması, misyonerlik, masonluk, siyonistlik, bölgecilik, azınlık ırkçılığı ve demokrasi düşmanlığıdır. Türk, bu maddeler hakkında iyi düşünülmesi gerektiğinin altını çizirken, dergide bu maddelerin nasıl işlediğinin aktarılması amacıyla olduklarını beyan etmiştir. Bkz. Türk, 1955f: 3-4.

¹⁶⁰ Darendelioğlu, 1958b: 12-13.

dikkat edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Toprak Dergisi, deyim yerindeyse ülkedeki bütün solcuları ifşa etmeye ve onları toplumdan dışlatmaya yemin etmiştir. Ama asıl sorun, bu ifşa edilenlerin “solcu veya komünist” olarak tanımlanması hangi esaslar çerçevesinde yapılmaktaydı.

Derginin isminin Toprak olma nedeni ise dergide Mahmut Ünal tarafından açıklığa kavuşturulmuştur. Ünal’a göre Toprak, Türk milleti için çok önemlidir. Toprak kıymetli bir hazine iken, Türklük onun ebedi bahçesidir. Bu iki kavram birbirine o kadar bağlıdır ki Türklerin toprağa verdiği mukaddes nitelik buradan gelir.¹⁶¹ Toprak, şüphesiz ki bağımsız bir devlet olabilmek için gerekli en önemli unsurdur. İnsanların elde tutmak ve gerektiğinde yenisini kazanmak için kanını döktüğü bir kutsiyettir. Bu mukaddes nitelik sebebiyle bu milliyetçi dergi ismini Toprak olarak belirlemiş gibi görünmektedir.

Dergi çıktığı dönemde önemli bir kitleye hitap etmiş, rağbet görmüştür.¹⁶² Derginin bir ay yerine 15 günde çıkarılmasını talep eden okuyucular olmuştur.¹⁶³ Milliyetçi dergiler arasında öne çıkan Toprak, zaman zaman abartmaları zaman zaman çok yerinde tespitleri ile ilginç bir siyasi dergi örneği olmuştur.

Dergi kendini geliştirmek anlamında açık olmuş ve tavsiyelere kulak vermiştir. 1959 yılının 50. sayısında Toprak Dergisi milliyetçilere derginin tutumu hakkındaki düşüncelerini sormuştur. Dergi komünizmle savaşması, bu toprakların bir ürünü olması anlamında desteklenirken maddi olanaklarının yetersizliği bilindiği halde doğu illerine de gönderilmesi yönünde istekler vardır. Abdülkadir İnan bir küçük rica olarak sol teriminin daha dikkatli

¹⁶¹ Ünal, 1955b: 6.

¹⁶² Milliyet Gazetesi’nde Peyami Safa ve Giresun’da çıkan Pınar dergisinde Av. Kemal Göksel bu durumu yazılarında ele almış ve Toprak Dergisi’nden övgü ile bahsetmişlerdir. Bkz. Darendelioglu, 1955b: 10-11,19. Dergi, çıkışından itibaren zamanla rağbet görmüş, okuyucu sayısı zamanla artmıştır. Hatta 18. sayıda milliyetçi dergilere rağbetin az olduğuna dair düşünceleri silmek için, Toprak Dergisi Kayseri bayisinden Hasan Özkavukçu’nun gönderdiği bir klişesini yayınlamıştır. Buna göre, bayiye yollanan 25 derginin kâfi gelmediği, bu sayının 50’ye çıkarılması istenmiştir. Yine Toprak Dergisi, Beyazıt’ta bulunan Yağcı Kardeşler’deki satış oranına göre, dönemin 40’a yakın fikir sanat dergisi içinde, ikinci en yüksek satış oranına sahip dergidir. Birinci olan dergi ise 20 yıllık köklü bir dergidir. Bunun yanında dergilerin sıkça kapatılmasından ötürü insanlar dergi aboneliklerinden kaçınırken, Toprak Dergisi’nde 3 yıllık abone alanların olduğu aktarılmıştır. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1956). 2 (18): 12. Toprak Dergisi, 1957 yılının Temmuz ayındaki sayısında, satışlarının 3000’i aştığını gurur ile okuyucularına bildirmiştir. İstanbul basınındaki ki çoğu dergiye nüsha gönderilmesine rağmen dergilerinin reklamının yapılmadığını söyleyen Toprak Dergisi, Peyami Safa’nın kendi köşesinde iki kere dergiyi tanıtmamasından dolayı teşekkürlerini sunar. Bkz. “Açık Teşekkür”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (32): 4. İlk başlarda az sayıda olan aboneleri zamanla 2000’i aşmış ve normal şartlarda aylık 5000 adet basılan dergi, 76 ve 77. sayılarında 11000 âdeti bulmuştur. Bkz. Darendelioglu, 1961b: 12.

¹⁶³ 1956 yılında, derginin okuyucuları derginin 15 günde bir çıkarılmasını talep eden mektuplar yollayınca, dergi bu talepler için bir cevap yayınlamıştır. Durumun maddi bir gerekçeye dayandığını belirten dergi sahipleri, kâğıt parasının 3 katına çıktığını ama ispat hakkının verilmesiyle beraber her sayıya ek olarak 4 sayfa konulacağını bildirmiştir. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1956). 2 (14): 8. Toprak Dergisi, 1958’deki Ekim sayısında okuyucularına bir açıklama yaparak, kâğıt eksikliği nedeni ile 6 ay önce 150 kilodan 75 kiloya düşen kâğıt alımlarından dolayı satış noktalarından 50 adet isteyenlere ancak 20 veya 15; 15 tane isteyenlere ise ancak 5 tane gönderebildiklerini duyurmuşlardır. Bu sebeple abone sayısı 1000’i aşan Toprak Dergisi, abonelerine dergilerini bayilerinden tedarik etmelerini duyurmuştur. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1958). 4 (47): 9.

kullanılmasını ister zira birine sol damgası vurmanın büyük bir hadise olduğunu belirtir. Şakir Ülkütaşır ise gündemden haberlerin verilmesinin yanında Türk düşünce tarihinin gidişat ve gelişmelerini değerlendiren yazıların olmasını temenni eder. Peyami Safa ve Müstecip Ülküsal ise derginin daha ilmi anlamda daha esaslı olmasını istemektedirler. Ülküsal dış Türkler meselesine daha çok alan ayrılması tavsiyesinde bulunur. Arif Nihat Asya ise bir öz eleştiri yaparak daha zengin ve daha verimli bir dergi sunamayışlarını kendilerine bağlar. Doç. Dr. Faruk K. Timurtaş ise derginin sanat yönünün daha kuvvetli olmasını temenni eder.¹⁶⁴ Derginin bu çıkmazlara girme nedeni tam anlamıyla işinin ehli olgun kimselerin yanında genç, tecrübesiz ve daha heyecanlı kişilerinde yazar kadrosunda bulunması gösterilebilir.

Toprak Dergisi, milliyetçilik yolunda en çok gençlere inanmış ve onları desteklemekten asla çekinmemiştir. Bu ülküsünün bir yansıması olarak, Derginin 21 sayısı Toprak Dergisinin takipçileri olan genç milliyetçilere ayrılmıştır. Genellikle şiir ağırlıklı olan bu sayı milliyetçileri teşvik manasında hazırlanmıştır.

Toprak Dergisi, kendi anlatımına göre dünya çapında adını duyurmuş bir dergidir. Amerika, İngiltere, Fransa ve Almanya'daki bültenlerin ve New York'un en büyük kütüphanelerinin Toprak Dergisi'ni talep etmesinden anladığımız durum budur. BBC Radyosu, "Ortadoğu'da Komünizm Faaliyeti" isimli bir yayın yaparken Toprak Dergisi'nden sık sık bahsetmiştir.¹⁶⁵ Adana'da yayın hayatına başlayan derginin bu statülere gelmesi, Toprak Dergisi'nin kendi içindeki başarısını göstermektedir.

¹⁶⁴ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14-22.

¹⁶⁵ "BBC ve Toprak". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (75): 4.

İKİNCİ BÖLÜM

TOPRAK DERGİSİ'NDE ELE ALINAN SİYASİ KONULAR

2.1. Milliyetçilik

2.1.1. Millet ve Milliyetçiliğin Tanımı

Millet ve milliyetçilik terimleri anlam olarak çok fazla değişen, değişiminde ülke, değer ve kültürün etkili olduğu karmaşık kavramlardır. Ama genel bir tanım yapılacak olursa Umur Özkırımlı'nın "Milliyetçilik, her şeyden önce bilincimize bir şekil veren, dünyayı anlamlandırmamızı sağlayan bir söylem; başka bir deyişle, toplu kimliklerimizi belirleyen, günlük konuşmalarımızı, davranış ve tutumlarımızı yönlendiren bir görme ve yorumlama, bir algılama biçimi."¹⁶⁶ şeklindeki tanımı uygun olur. Peki, Toprak Dergisi yazarları bu konu hakkında neler demiştir. Milliyetçilik nedir ve nasıl bir yolda yürümelidir? Dergi yazarları millet olma yolunda hangi kaidelere önem vermektedirler?

Toprak Dergisi, milliyetçi camianın tüm renklerinin toplandığı bir çatı olduğundan, dergide sağ görüş hâkimdir, fakat herkesin milliyetçilik anlayışı farklıdır. Bazen gidiş yolları ortak, bazen de değer yargıları aynıdır. Fikir ayrılıkları da söz konusudur, ancak bu çok ince ayrıntılarda ve birliklerini bozmayacak niteliktedir.

Anadolu'nun Türkleşmesi 1071 Malazgirt Savaşı ile başlamış ve Türklerin inatla buradan gitmeyerek yerleşmesi neticesinde Anadolu bir Türk yurdu haline gelmiştir. Anadolu 'da Hitit, Lidya, Bizans gibi pek çok medeniyet kurulmuştur. Anadolu pek çok medeniyeti içinde barındıran bir yurttur. Osmanlı Devleti pek çok unsuru barındıran bu yurttaki birliği devşirme usulü ile sağlamıştır. İnsanları bir araya toplamak için gayret gösterilmiştir. Dergi yazarlarından Oğuz Özbek'e göre, Saf ırk davasının arkasına düşmek Almanya örneğinde görüldüğü gibi barıştan çok vahşeti yaratabilmektedir. Türk milliyetçiliği de böyle bir durumu reddetmektedir. Önemli olan köken olarak farklı olan bu insanları tek bir kültür altında toplamaktır. Irk birliği güzel olup, bir millet olmak için illa olması gereken bir unsur değildir. Saf ırk mevzusu siyasi anlamda da bir tehdittir, zira bunun sonu parçalanmaya gitmektedir. Türk milliyetçileri zarar vermedikleri sürece Rum, Ermeni ve Yahudileri dahi kabul etmiş ve benimsemiştir. Turancılık ve Türkçülük ise asla dışlanmaması gereken mevzulardandır. Anadolu ve Asya Türklerinin tek çatı altında toplanması güzel ama imkânsız bir hayaldir. Fakat asıl önemli olan Asya'daki Türklerin bağımsız bir devlet olarak yaşaması ve Türkiye ile

¹⁶⁶ Özkırımlı, 2015: 14.

kültürel bağlarını koparmamalarıdır. Ama Türk milliyetçilerinin en baştaki hedefi anavatanı yüceltmektir.¹⁶⁷

Her devletin millet anlayışı çok farklı olup, değer verdiği kıymetler değişmektedir. Amerikalılar soyu, İsviçreli ise dili millet olmanın esasları arasında saymamaktadırlar. Türk milliyetçiliğinde ise bir kesim soya çok önem verirken, bazıları Türklüğü bir kabulleniş olarak görmektedirler. Nejdet Sançar'a göre Türk milliyetçiliğinde soy ve soydaşlık önemlidir. Türk milleti bazı milletler gibi karışımdan meydana gelmemiştir. Tarihte 3 kıtaya hâkim oldukları süreçlerde bazı karışmalar olsa da, Sançar bu durumu engin bir denize birkaç kova başka sınının dökülmesine benzetir. Türklerin benliğini kaybetmediğini vurgular. Türkler geniş coğrafyada dağılmış bir halde yaşamaktadırlar. Türkiye'de bazı kesimler sınır dışındaki soydaşları dışlama eğilimine gitmekte iken Sançar gibi isimler buna karşı çıkmaktadır. Ayrıca Sançar, bağımsız olmasından dolayı ilişkilerin kuvvetlendirilmesinde Türkiye'ye daha çok vazife düştüğünü belirtir ama dünya siyasetine uygun hamleler yapılmasının da unutulmaması gerektiğini hatırlatır. Sançar, bir dönem ırk ve ırkdaşlık kavramlarının kötü ve korkunç hale gelmesi ile insanların bu müesseseye savaş açtıklarını ama Kıbrıs olayı ile bu kavramların daha ılıman bir hale gelip gerçek mahiyetine ulaştığını belirtir.¹⁶⁸ Dünyadaki faşist hamleler düşünülürse insanlar haksız sayılmaz. Irk ve Irkçılık arayışlarının sonu hiçbir zaman iyi bitmemiştir. Özbek ve Sançar'ın yorumlarından dergide Anadoluculuk ve ırkçılığın aynı anda ilerlediği görülür. Bu iki kolun birleşimi milliyetçiliğin aldığı yolu özetlemektedir.

Enver Tuncalp'e göre ise, milliyetçiler geçmişlerine büyük kıymet vermekte ve inkâr edenleri ayıplamaktadırlar. Milliyet inkâr edilemez bir gerçektir, lakin başkalaşıma uğrama riski de vardır. Bulgar ve Macarların Türk neslinden olduğu bilinir ama değişime uğramaktan kaçamamışlardır. Bu başkalaşımı önlemek milliyetin devamını sağlar, kültürel tavizler bir milleti yok edebilir bunların en başında da dil gelmektedir. Din ise millet olma noktasında bazı milliyetçiler için önemli değildir. Milliyetin hâkimiyetini oluşturan unsur bir milletin çoğunluğunda fikir, mukaddesat, anane, tarih ve amaç birliğinin oluşturduğu milli iradedir.

¹⁶⁷ Özbek, 1961: 9-10. Çetin Altan'ın ırkçılar için:

"... uzatın şu kafanızı ırkçı pergelinin altına; yo siz Türk değilsiniz, bu kafa Orta Asya'dan gelme Türklerin kafası değil. Kanınızı da misroskopun altından geçireceğiz. Durun bakalım ne çıkacak? Sizde biraz galiba Lazlık var; Çerkeslik yoksa, Kürtlük var; Kürtlük yoksa Pomaklık var. Olmadı olmadı, siz bizim istediğimiz su katılmadık Türk değilsiniz..." şeklinde davrandıklarını belirten bir yazı kaleme alması milliyetçilerin bu konuyu üzerlerine alınmalarına neden olmuştur. Altan'ın bu ırkçıların "... Almanları kesecek, Fransızları kesecek, ... ve bütün cihan karaları, denizleriyle Türk olacak... Başlarda keçe külah, Sırtta tirkeş, omuzda yay..." şeklinde faşizan bir tutumda olduklarını belirtmiştir. Toprak Dergisi, bu yazıların milliyetçiler için kaleme alındığını düşünmüş ve böyle düşünmediklerini ve asla saf ırk aramadıklarını belirtmişlerdir. Altan'ın ırkçıdan kastının kendileri olduğunu ve bunu açıkça söyleyemediklerini ifade etmişlerdir. Bkz. Nevruz, 1961: 19-20.

¹⁶⁸ Sançar, 1959d: 6, 18.

Bir ülkede azınlıkta olanlar çoğunluğun oturduğu bu tesisi bozmaya hakkı yoktur. Tuncalp, milliyetçiliğin beş farzı olduğunu belirtir. Bunlar:

1. Nefsin muhafazası
2. Aklın muhafazası
3. Neslin muhafazası
4. Yurdun muhafazası
5. Dinin muhafazası¹⁶⁹

Tuncalp, milliyetçiliğin bu kıstaslarının, İslam dinine uygun düşmesinden ötürü Türklerin İslam'ı kabul etmesinin daha rahat olduğunu savunmuştur.¹⁷⁰Tuncalp, milliyetçiliğin İslam ile sentezinin görülmesi açısından güzel bir örnektir.

MümtazTurhan ise Türkiye'de milliyetçiliğin temelini adet, anane ve kültürün oluşturduğunu savunur. İlim bazen materyalizm gibi algılanmaktadır, bu inanıştan vazgeçilmeli bunun yanında gayesi iyilik ve adalet olan din müessesesine de saygı duyulmalıdır.¹⁷¹ Milliyetçilik anlamında dine önem verenler kadar, bir toplumda milli bilincin o devletin devamı için şart olması gerektiğini sayanlar da vardır.

Nejdet Sançar'a göre bir insan için hava ne ise toplum içinde milli şuur odur. Milli şuurun olduğu ülkelerde hainler barınmaz, insanların haklarını çiğneyecek kişiler devlet yönetimine gelmez ve insanların aklındakiler, büyük toplumsal meseleler ve milli davalardır.¹⁷² Bazı filozoflar insan kavramını yorumlarken “İnsan konuşan hayvandır” ya da “insan düşünen bir varlıktır”¹⁷³ yorumlarını yapmışlardır. Toprak Dergisi'ndeki insan yorumu ise onun cemiyetle anlam kazandığına dairdir. Milliyetçiler bir insanın cemiyetle anlam kazandığını vurgularken önceliğinin vatanını, milletini düşünmek olduğunu belirtmişlerdir. Bir insanın iyi mevkilere gelip vatanına hizmet etmesi, şahsi menfaatlerinden ziyade toplum çıkarını gütmesi insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğidir. Ancak toplumu için başarılı işler yapan, gelecek için çalışmış kişiler bu dünyada ölümsüzlüğü yakalayıp güzel hatırlanabilen kişiler olmuşlardır.¹⁷⁴ Toprak yazarları milliyetçiliği, insanlığı aydınlatan, aitlik veren bir üst değer olarak görmektedirler.

1959 yılında Toprak dergisi, milliyetçilere “günün şartları altında Türk Milliyetçiliği nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar şu şekildedir:

¹⁶⁹ Tuncalp, 1960b: 16.

¹⁷⁰ Tuncalp, 1960b: 15-17.

¹⁷¹ Turhan, 1958: 2-3.

¹⁷² Sançar, 1960d: 5.

¹⁷³ Genç, 1961: 13.

¹⁷⁴ Genç, 1961: 13.

Z. Fahri Fındıkoğlu, Türk milliyetçiliğinin sosyal adalete ve ekonomik eyleme yönelmesini ancak bu şekilde edebi ve kültürel milliyetçiliğin filizlenebileceğini söylemiştir. Atsız'a göre, Türk Milliyetçiliği, dış Türkler meselesine dikkat çeken, yabancı kültürlerin Türk milli yapısına girmesini engelleyen ve milli ümidi ayakta tutacak yayınlar yapan harekettir. Abdülkadir İnan, Türk milliyetçiliğinin Türk gençliğini yıkıcı akımlardan korunmasını, işçi ve köylü sınıfının milli esaslar çerçevesinde terbiye edilip haklarının korunmasını sağlamasını temenni eder. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Türk milliyetçiliğinin devamlı yayın yapmasını savunur. Vatandaşlara milli bir ruhun aşılmasını ve milli inkişafın sağlanması için gereken eğitimin dernek ve yayın yolu ile olacağını savunur. 1959 yılının verilerine göre dünyada bulunan Türk sayısı 76 milyondur. Bunun 26 milyonunu Türkiye oluşturmaktadır. Türkiye yegâne bağımsız devlet olması açısından ilerlemesine devam etmelidir. Müstecib Ülküsal, Türk milliyetçiliğinin ana kaidesinin ise dış Türklere yardım elinin uzatılması olmasını savunur. Peyami Safa, kendisini dışa kapatan bir Türkiye'nin kalıplaşmış ve dar bir milliyetçilik doğurması tehlikesinden bahsederek istenilen mevkiinin elde edilmesi için diğer devletlerle karşılıklı sevgi ve menfaat içinde medeni ve insani bir milliyetçiliğin benimsenmesini savunur. Formül olarak ise "Azami Türk ve Azami İnsan" şiarını sunar. Mükrimin M. Yinanç Türk milliyetçiliğinin temelinde "Asabiyyet-i İslamiye"¹⁷⁵ olmasını savunurken, Behçet Kemal Çağlar dini, milliyetin faktörü sayanlara baş unsurun dil olması gerektiğini hatırlatmıştır. F. Cemal Oğuz Öcal ise ilme, ahlaka ve samimiyete dayalı bir milliyetçilik arzulamıştır. Bunun yolunun modern Türk milliyetçiliğinin ilminin yapılmasından geçtiğini ve bu yolda devletinde yardımını esirgememesini diler. Gençlerin bu hususta ne kadar önemli olduğunu belirten yazar, ilmi ve popüler eser yayınlamak ile gençlerin korunabileceğini savunur.¹⁷⁶

Genel olarak Toprak Dergisi'nin milliyetçilik anlayışından bir çıkarımda bulunulacak olursa; din ve kültür esaslı, dış Türklerin de unutulmadığı dinamik bir milliyetçi tavır istenmektedir denilebilir.

Milliyetçilik, Türkçülük ile beraber başlayan bir fikir hareketi olarak görülmektedir. Türkiye'de bu kavram zamanla anlam olarak gelişmiş ve ayrıma gidilmiştir. Türk milliyetçiliği bazı makalelerde Irkçı, Turancı ve Türkiyeciler olarak üçe bölünmüştür. Her grubun üstün tuttuğu bir vasıf vardır. Bunlar, Irkçılarda kan, Turancılarda tarih ve Türkiyecilerde kültür ve toprak birliğidir. Tabii bu unsurları tek başına kabul etmek tam olarak

¹⁷⁵ Asabiyyet kavramı, İbn-i Haldun'un düşünce sistemine göre toplumların ilkelikten uygarlığa yükselmesini sağlayan temel toplumsal bağlıdır. Bkz. www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvOXNhYml5eWU (erişim tarihi: 19.05.2019).

¹⁷⁶ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14-22.

kavramı karşılamaz. Nitekim bir kimse Türk kanını taşıyıp kendini Türk kabul etmezken bir başkası bu kanı taşımasa da Türklük bilincine erip, buna uygun yaşayabilir. Böylesi bir kişinin Türk olup olmadığını söylemek kimseye düşmez ve de kabul edilemez. Türkçülüğün esaslarını kan, kültür, tarih, dil, toprak ve ülkü birliği oluşturmaktadır. Zaimoğlu'nun deyimiyle Türk milliyetçiliği, bu bahsedilen unsurları içine alan Türklüğün geçmiş ve geleceğine inanmak, Türk olan her şeyi benimseyerek içten sevmek ve Türklüğün yükselmesi ve kalkınması için çalışmaktır.¹⁷⁷

Milliyetçilik fikri genel olarak, tarihin hep en tehlikeli dönemlerinde ortaya çıkmış ve halkı birleştirmek ve kuvvetlendirmek için uğraşmıştır. Örneğin bu tehlikelerin en büyüğü olan savaş zamanlarında milliyetçilik insanların zafere ulaşması için bir milletin bağımsızlığı amacını doğurmuştur. Birde millet olmak için ait olduğunuz vatanı sevmeniz çok önemlidir. Eğer milliyetçi bir bilinç taşımyorsa o millet yok olmaya mahkûmdur. Milliyetçilik, tabii olduğunuz milletin her anlamda yükselmesi, refaha kavuşması ve çağdaş milletler seviyesine gelmesi için çalışmak demektir. Milliyetçiler için milli adet ve gelenek-göreneklere bağlı olmak bir erdemdir. Hatta bu değerleri korumanın eskiye götüreceğini savunan insanlara katiben karşı çıkarlar. Milliyetçilerin bir kısmı Türk toplumunun Batılı değil, Asyalı olduğunu kabul etmiştir. Bir millette dinin gayesi ise adaletin, iyiliğin ve huzurun tesisini sağlamaktır. Yani maneviyatı doldurmaktır denilebilir. Toplumdaki bireylerin her biri kendi alanında en iyi olmaya çalışıp emekle çalışır ise ancak milliyetçiliğin amacına ulaşılabilir.¹⁷⁸

2.1.2. Türkiye'de Milliyetçiliğin Doğuşu

Türklerin en büyük meziyetleri arasında vatan sevgisi gelmektedir. Tarih şahittir ki bir millet vatan uğruna ancak bu kadar varını yoğunu ortaya dökebilirdi. Bu kadar çok düşmanı olup, ağır savaşlar karşısında yinede yıkılmayan Türkiye'nin ardında ülkesine büyük bir sevgi ile bağlı bir millet vardır.¹⁷⁹

Anadolu coğrafyasında milliyetçilik ülküsü dıştan ve içten gelen tehlikelere karşı bir müdafaa hareketi olarak doğmuştur. Bu sebeple bu ülkü uğruna savaşmak ciddi anlamda zor bir hale gelmiştir. Bu duruma örnek olarak dergide Süleyman Paşa'nın¹⁸⁰ başına gelenler anlatılmaktadır. Kendisi okullarda milli bir bilinç uyandırmak için eğitimde milli tarih ve milli dil üzerine çalışmalar yürütmüştür. İstibdat döneminde cephelerden cephelere giderken

¹⁷⁷ Zaimoğlu, 1955b: 7.

¹⁷⁸ Göral, 1960b: 4.

¹⁷⁹ Sançar, 1961c: 6.

¹⁸⁰ Dergide bahsedilen bu kişi Süleyman Hüsnü Paşa (1838-1892)'dir. Süleyman Hüsnü Paşa, Sultan Abdülaziz'e karşı 1876'da yapılan tahtta indirme harekâtında suçlu bulunmuş ve Tuna Cephesi Başkumandanlığı'nda başarısız olmasıyla beraber Divan-ı Harp'te yargılanıp Bağdat'a sürülmüştür. 1879'da sürülen Süleyman Hüsnü Paşa, 1892 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir. Bkz. Efe, 2004: 209.

milli demokrasinin kurulması ve hürriyetin sağlanması ile ilgilide çalışmış ve bu durum onun sonunu getirmiştir. Bu durumdan bir ders alınması gerekir. Yine Mareşal Fevzi Çakmak'da bu hususta dergide örnek gösterilen isimlerdendir.¹⁸¹

1959'da milliyetçilik yavaş yavaş doktrin haline gelmeye başlamıştı. Ziya Gökalp ile birlikte bu amaç için eserler yazılmıştır. Bunların bazıları örnek verilecek olursa; Sadri Maksudi Arsal, Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları; Remzi Oğuz Arık, İdeal ve İdeoloji ile Coğrafyadan Vatana; Mümtaz Turhan, Garplılışmanın Neresindeyiz ve Kültür Değişmesi; Cahit Okurer, İdeal Milliyetçilik; S. Ertürk Hocaoğlu, Türkçülük Nedir? ve Avni Diper, Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliği isimli eserlerdir. Toprak Dergisi'nin sahibi İlhan Egemen Darendelioğlu da bu eserlere katkıda bulunmak için derginin yayınevinde milliyetçi eserler basmaya hız vermiştir. Bunların ilk örneği Cezmi Türk'e ait olan Milliyetçilik Anlayışımız ve Komünistlik adlı eserdir. İki bölümden oluşan eserin birinci bölümünde, komünizm ve Rusya hakkında ayrıntılı bilgiler verilir. Özellikle komünizm uygulamalarının köylü üzerindeki etkileri mercek altına alınır. İkinci bölümde ise Sovyet Rusya'nın uyguladığı planlar ve bunun halka etkisi ile Amerika-Sovyet karşılaştırmasına yer verilmiştir.¹⁸²

2.1.3. Türkiye'de Milliyetçilerin Bölünme Nedenleri

Türk milliyetçilerinin kendilerini eleştirdikleri hususlar çoktur. Nejdet Sançar, bu hususların artık lafta değil işte düzeltilmesini isteyen bir milliyetçidir. Milliyetçiler arasında ki en önemli ilk sorun saf birliği sorunudur. Türk milliyetçileri ve milliyetçilik anlayışına karşı gelen yıkıcı eleştiriler karşısında milliyetçiler tek bir safta birleşerek, güçlü bir duruş sergilemelidirler. İkinci önemli problem, milliyetçiler arasında yaşanan, milliyetçilik anlayışlarının aldıkları temellerin farklı oluşudur. Örneğin bazıları için Türk dünyası sadece Türkiye sınırları içinde kalırken kimileri için dünya üzerinde yaşayan bütün Türklerin yaşadıkları alandır. Kimileri için ise Türklük soy birliğine dayanırken, kimilerine göre de dil kimilerine göre ise kültür bağına bağlıdır. Bunun gibi Türk tarihi, Türk milleti ve Türk vatani neresidir hep değişen fikirlerin çatıştığı noktalardır. Nejdet Sançar bu tartışmaların milliyetçiler tarafından özel sohbetlerde saygı çerçevesinde yapılmasını önerirken ilk adımı atanların yaşlılar değil Türk gençleri olması gerektiğini savunur.¹⁸³ Anadolu ve Turancı ayrımı milliyetçilerin birleşmesi yolundaki en büyük engeldir.

Milliyetçiler genel olarak bir sorun karşısında dış mihrakları suçlayarak sonuç elde etmeye çalışmaktadırlar. Aslında bu çoğu ideolojide de böyledir. Hikmet Tanyu ise milletin

¹⁸¹ Türk, 1955a: 3-4.

¹⁸² Hacaloğlu, 1959: 2, 15.

¹⁸³ Sançar, 1959e: 7, 20.

önce kendini tanımasını savunmaktadır. 1957 yılı için konuşan Tanyu ilk olarak dünyaya dağılmış olan bu 60-70 milyonluk Türk nüfusunun neden birlik oluşturamadığını sorgular. Bunun sebebi sadece dış düşmanlar değil, Türklerin kendi içindeki güvensizliklerdir. Türkler öncelikle kendini, milletini tanımalı ve hedeflerini bilmelidir. 1957 yılı için tehlike sayılan komünistler, kozmopolitler ve milliyetine düşmanlık edenler genel olarak aşağılık duygusuna kapılmış kişilerdir. Bu aşağılık hissi Türklerin belli dönemlerde Çinlileşmesine, Farslaşmasına, Araplaşmasına, Fransızlaşmasına, Almanlaşmasına sonuç olarak 1950’lerde de Amerikanlaşmasına neden olmuştur. Tanyu bu durumun çözümünü ise programlı bir halk eğitiminin verilmesi ile çözülebileceğini savunur. Bu eğitim, milli ve manevi bilinç verip, Türk milletinin nasıl kalkınacağını halka öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu eğitimi verecekler ise milliyetçilik ülküsünü tam anlamı ile benimsemiş aydın kimseler olmalıdır. Her aydın maalesef bahsedilen kritere uymamaktadır. Zira bazı ilim insanları maddi ve şahsi menfaatlere düşmüş ve yahut korkak ve gevşek davranarak sadece oturduğu yerde milliyetçilik yapanlar olabilmektedir. İstenilen aydın kendini aile, hayat mücadelesi gibi şeylerden de soyutlayıp Türkçülüğe ve milliyetçiliğe yürekten inanmış ve bunun için yaşayan kişi olmalıdır. Yabancı adetlerin taklitçilik olduğu bilinci halka oturtulmalı, yapılacak yeni atılım milli bir ruh taşımaya kökeni bize dayanmalıdır. İlim ve teknik gelişme göz ardı edilmeyip, dini hassasiyet de dışlanmamalıdır.¹⁸⁴ Hulasa, Türk milleti, önce kendi kusurlarını düzeltmeli, ondan sonra milliyetçi, ahlakçı ve insanlığa yararı dokunacak bir millet haline gelmelidir.

Türkiye’de milliyetçilik kavramı dönem dönem farklı anlamları çağrıştırmıştır. Anadolu milliyetçileri genellikle muhafazakâr bir kısmı oluşturmuşlardır. Atatürk dönemindeki milliyetçilik anlayışı ve tutumu İnönü döneminde çok değişmiştir. Özellikle 1944 yılındaki Irkçılık-Turancılık davası sürecinde milliyetçilere faşizan bir grup olarak bakılmıştır. Milliyetçiler 1939-1950 arası sadece milliyetçilerin değil tüm milletin sınıflandırılmasından dem vurmaktadır. Bunu yapanlar olarak komünistler ve zümreciler gösterilmektedir. Örneğin, ülkenin Güney kısmındaki halka yani Atatürk’ün Eti Türkleri olarak sıfatlandığı kesime Fellahlar ve Arapuşağı gibi isimler takıldı. Doğu’da Elazığ Palu’da yaşayanlara Zaza denilmekteydi ve onları hakir görenler “Zaza, Allah kökünü kaza” demektedir. Yine Kürtler için “Kürt ne bilir bayramı, lak lak içer ayrı” sözleri sarf edilmiştir. Kuzey’de de durum değişmemiş Laz’lar için “Laz? kaz” ve Çerkezler için “At

¹⁸⁴ Tanyu, 1958b: 16-17.

hırsızı” tabiri kullanılmıştır.¹⁸⁵ Bu şekilde ithamlar milliyetçiliğin birlik anlayışına taban tabana zıt bir durumdur.

2.1.4. Türk Milliyetçiliğinin Karşısındaki Tehlikeler

Muzaffer Eyüboğlu, 1957 yılında yıllardır gönüllerde yatan milliyetçiliğin artık dünyanın her yerinde milli bir ideal oluşunun sevincini duyurmaktadır. Ancak Eyüboğlu, milliyetçilik karşısında dikkat edilmesi gereken bazı tehlikeli olguların olduğundan da bahseder. Bunlardan biri, taklitçiliktir. Taklitçilik yapan bir millet aslını yitirerek zamanla yok olmaya mahkûmdur. Bu sebepledir ki kendi edebiyatını, müziğini ve sanatını devam ettirip geliştirmelidir. Fakat unutulmaması gereken diğer bir husus da Tanzimat’tan itibaren gelişen bu taklitçiliğin çabucak atılamayacağı gerçeğidir. Örneğin ilim ve fen konusunda taklitçilik mubah sayılabilir asıl tehlike toplumsal ve milli sahalardaki tehlikedir. Dönemde yaşanan insanların Türk klasiklerinden, Türk müziğinden ya da milli oyunlardan ziyade yabancı müzik ve sanat kültürüne merak salmasıdır. Yazar bu hususta milliyetçilere seslenerek bu durumu değiştirmenin zor olduğunu ama vazgeçilmemesi gerektiğini nasihatler.¹⁸⁶

1950’den sonra Türk milliyetçiliğini tehdit eden diğer unsurlar ise - ki bunlar dışarıdan yürütülen faktörler olarak belirtilir-: kıvılcık, dincilik ve kapitalizma’dır. Bilerek veya bilmeyerek bunlara zemin hazırlayan iç faktörler ise: Devlet Sosyalistliği ve Marksçılık, 19. Yüzyıl liberalizması, Misyonerlik, Masonluk, Siyonistlik, Bölgecilik, Azınlık Irkçılığı ve Demokrasi düşmanlığıdır. Cezmi Türk, bu maddeler hakkında iyi düşünülmesi gerektiğinin altını çizirken, dergide bu maddelerin nasıl işlediğinin aktarılması amacıyla olduklarını beyan eder.¹⁸⁷

Milliyetçilik yerine sınır dışından başka fikirlerin kabul edilmesi ülkede karmaşık bir yapıya neden olmuştur. Sağcı, solcu, muhafazakâr, liberal vs. pek çok grubun olması yani bir birliğin olmaması ülkenin ilerleme kaydetmesini de engellemektedir. Milliyetçilerin tek umudu ise nüfusun % 80’i teşkil eden köylülerdir. Köylünün sol edebiyatta işlendiği gibi olmadığını savunan milliyetçiler, onların bazen hurafeye kaçan dini taassuplarını ve cehaletlerini de hükümetin onlar ile ilgilenmemesine bağlarlar. Köylüler, nüfusun vatanperver, misafirperver, hürmetkâr, az konuşup çok dinleyen, asker ocağının kahramanları, ırz ve namusuna düşkün kesimi olarak tasvir edilmektedirler. Bunun yanında diğer bir umut

¹⁸⁵ Yalın, 1961a: 14-15.

¹⁸⁶ Eyüboğlu, 1957: 3-4.

¹⁸⁷ Türk, 1955f: 3-4.

kaynağı gençlerdir. İyi bir eğitim ve tarih bilinci ile iyi nesillerin yetişebileceği düşünülmektedir.¹⁸⁸

Komünizm yanında kapitalizmde Türkiye için tehlikeli sayılan bir sistemdir. Tahsin Ünal 1959'da iki tip aile örneği vererek bu durumu açıklamak istemiştir. Bunların birincisi dinine düşkün, yardımsever ve mutlu bir anne ve geliri gayet yerinde olduğu halde şükretmeyen bir babadır. Bu örnekte maalesef paranın amaç olması durumunda insanlara huzur vermediği görülmüştür. Oysa temelde manevi huzur sağlanırsa gerçek ferahlığa kavuşulur. İkinci örnek ise ortaokula giden bir çocuğu olan aile ile ilgilidir. Bu örnekte ise baba çocuğuna kitap okumasını tavsiye eder ama ne okuduğuna bakmaz, elinde Kumarbazın Hilesi, Müthiş Takip ve Dalton Biraderler okuyan çocuk ise annesine karşı terbiyesizlik yapıp elini yumruk haline getirecek kadar sinirli bir bireye dönüşür. Yazarın bu iki tipte vermek istediği mesaj kapitalizmin Türk milletine fayda sağlamayacağıdır. Amerika'nın bu dönemde dost olması onun savunduklarının doğru olduğu ya da bize uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Onların kültürlerini benimsemek Türk insanının milli unsurlarına zarar verecek bir durumdur. Ve basının da para kazanma amacı ile bu yıkıma neden olacak eserler neşretmesi hoş bir durum değildir ve yapılmamalıdır.¹⁸⁹

2.1.5. Milliyetçilerin İzlemesi Gereken Yol

Büyük fikirler denilebilecek, insanların ve cemiyetlerin hayatına ışık olmuş düşünceler her daim ayakta kalmaya ve yaşamaya naildir. Hürriyet ve istibdat arasındaki bağda buna benzetilir. İstibdat zorbanın ölümüne kadar sürecek olan bir durumken hürriyet ömür boyu sürecek sadece bazen sekteye uğrayan yüce bir fikir olarak yaşayacaktır. Milliyetçilik fikri de buna benzetilmektedir. Türk milliyetçiliği adeta yıllanmış bir ağaca benzetilir. Büyük kasırga ve fırtınalarda sadece dalları kırılan yaprakları dökülen milliyetçilik köklerinden yeniden doğar ve yoluna devam eder. Kasırga ve fırtınalarda yok olan yeni küçük fidanlardır. İşte bundan mütevellit Türk milliyetçiliğini yaşatacak değer ona hizmet edecek kültür çalışmalarıdır.¹⁹⁰

Sol kesimin milliyetçiliğe bakış açısı daha karamsardır. Onlar gençlere verilecek terbiyenin kaynağının millet, milliyet ve intikam düsturları olamaz demektedir. İnsaniyet mefkûresinin benimsenmesi savunulur buna çıkan yol ise onlara göre dünya sosyalizminin kurduğu insaniyet âlemidir.¹⁹¹

¹⁸⁸ Ünal, 1959a: 12-14, 19.

¹⁸⁹ Ünal, 1959b: 5-6.

¹⁹⁰ Sançar, 1955b: 5-6.

¹⁹¹ Aziz, 1956: 14.

1959 yılında, aşırı milliyetçiliğin zararlı olup olmadığı konusunda bir tartışma gündeme gelmiştir. Gerek basında gerekse bazı ilim adamlarınca her şeyin fazlasının zararlı olduğu gerekçesine dayanılarak milliyetçiliğin fazlası da zararlıdır düşüncesini savunanlar çıkmıştır. Tabi bunu söyleyenlerin ölçüğü ihtiras, kumar ve içki gibi zaten tek başına da kötü olan şeylerdir. Nejdet Sançar ise ölçek bu olursa temelsiz kalır diyerek aşırı milliyetçiliğin zarar değil kuvvet getireceğini savunmaktadır. Onun tezine göre nasilki aşırı fazilet ya da aşırı ahlak topluma zarar getirmez ise aşırı milliyetçilikte temelde millet sevgisini barındırdığı için zarar değil yarar getirecektir. Sançar, sevgi dışında harekette ölçsüzlük olur ise bir zarar verilebileceğini ima etmiştir. Ama bunun milliyetçilikle alakası olmadığına kanidir. Onun ortaya attığı bir diğer husus ise milliyetçiliğin aşırılığının sınırının kim tarafından ve nasıl belirleneceğidir. Basit bir muhakeme yapılacak olursa milletini az seven faydalıdır, çok seven aşırı olduğu için zararlıdır demek de kolay bir ölçüttür. Buna karar verirken pek çok husus ölçütün birimlerini oluşturabilir. Nejdet Sançar'a göre milliyetçiliğin aşırısının kötü olduğunu savunan kesimin arasında aşırı partacilik gafletine düşenler vardır.¹⁹² Burada kastedilen bellidir.

Milliyetçiliğin gerekliliği konusunda hem fikir olan Toprak Dergisi yazarları bundan ziyade milliyetçiliğin nasıl bir yolda ilerlemesi gerektiğine kafa yormuştur. Bu bağlamda Remzi Oğuz Arık, İdeal ve İdeoloji adlı eserinde Türk milliyetçiliğinin temel taşlarını ortaya koyarken gidilecek yolları da göstermiştir.¹⁹³ Dergi bu eseri özellikle öne sürmüştür fakat, literatürde bu konu hakkında pek çok örnek mevcuttur.

Meriçgillere göre, bir ideolojide ülküdaşlar arası samimiyet ve güven kaynaşmadığı sürece, ülküdaşlar içinden bir üyenin çıkıp eyleme başlaması onu bir diktatöre dönüştürebilir. Bu sebeple, Türk milliyetçiliğinde de evvela bu aşama sağlama alınmalıdır zira asıl hedef olan ülküyü gerçekleştirmek zayi olabilir. Bu güven sağlandıktan sonra eyleme geçilmelidir.¹⁹⁴

Türk milliyetçiliğinin bazı kesimleri, monarşiye benzeyen bir yapıyı savunmaktadır. Agâh Oktay Güner'in dergide ortaya attığı "dava adamı" kavramı buna benzetilebilir. İlk olarak dava nedir açıklayacak olursak, Güner'e göre dava; "Doymak bilmeyen hırsların hüküm sürdüğü dünyamızda varlığımıza kastedenleri ezebilecek seviyeye gelebilmemizdir." Bu duruma ulaşmanın yolu olarak ise bir dava adamının omuzlarında yükselmek olduğu gösterilir. Dava adamı denilen kişinin en önemli özelliği olarak şahsiyet sahibi olması gösterilir. Bunun yanında ülkede sağladığı iç düzen sayesinde dünya medeniyetini sağlayabilecek kapasitede olması gerekmektedir. Memleket meselelerine kendini adayan bu

¹⁹² Sançar, 1959a: 13-14.

¹⁹³ Ayrıntılı bilgi için çalışmanın Remzi Oğuz Arık ve Türkiye Köylü Partisi bölümüne bakınız.

¹⁹⁴ Meriçgiller, 1957d: 12.

adam çözüm hususunda köklü eserler vermelidir. Türk olması en önemli vasfıdır. Ne cemiyete ne de partiye bağlılığı yüzünden kendini kaybetmemeli şöhret ve menfaat için çalışmamalıdır. Güner'in dediği gibi, Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman olmalıdır.¹⁹⁵

1960 yılı esas alındığında Nejdet Sançar, Türkiye'nin son çeyrek yüzyıldaki en büyük probleminin milliyetçilik düşmanlığı olduğunu bildiriyor. Milliyetçilik o dönemin karşıt görüşü tarafından modası geçmiş bir fikir olarak eleştirilmekte idi. Milliyetçilere ise gerici denmekteydi. Karşıt görüştekilerin yayın organlarının daha fazla olması milliyetçilerin elini güçsüzleştirmekteydi. Nejdet Sançar hiç değilse onların yarısı kadar bir yayın organına sahip olmayı milliyetçiler adına temenni etmektedir.¹⁹⁶

Millet kavramı oluştuktan sonra en önemli husus toplumca yükselmektir. Dünya tarihi ülkelerin birbirinden daha üstün olma çabasına şahit olmuştur. Fakat her ülke bu aşamada farklı yollar benimsemiştir. Birincisi, kendi yapısına uygun çözümler aramak, ikincisi yükselen ülkelerin yollarını taklit etmektir. Oğuz Çetinoğlu, ikinci yolun özellikle Tanzimat'tan sonra Türkiye'de uygulandığını ve her çıkmazda Batı'nın ne yaptığına bakmayı adet edindiğimizi aktarır. Çetinoğlu bunun elbette olmasında mahsur görmez fakat alınan bir uygulamanın kendi temelimize uygun olarak kullanılmasını savunur. Bu görevi ise Dava Adamı'na yükler bahsedilen bu kişinin çıkacağı yer ise Anadolu'nun bağrından gelen üniversite gençleridir.¹⁹⁷

Milliyetçiler, ülkeyi kalkındıracak yegâne varlıklar olarak gençleri görmektedir. Bu gençlerin milliyetçiliği ve islamcılığı hakkında bir makyas belirtilmiştir. Ne şekilci, İslam'ı fikrine ve ruhuna indirememiş eskinin softası kılıklı bir genç ne de milli gayeden uzak, amaçsız, tembel bir genç istenmektedir. Gerçek bir Türk evladı Peygamberin hayatını örnek almış, milli şuuruna sahip inkılap temelini kendi milletin köklerinden almış, milli manevi değerlerine sahip çıkan ve inkılap yapmayı geçmişe küfretmek sayanlara karşı duran bir genç olmalıdır. Milli bilincini kaybetmiş insanlara yol gösterecek olan yine tasavvur edilen milliyetçi gençtir. Bu genç Batı'dan sadece ilmi almalı, Batı'nın sahip olduğu medeniyetin Türk-İslam medeniyetinin bir hediyesi olduğunu unutmamalıdır. Herhangi bir mesele karşısında en ince hatlara kadar inmeli ve tarihi olaylar ile bağlantılı sebepleri bulmalıdır. Bu gençler eğlenecektir de tabi ama bunun ölçüsünü bilmeleri gerekmektedir.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Güner, 1959: 12-13.

¹⁹⁶ Sançar, 1960c: 6.

¹⁹⁷ Çetinoğlu, 1961c: 17-18.

¹⁹⁸ Güner, 1960: 8, 17.

Milli kültüre sahip olmayan insanlar, ülkesi için bir şey yapmayacağı gibi kişisel menfaatleri için ülkesinin ve milletinin aleyhinde çalışma potansiyeline sahip kişilerdir. Toprak dergisi bu hususta gençlere; “Türklüğünü unutma. Bu yıkıcı fikirleri benimseme ve onlara karşı cephe al!...”¹⁹⁹ şeklinde seslenmektedir. Ülkenin kalkınması için çok çalışmak ve ülküdaşlık önemlidir. Ülkenin evlatlarının amaçları bir olmalıdır ki birlik, beraberlik ve kardeşlik içinde bir kalkınma sağlanabilsin.²⁰⁰

Dergide gençlere bu hususta yer verilmiş, düşüncelerini yazmaları desteklenmiştir. Bu genç yazarlar diğer olgun yazarlara göre daha gözü kara hatta tehditkâr olabilmektedir. Bu kanıya varmamızın sebebi en küçük toprak okuyucusu olan 12 yaşındaki Babur Yılanlıoğlunun yazdığı bir makaledir. Bu genç, Rusya ve Suriye’ye özellikle Kruşçev’e tehditkâr sözler savurmuştur. Örnek verilecek olursa:

“... Ne Suriye ne Rusya hiçbiri bize çatamaz. Çatar amma lafla çatar, silahla değil. Türk kızdı mı tam kızar. Ne Rusya ne Suriye hepsi vız gelir. Sonra çattığına pişman olur. Biz onlarla asırcalarca çarpıştık ve yendik. Daha da konuşmak istiyorlarsa haber versin o kanı bozuklar. Suriyeliler çattı ve ağızlarının payını aldı. Rusyanın da öyle bir niyeti varsa akibeti aynı olacaktır”.²⁰¹

Toplumsal doktrinlerin temelindeki en önemli hususun halk olduğunu savunan dergi yazarı Meriçgiller, bu konuda bir eleştiri yapmış ve milletin istikbalini sağlamak ve korumak gayesi ile çıkan hiçbir cemiyetin buna dikkat etmeyip, halka karşı kifayetsiz kaldığını ifade etmiştir. Bu sebepledir ki Türk doktrininde atılacak en önemli adım bu durumu değiştirmektir.²⁰² Bunun yanında ikinci önemli husus ise sistemin ışık tutacağı daireyi iyi bilmesi gerektiridir. Öyleki milliyetçiler genellikle aynı konuları ele almış ve çözümler aramıştır. Milliyetçilerin ele almadığı ve solcuların istismar ettiğini düşündüğü bazı konular vardır. Bunların en önemlilerinden biri de iş ve işçi meseleleridir. Solcular, ezilen haksızlığa uğrayan işçi sınıfının yanında durup patronlara karşı haklarını savunmaları için bir şuur kazandırırken aslında doğru olanı yaparlar. Onların yaptığı hata yöntemdir, zira kin ve nefret kazandırarak işçilere haklarını almaları söylenince sonuç intikam almaya ve şiddet yollu bir eyleme dönüşür. Bu hususta milliyetçilerin devreye girerek, işçilere bu şuur kazandırılırken eğitim ve propaganda eğitiminin verilmesi istenir. Münevver kesim işçilerin düşüncelerini

¹⁹⁹ Lostar, 1961a: 18.

²⁰⁰ Haktanır, 1961: 19.

²⁰¹ Yılanlıoğlu, 1957: 3.

²⁰² Meriçgiller, 1957c: 8.

olgunlaştırılmalıdır.²⁰³ Meriçgiller bu fikirleri ile milliyetçilerin ele almadığı hatta ötelediği konuları su yüzüne çıkararak yerinde bir tespit sunmuştur.

Dergide milliyetçiliğin İslami yönü bağlamında ele alınan Mehmet Akif Ersoy'a sıkça yer verilmiştir. Türkiye'de İslamcı anlamında pek çok isim mevcut iken, derginin Ersoy'u ele alması dikkat çeken bir detaydır. Ersoy'un üstlendiği İslami misyon, reddedilemez bir gerçektir. Ersoy vesilesiyle milliyetçi bir derginin gözünden İslamcı bir şairin nasıl değerlendirildiğini görmekteyiz.

26 Aralık 1936 yılında vefat Ersoy, ölümünün 21. yılında Toprak Dergisi tarafından anılmıştır. İstiklal Marşı'nın yanında okunduğu zaman yüreklerde ürperti uyandıran Çanakkale Şehitleri şiiri de Ersoy'un unutulmayacak eserlerindedir. Ersoy, İslam, vatan ve sanat konusunda samimi ve yeteneği asla küçümsenmeyecek bir kimliktir. Kendisi milli mücadele sonrası dinlenmek için gittiği Mısır'da siroz ve daüssila hastalıklarına tutulmuştur. Gurbet ellerde ölmek istemeyen Ersoy, sonrasında İstanbul'a dönmüş ve burada vefat etmiştir. Naaşı Kâbe örtüsüne sarılarak Edirnekapı şehitliğine defnedilmiştir. Ölümsüz eserleri arasında "Safahat" unutulmamalıdır.²⁰⁴

Ölümünün 22. yılında, Toprak Dergisi'nde anılan Ersoy'un bıraktığı kültürel miras üzerinde durulmuştur. O dönemde ismi açıklanmayan bir yazarın, Ersoy için ondan geriye bir hiç kaldı demesi Toprak Dergisi tarafından pek hoş karşılanmamıştır. Ömer Kökten, Ersoy'un şiirleri ile inanış kısırlığına düşen insanların dahi aydınlatılacağını dile getirerek, bu yorumu yapan yazara cevap vermiştir. Önceleri eserlerinde yakın çevresinin dertlerini işleyen Ersoy'un zamanla dinamizminin temelini İslamiyet almıştır. Sonrasında bu fikrini tüm millete yayacak seviyeye gelmiştir. Bir milletin aydın kesiminin, millette bir çığır açması gerektiği şiarında hareket eden Ersoy, memuriyet yıllarında Rumeli, Anadolu, Mısır ve Hicaz seyahatleri sonrası Safahat'a ömrünün elem ve hasretini aksettirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Berlin'e, sonrasında Medine'ye gitmesi O'nun Doğu ile Batı'yı mukayese etmesini sağlamıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde, O'nun insanları yüreklendiren iman dolu hitapları basılıp orduya ve millete dağıtılmıştır. TBMM kurulduktan sonra ise Burdur Milletvekili olarak yerini almıştır. Panislamist bir fikirde olan Ersoy, üstad dediği Muhammed Abduh'u²⁰⁵ örnek almakta idi. Temelde İslami İnkılâbı savunmuştur. Akif'in siyasi alandaki görüşünü, S. Halim Paşa İslamlaşmak isimli eserinde anlatmaktadır. Ersoy'a göre Batı'nın

²⁰³ Meriçgiller, 1957b: 12-13.

²⁰⁴ Öcal, 1958: 6-7.

²⁰⁵ Mısırlı olan Muhammed Abduh (1849-1905), yenilikçihareketin öncülerinden olan İslam düşündürüdür. Çağdaş bir İslam düşüncesi kurmak isteyen Abduh, Doğu ile Batı arasındaki ilişkilerin iyi olmasının önemini vurgulamıştır. Abduh, Batı'nın bilim ve teknolojisini almasını desteklerken, dine uymayan taraflarından uzak durulmasını belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özervarlı, 2005: 485-486.

ilmini Doğu'nun aşkı ile birleştirmek gerekmektedir.²⁰⁶ Türklük ve Müslümanlık olgularını harmanlayarak bir milliyetçilik fikri benimseyen Ersoy, Toprak için en güzel örneklerdendir ve dergide sık sık işlenmiştir.

Her kişinin olduğu gibi Ersoy'un da karşıtı kişiler mevcuttu. Nurullah Ataç, İslam inancına sahip olmadığı için onu beğenmez iken Zekeriya ve Sabiha Sertel'de farklı bakış açıları olması sebebiyle Ersoy'u eleştirmişlerdir ama asıl ileri gidilen nokta ismi verilmeyen bir dergide sol görüşlü bir kimsenin Ersoy'a "geveze bir vaiz" demesi ile çıkmıştır.²⁰⁷ Bu yazıda O'nun İstiklal Marşı'nı yazması ve Milli Mücadele Dönemi'nin acılarını başarılı bir şekilde eserlerine aktarmasıyla bir dokunulmaz elde ettiğini ancak Ahmet Haşim gibi yazarlar yanında yüce bir şair olmadığı dile getirilmiştir.²⁰⁸ Toprak Dergisi'nde, nerede yayınlandığı açıklanmayan bu yazıyı çok eleştirmiş ve yersiz olduğu belirtilmiştir.

Mehmet Akif Ersoy'u ölümünün 23. yılında Doç. Dr. Faruk K. Timurtaş, Ersoy'un bazı fikirlerini kaleme almıştır. Ersoy'un edebi dilini analiz eden Timurtaş,²⁰⁹ İslam anlayışına da değinmiştir. Onun İslam anlayışı üzerinde durulması gereken bir husustur. Zira Türk halkının ve Müslümanların muasır medeniyetler seviyesine yükselmesini temenni eden şair, çok ileri bir İslam anlayışına sahip olmakla beraber, İslamı bu yolda mihenk taşı saymıştır. Ersoy'un İslam anlayışı asla bağnaz olmayıp, taassuba düşmeyen, tembellik ve ahlaksızlık karşısında duran bir yapıya sahiptir. Şeriatın çok yanlış anlaşıldığını belirten Ersoy, fıkıh eserlerinden ziyade Kur'an-ı Kerim'den faydalanılmasını savunur. Çağa uygun cevapları Kur'an'da aramayı makul görür. Batıdan sadece Sanayi, teknik, bilim ve fennin alınması gerektiğini savunan Ersoy, gelenekler konusunda ise "Eskiye, eski olduğu için değil, iyi olduğu takdirde almak..."²¹⁰ felsefesini savunmaktadır. Ersoy için İslam Türklükten bir adım önde gelmektedir. Öyleki milliyetçilikte aşırıya gidilirse toprak bütünlüğünün tehlikeye girebileceğini savunmuştur.²¹¹ Toprak Dergisi, bir anlamda Ersoy'un fikri yapısının temellerinin Türkcülük, İslamcılık ve Batıcılık üçlüsünden oluştuğunu ima etmektedir.

²⁰⁶ Kökden, 1959a: 5, 24-25.

²⁰⁷ Bu bilginin kaynağı bulunamamıştır. Bu iddia sadece Toprak Dergisi'nde geçmektedir

²⁰⁸ Selçuk, 1959: 19.

²⁰⁹ Mehmet Akif Ersoy şiirde toplumcu iken ideoloji olarak İslam'ı benimsemiştir. Gerçekçi bir bakış açısına sahip olan Ersoy, şiirlerinde Türk toplumunun 1908 sonrası yaşadığı olayları işlemektedir. Toplumcu şiir anlayışında Namık Kemal'den sonra gelen önemli bir isimdir. Akif şiirlerinde halk dilini, sokak konuşmasını kullanmıştır. Bazı kesimler onu şiir dilini nesire çok yaklaştırması açısından eleştirmektedir. Bkz. Timurtaş, 1960f: 12-14.

²¹⁰ Timurtaş, 1960f: 13.

²¹¹ Timurtaş, 1960f: 14.

Mehmet Akif Ersoy, milliyetçiler tarafından anılmaya, anlatılmaya çalışılmış, görüşü ve anlayışı her zaman takdir edilmiş bir kişiliktir.²¹² O'nunla ilgili çıkan herhangi bir kötü eleştiri Toprak Dergisi tarafından kabul edilmeyip, karşı tepki verilmiştir. Buna benzer bir başka olay 1961 yılında çıkan bir haber ile gündeme gelmiştir. 1961 yılının sonlarında Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Komitesi, teknik anlamda İstiklal marşının güzel olmadığını, kelimeler ile bestelerin uyuşmadığını gerekçesiyle değiştirilmesi gerektiğini beyan etmişlerdir. 1950'lerde yine İstiklal Marşı'nın değiştirilmesi isteği²¹³ Nurullah Ataç'ın öncülüğünde teklif edilmiştir. Ataç'ın gerekçesi ise teknik sebeplerden değil marşta geçen:

“Ulusun, korkma, nasıl böyle bir imanı boğar
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar”

dizelerinden kaynaklanmaktadır. Bu dizeler o dönemde gericilik ile suçlanmış, Türkiye'nin medeniyet anlayışına uymadığı ifade edilmiştir. İstiklal Marşı'nda kastedilen dizelerindeki ifadelerin anlamı Milli Mücadelede, medeniyetin beşiği olarak anılan Batılıların Türkiye'ye yaptıklarıdır. Nitekim Ersoy'da Batı'nın teknik üstünlüğünü kabul edip, örnek alınmasını desteklemiştir. Bu dizelerden Ersoy'un Batı'ya düşman olduğunu çıkarmak pek mümkün değildir. O dönem için reddedilen bu teklif 1961 yılında tekrar gündeme gelmiştir. Toprak Dergisi teknik bir nedenden dolayı –ki bununda olduğuna inanmıyorlar- Türk tarihinin şahidi olan bir eserin değiştirilmesini uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Hiçbir milletinde böyle bir sebeple marşını değiştirmediğinin altını çizmişlerdir.²¹⁴

1961 yılında İstiklal Marşı'nın değişmesini isteyenler arasında Nazım Hikmet'in affedilmesi için yazılan dilekçeye imza atanların da olması, bu olayın altında komünist bir hareket mi var sorularını akıllara getirmiştir. Bu kişiler; Hasan Ferit Alnar, Zühtü Müridoğlu, Ahmet Adnan Saygın'dır. Bunun yanında Halil Dikmen, Turan Erol, Mehmet Kandan, Ruşen Ferit Kam, Cemil Bingöl, Cemal Tollu, Fuat Türkay, Halil Bedii Yönetken de İstiklal Marşı'nın değişmesi için imza atanlar arasındadır.²¹⁵

²¹² Afyon'da Sadettin Aygen, A. Rıza Gültekin, Uğur Yüksel, Selahattin Çetin ve Hüseyin Çetinalp'in kurduğu Afyon Kültür Cemiyeti, 2 Ocak 1960 tarihinde “Mehmet Akif'i Anma Gecesi” düzenlemiştir. General Naim Üresin'in yardımcıları ile gece Orduevi sinema salonunda gerçekleşmiştir. Gecede, Ersoy'un hayatı anlatılmış, şiirleri seslendirilmiştir. Bkz. “Afyon'da Akif Günü”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (63): 19. Ersoy'un 23. ölüm yıl dönümünde ise Tarsus'ta genç milliyetçiler tarafından bir gece tertip edilmiştir. 27. 12. 1960 tarihinde yapılan bu gecede, Ersoy'un hayatını anlatan konuşmayı Fikret Gürbüz, edebi kişiliğini anlatan konuşmayı ise Sabri Çoksolmaz yapmıştır. Geceye Burhan Pınar, Hüseyin Dumancı, Mustafa Sürmeli ve Yaşar Işık isimli milliyetçiler Ersoy'un şiirlerini okuyarak katkıda bulunmuşlardır. Bkz. Yakar, 1961b: 15-16.

²¹³ İstiklal Marşı'nın değiştirilmesi mevzuu, bahsedildiği gibi daha önce de ortaya atılmıştır. Bunu ortaya atanlardan birisi de Tan Gazetesi'nden bunu duyuran Zekeriya Sertel'dir. Tabi bu istek üniversite gençliği ve halkın belli kesimi tarafından ciddi bir tepki almıştır. Bunun üzerine Sabiha Sertel “İstiklal Marşı gökten inmiş abide midir? Devletlerin vatani da, bayrağı da değişmiştir. Bayrak değişir hatta toprak da değişir.” İfadelerini kullanmıştır. Bkz. Erdem, 1961: 18.

²¹⁴ Erdem, 1961: 2.

²¹⁵ Erdem, 1961: 18.

Ersoy, İslami fikirlerinden dolayı zaman zaman okları üzerine çekse de, Türkiye için önem arzeden İstiklal Marşı'nın şairi olmasından dolayı milliyetçi-muhafazakâr kesim tarafından sevilen ve desteklenen bir aydındır. Toprak Dergisi'nin böylesi bir kişiliği ele alıp fikirlerini okuyucularına taşıması, derginin dini hassasiyetini gösteren bir örnektir.

2.1.6. Remzi Oğuz Arık ve Türkiye Köylü Partisi

Remzi Oğuz Arık, Türkmen asıllı bir ailenin çocuğu olarak, Kozan'ın Kabaklıtepe adında bir dağ köyünde doğmuştur. Kökeni itibariyle Türklüğe ve köylülüğe iradesi dışında bağlanmıştır. Arık, geldiği ortamın ve statünün savunuculuğu yapmıştır. Antikomünist olan Arık, komünistlere karşı ara ara edebi mücadelelere girmekle beraber siyasi anlamdaki ilk oluşumunu, ilim ve ideallerinin şekil almış hali olan Genel Başkanı olduğu, Türkiye Köylü Partisi'ni kurmakla gerçekleştirmiştir. Cezmi Türk, hocası Arık'ın fakir bir köy çocuğu olarak başladığı hayatına Türkçülük, Köycülük ve Particilik yapan bir ilim adamı olarak devam etmesini yadırgayan insanlara cevabı, "Bütün bu işler hakikaten Hocanın boyundan büyük işlerdi ama, başından büyük değildi."²¹⁶ şeklinde olmuştur. Arık, 3 Nisan 1954'te bir uçak kazasında vefat etmiş ev sahibi dahi olamadan, Ankara şehitliğinde bir mezar sahibi olmuştur.²¹⁷ Arık, idealist olma yolunda ilerlerken, ters düştüğü pek çok kesimle mücadele ettiği için zor bir süreç yaşamıştır.

Türk Milliyetçiliği, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde içtimai durumdan mütevellit hep bir saldırıya maruz kalmıştır. Türkçülük bu saldırılara karşı bir müdafaa olarak doğmuştur. Arık'ın milliyetçiliği de yine bu şekilde bir ihtiyaçtan doğmuştur. Arık, çocuk yaşlarda iken Türk Ordusu'nda görev yapan ağabeyi ile Balkan Harbi sırasında İşkodra'ya gitmiştir. O sıralarda mektebe gitmekte olan Arık'ı, Türkçülüğe inandıran ortam burası olmuştur. İşkodra Muharebesi sırasında halkın durumu görmüş, İşkodra Kalesi kumandanı Hasan Rıza Paşa'nın milliyetçi söylemlerinden etkilenmiş ve bu şahsiyetin komitacılar tarafından şehit edildiğini görmüştür. Devşirme olmamasının verdiği benlikle, Türkçülüğe sarılmış ve bundan sonraki hayatında da bu davayı savunmuştur. Arık'a göre milliyetçilik, insanların doğuştan gelen kutsiyetine inandığı, bir duygudur. İzmit Sultanisi'ndeki parasız yatılı talebeliğinden, Adana'da başöğretmenliğine, Darülfünun talebeliğinden, Paris'te ki Sorbon Üniversitesi'nde geçirdiği talebelik dönemlerine Arık, her daim milliyetçilik anlayışını savunmuştur. Ankara'ya geldikten sonra Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde doçent olan Arık, istifa mecburiyetinde kalmış ve 1944'teki Irkçılık-Turancılık Davası

²¹⁶ Türk, 1955d: 5.

²¹⁷ Türk, 1955d: 3-5.

sebebiyle zor günler yaşamıştır. Kaza günü kendi seçim bölgesinden ayrılmış, milliyetçilik ve köycülük fikirlerini yaymak için Çankırı'ya giderken vefat etmiştir.²¹⁸

Arık, ilmi ve edebi anlamda geniş bir bilgiye sahiptir. Nitekim basılı eserlerinin yanında hazırlatıp bastıramadığı eserleri de mevcuttur. Fransızca'yı iyi derecede okuyup, yazan ve konuşan Arık, İngilizce'yi de kolayca okuyup anlayabilecek seviyededir. İyi derecede dil bilgisine sahip olan Arık, günlük konuşma dilinde ise yabancı kelime kullanmamaya dikkat eden bir siyasi kimliktir. Avrupa'dan ilk döndüğü zamanlarda bazı kesimler onun “alafranga züppelikler” yaptığını düşünsede, Cezmi Türk kendisini yakından tanıyan biri olarak böyle bir kişi olmadığını, kendisinin Şark ve Garp kültürünü ahenkli bir şekilde yürüttüğünü belirtmiştir. Siyaset anlamında ise fazlaca samimi olduğu ve onaylamadığı şeyleri nezaketen dahi olsa kabul etmeyen bir yapısı olduğu aktarılır.²¹⁹

Topluma yol gösterici, aydınlatıcı ve yapıcı olarak tasvir edilen Arık, fikirlerini eserlerinde işlerken unutmadığı en önemli etken, Türkiye gerçeklerini göz önünde bulundurması olmuştur. 1956'da yazıp çıkaramadığı eseri “Coğrafyadan Vatana” ve 1947 yılında yayınladığı “İdeal ve İdeoloji” adlı kitapları Arık'ın fikirlerini kaleme döktüğü eserleri olmasından kaynaklı önemlidir.²²⁰ İdeal ve ideoloji adlı eserinde Türk milliyetçiliğini ele alınmıştır. Arık, Türk Milliyetçiliğinin temel taşlarını ortaya koyarken gidilecek yolları göstermiştir. Ona göre millet, “sürü halinde cemiyet değil, her biri şahsiyet halinde yükselmiş şuurlu teklerde doğan” bir yapıya sahip olursa yükselişe geçebilir. “Milliyetçilik ise bir topluluğu cihan ölçüsünde şahsiyet olmağa eriştiren tek yoldur ve bu bakımdan milliyetçilik, dünya ölçüsünde ideoloji olmanın başka bir mystique²²¹ ini de birlikte taşıyor demektir”.²²² Arık, eserinde bir idealin nasıl ideolojiye dönüşeceğini, temellerinin neye dayanması gerektiğine de değinmiştir. Buna göre, idealsiz insan veya cemiyet düşünülemez. İdealler cemiyet veya fertler ile bağdaşmalıdır. Kaynağı vatan, millet, mazi, soy ve din gibi mukaddes değerler olmalıdır. Eğer kaynak sağlam olmaz ise idealler yok olmaya mecburdur.²²³ On İki kısımdan meydana gelen eserin girişi, ahlakın çerçevesi ile başlamaktadır. Sonrasında “İlimcilik” ve “Demokrasi” kavramları tahlil edildikten sonra milliyetçiliğin tanımı

²¹⁸ Türk, 1955c: 3-4.

²¹⁹ Türk, 1955b: 3-4.

²²⁰ Arık'ın eserlerinin basılması amacı ile Ankara'da kurulan Remzi Oğuz Derneği, bu amacına ulaşamamıştır. Çünkü yeterli miktarda para yardımı görmemiştir. Arık, kitaplarının yanısıra, 1943-1944 arası ilim, fikir ve sanat dergisi olarak Millet Dergisini de çıkarmıştır. Boratav ve Berkes'e karşı dergide “İleri Fikir Pehlivanları” isimli bir yazı kaleme almıştır. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1955). 1(5): 19.

²²¹ Uzer'in kullandığı Mystique kavramı, Nurettin Topçu'nun Millet Mistikleri adlı eserinde ele alınmaktadır. Topçu'nun millet mistiği olarak ele aldığı isimler bu eserde mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Topçu, 2009.

²²² Uzer, 1956: 16-17.

²²³ Hacaloğlu, 1956b: 9.

yapılmıştır. Arık, milliyetçiliğin her devlet için vazgeçilmez, devleti yüceltecek ve olmadığı takdirde yok olunacak bir olgu olduğunun altını çizerek;

Türk Milliyetçiliği bir karış vermeğe ahdeden, kimsenin vatanına göz dikmeyen özelliği ile bütün bu düşman alemlerin ortasında tarihin diktiği bir muvazene anıtıdır. Bu husussiyetin dayandığı temel: Türk milliyetçisinin herşeyden önce, herşeyin üstünde yurdunu, milletini sevmesidir. Biz, kimseden, kimsenin milletinden nefret etmiyoruz. Sadece kendi yurdumuzu, kendi milletimizi sevmekle işe başlıyoruz. Bir madalyanın ters yüzü gibi nefretimiz ancak, herşeyden üstün tuttuğumuzu sevmeyeni, tehlikeye düşüreni vuracaktır. Ve bu, bizim milliyetçiliğimizin belki en kesin vasfıdır.²²⁴

Açıklaması yapılmıştır. Arık, dönemin nüfus oranının dörtte üçünün köylü olmasından mütevellit, bu kesimin toplumda en geçerli hükmü vereceğine inanmıştır. Bu sebeple dönemin milliyetçisinin “köycü” olmak zaruretinde olduğunu savunur. Nitekim eserinin son kısmında köy ve köylünün hali ele alınmış, köylerin halinin gelişmesi ve yükselmesi hakkında düşünceler sunulmuştur.²²⁵

Nurettin Topçu, hayali “yüzyıllardan beri cef-i esatire gömülen hatıralar gibi perişan edilen Anadolu’nun içtimai birliğini yeniden kurmak ve ondan sonra da Anadolu’yu Avrupa medeniyeti seviyesine ulaştırmak”²²⁶ dediği Arık için; sabırsız, ateşli ve tahammülsüz sıfatlarını kullanır. Topçu’nun anlatımıyla, “Arık’ın giriştiği savaş alanı geniş ve zordu. Memleket aşkı ile döndüğü Fransa’dan sonra Türkiye’de ülkenin durumu yüzünden endişelenmiş, gençlerin sönük ve korkak halinden dolayı üzülmüştür.”²²⁷ İtalyan Rönesans’ı ve Fransız İhtilali’nden etkilenen Arık, Topçu’nun deyimi ile savaş meydanında dostlarının ihanetine uğramıştır. Medeni harbin gerçek savaştan daha çetin olduğunu fark etmiştir.²²⁸ Söylemlerden anlıyoruz ki Arık, geçmişinden itibaren milliyetçi bir terbiye ile büyümüş, bunu yaşamı ile tatbik etmiştir. İyi bir eğitim ile ufkunu açmış lakin Türkiye’de ideallerini gerçekleştirecek ortam bulamamıştır. Tabi bu hususta Arık’ın erken ölümünün de payı vardır.

Arık’ın ölümünün ardından milliyetçi camiadan yakın tanıdıkları onun için yazılar kaleme almışlardır.

İlhan Darendelioğlu, Arık için, “Rıza Nur ve Mehmet Emin Yurdakul ’dan sonra düşünce hayatının en büyük kaybı” diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir. Darendelioğlu, Arık’ı ilk kez 1947 yılında tanımıştır. Darendelioğlu, vefat eden Arık’ın ardından basında sadece 8 yazı çıktığını ama yine aynı dönemde vefat eden Sait Faik Abasıyanık için ise

²²⁴ Hacaloğlu, 1956b: 19.

²²⁵ Hacaloğlu, 1956b: 19-20.

²²⁶ Topçu, 1955: 7.

²²⁷ Topçu, 1955: 7.

²²⁸ Topçu, 1955: 7, 14-15.

150'den fazla haber neşredildiğine de dikkat çekmiştir.²²⁹ Darendelioğlu, basının bunu kasıtlı yaptığını çoğu zaman ima etmiştir.

M. Zeki Sofuoğlu, Arık'ın ölüm haberini aldığı anda duyduğu derin acıyı yazılarına döken yazarlardandır. Bu sırada Mersin'de olan Sofuoğlu, Adana civarındaki Kurttepe Köyü açıklarında bir yolcu uçağının havada infilak etmesi haberi ile Arık'ın vefat ettiğini öğrenmiştir. Cenazeye katılan Sofuoğlu, gençlerinde katıldığı kalabalık töreni hüznle tasvir eder.²³⁰ Arık, Adana Kozan'da toprağa verilmiştir.²³¹ Cezmi Türk, Remzi Oğuz Arık'ı yine övgülerle yâd ederken, kaza sırasında Arık ile beraber vefat eden yeğeni Kozan Cumhuriyet Başsavcısı Orhan Arık'a da değinmiştir.²³²

Arık, ölümünün 3. yılında Toprak Dergisi tarafından anılmış, methedilmiş ve böyle düşünen bir fikir adamının gençler tarafından iyi öğrenilmesi nasihat edilmiştir.²³³ Derginin 5. sayısı "Remzi Oğuz Arık Özel Sayısı" olarak çıkarılmıştır.

2.2. Türkçülük – Turancılık

2.2.1. Türkçülük - Turancılığın Tanımı

Osmanlı döneminde, Türklük bilincini uyandırmak adına ilk adım atanlar, Mustafa Celalettin Paşa (1826-1876), Ahmet Vefik Paşa (1823-1891) ve Süleyman Paşa (1838-1892) olmuştur. Balkan Savaşları ve Arapların Osmanlı Devlet'inden ayrılması ile Türkçülük yükselişe geçmiş ve tutunulacak tek dal olarak kalmıştır. Türkçülük İTC döneminde Ziya Gökalp ile varlığını sürdürmüş, Kurtuluş Savaşı'nın ardından ise harap ve bitap düşen Anadolu'da Türk milliyetçiliği adına hamleyi Atatürk, milli dil ve milli tarih araştırmaları ile gerçekleştirmiştir.²³⁴ Öyleki Türkçülük-Turancılık Osmanlı Devleti döneminde doğmuş, tüm Türkleri aynı çatı altında toplamak gayesi güden bir fikir akımıdır. Türkçülük-Turancılık zamanla bazı milliyetçiler için siyasi niteliğinden sıyrılıp, kültürel bir boyut olsa da, Turan imparatorluğu hayalini kurup, bunun gerçekleşeceğine inanan milliyetçiler de vardır. Anadoluocular için ise Türkçülük-Turancılık çizdikleri sınırın dışında kaldığı için kabul görmeyen bir düşüncedir.

²²⁹ Darendelioğlu, 1954b: 3, 13.

²³⁰ Cemal Oğuz Öcal'da, Arık'ın cenaze törenindeki insanların çokluğuna dikkat çekmiştir. Arık'ı tanıdığı üç büyük Türkçü (diğerleri Mehmet Emin Yurdakul ve Rıza Nur) arasında sayar. Öcal, Arık'ın öldüğü 3 Nisan 1954 ve Irkçılık Turancılık davası yüzünden tutuklandığı 3 Mayıs 1944 tarihlerine binaen, 3 rakamının uğursuz sayılması gerektiğini dile getirmiştir. Bkz. Öcal, 1955: 16.

²³¹ Sofuoğlu, 1955: 6, 12-13.

²³² Türk, 1955ç: 11.

²³³ Attila, 1957: 5-6.

²³⁴ "Hüseynin Namık Orkun Diyor ki". (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (18): 1.

Hüseyin Namık Orkun'a göre Türkçülük, Türk milliyetçiliğinin adıdır. Türk tarihine bakıldığında, Türkler ne zamanki Çin tesirinde kalmış ve Çinlilerin gelenek ve göreneklerini benimsemiş ise o zaman dağılmalar yaşamıştır. Bu sebeple bir milleti asırlarca ayakta tutan tek şey milli benliğini korumasıdır. Orkun, Amerikan pantolonu giyip arkadaşlarına bay bay diyen bir nesili, milli benliğini kaybetmiş zavallılar olarak görmektedir. “Elime silah alıp Turanı zapt edecek değilim”²³⁵ diyen Orkun, Batı’da ki ülkelerin bağımsızlığı gibi Türk Dünyasının daaynı derecede bağımsız olmasını savunuyor. Sınır dışındaki esir Türklerle her zaman bir bağının olacağını belirten düşünür, evvela onların bağımsızlığa ulaşmasını istemenin normal olduğunu açıklamıştır. Orkun, siyasi birliğe dayanan Türkçülüğü savunmadığını açıkça belirtir. Sebebi siyasetin zamana ayak uydurmasıdır. Orkun’un isteği ise zamanın Türkçülüğe ayak uydurmasıdır.²³⁶ Orkun genel anlamda bir Turan imparatorluğundan ziyade, Orta Asya’da ki Türk devletlerinin kendi bağımsızlıklarını ellerine almasını ve Türkiye ile kültürel bir bağ kurmalarını desteklemiştir.

Ömer Seyfettin’in “Yarıncı Turan Devleti” adlı eseri 1959 yılında ikinci defa neşredilince Türkçülük- Turancılık fikri dergide tekrar irdelenmiştir. Ömer Seyfettin dilde Türkçülüğü savunan sade bir dil kullanan bir hikâyeci idi. Genç Kalemler Dergisi’nde sade dil kullanarak birçok eserler kazandırmıştır. Seyfettin’den ziyade Türkçülüğü İTC’nin ideolojisi yapan Ziya Gökalp bu anlamda daha çok ön plana çıkmaktadır. Gökalp, Genç Kalemler’de yazdığı yazıları ile Turancılığın kıvılcımını oluşturmuştur. Yine Yusuf Akçura’nın çıkardığı Türk Yurdu Dergisi’de Türkçülüğün fikri temellerini oluşturan yapıtlardandır. İTC’nin genel merkez üyesi olan Ziya Gökalp’in fikirleri, cihangir olma sevdasındaki Enver Paşa’nın fikirleri ile örtüşmüştür. İTC’nin yayın organı olan Tanin’de Gökalp, Türkçülük hakkındaki fikirlerini yazmış ve bu fikirlerini İslam ile sentezleyerek insanlara “Hilal-i Salib” savaşları olarak sunmuştur. İnsanlar, Turancılık hareketine davet edilmiştir. Enver Paşa Turancılığı devletin resmi ideoloji haline getirmiştir. Başarıya ulaşmasa bile Turancılık Osmanlı’nın son döneminde kurtuluş maksadıyla kullanılmış bir yoldur. Cumhuriyet döneminde ise bu fikre karşı duranlar hatta tecavüzkâr sayanlar olmuştur. Karşıt fikirde olanlar Anadolu Türkçülüğünü benimseyenlerdir.²³⁷ Toprak Dergisi’nde Orkun gibi sadece kültürel Turancılığı savunanların dışında, siyasi Türkçülüğü destekleyip Turan’ın kurulacağına inanan yazarlarda mevcuttur.

Ziya Gökalp’ten itibaren Türkçülüğün tekrar yorumlanmaması dönemin Türkçüleri tarafından bir eksik olarak görülmektedir. Fakat yine de Türkçüleri tek bir noktada toplayan

²³⁵ Orkun, 1955ç: 5.

²³⁶ Orkun, 1955ç: 5, 13.

²³⁷ Buğra, 1959: 17-18.

belli hususlar vardır. Orkun bu hususlar çerçevesinde Türkçülüğün maddelerini oluşturmuştur. Bunların ilki “Milli an’aneeye, hakiki Türk ahlak ve adetlerine bağlı kalmak” tır. Bu maddede örnek verilen devlet İngiltere’dir. İngiltere’nin başarısının buna bağlı olduğuna kanaat getirmişlerdir. İkincisi “Türklük denilince akla sadece siyasi hudutlar içindeki insanlar gelmemeli” Türklüğü sadece Anadolu’dan ibaret sayanlara Orkun’un güzel bir cevabı vardır. “eğer siz böyle zannediyorsanız Atatürk’ü Türklükten çıkarmanız lazım. Çünkü onun doğduğu yer bugün hudutlarımızın dışında kalmıştır” demiştir. Tabi bu anlayışla beraber savaşıp bütün toprakların zaptedilmesi değil, Türk milletinin yaşadığı topraklarda hür yaşaması amaçlanmaktadır. Üçüncü husus “tarih boyunca Türk Milletinin hiç bu kadar geri duruma düşmemiş olmasıdır” bu konuda Osmanlı dönemindeki ilim ve sanat seviyesi ile bir kıyaslama mevcuttur. Atatürk’ün yaptığı dil ve tarih çalışmalarının yetersiz kaldığı ima edilirken gerekli olanın milli karakteri ihya etmek olduğu savunulur. Dördüncü durum ise “Türklük âleminin Kâbe’si Türkiye’dir” düşüncesidir. Bu söylemde ki kasıt her şeyden önce Türkiye’nin kalkınmasının ilk hedef olmaları olarak belirlenmesidir.²³⁸ Orkun’a sadece üçüncü hususta katılmak pek mümkün değildir. Zira Turancılık hakkında ve milli bilincin yerleştirilmesi anlamında yapılan çalışmaların temeli Atatürk döneminde Afet İnan ile beraber atılmıştır.

Toprak Dergisi’nde Turancılık anlayışını benimsemeyen milliyetçiler de mevcuttur. Örneğin Cezmi Türk bir makalesinde Turancı olmadığını belirtir fakat Ortadoğu ve Balkanlarda yaşayan Türklerin bir federasyon kurup Birleşmiş Milletler Teşkilatı’nda temsil edilmelerini destekler. Zira o dönemin Arap coğrafyası da yönetim ve din anlamında karma karışık iken hepsinin Arap coğrafyasında birleşmesi ve BM Teşkilatında temsil ediliyor oluşu, Türklerinde aynı haktan yararlanabileceğini göstermektedir. Bu işe ütopya olarak bakanlara Cezmi Türk’ün 20. Yüzyıl başında İsrail’in de bir ütopya olduğunu hatırlatması makul bir savunmadır.²³⁹

İ. Hakkı Yılmaz ise milliyetçiliğin prensiplerini kendi açısından ele almıştır. Bunu yaparken milliyetçilik ve Turancılık kavramlarının ayırımına da değinmiştir. Yılmaz’a göre birinci husus “her Türkün milliyetçi olduğu” kaidesidir. İkinci husus “Turancılık ve milliyetçilik kavramlarının ayırımı”dır. Bazı kesimler Turancılığı maceraperestlik olarak görmektedir. Ama Yahudilerin yüzyıllar sonra kendi devletlerini kurması dikkate alınırsa Turancılık basit bir maceraperestlik olarak düşünülmemelidir. Gökalp’in de değimi ile “Turancılık milliyetçiliğin uzak gayesidir.” ve milliyetçilerin savunduğu, savaşarak esir

²³⁸ Orkun, 1955c: 10-11.

²³⁹ Türk, 1958e: 3-4.

milletleri kurtarmak değildir. Türkler Anadolu kalkınırken, diğer soydaşları ile kültürel bağlarını geliştirmek ve onlarında kalkındığını, bağımsızlık elde ettiklerini görmeyi arzulamışlardır. Üçüncü bir husus ise “Türk kime denir” meselesidir. Bireyin hangi kandan, kökenden geldiği değil asıl önemli olanın Türklüğü ülkü olarak benimseyip, Türklüğe hizmet ediyor olmasıdır. Yılmaz, bir hususun altını net olarak çizer: “Bizim milliyetçiliğimiz, şövanist saldırgan, başkalarını küçük, hakir gören bir milliyetçilik değildir.”²⁴⁰ Yılmaz ve her ne kadar Turancı olmadığını söylese de Cezmi Türk, dergide Turancılığı hafife almayıp, olabildiği ihtimali üzerinde duran yazarlardandır.

Dergide Türk Ocakları eski umumi kâtibi, Dr. Hasan Ferit Cansever tarafından ele alınan ilginç bir mesele ise Türkiye’de Türklüğün sevilip sevilmeyeceğinin tartışılıyor olmasıdır. Bu meselede anlatılmak istenen Türk milliyetçiliğinin belli dönemlerde ırkçılık sayılıp ve ayıp karşılanmasıdır. Cansever, Türkiye’nin evvela bu safhayı atlatması gerektiğini belirtirken, en önemli husus olarak Türk milliyetçiliğine düşman olan insanların devlet iktidarından uzak tutulması olduğunu altını çizer. Zira böyle bir durum çok tehlikeli olup özellikle eğitim bakanlığına böyle bir idarecinin gelmesi, milli terbiyeyi bozması açısından çok tehlikeli görülmektedir.²⁴¹

Dergide Türk olmanın gururu ve bilinci her zaman ele alınmıştır.²⁴² Güngör Korkmaz Göral, bu düşünce ile Türklerin kahramanlık ruhunun temellerini ele almıştır.²⁴³ Kendisine karşı dostça davrananlara karşı aynı muameleyi gösteren Türkler, sayısız devlet ele geçirmiştir. Çanakkale’de yaşananlar ve Milli Mücadele döneminde yazılan destan, vatanın bağrından çıkan kadın, erkek, çocuk kahramanların başarısı vatan sevgisi ve iman kuvveti ile vücut bulmuştur. Maddi imkânsızlıklar göze alındığında tamamen işgale uğramış, bir dünya savaşı geçirmiş milletin tekrar savaşması ve varını yoğunu ortaya dökerek bağımsızlığını kazanmasının temeli buraya dayanmaktadır.

²⁴⁰ Yılmaz, 1961: 10-11.

²⁴¹ Cansever, 1959: 8-9.

²⁴² Toprak Dergisi’nde tarihten ilham alıp bunu edebiyat ile birleştirerek komünizmle mücadele eden yazarlarda mevcuttur. Bu hususta İsmail Bekar, tarihten Kürşad’ı alarak onun ağzından şiirsel bir yazı yazmıştır. Orta Asya bilinci ve kahramanlık olgusu, Toprak Dergisi’nde her daim hatırlatılan bir unsurdur. Bu yazıdan kesitler sunacak olursak, şu şekildedir:

- Evet dedi. Ben Kürşat. Yüzyıllardır Çin’i Acun’u titreten bu ad işte size bütün şehitlerin sözcüsü olarak geldi. Acun yaratıldığında Yüce Tanrı Ötükende Türkü yaratmış. Yağı olarak da Çin’i Rus’u yaratmış. Onun için ölülerimiz ölüleriyle, dirilerimiz dirileriyle üç bin yıldır savaşır. Rus erlikle, kuvvetle alamadığını şimdi çayıtlıkla²⁴², komünizmle almak ister. Bu yüzden içinize çayıtlar salar: çayıt çayıtı yetiştirir. Kimi sanat der kimi resim der, hepsinde gaye aynıdır hepsi sola gider. Sizde Türkçü olarak ortada varsınız sizde kalem yok mu siz nasıl susarsınız. Bu toprakları yalnız kendi malınız mı sandınız MalajgirtiMohaç’ı Kırım’ı Kazan’ı siz mi kazandınız...-Geleceğim, gene geleceğim. Hem o zaman bir değil bütün şehitlerle geleceğim. Bana hesap verecek Türk olduğunı göstereceksin dedi.”Bkz. Bekar, 1956: 9,12.

²⁴³ Göral, 1960a: 20.

Cansever, *Türkçülük Nedir?* isimli eserinde Türkçülüğün meselelerine değinmiş ve Türkçülük ile ilgili söylenen yanlışlara cevap vermiştir. Cansever'e göre Türkçülük: "Türk milletinin tehlikeye düşen varlığını korumak, milleti uyandırmak için yapılan bir hareket"²⁴⁴ tir. Yazar, eserinde evvela Türkçülük akımının saldırgan bir fikir olmadığını bildirir. Türkçülük hiçbir millete saldırıyı veya emperyalizmi savunmaz. Bu eserde Türk milletinin tarihide ele alınmış ve soy kavramının önemli olmadığını söyleyenlere sert bir tutum sergilenmiştir. Cansever, Garpcılık konusunda çoğu milliyetçi gibi Batı'nın tekniğini alıp benliğimizi unutmamayı yeğler. Türk milletini Doğulu sayan Cansever, insanların Doğulu olmaktan utanmasına anlam veremediğini de belirtir. Cansever'de 1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nda tutuklanan isimler arasında idi. Bu eserini milliyetçilik yolunda acılar çektiği bir sürecin sonrasında ki olgunluk çağında yazılması açısından önem teşkil etmektedir. Eseri Darendelioğlu yayınlamıştır.²⁴⁵

Turancılık fikri konusunda fikir değiştiren isimler de vardır. Örneğin Halide Edip Adıvar, Gökalp'ten etkilenerek "Yeni Turan" adlı romanını yazmış, fakat sonrasında tam tersi fikirleri savunmuştur. Onun bu tavrı karşısında Toprak Dergisi yazarlarından Ziya Hacıoğlu, Adıvar'ın bilgisizlikten, tarih bilinci olmayışından, kasıtlı propagandacılık ve Türk-İslam düşmanlığından dolayı böyle davrandığı suçlamasında bulunmuştur. Adıvar'ın saf değiştirmesi karşısında, Darendelioğlu Tanrıdağ Dergisinin 1950'de ki dördüncü sayısında eleştirel bir yazı kaleme almış, Hatunoğlu Kurt Tarık ise Adıvar'ın 1956'da çıkan "Türkiye'de Şark, Garp ve Amerikan Tesirleri" isimli eserine karşılık "Hayır! Prof. Adıvar, Esir Türk İlleri Kurtarılacaktır." isimli bir eser hazırlamıştır. Hacıoğlu'na göre Adıvar'ın Türk-İslam düşmanlığı altında yatan sebep ailesinden gelmektedir. Babası Edip Bey'in bir dönme olduğu ve ilk eşi matematikçi Salih Zeki'nin bu konu ile ilgili bazı önemli vesikaları yok ettiği şeklinde iddialar Toprak Dergisi'nde yazılmaktadır.²⁴⁶

Türkçülük-Turancılık konusunda en gerçekçi ve yol gösteren yorumu ise Altan Deliorman yapmıştır. Deliorman'a göre Türkçülüğün iki önemli unsuru olan neşriyat eksikliği ve teşkilatlanma sorunu halledilmelidir. Neşriyat eksikliği eskiye nazaran artmaya başlasada teşkilatlanma problemi geçmişin acı tecrübelerinden dolayı tekrar cesaret edilemeyen bir durum olarak görülmekteydi. Fakat Deliorman'ın deyimiyle benzinsiz motorun

²⁴⁴ Sançar, 1960e: 5.

²⁴⁵ Sançar, 1960e: 5,20.

²⁴⁶ Hacıoğlu, 1961c: 13.

yürüyemeyeceği gibi Türkçülükte, teşkilatlanmadan ilerleyemez hatta yok olurdu. Bu sebeple milliyetçiler üzerine düşeni yaparak birleşmeli ve bu eksikliği ortadan kaldırmalıdır.²⁴⁷

2.2.2. Ziya Gökalp ve Türkçülük

Ziya Gökalp, Türk milliyetçiliğinin babası olarak, düşünce tarihinin en önemli isimleri arasında yerini korumaktadır. Gökalp, birçok sosyal konunun ıslahatı için fikirler üretmiş, gerçekleştirilmesi için yılmadan çalışmış bir kişiliktir.²⁴⁸ Toprak Dergisi'nde Ziya Gökalp'in fikirlerinin yanı sıra kökeni hakkında da bilgi verilmiştir. Aslında daha çok Gökalp'in Kürt değil Türk olduğu ispatlanmaya çalışılmıştır diyebiliriz.

Uriel Heyd isimli bir İngiliz ilk defa Luzac ve Harvill şirketleri tarafından 1950 yılında basılan "Foundation of Turkish Nationalism (Türk Milliyetçiliğinin Esasları)" isimli bir kitap yazmıştır. Toprak Dergisi'ne göre; eserin bibliyografyasını, Gökalp hakkında yazılan Türkçe, Fransızca, Almanca ve İtalyanca eserler oluşturmaktadır. Eser toplamda 274 sayfadır. İlk bölümünde Ziya Gökalp'in hayatı ve kökeni ele alınmış; ikinci bölümde Felsefe, sosyoloji, din batıcılık ve Türkçülük anlayışı üzerinde durulmuştur; üçüncü ve son kısımda ise Gökalp'in şairliği ve milliyetçiliği ele alınmıştır. Eserde görülen bir hata Atatürk üzerinde Gökalp'in büyük etkisinin olması kabul edilirken Atatürk'ün yaptığı İnkılapları ve ideolojisini sadece ona mal etmesidir. Eser bir İngiliz tarafından, İngiliz üslubunda yazıldığı için incelenmesi önemlidir.²⁴⁹ Bu eser, Türk milliyetçileri tarafından pek sevilmemektedir. Çünkü eserde Ziya Gökalp'e Kürt kökenli demekte ve O'nun Dr. Abdullah Cevdet'ten etkilendiğini yazmaktadır. İlk olarak milliyetçiler Dr. Abdullah Cevdet'e de saygılarını sunup O'nun Gustave Le Bon'dan etkilendiğini; Ziya Gökalp'in ise Durckheim'den etkilendiğinin altını çizerler. Ziya Gökalp'in fikriyatı Türk fikir adamlarının yanında yabancı yazarları da incelemesiyle oluşmuştur. Kendisi bu fırsatı o dönemde Diyarbakır'da bulunan Milli Kütüphane aracılığı ile elde etmiştir. Uriel Heyt, eserinde sadece Ziya Gökalp'e değil, Dr. Abdullah Cevdet'e de Kürt demektedir. Cezmi Türk, Abdullah Cevdet'in Harput'lu olup ailesinin de Anadolu'ya ilk gelen Türk boylarından geldiğini savunur.²⁵⁰ Bu konu hakkında derginin tam tersi yönde fikir beyan eden, Uriel Heyd'in fikirlerine katılan görüşlerde mevcuttur.²⁵¹

²⁴⁷ Deliorman, 1956: 5, 20.

²⁴⁸ 1954 yılında, Ziya Gökalp'in eski yazı ile yazılmış bazı eserleri hala yeni alfabeye çevrilmemiştir. Bu eserlerin gençliğe aktarılmaması, Toprak Dergisi tarafından eleştirilmektedir. Bkz. Ünal, 1954: 12.

²⁴⁹ Türk, 1958b: 3, 13.

²⁵⁰ Türk, 1958ç: 3-4.

²⁵¹ Ünüvar, 2003: 28.

Ziya Gökalp'in doğum tarihi ve kökeni hakkında pek fazla yorum vardır. İlk olarak doğum tarihini aydınlatacak olursak; Prof. Fındıkoğlu onun 1875 yılında doğduğunu belirtmiştir ama Ahmet Cemil Bey'in araştırmalarına ve 1944 yılında İş Mecmuasında yayınladığı bilgilere dayanarak kendisinin rumi takvime göre 11 Mart 1292'de doğduğu kabul edilmektedir. Bu tarih miladi takvimde 24 Mart 1876'ya denk gelmektedir. İkinci aydınlatılması gereken husus ise Ziya Gökalp'in kökeni mevzusudur. Ona Kürt veya Zaza diyen yerli ve yabancı yazarlar olmuştur. Bunu ilk söyleyen ise Ali Kemal'dir. Gökalp, Ali Kemal'in bu iddiasına bir şiir ile yanıt vermiştir:

“Türklük hadimine, Türk değil diyen,
Soyca Türk olsa da piçtir, Türk değil.”

Toprak Dergisi, Ziya Gökalp bizzat kendisinin Türkoğlu Türk olduğunu açıklamasını iddiasına delil olarak sunmuştur. Bunun yanında Cezmi Türk de 1928-1929 yılları arası yaptıkları araştırmalar sonrası Hakkâri Esbak Valisi Mustafa Bey'in ve Çermik Kaymakamı Vanlı Agâh Bey'in de bilgilendirmeleri ile Gökalp'in ailesinin Edirne'den gelen göçmen ailelerden olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Cezmi Türk, bu bilgilere ek Gökalp'in brakisefal kafa yapısının da dikkate alındığında, Gökalp'in Türklüğü ile ilgili pek soru işaretinin kalmadığını ifade eder.²⁵² Fakat yine Ziya Gökalp'in yarı Kürt olduğuna dair iddialarda bilim camiasında görülmektedir.²⁵³

Ziya Gökalp hiç şüphesiz Türk milliyetçiliğinin fikir babası olarak Türk tarihinde önemli bir yere sahiptir. Ziya Gökalp'i sevenler kadar sevmeyenler, eksik ve kusurlu bulanlar da vardır. Toprak Dergisi, Gökalp'e saldıranların genelde kızıl komünist olduğunu vurgulamışlardır. Fakat Cezmi Türk, bazı milliyetçilerin de Gökalp'i eleştirdiğini, O'nun dinsiz olduğunu söyleyenlerin olduğunu iddia etmiştir. Hatta bazı kişiler onun “Ben, sen yokuz, biz varız” cümlesinin altında komünizme zemin hazırlama gayesi olduğunu söylemişlerdir. Toprak Dergisi, O'nun bir Müslüman ve Türk olduğunun altını çizerek bu tarz ithamları kabul etmediklerini açıklamışlardır.²⁵⁴

Ziya Gökalp'in Türkcülük adına verdiği ilk eseri Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmaktır. Eserin isminde ki üç akımı birleştiren Gökalp, dönemin ihtiyaçlarına cevap verecek bir formül oluşturmuştur. Gökalp, “Muasır bir İslam Türklüğü”nü savunmakta idi. Hangi millettensin sorusuna Türk, hangi dindensin sorusuna İslam ve hangi medeniyettensin sorusuna Batı cevabını vermekte idi. Gökalp'in fikirlerinde dönemin en baskın fikir akımı olan Türkcülüğün, İslamlaşmak ve çağdaşlaşmak akımlarına karşı olmadığını bir savunusu

²⁵² Türk, 1958g: 3-4.

²⁵³ Zürcher, 2017: 199.

²⁵⁴ Sançar, 1959f: 7, 24.

vardır. Dergide Gökâlþ'in eserini eleştiren yazarlar da olmuştur. Gökâlþ'in bu eserinde Osmanlı Devleti için Türk-Arap devleti tabirini kullanmasını çok eleştirenler olmuştur. Rıza Nur, "Namık Kemal" adlı eserinde bu söyleminin bir Türkçü olarak Gökâlþ'e yakışmadığını yazmıştır. Faruk Timurtaş, yapılan eleştirilere Gökâlþ cephesinden yanıtlar vermiştir. Buna göre Gökâlþ, İTC üyesi olması ve o dönemde İTC'nin Araplarla iyi geçinmek gibi bir anlayışı benimsemesinden dolayı, eserinde bu tabiri kullanmış olabilir. Eleştirilen bir diğer husus ise Gökâlþ'in Müslüman ve gayrimüslimlerden oluşan Osmanlı devletindeki insanları memnun etmek ve dağılmaması için "Türkler devlete hâkim değildir"²⁵⁵ ifadesini kullanmasıdır. Timurtaş, bu eleştiriye de yine Gökâlþ tarafını tutarak cevap vermiştir. Buna göre, Osmanlı farklı milletlerden oluşan kozmopolit bir yapıya sahipti, kendi milliyetçilik anlayışlarına yönelmesi tehlike arz etmekte idi. Bu sebeple Gökâlþ, aslında gerçeği saklayarak Osmanlı devleti hükümetinin beynelanasır bir hükümet olduğunu söylemiştir.²⁵⁶

Ölümünün 36. yılında dergide ele alınan Gökâlþ, Askeri Müdahale sonrası farklı bir hususta ele alınmıştır. M. Zeki Sofuoğlu yazısında, evvela Türkçülüğü bir ilim haline getiren Ziya Gökâlþ'in üzerine bilimsel anlamda çıkılmadığı belirtmiştir. Zira Gökâlþ'in Türkçülüğü, basit bir emperyalizm, salt bir turancılık ya da bir kültürcülük değildir. Sofuoğlu'nun iddialarına göre; Ziya Gökâlþ öldükten sonra Türk Medeniyet Tarihi kitabının devamı olan ciltleri yayınlanmamıştır. TDK, Ziya Gökâlþ'in ailesinden satın alınan eserleri kilitlemiş ve kimsenin neşretmesine de izin vermemiştir. Ayrıca ismi verilmeyen, yıllarca Ankara Halkevi'nin başında bulunan bir kimsenin "Ben burada kaldığım müddetçe bu mukaddes çatının altına ne Namık Kemal, Mehmet Akif ve ne de Ziya Gökâlþ girebilir." şeklinde üniversite gençliğine hitap ettiği yine Sofuoğlu'nun iddiaları arasında yer alır.²⁵⁷

Toprak Dergisi'nde Ziya Gökâlþ, daha çok savunulması gerektiği durumlarda ele alınmış, dergi yazarları O'nu her zaman haklı çıkaracak bir savunma ile eleştirilere yanıt vermişlerdir. Gökâlþ'in Türk olduğunun ispata gidilmesi ise kanın değil, Türklüğü benimsemenin önemli olduğunu söyleyen dergi için düşündürücü bir detaydır.

2.2.3.1944 Irkçılık-Turancılık Davası

Türkçülük-Turancılık meselesindeki en hassas konu 1944'te ki Irkçılık-Turancılık Davası olabilir. Zira milliyetçi kimselerin Irkçılık suçlaması tutuklanması, bu kimselerin İnönü'ye ebedi düşman olarak bakmasına ve CHP'yi her daim eleştirmesine neden olacak süreci başlatmıştır.

²⁵⁵ Timurtaş, 1960e: 7.

²⁵⁶ Timurtaş, 1960e: 6-7.

²⁵⁷ Sofuoğlu, 1961c: 3-4.

3 Mayıs 1944, Sebahattin Ali'nin Hüseyin Nihal Atsız'a açtığı hakaret davası yüzünden her ikisinde muhakeme edildiği gündür. Atsız, Orhun Dergisi'nin Mart ve Nisan aylarında Şükrü Saraçoğlu'na ithafen yayınladığı iki mektupta devlete sızan komünistleri ifşa etmek istemiştir. Atsız, ikinci mektubunda Sebahattin Ali'ye “vatan haini” demesi sonucu ceza almış hapse düşmüştür. Atsız ile beraber tutuklanan bazı Türkçüler, İstanbul 1 ve 2 Numaralı Örfi İdare Mahkemeleri'nde iki yıldan uzun süren duruşmalar sonrası serbest kalmıştır. Bu olaydan mütevellit 3 Mayıs Günü Türkçüler Günü olarak anılmaya başlanmıştır.²⁵⁸

Bu dava hakkında, 2 Aralık 1957 tarihinde Falih Rıfkı Atay Dünya Gazetesi'nde “Eskiden Birkaç Misal” isimli bir yazı kaleme almıştır. Bu yazıya göre, o dönemde İnönü kandırıldığı için, milliyetçilerin tutuklandığı ima edilmiştir. Bu yazı sonrası çok sinirlenen Atsız ise Toprak Dergisi aracılığı ile Falih Rıfkı Atay'a cevap vermiştir. Öncelikle Atay'ın yazdıklarına bakılacak olursa:

İsmet İnönü devrinde bir Irkçılar hadisesi olmuştu. Harp sırasında Türkiye'nin iki büyük iç tehlikesinden biri memleketi Ruslar safında harbe sokmak için çalışan komünistler, ikincisi de gene memleketi Naziler safında harbe sokmağa çalışan Irkçılardı. Polis pek çok vesikalar bulmuş, İnönü'yü Irkçıların suçlu olduğuna inandırmıştı. En sonunda İsmet İnönü'nün en eski arkadaşı ve minnetarı rahmetli General Ali Fuad Erden'in reisliği altındaki Askeri Temyiz Mahkemesi delilleri yeter bulmadı, hepsinin beraatine karar verdi. Ali Fuad Erden ve arkadaşları adalet vazifesini görmekte devam ettiler.²⁵⁹

şeklindedir. Bu satırları gören Nihal Atsız, Toprak Dergisi'nde cevap niteliğinde bir yazı kaleme almıştır. Zira kendisi de bu davada başrol olan kişidir. Atsız, Atay'ın yazısının hangi tarafını düzelteceğine şaşırıldığını belirterek ilk olarak cevap verdiği husus, Irkçıların Türkiye'yi Naziler safında savaşa sokmak istediği düşüncesidir. Bir delil sunulmadan bunun ortaya atılmasını hoş karşılamaz. Bu davada Irkçı olarak suçlananlar bir profesör, öğretmenler, yedek subaylar, doktorlar, memurlar ve öğrencilerden oluşan 23 kişidir. Ezeli düşman olarak Moskofların, Almanlar karşısında yenilmelerini sevinçle karşılayan milliyetçiler, bunun adı Almanlar ile işbirliği değildir demiştir. Atsız, eğer bu sevinç gösterisi işbirliği olarak kabul görülecekse Atay'ın “Lenin ve Atatürk ölmüşlerse de, onların eserlerini

²⁵⁸ Öcal, 1956: 4. Dergide kutlanılan Türkçülük Günü hakkında da bilgi verilmiştir. 5 Mayıs 1956'da kutlanılan Türkçülük Günü Beyazıt Manolya salonunda hazırlanan bir organizasyon ile kutlanmıştır. Bu özel günde İsmet Tümtürk, Hasan Ferit Cansever ve Atsız günün anlam ve önemini anlatan konuşmaları ile bilgi verirken, Altan Deliorman, İsmail Hakkı Yücel, Ekrem Marakoğlu, Hüseyin Dağlı, İrfan Açıkel, Tayyar Dabbağoğlu, Demir Arslan, Ayhan İnal, Cahit Aydoğan, Ahmet Hamdi Üçüncü, Bilal Karaalioğlu, İsmet Arslan ve Kerküklü Süleyman Öcal şiirler okumuşlardır. Bkz. “Türkçülük Günü”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (19): 21.

²⁵⁹ Atsız, 1958a: 1

ancak yürüten, ilerleten ve yükselten iki şef, İnönü ve Stalin başımızdadırlar”²⁶⁰ cümlelerinin de hesabının sorulmasını ister.

Atsız’ın yalanladığı ikinci husus ise polisin pek çok vesika bulduğuna dair söylemdir. Atsız’ın aktardığına göre polis o dönemde Türk ve Türkçülükle ilgili herşeyin toplanması emrini aldığı zaman, aranan evlerde üzerinde ve içinde Türk kelimesi geçen herşeyi toplamıştır. Bu esnada komik durumlarda yaşanmıştır. Mesela Zeki Velidi Togan’ın²⁶¹ kayak elbisesi Irkçı üniforma zannedilmiştir. Bir diğer yanlış anlaşılma ise Ankara’da Sabahattin Ali’nin davası devam ederken Nejdet Sançar’ın Ankara’da bulunan Orhan Şaik Gökyay’a “davanın tafsilatını mektup, telgraf veya telsizle beklerim”²⁶² diyerek şaka ile karışık bir mektup yazması ve bu telsiz ifadesinin ciddiye alınıp, sorguda Gökyay’a sorulması olmuştur. Sonuç olarak Askeri Temyiz Mahkemesi bu delilleri yeterli bulmamıştır.²⁶³

Atsız üçüncü olarak İnönü’nün kandırılması iddiasına inanmadığını belirtir. Atsız’a göre o dönemde rakibi olarak gördüğü Fevzi Çakmak’ın, Zeki Velidi Togan ile görüşmesi İnönü’yü işgillendirmiştir. Bunun yanı sıra Komutan Ali Fuat Erden’in “İsmet İnönü” adlı kitabında, temyiz kararı sonrası İnönü’nün kendisine darıldığı yazması Atsız’ı bu davanın önceden tasarlandığı fikrine itmiştir. Atsız, Sabahattin Ali’nin kışkırtılarak kendisine dava açtığını, öncesinde de Atay’ın Irkçılık aleyhinde yazılar yazmaya başladığını belirtir.²⁶⁴

Atsız dışında bu dava hakkında, Ziya İlhan Zaimoğlu da Remzi Oğuz Arık’ın, Irkçılık-Turancılık Davası sürecinde yaşadıklarını aktarmıştır. Sebahattin Ali’nin Nihal Atsız’a açtığı bu dava sürecinde tevkif edilenlerden biri de Remzi Oğuz Arık olmuştur. Arık’ın bu dava kapsamında suçlanmasının nedeni, tevkif edilen bazı öğrencilerin feyiz almak amacıyla Remzi Oğuz’un evine gittiği iddiasıdır. Arık, evinin her yerinin aranmasına ve en önemlisi de eşine yazdığı hususi mektupların incelenmesine çok içerlemiştir. Bu sıralarda Millet Dergisi’ni çıkararak Arık, Türkçülük ile ilgili sert yazıları ile dikkat çekmiş, nitekim bu sebeple ırkçı olarak suçlanmıştır. Sonuçta, yapılan incelemeler sonrası Arık, serbest bırakılmıştır. 1944 yılında Irkçılık-Turancılık Davası ilk duyulduğunda milliyetçi gençler Ankara caddelerine dökülmüş ve Sebahattin Ali’nin bazı eserlerini yakmıştır. Polis bu hareketlere müdahale etmek isterken, gençler İstiklal Marşı’nı söyleyerek polisi durdurmuştur. Savaş

²⁶⁰ Atsız, 1958a: 1.

²⁶¹ Zeki Velidi Togan, Türkçülük adına ilim cephesinde savaş vermiş büyük bir hocadır. Sançar’ın anlatımıyla; başarısını muntazam, devamlı ve sistemli bir çalışma ile saylayan hocanın, Tarihte Usul, Bugünkü Türkistan ve Yakın Mazisi ve Umumi Türk Tarihine Giriş adlı eserleri birer başyapıttır. Bunun yanında Başkurt Türklerinden olan Togan, ülkesi komünistlerin eline geçerken cephelerde düşman ordusuna karşı savaşmış bir gazidir. Nejdet Sançar’ın 1944’te ki Haçlı Seferi dediği Irkçılık-Turancılık Davası’nda oda tutuklanmış fakat sonradan çıkmıştır. Bkz. Sançar, 1956b: 10-11.

²⁶² Atsız, 1958a: 21.

²⁶³ Atsız, 1958a: 20-21.

²⁶⁴ Atsız, 1958a: 22.

psikolojisi altında olan Hükümet bu yapılanların altında yabancı tesiri olduğunu düşünerek olayları bastırmak için çoğu genci hapse atmıştır.²⁶⁵

1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nda tutuklananlar arasında, 1960 Askeri Müdahalesi'nde görev alan albaylardan Alparslan Türkeş de vardır. Bu dava nedeniyle tutuklanan öğretmen ve şair Cemal Oğuz Öcal ise yaşadıklarını “Olan Oldu Bizlere” isimli şiir kitabında işlemiştir.²⁶⁶ 3 Mayıs 1944'te Irkçılık-Turancılık Davası sebebiyle tutuklanan milliyetçiler için Ankara'da düzenlenen gösteri, milliyetçilik mefkûresinin düşünce safhasından bilinç ve hareket safhasına geçtiği süreci göstermesi sebebiyle çok önemlidir. Türkçüler'in bayram olarak kutladığı 3 Mayıs, milliyetçilerin gözünde Atsız ve Ali hesaplaşması değil Türkçülük ve komünizmin hesaplaşmasıdır.²⁶⁷ Türkçüler bu dava sebebiyle acı hatta haksız şeyler yaşadıklarını düşünseler de sonrasında beraat etmeleri, iyi bir çıkış yapmalarına olanak sağlamıştır.

Öcal, Remzi Oğuz Arık'ın öldüğü 3 Nisan 1954 tarihi ve Türkçülerin, Irkçılık-Turancılık davası yüzünden tutuklandığı 3 Mayıs 1944 tarihine binaen, 3 rakamının uğursuz sayılması gerektiğine inanır.²⁶⁸ Öcal, kendilerine fatalist damgası vurulmasını göze alarak bunu istediğini ifade etmiştir. Derginin, 1954 Mayıs sayısında ise 3 Mayıs 1944 tarihi, “CHP'nin tarihinde komünistleri koruma ve müdafaa etme dönemi” olarak adlandırmıştır.²⁶⁹

Dava sürecinde tutuklanan bir diğer isim Hüseyin Namık Orkun'dur. Orkun, 23 Mart 1956 günü Ankara'da vefat ettiğinde, Toprak Dergisi bu acı haberi “Türklüğün kalesindeki ışıklardan biri daha söndü!” ifadeleriyle duyurmuştur. Bu ölüm haberi İstanbul gazetelerinde bir satır ile anlatılmış ve merhumun cenazesi de sessiz sedasız bir şekilde geçmiştir.²⁷⁰ Dergi yazarlarından Celal Hayri, Hüseyin Namık Orkun'un ölümünün basında yer almamasını koyu milliyetçi olmasına ve 1944'te Irkçı-Turancı olarak suçlanmasına bulmuştur.²⁷¹ Irkçılık-Turancılık Davası milliyetçilerin devlet politikası gereği uyguladığı bir kurmaca olarak görülebilir. Savaş sürecinde Hitler'in gerilemeye başlaması ve Türkiye'nin tedbir almasının faturası milliyetçilere kesilmiştir.

²⁶⁵ Zaimoğlu, 1955a: 8,19.

²⁶⁶ Kafı, 1660: 10-11.

²⁶⁷ *Toprak Dergisi*. (1959). 5 (54): 5.

²⁶⁸ Öcal, 1955: 16.

²⁶⁹ *Toprak Dergisi*. (1955). 1 (6): 20.

²⁷⁰ “Büyük Bir Kayıp”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (17): 4.

²⁷¹ Celal Hayri, dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün, Türkçülerin tabutluklarda eziyet görmesi için emir verdiğini iddia etmiştir. Bkz. Hayri, 1956: 6.

2.2.4. Dış Türkler Meselesi

Toprak Dergisi, milliyetçi-muhafazakâr ve antikomünist yapısıyla, milliyetçiliği irdelenmiş ve asla salt bir turancı bakış açısına sahip olmamışlardır. Dergide turancılığı savunan yazarların daha çok kültürel bir birlik kast ettiği anlaşılmaktadır. Dış Türkler ile siyasi bir birlik fikri imkânsız görülmemekle birlikte, önceliğin bu halkların bağımsız bir devlet olarak tek başlarına ayakta durmalarının sağlanması olduğu görülür. Dergide dış Türkler meselesine ciddi manada kafa yorulmuş ve gerçekçi çözümler ortaya atılmıştır. Derginin, Orta Asya kökenli yazarlarından Ziyaeddin Babakurban, dış Türkler²⁷² meselesi ile ilgili sorunları en iyi şekilde, en çok ele alan ve çözümler sunan yazar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.4.1. Türk Dünyası

Babakurban'ın tanımına göre, Türk kelimesi bugün Orta Asya dediğimiz Türkistan'da ki Türklere verilen bir isimdir.²⁷³ Türkistan ise başlangıcı Azerbaycan olup, Kuzey Kafkasya, kırım, İdil Ural ve Hazar'ın Doğu kıyılarından Gobi Çölleri'ne kadar olan kısımdır.²⁷⁴ 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türklerin bir kısmı Anadolu'ya gelmiş, ancak Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden sonra yeni kurulan devlete Türkiye ismi verilmiştir. İşte bu süreçten sonra Türk tabiri sadece Anadolu Türklerine has bir anlam olarak kullanılmıştır. Babakurban, bu anlam daralmasını çok yanlış bulduğunu, bu daralmanın Türk milletinin içinde bölünmelere neden olduğunu belirtmiştir.

Bilindiği üzere sonrasında, Gobi-Kansu'dan Balkanlar'a kadar olan Müslüman Türk dünyası esarete düşerken Anadolu kurtulmuştur.²⁷⁵ Anadolu hiç şüphesiz bu başarısını kendi azmi ve iradesiyle başarmıştır. Kurtuluş yolunda Atatürk'ün takip ettiği öngörüşlü politika bu durumu olağan kılmıştır. Türkistan'da ise sürekli isyanlar olmakla beraber, bir uyum içinde karşı durma sağlanamamıştır. Parça parça isyanlar bu sebeple yetersiz kalmış, güçlü bir Rusya karşısında başarı elde edilememiştir.

²⁷² Dış Türkler kavramı, tarih literatüründe esir Türkler olarak da kullanılmaktadır.

²⁷³ Babakurban, 1959f: 16.

²⁷⁴ Babakurban, 1958ç: 6.

²⁷⁵ Babakurban, 1959f: 16. 1955 yılının son coğrafik araştırmalarına göre, Türklerin ana vatani Kuzey ve Doğu taraflarından Aral'a kadar uzanmaktadır. Arazinin büyük bir kısmı düzlüktür. Hazar Denizi ve Aral Gölü arasındaki belli başlı platolar, Üst-yurt ve Mangışlak'tır. Tanrı Dağı'nın zincirleri de Kara-tau ve Nura-tau dağlarını oluşturmuştur. Bu coğrafyanın nehirleri pek çok kum taşıyor, nitekim Amuderya yatağından Karakum, Siriderya yatağından da Kızılkum oluşmuştur. Senelik 200 ila 400 mm arasında yağış alır. Büyük havza kurak olduğu için, sulama olmadan tarım yapmanın imkânı yoktur. Yağışlar bu coğrafyada iki tip durumu doğurmuştur. Birincisi yağmurların etkisiyle oluşan otları değerlendirip hayvancılık yapanlar, ikincisi sulama ile tarım yapanlar. Bu etkenler bölge halklarında yarı-göçebe bir yaşamın benimsenmesine neden olmuştur. Bazı yabancı alimlerin görüşüne göre "Türkler muazzam hayvan sürüleri beslediklerinden ve bunları her zaman sevk ve idare ettiklerinden teşkilatçı bir millet olmuştur". Bkz. Orkun, 1955b: 5, 16.

Babakurban, dergideki bir yazısında Türk dünyasını üç bölüme ayırmıştır. Buna göre; birinci bölüm Anadolu Türkleri (Türkiye), ikinci bölüm Misak-ı Milli dışında kalan Türkler (Eski Osmanlı İmparatorluğu hudutları içinde, şimdiki Türkiye sınırları dışında kalan Türkler) ve üçüncü bölüm Çin-Rus İşgalinde olan Esir Türkler (Türkistan, İdil-Ural, Kuzey Kafkasya, Kırım ve Azerbaycan vs.) şeklindedir. Babakurbana göre; Türk dünyası üçe ayrılmış durumda olsada aralarında ırk, milliyet, dil, din kültür ve örf birliği devam etmektedir. Türk dünyasının birbirinden habersiz ve ilgisiz oluşu İngilizlerin ve Rusların dünyaya hâkim olma politikalarından doğmuştur.²⁷⁶

Türkler ve Ruslar arasındaki çekişme tarihin çok eski zamanlarına tekabül etmektedir.²⁷⁷ Çarlık döneminden itibaren Ruslar Pan-Slavizm etkisi ile beraber, Türklere karşı bir asimilasyona girişmişlerdir. Bu durum, 1917 Bolşevik ihtilali ile şekil değiştirmiş, emperyalizm altında ezilen halklar yine amaçladıkları istiklale ulaşamamışlardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında, SSCB ile devam eden emperyalizme karşı sömürülen halkın büyük çoğunluğu Almanya lehine davranmıştır fakat savaş sonucunun SSCB lehine dönmesi ile daha büyük acılar çeken yine bu halklar olmuştur.

Ortadoğu gezisinden sonra, Batı Almanya'ya dönmeden önce Türkiye'ye uğrayan Baymirza Hayıt, bir basın toplantısı düzenlemiş ve bu konu hakkında görüşlerini bildirmiştir. Hayıt, SSCB ile Komünist Çin arasında sıkışıp kalan dış Türklerin bağımsız dünya devletlerinden yardım almadıkça bağımsızlıklarını elde edemeyeceğini bildirmiştir. Hayıt'ın aktardığı bilgilere göre; Bağımsızlık gayesi ile İkinci Dünya Savaşı'nda Rus ordusu için savaşan dış Türkler, Almanlara esir düşünce, Almanya'da Milli Türkistan Birlik Komitesi bu insanları örgütlemiş ve oluşturulan 200.000 kişilik ordu bu seferde Almanya safında Ruslara karşı savaşmıştır. Fakat savaş bitiminde gerçekleşen Yalta Konferansı'nda yapılan antlaşma ile bu esir milletler Ruslara teslim edilmiş ve büyük bir kıyımın yaşanmasına bağımsız halklar seyirci olmuştur.²⁷⁸

1954 yılında, Babakurban dünyaya tehlike saçan asıl gerçeğin Komünizm ve sosyalizm altında yatan slavizm olduğunu beyan etmekteydi²⁷⁹ Bu düşüncenin temeli Rus emperyalizminin sadece SSCB döneminden ibaret olmayışıdır. Nitekim biraz eskilere gidilecek olunursa:

²⁷⁶ Babakurban, 1961c: 14.

²⁷⁷ Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk devirlerinde Ruslar tehlike arz etmeyecek bir milleti, zamanla ve Osmanlı'nın gözden kaçırmasıyla ihya olan devlet, zamanla Osmanlı için ciddi bir tehdit haline gelmiştir. Özellikle Avrupa'nın Osmanlı'yı parçalamak için tam bir haçlı zihniyeti ile Rusya'ya destek vermesi Rusya'yı daha da tehlikeli bir hale getirmiştir. Bkz. Sofuoğlu, 1961ğ: 3-4.

²⁷⁸ "Baymiraza Hayıt'ın Basın Toplantısı". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 11.

²⁷⁹ Babakurban, 1955a: 12.

1877-1878 Türk-Rus Savaşının ardından 1878'de imzalanan Berlin antlaşmasından sonra oklar Türkistan'a dönmüştür. Çarlık Rusya, General Lomakin ve General Lazarev komutalarındaki orduyla, Etrağ Irmağı boyunca yeniden harekete geçmiştir. Amaçları iki ay zarfında Rus ordusunun durduğu Amuderya'ya ulaşmaktır. Türkmenler bu durum karşısında, Tıkma Serdar'ı kumandan seçmişler, 28 Ağustos 1878'de Ruslara karşı Dingil Tepe'de zafer elde etmişlerdir. Fakat tam bir yıl sonra Ruslar bu seferde Gök Tepe'nin zaptı için harekete geçmiş ve maalesef bu kanlı muharebeyi Türkmenler 1881 yılında kaybetmiştir. Bu müdafaa sırasında 20.000 Türkmen şehit düştüğü gibi kale zapt edildikten sonra, General Skobelev'in emriyle masum insanlarda kılıçtan geçirilmiştir.²⁸⁰ Diğer bir konu ise Rusya'nın uyguladığı kültür asimilasyonudur. Ruslar, Türklerin kültürünü silip kendi kültürlerini dikta etmişlerdir. Bu hususta, Rus yazarların eserleri okutulmuş, Latin alfabesi yerine Kiril alfabesi getirilmiş, hatta yeni kurulan her Türk cumhuriyetine farklı harf şekilleri kabul ettirilmiştir. Buradaki amaç aynı dili konuşan bu insanların, yazı dilinde anlaşamamasıdır. İslamiyet'in kabulü ile Türklerin lügatine giren Arapça ve Farsça kelimeler atılmış, eski ile bağlar kopartılmak istenmiştir. Bu yapılanlara karşı çıkanlar pantürkist, emperyalist ve kapitalist gibi ithamlarla suçlanmıştır. Bunun yanında, devlet kademesinde memur olabilmek ve yükseköğrenime devam edebilmek için öncesinde Rus dili ve edebiyatı ile ilgili bir sınavda başarılı olmak mecburiyeti getirilmiştir. Türkistan'da kurulan tüm yeni cumhuriyetlerin resmi dili Rusça olarak kabul edilmiştir.²⁸¹ Yapılan uygulamalara bakılırsa, eskiden gelen bu husumetin nedeni panslavizmdir demek pekte yanlış olmaz. Sonraki safhalar bu durumun şekil değiştirmiş hali gibi görünmektedir. Dünyada büyük bir alanı kaplayan Türklerin, özellikle Doğu kesimi yani Orta Asya'da olan bölümü yıllarca Rus mezalimi altında yaşam mücadelesi vermiştir. Çarlık Rusya sonrası Türkler, bu seferde komünizm tehlikesi ile mücadeleye başlamıştır. Türkiye, dışındaki özellikle de Doğu'da ki bu halkların bu kadar zulüm sonrası Türklüklerini koruyup koruyamadıkları konusu akıllarda soru işareti oluşturmuştur. Bu soruya en güzel yanıtı ise Kayseri Lisesi Tabiiye Öğretmeni Cebbar Ertürk'ün yazdığı "Anayurtta unutulmuş Türklük" adlı eser vermiştir. Ertürk, köken itibari ile esir Türk topraklarında doğmuş, Rus emperyalizmi altında yaşamış ve İkinci Dünya Savaşı'nda savaşmış bir kişidir. Bu sebeple eseri, kitabı bilgiden ziyade bizzat yaşam hikâyesinden doğduğu için kıymetlidir. Bu eserde işlenen konular: Rusların Türkleri cahil bırakma programları, Türk adının millet ismi olarak kullanılmasının yasaklanması, Türklük ruhu taşıyan eserlerin yok edilmesi ve dış Türklerin Türkiye sevgisi vb. şeklindedir. Ertürk'ün eserinde en çok eleştirdiği konu ise Türk

²⁸⁰ Babakurban, 1959a: 10-12.

²⁸¹ Babakurban, 1958ç: 7.

dünyasının birleşmesinden ziyade küçük küçük parçalar halinde bağımsız olarak yaşamasını savunanlardır. Ertürk, demir perdenin bir gün yıkılacağını ve Türklüğün bir bütün haline geleceğini savunmaktadır.²⁸²

Çarlık Rusya'nın yaptığı eziyetler sonrası, Türkler tepki olarak pek çok ayaklanmaya kalkışmıştır. 1916 yılına kadar Türkistan'da 4922 ayaklanma kayıt altına alınmıştır. Çarlık rejimi bu ayaklanmaları 637.347 kişiyi öldürerek ve 168.000 kişilik Türk'ü Sibiryâ çöllerine sürerek bastırmıştır. 300.000 kişilik Türkistanlı halk ise canını kurtarmak için Doğu Türkistan'a göç etmiştir. Rusların bu katı uygulamalarına rağmen 20. yüzyıl başlarında İdil-Ural, Kafkasya ve Kırım Türklerinin arasındaki gibi Türkistan'da da İsmail Gaspıralı önderliğinde "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" sloganı ile Cedidizm hareketi doğmuştur. Bu hareket ile milli kültür modernize edilmiş, bu yeni anlayışa uygun olarak Türkistan'da okullar açılmış ve yeni basın ayağı oluşmuştur.²⁸³

1917 Bolşevik İhtilali Türkler için bir umut ışığı olmuş, Çarlık rejiminin zulmünden kurtularak, bağımsız bir devlet olacaklarını düşünmüşlerdir. 1917-1918 yılları arasında Kırım²⁸⁴, Kuzey Kafkasya, Azerbaycan ve İdil-Ural Milli cumhuriyetleri kurulmuştur. Fakat kurulan devletler, peyk devlet olma ötesine geçememiştir. Milli Türkistan Devleti isteyen Türkistanlılar, bu yüzden önce Bütün Rusya Mukavvat Hükümeti ve sonrasında SSCB ile ciddi bir savaşa girmiştir. SSCB, Çarlık Rusya'nın emperyalist tutumunu devam ettirip, 1923 yılında Batı Türkistan'ı²⁸⁵ SSCB'ye katma adı altında zorla ilhak etmiştir. Bu ilhaklara Basmacı Harekâtı ile karşı durulsa da Rusya'nın ordu ve silah bakımından daha üstün olması, 1924 yılında Türkistan'ın sovyetleştirilmesine engel olamamıştır. 1922-1936 yılları arasında ise Sovyetler Türkistan Türklerini ayrı ayrı milletlere bölme politikasına girişmişlerdir.²⁸⁶

²⁸² Sançar, 1956a: 12-14.

²⁸³ Babakurban, 1958a: 14. 1950'li dönemlerde Avrupalı yazar Mişel Strogof, Çar ordusunu çok göklere çıkaran ama Türklerin acılarına yer vermeyen bir roman yazmıştır. Bu roman sonradan Almanlar tarafından filme çevrilmiş hatta bu film Türkiye'de de izlenmiştir. Batı tarzı koyboyculuk hikâyelerine dahi kızan milliyetçiler, Rus kahramanlığı içeren bu filmi izleten sinemacıları ve öven Türk aydınları kınamıştır. Bkz. Alptürk, 1960b: 9.

²⁸⁴ Geçmiş olaylardan ders çıkarılması için, Çarlık Rusya'nın Kırım'a yaptıklarını anlatan Müstecib Ülküsal bu hususta önemli bir olaya temas etmiştir. Bilindiği üzere Çarlık Rusya 1783 yılında Kırım'ı ilhak ettiğini duyurmuş, bir taraftanda İkinci Katherina kendisinin ve haleflerinin Kırım Türklerinin canına, malına ve dinine zarar verilmeyip saygı duyulacağını duyurmuştur. Fakat kısa süre sonra uygulamalar bunun yalan olduğunu göstermiştir. Nitekim ilk olarak halkın toprakları yüksek memurlara ve generallere dağıtılmış ve Türk halk yurtlarından hicrete etmeye mecbur bırakılmıştır. Halk sınıflara bölünmüş ve cahil insanlara Duhovni ünvanı verilerek, halk cehalete ve hurafelere terk edilmiştir. Kültür ve din yapısı bozulan Kırım Türkleri, 1917 Bolşevik İhtilali ile beraber kendi kurultayını açmış ve milli hükümetlerini kurmuşlardır. Bolşevikler de, 28 Kasım ve 19 Aralık 1917'de iki tane beyanname yayımlayarak; esir halkların müstakil hükümet kurabileceklerini, dini ve milli bütün imtiyaz ve tehditlerin kaldırıldığını ve milli hayatlarını istedikleri gibi düzenleyebileceklerini duyurmuşlardır. Ama maalesef tarih tekerrür etmiş ve bu esir Türk milletleri yine büyük acılar yaşamışlardır. Bkz. Ülküsal, 1959b: 8-9.

²⁸⁵ Buhara ve Hive dâhil.

²⁸⁶ Babakurban, 1958b: 19.

Babakurban, Ağustos 1958’de yaptığı bir röportaj ile Türkistan meselesini yaşayanlardan dinlemiş ve yazılarına aktarmışlardır.²⁸⁷ Yaşayanlardan alınan bilgilere göre: Türkistan SSCB esaretinde Çarlık Rusya rejiminden kalma “Parçalama ve İmha Etme” politikasına maruz kalmışlardır. Bu politika doğrultusunda 1924 yılında piyon cumhuriyetlere bölünen Türkistan’da, 1929-1931 yılları arasında maarif ve milli kültür kurumları ortadan kaldırılmıştır. Keza 1936-1938 yılları arası ekonomik, kültürel ve içtimai alandaki milli kadrolar yok edilmiş, Rusların bu yaptıklarına karşı duran Türk münevverleri ya Sibiryaya sürülmüş ya da öldürülmüştür. Babakurban, Rusların bu kültürel ve ekonomik saldırıların amacının Türkleri köle haline getirmek olduğunu savunmaktadır.²⁸⁸

SSCB’nin Türkistan’daki bir sonraki hamlesi, “Moral Bakımından Yıpratma Politikası”na girişmek olmuştur. Ruslar bu amaçla belirledikleri herhangi bir Türk köyünün etrafına birkaç rus köyü yaptırıp, bölgedeki Türk halkını baskı altında almış sonrasında ya imha etmiş ya da Sibiryaya sürmüştür. Babakurban, yazıyı kaleme aldığı 1958 yılını kastederek, Kuruşçev’in de Kuzey Kazakistan’da hala aynı uygulamayı sürdürdüğünü aktarmıştır. SSCB, hâkimiyeti sağlamak için Türkistan topraklarındaki milli savunma, dâhiliye, polis (NKVD), ziraat, sanayi ve ulaştırma bakanlıklarını Rus idarecilere vermiştir. Babakurban’ın dikkat çektiği bir diğer husus ise SSCB’nin Türkistan üzerindeki ekonomik sömürgesidir. Yapılan röportajdan aktardığı bilgilere göre; Türkistan bölgesindeki halkın pamuk, buğday, meyve ve sebzelerin getirdiği gelirlerin % 75’i ile Amerika’dan daha iyi şartlarda yaşaması mümkün olduğuna değinilir fakat Rusya’nın pamuk ihtiyacının %93’nü Türkistan’dan temin etmesi, hayvancılık, kürkçülük, altın volfram, uranyum, kömür ve petrol gibi yer altı kaynakları gelirlerine el atıp Moskova hazinesine taşınması bölgedeki Türk halkı fakirleştirmiştir.²⁸⁹ İkinci Dünya Savaşı’nda ise Türkler zulüm, işkence ve açlık ile karşı karşıya kalmışlardır. 1945-1950 yılları arasında komünistler, Türkistan’ın kültür, iktisat, din ve milliyetçiliğini Ruslaştırmaya²⁹⁰ devam etmişlerdir.²⁹¹

Babakurban, SSCB’nin dış Türklere yaptığı mezalimlerin dışında, Türk olmayan milletlere yaptığı uygulamaları da dergide ele almıştır. Bu anlamada, 15 Ekim 1959’da öldürülen Ukrayna bağımsızlık lideri Stefan Bandera’yada dergide yer vermiştir. Bandera’nın SSCB tarafından zehirlenerek suikasta kurban gittiği düşünülmektedir. Babakurban, yazısında bu duruma çok üzüldüğünü belirterek, Bandera’nın 200.000 kişilik ordusuyla Rus ve Polonyalılara karşı savaşmış “Gayri Rus Milletler Meselesi”nikendi milli meselesi saymış bir

²⁸⁷ Babakurban, 1958ç: 6.

²⁸⁸ Babakurban, 1958ç: 6.

²⁸⁹ Babakurban, 1958ç: 6-7.

²⁹⁰ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Hayıt,1959b: 10-11.

²⁹¹ Babakurban, 1958b: 20.

lider olduğunu hatırlatmıştır. Bandera bir söyleminde “...Türkistan Milli istiklaline kavuşmadıkça Ukrayna’nın istiklali bir mana ifade etmediği gibi, kıymet hükmünde yoktur.”²⁹² diyerek samimiyetini göstermiştir.

Babakurban, Rusya emperyalizmini okuyuculara aktarırken bir taraftan da bu konuyu kaleme alan yazarların eserlerine de dergide yer vermektedir. Bunlardan en önemli örnek derginin 47. ve 48. sayılarında ele alınan Bay Mirza Hayıt’ın “Yirminci Asır Türkistanı” adlı eseridir. Bu eserde çarlık döneminden itibaren günümüze kadar Türkistan’a yapılan asimilasyon politikası bilimsel anlamda incelenmiştir.²⁹³ Bunun yanında, Sovyetler Birliği Başvekil Yardımcısı Raşidov ise Literaturnaya Gazeta’da Bay Mirza Hayıt’ın bir makalesini ele alarak çürütmek istemiştir. Bahsedilen makale, Sovyetlerin Türkistan’da yaptığı istilayı ihtiva etmekte idi. Makalede özellikle SSCB’nin zikzaklama politikası olarak geçen, doğu milletlerini korkutup aldatmalarına değinilmiştir. Zikzaklama politikası, esir milletlerinin sindirilmesinde kullanılan bir yoldur. Çarlık rejiminden sonra SSCBde her ne kadar “İstikbal, Sulh, Dostluk ve Bir Arada Yaşama” gibi sloganları kullansada, gerçekte olan Orta Asya’da kurulan bir Rus hegemonyası olmuş, Türkistan ve Kafkasya’nın Batı ile teması kesilmiştir.²⁹⁴

Sovyetler 1920’den itibaren ise Doğu toplumlarının kurtuluşunun kendi rejimlerinden geçtiğini empoze etmeye çalışmışlardır. SSCB’nin doktrinine göre: Doğu’da ihtilal yapılmadan proleteryanın başarılı olması mümkün değildir. İkincisi, Batı Avrupa’nın emperyalizminin, Doğu’da yayılması SSCB’nin bütün hayalini yok edebilecek derecede büyük bir tehlikedir. Üçüncüsü, Doğu, Batı’nın en verimli ve ümit vadeden sömürge alanı olduğu için SSCB’nin Doğu’yu ele geçirmesi Batı karşısında elini güçlendirecektir. Dördüncüsü, Doğu milletlerinin nüfus gücü düşünülürse, SSCB’nin bu gücü yanına çekmesi her anlamda kar sağlamaktadır. Sovyetler İlk dönemlerinde bahsettikleri “İstiklal” parolasını bir süre sonra “hürriyet, dostluk ve tenasüt’e çevirmiş, Doğu memleketlerini yanına çekmek için ise ideolojik bir zemin hazırlamayı ilk hedef saymıştır. Bu amaçla 1958 sonbaharında Asya ve Afrika devletlerinin katılacağı bir film festivali tertip etmiştir. Bu festival yoluyla Doğu’nun yazar kesimi SSCB’nin ideolojisine adapte edilmek istenmiştir. Festivalde bütün konuşmacıların antiemperyalizm ve milli bağımsızlık sloganları atması bu amaçlarını yerine getirdiklerine işaret eder. Hayıt bu noktada Doğu milletlerini uyararak, Türkistan’ın da zamanla bir Rus sömürgesi haline geldiğini örnek göstermiştir.²⁹⁵

²⁹² Babakurban, 1960b: 10.

²⁹³ Babakurban, 1958a: 10,14.

²⁹⁴ Hayıt, 1959a: 19.

²⁹⁵ Hayıt, 1959a: 19-20.

Babakurban, 1955 yılındaki bir makalesinde, 1933 yılında kurulan ve bir yıl yaşayabilen Doğu Türkistan Cumhuriyeti'ni ele almıştır. Doğu Türkistan Cumhuriyeti örneğine baktığımızda, Türkistan bölgesinde yaşayan insanların sadece Rus mezalimi değil, Çin mezalimine de maruz kaldığını görmekteyiz.²⁹⁶ Babakurban'ın aktardığı bilgilere dayanarak, Rus ve Çin sömürgeciliğinin el vererek Türk dünyasını yok etme hedefini gözler önüne serebiliriz. Bu iki milletin ortak gayesi 5.733.800 kilometrekarelik Türk dünyasını kendi aralarında Doğu ve Batı olarak ikiye bölerek kendi çıkarları uğrunda yönetmektir. Nitekim Rusya, Babakurban'ın değimiyle Rus Türkistanı'nda yani Batı kısmında Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Tacikistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'ni kurarak bu amacına ulaşırken; Çin ise Çin Türkistanı olarak adlandırılan yerde Sinkiang (yeni eyalet)²⁹⁷ kurmuştur.²⁹⁸ 1720 yılında Orenburg Tarruzu ile başlayan süreç, 1886'da Türkistan'ın Batı kısmının Ruslar tarafından işgali ile sonuçlanmıştır. 1877 yılında ise Doğu Türkistan Bedevlet Yakup Han'ın tüm uğraşlarına rağmen kaybedilmiştir.²⁹⁹

Bu işgaller sonrası, Batı'da Ruslara karşı 1916 yılında, Doğu'da Çinlilere karşı 1931 yılında isyanlar patlak vermiştir. Bu başkaldırmalar sonrasında ise 1933 yılında Hoca Niyaz Hacı önderliğinde, Doğu Türkistan Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Bu devlet maalesef Çin ve Rusya'nın el ele verilmesiyle 1934 yılında yıkılmıştır.³⁰⁰ Bu süreçten sonra, esaret altında geçen 59 yılda ise bölgede ciddi manada kültürel değişimler olmuştur. Türkistan coğrafyasında yaşayan insanların kültür seviyeleri ve hayat standartları gittikçe düşmüştür. Yenilikler engellenmiş ve nizam bozulmuştur.³⁰¹

²⁹⁶ Babakurban, 1955a: 12.

²⁹⁷ Türkistan'ın Çin işgalinde ki Doğu bölgesi. Bkz. Babakurban, 1961a: 11.

²⁹⁸ 1959 yılında Doğu Türkistan hükümeti eski Genel Sekreteri İsa Yusuf Alptekin, BM Genel sekreteri Dag Hammarskjöld'e bir mektup yazmıştır. Mektup, Çin istilasında olan Doğu Türkistan'ın kurtulması için bir yardım umudu ile kaleme alınmıştır. Bilindiği üzere Komünist Çin, Doğu Türkistan'ı 13 Ekim 1949'da ele geçirmiş ve adını Sinkiang olarak değiştirmiştir. Mektuptan aldığımız bilgilere göre; sayıları 8 milyonu geçen Doğu Türkistan halkına komünist Çin, haksız yere tutuklama ve katliamlar yapmış, komünist sistem adına günde 18 saat çalıştırarak aç ve açıkta bırakmış, Çinlileri buraya göç ettirerek yerli halkın elinden meskenlerini ve mülklerini alarak yeni gelenlere vermiş, Doğu Türkistanlılar Çinliler ile evlenmeye zorlanmış Çin dili ve kültürü benimsetilmeye zorlanmış ve Türklerin Rusya'ya göç etmesi için baskılar yapmıştır. Doğu Türkistanlılar, 1949-1959 arası süreçte 13 kere silahlı direnişe başvurmuş fakat kendi başlarına destek olmadan başarı sağlayamamışlardır. Çin bu on yılda, Doğu Türkistan topraklarındaki yer altı ve yerüstü kaynaklarını sömürmüş ve komşu ülkeler olan Afganistan, Pakistan ve Hindistan'ı tehdit eder bir hale gelmiştir. Bu olaylar karşısında Doğu Türkistan, Ortadoğu ve Güneydoğu Asya memleketlerinden yardım istese de ne maddi ne de manevi bir yardım görememiştir. Bağımsız dünyanın Marakeş, Filistin, Tunus ve Cezayir davaları ile ilgilendiği bu dönemde Tibet'ten daha kötü durumda olan Doğu Türkistan BM'den yardım istemiş ve sıkıntılarının BM Cemiyeti'nde tartışılmasını rica etmiştir. Bkz. "Doğu Türkistanlıların İstirabı Gazetelerimize birkaç satırlık haber olarak geçen mektubun tam metni" (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 8. Bu yazıya atfen Güngör Korkmaz Göral'da, Aralık ayı sayısında BM'lerden yardım isteğini tekrarlamıştır. Göral'ın verdiği sayısal verilere göre, Komünist Çin 300 bin Türk'ü işgence kamplarına atmış, 160 bin Türk'ü öldürmüş ve 2,5 milyon Çinli'yi de Doğu Türkistan'a yerleştirmiştir. Bkz. Göral, 1959:2.

²⁹⁹ Babakurban, 1955a: 12.

³⁰⁰ Babakurban, 1955a: 14.

³⁰¹ Babakurban, 1955a: 12.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, iki büyük güç olan Batı Emperyalizmi ve Doğu Emperyalizmi çarpışmaya başlamıştır. Batı emperyalizmi Asya ve Afrika'da ki topraklarında yani Pakistan, Hindistan, Keşmir, Birmanya, Siyam, Seylan, Endonezya, Libya, Tunus vs. de yeni devletler meydana getirmiş, Doğu Emperyalizmi ise Türkistan yanında Azerbaycan, Kafkasya, Ermenistan, Gürcistan, Kırım, Ukrayna, İdil-Ural, Sibirya, Moğolistan, Tibet, Mançurya, Kuzey Kore, Estonya, Letonya, Litvanya ve Doğu Avrupa memleketlerini sömürgesi altına almıştır.³⁰²

1960 yılının sayısal verilerine göre; Komünist Çin emperyalizmi altında 8 milyon, Sovyet emperyalizmi altında ise 50 milyon Türk sömürölmekte idi. SSCB'nin toplam nüfusu Kruşçev'in söylemi ile 208 milyondur. Bu emperyalistlerin altında olan Türk ölkeleri; Doğu ve Batı Türkistan, İdil-Ural ve Azerbaycan, Kırım ve Kuzey Kafkasya'dır. Bu ölkeler 10 milyom km karelik bir alanı kaplamaktaydı. Bu ölkeler yeraltı ve yer üstü bakımından SSCB'nin ve Komünist Çin'in en verimli topraklarını ihtiva etmekteydi. Öyleki petrol, pamuk, hububat ve her türlü maden bu topraklarda mevcuttu. Bu ölkelerde insanların mal ve can tehlikesi yoktu, emperyalistlerin en çok uğraştıkları husus ise kültür yozlaşması sağlamak ve Türkler arası bölünmeyi sağlamaktı. Bu sebeple SSCB, o dönemde tek bağımsız Türk devleti olan Türkiye'den gazete, kitap, dergi ve öğretmen yollanmasına izin vermemişlerdir. Bu yapılanlar karşısında duran aydınlar ise ya sürgün edilmiş ya da öldürölmüşlerdir. Türkler bu zor şartlardan dolayı yaşadıkları toprakları bırakıp ya Türkiye'ye ya da inanç birliğinden dolayı İran ve Afganistan'a göçmüşlerdir.³⁰³

1961 yılında, Babakurban'ın dikkat çektiği bir diğör önemli husus, SSCB'nin yaptığı atom denemeleriydi. Bu durum tüm dünyanın tepkisiyle karşılaşmıştır. SSCB, bu yıllarda seri halde atom denemelerine girişmiş ve artık 50 megatonluk bombaların nükleer denemelerini yapmaya başlamıştır. Sibirya'da patlatılan bu bombaların radyoaktif külleri, Orta Asya'nın büyük bir bölümü olan İli havalisine düşmekteydi. Pekin radyosu on dakikada bir, akışını durdurup Sinkiang bölgesi halkına her türlü suyu içmemeleri ve sebze-meyve tüketmekten sakınmaları konusunda uyarılara başlamıştır. Radyo, bu bölgede önüne geçilemeyen, sebebinin radyo-aktivite olduğu tespit edilen bir deri hastalığının türediğini bildirmiştir. Bu haberler, Stokholm'de çıkan Dagens Nyheter Gazetesi ve İsveç basınında da gündeme taşınmıştır. SSCB'yi bu tutumundan dolayı, dönemin ABD Başkanı John F. Kennedy, Hindistan Başkanı J. PanditNehru ve İngiltere Dışışleri Bakanlığı sözlü ve yazılı bildirilerle eleştirmiş ve bu tavırlarını saldırgan bularak durdurmalarını istemişlerdir. Bu denemelerden

³⁰² Babakurban, 1959e: 9.

³⁰³ Ülkösal,1960a: 9-10.

maddi ve manevi anlamda en çok zarar gören halk ise Çin işgali altında bulunan Türkler olmuştur. Babakurban, Sovyetlerin bu denemelerini, Türkleri imha etme yolunda giriştikleri bir adım olarak görmektedir.³⁰⁴

2.2.4.2. Türk Dünyasındaki Bağımsızlık Hareketleri

SSCB döneminde, ABD ve Avrupa’da; Rus emperyalizmine karşı mücadele eden ve sadece komünizme karşı mücadele eden olmak üzere iki grup bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi Rus olmayan gruplardan oluşmaktaydı ve amaçları milli istiklaldir. Bu grup; Ermeni, Gürcü, Ukraynalı, Kuzey Kafkasya, Azarbaycan, İdil-Ural, Kırım ve Türkistan’lılardan oluşmaktaydı. İkinci grup ise Kreneski’lerden oluşmaktaydı. Bu grup; dönemin Rusya hudutlarını koruyarak sadece rejim değişikliği olmasını savunmaktaydı, şiarları Bölünmez Demokrat Rusya Birliği kurmaktır. Birinci grup ise kendi içinde Antibalşevik Milletler Bloku ve Paris Bloku olarak iki kuruluşu içermektedir. Bu iki grup arası küçük farklar olsada amaçları milli istiklal yolunda birleşmektir.³⁰⁵

Paris Blok’unun oluşum sürecine bakacak olursak: Sovyetlerin karşısında cepheleşen Ukraynalılar, Gürcüler, Beyazruslar ve Kafkasyalılar 15 Şubat 1953’de Batı Almanya’nın Karlsruhe şehrinde görüşmüşler ve Mart 1953’te de Paris’te yaptıkları bir toplantı ile Paris Blok’unu kurmuşlardır. Bu bloğa sonradan İdil-Uralılar, Türkistanlılar, Kırımlılar ve Kazaçiler de katılmıştır. Yani bloğu meydana getiren gruplar; Ermeniler (Ermenistan Cumhuriyeti Mümessilleri), Azerbaycanlılar (Azerbaycan Milli Merkezi), Beyazrusyalılar (Demokrat Beyazrusya Cumhuriyeti Radası), Kazaçiler (Kazaçi Yüksek Temsil Heyeti), Kırımlılar (Kırım Türkleri Milli Merkezi), Gürcüler (Milli Gürcü Şurası), İdil-Uralılar (İdil-Ural Milli Merkezi), Türkistanlılar (Türkistan Milli Merkezi) ve Ukraynalılar (Ukrayna Milli Radasının İcra Organı) şeklindedir. 1955 yılında bloğun adı “SSCB’den Kurtulacak Milletler Birliği” olarak değiştirilmiştir. Bu bloğun amacı yaptıkları açıklamaya göre; SSCB’ye karşı bir mücadeleye başlamak ve esir milletlerin siyasi bağımsızlığını ihya için çalışmaktır.³⁰⁶

Bunların yanı sıra, SSCB işgali altında bulunan devletler³⁰⁷ Bandung’da toplanan Asya–Afrika Milletleri Konferansı’na bir muhtıra yollamışlardır. Uzunca olan bu muhtıranın bir kısmı Toprak Dergisi’nde yayınlanmıştır. Bu muhtıraya göre, vahşet içeren bu mezalime medeni dünyanın sessiz kalmaması ve kurtuluşlarında bu konferansın ön ayak olması istenmiş; Sovyet ve Çin’de ki mahkûm milletlerin durumunu tetkik ve taleplerini dinlemek

³⁰⁴ Babakurban, 1961a: 11.

³⁰⁵ Babakurban, 1958ç: 7, 15.

³⁰⁶ Babakurban, 1959ç: 10.

³⁰⁷ Azerbaycan, İdil-Ural, Kırım, Şimali Kafkasya ve Türkistan Milli Merkezleri.

için bir komisyon kurulması talep edilmiştir. Bu muhtıraya; Azerbaycan Milli Merkezi namına Mirza Bala, İdil-Ural Milli Merkezi Reisi Mecit Sakmar, Milli Merkez İcra Heyeti Azası ve Murahhası Kırım Milli Merkezi Reisi Cafer Seydahmet Kırimer (Sabık Kırım Meclisi Müessesan Reisi ve Kırım Parlamento Murahhası), Şimali Kafkasya Milli Merkezi Reisi Pşimaho Kosok (Sabık Şimali Kafkasya Milli Hükümeti Reisi) ve Türkistan Milli Merkezi namına Mehmet Emin Buğra (Sabık Şarki Türkistan Umumi Vali Muavini ve Milliyetçi Parti Reisi) imza atmıştır.³⁰⁸

ABD ve İngiltere başta olmak üzere Hristiyan olan özgür milletler, yine esir olan Hristiyan milletlere kol kanat germekte, onların kurtuluşu için yardım etmekte ve desteklemektedir. Ermenistan, Gürcistan, Ukrayna, Belarusya, Estonya, Letonya, Litvanya ve Doğu Avrupa’da ki bu devletler Hristiyan camiadan yardım alırken, Babakurban özgür olan Türk-Müslüman dünyanın esir olan Türk- Müslüman dünyasına yardım etmeyişi eleştirir. Türk-Müslüman esir halklar kendi kaderleri ile baş başa bırakılmışlardır.³⁰⁹

ABD, Rusya’nın komünizm tehdidi karşısında, esir milletler için iki kuruluş meydana getirmiştir. Bu kuruluşların amaçları emperyalizmtındaki halkları istiklale ulaştırmak değil, komünizm rejiminden uzak tutmaya çalışmak olmuştur. Bu sebeple “Crusade For Freedom (Hürriyet Ehlisalibi)” ve basın organı Free Europe (Hür Avrupa Radyosu) ile “Amerikan LiberationCommitte (Amerikan Kurtarma Komitesi)” ve basın organı RadioLiberation (Kurtarma Radyosu) isminde iki büyük kuruluş Almanya’nın Münih şehrinde faaliyete geçmiştir. Amerikan Kurtarma Komitesi, çalışmalarını rasyonel bir zemine oturtmak için 1950 yılında “Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Tarih ve Kültürünü Tetkik Enstitüsü” ve bununla beraber “Azatlık Radyosu”nu kurmuştur. Enstitünün adı sonradan “Sovyetler Birliğini Öğrenme Enstitüsü” olarak değiştirilmiştir. Enstitü ancak 4 yıl sonra ilk yayınları, İngilizce olarak her ay yayınlanan “Bulletin” dergisi olmuştur. 1955’ten sonra ise Türkçe olarak üç ayda bir çıkan “Dergi” isimli dergiyi çıkarmışlardır. Bunların yanında daha birçok dergi, konferans ve esere imza atmışlardır.³¹⁰ Bu dönemlerde, Amerikan hava ataşemiliterlerinden Albay Charles Warren Hostler Londra’da “Türkizm ve Sovyetler” adlı bir eser yazmıştır. Babakurban, Türklerin bile eser yayınlamada eksik kaldığı bu mesele hakkında bir yabancının eser vermesini takdir ile karşılamıştır.³¹¹

Amerikalıların milli istiklal şiarı için çalışmaması, sadece komünizm tehdidine karşı yani kendi menfaatleri için çalışmaları, emperyalizm altındaki tüm halkların bu teşkilatlar

³⁰⁸ “Esir Türk Kardeşlerimizin Mümessilleri Sesleniyorlar!...”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (6): 13.

³⁰⁹ Babakurban, 1959e: 9.

³¹⁰ Babakurban, 1959d: 15.

³¹¹ Babakurban, 1959g: 16.

karşısında ikiye bölünmesine neden olmuştur. Babakurban, Amerika'nın bile çıkarları için bu kadar çalışma yürüttüğü dış Türkler meselesine, Türkiye'nin bu kadar ilgisiz olmasını eleştirir.³¹² Zira, 1957 yılında bir kısmı Balkanlar'da bir kısmı Arap coğrafyasında ama asıl olarak Orta Asya'da olan Türkler içinde tek bağımsız olan devlet Türkiye idi. Dış Türkler için Türkiye bir umut kaynağı ve yardım bekledikleri bir devlet halini almıştır. Bu sebeple, Orta Asya'daki zulümden kaçarak Türkiye'ye sığınan pek çok insan olmuştur. Türkiye'ye "kurtarıcı ana vatan" sıfatını veren bu insanlara, Türkiye çok yardım edebilmiş değildir. Sançar, ele aldığı yazısında, Orta Asya'dan gelen bu insanlara ülkede düşmanca tavır takılan kızıklar olduğunu belirterek, bu insanların kırılmaması için okuyuculara dergi aracılığıyla çağrıda bulunmuştur.³¹³

ABD, esir milletler için kurduğu kuruluşların yanında, ABD Senatosu'nun ve ABD Mebuslar Meclisi'nin Temmuz'da aldığı bir karar ile 1959 yılında Temmuz ayının 3. Haftasını "Sovyet ve Komünist Esiri Milletler Haftası" olarak kutlanması kararını almıştır. ABD Devlet Başkanı Dwight D. Eisenhower, bu kararı esir milletlerin kurtulması ile ilgili yaptığı dilek ve temennilerle ilan etmiş ve ABD halkını, bu esir milletlerin haklı isteklerine yardımcı olmaya davet etmiştir. ABD'nin bu hamlesinden sonra, SSCB içinde yaşayan 200 milyon ve SSCB dışındaki uydu ülkelerde yaşayan 120 milyon insanın hürriyet umutları, yeniden yeşermiştir. Esir milletler komünistlerin dünyada yaşattıkları Macar İstilasası veya Tibet saldırısı gibi facialar karşısında, Batılı devletlerin bir şey yapmadıklarını unutmaları da ABD'nin bu hamlesini olumlu karşılamış ve bir gün fiilen yardım elini uzatacaklarını temenni etmişlerdir.³¹⁴

³¹² Babakurban, 1959d: 15.

³¹³ Sançar, 1957c: 10-12. Dergide dış Türkler ile ilgili anlatılan hikâyeler, çoğu zaman can yakarken, yine kurtulan bazı dış Türklerin hikâyelerinde yüzde tebessüm oluşturmaktadır. Bunun en güzel örneklerinden birini de 1927 yılında kardeşinin kurtulması için, onu Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye getiren İdris Efendi yaşamıştır. Aktarılanlara göre; Çin esaretine düşen Doğu Türkistan'dan, Moskova'ya ardından da Odessa ve İstanbul'a gelen İdris Efendi bu sıralarda 25 yaşlarında bir delikanlıdır. Esir yaşamamış diyerek Türkiye'ye getirdiği kardeşi Rahim Can ise 12 yaşındadır. İdris Efendi, Türkiye'ye ilk geldiğinde iki yıl boyunca fotoğrafçılık yaparak kazancını sağlamış, daha sonra Bursa ipekçilik okuluna giderek, ipek iplik ve dokuma işine girmiştir. Sonrasında ise kardeşini Türkiye'de bırakarak, Doğu Türkistan'a geri dönmüştür. Rahim Can ise ilk olarak asker olmak istemiş ama sağlık durumu el vermeyince Edirne'de ki öğretmen okuluna girmiş ve öğretmenlik mesleğine adım atmıştır. Hayatını bu mesleğe adanmış Rahim Can, Türkiye'de tutunmuş ve bir aile kurmuştur. Bkz. Türk, 1959d: 3-4. Yine bu isimlerden biriside Hadi İşan'dır. Türkistan'dan Türkiye'ye gelen Türkler, Orta Asya'ya her daim özlem çekmişler, birbirlerinden kopmayıp hep bir araya gelmişlerdir. Bu Türkistanlıların uğrak noktalarından biride, İstanbul Kapalı Çarşıda'ki Hacı Hadi İşan'ın dükkânı olmuştur. Hadi İşan, Buhara'da doğmuş sonradan Orenburg'a geçmiştir. Ticaret ile uğraşan Hadi İşan, 1908 yılında gittiği hac vazifesinden sonra, Türkiye'ye yerleşmiştir. Bu çok sevilen ve insanlara gurbette iken muhabbetiyle hoşluk veren Hadi İşan'ın 23 Ağustos 1960 tarihinde kanserden vefat etmesi, yakınlarını yasa boğmuştur. Hadi İşan, Tamimi Maarif Turan Cemiyeti, Türkiyatın Türk Gençler Birliği, Aksayi Şark Ticaret Cemiyeti, Türkistan Kültür Birliği ve Türkistan Yardımlaşma Dernekleri'nin kurucuları içerisinde yer almıştır. Bkz. Özkaynak, 1960: 12.

³¹⁴ Ülküsal, 1959a: 7, 18. Aynı haberi dergide Babakurban'da yazmıştır fakat yorumu farklı olmuştur. 7 Temmuz 1959 tarihinde, Associated Press Ajansı'nın haberine göre "Hürriyetin ve bağımsızlığın iadesini isteyen bütün esir milletlerin emellerini desteklemek üzere Amerikanın hazır bulunduğunu gösteren bir karar senatodan

1961 yılında Türkistan'da bulunan 30-40 milyon kadar Türk, Rus ve Çin'in atom denemeleri yüzünden ölüm tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Tabii bu durum dünya basınında Afrika'da ki Mau-Maular ve Tibet olayı kadar dikkat çekmemiştir. Rusya'nın uzun yıllar Sibirya çöllerinde atom denemeleri yapmalarının yanında, Çin'lilerde Türkistan'lıları bu şekilde tehdit etmiş ve bu şekilde boşalan yerlere Çinlileri yerleştirme gayesine düşmüşlerdir. Rus ve Çin emperyalizmi, bu dönemde atom nükleer zehir ile soykırım anlayışına dönmüştür.³¹⁵

Türkiye'de yaşayan Orta Asya kökenli aydınlar dünya basınına takip edip, Türkiye'den de aynı hassasiyeti göstermesi için basın yolu ile çalışmalar yapmışlardır.³¹⁶ Bunun yanı sıra Türkiye'de bazı aydınlar bu konu hakkında hassas davranmış ve destek vermişlerdir. Örneğin 27 Temmuz 1959 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Hasan Ali Yücel, Amerika Senatosu'nun yardım etmek için oluşturduğu esir milletler listesinde Doğu Türkistan'ın olmamasını eleştirmiştir. Bu konuda ABD'yi uyaracak mercilerin milliyetçi teşekküller olduğunu vurgulayan Yücel, kendisinin bu 8 milyonluk soydaşı için elinden geldiğince çabaladığını da belirtmiştir. Tabii milliyetçiler bu yazı karşısında afallamışlardır. Zira 1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nda yargılananlar için Yücel, vatan haini demekte idi. Yine de Yücel'in bu tutumunu değiştirmesi milliyetçilerin takdirine şayandır. Yücel, bu söylemine, sadece din duygusu ile başarı elde edilemeyeceğini, Türklük ruhunun uyanması gerektiğini de eklemiştir.³¹⁷ Bu konuda hassasiyet gösteren bir diğer isim ise Avukat Tuğrul Önder olmuştur. Önder, Doğu Türkistan'da yaşanan olaylar karşısında tepki vermeyen insanlara, insanlıklarını sorgulamaları gerektiğini hatırlatmıştır. Maalesef dönemin kendine hümanist diyen yazar kesimi ABD'de de ki zencilerin çektiklerini eserlerine konu alırken, kendi milletinden olan Doğu Türkistan'dakileri unutmışlardır. Nail Güreli'nin 21 Temmuz 1959'da Akşam Gazetesi'nde yayınladığı röportajında, Doğu Türkistan lideri İsa Yusuf Alptekin'in “-Bırakın Türk olduğumuzu, herhangi bir insan olarak düşünün.”³¹⁸ diyerek bağımsız camiaya seslendiğini hatırlatmıştır.

Dış Türkler meselesinde, bağımsızlık mücadelesinin basın ayağı önemli bir güçtür. Babakurban, dergide bu konu hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Babakurban'ın anlatımına

geçmiştir.” Haberi, esir milletler arasında heyecan yaratmıştır. ABD Temsilciler Meclisi'nin aldığı karara göre, Cumhurbaşkanı Eisenhower, Çin- SSCB bloğundaki peyk devletlere sempatisini göstermek için, Temmuz'un üçüncü haftasını Esir Milletler Haftası olarak kutlanması kararı aldığını bildirmiştir. Babakurban'a göre; ABD'nin destek verdiği devletler Türkistan'dan ziyade Kıta Çin'i, Kuzey Kore ve Kuzey Vietnam'dır. Babakurban, ABD'nin temelde komünizme karşı olduğunu ve bu hamleyi çıkarları için yaptığını savunur. Bkz. Babakurban, 1959b: 16.

³¹⁵ Gayretullah, 1961a: 15.

³¹⁶ Bkz. Ek 11.

³¹⁷ “Babialinin Dürtmekle Uyanmıyan Patronları Yanında”.(1959). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 22.

³¹⁸ Önder, 1959: 9.

göre; dış Türkler meselesini ele alan basın grubu ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki Türkistan bölgesinde yürütülen gruptur. Maalesef, bu grubun işlevleri hakkında pek bilgi mevcut değildir. Asıl işlev sahibi olan ise hür ve demokratik dünyada yürütülen ikinci gruptur. İkinci grubun ilk filizlenişi, 1927’de yılında İstanbul’da çıkmaya başlayan Yeni Türkistan Dergisi ile olmuştur. Bu dergi, 1931 yılına kadar 39 sayı çıkarmıştır. Sahibi Osman Kocaoğlu’dur. Bunun yanında: Berlin’de Mustafa Çokay’ın başyazarlığını yaptığı, 1929-1939 yılları arasında çıkan Türkistan Milli Kurtuluş Hareketi yayın organı olan Yaş Türkistan (Genç Türkistan) Dergisi; Veli Kayyum Han’ın sırasıyla Berlin, Geneve ve Düsseldorf’ta, İkinci Dünya Savaşı sırasında çıkarmaya başladığı Milli Türkistan Birlik Komitesinin yayın organı Milli Türkistan dergisi (o dönemde hala çıkıyormuş); İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya’da esir düşen Türkistan Türklerinin kurduğu, Türkistan Ordusu’nun savaş bitene kadar çıkardıkları yayın organı Yeni Türkistan haftalık gazetesi; 1951-1953 arası Münih’te K. Kanatbay’ın idarecisi olduğu, Türkistan Milli Azatlık Komitesi Organı Türkeli; İstanbul’da, 1953’de çıkarılmaya başlanan M. E. Buğra ve Ziyaeddin Babakurban’ın 6 sayı çıkarılabilen Türkistan Dergisi; Mısır’da 1953-1954 arası çıkarılan Savtut Türkistan Dergisi; Mehmet Emin İslam’ın 1954’te sadece 3 sayı çıkarabildiği Azat Türkistan Dergisi; Azam Haşimi’nin Pakistan’da çıkarabildiği Tercümanı Efkâr Dergisi; Mehmet Emin Buğra’nın Ankara’da 1956-1957 arasında çıkardığı Türkistan Sesi Dergisi ve Adana’da çıkan Bulak Dergisi vardır.³¹⁹

Dergi ve gazetelerin yanı sıra kitap olarak, Almanya’da bulunan Milli Türkistan Birlik Komitesi Teşkilatı Reisi Veli Kayyum Han, “Sovyetlerin İki Cepheli İslam Siyaseti” isimli bir eser yazmıştır. Münih’te çıkmakta olan Dergi Mecmuasının mesul müdürü M. Edige Kırimal’da, Emsdetten’de “Kırım Türklerinin Milli Davası” adlı eserini neşretmiştir.³²⁰ Bunların yanında, 25 yıl boyunca Sovyetler Birliğinde yaşadıkdan sonra, İkinci Dünya Savaşı ile beraber Batı’ya sığınan ve sonra Amerika’ya geçen Timurcan Somer’in, “Cehennemde Bir Çeyrek Asır” isimindeki eseri mevcuttur. Somer’in bu eseri kısa sürede satış rekorları kırmıştır.³²¹ Birde, İstanbul’da bulunan Kırım Türkleri Yardımlaşma Derneği’nin, “Bora Gazi Geray Han’ın Hayatı ve Eserleri” adlı bir kitap yayınladığı bilinmektedir.³²²

Genel olarak bakıldığında dış Türkler’in bağımsızlık mücadelesi anlamında, hep dışarıdan yardım beklediği, özellikle de bu anlamda Türkiye’ye fazlaca görev yüklediği

³¹⁹ Babakurban, 1959g: 11.

³²⁰ Babakurban, 1959g: 16.

³²¹ Aslen Türkistanlı olun Somer, yüksek mühendistir. Somer, SSCB döneminde önemli vazifelerde bulunmuş, bu vazifesinin 7 yılında Rus hapisaneleri ve Sibiryada ki toplama kamplarında insanlara yapılan vahşeti görmüştür. Bkz. “Dış Türklerden Haberler”. (1954). *Toprak Dergisi*, 1(1): 16.

³²² Babakurban, 1959g: 17.

görülmektedir. Esir milletler, seslerini duyurmak için gerek Batı'nın yardımı gerekse de kendi çabaları ile kurdukları kuruluşlarla, 1950-1960 arasında pek yol kat edememiş görünmektedir. Tüm bunlara ek olarak, basın alanındaki faaliyetleri de bir ses getirmemiş olmalı ki, esir milletlerin bağımsızlıklarına ulaşması, SSCB'nin yıkılması ile mümkün olmuştur.

2.2.4.3. Türk Dünyasının Eksikleri ve Sunulan Çözümler

Toprak Dergisi'nde dış Türklerin, rus emperyalizmi altında yaşadıkları süreçler ele alınırken, diğer taraftan bu hususta Türk dünyasının eksiklikleri ortaya koyulmuş, ardından dış Türklerin bağımsızlığını kazanması için çözüm önerileri sunulmuştur. Bu bağlamda, Babakurban'ın 1958'de ki Türk dünyasına ilk eleştirisi, Türkistan Türklerine ait olayların neşredilmemesi yönünde olmuştur. Esaret altında yaşayan Türkistan Türklerinin dertleri ile ilgilenilmediğini vurgulayan yazar, cemiyetlerin, enstitülerin, TTK'nın ve tarihçilerin bu mesele ile ilgilenmediğini üzülererek belirtir. ABD ve Avrupa Türkistan ile ilgili çalışmalar yürütüp, yayınlar yaparken, Türk basını bu eserleri takip ve çeviriden dahi uzaktır. Babakurban, basının ölü sükûtunu bozması gerektiğini defalarca dile getirir.³²³ Türk Basını ve Türk gazetecilerinin, Türk dünyasına bigâne kalmalarını, şursuzluk, gaflet ve cehalet olarak addeder. Bay Mirza Hayıt'ta, aynı konudan dolayı Türk basınına serzenişte bulunmuştur. Hayıt'ın "20'nci Asır Türkistanı" adlı eseri Türkiye'de sadece Toprak Dergisi tarafından neşredilirken, Avrupa ve ABD'de ki önemli pek çok gazete ve dergide neşredilmiştir. Bu durum karşısında Hayıt, Türk basınının neyden çekindiğini sorgulamıştır.³²⁴

Babakurban'ın, ikinci eleştirisi ise dış Türkler meselesi ile ilgili neşriyatın az olması sorunudur. Bunun yanında bu eserleri okuyan kesimde, maalesef yok denecek kadar azdır. Babakurban, bu durumun nedenini Türk toplumunun dış Türkler meselesi diye bir meseleyi

³²³ Babakurban, 1958c: 5. Bu hususta dergide, Doğu Türkistan Milli Kurtuluş Komitesi'nin yaşadığı bir olay aktarılmıştır. Aktarılan göre, 17 Kasım 1961 tarihinde Doğu Türkistan Milli Kurtuluş Komitesi, Konya'da gazetecilere bir yemek organize etmişlerdir. Bu yemekte İsa Yusuf Alptekin Doğu Türkistan'da yapılan atom denemelerinin Türklere verdiği zararı tekrar dile getirmiştir. Fakat bu olay, Vatan ve Son Havadis gazeteleri dışında hiçbir gazetede yer almamıştır. Doğu Türkistan Milli Kurtuluş Komitesi, bu duruma teessüflerini Toprak Dergisi'nden ifade etmişlerdir. Bkz. "Türkistanlı Kardeşlerimizin Çilesi". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 22.

³²⁴ Babakurban, 1959c: 9. 1945 yılında neredeyse dış Türkler meselesinden bahsetmek, Çetinoğlu'nun deyimiyle bir suç gibi algılanmaktaydı. Bazı basın mensupları, dış Türklerin zamanla Türklüklerini kaybettiğini savunmaktaydılar. Türkiye'de bu şekilde düşünen bir basın grubu varken yurt dışında bu konu üzerine eğilimin daha fazla olması şaşırtıcıdır. Kamil Turan'ın 5 Temmuz 1961'de yayınladığı habere göre Amerikan Temsilciler içerisindeki bir üye, Çin ve Rusya emperyalizmi altında olan Türkleri meclise taşımış ve "Avrupa, Asya ve Orta Asyanın diğer memleketlerini hükümleri altında bulduran Komünist- Emperyalistlerin maskelerini düşürmek için özel bir komite kurulmalıdır" fikrini ortaya atmıştır. Almanya örneğine bakacak olursak; Berlin Üniversitesi 1917'de çıkardığı bir dergide, Ziya Gökalp'in esir Türkler ile ilgili makalelerini kendi dillerine çevirerek yayımlamışlardır. Alman Prof. Martin Hartman Turanizm isimli bir eser yayımlamıştır. Türkiye'de 1960'lara doğru bu konu değer kazanmaya başlamıştır. MBK, hariciye vekâletinde bir "Dış Türkler Bürosu" kurdu muştur. Bunun yanında, Doğu Türkistanlılar Cemiyeti'nin organize ettiği Büyük Folklor Gecesi'ne insanların büyük rağbet göstermesi de, artık bazı tutumların bu tarihlerde değiştiğini göstermektedir. Bkz. Çetinoğlu, 1961ç: 10-11.

kabul etmeyişiine bağlamıştır. Babakurban, Türk basınına, dış Türkler meselesinin dikkate alınarak artık bu gafletten uyanılmasını, bu meselenin araştırılıp, eserler verilmesini ve bu konuda kamuoyunun dikkatinin çekilmesi çağrısını yapar. Babakurban, dış Türkler meselesine çözüm bulunması için, önce konunun enine boyuna öğrenilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu sebeple konu hakkında bilgilendirici kaynakların olması elzemdir.³²⁵ Babakurban, ilerleyen zamanlarda bu duruma, dergi vasıtasıyla dikkat çekmiş ve dış Türkler meselesi Türk basınında daha çok irdelenmeye başlamıştır.

Babakurban'ın, üçüncü bir eleştiri ise Türkiye'de fikir akımlarını bilimsel anlamda araştırarak, milli birliği koruyacak ve kökleri dışarıda bulunan birçok ideoloji ile savaştık enstitülerin bulunmamasıdır.³²⁶

Babakurban'ın, bir diğerk eleştirisi ise tüm dünya milletlerinin bir ideal peşinde olup, Türklerin ise bu durumdan muzdarip olmasıdır. Türkiye'nin Türkistanın kurtuluşuna yardım etmesini isteyen Babakurban, bahsedilen yardımın atlara atlanılıp, savaşa çıkılması olmadığını ifade eder. Dış Türkler (Türkistan, İdil-Ural, Kırım, Şimal-Kafkasya ve Azerbaycan Türkleri)'in Türkiye'den beklentisi "Sovyet Birliğini Öğrenme Enstitüsü" örneğine benzer bir "Dış Türkleri Araştırma Enstitüsü" kurulmasına öncülük etmesidir. Böylece esaret altındaki halklar, seslerini hür dünyaya duyurabilecekleri bir mecra elde edebileceklerdir. Babakurban, böyle bir yardımın Anadolu kalkınması ve inkişafına engel olmayacağını da altını çizer.³²⁷ Bu temenniden sonra, İstanbul veya Ankara'da "Dış Türkleri Öğrenme Enstitüsü" kurulacağı haberi yayılmış ama gerçekleşmemiştir.³²⁸ Babakurban'ın esir milletlerin kurtuluşu hakkındaki bazı çözüm önerileri daha gerçekçi bir nitelik taşımaktadır. Zira dış Türklerin kurtuluşunun pantürkizmden geçmediğini O'da açıkça belirtmiştir. Pantürkizmden ziyade esir milletlerin kendi kurtuluş yollarını belirlemesini ve bu süreçte de dil, kültür ve edebiyat bağlarını kaynaştırılıp, beraber çalışılmasını savunur.³²⁹ Babakurban'ın bu tutum Gaspıralı'nın Dilde, Fikirde, İşte Birlik şiarını anımsatmaktadır.

Babakurban, "yurtta sulh, cihanda sulh" ülküsünün gerçekleşmesi için yani esir milletlerin de kurtulması için, her birinin hür milletler olup, BM safına geçmesi gerektiğini savunmaktadır. Fakat Babakurban'ın sürekli tekrarladığı nokta, esir milletlere ilk etapta yardım elinin uzatılmasıdır.³³⁰

³²⁵ Babakurban, 1959ğ: 16.

³²⁶ Babakurban, 1961b: 17.

³²⁷ Babakurban, 1959f: 16.

³²⁸ Babakurban, 1959d: 15.

³²⁹ Babakurban, 1958ç: 17.

³³⁰ Babakurban, 1959e: 9.

Yazarın ilk sayıdan beri dillendirdiği en önemli konu, Türk basınının dış Türkler meselesine olan ilgisizliğiydi ve bunu yazılarında sık sık dile getirmekteydi. Bu amacına yönelik hareketleri, ilerleyen zamanlarda karşılığını almıştır. Nitekim Cumhuriyet Gazetesi'nin 27 Temmuz 1959 tarihli yayınında Çin işgalinde bulunan Doğu Türkistan hakkında haber yapılmış ve bu insanlara yardım edilmesi istenmiştir. Türkiye'de belli milliyetçi dergiler ve gazeteler dışında bu olayın haber yapılmasını, Babakurbankendi açısından bir başarı saymıştır. Babakurban, bu meselenin hür dünya açısından değerlendirilirken dindaşlık ve Türklük çerçevesinden değil, insanlık çerçevesinden değerlendirilmesini ister.³³¹ Özellikle 1960'lı yıllarda SSCB'nin atom denemelerine karşı dünyadan gelen tepkinin tüm mecralara duyurulmasını, Türk basının bir vazifesi saymaktadır.³³²

Babakurban, dış Türkler meselesi ile ilgili isteklerini, ilerleyen zamanlarda resmi müracaata dökmüştür. 24 Eylül 1959 tarihinde, Milletlerarası Hukukçular Cemiyeti İdare Heyeti Reisliğine bir müracaat beyannamesi göndermiştir. Beyanname şu şekildedir:

Heyet Çalışmalarınız arasında hukuk prensiplerinin ve insan haklarının çiğnendiği memleketlerdeki durumu ele alarak, Tibet, Doğu ve Batı Afrika memleketlerini incelerken, en az bunlar kadar aynı akıbete uğramış bulunan; Türkistan, İdil-Ural, Kuzey Kafkasya, Azerbaycan, Kırım ve diğer ülkelerin de tetkik için ele alınması hakkında kararlarınızı talep eder, bilvesile faaliyetlerinizin insanlığın refah ve saadeti için faydalı neticelere müncer olmasını dileriz³³³.

Toprak Dergisi'nde, Kıbrıs Meselesi'nin yaşandığı ve Sovyetlerin'de kuzeyde Türklere huzur vermediği bu dönemlerde, uygulanan bu modern emperyalizme karşı bir milli politika oluşturulması istenmiştir. Zira olası bir Üçüncü Dünya Savaşı'nda silahlar dünyanın sonunu getirecek atom bombaları olabilirdi. Böylesine tehlikeli bir ortamda, bütün Türkleri hürriyete kavuşturacak bir politika kurtuluş olarak düşünülmüş, ama somut bir şey ortaya konulamamıştır.³³⁴

Babakurban, çoğu zaman tekrarladığı gibi, dış Türklerin sosyal ve kültürel çalışmalarında Türkiye'nin rehber ve himayeci olmasını savunmaktadır. Babakurban, dış Türklerin siyasi ve ekonomik sahada Türkiye ile bir bağının kalmadığını belirterek; dış Türklerin, ne Türkiye'dekine benzer bir istiklal davası ne de Türkiye'ye katılmak gibi bir amaçlarının olmadığını ifade eder. Babakurban'ın değimiyle, onların amacı idaresinde

³³¹ Babakurban, 1959c: 15.

³³² Babakurban, 1961a: 11.

³³³ Babakurban, 1959h: 17.

³³⁴ Demiral, 1958: 11.

kaldıkları ülkelerde Türk benliklerini korumak ve özgür insan haklarından faydalanıp refah bir hayat sürmektir.³³⁵ Dergide, Babakurban'a destek veren bir diğer yazarda Ethem Hasdal olmuştur. Hasdal, Türkiye'nin Türklüğün son müstakil kalesi olarak, kendi durumunu tehlikeye atacak hareketlere giremeyeceğini, gerçekçi davranması gerektiğini, bu sebeple en mantıklı görülen yolun kültür birliğini sağlamak olduğunu ifade etmiştir.³³⁶

Babakurban'ın asıl yardım çağrısı yaptığı kesim, dergiden çıkardığımız sonuçlara göre Batı dünyasıdır. Çin-Rus işgalinde olan esir milletler, bu durumdan kurtulmak için yıllardır savaş vermektedirler fakat başarılı olamamaktadırlar. İşte bu sebeple esir milletler, hukuk prensiplerinin tatbik edildiği ve BM Teşkilatı'nın teminatı altında olduğu hür dünyanın yardımını istemektedir.³³⁷ Mesele sadece Türkleri değil, Çin-Rus esaretinde olan Tibetliler, Mongollar, Mançuryalılar, Çin Müslümanları (Dunganlar), Ukraynalılar, Kazaçiler, Gürcüler, Ermeniler, Baltık milletleri (Estonya, Letonya, Litvanya)ni de ilgilendirmektedir.³³⁸ İnsan haklarının savunulduğu bir dönemde Babakurban, esir milletlere yardım edilmesini gereklilik sayıyor. "Yurtta sulh, cihanda sulh" ülküsünün esir milletlerin bağımsızlığa kavuşması ile gerçekleşeceğini belirtiyor.

Dergide, Babakurban dışında, dış Türkler meselesi ile ilgili çözüm sunan isim olarak Orhan Tuna dikkat çekmektedir. Tuna, Yugoslavya, Bulgaristan ve sonrasındaki Irak Türklerinin yaşadığı acı veren olaylar karşısında, bu olaylara üzülmele kalmayıp bir "Türk Azınlıkları Politikası" oluşturulması gerektiğini belirtir. Türkiye'deki Türklere, dış Türkler hakkında maarif vekâletiyoluyla bilgi verilmesini savunur. Dünyada, kendi azınlıklık soydaşları için çalışan ve kuruluşlar meydana getiren milletlerin örnek alınabileceğini hatırlatır.³³⁹

Dış Türklerin sesine kulak verilmediğini, 1960 yılında Prof. Z. Fahri Fındıkoğlu'nun Doğu Türkistan Tarihi ve Kutadgu Bilig hakkında verdiği konferansta, Doğu Türkistan Genel Sekreteri İsa Yusuf Alptekin tekrar dile getirmiştir. Fındıkoğlu ise farklı bir konuya değinerek, Türkiye'nin de Arnold Toynbee gibi isimler yetiştirmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. turancılığın kötü bir şey olmadığı ifade edilmiştir.³⁴⁰ Dış Türkler meselesinde Milliyetçilerin diğer Türk topluluklarının da bağımsızlığı için kaygılanmasının normal olduğunu belirten İsmail Hakkı Gökhan, bu durumun emperyalizm ile karıştırılmaması gerektiğini; Türkiye'de, Oniki Ada'da, Batı Trakya'da, Kıbrıs'ta, Azerbaycan'da, Irak'ta,

³³⁵ Babakurban, 1961c: 15.

³³⁶ Hasdal, 1955a: 8.

³³⁷ Tanyu, 1958a: 5.

³³⁸ Babakurban, 1961c: 16.

³³⁹ Tuna, 1959: 5.

³⁴⁰ Akkuşoğlu, 1961: 17-18.

Kafkasya’da, Kırım’da, Kazan’da, Ural’da, İdil’de ve Türkistan’da bulunan Türklerin böyle bir ülküde birleşmelerinin olağan olduğunu savunmuştur. Gökhan, eski politikacıların “Türkiye Haricinde Türk Yoktur”³⁴¹ gibi ifadelerinin MBK döneminde değiştiğini gururla ifade etmektedir.

1960 Askeri Müdahalesi’nden sonra, dış Türkler ile ilgili, bir büronun kurulması fikri basında çeşitli tepkilere neden olmuştur. Türkiye Askeri Müdahale ile beraber kendi iç politikasına dönünce, dış Türkler meselesi ile pek ilgilenilememiştir. Fakat Türkiye’nin, milli davalar konusunda duyarlı davrandığı açıktır. Zira Hatay meselesi, Kıbrıs meselesi ve Irak Türkmenlerine yapılanlar karşısında sessiz kalınmamış, gerekli tepkiler verilmiştir. Kemal Göksel, dış Türkler için bir büronun kurulmasına destek verirken, realistikten şaşılmasını gerektiğini, zira gelişmiş güzel hayaller peşinde koşmanın milleti ve devleti zarara sokabileceğini hatırlatmıştır.³⁴²

2.2.4.4. Dergide Ele Alınan Türkistanlı Düşünürler

Dergide dış Türkler bağlamında, bazı Orta Asya kökenli önemli kişilikler ele alınmıştır. Derginin ele aldığı bu Orta Asya kökenli Türkler, şiarları uğruna asla yılmamış asker, fikir adamı ve politikacıdır. Derginin okuyuculara bu kişileri hatırlatması, geçmişlerine verdikleri önemi göstermesi açısından kıymetlidir.

Cafer Seyitahmet Kırimer

Cafer Seyitahmet Kırimer, 1889 yılında Kırım civarında bulunan Kızıltaş isimli köyde zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. İlköğretimini Kırım’da tamamlayan Kırimer, lise eğitimini Vefa Lisesi’nde tamamlamıştır. 1910 yılında ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni kazanmıştır. Bu yıllarda Çarlık rejimini eleştiren “Yirminci Asırda Tatar Milleti Mazlumesi” adlı eserini Şahab Nezihî adıyla bastırmıştır. Eserin basımından sonra, İstanbul’da ki Rus Sefiri Çarikof imtiyazları sayesinde bu kitabı yazan kişinin kendisine teslim edilmesini istemiştir fakat o dönemde yönetimde olan İTC hükümeti bunu yapmamış sadece Kırimer’i ikaz etmiştir. Bunun üzerine Kırimer, arkadaşı Çelebican’ın yardımı ile Fransa’ya kaçmış ve Orada Sorbon Üniversitesi’nin hukuk fakültesine gitmiştir. Fransa’da bulunduğu dönemde, Fransız Tarihçi Senyobos’un Rusya’yı eleştiren kitabını Türkçe’ye çevirmiş ve kendini gizleyerek H. Z. İsmiyle bastırmıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın başlaması ile beraber Kırım’a dönen Kırimer, burada da Petersburg Üniversitesi’nin hukuk bölümünde son sınıfa yazılmıştır. Savaş esnasında askere alınan Kırimer, Odessa’da ki ihtiyat fırkasına

³⁴¹ Gökhan, 1961: 2-27.

³⁴² Göksel, 1961d: 3-4.

yollanmıştır. Bolşevik İhtilali'nden sonra ise 26 Kasım 1917 tarihinde Bahçesaray'da ki Han Sarayı'na bayraklarını çekip, Kurultay'larını açmışlardır. Çelebican'ın reis olduğu mecliste, Kırım Harbiye Müdürü olmuştur. Tabii bu bağımsızlıkları Bolşevikler'in saldırısı ile tekrar sekteye uğramıştır. Kırım, Kurtuluş Savaşı'nı devam ettirmek için Türkiye'ye gelmiştir. Bu sırada Alman orduları Kırım'ı almıştır. Sonra General Süleyman Sülkeviç sayesinde Kırım, Kırım'da kurulan yeni hükümette Hariciye Vekili olmuştur. Berlin'de, Kırım'ın Ukrayna'ya ilhakını isteyen Almanlar'a karşı Talat Paşa desteğini alan Kırım, bu durumu engelleyebilmiştir. 1918'de Almanlar Kırım'ı terketmiş, bu seferde Batılı güçlerin desteğini alan General Vrangel Kırım'a hücum etmiştir. Rusların Kırım'ı ele geçirmesinden sonra Kırım, 1920'den sonra Kırım'a bir daha gidememiştir. Kırım, bu süreçten sonra Cemiyeti Akvam'a Türk halklarının kurtulması için muhtıralar yollamıştır. Bu süreçte Polonya kurtarıcısı Mareşal Pulsudski ile yakın arkadaş olmuştur. Kırım, 11 yıl boyunca Romanya'da çıkan Emel Dergisi'nde de aktif olarak yazılar yazmıştır. Kırım'ın "Unutulmaz Gözyaşları" ve Emel'de yayınlanan "Nurlu Kabirler" isimli bölümde yazdığı hikâyeler edebi anlamda kıymetli eserlerdir. 1920 yılında, Lozan'da iken Fransızca "La Crimee" eserini yazmıştır. Buna ek olarak, 1930 yılında "Rus İnkılabı" ve 1934'te de "Gaspıralı İsmail Bey" adlı eserlerini yazmıştır. Türkiye'de bazı iller ile Romanya ve Polonya'da yaşayan Kırım, Kırım Türkleri'ne konferanslar vererek fikirlerini yaymıştır.³⁴³

Kırım'ın mefkûre anlayışı, Türk fikir hayatında önemli bir anlam taşır. Kırım'e göre Mefkûre bireyseldir, onu yücelten şey ise toplumda oynadığı roldür. Bir mefkûrenin toplumun maddi, manevi, siyasi, iktisadi yani akla gelebilecek her hususunda bir fikri olmalıdır. Mefkûrenin toplumsal gerçeklere uygun olması ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermesi gerekmektedir. Mefkûre, toplumun insanlarını arkasından götürecektir bir güçtür. Mefkûreciler bu sebeple tarihte zorluklarla karşılaşmış kişilerdir. Her inkılapçı mefkûresidir ama her mefkûreci inkılapçı değildir. Her iki yolda da oluşturulan kadro çok önemlidir. Mefkûrecilerin en önemli vasfı toplumdaki diğer insanlara faydalı olmaktan zevk almasıdır. Kırım, mefkûrecilerin tam tersi olan insanlar için ise "Yaşamak (yemek) için yaşayanlar"³⁴⁴ tanımını yapmaktadır. Hayatın amacının haz olarak benimsenmesi yani "hazcılık", Kırım'ın mefkûre anlayışına uymaz. Kırım, mefkûrecileri hayatta karşılaştıkları facialar ve üzüntüler karşısında sarsılmaz amacına ulaşmak için yılmadan yoluna devam eden insanlar olarak tanımlamaktadır.³⁴⁵

³⁴³ Ülküsal, 1960c: 7, 15.

³⁴⁴ Karakaya, 1960: 24.

³⁴⁵ Karakaya, 1960: 23-24.

Kırım Türklerinin lideri olan Kırimer, 3 Nisan 1960'da tansiyon ve damar sertliği hastalıkları yüzünden İstanbul'da ki evinde 71 yaşında iken vefat etmiştir. Kırimer kendi milleti ve diğer Türklerin Rus emperyalistlerden kurtulması ve huzurlu bir şekilde yaşaması için her alanda tam elli yıl savaş vermiştir. Kırimer, bazen askerlikte, bazen yazarlıkta ve bazen ise konferanslar yoluyla hep idealine ulaşmak için çalışmıştır. Kendisi Türk coğrafyasında ki ilk istiklal mücahidi olarak, ilk kurtuluş savaşını kazanan Türklerdendir.³⁴⁶ Önemli Türk liderlerden Ayaz İshak, Mehmet Emin Resulzade ve Mustafa Çokay onu örnek alan liderler arasında idi.

Kurultay Çelebican

1917 Rus İhtilali sonrası Gayri Rus milletler kendi hükümetlerini kurmak için adımlar atmışlardır. Kırım Türkleri'de buna mukabil 26 Kasım'da Bahçesaray'da kurultaylarını toplayarak ilk hükümet başkanları olarak Çelebican'ı seçmişlerdir. Çelebican, Kırım Müslümanları İcra Komitesi Başkanı sıfatını almıştır. Türk milli iradesinin yeniden tesis edilmesi büyük heyecanlar yaratmıştır. Çelebican hükümetini teşkilatlandırıp faaliyete geçmeden, Bolşevik üssü olan Sivastopol'de ki eski Çarlık'a mensup deniz kuvvetleri, Kırım Kurultayı'na savaş açmışlardır. İnsan ve teknik anlamında üstün olan Bolşevikler, Kırım Kurultayı'nı ve hükümetini dağıtmış ve Çelebican'ı esir alarak 23 Şubat 1918 yılında da şehit etmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında da, Kırımlılar ana yurtlarından komünistler tarafından çıkarılmışlardır.³⁴⁷

Mehmet Emin Resulzade

Rusya'da ki 1905 ve 1907 ihtilalleri arasında Ağaoğlu ve Hüseyinzade Ali Bey gibi yazarların gazeteleri kapatılmış ve bu sebeple Türkiye'ye gelmişlerdir. Mehmet Emin Resulzade ise "Necat" adlı bir maarif yayma cemiyetinin başkanlığını yaparken, Türk işçileri örgütlemeye çalışmıştır. Bu sıralarda Bakü'de bulunan Resulzade, İran meşrutiyetçilerine destek amacıyla, İran'a giderek, İrani New Gazetesi'nin başyazarlığını üstlenmiştir. Rusların baskısıyla 1911 yılında Türkiye'ye gelen Resulzade, burada ise Türkyurdu ve Sebilürreşad dergilerinde yazılar yazmıştır. 1913 yılında genel af sayesinde Bakü'ye dönmüş, fakat bir süre faaliyete girişmemiş, dikkat çekmek istememiştir. Bir yılın sonunda İkbâl Gazetesi'nde yazılar yazan Resulzade, gazetede yayınlanan bir yazısı yüzünden hapse atılmış, sonrasında dostlarının çabası ile çıkabilmiştir. 1915 yılında ise Azerbaycan'da bizzat çıkardığı ilk gazete olan Açık Söz'de yazmaya başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında, Bakü Müslüman

³⁴⁶ Ülküsal, 1960c: 6.

³⁴⁷ Ülküsal, 1959c: 7.

Cemiyeti Hayriyesi'ne katılarak zarar gören Müslümanlara yardım etmiştir. Bu sıralarda Müsavat Partisi'nin gizli çalışmalarına katılmış ve Gizli Edep Yurdu Kulübü'nün aktif bir üyesi olarak çalışmıştır. Bu partide liderliğe seçilen Resulzade, Rusya'nın muhdariyetli ülkelere bölünmesini savunmaktaydı. Buna müteakip, 1918'de Azerbaycan Milli Şurası ilan edilmiş ve aynı yılın 28 Mayıs'ında da Azerbaycan Cumhuriyeti istiklalini ilan etmiştir. Bu cumhuriyet, bir yıl 11 ay yaşamış, 27 Nisan 1920'de Bolşevikler tarafından istila edilmiştir. Resulzade, bu olaydan sonra önce Finlandiya'ya sonra Berlin'e sonra da Fransa üzerinden Türkiye'ye gelmiş ve edebi çalışmalarını sürdürmüştür.³⁴⁸ Resulzade,1955 yılında Ankara'da vefat etmiştir.

Mirza Bala

Azerbaycan'ın Bakü şehrinde 1898 yılında fakir bir ailenin çocuğu olarak doğan Mirza Bala, küçük yaşta babasını kaybetmesinden dolayı hem çalışmış hem eğitimine devam etmiştir. Kaleminin kuvvetli oluşundan dolayı, henüz 17 yaşında iken Azerbaycan'da çıkan gazete ve dergilerde yazılar yazmaya başlamıştır. Mehmet Emin Resulzade'nin çıkardığı Açık Söz Gazetesi'nde makaleler neşretmesi, O'nun için bir adım olmuştur. Sonrasında Basiret ve Azerbaycan'ın resmi organı niteliğinde olan Azerbaycan İttifakı Müteallimin ve Gençler Sedası Gazeteleri'nde yazılar yazmıştır. Müsavat Partisi'ne girmesi siyasete adım atmasına vesile olmuştur. Parti'de başarılı olan Mirza Bala, küçük bir üyelikten liderliğe yükselmiştir. Azerbaycan İstiklal Savaşı'nı savunan Mirza Bala, Müsavatçıların yurt dışında çıkardıkları Yeni Kafkasya, Azeri Türk, Bildiriş, İstiklal ve Kurtuluş isimli gazete ve dergilerde de yazmıştır. 1955 yılına kadar İstanbul Türkiyat Enstitüsü'nde çalışan Mirza Bala, sonrasında Münih'te ki Sovyetler Birliğini Öğrenme Enstitüsü'nün çıkardığı dergide başyazarlık yapmıştır. Dinlenmek için geldiği İstanbul'da ise 8 Mart 1959 yılında vefat etmiştir. Mirza Bala'nın makaleleri dışında, Azerbaycan Misak-ı Millisi, Ermeniler ve İran, Milli Azerbaycan Hareketi ve Azerbaycan Tarihinde Türk Albanya isimli kitapları da mevcuttur.³⁴⁹

Mustafa Çokay

Mustafa Çokay, 1890 yılında Türkistan'ın Akmesjid vilayetinde dünyaya gelmiştir. Kendisi, Uluyüzlerden Kıpçak Uruğu'nun önderi Çokay Dadhah'ın oğlu idi. İlk eğitimine memleketi civarında başlayan Çokay, sonrasında Taşkent'teki Rus Mektebine (Gimnazyumuna) gitmiştir. 1910 yılında ise Petersburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne

³⁴⁸ Taymas, 1955: 7, 14-15.

³⁴⁹ Ülküsal, 1959ç: 8. SSCB'nin Azerbaycan'da yaptığı sömürgeci faaliyetler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ülküsal, 1960b: 9.

girmiştir. 1914 yılında okulunu bitiren Çokay, Devlet Duması'nda görev almıştır. 1916 isyanında Rus idarecilerin Türkistan'a yaptığı kanlı terörün Duma'ya yansması üzerine, tetkik etmek adına bölgeye gönderilen heyette uzman olarak görevlendirilen Çokay, bu heyet içinde en yetkili azalarından biri olmuştur. 1917 İhtilali'nden sonra, Türkistan'ı tek bir hükümette toplamak amacıyla Hokant'ta toplanan, Türkistan Milli Şurası reisliğine getirilen Çokay, Şura'nın gerilla savaşı yürütmesi kararı almasıyla Kafkasya'ya geçmiştir. Sonrasında Kafkasya'dan Paris'e geçen Çokay, Türkistan davasını uzun yıllar buradan yürütmüştür. İkinci Dünya Savaşı'na kadar Yaş Türkistan (Genç Türkistan) gazetesini çıkarmış ve neşrettiği eserlerle Türkistan'ın yakın tarihine ışık tutmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nda, Rus cephesinden Almanya'ya esir düşen Türkleri kurtarmak için uğraşan Çokay, bu sırada yakalandığı Tifüs hastalığı nedeniyle 27 Aralık 1941 yılında Berlin'de vefat etmiştir.³⁵⁰

Yiğitliği sadece savaş meydanlarında düşünmeyin diyen Yagu Basan modern zihniyet ile siyaset sahnesinin yiğidi olarak Mustafa Çokay'ı göstermektedir. Basan'ın anlatımıyla: Çokay, orta boylu, geniş omuzlu, iri başlı, tıknazdır. Ruslar O'na Çokayef demektedir. Atsız'ın davada şart saydığı bu kişi, eğitimini Taşkent ve Petrograd'da tamamlamış bir hukukçudur. Özünde Türkistancı olan, Türkiyeci ve Tatarcı olarak da anılan bir kimsedir. Kendisinin halefi olarak Veli Kayyum Han görülmektedir.³⁵¹

Osman Batur

Türkistan'nın Altay kahramanı Osman Batur, Kazak Türk oymağının Kerey Uruğu'ndan bir zattır. Molku İslam Bey'in oğlu olarak 1898 yılında Altay'da doğmuştur. Osman Batur'un ön plana çıkması 1934 yılında, Altay'da komünist rejime karşı olan Altay Valisi ve Garnizon kumandanı Şerif Han Töre kızıl orduyu yenmesi ve Ruslar bu durumu masaya oturularak halletmek kisvesi altında Altay'ın önde gelen iş adamlarını ve mücahitlerini Urumçi'ye davet ederek vatan haini suçlaması ile tutuklaması ile olmuştur. Altay'ın önde gelenlerinin tutuklanması üzerine, Eris Han ve Osman Batur 2 Şubat 1940 tarihinde, Altay ve Göktogay'da isyan etmiş, tutuklu olan esirler bu sayede serbest bırakılmış ve akabinde Mayıs ayında ülkeye komünist sokmamak şartı ile iki taraf anlaşma imzalamıştır. Fakat Ruslar yine rahat durmayıp, 1941 yılında Altay madenlerini tetkik amacıyla mühendis kisvesi altında GPU gizli polislerini yollamışlardır. Kazak Türkleri bu durum karşısında 10 Mayıs 1941'de ayaklanmış ve polisleri imha etmişlerdir. Ruslar, bu olay karşısında yine bir barış teklif etmişlerdir fakat bu anlaşma metninin 12. maddesi Kazak Türkleri için çok

³⁵⁰ Babakurban, 1955b: 8, 17.

³⁵¹ Basan, 1956: 8.

tehlikeli görülmüştür. Zira bu maddeye göre, Kazak Türkleri ordularını terhis etmeliydi. Bu duruma karşı duran Osman Batur, kendisi gibi düşünen mücahitleri “Uluttu Kurtaruv Uyumu” yani Milleti Kurtarma Cemiyeti’nde toplamıştır. Bu süreçte Çin ve Rus düşmanlığını kullanarak, Moğolistan’dan silah almıştır. Bu süreçlerde, 7 Ekim 1944 tarihinde İli İnkılabı olmuş ve Doğu Türkistan Cumhuriyeti kurulmuştur. Osman Batur, ilk başta bu inkılabı katılsa da İli inkılapçılarının sonra da Rus nüfuzuna girmesiyle politik davranmış ve bir müddet Çin ile anlaşmıştır.³⁵²

Komünizm tehlikesinin Doğu Türkistan’a yaklaştığı 1949 yılında Osman Batur, kızılılara karşı son nefesine kadar savaşmaya karar vermiş ve 18 Ekim 1950’de Urumçi’ye saldırmış ama bir karşılık alamamıştır. Bunun üzerine Kumul Kazak Türk Valisi Sultan Şerif ve Kumul Valisi General Yolbars ile beraber bir ordu meydana getirmiştir. Bunun karşısında Çin, Ruslar’dan yardım istemiş ve Ruslar bunun üzerine bölgeye 8. Kızıl orduyu yollamışlardır. Ruslar’ın bundan sonraki saldırısı Türkleri mağlup edince Osman Batur’un ordusu 1951’in Ocak ayında Barköl’e, oradan da Kansu eyaletine geçmiştir. Osman Batur’un ordusunu konuşlandırdığı yeni yer olan Makay elverişsiz bir bölge idi. Nitekim Rus orduları 6 Şubat’ta kuşattıkları karargâhta Osman Batur’u şehit etmişlerdir.³⁵³

Sadri Maksudi Aرسال

Sadri Maksudi Aرسال, 1880 yılında Kazan’da doğmuştur. Bolşevik İhtilali’nde Kozan Reisicumhurluğu yapmakta olan Aرسال, ihtilalin Rusya’da başarılı olması ile Fransa’ya geçmiş, politikayı bırakarak ilmi yönde ilerlemiştir. Atatürk, kendisini Paris’te Profesörlük yaptığı sırada davet etmiş, bunun üzerine Türkiye’ye gelen hoca bir süre Ankara ve İstanbul’da hocalık yapmıştır. 1930 ve 1950’de iki dönem milletvekili seçilmiştir. 77 yaşında vefat eden hocanın her zaman genç bir delikanlı gibi, büyük bir aşkla Türkçülük yaptığını O’nu ölmeden önce son konuşmasını yaptığı İstanbul Türk Ocağı’nda izleyenler belirtmektedir. Aرسال, 20 Şubat 1957 tarihinde kanserden dolayı Curaba hastanesinde vefat etmiş ve naaşı Beyazıt Cami’nden defnedilmiştir. Kalabalık bir kitlenin katıldığı törende ilim ve siyaset camiasından pek çok kişi katılmış ya da çelenk yollamışlardır. Çelenk yollayanların arasında; Adnan Menderes, Refik Koraltan, Dr. F. K. Gökay, Hukuk Fakültesi Dekanlığı, İdil Ural Türkleri Sosyal Yardımlaşma Derneği, İstanbul Türk Ocağı, Türk Ocakları Merkez Heyeti, Türkistanlılar Derneği, Maarif Vekili, Kırım Türkleri Yardımlaşma Derneği vb. kuruluşlar bulunmaktadır.³⁵⁴

³⁵² Gayretullah, 1961b: 14-15.

³⁵³ Gayretullah, 1961b: 15-16.

³⁵⁴ “Büyük Bir Kayıp Daha”. (1957). *Toprak Dergisi*, 2 (28): 9.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Hukuk okuyan Ziya İlhan Zaimoğlu, dersine giren hocası Arsal'ı, dergide okuyuculara aktarmıştır. Onun anlatımına baktığımızda Arsal, çok saygıdeğer, Avrupa standartlarında kabul gören bir hocadır zira onun eğitim anlayışı ve verdiği ders dönemin Batı eğitimi ile aynıdır. Öncelikle Türkçü olan bu şahsiyet, Türk Hukuku, Türk dili ve tarihine hâkim, Atatürkçü bir kişidir. Atatürk'ün ölüm yıldönümüne denk geldiği bir dersinde sözleri ile öğrencilerini ağlatan Arsal, Türk filozoflarından Farabi'yi Batı filozoflarından ise Kant'ı beğenmektedir. Arsal'ın üzerinde en çok durduğu konu ise ahlak olmuştur. Derslerinde Türk milletinin medeni oluşunu, Berlin Müzesi'nde ki Uygur tarihi eserlerine dayandıracak kadar geniş bir alt yapıya sahip olan Arsal'ı dinleyen Zaimoğlu, Türkçülüğü ondan dinleyenlerin Türk olduğuna şükür edeceğini ve onurlanacağını ifade etmektedir. Arsal, Türklerin bağımsız özgür ve iyi şartlarda bir arada yaşamasını arzulayan bir Türkçü idi. Zaimoğlu, Onun bir propagandacı gibi değil, adeta bir peygamber gibi inandırıcı olduğunu belirtmiştir. Arsal, Kazak Türkü olmasının yanında samimi bir Müslüman ve Batılı bir profesör olarak tasvir edilmektedir.³⁵⁵

1958'de Doçent Dr. Selçuk Özçelik de asistanlığını yaptığı hocası Arsal hakkında dergide bir yazı kaleme almıştır. Kendisini öğrencisi gibi değil bir evladı gibi benimsediğini söyleyen Özçelik, Arsal ile 1950'de milletvekili olduktan sonra da kopmadıklarını belirtir. Özçelik, Arsal'ın insanlığını ne kadar çok sevdiğinden bahsederken, O'nun milliyetçiliğinin mutaassıp ve chauvinist değil, aksine ne kadar insaniyetçi olduğunu aktarır. Arsal, bütün milliyetlere saygı duymakla beraber, kozmopolit düşüncelere her zaman karşı olmuştur. Özçelik'in bir diğer aktardığı bilgiye göre Arsal, "Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları" isimli eserinin basılmasını çok istemiş ve ömrünün son yıllarında bu isteğine kavuşmuştur.³⁵⁶

Şehit Albay Fatalibey

Şehit Albay Fatalibey, İkinci Dünya Savaşı sırasında Rusya safında savaşan bir askerdi. İlk etapta Almanlara karşı savaşan Fatalibey, Rusya'nın rütbesini yükseltmesine rağmen kıtasıyla beraber Alman saflarına geçmiş ve Ruslara karşı savaşmaya başlamıştır. Alman Genelkurmayının gözüne giren Fatalibey, bu durumu Almanlara esir düşen binlerce Azerbaycan Türkü'nü kurtarmak için kullanmıştır. Bir ara Türkiye'ye de uğrayan Fatalibey, Almanya'ya gitmiş ve burada Rus zulmünden Türkleri kurtarmak için çalışmalar yürütmüştür. Bu durum Rusları endişeye düşürdüğü için kendisini 1950 yıllarında şehit etmişlerdir.³⁵⁷

³⁵⁵ Zaimoğlu, 1957: 7, 8.

³⁵⁶ Özçelik, 1958: 5.

³⁵⁷ Hasdal, 1955b: 8, 16.

2.3. Sosyalizm ve Komünizm

2.3.1. Derginin Komünizm Algısı

Toprak Dergisinin fikri temeli, antikomünizm üzerinden şekillenmektedir. Bu sebeple dergi yazarları için sosyalizm ve komünizm hiçbir zaman iyi anılmamış, her yönü ile eleştirilmiştir. Türklerin komünizm ve komünistlere düşman olmasının altında Ruslar ile olan yazgı, coğrafya ve tarih yatmaktadır. Tarihte birçok kez bu iki millet karşı karşıya gelmiş ve ciddi manada kan dökmüşlerdir. Ruslar ve Türkler, 19 yılda bir olmak üzere tam 14 kere savaşmış ve 50 milyon insan bu yolda şehit verilmiştir.³⁵⁸

Remzi Oğuz Arık, komünizme Türkçülüğün karşısındaki Slavcılık olarak bakmaktadır. Arık'a göre yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde komünizmin yasak olma sebebi Kurtuluş Savaşı esnasında Doğu'da savaşan ordunun, komünizmi yakından görüp, kitaplarda anlatılandan farklı olduğunu yaşayarak öğrenmeleridir. Arık'a göre, Türklerin bulunduğu coğrafyada doğmayan komünizm, insanlardan vatan ve millet kimliklerini bırakmasını ister. Böylesi bir durum Türklerin yapısı gereği zaten kabul etmeyeceği bir oluşumdur.³⁵⁹ Arık, komünizmi milletin temellerini yıkan, ilim düşmanı, realite karşıtı, insan ve saadet düşmanı bir zihniyet olarak tasvir eder. Bu sebepledir ki komünizm ve nasyonal sosyalizmin insan hürriyetine ve demokrasiye düşman olduğunun altı çizilir. Arık'ın en çok eleştirdiği kesim ise Türk olup komünizmi savunan ülke içindeki vatandaşlardır. Arık, bu kişilerin devlet hizmetine alınmaması konusunda, devleti uyarmaktadır. Zira böylesi bir durumda devletin gizli sırlarının Moskova Raadyosundan duyulacağını hatırlatmıştır.³⁶⁰

R. Ethem Hasdal ise komünist nedir sorusuna yanıt olarak; her şeyi maddeye bağlayan aile ve din müesseselerini inkâr edenler cevabını vermiştir. Hasdal, solculuk için ise bütün manevi kıymetleri inkâr eden emperyalist moskof uşağı tanımını yapmıştır. İster komünist ister solcu olsun, Toprak Dergisi'ndeki algı bu insanların Rus emeline hizmet ettiğiidir. Toprak dergisine göre komünizm, bir düşünce olarak algılanmamalı bir tehlike olarak kanun dışı sayılıp, komünistlere de yasalar önünde cezai müeyyideler uygulanmalıdır. Önceden komünist olup artık bu işi bıraktıklarını söyleyenlere de asla güvenilmemelidir.³⁶¹

Toprak Dergisi, komünistlere karşı durmaktan daha öte hisler beslemekte, tabiri caizse nefretle yaklaşmaktadır. Öyleki onları Allah'ın karşısında duran firavuna benzetmektedirler.

³⁵⁸ Aygen, 1961ç: 9.

³⁵⁹ Arık, 1955a: 9.

³⁶⁰ Arık, 1955d: 13.

³⁶¹ Hasdal, 1955a: 8.

Dergide, komünistlerin yanında mason ve kozmopolitler de milliyetçileri karşısında ki firavunlar olarak tanımlanır.³⁶²

Dr. Mehmet Saadettin Aygen ise Komünizmi, salgın hastalıklara benzetmiş ve üç safhada ilerlediği değinmiştir. Buna göre; birinci safhada, kişi yaşamını ve soyunu düşünüp şüphelenmeye başlar, ikinci safhada mukaddes değerlere ve insanlığa küfrederek ve üçüncü safhada ise cennet sandığı Rusya'ya kaçar ve asıl gerçeği yani vaat edilen cennetin olmadığını görür ama fakat çok geç kalır. Aygen, komünistliğin geri dönülmez bir hastalık olduğunu vurgulayarak, asıl önemli olanın hasta olmadan önce gerekli tedbirler alınması olduğunu hatırlatır. Bu tedbirler ise gençlere milliyetçiliği, mukaddes olan değerleri öğretip sevdirmek ve en önemlisi dini inançlarının sağlamlaştırılmasıdır³⁶³ Aygen'e göre komünizm, materyalist felsefenin, komünistlerin elinde şekil değiştirilmesi ile oluşmuş, siyasi bir görüş olarak aslında tamamen dinsizlikir. Bu sebeple, milliyetçilere göre bağımsız dünya ile SSCB arasında süren bu Soğuk Savaş maddeten olduğu gibi, manevi anlamda da sürmelidir. Çünkü Materyalizm dinin yerine geçmek istemektedir. Ama milliyetçilerin 1960'da ki nazarına göre zaten bu kadar saldırgan ve Allah yolundan sapmış bir rejim yok olmaya mahkûmdur.³⁶⁴ Kötü olanı Allah'a havale etme inancı, dönemin milliyetçilerinin din ile milliyetçiliği harmanlamasının güzel bir örneğidir.

Toprak Dergisi, komünizme karşı mücadele de dini bir araç olarak kullanmış, topluma dokunacakları yolu ahlak ve din üzerinden şekillendirmişlerdir. Komünizmin düsturları genellikle bu bağlamda halka aksettirilmiştir. Yazarlar, komünizme karşı kalemlerini bir silah gibi kullanmıştır.

2.3.2. Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler

Bir oluşumu ortadan kaldırmak hedef olarak belirlenmiş ise kullanılacak yöntemin içerden yürümesi daha akıllıcadır. Zira dışarıdan gelen bir darbeden ziyade, içeriden başlayan bir yıkım hedefi zafere götürür. Toprak Dergisi, bu gerçeği bilmesinden dolayı, dışarıdaki komünistlerle savaşmaktan ziyade, oklarını Türk olup komünizmi savunanlara çevirmiştir. Toprak için, ülkeyi yıkıma götüreceğ olan, içerdeki düşman saydığı sosyalist ve komünistlerdir.

³⁶² Meriçgiller, 1957ç: 10-11.

³⁶³ Aygen, 1961ğ: 10-11.

³⁶⁴ Aygen, 1960e: 8.

Türkiye’yi tehdit eden ve devlet varlığına zarar getireceği düşünülen Türkiye’de ki sol kesime Cezmi Türk solîç veya solaçık³⁶⁵ sosyalistleri demektir. Bahsedilen bu kesim kanunlar yoluyla Türkiye’de devlet sosyalizmini kurmak isteyen, ikinci meşrutiyet ile canlandığı düşünülen, İstanbul’da ki Aydınlık mecmuasını çıkaran “Aydınlıkçılar” ve Ankara’da Yeni Hayat dergisini çıkaran “Yeni Hayatçılar” dır. Bu insanlar Türkiye’ye ateşkes sonrası ve İstiklal Savaşı’nın verildiği yıllarda girmişlerdir. Cezmi Türk, bu grubun “Atatürkçü”, “Halkçı” ve “Kadrocu” sıfatları ile anıldığından bahsetmektedir. Bu kişiler aynı zamanda iyi mevkilerde olduğu için “Komünist Kapitalistler” olarak da itham ediliyordu. 1944’te ki Irkçılık-Turancılık davasının bu kesimin bir darbesi olduğunu düşünen milliyetçiler, bu iki grubun³⁶⁶ şairlerinin, ideologlarının, derneklerinin, cemiyetlerinin ve partilerinin olmasından da çok rahatsızdır. Bu kesimin ana başı ve yönlendiricisi olarak ise milliyetçilerin tabiri ile “kızıllar” gösterilmektedir. Bu bahsedilen “kızıllar” ise Kuzey’den gelen resmi ajanlardır. Kendilerini gizlemeyi ve mahkûm olmamayı iyi becermektedirler. Dergide, İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin bile kızılara karşı koymakta güçlük çektiği belirtilir. Ülke bu Kızıllara karşı iyi tedbirler alırken, asıl birinci tehlikenin halledilmesi gerektiği belirtilir, birinci tehlike ise ülke içinde komünizmi destekleyen ve faaliyet gösteren Türklerdir.³⁶⁷

Her insanın kendine göre tasavvur ettiği bir isteği, dileği ve düşüncesi mevcuttur. Bunların en yüksek şekline ideal denmektedir. İdealin bireysel ve toplumsal olmak üzere iki kolu vardır. İdeal, bireysel olarak kişilerin fikir hayatını ve hayal gücünü beslerken, cemiyet olarak yaşama ve güçlenmeyi sağlar. Milliyetçiler için ideal, memleket davası ve milliyet yolunda insanlara ışık tutmalarıdır. Aksi halde sönüp gitmeye mahkûmdur. Bu sebeple, milliyetçiler, komünizmi benimseyenlerin, Türklük ruhu ve şuru içinde olmadıklarını dile getirirler. Zira milliyetçilere göre solcular, Moskova’ya bağlı ajanlardan emir alıp her yoldan propaganda yapan kişilerdir. Hayati sahalara el atmak isteyen solcuların en iyi yürüttükleri kol ise sanattır. Şiir, resim, hikâye, roman, tiyatro, sinema ve radyo yolu ile fikirlerini yaymak isteyen solcuların kullandığı temel nokta sınıf tezatlığıdır.³⁶⁸

Kurtuluş Savaşı’ndan sonra çıkarılan Aydınlık Dergisi’nin ülkeyi SSCB rejimine sokmak gayesinde olduğu ifade edilerek dağıtılmış ve önde gelenleri mahkûm edilmiştir. Komintern, bundan sonra Türkiye’de yapacakları faaliyetlerde gizliliği benimsemiştir.

³⁶⁵ Bir futbol terimi olan solaçık, sahada sol başta bulunan oyuncu anlamına gelmektedir. Bkz. www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=287224 (erişim tarihi: 19.05.2019). Solaçık oyuncularını forvet ile defans arasındaki köprü niteliğindedir. Cezmi Türk’ün bahsettiği solaçık sosyalistleri ise yine Türk’ün tanımıyla Rus ajanları ve Türkiye arasında birköprü vazifesi görmektedir.

³⁶⁶ Aydınlık Dergisini ve Yeni Hayat Dergisini çıkaranlar.

³⁶⁷ Türk, 1955h: 3-4.

³⁶⁸ Zülkadiroğlu, 1956b: 6,19.

Milliyetçilere, göre komünizmin yayılması için en rahat dönemler 1943-1944 yılları olmuştur. Zira Sol kesim okullarda ve özellikle de basında iyi gelişme ve ilerleme göstermiştir. Sabahattin Ali, devlet adamları ile yakın münasebet içine girmiştir. Atsız, bu durumdan rahatsız olduğu için Şükrü Saraçoğlu'na mektup yazmış ve sonrasında Irkçılık-Turancılık Davası meydana gelmiştir.³⁶⁹

Türkiye'de komünizmin destek görmesi ve bu desteğin yine Türkler tarafından verilmesi Toprak Dergisi için ciddi bir eleştiri konusudur. Zira sosyalizm ve komünizm için Rusya ile ülkü birliği kuran kimseler, dergide oturduğu dalı kesenler olarak itham ediliyordu. Turgut Atalay Hülâgü'nün yazdıklarından milliyetçilerin öfkelerini açık bir şekilde görüyoruz.³⁷⁰

1950 yılında, milliyetçileri daha da hiddetlendirecek bir olay yaşanmıştır. Üniversiteli 12 binden fazla genç Nazım Hikmet'in affedilmesi için TBMM'ye başvurmuştur. Akademiden 23 Profesör ve 7 Doçent ile onların asistanları yine Nazım Hikmet'in serbest bırakılması için dilekçe vermişlerdir. Bu kişiler Nazım Hikmet'in suçsuz olduğunu savunarak bu hususta dönemin Başbakanı, Cumhurbaşkanı ve TBMM reisine müracaat etmişlerdir.³⁷¹ O dönemde 2 milletvekilinin, profesörler arasında da komünist olabilir demesi üzerine, Ankara ve İstanbul Üniversiteleri senatoları vasıtasıyla durumu reddetmiştir. Toprak Dergisi ise itham edilen bu kişilerin evliya olmadığının unutulmamasını dile getirmiş, buna örnek olarak da Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nin öğretim üyesi Pertev Naili Boratav, Behice Boran, Niyazi Berkes, Mediha Berkes, Doçent Mehmet Ali Aybar, Doçent Güzin Dino, Prof. Sadrettin Celal Antel, Doçent Mihri Belli, Asistan Hasan Tanrıkut gibi isimlerin kanunlar önünde komünist olduklarının teşhisi hatırlatılmıştır.³⁷²

³⁶⁹ Aygen, 1960a: 5.

³⁷⁰ Hülâgü'nün dergide geçen yazısı:

Bu vatanın toprağı onlara:

Ey! Hissiz vatan hainleri,

Ey! Üç buçuk soysuzlar. Bu toprağın bekçisi bizler sana fırsat vermiyeceğiz. Her gördüğümüz yerde, başını bir yılanbaşı gibi ezeceğiz. Sanma ki uyuyoruz. Uyurken de uyanık olduğumuzu bil.

Bkz. Hülâgü, 1956: 13.

³⁷¹ Bu dilekçeye imza veren Profesörler: Halide Edip Adıvar, İsmail hikmet Ertaylan, Mazhar Osman, Ahmet Hamdi Tanpınar, Besim Darkot, Vehbi Eralp, Sıddık Sami Onar, Mukbil Gökdoğan, Sabahattin Eyüboğlu, Ali Fuat Başgil, Mazhar Şevket İbşir, Sait Kuran, Hilmi Ziya Ülken, M. Şekip Tunç, Macit Gökberk, Hamit Ongunsu, Behçet Kamay, İrfan Şahinbaş, Mehmet Karasan, Bülent Nuri Esen, İsmail Hakkı Karafaklı, Vasfi Raşit Seviğ. Doçent ve asistanlar ise Mine Urgan, Halet Çambel, Beyland Birand, Abdülbaki Gölpinar, N. S. Kösemihal, Berna Moran ve Nezihe Araz'dır. Bkz. "Üniversitelerimizin 5 Yıllık Ölü Sükûtu 2 Mebusun 2 Cümlesiyle Bozuldu". (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (15): 10.

³⁷² "Üniversitelerimizin 5 Yıllık Ölü Sükûtu 2 Mebusun 2 Cümlesiyle Bozuldu". (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (15): 10-11.

Türkiye’de antikomünizmin yükseldiği 1950’li yıllarda solcu veya komünistler ülkede olan her olaydan sorumlu tutulmuşlardır. Buna örnek bir hadise 6-7 Eylül Olayları³⁷³ zamanında yaşanmıştır. 6-7 Eylül Olaylarının faturası, solculara kesilmek istenmiştir. Toprak Dergisi ise bu süreçte, siyasi tahrik ve tertip olarak düzenlenen bu hareketin, kızılılar yapmıştır denilerek geçilmemesini ve iyice araştırılmasını istemiştir.³⁷⁴ Bu olayın yaşanması ile beraber derginin Ekim sayısında 6-7 Eylül Olayları ile ilgili olarak tahrikçilik yaptığı suçlamasıyla tutuklanan bazı komünistlerin bir listesi yayınlanmıştır.³⁷⁵ Cezmi Türk, bu olayın sadece kızılılara bağlanmayıp araştırılmasını isterken çok doğru bir tespit yapmıştır. Devlet bu olayı yapan kişi olarak dönemde tehlikeli sayılan komünistleri tasfiye etmek için bu durumu kullanmış görünüyor.

1959 senesine gelindiğinde ise Türkiye’de tekrar bir sosyalist partinin kurulacağı haberi yayılmıştır. Solcu yazarlar bu partinin gerçek bir sosyalist parti olmayacağını, başa geçmek için bir basamak olarak kullanılacağını savunurken, bazıları ise günün şartlarında böyle bir doktrin partisinin kurulmasının ancak önemli makamların titiz çalışmalarından vazgeçmesiyle gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. Dergide bu hususlara 3 soru ve cevap ile çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Birincisi Türkiye’de doktrin partisi kurulması gerekli midir? Milliyetçilere göre tarihte hiçbir doktrin partisinin tek başına insanları huzura kavuşturduğu görülmemiştir. Mesela liberal doktrinin arızaları yüzünden sosyalist doktrin doğmuştur. Birde tarihten örnek alınacak olursa Almanya ve İtalya’da kurulan faşist doktrin merkezli partiler devlet ile birleşmiş ve ülkelerini uçuruma sürüklemişlerdir. Bu sebeple tek bir doktrin merkezli parti yerine Türkiye’nin siyasi ve sosyal ihtiyaçlarına destek verecek bir partinin kurulması daha sağlıklıdır. İkincisi Türkiye’de kurulan sosyalist ve sosyalist eğilimli

³⁷³ Bu olay Atatürk’ün Selanik’te doğduğu eve bomba atılması ile başlayıp, Türkiye’de ki halkın da bu yapıları karşı sokaklara dökülüp, bu protestoların Türkiye’de ki Rumlara karşı yakma ve yağma hareketine dönüşmesine neden olan bir vahşettir. Bu olay uzun araştırmalar sonrası açığa çıkmış ve Adnan Menderes suçlu bulunmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Demir, 2012: 37-63.

³⁷⁴ Türk, 1955a: 4-8.

³⁷⁵ Bu listede adı olanlar Toprak Dergisi’nin aktardığı bilgilere göre: Faik Muzaffer Amaç; liselerde Felsefe hocası olan Amaç, solcu hareketlerinden dolayı atılınca, Hukuk fakültesini bitirmiş ve Esat adil Müstecenaplıoğlu ile beraber bir işyeri kurarak avukatlık yapmaktaydı. Mustafa Börklüce; üniversite eğitimini Rusya’da alan bu zat, Türkiye’ye gelince birkaç defa mahkûm olmuş ve Sosyalist Parti’nin faaliyetlerine katılmış, son zamanlarda ise Bostancı’da işlettiği gazinosunu ile ilgilenmekteydi. Asım Bezircioğlu; Sosyalist Parti’de ve onun yayın organı olan Gerçek Gazetesi’nde çalışan edebiyat fakültesi mezunu Bezircioğlu, 1 yıla yakın tutuklu kaldıktan sonra, Tege Ecza Deposu’nun hesap servisinde çalışmaktaydı. Veli Dolu; son sınıf edebiyat fakültesi öğrencisi iken, adının Çiçek Palas Olayı’na karışması sonrası Sosyalist Parti’nin üyeleri ile beraber tutuklanmıştı. İlhan Berktaş; tıp fakültesinde okurken komünist bir dernek olan Y. T. Gençlik Derneği’ne girip başkan seçilen ve Çiçek Palas Olayı Hadisesi ile takibata alınan Berktaş, gizli komünist parti üyesi olmak suçundan dolayı, 167 komünistle beraber tutuklanmış ve üç yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu isimlerin yanında komünistlik ile suçlanıp hüküm giymiş Sami Büyük, Ali Akça ve Suavi gibi isimler de mevcuttur. Bkz. “Komünizmin kökünü kazımanın zamanı gelmiştir”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (11): 6.

partilerin durumu ne olmuştur?³⁷⁶ 1919'dan itibaren Türkiye'de pek çok bu tarz parti kurulmuştur. Moskova'nın emri ile kurulmuş olan bu partilerin çoğu ya kendini fes etmiş ya da kapatılmışlardır. Bu partilerin en önde gelenleri Şefik Hüsnü Değmer'in kurduğu Emekçi Parti ve Esad Adil Müstecenaplıoğlu'nun kurduğu Türkiye Sosyalist Partisi olmuştur. Bu partiler, hiçbir zaman milletten yeterli desteği alamamış ve destekleyenler de cumhuriyetin ilk yıllarında bu fikirlerinden dönmüşlerdir. Üçüncüsü ise Türkiye'de kurulması düşünülen bu sosyalist partinin durumu tahminen ne olur? Öncelikle o dönemlerde bir sosyalist partiyi iktidara getirecek kadar güçlü bir işçi sınıfı mevcut değildi, ikincisi mevcut işçi sınıfı da bu tarz partilere destek vermiyordu. Yapılan açıklamalara göre kurulmak istenen parti Moskova ile bağı olmayan ve komünistlerin alınmayacağı bir partiydi ama milliyetçiler bunun pek mümkün olmadığını ifade etmekteydi.³⁷⁷

Komünizmi savunan kimseler her zaman gizli faaliyetler yürütmemiştir. Örneğin 1959 yılında İzmir'de rejim aleyhinde propaganda yapan komünizm taraftarı olduğu saptanan 13 kişi, Kıbrıs mitingi esnasında yakalanmış ve 27 Mayıs'ta İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmışlardır. Bahsi geçen 13 sanık şunlardır:

1. İbrahim Topcuoğlu: 1898 Pazar doğumlu olan tüccar ve müteahhittir. 1932'de aynı suçtan 4 yıl mahkûm olmuştur.
2. Kazım Baştopçu: 1911 Pazar doğumlu olan bir elektrik ustasıdır. Casusluğa yardımdan dolayı Erzurum Askeri Mahkemesince 10 yıl mahkûm almış 1950 affi ile çıkmıştır.
3. Ertuğrul Kesirli: 1909 İzmir doğumlu olan, kesirli kibrit fabrikasında muhasiptir.
4. M. Erol: 1927 Ödemiş doğumlu, serbest meslek erbabıdır.
5. Kemal Salgın: 1926 Tire doğumlu, müteahhittir.
6. İbrahim Önal: 1907 Balıkesir doğumlu sağlık memurudur. Hükümetin manevi şahsiyetine hakareten 1 veya 2 ay ceza almış 1946'da tahliye edilmiştir.
7. Veysel Önder: 1915 Tire doğumludur ve öncesinde sarhoşluktan içerde yatmıştır.
8. Muharrem Şir: 1914 Tire doğumludur.
9. Sami Tanver: 1916 Tire doğumludur, ticaretle uğraşmaktadır.
10. Mehmet Gövençli: 1929 Kemalpaşa doğumludur.
11. Mehmet Anar: 1907 Manastır doğumludur. Deniz yollarında elektrik zabıtidir.
12. Ahmet Faik: 1928 İzmir doğumlu, tabela ressamıdır.

³⁷⁶ 1959 yılında Fransa'da bulunan Milletler Arası Siyasi Tetkik Cemiyeti'nin siyasi organı Est & Quest dergisi dünyadaki komünist partilerden bahsetmiştir. Toprak Dergisi'nin Est & Quest'ten aktardığına göre, Türkiye kısmında verilen bilgiler şu şekildedir: Türkiye Komünist Partisi 1920'de kurulmuş fakat 1922 yılında yasaklanmıştır. Sovyetler, Batı emperyalizmi karşısında olan Türkiye'nin devrimlerine destek vereceklerini düşünmüşlerdir. Mustafa Kemal, Sovyetler ile temas halinde olsa da, ülkede komünist faaliyetlerin kök salmasına müsaade etmemiştir. Komünist Parti'nin üye sayısı, 1957 yılında 3000 kadardır. Moskova'da toplanan 21. Rus Komünist Partisi Kongresi'ne Türkiye'den bir delegasyon katılmıştır. Bu delegasyonda bulunan isimlerden birisi de Zekeriya Sertel'dir. Bkz. "Bir Vesika". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (53): 22-23.

³⁷⁷ Kütüranoğlu, 1959: 18-19.

13. Hamdi Alevtaş.³⁷⁸

Türkiye’de ki komünist faaliyetler bağlamında unutulmaması gereken bir diğer grup ise İleri Jön Türkler’dir. İleri Jön Türkler, Fransız Komünist Partisi ve Moskova ile beraber çalışan, Paris’te Türklerin kurduğu bir örgüttür. Fransa’ya eğitim için giden Türk öğrencilerden de bu örgüte katılanlar olmuş ve tespit edilenler tutuklanmıştır. İlk olarak, 1946 yılında İsviçre’de Türk Büyükelçisi’nin de bulunduğu bir baloda hadise çıkaran Jön Türkler burada devam edemeyeceklerini anlayınca Paris’e geçmişlerdir. 1949 yılının başında Türkiye’de ünlü bir ailenin çocuğu olan Doğan Aksoy, önce Moskova’ya kaçmak istemiş başaramayınca öğrenci olarak gittiği Fransa’da İleri Jön Türk Hareketine katılmıştır. Bu örgüt Necil Togay, Gün Togay, Yıldız Sertel, Sabiha Sertel ve Zekeriya Sertel’in kadroya girmesi ile faaliyetlerini arttırmıştır. İleri Jön Türkler, ABD’nin Atlantik Kuvvetleri’nin Güneydoğu Baş Komutanlığı’nın, merkezinin İzmir’e kurulmasını engellemek için General Wyman’a protestolarda bulunmuş ve buldukları telefon numaraları, okullara yolladıkları broşürlerde Türkiye’de faaliyet göstermişlerdir. Bu örgüte finansal desteği Fransız Komünist Partisi sağlamaktadır. Örgütün basın organı ise “Barış Yolu Mecmuası”dır. Fransa’da ki bu örgütle işbirliği yaptığı anlaşılan İstanbul Devlet Tiyatrosu artistlerinden Ruhi Su, Ulvi Uraz, Aclan Sayılğan, Kemal Bekir Özmanav ve Süheyl Terek tutuklanmıştır.³⁷⁹

Toprak Dergisi’nde aşırıya kaçan uygulamalar görmek olası bir durumdur. Komünist olarak gördükleri kimselerin resmini yayınlayıp, bu kişilerden uzak durulması gerektiğini telkin ettikleri dahi olmuştur. Buna benzer bir uygulamaları ise itham ettikleri kişilerin isim listesini düşman sıfatı ile yayınlamaları olmuştur.

Bir ülkenin düşmanlarını tanımasının ne kadar önemli olduğuna vurgu yapan Toprak Dergisi, milliyetçi kişilerinde düşmanlarını tanıması gerektiğini düşünerek, her sayıda alfabenin bir harfini işleyecek şekilde aykırı fikirde olan kişilerin isim listesini vermeyi uygun bulmuştur. Buna göre çıkan ilk liste şu şekildedir:

1. Abdülkadir Demirkıran: 28.10.1951’de tutuklanmış ve 9 yıl hapis cezası almış öğretmendir.
2. Ahmet Fırıncı: 20.11.1951 yılında tutuklanmıştır.
3. Arif Önal: 6.11.1952’de tutuklanmıştır.
4. Ahmet Bilge: 21.6.1952’de tutuklanmıştır.
5. Ali Tütenkesen: 22.11.1952’de tutuklanmıştır.
6. Arif Nanak: 28.01.1952’de tutuklanmıştır.

³⁷⁸ “Yakalanan komünistler”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (55): 14.

³⁷⁹ Darendelioğlu, 1957f: 16-18.

7. Azubar Özdemir: 7.12.1951'de tutuklanmış, 11.2.1954'te tahliye olmuştur.
8. Aclan Sayılğan: 4.11.1952'de tutuklanan aktör, 24.6.1953'te tahliye edilmiştir.
9. Adnan S. Yücebaş: 31.10.1952'de tutuklanan şair ve aktör 24.6.1953'te tahliye edilmiştir.
10. Ahmet Akbaşlılar: 1.4.1952'de tutuklanmış, 23.7.1952'de tahliye edilmiştir.
11. Ahmet Bacak: 15.2.1952 yılında tutuklanmış 16.11.1953'te tahliye edilmiştir.
12. Ahmet Dağ: 21.8.1952'de tutuklanmış, 27.10.1952'de tahliye edilmiştir.
13. Ahmet Gayretli: 12.11.1952'de tutuklanmıştır.
14. Ahmet Konuk: 15.2.1952'de tutuklanmış, 16.11.1953'te tahliye edilmiştir.
15. Ahmet Özdemir: 16.5.1952'de tutuklanmış, 26.11.1953'te tahliye edilmiştir.
16. Ali Erkaya: 29.12.1952'de tutuklanmış 24.6.1953'te tahliye edilmiştir.
17. Ali Tunacan: 6.10.1952'de tutuklanmış 10.2.1953'te tahliye edilmiştir.
18. Arif Çalışkan: 29.2.1952'de tutuklanmış, 16.11.1953'te tahliye edilmiştir.
19. Arif Damar: 5.12.1951'de tutuklanan işportacı ve şair 24.11.1953'te tahliye edilmiştir.
20. Asım Askar: 4.6.1953'te tutuklanmış, 22.12.1953'te tahliye edilmiştir.
21. Aslan Kaynaradağ: 25.9.1953'te tutuklanan Elif Kitabevi sahibi, 28.12.1953'te tahliye edilmiştir.
22. A. Kadir: Şair, 1943 yılında Örfi İdare tarafından Kırşehir'e sürgün edilmiştir.
23. Abidin Dino: tanınmış, müseccal.
24. Adnan Veli: Vatan gazetesi yazarı olan bu zat tutuklanmış ama aftan yararlanarak çıkmıştır.
25. Abidin Nesimi: Beşer Gazetesi'nin sahibidir. (milliyetçiler kızıl gazete diyor)
26. Ahmet Cevat Emre: Solcu yazar.
27. Adnan Cengil: Adımlar ile Yurt ve Dünya Dergisinde yazarlık yapmıştır.
28. Ahmet Cansızoğlu: Sicilli Komünist Vatan Partisi idarecisidir.
29. Ahmet Korcan: 26.12.1957'de tutuklanan Vatan Partisi üyesidir.
30. Atilla İlhan: tutuklanmamış, şairdir.
31. Aziz Nesin: komünistlik suçlaması ile 16 ay mahkûm olmuş yazardır.³⁸⁰

Toprak Dergisi'ne göre, bu isimlerden bazıları kesin delil bulunamadığından tahliye edilmiş, bazıları ise aftan yararlanarak kanun önünde sabıkalı sayılmamışlardır.

Toprak Dergisi'nin liste yayınlama serüveni uzun sürmemiştir. Yayınlanan ilk listede isimlerini gören kişiler mahkemeye suç duyurusunda bulunmuşlardır. Toprak Dergisi'nde yazılana göre savcılık dergiye, vicdanen yanlarında olduklarını ama bu listeye devam ederlerse kapatılabileceğini söylemiştir.³⁸¹ Bu olayın Toprak Dergisi aleyhine sonuçlanması, derginin 27 Mayıs Askeri Müdahalesi sonrası DP'yi suçlarken kullanacağı meselelerden biri olacaktır.

Derginin çıktığı dönemde, dergiye yansıyan sosyalist ve komünist faaliyetlerde görülen en önemli nokta devlet eli ile ciddi manada baskı altında olduklarıdır. Halkın büyük

³⁸⁰ "30 Solcu". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (62): 23.

³⁸¹ "Solcular Listemiz". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.

çoğunluğunun bu partilere destek vermediği bilinmekle beraber, destek verenlerin genellikle öğrenci ve akademisyen olması dikkat çeken bir unsurdur.

2.3.2.1. 27 Mayıs Hareketi ve Türkiye’deki Komünist Algıya Etkileri

1960 darbesinden sonra sosyalizmden daha çok bahsedilmeye başlanmıştır. Sağ bir partinin devleti zor duruma düşürmesi, insanları bu sorgulamaya götürmüştür. Ülkede böyle bir sorgulanmanın yaşanması, Toprak Dergisi’ni endişelendirmiş ve bu konu hakkında kamunun sosyalizme karşı ılıman bakmasını engellemek için yazılar kaleme alınmıştır.

Öncelikle, Mehmet Saadettin Aygen, sosyalizmi ele almış ve evveliyatını ortaya koymuştur. Aygen’e göre sosyalizm, toplumsal, siyasal ve ekonomik bir düzen kurulmasını isteyen bir akımdır. İlk olarak 19. Yüzyılda ortaya konmasına rağmen öncesinde J. J. Rousseau gibi filozoflar sosyalist düşünceleri savunmakta idi. Fikir olarak sosyalizm“...toprak dâhil olmak üzere bütün istihsal vasıtalarının ve serveti cemiyete mal etmek isteyen, ferdi mülkiyeti kabul etmeyen ticaret serbestisi tanımayan ücret mukabil işçi çalıştırılmasını reddeden bir sistemdir. Adeta, liberalizme karşı doğmuştur diyebiliriz.”³⁸² Karl Marks’tan önceki ilk sosyalizm fikrinde, sosyalist inkılabın gerçekleşmesinde ki aşamalar barış içinde bir evrimdir. Zor kullanmaya karşıdır ve güç aldığı noktalar, tarih, sosyal ahlak ve insaniyettir. Marks’ta ise işçi sınıf ve onun mücadelesi vardır. Hedef proletarya sınıfının iktidarı ele geçirmesi ve bir diktatörlük kurmasıdır. Marks, sosyalizm ile kendi fikirlerini birleştirerek komünizmi ortaya atmıştır. Milliyetçiler, sosyalizmin Türkiye meselelerine çözüm getiremeyeceğine kanidir. Bu tezlerini Atatürk’ün “Türk Milletinin en büyük düşmanı komünizmdir. Görüldüğü yerde ezilmeli”³⁸³ sözüne dayandırmaktadırlar.

1960 sonrası sosyalizm kavramına karşı bir yumuşama olmuş, bir itham yerine iltifat haline gelmeye başlamıştır. Milliyetçiler bu durumu bir hata olarak görmektedir. Sosyalizm kavramının Türkiye’ye Moskova’dan geldiğini hatırlatıp, sosyalizmin komünizmle dost olduğu ve komünistlerin sosyalist kisvesi altına gizlendiklerini ve samimi olmadıklarını düşünerek bir karşı durma eğilimine gemişlerdir. Oğuz Çetinoğlu, Sosyalizm kavramını “Hür Dünya Sosyalizmi” ve “Moskova Sosyalizmi” olarak iki kola ayırmıştır. Çetinoğlu’nun Hür Dünya Sosyalizmi’nden kast ettiği Batı Sosyalizmi’dir. Çetinoğlu, Batı Sosyalizmi’nin milliyetçi bir tavır takındığını, Batı’nın milliyetçiliğinkarşısında olmadığını, dindar insanlara saldırmadıklarını, gelenekçi, maneviyatçı ve tekâmülcü olduğunu belirtir. Çetinoğlu’nun Batı sosyalizmi tanımı, Türkiye’deki muhafazakâr-milliyetçi yapıyı anımsatmaktadır.

³⁸² Aygen, 1960d: 7.

³⁸³ Aygen, 1960d: 7-8.

Çetinoğlu'nun, Moskova Sosyalizmi'nden kastı ise Türkiye'deki komünistleri savunduğu sosyalizmdir. Çetinoğlu, Türkiye'de sosyalizmin toplum ile uyuşmayacağını savunmuştur, çünkü Türkiye büyük bir sanayiye sahip değildir ve dolayısıyla da büyük sanayi işçisi grubu mevcut değildir. Heleki derginin çıktığı dönem temel alınır, Çetinoğlu'nun haklılık payı yüksektir. Çetinoğlu'na göre Türkiye'deki sosyalistler kendi durumundan sıkılmış siyasetçiler ve edebiyatçılardır. Türkiye'de sosyalizm bir edebiyat modası olarak adlandırılmıştır. Çetinoğlu, Türkiye'de bir işçi grubunun oluşmasıyla bile yinede sosyalizmin Türkiye'de başarılı olamayacağını savunuyor çünkü kaynağı Batı ya da Moskova olan, yani ithal edilen bir akımın, fayda getirmeyeceği görüşündedir.³⁸⁴

1960 Askeri Müdahalesi sonrası yumuşayan ortamla beraber basında da sol kesim öne çıkmaya başlamıştır.³⁸⁵ Bu durum Toprak Dergisi sahibi olan Darendelioğlu'nun dikkatini çekmiş ve bu duruma yorumu milli şuurun uyuşturulduğu yönünde olmuştur. Aslında, Toprak Dergisi'nin büyük tehlike olarak gördüğü bazı yazarlar daha önceki dönemlerde de bazı kesimlerce tehlike olarak görülmemekteydi. Öyleki, 1949 yılında yapılan bir ankette "Türkiye'de kızıl tehlike var mıdır?" sorusu sorulmuş ve dönemin İstanbul Üniversitesi Rektörü Sıddık Sami Onar, CHP milletvekili M. Baha Pars ve DP İstanbul İdare Kurulu Başkanı Prof. Abdurrahman Münip Berkan Türkiye'deki komünizmin ve komünistlerin bir tehlike oluşturmadığını hatta böyle bir varlıktan bihaber olduklarını söylemişlerdir. Bu anketten kısa süre sonra Nazım Hikmet'i kurtarmak için yapılan Çiçek Palas toplantısında "yaşasın komünizm" sloganlarının atılması bile dikkate alınmamıştır. Kasım Gülek'in bile bu kesime itimat etmesi Toprak Dergisi'nce hayretler içinde karşılanmıştır. 1960 yılının basın manşetlerinde bulunan isimler bir dönem komünist suçlaması ile tutuklanmış isimlerdi. Bu kişiler; Aziz Nesin, Nazım Hikmet ile 14 yıl boyunca yatmış olan Kemal Tahir, Orhan Kemal, Adnan Veli, Rıfat Ilgaz, Mehmet Kemal Kurşunluoğlu, Reşat Enis, Arif Damar, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat, Cevdet Kudret Solok, Aldülbaki Gölpınarlı, Burhan Arpad, Azra Erhat, Yaşar Kemal, Şevket Süreyya ve Hasan Ali Ediz'dir.³⁸⁶

Toprak Dergisi, neredeyse her sayıda, komünizmin büyük bir tehlike olduğunu dünyadan örnekler vererek hatırlatmış ve bu tehlikeye karşı tetikte olunmasını tembihlemiştir.

³⁸⁴ Çetinoğlu, 1961b: 12-13.

³⁸⁵ 1955 yılının Ekim ayında, dergide eleştirilen bir durum, bazı gazete ve dergilerde komünistlik ithamı yemiş kişilere yer verilmesi olmuştur. Bir mizah dergisi olan Akbaba'nın, Aziz Nesin'in bir kitabını neşretmesi, Vatan Gazetesi'nde Nazım Hikmet'in öğrencisinin yazılar yazması ve Düziçi Köy Enstitüsü'nde, Türk bayrağı üzerine orak çekiç yaparken yakalanmış bir şaire yer verilmesi, Doruk Dergisi'nde Fransız komünist bir ressamın desenlerinin kullanılması, bu konunun haber yapılmasına neden olmuştur. "Utanmak Olmazsa". (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (11): 13.

³⁸⁶ Darendelioğlu, 1961d: 1-2.

Nejdet Sançar'ın "Avcıyı görmemek için kafasını kuma sokan hangi devekuşu canını kurtarabilmiştir?"³⁸⁷ sözlerinden derginin yayın felsefesini görmekteyiz.

Sosyalizm ile komünizm arasında çok az farklar olduğunu savunan Toprak Dergisi, zamanında sosyalist adı altında kurulan kuruluşların komünizm propagandası yaptığını hatırlatırlar. Sosyalistler, Kemalizm'i devlet sosyalizmi olarak görmektedirler. Milliyetçilerde ise Kemalizm'e giden yolun sosyalizm olmadığı fikri hâkimdir. MBK'nin de sosyalizmi devlet rejimi haline getirmek gibi bir hedefleri hiç olmamıştır. Zira MBK'de olan Alparslan Türkeş "Komünizmin amansız düşmanıyız."³⁸⁸ diyerek antikomünist bir tavır takındıklarını açık ve net bir şekilde belli etmiştir.

1960 Askeri Müdahalesi sonrası kendisini sosyalist olarak tanımlayan kimseler ortaya çıkmıştır. Milliyetçiler, bu kişilerin kendilerini sosyalizmin hangi türüne taraftar olduklarını açıklamamaları nedeniyle kuşkulandırlardır. Milliyetçilere göre bunun altında iki neden vardır ya kendini sosyalist olarak tanımlayan bu insanlar sosyalizmin tam anlamını bilmiyor sadece moda uymak gayesiyle böyle davranıyorlary da komünizmi savunuyorlar ve sosyalizmi bir maske olarak kullanıyorlar. Çetinoğlu, 100'e yakın sosyalizm çeşidinin varlığından söz ederken, yaptığı bir tanımda "Çok geniş manada sosyalizm, cemiyetin menfaatlerini ön planda tutmak olduğuna göre dünya üzerinde pek çok şahıs sosyalisttir. Durum Türkiye'de de aynıdır. Eğer sosyalistim diyenler sosyalizmi bu manada anlıyorsa bunu söylemeye lüzum yok."³⁸⁹ demiştir. Nurettin Topçu ise "Komünizm Karşısında Yeni Nizam" isimli eserinde "Sosyalizm, büyük sanayi işçilerinin yaşama şartları refah vasıtalarında cemiyetin diğer fertleri ile eşitlik temini için ortaya konmuş olan ekonomik doktrinlerin umumi adıdır."³⁹⁰ tanımını yapmıştır. Bu tanıma göre Türkiye'de böyle büyük bir işçi sınıfının bulunmayışı zaten Türkiye'de sosyalizmin hayat bulamayacağını gösterir. Türkiye'de bazı sosyalistler komünizme cephe aldıklarını belirtse de milliyetçiler, sosyalizm anlayışının Türkiye'de kangrene neden olacağını savunmaktadır. Zira Batı'dan ithal edilen laiklik anlayışı da bazı kesimlerce dinsizlik olarak anlaşılmıştır. Çetinoğlu, sosyalizm konusunun 1960 Askeri Müdahalesi sonrası bu kadar gündeme gelmesinin altında, acaba Askeri Müdahale sosyalizmi getirmek için mi yapıldı kuşkularını doğurduğunu ifade etmiştir.³⁹¹

Birçok ülkede sosyalizm ve komünizm iç içedir. Türkiye'de kurulan sosyalist kurum ve partilerinde genellikle komünist olduğu tespit edilmiştir. Esad Adil Müstecanaplıoğlu'nun

³⁸⁷ Sançar, 1961b: 3.

³⁸⁸ Göksel, 1960ç: 12.

³⁸⁹ Çetinoğlu, 1961d: 7.

³⁹⁰ Çetinoğlu, 1961d: 7.

³⁹¹ Çetinoğlu, 1961d: 7-8.

20. Ağustos 1950’de kurduğu Türkiye Sosyalist Partisi’de aynı şekilde suçlanarak 17 Haziran 1958’de kapatılmıştır. Bu partinin kapatılması için hazırlanan iddianamede yer alan suçlamalar şu şekildedir: Türkiye Sosyalist Partisi haftanın cumartesi gününde taraftarlarını eğitmekle, Salı günleri partizanları çalıştırmakla, Perşembe günleri ise teşkilat işlerini görüşmekle uğraşmaktadır. Kore’ye asker çıkarılmasına karşı olan bu parti, İşçi ve köylü sınıf arasında propaganda yapmak, parti üyelerini Marksist ihtilalci metotlarla yetiştirmekte ve mevcut nizamı değiştirmek istemekle suçlanmıştır. Bu suçlardan dolayı 14 kişinin tutuklanması talep edilmiştir. Bu kişiler: Esad Adil Müstecenaplıoğlu, Asım Bezircioğlu, Mustafa Börtlice, Vahit Kıvılcım, Şükrü Kaya, Nurettin Sütkan, İzakBerkante, Salih Alboran, Reşit Menteşeoğlu, Kemal Özcan, Yusuf Ahıskalı, Fethi Kızılırmak, Fehmi Kurucu, Veli Dolu’dur.³⁹² Komünizm sosyalizmin uzak gayesidir. Çetinoğlu’nun bahsedilen en genel anlamdaki sosyalizm tanımı ile derginin karşı durduğu siyasi sosyalizm anlayışı arasında fark vardır. Toprak Dergisi’nin asıl kaygısı bir yönetim ve yaşayış biçimi olarak din, milliyet ve özel mülkiyeti kabul etmeyen komünizmin Türkiye’de rejim olarak kabul edilmesidir.

Türkiye’de sosyalist parti isteyenlerin sayısının artmasıyla beraber, Toprak Dergisi kurulacak olası bir sosyalist partide üye olacaklarını düşündükleri isimlerin listesini alfabetik sıra ile vermişlerdir. Bu listede sicilli komünistlerde yer almaktadır. Dergi bu listeyi yayınlarken Türkiye’de o güne kadar kurulan hiçbir sosyalist partinin antikomünist olmadığı hatırlatır. Dergide yayınlanan liste şu şekildedir:

A: Abdi Azer, Abdülkadir Demirkıran, Ahmet Fırıncı, Ahmet Bilge, Ali Tutankesen, Arif Nanak, Abuzar Özdemir, Aclan Sayılğan, Adnan S. Yücebaş, Ahmet Akbaşlılar, Ahmet Bacak, Ahmet Dağ, Ahmet Gayretli, Ahmet Konuk, Ahmet Özdemir, Asım Bezircioğlu, Ali Erkaya, Ali Tunacan, Arif Çalışkan, Arif Damar, Asım Askar, Aslan Kaynardağ, A. Kadir, Abidin Dino, Adnan Veli, Abidin Nesimi, Ahmet Cevat Emre, Adnan Cengil, Ahmet Cansızoğlu, Ahmet Korcan, Aziz Nesin, Asaf Karadayı, A. Arad, Ahmet Emin Yalman³⁹³, Avni Dökmeci, Attila İlhan, Ahmet Ceylan, Asım Sarp, Ali Dündar, Aydın Arokan, Ahmet Oktay, Ali Ruşenoğlu, Abdülbaki Gölpınarlı, Arif Kızıltaş.

B: Balkar Yekebaş, Bayram Çokgeçim, Bekir Karayol, B. Kenan Yaşlıçam, Bilal Şen, Başaran, Burhan Arpad, Bedri Rahmi, Bahri Uçta.

C: Cavit Yamaç, C. Kudret Solak, Cemil Meriç, Cahit Irgat, Cemil S. Barlas, Cavit Aydınar, Cavit Şar, Cazim Aktimur, Celal Gürce, Cemal Çokran, Cemil Toygar, Calal Z. Benneci.

³⁹² “Cemil S. Barlasa göre sosyalistler komünizme düşmandır amma: YA BİZDE...”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (63): 22.

³⁹³ Toprak Dergisi, Yalman için “liberal gözüken ama sosyalist ve komünistlerin hamiliğini yapan” ifadelerini kullanmıştır. Bkz. “Buda Bizim Mizahımız: Sosyalist Parti Üyeden Yana Sıkıntı Çekmeyecektir Teşvik Bizden Gayret Onlardan”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (72): 17.

Ç: Çetin Altan.³⁹⁴

D: Doğan Aksoy, DimderBaştımar, Demir Kandemir, Doğan Çetiner.

E: Ertuğrul Muhsin, Enver Gökçe, Ercüment Behzat Yay, Ekrem Alak, Emin Emek, Erdoğan Berktaş, Eşref Bilkiye.

F: Fikret Adil, fethi Karakaş, Faik Muzaffer Anaç, Faik Berçmen, Faik Baysal, Fehmi Yazıcı, Fatma Nuriye Yalçı, Fehmi Kurucu, Fadıl Berkan, Faik Şekeroğlu, AfikaBoratav, Faruk Ural, Ferit Teksoy, Fikret Kızılbayrak, Fethi Giray.

G: Güleren Görkmen.

H: Hüsametdin Bozok, Hasan İzzettin Dinamo, Halikarnas Balıkcısı, Hüseyin Avni Sanda, Haşmet Akal, Halil Aytekin, Halim Yağcıoğlu, Hasan Lif Ediz, Hasan Civan, Hasan Erin, Hamdi Çapa, Hüseyin Alkaranfil, Hasan Küçükpomak, Hüseyin Kazancı, Hikmet Kıvılcımlı, Halil Dumanoglu, Halil Yalçınkaya, Halil Çalışır, Halim Spatar, Hamdi Elitaş, Hasan Doğruyol, Hasan Kaşarcı, Hasan Tanrikut, Hasan Tartı, Hasan Tekarmağan, Hasan Yılmaz, Hayati Denizkuşu, Hayati Sencer, Hayati Tözün, Hayrullah Gürel, Hikmet Maltepe, Hilmi Artan, Hilmi Erdoğan, Hristo Prodromidis, Hulusi Dosdoğru, Hüsametdin Dinç, Hüseyin Arıkçay, Hüseyin Doğrusöz, Hüseyin Kerpiç, Hüseyin Özaksal, Hüseyin Pekhamarat, Hüseyin Uysal, Hüsnü Onat, Hüsnü Özdemir.

İ: İlhan Başgöz, İhsan Altay, İlhan Tarus, İzakBerkante, İskender Fikret, İbrahim Atıla, İbrahim Kıray, İdris Erdinç, İhsan Hasırcı, İhsan Konaş, İlhan Başgöz, İlhan Berktaş, İmadettinSelhep, İsmail Ayyıldız, İlhan Berk, İsmail Öztürk, İsmail Safa Sındır, İsmet Gürcanlar, İsmet Meriç, İsmet Oran.

K: Kemal Bekri Özmanav, Kerim Korcan, Kemal Bilbaşar, Kerim Sadi, Kemal Yalazkan, Kemal Sülker, Kemal Sönmezler, Kemal Özcan, Kamran S. Yüce, Kenan Harun, Kemal Tahir, Kadri Buldu, Kadri Çokuroğlu, Kamil Akar, Kamuran Baştaju, Kazım Yelkenkaya, Kemal Ergin, Kemal İşler, Kenan Toksal.

L: Lütfi Erişçi, Lütfi Özkök, Lütfi Konak.

M: Mustafa Toprak, Mediha Berkes, Melih Cevdet Anday, M. Şerif Başoğlu, Müeyyet Boratav, Mim Uykusuz, Mehmet Ali Aybar, Metin Eloğlu, Mehmet Faiz Turhan, Mustafa Börklüce, M. Niyazi Akıcioğlu, Mehmet Fuat, Müfide Anadol, Mecid Bilge, Mehmet Bozışık, Mehmet Ressamoğlu, Mehmet Sonugür, Mehmet Üstüner, M. Emin Atılal, MelehatTürksal, Mihri Belli, M. Saim Buğay, Muammer Tamkan, Musa Emre, Mustafa Arhavi, Mustafa Aygölü, Mustafa Karayol, Mustafa Kolkır, Mustafa Toprak, Muzaffer Arabul, Muzaffer Eren, Mübeccel Kıray, Mümtaz Göktürk.

N: Niyazi Berkes, Nazım Hikmet Ran, Nail V., Nuri İyem, Nevzat Kemal Özmeriç, Nuh Naci Özmen, Nabi Dinçer, Nurettin Sütkan, Nihat Yelman, Nihal Özgürel, Naci Ormanlar, Naci Sadullah Daniş, Naciye Buğay, Nahit Teoman Ergin, Necati Anık, Nejat Özkan, Nevzat Saner, Nevzat Yıldırım, Nihat Tunalı, Nuran Bozer, Nuran Ertan.

³⁹⁴ Toprak Dergisi, Altan için yazılarında ağa, patron, hacı ve hocalara hücum eder şekilde eleştiriler yaptığını ifade etmiştir. Bkz. “Buda Bizim Mizahımız: Sosyalist Parti Üyeden Yana Sıkıntı Çekmeyecektir Teşvik Bizden Gayret Onlardan”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (72): 17.

O: Orhan Kemal, Orhan Arıburnu, Oktay Rifat, Oğuz Eren, Osman Uzlaş, Orhan Suda.

Ö: Ömer Faruk Toprak, Özer Sağnak.

P: Pertev Naili Boratav.

R: Ruhi Su, Rıfat Ilgaz, Rasih Nuri İleri, Reşat Enis, Merih Demirkıran, Raci Dinçer, Rasim Yıldızbakan, Recep Akasi, Recep Eğemen, R. Fuat Baranlar.

S: Sabiha Sertel, Suat Taşer, Safer Aytekin, S. Dosdoğru, Süheyla Terek, Suat Derviş, Samim Kocagöz, S. Şahin Tar, Sabri Sovan, Sabahattin Batur, Sevinç Tanık, SeyyitAtılal, Sıdika Umut, Solmaz Görkmen, Suavi Barutcuoğlu, Suzan Boton (Bilge), Süheyl Terek, Süreyya Tellioglu, Süleyman Saltır, Sabahattin Dikmen, Sabahattin Erdem, Sabri Karakartal, Saim Buğay, Salih Başdurak, Salih Çakır, Sami Altıneş, Selahattin Akarışik, Selahattin Soylu, Selçuk Şenel, Selma Ertekin, Sevim Tarı.

Ş: Şerif Hulusi, Şükran Kurdakul, Şevki Akşit, Şaban Ormanlar, Şahabettin Bakırsan, Şükrü Başar, Şükrü Ünal.

U: Ulvi Uraz.

T: Tuğrul Deliorman, Tevfik Rüştü Aras, Tarık Tursun K., Tayyar Uslu, T. SacitBaykars, Turgut Akalın, Tahir Hallaçoğlu, Tahsin Güzelifilibe, Turhan Tamar, Turhan Tuna.

V: Vecdi Özgüner, Veli Dolu, Vahdettin Barut, Vahit Kıvılcım, Yıldız Barkan, Yıldız Baştımaz, Yılmaz Çalpan.

Z: Zeki Baştımaz, Zekai Karakaş, Ziya Oykut, Zihni Anadol, Ziya Yamaç, Zehra Kosva, Zekai Özgenç, Z. Recep Yelkankaya, Ziya Kirman.³⁹⁵

Bu isimlerin yanında sağ olsaydı bu partiye katılacak isimlerde verilmiştir. Bunlar, Sabahattin Ali, Orhan Veli, Suphi Taştan, Suphi Nuri İleri, Sait Faik, Ş. Hüsnü Değmer.³⁹⁶ Toprak Dergisi'nin bu listesinden kimleri komünist olarak tanımladığını görmekteyiz. Böyle bir listenin yayınlanmasının altında, okuyucuları bu isimlere karşı uyarma çabası vardır.

1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra, sabıkalı olan komünistler bu müdahaleyi kendi ideolojileri yönünde çekmek istemişlerdir. Bundan daha ilginç ise bazı milliyetçi yazarlarında az çok aynı fikre benzer düşüncelerde olmalarıdır. Darendelioğlu, isim vermeden, bu kimselerin Marksist ve Sosyalist partiler kurulması istediğini, sosyalistlerin komünizm ile ilişkili olmadığını ve hatta memlekette sosyalist bir yönetim kurulması ile refah sağlanacağını, kazancın artacağını savunduklarını aktarır. Darendelioğlu, kendisine sosyalist diyenlerin komünistlere düşman olmadığını Cemil Sait Barlas örneği ile açıklamaktadır. Barlas,

³⁹⁵ "Buda Bizim Mizahımız: Sosyalist Parti Üyeden Yana Sıkıntı Çekmeyecektir Teşvik Bizden Gayret Onlardan". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (72): 17-21.

³⁹⁶ "Buda Bizim Mizahımız: Sosyalist Parti Üyeden Yana Sıkıntı Çekmeyecektir Teşvik Bizden Gayret Onlardan". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (72): 21.

kendisinin sosyalist olduğunu açıkça ifade ederken gazete ve dergisinde üç sabıkalı komüniste yer vermiştir. Darendelioğlu, bu sebeplerle dergide sosyalizmin Türk toplum yapısına uymadığını, sosyalizmin ilkelerini anlatarak ortaya koymak istemiştir. Buna göre, sosyalizmin ilk teorisi “sınıf kavgası”nı ele almıştır. Sosyalistler işçi sınıfını kabul eder ve ezilen işçilerin patrona, fakir halkın burjuvaya saldırmasını öngörür. İşçi sınıfı galip gelene kadar bu durum sürmelidir. İkinci teorisi ise “kolektivizm” dir. Bu anlayışta, sosyalizmin özel mülkiyet anlayışını tanımamasıdır. İnsanlar, bütün üretim hatta tüketimde ortaktır. Üçüncü nazariye ise “Beynelmilecilik”tir yani uluslararası kapsar, milliyetçiliğe yer vermez. Bir ulusun ortak menfaati gibi bir durum söz konusu değildir. Sosyalizmin son safhası ise “komünizm” yani sosyalizmin devlet haline gelmesidir. Komünizmin icraata geçme prensipleri ise şu şekildedir:

1. İşçi sınıfı arasında sınıf şuuru beslenerek ayrılmaz bir birlik ve tesanüt olmalıdır.
2. Her sosyalist bulunduğu yerde teşkilat yapmalı ve birbiriyle bağlanmalıdır.
3. Sosyalist sınıf kanun ve nizam yolu ile iktidar mevkiine gelemeyecektir. Binaenaleyh ilk fırsatta derhal işçi sınıfı kanlı ihtilal yaparak hükümeti eline almalıdır.
4. İktidar mevkiini ele geçirdikten sonra terör yapmak ve muvaffakiyete engel olacak kuvvetleri ezmek gerektir.
5. Bütün karşı kuvvetleri böylece ezdikten sonra yalnız işçi sınıfının diktatörlüğüne dayanan bir devlet kurmak ve bundan sonra bu diktatör devlet, bütün insanların aynı safta mesut olacakları rüyasının tahakkukuna kadar keskin ve kati bir disiplinle idareye devam etmelidir.³⁹⁷

Darendelioğlu, ele aldığı gerekçelerle, sosyalizmin Türkiye standartlarına uymadığını ortaya koymaya çalışmıştır. Nitekim Türkiye’de sosyalizmin temel saydığı yeterli sayıda bir işçi sınıfı olmamakla beraber, milli duygularını bırakacak ya da özel mülkiyet hakkını bırakmak isteyen insan bulmak mümkün değildir.

Dergide çok ilginç, komik hatta çocuksu değerlendirmeler bulmak olası bir durumdur.³⁹⁸ Değerlendirmelerin yanında gündemde yaşanan günümüz açısından basit ve komik algılanan bazı olaylarda dergide yer bulmuştur. Dergiden buna benzer bir örnek verecek olursak; Robert Koleji’nde okuyan Aktan Bozer isimli genç, Rumelihisarı Gençlik Kulübüne gittiğinde cebinden çıkardığı Rus Sporcular Anna Dimitriana ve Engeliki

³⁹⁷ Darendelioğlu, 1960c: 14-15.

³⁹⁸ Örneğin S. Kadiroğlu, komünizm ve rock’n roll arasında bir bağ kurmuştur. Bu iki akımında sallanıp yuvarlandığını ama komünizmin bu yuvarlanması rock’n roll gibi kabul etmeyip hatta farkına bile varmadığının altını çizmiştir. Kadiroğlu, gençlerin bu akımlardan kurtarılmasının yasaklama ile olmayacağını, kangrenli kol misali temelli kesilmesi gerektiğini savunmuştur. Yeni neslin anca bu şekilde milli şuurla yetişeceğini ifade etmiştir. Bkz. Kadiroğlu, 1957a: 7. Komünizm hakkında farkı bir değerlendirmeyi de Dr. Şerif Korkut yapmıştır. Hayvanlar ve insanları kıyaslayan Korkut, insanların içgüdülerini takip edip yarım yamalak akıllarını kullanmasalardı, doğal düzenin hala devam edeceğini ve hala Eti dilinin konuşulup, doğallığın korunacağını ifade etmiştir. Akıl ve mantığın, benciliği kamçılayacağını belirten Korkut bunun sapmalara neden olacağını ve sonunun komünizme ulaşacağını belirtir. Bkz. Korkut, 1955a: 10-11.

Papave'nin resimlerini kulübün ilan tahtasına asıp methetmeye başlamış ve tepki verilince yine de durmamış buna mukabil polis çağırılmış ve tutuklanmıştır. Bu genç önceden komünizm suçundan tevkif edilen Nuran Bozer'in erkek kardeşidir. Bu çocukların babası Adana'nın ünlü iş adamlarından buz imalatıyla uğraşan Niyazi Bozer'dir. Nuran Bozer, kendisine neden bu kötü ideolojiye kapıldın diyen babasına “-Babacığım sen benimle konuşacak seviyede değilsin” deyip kestirmiştir. Nuran'ın halasının kızı olan Ayla Koyutürk'te soyadını Koyukomünist olarak yazan koyu komünistlerdendir.³⁹⁹ Aslında bu basit olay bile o dönem için, içinde Rusya geçen her şeyin komünizm ile ilişkilendirilip suç kabul edildiğini yansıtmaktadır. Bunun yanında kendine komünist diyen gençlerin zengin bir aileden gelip, komünizme gönül vermesi ise dikkat çeken bir husustur.

2.3.2.2. Komünizm İle Mücadele İçin Öneriler

Komünizm ile mücadele anlayışının dergilerde, eserlerde komünist sembol aramaya kadar düştüğü 1950'lerde çok yerinde eleştiriler yapan bir milliyetçi olarak, dergi yazarlarından Erol Güngör gösterilebilir. Komünizmi bilmenin onun taraftarlarını bilmek ve ifşa etmekten daha önemli olduğunu savunan Güngör, komünistlerin eleştirdiği noktalarda milliyetçilerin kendisini pekiştirmesini savunur. Eğer komünizmin ne olduğu iyi bilinirse ona göre bir savunma ve taarruz geliştirilebilir. Güngör'ün değindiği bir diğer husus isemilliyetçilerin fikir ayrılıkları yüzündensürekli bölündükleri, solcuların ise giderek birleşmeleridir. Bu birleşen kitle gittikçe büyüdüğünün haberini verir. Güngör'e göre; Türk milletinin gücünün kaynakları sadece askeri zaferler değildir. Nasıl ki Osmanlı'nın tohumunu Osman Gazi'nin kılıcı atmışsa, iman gücünü de Şeyh Edebali'den alınmıştır. Bu sebeple komünistlerin en çok eleştirdikleri din müessesesi hakkında milliyetçiler ne bilmektedir, dil hakkında ne yapılmalıdır sorularının sorulması daha yerinde olur.⁴⁰⁰

Güngör'e göre Türk halkı komünizmin kötü bir şey olduğuna kanidir hatta Sovyet düşmanlığı ile bu durumu desteklerler fakat Güngör'ün eleştirdiği nokta, milliyetçilerin birleşip teşkilatlanıp bu uğurda neşriyat vermemesidir. Kurulan Cemiyetler, mecmualar hep kısa ömürlü olmuş, bunun sebebi olarak ise hep maddi imkânsızlıklar sebep saymıştır. Bunun bir gerekçe olmadığını savunan Güngör, her Türk'ün üzerine düşen görevi yerine getirmesini maddi ve manevi olarak imkânlarını seferber etmelerini ister.⁴⁰¹

³⁹⁹ “Bir Komünist Daha”. (1958). *Toprak Dergisi*, 4 (45): 2.

⁴⁰⁰ Güngör, 1957a: 7-8.

⁴⁰¹ Güngör, 1957b: 12-13.

Dergideki milliyetçilerin “uyanık kalmak için bilmek ve öğrenmek” anlayışını kendine şiar edinmişlerdir. Bu sebeple Rusya’nın iç yüzünü ve Türk-Rus münasebetlerini anlatan kitapların bibliyografyasını oluşturarak, okuyuculara aktarmak istemişlerdir. Bu gaye ile çalışmalara başlayan Nejdet Sançar, eğitim için yurt dışına çıkınca bu açığı kapatmak için Hikmet Tanyu bütün eserleri içermese de bir bibliyografya oluşturmuştur. Hazırlanan bibliyografya şu şekildedir:

1. Milliyet ve Bolşevizm: Mehmet emin Resulzade’nin başkanlığında telif edilmiş makalelerdir.
2. Devlet ve Fert: Ahmet Ağaoğlu
3. Komünist Don Kışotu Proleter-Burjuva Nazım Hikmetof Yoldaşa: Nihal Atsız
4. İçimizdeki Şeytanlar: Nihal Atsız
5. Solcular ve Kızıllar: Reha Oğuz Türkkkan
6. Kızıl Faaliyet: Reha Oğuz Türkkkan
7. En Sinsi Tehlike: Nihal Atsız
8. Maskeler Aşağı (En Büyük Tehlikenin İçyüzü): O. S. O.
9. İnsancı Şairler: İlhan Egemen
10. Türkçülük ve Gerçek Demokrasi: Arif Çivicioğlu
11. Marks Kimdir? Marksizm Nedir? Marksın Hayatı ve Marksizmin Esasları, Kimdir? Nedir? Serisi no: 2
12. Türkiye Asla Boyun Eymiyecektir: İ. SüruriErmete
13. Dünya Milletleri ve Bolşevik Rus Mücadelesi: İsmail Suphi Soysallıoğlu
14. İhtimai Sınıflar (1944-1945 Üniversite Serbest Konferanslarından ayrı basım): Fındıkoğlu.
15. Türk Gençliğinin Kükreyişi: Hikmet Tanyu
16. Bir Nümayişin Destanı: Kükreyen Gençlik
17. Komünist Rusya: Bululu N. Belen
18. Komünizme Karşı Türk Milliyetçiliği: Avni Diper
19. Gafletten Uyanalım: Osman Turan
20. Sovyet Cehenneminde Köylü ve İşçi Durumu: Cafer SeydametKırimer
21. Rus Tarihinin İnkılabı, Bolşevizme ve Cihan İnkılabına Sürüklenmesi: Cafer SeydametKırimer
22. Ankara Nümayişinin İçyüzü (Gençliğin Komünizmle On yıllık Mücadele Tarihi): Mehmet Ali Arıkan
23. Nazım Hikmet Meselesinde Ahmet Emin Yalman’a Cevap
24. Komünizme Hücum: Kemal Pilavlıoğlu
25. Komünizm Nedir?: Nejdet Sançar
26. Komünizmin İçyüzü (Makaleler): İsmail Suphi Soysallıoğlu, Z. Fahri Fındıkoğlu, Zeki Velidi Togan, Z. Urazoğlu.⁴⁰²
27. Kuduran Neşriyat: Yaşar Bahadır.
28. Kızıl Cennet Masalı: Nejdet Sançar.
29. Sosyalizm (Birinci Cilt Tarihçe –birinci kitap Eflatun’dan Karl Marx’a kadar, ikinci cilt Karl Marx): Z. Fahri Fındıkoğlu.

⁴⁰² Tanyu, 1959b: 14-19.

30. Bir Gün Sovyet Rusya Yıkılırsa: Erhan Löker
31. Niçin Komünist Oluyorlar?: Çivicioğlu Hikmet Tanyu.
32. Komünizmle Mücadele Rehberi: Av. Haşim Nahid Erbil.
33. Komünist Nazım Hikmet'in 185 Himayecisine: Sami Yavrucak.
34. Tarihi Maddeciliğe Reddiye: Hilmi Ziya Ülken
35. Grev: Erhan Löker.
36. Bu Millet Neden Ağlar (Türklüğün Perişan Hali): Osman Yüksel.
37. Komünizm ve Türk Gençliğinin Fikir Terbiyesi: Z. Fahri Fındıkoğlu.
38. Türkiyede ilk Komünistler, Tarih Konuşuyor 6 (yakın tarihin meçhul sayfaları): Cemal Kutay.⁴⁰³
39. Azerbaycan Cumhuriyeti Keyfiyeti Teşekkülü ve Şimdiki Veziyeti: Mehmet Emin Resulzade.
40. Asrımızın Siyavuşu: Mehmet Emin Resulzade
41. Güneysel Kafkas Federasyonu III Azerbaycan (Tarihi, fiziki, beşeri coğrafyası): Hakkı Raif Yıldız
42. Ergenekon Yolları: neşreden Mehmet Sadık.
43. Türkistan: Osman Kocaoğlu.
44. Türkistanın Dünya Politikasındaki Mevkii: Muharrem Fevzi Togay
45. Bugünkü Türkistan ve Yakın Mazisi: Zeki Velidi Togan.⁴⁰⁴
46. Türkistan Milli Hareketleri: Abdullah Recep Baysun.
47. Bugünkü Türkdili (Türkistan) ve yakın Tarihi Cilt 1: Zeki Velidi Togan
48. Güney Kafkasya Cumhuriyetleri: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan: Hakkı Raif Ayyıldız.
49. Çağdaş Azerbaycan Edebiyatı: Mehmet Emin Resulzade.
50. Karaçay ve Malkar Türklerinin Faciası: MahmutAslanbek.
51. Kin: Moskoflara Şiirler: Halil Soyuer.
52. Doğu Türkistan- Tarihi, coğrafi ve şimdiki durumu: Mehmet Emin Buğra
53. Türkistan Faciası: İsa Yusuf Alptekin
54. Komünist Rusya ve Müslümanlar: Cengiz Göknil
55. Rus İhtilalinden hatıralar I: 1947-1919: Abdullah Taymas.⁴⁰⁵
56. İstiklal harbinde Bolşeviklerle Sekiz Ay 1020-1921: Veysel Ünüvar
57. Moskovadan Geliyorum: Memduh Tezel.
58. Kırımlı Bir Türkün Rusyadaki Maceraları: Osman Karabiber
59. Anayurtta Unutulan Türklük: Cebbar Ertürk
60. Türkiye Türkleri ve Anayurttaki Türklerin Kurtuluşları: Cebbar Ertürk
61. Onlar Türklerdi: Mirza Abay Dağlı
62. Üçüncü Dünya Harbinin Çanları Çalıyor mu?: Cebbar Ertürk
63. Türk-Rus Savaşları: Orhan Conker
64. Türk-Rus Mücadele Tarihi: Yahya Okçu
65. Türk-Rus Harp tarihine genel bir bakış: Reşat Paşakay
66. Atatürkçülük ve Moskofluk: Asım Engin
67. Türk-Rus Düşmanlığı ve Barışın 15 Havarisi: Ömer Lütfi Göksel

⁴⁰³ Tanyu, 1959c: 7.

⁴⁰⁴ Tanyu, 1959a: 11.

⁴⁰⁵ Tanyu, 1959a: 6.

68. Nazi-SovietRelations: çev. H. Keleci
69. Rusların Asya Siyaseti (Rusyanınasya Üzerinde beslediği emeller): George Creel, Çev. S. Behlül Toygar.
70. Hürriyeti Seçtim: Victor A. Kravhenko, Çev. Hayri Tayfur Sonkur.
71. Sovyet Rusya'da Mecburi Çalışma: David J. Dallin ve Boris İ. Nicolaevski
72. Sürgünler Diyarı: Sibiryaya: Hof. A. A. Trakenau, çev. Sadullah Cenkçi.
73. Marksizm-Tahlil ve Tenkit: A. Desehamps, iktibas eden Suut Kemal Yetkin
74. Kızıl Tehlike: çev. H.T.
75. Kızıl Rusya-Tek Başına Bir Dünya: William C. Bullitt, çev. Hüseyin Cahit Yalçın
76. Rusya'nın İç yüzü: Paul Winterton, çev. Ferda Kocaçimen
77. Rus Efsanesi ve Hakikat (Kızıl Rusya'nın İçyüzü): Arthur Keestler, çev. Hüseyin Cahit Yalçın
78. Hürriyeti Seçtim: Victor Kravchenko, nakleden Zeria Karadeniz
79. Troçki Stalin'i Anlatıyor: L. Troçki, Çev. Nedim Güzer⁴⁰⁶
80. Ben Stalin'in Ajanıyım: W. G. Krivitsky.
81. Moskova Mektupları-Hatıra-: Lydia Kırk, çev. Rahşan Ecevit
82. Demir Perdeden Hürriyete: George Mikes
83. Andau Köprüsü "Macar Kahramanlık Destanı" James A. Michener
84. Sovyet Cennetinin İçyüzü: John Fişcer, çev. Fehmi Kardeş
85. Sovyetler: William C. Bullit, çev. Emin Hekimgil
86. Artık Yoldaş Değiliz: AndorHeller, çev. Sadık Balkan.⁴⁰⁷

Türkiye'de ki sosyalist ve komünistler kanunlar sebebiyle faaliyetlerini genellikle gizli bir şekilde yürütmüşlerdir. Toprak Dergisi, bunu bildiği için, milliyetçileri vazifeye çağırır. Gizli komünistlerin yakalayabileceğini belirten Toprak Dergisi, özellikle gençlere Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği'ne katılmaları için çağrıda bulunur. Milliyetçilerden, buldukları yerlerde bu derneğin açılması için çalışmalarının yanında; duyup, bilip, sezdikleri herhangi bir komünist faaliyet hakkında dernek ile irtibata geçmelerini ister. Bu durum milliyetçiler için önemli bir vazifeyi teşkil etmektedir.⁴⁰⁸

Toprak Dergisi'nin yaptığı çağrı karşısında gençler de sessiz kalmamıştır. Milli Türk Talebe Birliği, 1961 yılında komünizmle mücadele konusunda bir anket düzenlemiş ve ilgili kişilerden cevap almaya çalışmışlardır. Bu ankete destek veren ve bazı sorularına cevap verenlerden birisi de Toprak Dergisi yazarlarından Dr. Mehmet Saadettin Aygen olmuştur. Aygen, hazırlanan anketin sorularını dergide cevaplandırmadan evvel öğrencilerin kalkıştıkları bu çalışmadan dolayı onlara tebriklerini sunmuştur. Öğrenci olmanın sadece

⁴⁰⁶ Tanyu, 1959a: 9, 16.

⁴⁰⁷ Tanyu, 1959a: 22.

⁴⁰⁸ "Gençliği Vazifeye Davet Ediyoruz!". (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (26): 9.

eğitim almak olmadığını belirten Aygen, gençlerin günün meseleleri ile ilgilendiklerini görmeyen mutluluğunu dergide dile getirmiştir.

Bu anketin ilk sorusu: “Dünyanın her tarafında harbsiz bir proleter ihtilali ile komünist hâkimiyetini temin etmek için çalışan ve geri kalmış ülkelerde bazı mevzii başarılar elde eden komünistlerin Türkiye’de teşkil ettiği tehlikenin şumulü nedir?”⁴⁰⁹ olmuştur. Aygen, ilk olarak komünizm⁴¹⁰ ile olan kavganın temelini, tarihte ve coğrafi yakınlıkta yattığını belirtmiştir. Aygen’e göre komünizm Türkiye’de başarı elde edemeyecek bir fikirdir, çünkü Türk halkının yapısıyla uyuşabileceği bir tarafı yoktur. Ama Aygen, komünizmin bir tehdit olduğunu bu sebeple sinsice gizliden gizliye ilerleyen bu tehdit karşısında boş durmanın da gaflet olacağını açıklamıştır.⁴¹¹

Anketin ikinci sorusu: “Komünist oldukları mahkeme kararı ile kesinleşmiş kimselerin idari mevkilerde, basında ve eğitim kadrolarında görev almaları büyük tehlike teşkil edeceğine göre bu gibi şahıslara karşı nasıl davranılmalıdır?” olmuştur. Aygen, sicilli komünistlerin ilk evvela devlet vazifesinde ve basında görevden men edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Basın bir ülkedeki en önemli kollardan biri olduğu için, milliyetçilerin karşısında bulunan sosyalist ve komünistler genellikle bu yolla düşüncelerini duyurmuşlardır. Aygen, bu nedenle basında komünistlerin barındırılmasını tehlikeli bulunduğunu ifade etmektedir. Devlet hizmetinde görev alan sicilli komünistlerden ise gençliğin aklına girebilecek yakınlıkta olmalarından dolayı korkulmaktadır. Aygen, sicilli komünistlerden ziyade gizli faaliyetler yürüten komünistler konusunda uyarmaktadır. Nazım Hikmet ve arkadaşlarının tutuklanmasından sonra komünistler gizliliği prensip edinmişlerdir.⁴¹²

Anketin üçüncü sorusu: “Bu zihniyete sahip olan şahıslar herşeyden evvel komünist ihtilalini temin için çalışan kimseler olduklarına göre toplum için hayati ehemmiyeti haiz mevkilerde bulunmalarını nasıl karşılırsınız ve adetleri hiç de az olmıyan bu şahısların isim veya sicillerinin açıklanması faydalı olur mu?” olmuştur. Aygen bu soruya cevap olarak, komünizme, 20. yüzyılın Rus emperyalizmi olarak baktığını belirterek başlamıştır. Bakıldığında komünizm vaad ettiği cenneti değil aksine insanların yaşamlarına kısıtlamalar getirmiştir. Aygen, Rusların işçi hakları gibi konuları sadece bir paravan olarak kullanıldığını, altında bir Rus emperyalizmi yattığını düşünmektedir. Türkiye’de bulunan sicilli veya sicilsiz olan komünistlerin, devlet görevinde ise görevinden alınmasını, diğer hepsinin de kanıtları ile beraber teşhir edilmesini savunmuştur. Basındaki kızıl propagandacıların ise yazılarıyla

⁴⁰⁹ Aygen, 1961d: 5.

⁴¹⁰ Eski adı ile moskofculuk.

⁴¹¹ Aygen, 1961d: 5.

⁴¹² Aygen, 1961e: 9.

beraber ifşa edilmesini önermiştir. Aygen'in değindiği son husus ise bunların yanında, komünistleri koruyanlarında cezalandırılmasıdır.⁴¹³

Komünizme karşı neler yapılabileceği konusunda Nurettin Topçu'nun fikirlerine de dergide yer verilmiştir. Oğuz Çetinoğlu, derginin 70. sayısında Topçu'nun Milliyetçiler Derneği'nin 12. kitabı olarak çıkan eseri "Komünizm Karşısında Yeni Nizam" isimli eserini bu amaçla dergide tanıtmıştır. Bu eser aşırı reklamı yapıldığı için alınıp insanları tatmin etmeyen eserlerden olmayıp, çıktığı zaman kendi kendinin reklamını yapabilecek eser olarak vasıflandırılmıştır. Topçu, bu eserinde evvela komünizmin tahlilini yapmış sonrasında Türk milletinin bu fikre karşı durma konusunda nelerden faydalanacağını açıklamıştır. Eserden alınan bilgilere göre komünizm; Fransız İhtilali sonrası çıkan rejimin, burjuvaları güçlendirmesi ile kendine yer bulmuş bir düşüncedir. Kapitalizmin doğuşu, insanları sosyalizme itmiştir denilebilir. Topçu, Komünistlerin fikirlerini benimsetmek için hangi yollara başvurduklarını da açıklamıştır. Topçu'ya göre; Komünistler ilk olarak nüfuz etmek istedikleri milletlerin manevi değerlerini ortadan kaldırmaya çalışırlar. Bazı komünizm savunucuları Doğu medeniyetlerinin, Batı medeniyetleri gibi gelişmemiş oluşunu dine bağlamaktadırlar, ibadet yerine çalışmaları gerektiğini ortaya atarlar. Bazı komünistler ise toplumdaki din adamlarını küçümseyerek, din adamlarının millet üzerinde ki itibarını yok etmeye çalışırlar. Topçu ise bu hareketlerin karşısında komünizme karşı dururken milletlerin manevi değerleri temel alıp fert yerine millet ihtiyaçlarını gözetmelerini, ilim ve ahlakın beraber yürüyeceği münevver cumhuriyetinin kurulmasını savunmaktadır. Bunun için gerekli olan ise ahlakın otoritesi ve manevi değerlerin yeni metodlarla tekrar ele alınması olarak gösterilmiştir.⁴¹⁴ Topçu'nun bu eseri dergide komünizme karşı son modern silah olarak tavsiye edilmiştir. Bu eserdeki fikirlerinden Topçu'nun din temelli, milliyetçi-muhafazakâr bir düşüncede olduğunu görmekteyiz. Topçu'nun fikirleri Toprak Dergisi'nin genel duruşunu, komünizm karşısında geliştirdiği savunmanın temellerini göstermektedir.

Toprak Dergisi'nde, yazarların bazıları günlük yaşantıları içinde komünizm ile verdikleri mücadelelerini aktarmışlardır. Dergi yazarlarından İlhan Erdem'in yaşadıkları bu hususta örnek verilebilir. Yazar, Türkiye'de Komünizme karşı sempati duyanlara karşı verdiği büyük tepkiyi, dergide kaleme aldığı bir yazı ile okuyucuya aktarmıştır. Ortaokulda İkinci Dünya Savaşı'nı " Almanlar ile olan savaşımız" diye anlatan hocasına biz bu savaşa girmedik diyerek cevap veren ve bu sebeple o yıl sınıfta kaldığını anlatan yazar, buna rağmen mutlu olduğunu belirtir. Günlük hayatında da böyle şeyler yaşayan yazar, bir gün lokantada bir

⁴¹³ Aygen, 1961f: 15.

⁴¹⁴ Çetinoğlu, 1960: 16, 17.

müşterinin lokanta sahibine: “ Ben Rusya’ya kaçmak istiyorum, en emin, en çabuk nereden gidilir? Bana yol göster bıktım bu alçak memleketten”⁴¹⁵ demesi üzerine polis aranmış ve bu kişinin 3 sene 6 ay hapis cezası almasını sağlamıştır. Yine bir dergide röportaj okuyan yazar, röportaj yapılan kişinin en büyük hayalinin Maksim Gorki’nin “Ayak Takımı Arasında” adlı eserinde rol almak olduğunu okuyunca dergiyi parçalamıştır.⁴¹⁶ Bu anlatılardan, yazarların fikirleri konusunda samimi olduğunu ve her ne koşulda olunursa olunsun komünizm ile mücadeleye devam ettiklerini görüyoruz.

Komünizm ile mücadele bağlamında derginin en çok ön plana çıkardığı isim Peyami Safa olmuştur. Toprak Dergisi’nin yazar kadrosunda bulunan Safa, 15 Haziran 1961 yılında hayata gözlerini yummuştur. Toprak Dergisi’nin 80. sayısı ona özel olarak hazırlanmıştır.⁴¹⁷ Safa’nın ölümünün nedeni olarak, 4 ay önce Erzincan’da askerlik yapan oğlu Merve Safa’nın ölümü gösterilmiştir. Safa, henüz 22 yaşında vefat eden oğlunun acısına dayanamamıştır.⁴¹⁸

Yazar, gazeteci ve fikir adamı olarak anılan Safa, çok yönlü bir kişiliktir. Sanat ve edebi değerine inanarak yazdığı romanlarında kendi adını, para kazanmak maksadı ile yazdığı romanlarında ise Server Bedi takma adını kullanmıştır. Romanlarından; Sözde Kızlar, Cingöz Recai serisi, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu ve Yalnızız önde gelen eserlerindedir. Safa Batı metotları ile çalışan, kendisini felsefe, sosyoloji ve psikoloji alanlarında geliştirmiştir. Kitaplarının yanı sıra, Kültür Haftası ve Türk Düşüncesi adlı iki dergi çıkarmış, bunun yanında diğer dergiler içinde pek çok makale kaleme almıştır. Türk İnkılabına Bakışlar adlı eserinde, yapılan devrimleri açıklamıştır. Antikomünist bir yapıda olan Safa, din konusunda da hassas bir fikir adamdır.⁴¹⁹

Toprak Dergisi sahibi Darendelioğlu, Safa’nın mücadelecî yönüne dikkat çekmiş ve hayranlığını dile getirmiştir. Safa düşüncelerini asla gizlemeyen ve herhangi bir tahrik durumunda asla susmayıp cevap veren dinamik bir yapıya sahiptir. Darendelioğlu’nun deyimiyle; O’nun lügatinde, bana dokunmayan yılan bin yaşasın gibi bir durum söz konusu değildir. Darendelioğlu, O’nun için “komünistlerin ensesinde bir balyoz hareketi” benzetmesini yapmıştır.⁴²⁰ Dergide Safa’nın mücadelecî ruhundan hayranlıkla bahseden bir diğer isim ise Ziya Hacıoğlu’dur. Hacıoğlu’na göre Safa, komünizme karşı verdiği bu mücadelede, Türk milliyetçiliğini sistemli bir hale getirmek için çalışanlardandır. Sorun

⁴¹⁵ Erdem, 1956: 8.

⁴¹⁶ Erdem, 1956: 8.

⁴¹⁷ Bkz. Ek 4.

⁴¹⁸ Zaimoğlu, 1961: 3.

⁴¹⁹ Zaimoğlu, 1961: 3.

⁴²⁰ Darendelioğlu, 1961c: 4.

olarak algıladığı bir durumu enine boyuna araştırıp, mutlaka çözüm yolları bulan bir tarzı vardır.⁴²¹

Dünyada ve Türkiye’de görüldüğü üzere bazı fikirler savunuldukları kişilerle özdeşleşir, devleşir, o kişinin sözleriyle ve kalemiyle can bulur. Bunun en güzel örnekleri Namık Kemal’in Hürriyet fikriyle, Ziya Gökalp’in Türkçülükle bütünleşmesi ve devleşmesidir. Bazı kesimler Safa’yı da aynı şekilde görmektedir. Onun bütünleştiği nokta ise antikomünizmdir. Bütün milliyetçi camianın, Safa’da hayran olduğu nokta bitmek tükenmek bilmeyen, her daim hazır ve nazır bir savunmada oluşudur. Onun bu yola “gaza ve cihat” felsefesiyle yaklaştığını belirten milliyetçiler, onun için “Mefkûremizin Büyük Şehidi” tabirini kullanmaktadırlar.⁴²²

Doğu’nun geri kalmışlığını filozof olmayışına bağlayan Safa, sadece dindar bir Doğu’nun ileriye gidemeyeceğini belirtmiştir. Safa, Ziya Gökalp ile başlayan milli felsefeyi tamamlamaya çalışmış, milli felsefenin halk tarafından benimsenmesini şiar edinmiştir. Bu yolda en büyük sorumluluğu da Türk gençliğine yüklemiştir.⁴²³

Safa, gerek hastalığı, gerekse maddi zorluklar sebebiyle yükseköğrenimine devam edememiştir. Fakat bu durum onu asla pes ettirmemiş, kendi çabaları ile muazzam bir bilgi ve kültür erişimine ulaşmıştır. 42 yıl boyunca süren yazın hayatına, üç yüze yakın eser sığdırmıştır. Profesörler ya da üst mevkide bulunan insanlarla tartışmaktan asla geri durmamıştır. Safa’nın çok bilinmeyen bir diğeryönü ise fıkra yazarı olmasıdır. Ansiklopedik bir adam olarak tanımlanan Safa’nın komünistlerle tartışma konusunda aşırıya gittiğini düşünenlerde yok değildir.⁴²⁴

Safa’nın ölümünün ardından, O’nu anlatan pek çok yazı kaleme alınmıştır. Bu yazıların toplamda bir kitap kadar olacağı öngörülmektedir.⁴²⁵ Safa’nın ölümü sağ kesimi derinden etkilemişken, sol kesimin gazete ve dergilerine dahi yansımamıştır. Toprak Dergisi, bu durumu kınamış, en azından tek satırla dahi bahsedilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴²⁶ Safa’nın ölümünün ardından yaşanan ilginç bir diğer olay ise Yusuf Ziya Ortaç’ın, Akbaba Dergisi’nde, Safa’yı orak-çekiç kusan bir tip olarak çizmesidir. Ortaç’ın, Safa öldüğünde cenazesine çelenk yolladığı bilindiği için, Toprak Dergisi bu ilginç olayı sayfasına taşımıştır.⁴²⁷

⁴²¹ Hacaloğlu, 1961b: 4.

⁴²² Sofuoğlu, 1961g: 5-6.

⁴²³ Gürbüz, 1961: 14-15.

⁴²⁴ Göksel, 1961c: 7-8.

⁴²⁵ Göksel, 1961c: 7.

⁴²⁶ Okçuoğlu, 1961: 9.

⁴²⁷ Durmuşoğlu, 1961: 10-11.

Safa, bir dönem ise gençlik düşmanı olarak suçlanmıştır. Fakat yakın çevresi O'nun kalemine inandığı milliyetçi gençler için konular bulduğunu ve yazı planlarında yardımcı olduğunu dile getirir. Safa, bu suçlamalara karşı kendi ağzından şu açıklamaları yapmıştır: “Türk düşüncesinde ve sahibinde gençliğe karşı menfi bir vaziyet alış tevehhüm edenler, bu derginin sayılarını dikkatle takip etmemiş ve sahibinin bütün meslek hayatında genç liyakatleri tanımak ve tanıtmak yolunda sarfettiği emekleri unutmuş olanlardır...”⁴²⁸

Safa'nın arkasından çoğu kişi övgü ile bahsederken, sürekli münakaşaya girdiği Çetin Altan ise hem öven hem yeren bir yazı sarf etmiştir. Milliyet Gazetesi'nin 17 Haziran tarihli yazısında Safa için; “Düşünce olarak değilse de, şahıs olarak severdim Peyami Safa'yı.” Demiş devamında ise “Bazan her türlü ölçü ve müsamahayı aşarak, birkaç sabit fikrin etrafında dönenip duran fikirleriyle, sanatçı mizacını hayatı boyunca boş yere düşünür hüviyetine sokmağa uğraşmıştı.” ve “Zekâsı, bilgisi, sezgisi ve kalemindeki maharete rağmen konularını bu alaturka kolaylıklardan nedense kurtarmaya gidemezdi”⁴²⁹ diyerek eleştirmiştir.

Toprak Dergisi'nin de yazar kadrosunda bulunan Safa, dönemin antikomünist ideolojisi ile bütünleşmiş, milli felsefeyi gençliğe aktarmayı şiar edinmiş bir düşünce adamı olarak gerek dergide, gerek diğer milliyetçi basında sevilen ve düşüncelerine yer verilen önemli bir fikir adamıdır.

2.3.3. Dünyadaki Komünizm Faaliyetleri

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra dünya daha farklı bir hale gelmiş ve bu değişen dünyaya ayak uydurulması için yeni bir zihniyetin kabul edilmesi gerektiği konusunda görüşler ortaya atılmıştır. Bazı kesimler greko-latin tipinde bir demokrasiyi,⁴³⁰ bazı kesimler ise troçkist tipte komünizmin kabul edilmesini uygun bulmuştur. Milliyetçiler ise bilimin uzayda kovalanmaya başladığı bu dönemde, bu tarz zihniyetlerin kendilerine uygun

⁴²⁸ Yüksel, 1961: 12-13.

⁴²⁹ Bulur, 1961: 19.

⁴³⁰ Cezmi Türk, derginin 64. sayısında “demokrasi” kavramını açıklamıştır. Türk'e göre demokrasi; bir ülkede aklı ve bilinci yerinde olan bireylerin, eğitim durumları, mülkiyetleri ve fiziksel özellikleri dikkate alınmaksızın eşit haklarla oy kullanarak kurdukları ve yaşadıkları devlet düzenidir. Bireyler kendi hürriyetlerinin sınırlarını bilmeden diğer bireylerin hak ve hürriyetlerini tehlikeye atacak hareketlerde bulunamazlar, bu sebeple devletin atadığı hâkim kararı ile mahkûm olmuş insanların demokrasi istiyoruz demesi hoş karşılanmaz. Demokrasi diğer rejimlere nazaran saygı, sevgi ve sıra gerektirmektedir. Demokrasiyi yürütecek olan, meclistir. Milletvekilleri kendilerine verilen dokunulmazlık hakkını mecliste sataşmak ve kavga çıkarmak için değil, korunmak ve savunmak için kullanılmalıdır. Proletarya diktatörlük, bu hususta ele alındığında demokratik sayılamaz. Bkz. Türk, 1960c: 3, 15. Türk, Greko-latin toplumların demokrasi anlayışlarını tanımlarken ise siyasi tahrikin normal karşılandığını ve kabul edildiğine parmak basmıştır. 1900'lerin başından itibaren bakıldığında, demokrasinin çıkış noktası sayılan Yunanistan, İspanya, İtalya, Fransa ve Güney Amerika'da yaşanan siyasi olaylar, demokrasi konusunda insanları düşündürmektedir. Türk, Türkiye'de demokrasiyi bu şekilde algılayanların kardeşkanı dökmek istediklerini söylemiştir. Bunu yapanları ise “kuduz ihtiraslı siyasetçiler” olarak nitelendirmektedir. Bahsedilen bu kişiler kendilerini sosyalist maskeye gizlediği düşünülen “Kızıl Kurtlar” olarak tabir edilen komünist militanlardır. Bkz. Türk, 1960d: 3.

olmayacağı konusunda hem fikirdi.⁴³¹ Milliyetçilere göre; komünizm insanları örgütlerken isyana teşvik yolunu kullanmasından dolayı zaten yanlış bir ideolojydi. Böyle bir tahrikin huzur ortamından ziyade kargaşaya neden olacağı düşünülmekteydi. Milliyetçiler için önemli olan ise ülkenin bilim ve teknikte ileri adımlar atarak var olma savaşı vermesiydi.

Komünizm, savaştan çıkmış ve adaletsiz servet dağılımına sahip devletlerde daha kolay yayılmıştır. Komünizmin, Türkiye’de yayılmasını engelleyen ise dini hassasiyet olmuş, komünizm benimsenmemiş ve çoğunluk tarafından bir küfür olarak algılanmıştır.⁴³²

Komünizm, SSCB’nin uygulama alanı bulduğu yerlerde zamanla kan döken acımasız bir rejim haline gelmiştir. Komünizme karşı duranların toplu katlinin yanında, milliyetçilerin dikkat çektiği bir diğer husus da, komünizmi yerleştirmek için canla başla çalışan azıllı komünistlerinde kendi bindikleri daldan aşağıya atılması olmuştur. Bu durumun en büyük örnekleri, 1923’te Bolşevik Parti üyesi, Tatar Halk Komiserleri Konseyi Başkanı Galiyev’in; 1925’te Çarlık zamanında yıllarca Sibiry’a da mahkûm kalan azıllı ihtilalci Frunze’nin; 1935’te Stalin’in temizlik operasyonu sırasında en büyük hizmeti sağlayan GPU Şefi meşhur Yagoda’nın; 1938’de Komünist Partisinin meşhur üyelerinden Buharin, Bulanov’un ve Lavrenti Beria’nın temizlik amacıyla iftira atılarak öldürülmesi olmuştur. Rusya dışında, Kremlin’e köle gibi hizmet eden bazı komünistler de aynı kaderi paylaşmışlardır. Bu duruma en güzel örnekler ise 1950’de Çek Komünist Partisi’nde ki temizliğe kurban giden, Partinin resmi organı olan Rude Praro Gazetesi’nin başyazarı Novi ve 1956’da Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Komünist liderlerinden Bagriov Mir Cefer’in üç arkadaşı ile kurşuna dizilmesi olmuştur. Aynı şekilde Macar Dışişleri Bakanı Rajk’ın, yedi arkadaşı ile asılması komünizmin verdiği kendi kurbanlarıdır. Bu katliamların haksız olduğu, Macar Komünist Partisi’nin 1956’da ki şefinin, Rajk ve arkadaşlarının yalancı şahitler ve sahte deliller ile asıldıklarını itiraf etmesi ile kesinlik kazanmıştır. Trajikomik sayılacak bir diğer hususta Stalin’in de ölümünden kısa süre sonra vatan haini ilan edilmesidir.⁴³³ Milliyetçiler, komünistlere, komünizmin bu değişmeyen nankörlük yarasını hatırlatırken pekte haksız sayılmazlar.

1955 yılının sonlarında da dünya basınıni meşgul eden önemli gelişmeler Lenin ile çalışan Balkanlar’da ki komünistlerin de tasfiye edilmesi olmuştur. Bu ünlü komünistler, Bulgaristan’da Petkov, Macaristan’da Nagi, Lehistan’da ki Mikolajezyk ve Romanya’da köylü Partisi önderlerinin yargılanması olmuştur. Lenin’in “İçtimai devrim çağında proletaryanın birliği ancak komünistlerin başka partilere karşı amansız ve merhametsiz

⁴³¹ Türk, 1958f: 3, 19.

⁴³² Meriçgiller, 1957a: 14.

⁴³³ Sançar, 1956ç: 10-12.

mücadelesiyle sağlanabilir"⁴³⁴ sözlerinden komünizmin nasıl bir yol benimsendiği anlaşılır. Lenin'in ölümünden sonra ise güç birkaç adamın eline geçince Abdülkadir İnan'ın komünizmi benzettiği "Asri Moloh"⁴³⁵ sadece demokrat insanların değil, komünistlerinde kanını tatmak istemiştir. Daha Lenin döneminde iken komünizmin bahsettiği cenneti kendilerine getirmeyeceğine inanan en kıdemli komünistlerden Gavril Myyasnikov, Raboçya Grupa (Komünist İşçi Grubu)'yı kurmuştur. Bu grup basın ve söz hürriyeti, köylü çiftçilerin diktatörlere karşı kendi haklarını savunabileceği bir dernek kurmayı amaçlamakta idi. Bu grup kısa sürede imha edilmiş ve sonrasında çıkan Raboçya Oppozitsiya Grupa (Muhafif Amele Grubu) da aynı kaderi yaşayarak, 1933 yılında imha edilmiştir. 1928-1930 arası Lenin ile çalışmış eski komünistlerin sonu Sibiry'a da ki izolator kamplarına kapatılmak olmuştur. 1936'da ünlü komünistlerden Zinovyev, Kemenev, Nikola Buharin, Krenstinski, Rikov, Karahan, Rozenhols gibi pek çoğu öldürülmüştür.⁴³⁶ Komünizmin kan dökücü olduğunu her zaman gündeme getiren milliyetçiler, bu olayları basına taşıyarak, komünizmi savunan tüm insanların sonunun böyle olacağını belirtmişlerdir. Bu katliamların altında Stalin'in acımasızlığının yattığını kabul etmek gerekir. Lenin'den sonra onunla çalışan bütün insanlardan şüphelenen adeta paranoyak bir lider olmuştur.

1956'da SSCB'nin yaptığı Macar Katliamı, Toprak Dergisi'nde ele alınan önemli konulardandır. Budapeşte'de Ekim ayında Macar milleti Sovyetlere karşı durarak, " Biz Hürriyet ve İstiklal isteriz, alçaklar memleketimizden gidin"⁴³⁷ demişler, ama bedelini can vererek ödemişlerdir. Gösteri alanına Macar bayraklı tanklar yaklaşınca Macarlar sevinmiştir ama içinden Sovyet askerleri çıkmış, top ve mitralyözleri ile halkı ateşe vermişlerdir. Macar halkının ölenlerinin içinde komünizm rejimi altında yetişmiş birçok tahsilli gençte yok olup gitmiştir. Toprak dergisinin bu olay karşısında serzenişte bulunduğu asıl kesim ise Türkiye'de yani ülke içinde bulunan komünistlerdir. Komünizmi destekleyenlere: "Ey ülkemizdeki, bu rejime inanan, hizmet eden uşaklar, vatan hainleri. Sizlere soruyorum, soruyoruz, bu alçakça katliam karşısında bu rejime karşı olan inancınız sarsıldı mı? Utanç duyuyor musunuz? Vicdanınızda bir şeyler hissediyor musunuz? Hüsrana uğradınız mı?"⁴³⁸ şeklinde seslenmişlerdir. Antikomünistler komünizmin ne kadar kötü bir rejim olduğunu anlatırken, Toprak Dergisi bunun karşı tarafta tesir etmediğini, insanların kızıl propaganda etkisinde kaldıklarından dolayı böyle davrandıklarına inanıyordu.

⁴³⁴ İnan, 1956: 5.

⁴³⁵ Moloh ya da Moloch, Tevrat'ta geçen ve kendisine çocuk kurban edilen tanrıdır. Bkz. <https://fikirselevrim.blogspot.com/2015/11/cehennem.html?m=1> (erişim tarihi: 20.05.2019)

⁴³⁶ İnan, 1956: 5, 20.

⁴³⁷ Mardim, 1956b: 18.

⁴³⁸ Mardim, 1956b: 18.

1956 Kasım'ından sonra, Batı dünyası Macar halkına hayranlık duyarken, komünizme karşı da nefretle bakmaya başladı. Nitekim Sovyet İhtilali'nin 39. yılında yapılan merasimlere diğer devletler kasıtlı bir şekilde ilgi göstermemişlerdir. Özellikle ABD ve İngiltere'nin bu merasimlere katılmaması önemli bir husustur. Devletlerin yanında, bu katliama kişisel olarak tepki verenler de çıkmıştır. Örneğin, ünlü Fransız siyasetçi Eduart Herriot, Fransız-Sovyet Dostluk Kulübü başkanlığından; İngiliz Komünist Parti Gazetesi Daily Worker'ın yirmi yılı aşkın süredir karikatüristi ise görevinden istifa etmiştir. Bunun yanında, İngiliz Sendika yöneticilerinden Komünist Parti'ye üye olanlar da üyeliklerini bırakmıştır. Komünist Parti üyesi olan ünlü Fransız yazar ve şair Paul Sartre, Macar İhtilali sonrası "Bundan sonra komünistlerle hiçbir ilgim yoktur"⁴³⁹ açıklamasını yapmıştır. İngiltere'nin muhafazakâr milletvekili William Teeling, SSCB sporcularının olimpiyatlara girmemesi için, Avam Kamarası'na emir vermiş, Fransızlar da komünistlerle irtibatların kesilmesini istemiş, hatta Graulthet isimli Fransız şehrinde ki Rusya Caddesi'nin adı Macaristan Caddesi olarak değiştirmiştir. Milletlerarası Hür Sendikalar Teşkilatı, SSCB gemi ve uçaklarını boykot ederken, Endonezya'da ki Sendikalar Birliği'de buna katılmıştır. ABD'li Senatör Hubert Humphrey, ABD işçilerinin Rusya ve uydu devletlerinden gelen gemilerdeki mallarını indirmelerine izin vermemiş, Avusturya Komünist Partisi'ne üye olan işçiler de toplu şekilde üyeliklerini bırakmıştır. Bu küçük boykotlar, zamanla yürüyüş ve karşı harekete dönüşmüş, Fransa'da Komünist Parti organı Humanite basılmış ve yağmalanmış, polis ise bu olaylara müdahale etmemiştir. Fransa'nın on bir şehrinde bulunan Komünist Parti binalarında aynı akıbete uğramıştır. Batı Berlin'de ki Almanlar, Doğu Berlin'e yürümüşler; daha sakin sayılan Danimarka, Hollanda ve İsviçre'de de aynı yürüyüşler olmuş, bazı ülkelerde Sovyet Konsoloslukları basılmıştır.⁴⁴⁰

SSCB, Macar Katliamı'nda ki düşüşünden sonra bile komünizmi yaymak için faaliyetlerini sürdürmüştür. 1958'de Taşkent'te geri kalmış milletleri kalkındırmak amacıyla bir konsey kurmuştur. Sudan, Fas, Cezayir, Mısır, Afganistan ve Pakistan'da ki heyetler ile Taşkent'teki Türkler teması geçirilip komünizmin Asya ve Afrika ülkelerindeki geri kalmış milletlere özellikle Araplara yayılması amaçlanmıştır.⁴⁴¹ 1959 yılında Moskova'da düzenlenen Komünist Yazarlar Kongresi'nde Kruşçev, yazarlara "siz komünizm savaşının topçularısınız" diyerek, üzerlerine düşen vazifenin komünizmi yaymak için yazılar yazmak ve eserler vermek olduğunu yinelemiştir. Komünizmin dünyaya hâkim olma, komünist tek dünya kurma hayali Lenin'den beri bilinen bir ülküdür. II. Dünya savaşı sonrası Batı Bloğu'nun

⁴³⁹ Sançar, 1957d: 3.

⁴⁴⁰ Sançar, 1957d: 3-5.

⁴⁴¹ Türk, 1958a: 3.

tekrar bir savaş çıkmaması için temkinli davranmasını, SSCB kendilerinden korktuklarına bağlamış ve o şekilde basına yansıtmıştır.⁴⁴²

Tüm bu olaylara bakıldığında, komünizmin SSCB’de oturmuyuşunun bir sebebi olarak, komünizmin temelindeki işçi yerine SSCB’de çiftçinin olması gösterilebilir. Komünizmin en zayıf noktası ziraattır. SSCB, köylüden kolektif tarım yapmasını istemiş ve özel mülkiyet hakkını kaldırmıştır. Ama bu durum köylüyü mutlu etmemiş ve direniş haline geçirmiştir. 1917 ihtilalinden sonra 40 yıl geçmesine rağmen komünizmin SSCB’de oturmamasının sebebi bu memnuniyetsizliktir. SSCB, sanayileşmenin arttığı ve kolhozlaştırılan köylerde artan nüfusa karşı üretimi artırma ve şahsi mülkiyeti ortadan kaldırma gibi sorunlar yaşamışlardır. Marks, Lenin ve Stalin’in ortak gayesi sosyalistliği engellemesinden dolayı özel mülkiyet hakkının kaldırılmasıdır.⁴⁴³

Komünizm’in kurucusu Marks, işçi sınıfını devrim için çağırırken onlara prangalarından başka kaybecek bir şeylerinin olmadığını söylemekteydi. Fakat Soğuk Savaş döneminde Rusya, Marks’ın bahsettiği tarzda bir cennet yaratamamış olacak ki Doğu Almanya’da yaşayan insanlar, işlerini, paralarını çoğu zamanda sevdiklerini bırakarak ölüm uğruna Batı Almanya’ya geçmek için çabalamışlardır. Rusya, Doğu Almanya’da halk demokrasisi olduğunu savunsa bile görülen o ki insanlara asıl prangalar bağlayan Doğu Almanya’nın komünizmi olmuştur.⁴⁴⁴ SSCB, Doğu Almanya’da ki tüm kaynakları Rusya topraklarına taşıdığı için, kalanlar için yaşam çekilmez bir hal almıştır.

Komünizmin bu deneyimlerine rağmen, 1959 yılında Türkiye’de kurtuluş yolunun solculuk olduğu ve dünyanın sola kaydığı tartışılmıştır. Bu soruya milliyetçilerden çeşitli cevaplar gelmiştir. Fahri Fındıkoğlu, her devirde sağ ve sol düşüncelerin mevcut olduğunu zaman zaman dozajının değiştiğini belirtmişirken, Türk milliyetçiliğinin sosyal adalete ve iktisadi eyleme yönelmesini, ancak bu şekilde edebi ve kültürel bir milliyetçiliği doğacağını belirtmiştir.⁴⁴⁵

Nihal Atsız, bu urumu sayılar ortaya koyarak cevaplandırmak istemiştir. Demokrasi ile yönetilen ülkelerin seçimlerinde, meclislerine ne kadar komünist üye girdiğini ortaya koyarak, bu düşüncenin hatalı olduğunu savunmuştur. Atsız’ın bir diğer temennisi ise dış Türklere dikkat çeken, yabancı kültürlerin Türk milli yapısına girmesini engelleyecek ve milli

⁴⁴² “Hüseyin Savaşın matbaamızda basılmakta olan Uyan isimli eserinden”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (63): 21.

⁴⁴³ Türk,1959ç: 3.

⁴⁴⁴ Tuna, 1961c: 6.

⁴⁴⁵ “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14.

ümidi ayakta tutacak bir yayın hareketinin olmasıdır. Atsız, komünizm ile mücadelesinde Toprak Dergisi'ni tebrik ederken, daha güçlü olmasını temenni etmiştir.⁴⁴⁶

M. Şakir Ülkütaşır, dünyanın sola kaydığını söyleyenlere kendi açılarından baktıklarını ve bu kimselerin asla ikna edilemeyeceğini belirterek, milliyetçilere seslenmiş ve Türk milliyetçiliğinin daha dinamik olması gerektiğini, dergide Türk kültür ve tarihi hakkında daha çok yazılar yazılması gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁴⁷

Abdülkadir İnan ise evvela sol ne demektir sorusuna cevap vermiştir.⁴⁴⁸ Sol kavramının özel bir kavram olmadığını ve kaygan bir yapıya sahip olduğunu belirten İnan, mutlakıyetçilere göre meşrutiyetçiler, meşrutiyetçilere göre cumhuriyetçiler, Hristiyan demokratlara göre sosyal demokratlar ve sosyal demokratlara göre ise komünistler sol olduğunu ifade etmiştir. İnan, komünizmin temelindeki, sınıf çatışmasına dayalı bir sistemi hatırlatarak, Batı'da kurulan işçi sendikaları sayesinde, işçilerin durumunun komünizmi yaşayan işçilerin durumundan daha iyi bir hale geldiğini örnek olarak sunmuştur. Yani Batı'da çatışma yaratmak isteyen komünistler yerine, meşrutiyetten ayrılmayan ve katliamlara muhalif olan sosyal demokratlar mevcuttur. Doğu ülkelerinde ise geri kalmış milletler Rus ajanların faaliyetleri ile belli dönemler sola kayma eğilimi gösterse de tam anlamıyla gerçekleşmiş bir durum yoktur. Türk milliyetçiliğinin, gençleri yıkıcı ideolojilerden koruyan, köylü ve işçi sınıfının haklarını koruyan bir yapıda olmasını savunan İnan, dergideki genç yazarları da sol kavramını kullanırken dikkatli olmaya çağırmıştır. Gençlerin her önüne gelene sol damgasını yapıştırması İnan'ın rahatsız olduğu bir husustur.⁴⁴⁹

⁴⁴⁶ 1959 temel alınarak, Atsız'ın verdiği sayılar şu şekildedir: 165 kişiden oluşan Avusturya Meclisi'nde son üç seçimde komünist üye sayısı 4 ile 5 arasında gidip gelir; Norveç Meclisi'nin 150 kişilik üyeleri arasında son 4 seçimde komünist üye sayısı 11'den 1'e düşmüştür; İngiliz Meclisi'nde son üç seçimde hiç komünist girememiştir; 489 kişilik Hindistan Meclisi'nde 27 Komünist vardır; 230 kişilik İsveç Meclisi'nde son dört seçimde komünist sayısı 15'ten 6'ya düşmüştür; Danimarka Meclisi'nde son iki seçimde sadece bir tane komünist seçilmiştir; Batı Almanya'da 402 kişilik Alman Meclisi'nde 1949'da 15 kişiyi komünistler oluştururken 53 ve 58 seçimlerde bir tek komünist girememiştir; 467 kişilik Japonya Meclisi'nde 1946'dan itibaren yapılan seçimlerde komünist oranı en fazla 35 olmuş son 4 seçimde ise ya 1 ya da 0 olmuştur; Fransa ise diğer devletlere oranla daha yüksek oranlara sahiptir. İkinci Dünya Savaşı sonrası yapılan seçimlerde sırası ile sayıları 156, 151, 181, 104, 151 ve 10 şeklinde düşmüştür; Amerikan Meclisi'ne hiçbir zaman komünist girememiştir; 200 kişilik Fin Meclisi'ne son beş seçimde komünist girememiş ama bazı taraftarları komünist olan Halkçı Demokrat Parti son seçimde 50 mebus çıkarmıştır; Belçika Meclisinde en fazla 23 olan komünist sayısı son seçimle 7'ye düşmüştür; Kanada Meclisi'ne son 3 seçimde hiç komünist girememiştir; İtalyan Meclisi'nin % 30'unu Komünistler oluşturmaktadır; İzlanda komünistlerin serbest seçimle kazandığı tek ülkedir. Bkz. "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14-15.

⁴⁴⁷ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 15.

⁴⁴⁸ Toprak Dergisi'nin komünist olarak ele aldığı kişiler, kendilerine komünist değil solcu demektirler. Toprak Dergisi için sosyalizm ve komünizm ayrımı pek yoktur, bu duruma asla dikkat etmeyen dergi, bu hususta sürekli eleştiri almıştır. Örneğin Esat Adil, Cami Baykut, Serteller, Aziz Nesin ve Dr. Şefik Hüsnü kendilerini sosyalist olarak isimlendirir. Bu kişiler kurdukları partiye Türkiye'nin ilk sol partisi derken, çıkardıkları gazetelere de sol gazete demişlerdir.

⁴⁴⁹ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 15-16.

Avukat Müstecip Ülküsal ise dünyanın sola kaymasından kasıt komünizm ise buna inanmanın imkânı olmadığını ifade eder. Zira Ülküsal, Rusya'nın uyguladığı komünizmin insanları serbest, mutlu ve yaşama haklarının kısıtlanmadığı değil, aksine insanları insan yapan özelliklerinden yani merhamet, şefkat ve vicdan hürriyetinden uzaklaştırıp köle ve robot haline getirdiğini savunmaktadır. Bu anlamda dış Türkleri hatırlatan Ülküsal, komünizmin asla mutluluk getirmediğini, komünizme karşı tüm dünyanın birlik içinde mücadele etmesi gerektiğini temenni etmiştir. Ülküsal, dünyanın sola kaydığı söylentisinin çıkmasını ise komünizmin propagandası saymaktadır.⁴⁵⁰

Peyami Safa ise dünyanın sola kaydığının bir delili olmadığını aksine dünyada sağ partilerin kazandığını ve edebiyatta da solcu olmayanların tercih edildiğini belirtir. Edebiyat ödülünün Boris Leonidoviç Pasternak'a verilmesini buna bağlar. Pasternak, rus asıllı olmasına rağmen SSCB'nin kültür politikasına karşı durmuş ve ülkesinde şiirleri yasaklanmış bir şairdir. Safa, komünizmin itibar kaybetmesini SSCB'nin 40 yıldır yaşattıklarına bağlamaktadır. Safa'nın bir diğer eleştirisi'de Türk milliyetçiliğinin dünyaya açılması yönünde olmuştur. Kapılarını dünyaya kapatmış, dar bir milliyetçilik anlayışının dünyada yer bulamayacağını ifade etmiştir.⁴⁵¹

Zeki Velidi Togan ve Veli KayumKhan ise dünyada sola kayma olduğunu kabul ederler. Fakat Togan bunun iki yönlü bir yönelme olduğunun altını çizer. Birincisi özgürlüklerini kaybeden insanların batının kapitalist zihniyetinde olan kral ve eşraftan kurtulmak için alt tabakaya yanaşarak orta sınıfa yükselme çabası olarak bir yönelmedir. İkincisi ise Rusya komünistliğidir. Bunun tam manasıyla bir Rus milli emperyalizmi olduğunu düşünen Togan, bu durumun zamanla ortadan kalkacağını savunur.⁴⁵²

Yazarların fikirlerinden, dünyada siyasi açıdan değil ama sosyal açıdan bir sola kayma olduğunu söyleyebiliriz. Batı, sosyal demokrat olma yolunda gelişmektedir fakat bu sosyalizm değildir. Sol dediğimiz kesim çıkış noktasından itibaren sosyal devlet olma amacını korurken, sağ kesim ise düzeni devam ettirme eğilimindedir. Bu sebeple zihniyet anlamında ele alırsak evet dünya sola kaymaktadır. Ama siyasi olarak ele alırsak ve solculuğu sadece komünizm ile sınırlandırırsak dünya sola kaymamaktadır. Sağ ve sol kavramları sadece siyasi temelde ele alınmamalıdır. Durulan noktaya göre, sağın sağı veya solun solu oluşmaktadır. Tıpkı muhafazakârlığın ve faşizmin sağ olması ama derecelerinin farklı olması ya da sosyalizm ve komünizmin sol olması ama derecelerinin farklı olması gibi. Bu sebeple Abdülkadir İnan'ın yaptığı sol tanımını çok doğrudur.

⁴⁵⁰ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 16-17.

⁴⁵¹ "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 18.

⁴⁵² "Türk Milliyetçileri Diyorlar ki". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 18-19.

Bu sebeple, Behçet Kemal Çağlar'ın, dünyanın sola kaymasını sömürülmenin önlenmesi için, hür ve ileri düşüncenin harekete geçmesi olarak tanımlaması normaldir. Kendilerinin halkçı ve milliyetçi olarak bu yolu benimsediklerini belirten Çağlar; “ Milliyeti <<Atatürkçü>> geçinen komünistlerinde <<!Ananeci>> geçinen yobazlarında sömürmesine imkân vermemeliyiz.”⁴⁵³ sözleriyle, fikrini ortaya koymaktadır. Çağlar, Toprak Dergisi'ni Forum ve Varlık dergilerini çıkaranlara milliyet düşmanı demelerinden dolayı eleştirir. Bu yolla milliyetçi ve Atatürkçülerin birbirine düştüğünü hatırlatarak, daha yerinde ithamlar yapmalarını rica etmiştir.⁴⁵⁴

Doç. Faruk K. Timurtaş ise her ülkede komünistlerin karşısına en iyi rakip olarak daima sosyalist partilerin çıkmasına dikkat çeker. Timurtaş'a göre; sosyalistler, toplumsal yardımın devlet eliyle yapılmasını, her konuda sosyal sigortaların tesisini ve her yönden vatandaşın istikbalini temin etme amacıyla oldukları için komünistlerin elinden kozlarını almıştır.⁴⁵⁵

Cemal Oğuz Öcal, İzzettin Şadan, Raif Karadağ ve M. Sadık Aran gibi sola siyasi anlamda bakanlar bunun gerçek dışı olduğunu savunurlar.⁴⁵⁶

Sağ ve sol kesimin çarpışması derginin çıktığı dönemlerde hiç durulmamıştır. Bazı kesimler, Milliyetçiler için Türk milletini parçalamaya çalıştıklarını, her önlerine gelenlere komünist dediklerini ve aşırı ırkçı olduklarını söylemesi dergi yazarlarından İmdat Akmermer'i aşırı sinirlendirmiş ve dergide bu kişilere meydan okumuştur. Bunu yapan kimselerin komünistler ve masonlar olduklarını belirten Akmermer, haksız yere bir kimseye komünist dediklerini kanıtlamaları halinde milliyetçilerin Toprak Dergisi'nde yalancı ve iftiracı olduklarını ilan edeceğini yazmıştır.⁴⁵⁷

Toprak dergisi genel olarak komünistleri eleştirmektedir fakat bazen kendilerine yapılan “Örümcek kafalı, yobaz, mürteci, gerici” gibi ithamlar karşısında kendilerini tutamayıp karşı gruba “beyinsiz mahlûklar, sersem” gibi ithamlarda bulunmuşlardır.⁴⁵⁸ Toprak yazarlarının sürekli olarak komünizmi suçlaması, onun maskeli bir canavar olduğunu tekrar etmesi dergide bıkkınlık verecek şekilde tekrarlanmaktadır. Her yazı birbirine benzemektedir.⁴⁵⁹

⁴⁵³ “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 19.

⁴⁵⁴ “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 19-20.

⁴⁵⁵ “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 21.

⁴⁵⁶ “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 20-22.

⁴⁵⁷ Akmermer, 1961ç:16-17.

⁴⁵⁸ Akmermer, 1961a: 17.

⁴⁵⁹ Bu anlamada karşı tarafa hakaret dolu yazılar kaleme alan, dergideki en belirgin yazar İmdat Akmermer'dir. Bu uslupla yazdığı bir yazısı için Bkz. Akmermer, 1961b: 16.

Toprak Dergisi, komünizmin yıkıcı bir ideoloji olduğunu her zaman dile getirmekle beraber, Dünya'daki etkilerini de sayfalarına taşıyarak, kanıt oluşturmuşlardır. Ama yine de derginin en çok eleştirildiği nokta çoğu karşıt kişiye yerli yersiz komünist ya da solcu ithamında bulunması olmuştur. Derginin daha bilimsel olmasını isteyen milliyetçiler, derginin bu tutumundan dolayı haklı görülebilir. Zira yersiz ithamlar Çağlar'ın dediği gibi ortak paydada toplanacak insanları birbirine düşman edebilir.

2.3.4. Derginin Komünistlik ile İtham Ettiği Kişiler

Toprak Dergisi, antikomünist felsefesi gereği sosyalist ve komünist avına çıkmıştır diyebiliriz. Derginin en büyük hatası olarak görülen nokta ise karşıt saydığı herkesi ayırt etmeden komünist olarak itham etmesi ve vatan haini saymasıydı. Bu nedenden dolayı çokça eleştiri alan dergi, bu tutumundan asla vazgeçmemiş, kendini düzeltme yoluna başvurmamıştır. Bu anlayış çerçevesinde Toprak Dergisi'nde ele alınan komünistlik ile suçlanmış kişileri ele alacağız.

2.3.4.1. Türkiye'deki Komünistler

Sanat ve Edebiyat Camiası

Türkiye'de komünizm denince akla gelen ilk şair, şüphesiz Nazım Hikmet'tir. Milliyetçilerin, Türkiye'de komünizmi yamak ve benimsetmek için edebiyatı kullanıyorlar dediği iki isim vardır. Bunlar: Nazım Hikmet ve Sabahattin Ali'dir. Nazım Hikmet tasvirlerde "Büyük Şair" olarak geçerken, Sabahattin Ali İse "Türklerin Dostoyevskisi" hikâyeci ve romancı olarak geçer. Toprak Dergisi ise Hikmet ve Ali için "şişirme şöhret" tanımını kullanır. Milliyetçilerin gözünde Hikmet'in şiir yeteneği olduğu kabul edilir fakat Moskova'ya gittikten sonra komünizme hizmet etmeğe başlamasıyla bu işin tehlikeli bir hale geldiği düşünülmektedir.⁴⁶⁰

Hikmet'in, milliyetçiler tarafından ilk eleştirildiği husus Anadolu'da Kurtuluş Savaşı verilirken, Rusya'ya giderek Moskova Üniversitesi'ne giderek Siyasal Bilgiler eğitimi alması olmuştur. Hikmet, bu dönemden sonrasında ise tam bir komünist propagandacı olmuştur. "835 Satır" isimli şiir kitabını çıkarması ve Budapeşte radyosundan Stalin'e mersiye okumak gibi icraatlar ile bunu perçinlemiştir.⁴⁶¹

Hikmet, Moskova'ya gidip eğitim aldığı sıralarda düşüncesi değişmeye başlamış ve bu değişimi şiirlerinde bariz bir şekilde göstermiştir. Moskova'da halkın proletarya ve diğerleri

⁴⁶⁰ Sançar, 1955a: 5, 20.

⁴⁶¹ Sançar, 1956e: 12.

olarak ikiye bölündüğünü gören yazar 1923 yılında yazdığı “Şair” isimli şiirinde bunu işlemiştir.⁴⁶² Hikmet’in bahsedilen şiiri şu şekildedir:

100 metreden
 Çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözün
 Elbette gördü
 İki ayaklıların
 İkiye ayrıldığını
 Sen
 Benim
 Hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan
 Cebime sok
 Kafanı
 Orda
 Aydınlığı okuyan kara ekmek
 Sana doğruyu söyler...⁴⁶³

Geçen süreçte, Marks, Engels ve Lenin’i okuyan şair, 1929 yılında Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi tarafından yayınlanan 835 Satır isimli ilk şiir kitabı ile güneş betimlemesini çok kullanmaya başlamıştır. Milliyetçiler, 1929 yılında bunun kızıl komünizm propagandası olduğunun anlaşılmadığını belirtir. Bir diğer önemli husus ise milliyetçilerin hassas olduğu Allah ve din kavramlarının, Hikmet tarafından alaycı bir dille kullanılmasıdır. Özel isimlerden Lenin, Marks, Engels ve Maksim Gorki gibi isimleri büyük harfle yazan Hikmet, Allah ismini her zaman küçük harflerle yazmıştır.⁴⁶⁴ En çok eleştiri alan 835 Satır isimli şiir kitabından bir şiir bu duruma örnek verilecek olursa:

Behey
 Berkley!
 Behey meyhane kızlarının kara cübbeli kavalyesi,
 Kırılın şövalyesi,
 Sermayenin altın sesi
 Ve allahın peskoposu!

⁴⁶² Sançar, 1956g: 11.

⁴⁶³ Sançar, 1956g: 12.

⁴⁶⁴ Sançar, 1956g: 13.

Behey
 Berkley!
 Behey bir karış boyuna bakmadan
 Karpatları inkâr eden cüce!
 Ahrete gittiysen eğer
 Oradan bir taç gönder
 Süslemek için allahın kafasını!

 Binip allahının sırtına
 Soldan geri kaçıyorsun!⁴⁶⁵

Nazım Hikmet, O’nu destekleyenler tarafından halkın adamı sayılmıştır. Atsız, ise onun gerçekte bir halkçı olmadığını söyleyerek onun için “domuzuna proleterlik sattığı halde bayağı bir burjuva hayatı yaşamıştır”⁴⁶⁶ demektedir. O’nu hayatının belli bir döneminde yakından tanıdığını söyleyen Nejdet Sançar ise Nazım Hikmet ile ilgili anılarını şu şekilde dile getirir:

İstanbul Erkek Lisesinde okuduğum yıllarda, Kadıköyünde Süreyya Sinemasının arkasındaki Canan Sokağında otururduk. Nazım Hikmet’in evi de sinemanın yan tarafına düşen bir sokakta idi. Bugünkü gibi gözlerimin önündedir. O, şimdi yılını hatırlayamadığım bir yazın birçok günlerinin erken saatlerinde, arkasında boyunbağısız bir gömlek üzerine giyilmiş eskice bir ceket, saçları karışık bir halde –yani bir işçi kılığında!- elindeki içine peynir sıkıştırılmış veya zeytin konmuş ekmeği ısıra ısıra her gün evimizin önünden geçirdi. Fakat Süreyya sinemasına devam edenler, aynı adamı, saçları taraktan geçmiş ve arkasında burjuva misali (!) elbiseler olduğu halde babasının locasında sık sık görürlerdi. Yani gündüz <<domuzuna proleter>>lik satan Nazım Hikmet, gece <<bayağı burjuva>> olurdu.⁴⁶⁷

Hikmet hapse girdiğinde onu kurtarmak için kampanya başlatanlar ise dergi tarafından eleştirilir.

Hikmet, 1950 yılında yani Türkiye’de hükümet değişikliği olduğu sıralarda bir açlık grevi yapmıştır. Bu süreçte Türkiye’deki aydın kesimin bir kısmı, Hikmet’e ithafen bir mektup yazmışlardır. Mektup şu şekildedir:

⁴⁶⁵ Sançar, 1956g: 14.

⁴⁶⁶ Sançar, 1956f: 10.

⁴⁶⁷ Sançar, 1956f: 10-11, 19-20, 22.

“İktidar değiştiği için bugün haklı talebinizle ilgilenecek sorumlu makam henüz fiilen teşekkül etmemiştir. Yeni iktidar kuruluncaya kadar ve bu hususta durum aydınlanıncaya kadar açlık grevine fasıla vermenizi ısrarla rica ediyoruz”.⁴⁶⁸

Bu mektubu yazanlar; Mümtaz Faik Fenik, Niyazi Ağırnaslı, Oktay Rifat, Behçet Kamay, Ferit Alnar, Ayhan Alnar, Melih CevdetAnday, İsmail Hakkı Balamir, Bedri Rahmi, Cevdet Kudret, C. Sıtkı Tarancı, Vasfi Raşid Sevig, Adnan Saygun, Hüseyin Cahit Özen, Asım Ruacan, Ahmet Cevat Emre, Kemal Narin, Sadun Aren, Ahmet Evintan, Nazım Kamil Bayur, Güzin Dino, Ulvi Uraz ve Vala Nurettin’dir. Bunun yanı sıra Hikmet’in affı için meclise başvuran pek çok sayıda milletvekili, akademisyen, gazeteci, sanatçı ve serbest meslek ile uğraşan bir topluluk da mevcuttur. Bu kişilerin rica yazısı ise şu şekildedir:

“Biz aşağıda imzaları bulunan Türk aydınları şair Nazım Hikmetin bir an evvel serbest bırakılmasını sizden ve yüksek Meclisin asil vicdanından bekliyoruz. Bu hareketimizle bütün Türk aydınlarının arzu ve temennilerine tercüman olduğumuza eminiz.”⁴⁶⁹

Hikmet’in affedilmesi için ilk adımı, Vatan Gazetesi’nden Ahmet Emin Yalman atmıştır. Bu durumun adli hata olduğunu dillendiren Yalman, bu konu hakkında hukuki bir araştırma yapan Avukat Mehmet Ali Sebük’ün yazı dizisine, Vatan Gazetesi’nde yer vermiştir. Bu devirde hükümet olan CHP bu konu hakkında mecliste sunduğu önergeyi kabul ettirmiş ama tam Hikmet çıkacağı zaman, karardan vazgeçilmiştir. Zira solculuk suçlaması ile tutuklanan bir şairin salınması seçim öncesi muhalefet açısından bir koz olarak kullanılabilirdi. Bu olay sonrası Hikmet, açlık grevine girmiş sonrasında durumu kötüleşmiş ve cezaevi arkadaşı Mehmet Ali Aybar’ın ikna etmesiyle bu grevden vazgeçmiştir. Bu grev sonrası Çicek Palas’ta toplanan gençler ve aydın kesimden bazı kişiler, Hikmet’in salınması için toplantı yaparken, milliyetçi gençler bu alanı basmış ve polisin görmezden gelmesi ile toplananları dövmüşlerdir.⁴⁷⁰

Hikmet, hapisanedeki 13 yılından sonra 1950 yılında ancak genel af ile beraber özgür olmuştur. Fakat çıktığında pek parlak bir ortam onu beklemiyordu. Polis her daim O’nu gözetlemekteydi ve iş bulması ancak dostlarının aracılığı sayesinde olmuştu. Hikmet içerdeyken öldürülmeye çalışılmıştı ve çıkınca onun bir komplo ile ortadan kaldırılacağı haberleri ortada dolanmaktaydı. Keza Sabahattin Ali’nin ölümü Hikmet’i daha da korkutmuş olmalıydı. Bu soru işaretleri devam ederken önceden çürüğe ayrılan Hikmet’in 1951 yılında tekrar askerliğe çağırılması bir kumpas olarak görülmüş ve kendisi akrabası Refik Erduran’ın motoru ile İstanbul Boğazı’ndan kaçarak Moskova’ya geçmiştir. Bu olaydan sonra bütün

⁴⁶⁸ “Tanin yakıldı-Nazım H. Azizi müdafaa ediyor- Gafiller listesi”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 4, 22.

⁴⁶⁹ “Tanin yakıldı-Nazım H. Azizi müdafaa ediyor- Gafiller listesi”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 4, 22.

⁴⁷⁰ Çavdar, 2004: 27-28.

gazeteler Hikmet'in bir vatan haini olduğunu kaleme almışlardır. 1951'in Temmuz ayında ise Nazım Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkarılmıştır.⁴⁷¹ Hikmet, yaşayışı ve söylemleri ile Komünist olduğunu kabul etmiştir. O'nun komünist olması ülkede bir bölücülük yaratır mıydı ya da komünist olduğu için öldürülmeli miydi günümüz açısından baktığımızda makul karşılanmayabilir. Dönemin şartlarında ülkede komünizmi savunan bir bireyin serbest olarak faaliyette bulunması, Türkiye'nin dış politikada başını ağrıtabilirdi. Ama ölüm korkusu karşısında Hikmet'in ülkeyi terk etmesi çok olası bir sonuçtur.

Hikmet, Türkiye'den kaçtıktan sonra komünizm adına çalışmış ve her yaptığı Toprak Dergisi tarafından okuyuculara aktarılmıştır. Toprak Dergisi'ne göre Rusya'ya kaçan Hikmet, Moskova'dan görev alarak Bulgaristan Türkleri arasında komünizm propagandası yapmıştır. Bu durum Hikmet'in kurtarılması için çalışan kesim için büyük bir leke oluşturmuştur. Hikmet ile ilgili alınan bir diğer haber ise Bulgaristan'a kaçan üç Türk muharrir ile birlikte Kıbrıs'a gitmeye hazırlandığıdır. Lefkoşa'da çıkan Yeni Demokrat-Neos Demokratis gazetesinde Nazım Hikmet ile ilgili beyanların artması buna delil sayılmaktadır.⁴⁷² Fakat bilindiği üzere Nazım Hikmet Kıbrıs'a gitmemiştir.

Hikmet'in Türkiye'den kaçışının ardından Milliyetçiler, O'nun serbest kalması için çalışan kişilerin üzerine gitmişlerdir. Bunların başında Ahmet Emin Yalman, Esat Adil Müstecenaplıoğlu gibi isimler gelecektir. Hatta Müstecenaplıoğlu'nun, Hikmet'in salınması için yazdığı makaleler Toprak Dergisi'nde yayınlanacaktır.⁴⁷³

1955 yılında, SSCB edebiyat ve sanat mecmuası "Literaturnaya Gazetesi" Moskova'nın sanat sarayında Hikmet adına bir organizasyon düzenlemişlerdir. Hikmet'in hayat hikâyesinin anlatıldığı film ile başlayan organizasyon, şiirlerinden kesitler ve Tuhaf Adam isimli piyes ile son bulmuştur. Bu organizasyona Hikmet bizzat katılmıştır.⁴⁷⁴

1956 yılının sonlarında alınan bir habere göre Bulgaristan'da bulunan Nazım Hikmet, Türk kasabalarında "Demokrat Büro" kurarak, kitaplar yayınlarak Türkiye aleyhinde propagandalar yapmıştır. Varlık Dergisi'nde yazan Fahri Erinç, Hikmet'in şiirlerini Zoya⁴⁷⁵ isminde bir kitapta toplamış ve bu kitabın kasaba ve köylerde yayılması için çok uğraşmıştır. 1952 yılında ise Erinç de Bulgaristan'a kaçmıştır. 1956 yılında, Hikmet'in eserlerinin ülkeye girişi mahkeme kararı ile yasaklandığı halde, "Üç Barış Türküsü" ve "Şiirler" isimli eserleri ülkeye posta yoluyla sokulmaya çalışılmış ama başarısız olunmuştur. Darendelioğlu, Hikmet'in komünist olmadığını savunanların yanında, daha büyük acizliğe sahip olanların

⁴⁷¹ Çavdar, 2004: 28-29.

⁴⁷² "Topraktan Haberler". (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9). 18.

⁴⁷³ Darendelioğlu, 1955d: 14-15.

⁴⁷⁴ "Moskovada Nazım Hikmet için jübile yapılmış". (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (19): 1.

⁴⁷⁵ Bkz. Ek 5.

O'nun büyük Sanatkâr olduğunu savunanlar olduğunu ifade etmiştir.⁴⁷⁶ Burada okların yöneldiği isimler: Falih Rıfkı, Nadir Nadi, Selim Ragıp, Yaşar Nabi ve Hilmi Ziya Ülken, Baki Süha Ediboğlu, Naci Sadullah, Samim Kocagöz, Firüzan Hüsrev Tökin, Oktay Akbal, Orhan Veli, Cahit Sıtkı Tarancı, Halide Edip Adıvar, Nurullah Ataç, Vedat Nedim Tör, Yaşar Nabi, VANU (Vala Nurettin), Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Kerim Sadi'dir.⁴⁷⁷

1959 yılında, Irak Hükümeti'nin yayın organı olan The Iraq Times isimli gazete 1959 ortalarında toplanan Kızıl Barış Kongresi'ni haber yapmıştır. Bu habere göre Bağdat'ta toplanan kongrede, Türkiye adına Hikmet'in mektubu okunmuştur. Hastalığı dolayısıyla bu kongreye katılamadığını belirten Hikmet, Irak'ın emperyalizme karşı savaşında hep yanında olduğunu bildirmiştir. Memleketini emperyalistlere satmakla itham ettiği Nuri Sait'in dostu olan Iraklılar dışında ki tüm Iraklılara saygısını sunmuştur.⁴⁷⁸

Dergide, Hikmet'ten son haber 1960 yılında yayınlanmıştır. 22 Temmuz 1960 yılında Batı Almanya'nın Hamburg kentinde çıkan Die Zeit Gazetesi'nde 1960 Askeri Müdahalesi ve Cemal Gürsel'e yer verilmiştir. Gürsel'in faaliyetleri ve Rusya'nın yardım teklifinin kabul edilmediği yazılan gazetede, Hikmet'in bir Yunanlı gazeteciye verdiği beyanatta yayınlanmıştır. Bu beyanatını "Bizim Radyo" isimli komünist radyoya vermiştir. Hikmet Askeri Müdahale sonrası Türk halkına şunları söylemiştir: "Beylerden, ağalardan, çiftlik sahiplerinden (büyük malikâne sahiplerinden!) kendinizi kurtarınız! Kurtulunuz ve istediğiniz şekilde partiler kurunuz! Sosyalist fikirleri gerçekleştirmek için çalışınız".⁴⁷⁹

Hikmet yaşamının sonuna kadar komünizmin ateşli bir savunucusu olmuştur. Fakat ne Türkiye'de ne de dünya da komünizm adına kalıcı bir başarı elde edememiştir. Sebahattin Ali ise Dergide uzun uzadıya ele alınmamıştır. Daha çok çıkardığı Dergiler vasıtası ile konu olmuştur. Ali, milliyetçilerin komünizmi yaymak için çıkarıldığını söylediği, Zincirli Hürriyet, Görüşler, Gün ve Yürüyüş dergilerinde yazmıştır.

Dergide komünist olarak itham edilen bir diğer kişi Aziz Nesin'dir. Nesin, Türkiye'de sosyalist olduğunu açıkça ifade eden yazarlardandır. Nesin'in sol cenahta yer alması milliyetçilerin O'na cephe alması için gerekli malzemeyi oluşturmaktaydı. Bunun yanı sıra

⁴⁷⁶ Nazım Hikmet'in en büyük şair olduğu düşüncesi, sağ kesim tarafından kabul görmeyen hatta ciddi eleştiriler alan bir durumdur. Nejdet Sançar onun gelecek vadeden bir şair iken, sonradan bir propagandacıya dönüştüğünü belirtir. Hikmet'e övgüler bazılarına göre bir moda uyuş evresidir. Zira Sançar İsmail Habib Sevük'e neden Hikmet'i övdüğünü sorunca, "Nazım Hikmet, yıllarca devam ettirilen bir propaganda ile, iğretide olsa, Türk şiir tahtına oturtulmuş bir adamdır. Bugünkü şartlar altında onu bu tahttan indirmek kolay değildir" cevabını vermiştir. Bkz. Sançar, 1956e: 10-11.

⁴⁷⁷ Darendelioğlu, 1956i: 15-17.

⁴⁷⁸ Yanbeğ, 1959: 6.

⁴⁷⁹ "Nazım Hikmet Gene Ürüdü". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (69): 20.

Toprak Dergisi'nin sahibi olan Darendelioğlu ile Nesin arasındaki şiddetli kavgalar ve davalık olma durumları, Nesin'in dergide daha çok anılmasına neden olmuştur.

Dergide Nesin'in kim olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Toprak Dergisi'ne göre: Nesin, yazım hayatına Yedi Gün'de başlamıştır. Sabahattin Ali'nin yetiştirdiği Nesin, sonrasında Markopaşa'da yazmaya başlamıştır. Sabahattin Ali'nin öldürülmesinden sonra Rıfat Ilgaz ile yoluna devam etmiştir. 1948 yılında 3 ay Bursa'da örfi idari sürgün yiyen Nesin, kendi gazetesi olmadığı dönemlerde Görüşler, Ses ve Gün dergilerinde yazılar yazmıştır. Onun bir özelliği de ne olduğunu gizlememesidir. Bursa sürgününden sonra yazdığı Başdan Gazetesi'nde "İlk defa soldan bir ses Baştan da duyuldu. Bu gazete bilindiği gibi Marksist KÜLTÜRÜN halk tabakası arasına yayılması için çıkarılmaktadır."⁴⁸⁰ yazmıştır. Bu gazete kapatıldıktan sonra gazetenin başına "Yeni" ibaresi eklenerek çıkarılan Yeni Baştan Gazetesi'nde alalen marksizm propagandası yapılmıştır. 4 yılını cezaevlerinde geçiren Aziz Nesin için hazırlanan bilirkişi raporunda Yeni Baştan Gazetesi için "Leninizm ile ikbal edilmiş bir Marksizm propagandası bulunduğu kanidir."⁴⁸¹ ibaresi vardır. Nesin'in nizamı devirmeye çalıştığı yazılmıştır. Bu raporda bilirkişi olanlar; Ceza Hukuk ve Ceza Usul Hukuk Doçenti Dr. Sahir Erman ve Umumi Amme Hukuku Doçenti Dr. Tarık Zafer Tunaya'dır.⁴⁸²

Nesin'in 1958'de çıkan "Bir Sürgünün Hatıraları" adlı eseri, kendi hayatını aktardığı bir eserdir. Genel bir çerçeve çizilecek olursa eserde Aziz Nesin'in tutuklanması, serbest kaldıktan sonra ise Bursa'ya sürgün edilişi anlatılmaktadır.⁴⁸³ Milliyetçiler, bu kitabın hükümete karşı kin duyacak bireyler doğuracağından çekindiklerini ifade ederler. Milliyetçiler bu kitabı yazan Nesin'in ilk amacının kendi propagandasını yapmak, ikinci amacının ise ideolojisinin propagandasını yapmak olduğunu savunurlar. Eserin önsözünde geçen "<<Üzerinde yaşayanların hepsinin güldükleri, gülüşükleri bir dünyaya içimde sonsuz bir özlem var. Ömrümü kendi gücümce böyle bir işe harcamaktan sevinç duyuyorum.>>"⁴⁸⁴ sözlerinde bahsedilen dünyanın komünist yaşam olduğunu iddia ederler. Toprak yazarları, Nesin'in bu sözlerine cevap olarak "Böyle bir dünya neresidir?" Macaristan ve Budapeşte'ye komünizmin yaşattıkları unutulmamalıdır şeklinde bir yanıt vermişlerdir. Türkiye'den daha iyi durumda olan tek yerin cennet olduğunu düşünen milliyetçiler, Nesin'e Allah'a

⁴⁸⁰ Darendelioğlu, 1958a: 11.

⁴⁸¹ Darendelioğlu, 1958a: 12.

⁴⁸² Darendelioğlu, 1958a: 11-13.

⁴⁸³ Bursa'da kaldığı dönemde bir komiser, Aziz Nesin için "yazık olmuş beyin" ifadesini kullanmıştır. Bu durumun nedeni Nesin'in din hakkındaki görüşleridir. Zira onun "<<Ulan Hızır, ulan Hızır neredesin?>>" şeklinde ki ifadeleri bu konuda hassas olanlar için, çok saygısızca karşılanmıştır. Bkz. Demirel, 1958: 7.

⁴⁸⁴ Demirel, 1958: 7.

inanmadığı için cenneti de göremeyeceğini yazmışlardır.⁴⁸⁵ Bu söz düelloları aslında durumun vahametini ve ne kadar alçaldığını görmemiz açısından yeterlidir.

Nesin ve Darendelioğlu'nun asıl kavga dönemini başlatan ve davalık olmalarına yol açan olay ise Nesin'in 21.01.1959 tarihli Akşam Gazetesi'nde çıkan "sahtecilik" başlıklı yazısında Darendelioğlu'na bazı ithamlarda bulunması ile başlamıştır. Nesin, aslında bu yazısını, Peyami Safa'ya cevap vermek için kaleme almıştır. Nesin İlk olarak Darendelioğlu'nun kendi ile ilgili yazdıklarını bir devlet dairesinden temin ettiğini belirtmiştir. Darendelioğlu ise buna gerek olmadığını kendisinin geçmişinin herkesçe bilindiğini beyan etmiştir. İkinci durum ise Aziz Nesin'in kendisi ile ilgili yazı yazarlardan birinin babasının, dosyaların gizli tutulması gereken bir dairede memur olduğunu ve bu sayede en özel bilgilerine ulaşıldığını iddia etmesidir. Darendelioğlu ise bahsedilen yazıların kendisi ve İrfan Açıkel tarafından yazıldığını belirterek, kendi babasının hiçbir zaman memurluk yapmamış ve 5 yıl önce Adana'da vefat etmiş olduğunu; İrfan Açıkel'in babasının ise bir öğretmen olduğunu açıklamıştır. En can alıcı üçüncü husus ise Nesin'in, Toprak Dergisi'ni hükümetten aldığı kâğıdı karaborsada sattığını iddia ettiği suçlamasıdır. Darendelioğlu, sabık iktidar döneminde yıllık 550 kilo kâğıt aldıklarını belirterek, asıl Nesin'in kurduğu Düşün Yayınevi'nin 35 kuruşa mal ettiği kitapları 2,5 liradan satmasının karaborsacılık olduğunu ortaya atması ile alevlenmiştir.⁴⁸⁶ Darendelioğlu, ihtiyaçlarının üçte biri kadar kendilerine kâğıt verildiğini bildirerek, Nesin'i bu suçlamalarından dolayı mahkemeye vermiştir. Nesin'e ispat hakkı tanınmıştır.⁴⁸⁷

Darendelioğlu-Nesin Davası'nda, Darendelioğlu 13 Şubat 1959'da ifade vermiş, ilk duruşma 11 Mart'ta yapılmıştır.⁴⁸⁸ Darendelioğlu ve Nesin davasının sonunda, Nesin suçsuz bulunmuş ve beraat etmiştir.⁴⁸⁹ Bu davanın Darendelioğlu aleyhine sonuçlanması, ileride olacak 27 Mayıs Askeri müdahalesi sonrası Toprak Dergisi'nin Menderes'i suçlamasında kullanacağı bir etken olacaktır.

Darendelioğlu ve Nesin arasında bir diğer kavga ise "Solcu Hocalar Meselesi" yüzünden olacaktır. Nesin 1961 yılında Sözcü Dergisi'nde bu hocalara arka çıkmış ve kamunun da bu yapıları unutmayacağını belirtmiştir. Nesin'in bu hocaları savunma gerekçelerinden biri de hocaların Fransa'ya gidip, Rusya'yı tercih etmemesidir. Nesin'e göre eğer hocalar komünist olsalardı, Rusya'ya gitmeleri gerekirdi. Toprak Dergisi bu hususta Pertev Naili Boratav'ın Fransa'ya gitmesini örnek vermektedir. Darendelioğlu ise bu

⁴⁸⁵ Demirel, 1958: 7.

⁴⁸⁶ Darendelioğlu, 1961f: 21.

⁴⁸⁷ Darendelioğlu, 1959a: 20.

⁴⁸⁸ "Topraktan Haberler". (1959a). *Toprak Dergisi*, 5 (52): 24.

⁴⁸⁹ "Demokrasi Dendi Şereflerimiz Çiğnendi ve Ayraten Solcular Listemiz". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.

savunmaya karşı Fransa’da komünizmin yasak olmadığını hatırlatıp ayrıca Boratav’ın Rusça değil Fransızca bilmesinden dolayı Fransa’yı tercih ettiğini savunmuştur. Ayrıca Nazım Hikmet’in de ilk olarak Fransa’ya kaçtığını Nesin’e hatırlatmıştır.⁴⁹⁰

Bu kavgalar devam ederken 1960 Askeri Müdahalesi’nden sonra Nesin, komünist propaganda yapmak suçundan tekrar tutuklanmıştır. 18 Mayıs 1961 yılında Tanin⁴⁹¹ Gazetesi’nde yazarken tutuklanan Nesin, kısa bir süre sonra Naci Şensoy ve ekibinin verdiği bilirkişi raporuna göre yazılarında Komünist propaganda yapmadığı gerekçesiyle salınmıştır. Tabi milliyetçiler bu durumu, Nazım Hikmet’in tahliye olduktan sonra Rusya’ya kaçması gibi bir durum olarak değerlendirmiş, Nesin’in faaliyetlere devam edeceğini bildirmişlerdir.⁴⁹²

Nesin, son tutuklanışında “Ben sosyalistim” ifadelerini kullanmıştır. Milliyetçiler önceden komünist propaganda yaptığı gerekçesiyle hüküm giyen Nesin’in bu sözlerinin bir maske olduğunu iddia etmişlerdir.⁴⁹³ Aziz Nesin tutuklandığında 22/8/1961 tarihli celse kayıtlarına göre “Ben soldayım. Memleketin selametini solculukta buluyorum. Böyle olmakla iftihar ederim.”⁴⁹⁴ sözlerini sarf etmiştir. Darbeden sonra sosyalizm fikrine daha ılıman bakıldığı bu hadiseden anlaşılmaktadır. Zira sosyalist olduğunu açıkça beyan eden Nesin, serbest bırakılmıştır.

Nesin, serbest bırakıldıktan sonra, 1961 yılının Kasım ayında Adana’da ki Kitap Saray Yayınevi’nin kendisi için düzenlediği imza günü organizasyonuna katılmıştır. Adana gençleri ise bu organizasyonu ellerinde Türk bayrakları ile basmış ve “Aziz Nesin dışarı çık”, “Aziz Nesin geldiğin yere”⁴⁹⁵ gibi naralar atarak durdurmuştur. Polislerin devreye girdiği bu olayda bir genç Aziz Nesin’den ötürü “propaganda yapacağı yeri yanlış seçmiş. Onun yeri

⁴⁹⁰ Darendelioğlu, 1961f: 21-22. Toprak Dergisi’nin iddiasına göre, Türkiye’de ki solcular genellikle tutuklanacaklarını anladıklarında Moskova’dan önce Fransa’ya gitmişlerdir. Zira komünizmin temel ilkesi olan gizlilik en iyi Fransa’da sağlanmaktadır. Fransa’ya giden Türk Solcuları arasında Zekeriya Sertel, Sabiha Sertel, Yıldız Sertel, Aslan Kumbaracı, Abidin Dino, Pertev Naili Boratav, Suat Derviş ve avedis gibi isimler vardır. Bunun yanında, Gizli Komünist Parti Üyelerinden Mihri Belli ve Sevim Tarı, komünizmin çalışma prensiplerini Fransa’da öğrenmişlerdir. Bkz. Darendelioğlu, 1957e: 15-16.

⁴⁹¹ 1960 Askeri Müdahalesi’nden sonra, Tanin Gazetesi kadrosunda Aziz Nesin, Orhan Kemal, Azra Erhat, Yaşar Kemal, Abdülbaki Gölpınarlı, Halikarnas Balıkcısı, Melih Cevdet Anday ve Cevdet Kudret Solok gibi isimlerin bulunması, solcuların bir parti kurmasa bile aynı çatı altında toplandığını ve seslerini buradan duyurduğu ithamıyla milliyetçilerin rahatsız olduğu bir durum olmuştur. Askeri Müdahale sonrası başbakan aday olarak gösterilen Kasım Gülek’in, bu kadro karşısında yumuşak davranması da Toprak Dergisi yazarlarını rahatsız etmiştir. Bkz. “İşte Taninde Birleştiler”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (76): 4. Nitekim 1961 yılının 12 Mayıs’ında Adana’da bir grup genç ellerinde Atatürk’ün ve Cemal Gürsel’in resimleri ile ağızlarında “kahrolsun devrim düşmanları, kahrolsun solcular, kahrolsun komünistler ve kahrolsun Aziz Nesin” nidaları ile yürüyüş yapmışlardır. Tabi bu sırada Tanin Gazetesi nüshaları yırtılmış, ardından ateşe verilmiştir. Bkz. “Tanin yakıldı- Nazım H. Azizi müdafaa ediyor- Gafiller listesi”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 4, 22. Bilindiği üzere Adana’daki bu olaydan sonra, 18 Mayıs’ta Aziz Nesin tutuklanmıştır. Hemen ardından Tanin Gazetesi, Nesin ile münasebetlerini kestiklerini açıklamışlardır.

⁴⁹² Aygen, 1961g: 4.

⁴⁹³ Nemli, 1961: 2.

⁴⁹⁴ Ilgar, 1961: 17.

⁴⁹⁵ “Komünist Güldürücü Adana’da yuhalandı”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 20.

Moskovadır, oraya gitsin”⁴⁹⁶ dediği iddialar arasındadır. Her şeyden önce her ne olursa olsun, böyle bir saldırı haklı bulunamaz. Onun yanı sıra yazar kimliği üzerinden bir değerlendirme yapacak olursak, Nesin Türkiye’de ki sosyal ve kültürel meseleleri iyi analiz edip, devletin açık ve eksik yönlerini mizahi bir dille aktaran kıymetli bir kişiliktir. Derginin, Nesin’i bu kadar eleştirmesinin altında Darendelioğlu ile arasındaki hususi meselenin etkisi büyüktür.

Derginin sanat camiasından komünist olarak ele aldığı bir diğer isim ise Ressam Abidin Dino’dur. Dino, Komünizm propagandası yapmaktan tutuklanacağını anlayınca Fransa’ya kaçmıştır. Bu sebeple gerek faaliyetleri gerekse karikatür ve resimleri ile Toprak Dergisi tarafından sürekli eleştirilmiştir. Dino, kendisinden Önce Fransa’ya gelen Pertev Naili Boratav ile yurt dışında faaliyetlerine sanat koluyla devam etmiştir.⁴⁹⁷

Cevdet Kudret Solak, Hür Gazetesi’nin ilk sayısında Dino’ya methiyeler dizmiştir. Dino Türkiye’de olduğu dönemde Ankara’da ki İller bankasında resim sergisi açmıştır. Solak, bu sergi ile ciddi anlamda sarsıldığını ve resim sanatının ciddi bir kuvvet olduğunu belirtir. Bu sergide kendi halkını bulduğunu belirten Solak’ın tasvirlerine bakacak olursak sergide:

Çıplak sarı toprağı;
İstasyonda yerlere serilip sırtından indirdiği yüküne yaslanan köylüsü;
Kaval çalan körü;
Yol ortasında el açmış dilencisi;
Yamalı yorganı altında boylu boyunca uzanan hastası;
Yalınayak tek müşterili kahvesi...⁴⁹⁸

Tasvirleri resmedilmiştir. Bu tasvirler karşısında milliyetçilerin yorumları ise çok farklı bir noktadan olmuştur. Milliyetçiler, Dino için “tabi ki dedesinin 85 bin dönümlük araziye sahip olduğu Yeşil Çukurova Antebin sevimli toprağını tasvir etmeyecekti”⁴⁹⁹ diyerek onun samimiyetini sorgulamışlardır. Abidin Dino 3 yıl boyunca Rusya’da kalmış ve Moskova’da 12 sinemada oynatılan Madenciler⁵⁰⁰ ve Açlar filmi ile ünlenmiştir. Toprak Dergisi, Anadolu’da yaşamayan birinin filminde Anadolu’yu tasvir etmesini hoş

⁴⁹⁶ “Komünist Güldürücü Adana’da yuhalandı”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 20.

⁴⁹⁷ *Toprak Dergisi*. (1955). 1(8-9): 8.

⁴⁹⁸ Darendelioğlu, 1955c: 6.

⁴⁹⁹ Darendelioğlu, 1956a: 16.

⁵⁰⁰ Rus yönetmen S. Yutkeviç Ankara’yı ziyaret için Türkiye’ye geldiğinde, Abidin Dino dikkatini çekmiş ve Dino’yu eğitim için SSCB’ye götürmüştür. Madenciler filmi bu şekilde doğmuştur. Senaryosunu A. Kepler’in yaptığı filmin yönetmenliğini S. Yutkeviç, dekorunu ise Dino kendisi yapmıştır. Bu film Darendelioğlu’nun deyimiyle, işçi sınıfın şehirliye ve kapitalizme isyanını ele almaktaydı yani kızıl ihtilalin propagandasını yapmaktaydı. Toprak Dergisi’ne göre; Dino’da sinema sektöründe geri olan Rusya’da iyi bir sinemacı değil Bolşevik ve ihtilalci olmuştur. Bkz. Darendelioğlu, 1955c: 6, 19.

karşılamaz.⁵⁰¹ Aslında Abidin Dino'da Nazım Hikmet'in vurulduğu yerden vurulmuştur. Zengin ailelere mensup olan bu sanatçıların, eserlerinde sosyalizm ülküsünü işlemeleri antikomünistlere samimi gelmez.

Sosyalist görüşlü dergi ve gazetelerde şiirler yazan Arif Damar'da Toprak Dergisi tarafından mercek altına alınmıştır. Birkaç kere komünistlik suçlaması ile tevkif edilmiş fakat Gizli Komünist Partisi'ne aidat verdiği veya hücre teşkilatı kurduğuna dair bir kanıt bulunamaması yüzünden serbest bırakılmıştır. Sol dergilerde şiirler neşretmesi ve ilk şiir kitabında komünist propaganda yapmak suçlamasıyla yargılanmıştır. Damar sosyalist ve komünistlerin çıkardığı dergilerin şair kadrosunda bulunmuştur. Örneğin Berkes ve Boratav'ın çıkardığı Ant Dergisi'nde, Türkiye Gizli Komünist Partisi organı olan Yeryüzü Dergisi'nde ve Esat Adil Müstecenaplıoğlu'nun kurduğu Türkiye Sosyalist Partisi yayın organı olan Gün Mecmuası'nda şiirlerini neşretmiştir.⁵⁰²

Toprak Dergisi'nde incelenen ve komünizm için çalıştığı iddia edilen bir diğer şair, İlhan Berk'tir. Sanat Dergisi'nde İlhan Berk adını kullanan şairin okulda İlhan Birsen olarak anıldığı bilinmektedir. Berk, 1943 yılında solcuların çıkardığı bir dergide “ benim için en büyük şiir kitabı incildir”⁵⁰³ demesi ile milliyetçilerin dikkatini ve düşmanlığını çekmiştir. Toprak Dergisi'nin, komünist olarak ele aldığı dergilerin 4'te 3'ünde İlhan Berk adı mevcuttur. Berk, dünya komünistlerinden Louis Aragon ve Pablo Neruda'yı dilinden düşürmeyen bir şairdir. Kendisi Barışseverler Cemiyeti'nin yayın organı olan Barış Dergisi'nde “Dünyamızın Bugünkü Şairleri” isimli yazısında Nazım Hikmet'i, Louis Aragon'u, Paul Eluard'ı, Pablo Neruda'yı, Garcia Lorca'yı ve Langston Hughes'i kaleme almıştır. Bu isimlerden Aragon, Fransız Komünist Parti üyesi ve gazetesinin idarecilerinden Nazım Hikmet'e Fransa'dan telgraf çeken şairdir. Eluard ise Fransa'nın solcularından olup Nazım Hikmet'in içerden çıkarılması için elçiliğimize başvuran bir şairdir. Neruda ise ilk defa 1950'de Stokholm'de Moskova'nın emri ile toplanılan Dünya Barış Kongresi'nde daimi komite üyesi seçilmiş Şili'li solcu şairdir. Hatta Berk'in sevgili dostu olarak anılan Necdet Eruygur ile yaptığı bir sohbetten alınan bilgiye göre⁵⁰⁴ Neruda'nın Chant General adlı eseri, Berk'in Köroğlu adlı şiir kitabını yazmasına sebep olmuştur. L. Huges, zenci sol şair ve G. Lorca'da aynı cenahtan bir şairdir. Berk aynı zamanda Amerikalı Walt Whitman için methiyeler dizmiştir. Whitman ise kendisi için komünist Çin'de tören hazırlanan şairdir. İlhan

⁵⁰¹ Darendelioğlu, 1956a: 16-17.

⁵⁰² Darendelioğlu, 1959d: 20.

⁵⁰³ “Solcu Şair İlhan Berk ve Dünya Komünist Sanatçıları”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 18.

⁵⁰⁴ “Solcu Şair İlhan Berk ve Dünya Komünist Sanatçıları”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 18.

Berk'in yazısında bu şairlerin şiirlerine müthiş bir övgü vardır ama herhangi bir komünist ya da sosyalist söylem yoktur.⁵⁰⁵

Ünlü tiyatrocu Muhsin Ertuğrul'da Toprak Dergisi'nin komünist listesine girmiş isimlerdendir. Tiyatrocu, yapımcı ve yönetmen olan Ertuğrul, icra ettiği sanat hayatında milliyetçilerin komünistlik ile suçlayabileceği faaliyetlerde bulunmuştur. Ertuğrul, cumhuriyetin ilk yıllarında Rusya'ya çok seyahat etmesiyle bilinmektedir. Rus edebiyatından çeviriler yapan Nazım Hikmet ile yakın arkadaştır.⁵⁰⁶ Milliyetçiler tarafından komünist propagandası yaptığı düşünülen pek çok eser, Ertuğrul tarafından sahnede sergilemiştir. Ayrıca Türkiye'de ki yerli komünist olarak anılan kişilerin eserlerine de sahnede yer vermiştir. Türk tiyatrosu adına çıkan Darülbedayi Dergisi'ndeki bir yazısında Ertuğrul, maruf komünist Stanislavski'yi peygamber olarak görüp kendisini de onun mümini saymıştır.⁵⁰⁷ Darülbedayi Dergisi'nin 1935 yılında çıkan 35. sayısında ise Sovyet ülkesini mesut edilen bir yer olarak tasvir etmiş ve bu mutluluğun baltalanmasını insanlıktan çalınacak ideal olarak görmüştür.⁵⁰⁸ Ertuğrul'un bu yazılar karşısında Peyami Safa, Milliyet'te 11 Haziran 1957 tarihli makalesinde "Sovyet Rusyayı Cennet gibi göstermeğe çalışan satırların hesabını kimin, ne zaman soracağını ben de sizin kadar merak ediyorum"⁵⁰⁹ yazarak gerekli mercileri göreve davet etmiştir.

Toprak Dergisi'nin solcu olarak ele aldığı ve bu sebeple pek çok okuyucudan eleştiri aldığı bir diğer isim Sait Faik Abasıyanık olmuştur. Dergi, Abasıyanık için sadece solcu tabirini kullanmış, komünist bile dememişken okuyucuların tepkisi ile karşılaşmıştır. Abasıyanık için Toprak Dergisi'nde "solcu" denmesi ciddi manada eleştiri alınca, dergi sahipleri bu duruma bir cevap yazmak zorunda kalmışlardır. Toprak Dergisi, Abasıyanık'a solcu deme sebepleri olarak; Sertellerin gazetesinde neşredilen bir dilekçeye imza atması ve imza atan bir kişinin Moskova'da yetiştirilmiş hala aranan bir kimse olmasını; "Medarı Maişet Motörü" adlı kitabının satıştan men edilip toplatılmasını; İstanbul Örfi İdaresi'nin Abasıyanık'ın yazar kadrosunda bulunduğu İki dergiyi sol neşriyattan sayarak kapatmasını; Sosyalist Parti kurucusu Esat Adil'in Gün isimli derginin kadrosunda Abasıyanık'ın bulunmasını ve komünistlikten mahkûm olmuş Rıfat Ilgaz'ın çıkardığı bir dergide

⁵⁰⁵ "Solcu Şair İlhan Berk ve Dünya Komünist Sanatçıları". (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 2,6,18.

⁵⁰⁶ Bkz. Ek 6.

⁵⁰⁷ Ertuğrul'un bu sözleri, sanat anlamında tam teslimiyet anlamında söylese bile ucu açık olup, milliyetçilerin her yöne çekebileceği türdendir.

⁵⁰⁸ Hacaloğlu, 1957a: 14-16.

⁵⁰⁹ Safa, 1957: 2.

Abasıyanık'ın da bulunması göstermiştir. Dergi sahipleri Abasıyanık için komünist tabiri değil, solcu tabiri kullandıklarının altını çizilerler.⁵¹⁰

Toprak Dergisi'nde komünist avcılığı bazen çok abartılı bir hal almıştır. Bazı isimlerin resimleri yayınlanarak, bu kişilerin komünist olduğu ve uzak durulması gerektiği dahi yazılmıştır. Bu şekilde resmi yayınlanan isimlerden birisi, Şair Abdülkadir Meriçboyu'dur. 1943 yılında Şair Abdülkadir Meriçboyu'nun "Tebliğ" isimli bir şiir kitabı çıkmış ve kısa süre sonra da Alman orduları karşısında ölen SSCB askerleri için yazıldığı anlaşılmaması gerekçesiyle satıştan men edilmiştir.⁵¹¹ Bahsedilen şiirde bahsedildiği gibi açık bir ifade yoktur. Sadece dönemin milliyetçileri bazı ifadelerin SSCB askerlerini çağrıştırmamasından dolayı bu ithamda bulunmuşlardır.⁵¹²

Sanat camiasından Özdemir Asaf⁵¹³ ve Bedri Rahmi Eyüboğlu⁵¹⁴, da yine bu şekilde resimleri ile beraber Toprak Dergisi'nde yayınlanmış isimlerdir.

Gazeteci ve Siyasetçi Camiası

Toprak Dergisi'nde en çok eleştirilen ve sevilmeyen isimlerin başında şüphesiz Ahmet Emin Yalman gelmektedir. Bilindiği üzere Yalman liberal görüşe sahiptir fakat Nazım

⁵¹⁰ "Görmiyenlerin Kör Gözlerine", (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (2): 17.

⁵¹¹ Darendelioğlu, 1956j: 5, 19.

⁵¹² Bu şiir kitabını inceleyecek olursak komünist propaganda yapılıyor denilen noktalar şunlardır:

Birden bakılınca
Herkese benzer şekli-şemalin
Bir kafa, iki kol, iki ayak
Ve bir gövdeden müteşekkilsin
Bir de yüreğin var ama
Güneş renginde

Bu dizelerde geçen güneş kelimesi kızılığ çağrıştırdığı denmiştir.

Ömrümde görmedim böyle bir gün
Yarım dilim ekmek önümde
Düşünüyorum alevden ülkeleri
Boğazımda kalsın yedikleri
Ve zehir zıkkım olsun
Şu anda düşünmeyen varsa eğer.
.....
O İnsanlar bitmedi mantar gibi yerden
Anaları doğurmuştu onları bir zamanlar
Tıpkı dalda bir çiçek açar gibi
Ve şimdi kimi kurtuldu ölümden
Kimi yapıştı toprağa yüzükoyun
Step kokan elleriyle..

Bu dizeler ise İkinci Dünya Savaşı'nda, Alman askerlerinin Rus askerlerini hezimete uğrattığı dönemlerde çıkmasından dolayı buna yorumlanmıştır. Bkz. Darendelioğlu, 1956j: 7.

⁵¹³ Bkz. Ek 7.

⁵¹⁴ Bkz. *Toprak Dergisi*. (1955). 1(6): 19.

Hikmet'in serbest bırakılması için ilk hamleyi yapan kişinin olması ve milliyetçiler hakkında olumsuz görüşlerinin olması, Toprak Dergisi tarafından mimlenmesine yetmiştir.

1953 yılında, Yeni Sabah Gazetesi 5 Temmuz'da çıkardığı sayısında ilave bir sayı yayınlarak Yalman'ı kaleme almıştır. Hüseyin Üzmez suikastı sonrası tekrar gündeme gelen ve milliyetçilerin baş düşmanı sayılan Yalman, 1961'de Toprak Dergisi tarafından 76. sayısında Yeni Sabah Gazetesi'nin 1953'teki sayısı üzerinden tekrar ele alınmıştır. Yalman'ın eleştirildiği ilk nokta, Nazım Hikmet'i Bursa Cezaevi'nde yattığı sıralarda savunmasıdır. Hikmet için 19 Ocak 1950 yılında Vatan Gazetesi'nde:

Son nesillerin yetiştirdiği en büyük Türk şairlerinden biri uzun yıllardır adli bakımdan da haksız olarak zindanlarda sürdürülüyor. Bu hali günün birinde tarih bütün bir devir için bir leke diye kabul edecektir. Nazım Hikmet'in uğradığı haksızlığın mes'uliyeti yalnız adliyemize münevver nesle düşmüyor, 20 milyon Türkten her birinin bu mes'uliyette hissesi vardır. Ben bu mes'uliyetin 20 milyonda biri derecesinde bir payı bile taşımağa devam etmekte razı değilim.... Nazım Hikmet bir Moskova ajanı olmamıştır ve olamaz.⁵¹⁵

Şeklinde bir yazı kaleme almıştır. Bu savunmamın üzerine Hikmet, kendisi yüzünden kimsenin ateşe atılmasını istememiş ve komünist olduğunu açıkça belirtmiştir. Yalman, bunun üzerine damarına basıldığı için Hikmet'in böyle şeyler söylediği konusunda ısrarcı olmuştur.⁵¹⁶

Yalman'ın eleştirildiği ikinci nokta, Kurtuluş Savaşı başlangıcında Amerikan mandası olma düşüncesini savunmasıdır. Yalman'ın 31 Temmuz 1919 tarihli Vakit Gazetesi'nde bu konu hakkında görüşlerini şu sözleri ile belirtmiştir “Hariçten hiçbir iz’ aç ve müdahaleye maruz bulunmasak bile istiklalimizi şimdilik yalnız başımıza idameye muktedir değiliz.” ve “Bir kısmımız İstiklal diyerek natıka-perdazlık ve avamperestlik ediyoruz.”⁵¹⁷ yazmıştır.

Yalman'ın eleştirildiği üçüncü nokta, 1919 yılında Doğu Anadolu'da kurulması planlanan Ermenistan fikrine destek vermesidir. 1919 yılının 29 Aralık'ta çıkan Vakit Gazetesi'nde “Ekalliyet İstiklali” başlıklı bir yazı kaleme almış ve:

İlk düşünülecek nokta Ermenilerin müstakil bir yurda malik olmasıdır. Ermenilerin bir tarafta kabiliyeti hayatiyeyi haiz müstakil bir yurdu olmazsa mazi tasfiye edilmemiş ve memleketimizin anasır meseleleri halledilmemiş kalacaktır. Eğer müstakil bir Ermenistan lakırdısı olmasa bile bizim bunu kendi noktai nazarımızdan icat etmemiz lazımdır.⁵¹⁸ yazmıştır.

⁵¹⁵ Coşkun, 1961c: 8.

⁵¹⁶ Coşkun, 1961c: 8-9.

⁵¹⁷ Coşkun, 1961c: 9.

⁵¹⁸ Coşkun, 1961c: 9.

Yalman'ın eleştirildiği dördüncü nokta ise yine Kurtuluş Savaşı döneminde Kürtlere özerklik verilmesi noktasıdır. Nitekim, O'nun bu isteği kaleminin elinden alınmasına neden olan olay olmuştur. 1919 yılında Yalman, Vakit Gazetesi'nde "Kürtler ve Kürdistan" başlıklı bir yazı kaleme almış, bu yazıda " Kürt vilayetlerine mümkün mertebe kürt memurlar intihap olunur ve kürtlerle meskûn yerlerin hayatı idariyesinde bu suretle tedrici bir muhtariyet tesisi için hükümetle Kürt münevverleri teşriki mesai edebilirler."⁵¹⁹ ifadelerini dile getirmesi onun Kürt Teali Cemiyeti propagandacılarından ve o dönemdeki Kürt isyanını tertipleyenlerden olabileceği gerekçesiyle Elazığ İstiklal Mahkemesinde yargılanmasına neden olmuştur. Bu süreçten Atatürk'ün ölümüne kadar da yazı yazması yasaklanmıştır.⁵²⁰

Yalman'ın eleştirildiği beşinci nokta, zamanında Türkiye Cumhuriyeti'ne, Türkiye adının verilmesine muhalif olmasıdır. 21 Ekim 1919 yılında Vakit Gazetesi'nde;

Memlekete, Fransızca bir isim tercüme ve Fransızca bir manayı kaydederek (Türkiye) diyoruz. Efradı milletten bahsederken bazan yine Fransızcadaki manayı kasetmek suretiyle (Türkler) diyoruz. Bazan Türk kelimesinin yalnız ırk meselesine delalet edebileceğini düşünerek, (Türkler ve Müslümanlar) diye sözüümüze ikmal ediyoruz. Bu hususta kullanılabilecek üçüncü bir tabir daha vardır ki o da (Osmanlı) kelimesidir. Bu kelime hukuki ve tarihi noktai nazardan yegâne doğru tabir olmakla beraber hiç birimiz bunu ağızımıza almağa cesaret edemiyoruz.⁵²¹

fikrini savunmuştur. Bunun yanında Yalman'ın DP kurulurken partinin adının ilk fikir olarak "Milli Demokrat Parti" şeklinde düşünülmesine karşı çıkmıştır. Yazılanlara göre "Milli kelimesinin bir partinin unvanında bilhassa zikredilmesi normal bir milli mahiyet arzetmez. Bir İfrat ve şiddet manası ifade eder."⁵²² demiştir.

Yalman'ın eleştirildiği altıncı nokta ise Cumhuriyet'in ilan edildiği dönemde Vatan Gazetesi'nde muhalif tavırlar sergilemesidir. Bu durum Nutuk'ta yer almış bir durumdur. Yalman'ın yeni getirilen cumhuriyet sisteminin kurucusu Atatürk için "inhisarcı bir siyasi sistem inkişaf ve terakki için kahredici bir cehennem makamındadır"⁵²³ şeklinde ağır ifadeler kullanmıştır. Sonrasında bilindiği üzere kelemi 1925 yılında elinden alınmış ve Yalman Atatürk'ün ölümüne kadar yazı yazamamıştır. Bu sebeptendir ki Toprak yazarları Yalman'ın sonradan Atatürkçü olmasını samimi bulmamaktadırlar.

⁵¹⁹ Coşkuner, 1961c: 10.

⁵²⁰ Coşkuner, 1961c: 10.

⁵²¹ Coşkuner, 1961b: 19.

⁵²² Coşkuner, 1961b: 19.

⁵²³ Coşkuner, 1961b: 20.

Yalman'la ilgili bir diğ er durum ise sadece Toprak Dergisi yazarları tarafından de ğ il diğ er tanınmış yazarlar tarafından da sevilmemesidir. Örne ğ in Yunus Nadi Cumhuriyet Gazetesi'ndeki 25 Ekim 1937 tarihli yazısında Yalman'a "İstiklal cidalini müteakip kurduğ umuz milliyetçi cumhuriyet idaresini yıkmak için uğ raş anlar arasındasın."⁵²⁴ demiş tir. Keza Falih Rıfkı Atay Ulus Gazetesi'ndeki 3 Eylül 1945 tarihli yazısında, Yalman'ın sürekli Atatürk'ün kendisine müdürlük teklif etti ğ ini dile getirip; araları bozulduktan sonra ise Atatürk'ün yine onu Türklüğ ün düş manı olarak saydığ ını neden dillendirmedi ğ ini sorgulamış tır⁵²⁵ Eski Tekirdağ milletvekili Rahmi Apak ise Ulus'ta 20 Eylül 1945 yılında yazdığ ı bir yazısında Yalman'ın Türk milletinin de ğ er verdi ğ i müesseselere karşı hincını alamayan bir adam olduğ unu yazmış tır.⁵²⁶

1957 yılında, Yalman'ın Amerika'da İngilizce olarak yayınladı ğ ı "Turkey in my Time" isimli eseri milliyetçileri daha da kızdırmış tır. Yalman, bu eserde Moskova ajanlarının her yerde oldukları gibi, Türkiye'de de gizli materyalleri sayesinde yayıldıklarını, milliyetçi hareketlerin bu hususta devletin iş ine yaradı ğ ını belirtir. Yalman, bu iş e yarayan kurumlar arasında Büyük Do ğ u Cemiyeti, İslam Demokrat Partisi, Nurculuk hareketi ve Milliyetçiler Derne ğ i'ni gösterir. Özellikle Milliyetçiler Derne ğ i'nin Ş ovenist, Pan-türkist, pan-turanist prensiplerinden kopup, dini gericiilik hareketleri sergilediklerini yazmış tır. Hiçbir zaman bu teşkilatları onaylamadı ğ ını ve hedeflerinde olduğ unu söyleyen Yalman'ı, milliyetçiler bu sebeplerden dolayı sevmemektedir. Milliyetçiler Yalman'a "ruh hastası" ř eklinde hakaretler dahi etmiş lerdir.⁵²⁷

Amerika'da sağ cıların çıkardığ ı "Common Sense Gazetesi" ise Türkiye'de ki komünist listesinde Yalman'ın adına yer vermiş tir. Aynı yazıda Varlık ve Yeditepe dergilerinin çok sevdi ğ i Picasso ve İlhan Berk'in etkilendi ğ ini belirtti ğ i Pablo Neruda da komünist olarak verilmiş tir.⁵²⁸ Amerika'da, Yalman'ın komünist olarak ele alınması ilginç bir durumdur. Yaş amına bakıldığ ında da Yalman'ın hiç bir kesime yaranamamış bir liberal olduğ u dikkat çekmektedir.

⁵²⁴ Coş kuner, 1961b: 21.

⁵²⁵ Coş kuner, 1961b: 21. Toprak Dergisi, Hem Yalman'a hemde Atay'a karşı husumet besledi ğ i için bu iki şahsiyeti küçük düş ürecek ř ekilde, 74. sayısında kapak yapmış tır. Bkz. Ek 8.

⁵²⁶ Coş kuner, 1961b: 21.

⁵²⁷ "A. E. Yalman" (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (34): 13-14. Toprak Dergisi'nde, Yalman için geç en bir diğ er suçlama ř u ř ekildedir: "Gazetesini yıllarca Moskof hayranlarının kalemlerine açık bulunduran A.E. Yalman Ş imdi de herkesi Moskofçulukla itham etti ğ i gibi Amerikada da jurnalcılı ğ ın en ç irkin bir örne ğ ini vermiş tir." Bkz. "A. E. Yalman" (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (34): 13-14.

⁵²⁸ "Bir Sağ cı Amerikan Gazetesi 219 Komünist İsim Arasında A. Emin Yalman'ın da adını Veriyor!" (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (35): 12-13.

Toprak Dergisi 3. sayısında, Pertev Naili Boratav'ın resmini, uzak durulması gereken bir komünist olarak yayınlanmıştır.⁵²⁹ Boratav, Yurt ve Dünya Dergilerinin sahibidir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdikten sonra, aynı üniversitede asistan olmuştur. 1936 yılında da Ön Asya dilleri eğitimi için Almanya'ya gönderilmiştir. Bu sırada komünizmin en ideal ideoloji olduğunu benimsemiştir. Toprak dergisini en çok rahatsız eden söylemi ise “...milliyetçi cereyanların ise yıkılmakta olan kapitalizmi kurtarmak üzere muvakkat bir çırpınıştan ibaret...”⁵³⁰ söylemi olmuştur.

Boratav gibi Almanya'da eğitimine devam eden öğrencilerin (Ziya Karamuk, Fazıl Yinal, Necdet Mansuroğlu ve Şükrü Güllü) Boratav'ı bu düşüncelerinden dolayı, Talebe Müfettişi Reşat Ş. Sirer'e ihbarları üzerine yıkıcı ve solak hareketler sergilemesi suçuyla ülkeye geri gönderilmiştir. Ülkeye geri gönderilse de Boratav, kısa sürede iyi mevkilere gelmiştir. 1937 yılının Ağustos ayında, Siyasal Bilgiler Okulu İdare Muavini, 1938'de de Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Doçent olmuştur. Toprak Dergisi, Boratav'ın iyi mevkilere getirilmesinin dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'e bağlamıştır. Boratav, iş arkadaşları Muzaffer Şerif, Behice Boran, Niyazi ve Mediha Berkes'le aynı görüşü savunuyordu ve bu doğrultuda Yurt ve Dünya Dergisi'ni çıkarmışlardı. Fakat bu dergiler kapatılmış ve yazarları kovulmuştur. Sonradan, “Aşırı Solcu Hocalar” olarak adlandırılacak olan bu akademisyenlerin müdafasını Ahmet Emin, Nadir Nadi ve Vasfi Raşit yapacaktır.⁵³¹

Aziz Nesin, Sözcü Gazetesi'nde Solcu hocalar yazısı altında isim vermeden Fransa'ya giden bir Türk hocanın önemli bir kuruluşta Türk folkloru üzerine çalışmalar yürüttüğünü yazmıştır. Bu tanımlara uyan ve bahsedildiği gibi Türk folkloru hakkında kitap yazan kişi Boratav'dır. Darendelioğlu, bu eseri diğer solcu ya da komünist hocaların eserleri gibi “iğrenç” olarak tanımlamaktadır. Eser, bir komünist tarafından resmedildiği için ön yargı ile karşılanmış, keza içerik kısmında da argo tabirler içermesi bakımından yine tenkit edilmiştir.⁵³²

⁵²⁹ Bkz. Ek 9.

⁵³⁰ “Pertev Naili Boratav”. (1956). *Toprak Dergisi*, 1 (3): 10.

⁵³¹ “Pertev Naili Boratav”. (1956). *Toprak Dergisi*, 1 (3): 10-11.

⁵³² Darendelioğlu'nun eleştirdiği kitaptan bir örnek verecek olursak, şu şekildedir:

Gittim İstanbula
 Bir kase yoğurt aldım
 Durudur diye...
 999 testi su kattım
 Koyudur diye...
 Sultanahmet minarelerini
 Belime soktum
 Borudur diye...

 Padişah'tan ferman çıktı
 Bırakın onun eski huyudur

Toprak Dergisi'nin ele aldığı bir diğer siyasi kişilik, Hasan Ali Ediz'dir. Ediz siciline Komünistlik işlenmiş ama sonrasında devlette görev almıştır. Ediz'in komünizme bulaşmasının altında, Şefik Hüsnü Değmer etkeni vardır. Rus İhtilalinden 2 yıl sonra Değmer, Türkiye'de Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisini kurmuştur. Parti TBMM'ye kısa bir süre sonra bir dilekçe göndermiştir. Dilekçe şu şekildedir:

“Yakın bir atide işçi ve çiftçileri hakiki kurtuluşa mazhar edecek yegâne çarenin Müşterek İstihsal ve Müşterek Mülkiyete müsnetit içtimai inkılabın husul bulacağını ümit ettiğimizi arz ile milletvekillerimizi tebrik ederiz.”⁵³³

Parti bu dilekçe ile duruşlarını beyan etmiş oluyordular. Bunun yanında Değmer, Moskova'da Türkiye Komünist Partisi Harici Bürosu'nu kurmuş ve Moskova'da ihtilalci hareketler öğretmesi için Ahmet Furuncu, Celal Zühtü Benneci ve Nail Vahdeti gibi isimlere destek olmuştur. Bu sırada Yoldaş, Orak-Çekiç, Aydınlık ve Kurtuluş gibi dergiler bu faaliyetlere destek olmaktaydı. İşte bu dönemde, Yahudi dönmesi olan Değmer, Askeri Tıbbiye talebesi olan Yugoslavyalı Hasan Ali Ediz ile tanışmıştır. Değmer, faaliyetlerinin üniversitede yayılması açısından Ediz'e kıymet vermiştir. Ediz, Rusya'dan gelen Türk öğrenciler ile irtibat kurmuş hatta onlardan Rusça dahi öğrenmiştir. Ediz, bu sıralarda kendisi gibi tıbbiye öğrencisi olan Hikmet Kıvılcımlı ile tanışmış ve iyi bir dostluk kurmuştur. Tam bu sıralarda 38 kişi komünistlik suçlaması ile tutuklanmışlardır. Bu kişilerin içinde Hasan Ali Ediz, Hikmet Kıvılcım, Şevket Süreyya Aydemir, Sadrettin Celal, Mimar Samih, Nuri Haydar ve Süleyman Neşati gibi isimler bulunmaktaydı. Tutuklananlar, Ankara İstiklal Mahkemesi'nce yargılanmış ve Ediz 15 yıl hüküm giymiştir. Fakat sonrasında bir af sayesinde serbest kalmıştır. Ediz yarım kalan eğitimini tamamlamak üzere Moskova'ya gitmiş ve hatta okulu bitince bir süre yine Şark Üniversitesi'nde asistanlık yapmıştır. Ediz, ülkeye döndüğünde tarihler 1941'i göstermekteydi. 1942 yılında askerliğini tamamlayınca Maarif Matbaası Mütedavil Sermayesi'nde çalışan Süreyya Terez'in askere alınması ile yerine tayin edilmiştir. Ediz, Hasan Ali Yücel'in Maarif Vekilliği yaptığı dönemde pek çok Rusça eser çevirmiş ve bunları Son Posta ve Cumhuriyet Gazetelerinde yayınlamıştır.⁵³⁴

Ferman aldım
 Cadde boyu gidiyordum
 Bir kancık eşek gördüm
 Peşine takıldım,
 Karıdır diye...
 Eşşek bana bir tekme vurdu
 Geridur diye... Bkz. Darendelioğlu, 1961e: 4.

⁵³³ Darendelioğlu, 1961b: 12

⁵³⁴ Darendelioğlu, 1961b: 12-14.

Değmer sayesinde komünizme giren bir diğer isim ise Zeki Baştımardır. Baştımardır, 1904 yılında, Sürmene’de Hayriye ve Mehmet Baştımardır’ın oğlu olarak doğmuştur. Yüksek tahsilini tamamladıktan sonra ara ara Rusya’ya gitmiş, kominform ile ilgili bilgi edinmiştir. Türkiye’ye tamamen döndükten sonra, bir süre tercümanlık yapan Baştımardır, Başvekâlet Kütüphanesi memuru olarak görev almıştır.⁵³⁵

1946 yılında, Değmer’in Sosyalist Emekçi Partisi’nin 1919 yılında kurulan Komünist İşçi Partisi’nin devamı olduğu anlaşılınca kapatılmıştır. Solcular bu olaydan sonra gizli gizli teşkilatlanmaya başlamışlardır. 1949 yılında Gizli Komünist Parti teşkilatlanırken, Baştımardır Ankara’da olduğu için partinin İstanbul ayağı Kemal Ergin’e verilmiş, Ergin’de Tütüncüler Komitesi adıyla ilk teşkilatı oluşturmuştur. Bu teşkilatta Dramalı Kadri, Seyit Atılal, Arif Nanak, Mustafa Özçelik ve Mustafa Conga ilk çekirdektir. Bu teşkilatın gelişmesi ile Dr. Şefik Hüsnü Başkanlığa, Zeki Baştımardır ise Genel Sekreterliğe getirilmiştir. Merkez İcra Komitesinde: Mihri Belli, Ahmet Furuncu, Celal Zühtü Benneci, Reşat Fuat Baraner, Mehmet Bozışık gibi Rusya’da yetişen komünistler mevcuttu. Mihri Belli’ye 1946 yılında komünistlik suçlaması ile 2 yıllık mahkûmiyet verilince, Avrupa’ya kaçmıştır. Belli bu olayın ardından Lavrenti Beria’nın emri ile TKP’den rapor götürmek için Suriye’den Türkiye’ye girmeye çalışırken yakalanmıştır. Bu durum ile Gizli Komünist Partisi ifşa olmuş ve ilk yakalanan da Baştımardır olmuştur. Baştımardır, hem 10 yıl hapis cezası almış hem de kamu hizmetinden müebbeten men edilmiştir. Baştımardır’ın “Parti Platformu Mahiyetindeki Görüşler” isimli eserinde komünist propaganda yaptığı kanısına varılmıştır. Bu yargıyı, Prof. Recai Galip Okan, Doç. Naci Şensoy ve Prof. Sahir Erman, eserdeki “Demokrasi oyunu, parti meseleleri” ve “Önümüzde duran vazifeler” makaleleri üzerinden çıkarmışlardır.⁵³⁶

Toprak Dergisi’nde ele alınan bir diğer sicilli komünist ise Hikmet Kıvılcımlı’dır. 1954 yılında Vatan Partisi’ni⁵³⁷ kurmuştur. Milliyetçilerin, bu partiye vatan adının verilmesini eleştirmişlerdir. Çünkü Kıvılcımlı, Askeri Tıbbiye talebesi iken Aydınlık Mecmuası’nda komünist propagandaya kapılması ve komünistlik suçu yüzünden 15 yıl hapse mahkûm olmuş

⁵³⁵ Darendelioğlu, 1957b: 15.

⁵³⁶ Darendelioğlu, 1957b: 15-17.

⁵³⁷ Vatan Partisi’nin adaylarından bazıları şu şekildedir:

Ahmet Cansızoğlu: 1940 doğumlu olan Cansızoğlu hayatını Nazilli, Zonguldak, Feshane ve Sümerbank’ta işçilik yaparak kazanmış, ardından da Orhan Arsal’ın kurduğu işçi partisine katılmıştır. Örme Sanayi Sendikası’nın 1954’teki toplantısında, Yugoslav İşçi Sendikası üyelerinin toplantıya çağırılmasını isteyen Cansızoğlu, toplantıda da Komünist Parti kurup, ihtilal yapılmasını dile getirmiştir. Bu sözleri sonrası, 5 yıl hapis cezası almış fakat temyiz kararı ile 1956’da çıkmıştır. Avukatlığını Esat Adil yaptığı Cansızoğlu, sonradan Vatan Partisi’ne girmiştir.

Süleyman Şahin Tar: 1944-1950 arası Adana’da Türkçe Öğretmenliği yapan Tar, solculuğu ile dikkat çekmiş, 1951 yılında ise Mersin’de öğretmenlik yaparken, komünistlik suçlamasıyla 1 sene mahkûm olmuştur.

Zihni Anadol: Ses Mecmuası’nda yazdığı “İşçi Kardeş” şiiri ile derginin toplatılmasına neden olan yazar ve gazetecidir. Bkz. Darendelioğlu, 1957g: 12-13.

bir komünisttir. Ama görülüyor ki Kıvılcımlı'nın böyle bir parti kurmasına kanunlar engel olmamıştır. Dergide, Kıvılcım'ın bazı sözlerine yer verilip komünist olduğu vurgulanırken, sunulan bir diğer kanıt ise Fransa'da "Rus İhtilali'ne Selam" adlı eserin sahibi Romen Rolland'ın, Kıvılcımlı'yı "İdealist Adam" olarak tanımlamasıdır. Kıvılcımlı, Enternasyonel'in adamı sayılan Hanri Barburse'nin hayatını ve İnkılâpçı Münevver adlı eserini tahlil etmiştir. Kıvılcımlı'nın; Türkiye'de "İşçi Sınıfının Sosyal Varlığı", "Geberen Kapitalizm", "Karl Marks ve İctimai Mesleği" ve "Marksizm Kalpazanları" isimli eserlerinde Marksizmi savunduğu bilinmektedir. Sol kimliğini gizlemeyen Kıvılcımlı, Vatan Partisi'nin Sultanahmet'teki merkezinin kapısında asılan tabela da Vatan'ın V'sini çekiç, Partisi'nin P'sini ise orak olarak tasvir ettirmiştir.⁵³⁸

Kıvılcımlı ile Toprak Dergisi'nin sahibi Darendelioğlu arasında yaşanan bazı kişisel problemlerde dergide okuyuculara aktarılmıştır. Aktarılanlara göre; 1957 seçimleri öncesi çalışmalarına devam eden Darendelioğlu, Vatan Partisi'nin Sirkeci'de miting yapacağını duyunca merak ederek, arkadaşları Burhanettin Şener ve İrfan Açıkel'le beraber miting alanına gitmiştir. İlk konuşmacı işçi hakları konusunda konuştuğundan sonra Kıvılcımlı kürsüye çıkmış ve ilk olarak işçilere vaatlerde bulunmaya başlamıştır. Ardından mevzu hürriyet ve rejim tartışmasına geçmiştir. Bu sırada Darendelioğlu Kıvılcım'a "-Hikmet Bey, Hikmet Bey yalan söylüyorsunuz, siz ki 15 yıla mahkûm bir komünist olmanıza rağmen, bugün bu kürsüde işte serbestçe konuşabiliyorsunuz, memlekette söylediğiniz gibi bir hürriyetsizlik olsaydı siz şimdi nasıl konuşabilirdiniz. Yalansınız yalan söylüyorsunuz."⁵³⁹ demiştir. Sonrasında Darendelioğlu polis tarafından alandan uzaklaştırılmıştır. Ardından İrfan Çelikel Kıvılcımlı'ya vatansız ve Allahsız diyerek hakaret etmiş ve sona kalan Burhanettin Şener'de aynı şekilde hakaret ederek alandan ayrılmışlardır. Dönemin gazetelerinden Yeni Sabah, Hürriyet ve Havadis gazeteleri olayı "Vatan Partisi'nin gerçek yüzü çıktı" şeklinde manşetlerine taşırken, Cumhuriyet gazetesi iki tarafı da savunmayan bir tavırla sayfalarına taşımıştır.⁵⁴⁰

Toprak Dergisi, Yeditepe Dergisi sahibi Hüsamettin Bozok içinde komünist ithamında bulunmuş, fakat Bozok bunu asla kabul etmemiştir. Bozok, yazar Emin Kıyas tarafından komünistlik ile suçlanınca; "Yüzümde maske yoktur. Alnım açıktır. Daima temiz yürekli, yurdunu ve milletini seven bir insan olarak kalmıya çalıştım"⁵⁴¹ şeklinde bir cevap vermiştir.

⁵³⁸ Darendelioğlu, 1955k: 9, 16.

⁵³⁹ Darendelioğlu, 1957g: 10.

⁵⁴⁰ Darendelioğlu, 1957g: 10-11.

⁵⁴¹ "Yeditepe Dergisi sahibi Hüsamettin Bozok Bu Suallerimize Cevap Verebilir mi?". (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 18.

Fakat Toprak Dergisi bu cevaptan sonra susan Emin Kıyas gibi düşünmediklerini belirterek dergi aracılığıyla Bozok'a birkaç soru daha sormuşlardır. Bu sorular şu şekildedir:

1. Bay Bozok, siz Marks ve Marksizmi alalen müdafaa eden mecmuların sayfalarında arz-ı endam ettiniz mi?
2. Türkiyemizde Moskovanın emri ve direktifi ile hareket edenlerin dergilerinde yazılar neşrettiniz mi?
3. Rus sanatkarlarını öven makaleler yazdınız mı?
4. Komünistlikleri gün gibi aşikâr olmuş bazı kimselerin methiyelerini, hatta Rusya'da yetiştirilmiş bir "kızıl" eşkiyanın reklamını yaptınız mı?
5. Yeditepenin sayfalarında bile komünistler kalem oynatmakta mıdır? ⁵⁴²

Bu suallerin ardından derginin bir sonraki sayısında, Bozok'un İstanbul İkinci Noterliği'ne onaylatarak Toprak Dergisi'ne verdiği cevap, yayınlanmıştır. Bozok bu cevapta;

O kadar sağda oturuyorsunuz ki, herkes, ister istemez sizin solunuzda kalıyor. Bereket versin ki sizin "sol"unuz, akl-ı selimin ve kanunlarımızın anladığı manadaki "sol" değildir. Dar kalıplarınız dışında kalanları hep aynı damga ile lekelemeniz artık herkesin öğrendiği bir taktiktir. Aldanan yok. ⁵⁴³

şeklinde bir cevap vermiş, adeta Toprak Dergisi mensuplarını aşırılıkla suçlamıştır. Bozok, kendisini savunurken, yazdığı gazete ve dergilerin yayınlarının devletten izin alınarak yayınlandığına vurgu yapmıştır. Son 15 yıldır gazete ve dergilerin yayınlarına sıkı bir uygulama tabi iken, kendisinin Marksçılık ve Moskova'nın emri ve direktifliğini yapması halinde tespit edilip, cezalandırılacağından şüphesi olmadığını söyleyerek aslında haklı bir savunma yapmıştır. ⁵⁴⁴ Ayrıca bir sanatkar olarak, Puşkin ve Gorki'yi övdüğünü belirten Bozok, devletin bu kişilerin kitaplarının tercüme ve basımına izin verirken, kendisinin bu yazarlardan övgü ile bahsetmesinin de gayet makul olduğunu belirtmiştir. ⁵⁴⁵ Bozok'un bu süreçte hiçbir soruşturma dahi geçirmemesi ve kendisine iftira atılmaya çalışıldığını söylemesi haklı bir iddiadır, zira devletin koyduğu katı kurallar dâhilinde bile sorun yaşamamışken, Toprak Dergisi'nin böyle bir ithamda bulunması yersizdir.

İlhan Egemen ise Bozok'un bu açıklamalara karşı cevap olarak "tamburem çi gayed (Ben ne söylüyorum, tanburum ne söylüyor)" deyimini kullanarak, Bozok'un sordukları

⁵⁴² "Yeditepe Dergisi sahibi Hüsamettin Bozok Bu Suallerimize Cevap Verebilir mi?". (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 18.

⁵⁴³ "Hüsamettinden aldığımız mektup". (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 12.

⁵⁴⁴ "Hüsamettinden aldığımız mektup". (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 12.

⁵⁴⁵ "Hüsamettinden aldığımız mektup". (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 13.

sorulara cevap ermediğini iddia etmiştir. Darendelioğlu'na göre; Komünistlik yüzünden Askeri Tıp Akademisi'nden kovulan ve hapsedilen Hikmet Kıvılcımlı da hapisten çıkmış ve devletin izniyle Vatan Parti'sini kurmuştur. Bu durumda kanunlar önünde bir sorun yoktur ama bu iş vicdanlara sığmayacağını belirtmiştir. Bozok'a karşı bir diğer suçlamada Nazım Hikmet'inde yazar kadrosunda bulunduğu *Yığın Dergisi*'nde yazı yazmış olmasıdır.⁵⁴⁶

Bozok ve Darendelioğlu'nun tartıştığı bir diğer konu ise Madenciler filmidir. Bozok, bir beyanatında Amerika'nın çıplak bacak seyrettirdiği filmleri yerine, içinde çok kıymetli bir Türk dediği, Abidin Dino'nun Madenciler filminin sinemalarda oynatılmasını istediğini dile getirmiştir. Darendelioğlu ise buna tepki göstererek, Amerika'nın filmlerinde çıplak bacak seyretmeyi, sinemayı kızıla boyamaya tercih edeceklerini açıklamıştır.⁵⁴⁷ Darendelioğlu'nun bu söylemi pek hoş karşılanmayacak bir üsluptadır. Darendelioğlu ve Bozok kavgasında Bozok çok yerinde açıklamalar yaparak kendini savunmuştur. Özellikle *Toprak Dergisi*'ne aşırı sağda bulunduğu ve herkese komünist demesi konusunda yaptığı eleştirinin haklılık payı yüksektir.

Toprak Dergisi'nde ele alınan bir diğer sicilli komünist Kemal Tahir'dir. Tahir, 1938 yılında *Yavuz Gemisi*'nde Donanma Komutanı'nın, askerlerin tetkik edilmesini istemesi üzerine, üzerinde komünizme dair kitap bulundurmadan 15 yıl ceza almış bir gazetecidir.⁵⁴⁸ İlk olarak *Yedigün Gazetesinde* hikâyeler neşrederek yayım hayatına başlayan Tahir, tutuklandıktan sonra Konya Cezaevinde sürgün edilmiştir. Eserleri Bedri Eser ya da Nurettin Demir adı ile neşredilmekte idi. Tahir, 1950 yılında genel aftan yararlanarak serbest kalmış çıktıktan sonra, şaşkınlık yaratarak Remzi Kitabevi ile çalışmış, 1958'de ise Aziz Nesin ile ortak kurduğu *Düşün Yayınevi* ile faaliyetlerine devam etmiştir.⁵⁴⁹

Tahir, şöhret yakaladığı *Yedigün Gazetesi*'nde yayınladığı "Namık Kemal İçin Diyorlar ki" ve "1936 Modeli Gençler ve Zavallı Peyami Safa" isimli eserleri ile sağ kesime bakış açısını ortaya koymuştur. 1961 yılında *Vatan Gazetesi*'nin kadrosunda yer alan Tahir, bu dönemlerde Köy Edebiyatı akımına gönül vermiş; Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Fakir Baykurt ve Mahmut Makal ile beraber çalışmıştır. Bu akım diğer edebiyatçılar tarafından fazlaca küfürbaz ve bayağı bulunmaktaydı.⁵⁵⁰

⁵⁴⁶ Darendelioğlu, 1955k: 14-15.

⁵⁴⁷ Darendelioğlu, 1955c: 6, 19.

⁵⁴⁸ 1938 yılında Kemal Tahir'i yargılayan askeri heyet şu şekildedir: Başkan İhtiyat Filo Komutanı Albay Ertuğrul, Askeri Hâkim Salih Koniman, Binbaşlıklar Rifat Özdeş, Kemal Baykurt ve Ethem Çeviker. Sanıklar arasında ise Kemal Tahir dışında kardeşi Üstçavuş Nuri Tahir, er Haydar, Üstçavuş Seyfi, Çavuş Mehmet Ali Kanten, yine Üst Çavuş Hüseyin Avni Durugün ve Deniz Subayı namzedi Nazım Hikmet bulunmaktaydı. Bkz. "Babialı Komünistleri". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (82): 10.

⁵⁴⁹ Darendelioğlu, 1958ç: 12-13.

⁵⁵⁰ "Babialı Komünistleri". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (82): 10.

Toprak Dergisi'nin 1957 yılında dikkatini çeken bir olay Vala Nurettin'in Tercüman Gazetesi'nde yazmaya başlaması olmuştur. Bu sebeple Dergide Vala Nurettin'e de değinilmiştir. Bilindiği üzere Vala Nurettin, Nazım Hikmet ile beraber Moskova'da eğitim almış, yakın arkadaşıdır. Türkiye'ye döndükten sonra ilk önce Cumhuriyet Gazetesi'nde yazmış, 1957 yılında ise Tercüman Gazetesi yazı ailesine katılmıştır. Dönemin mazbut ve milliyetçi olarak lanse edilen Tercüman Gazetesi'nin bu hamlesi Toprak Dergisi şaşkınlık içinde karşılamıştır.⁵⁵¹

Toprak Dergisi'nde Resmi ile beraber komünist olduğu ve uzak durulması gerektiği konusunda uyarılan bir diğer isim Fahri Erdiç olmuştur. Türkiye'de iken Varlık Dergisi'nde yazan Erdiç, sonrasında Bulgaristan'a kaçmış ve Zoya mahlası ile Nazım Hikmet'in şiirlerini neşretmiş ve komünizm propagandası yapmıştır.⁵⁵²

Toprak Dergisi, görüldüğü üzere pek çok karşıt bulduğu isimi, olsun veya olmasın "komünist" olarak itham etmiş ve sayfalarına taşımıştır. Bazı isimleri, resimleri yayınlayarak, bir suçlu gibi dergide ele alması derginin aşırıya kaçtığı hususlardandır.

2.3.4.2. Yabancı Komünistler

Toprak Dergisi, sadece Türkiye'deki karşıtlarını değil, ülke dışındaki karşıtlarını da ele almış ve sayfalarına komünist olarak taşımıştır. Dergide, bu anlamda ele alınan isimlerden birisi Charlie Chaplin'dir. Şarlo olarak bilinen Charlie Chaplin, Moskova'nın en gözdelelerinden olması dolayısıyla sınır dışı edilmiş bir sanatçıdır. 1959'da Türkiye basınında sol basın tarafından en çok bahsedilen kişi olması, milliyetçileri endişelendirmiş ve bu duruma dikkat edilmesi nasihat edilmiştir. Sanat yoluyla komünizmin yayılmasından endişe duyan Toprak yazarları, komünizmin zihinlerde yer etmemesi için sinemaseverlerin Şarlo'ya, resim severlerin Picasso'ya ve şiir severlerin Neruda'ya dikkat etmesi konusunda okuyucularını uyarmıştır.⁵⁵³

Dergide, sanat camiasından komünist olarak ele alınan bir isim Elia Kazan'dır. Kazan, 1930 yılında Komünist Parti'ye fiilen girmiş olan, ABD'li yönetmen ve yazardır. 1,5 yıl sonra bu partiye girmenin bir hata olduğunu belirterek ayrılmıştır. 1952'de, Amerikanlığa Aykırı Fikirleri İnceleme Komisyonu'na verdiği ifadede komünizmin, insanları koyun sürüsüne çevirme ve kontrol altına alma isteğinde olduğu için, partiden ayrıldığını belirtmiştir. Ayrıca New York Times gazetesinde, bu durumu tekrar açıklamıştır. O'nun bu açıklamalarına karşı Komünist Dail Worker gazetesi yazarı Samuel Sillen, Elia Kazan'ı karalayan ve ayıplayan bir

⁵⁵¹ Hacaloğlu, 1957b: 6-7.

⁵⁵² "Bu Komünist" (1955). *Toprak Dergisi*, 2 (13): 19.

⁵⁵³ "Biraz Dikkatli Olalım". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (56): 22.

yazı kaleme almıştır. Kayseri doğumlu olan Elia Kazan, 1959 yılında Türkiye'yi ziyarete gelmiştir.⁵⁵⁴ Elia Kazan gibi, komünizmden sonradan soğuyan bir diğer isim de Peter Fryer'dir. İngiltere'de Komünist Dail Worker gazetesinin yazarı iken son günlerde, komünizmden nefret ettiğini ilan eden Fryer, hem partisinden hem de gazetesinden istifa etmiştir.⁵⁵⁵

Dünyaca ünlü yazar John Steinbeck'te, komünist olarak Toprak Dergisi'nde ele alınmıştır. Yazar, Gazap Üzümleri adlı eseri ile ün yapmış bir yazardır. Toprak Dergisi'ne göre, Gazap Üzümleri adlı eserde, borçlarını ödeyemedikleri için Amerika'dan Kaliforniya'ya göç eden Joad ailesinden bahsedilmektedir. Hikâyeye göre bu aile büyük toprak sahipleri yüzünden sefillik çekmiştir. Hikâyede birde sosyalist fikirler yayan, Casy adında bir papaz vardır. Bu eserin tercümesini yapan Rasim Gürhan eser için "Modern İncil" benzetmesini yaparken, eserin 20. yüzyılın problemlerini en güzel şekilde yansıtan eser olması bakımından gelecek nesillere kalacak klasik bir eser olduğunun övgüsünü yapmıştır. Eserden bir pasaj sunan Günver Turan, bu eserin alalen sosyalizmi yaydığını dile getirir. Aktarılan pasaj şu şekildedir:

"Eğer bu traktör bizim olsaydı o zaman iyi olurdu.. Benim değil bizim olsaydı.. Eğer bizim traktörümüz topraklarımızda uzun yollar açsaydı iyi olurdu. Benim değil bizim toprağımızda."⁵⁵⁶

John Steinbeck, sadece bu eserinde değil diğer eserlerinde de sosyalist imgelere yer vermiştir.

Arap coğrafyasından Halid Bakdaş'ta komünistlik anlamında Toprak Dergisi'nin ele aldığı ilginç bir örnektir. 1911 yılında Şam'da dünyaya gelen Halid Bakdaş, 30 yaşındayken, Suriye topraklarında yıkıcı faaliyetlerde bulunmasından dolayı tutuklanmıştır. Sonra sürgün yiyen Bakdaş, birkaç yıl Moskova'da kalmış Suriye'ye tekrar dönünce Suriye Komünist Partisi'ne girmiştir. Kısa sürede başkanlığa yükselen Bakdaş'ı Mısır, Lübnan, Ürdün ve İran'da ki komünistler dahi genel şef olarak görmüşlerdir. Bakdaş, 1959 yılında 200 kişilik bir ekiple Hicaz'a gelmiş ve hacılara 20 kadarlık komünist propaganda yapan eserden, yüzbinlerce nüsha dağıtmıştır.⁵⁵⁷

Toprak Dergisi'nin ele aldığı Ressam Henri Matisse'de komünizm anlamında önem arz eden isimlerdendir. 1954 yılının Aralık ayında, fikir ve sanat dergilerinde en çok haber olan mesele Ressam Matisse'nin ölüm haberi olmuştur. Bu duruma milliyetçilerin

⁵⁵⁴ "Sabık Komünist, Yurdumuzda". (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (56): 21.

⁵⁵⁵ "Komünizmden Nefret Eden Komünist" (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 18.

⁵⁵⁶ Turan, 1957: 10-11, 19.

⁵⁵⁷ Darendelioğlu, 1959b: 3, 21-22.

çıkışmasının sebebi ise Matisse'nin Fransız Komünist Partisi'ne üye olması ve Toprak Dergisi'nin iddiasına göre, 1952 yılına kadar Moskova'nın talimatına göre resim çizmesidir. Matisse, ülkesi Fransa'da da milli sanatı dejenere etmekle suçlanmıştır.⁵⁵⁸

Dergide ele alınan bu yabancı isimlerin, komünizm adına çalıştığı aktarılsa da, okuyuculara asıl vurgulanmak istenen çoğunun bu ideolojiden dönmüş olduğudur. Zira Toprak Dergisi için komünizm kötü ve yıkıcı bir ideolojydi ve bir gün herkes bunu anlayacaktı. Bu sebeple önceden komünizmi savunan kimselerin, bunun bir hata olduğunu söyleyip komünizmden vazgeçmesi Toprak Dergisi'nin savını güçlendiren örneklerdir.

2.3.5. Sol Neşriyat

Toprak Dergisi, komünist olarak itham ettiği kişilerin yanında, onların çıkardığı eserleride okuyuculara aktarmayı şiar edinmiştir. Bu sebeple, derginin çıkış sayısından itibaren “Her Sayı Bir Solcu Dergi” isimli bölümde her sayı bir dergi ele alınmıştır. Derginin bu köşesini İlhan Egemen Darendelioğlu yazmıştır. “Her Sayı Bir Solcu Dergi” isimli kısım 29. sayıdan itibaren isim değiştirmiş ve “ Her Sayı Bir Solcu Eser” adını almıştır. Sebebi ise dergilerin yanında, Toprak Dergisi'nin yıkıcı ve bozguncu bulduğu sol kitapların olmasıdır. Bu sayıdan itibaren dergilerin yanında kitaplarda ele alınmaya başlamıştır.

2.3.5.1. Dergiler

Küllük Dergisi

Küllük Dergisi, Toprak Dergisi tarafından milli edebiyatın soysuzlaştırılmasıyla suçlanmaktadır. Bu dergi bir zamanlar Beyazıt'ta bulunan, Darendelioğlu'nun tabiriyle solcu ve komünist kesimin karargâhı haline gelen, Küllük Kırathanesi'nden doğmuştur. Bu derginin yazar kadrosunu; Abidin Dino, Abidin Nesimi, A. Necati Cumalı, A. Halet Çelebi, Cavit Yamaç, Doğan Ruşenay, Fikret Adil, H. İzzettin Dinamo, İlhan Berk, Lütfi Erişçi, Orhan Veli, Sabahattin Kudret, Sadri Ertem, Suat Taşer, Suphi Taşhan gibi isimler oluşturmaktadır.⁵⁵⁹

Yurt ve Dünya Dergisi

Yurt ve Dünya Dergisi'nin sahibi Pertev Naili Boratav'dır. Derginin yazar kadrosunda; Pertev Naili Boratav, Niyazi Berkes, Mediha Berkes, Behice Boran, Adnan Cemgil, Sefer Aytekin, Hüsamettin Bozok, Rifat Ilgaz, Melih Cevdet Anday, Sebahattin Ali, Orhan Kemal, C. Kudret Solok, Burhan Arpad, Cemil Meriç, M. Şerif Başoğlu, Kemal

⁵⁵⁸ “Yazık! Çok Yazık!”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (2): 15.

⁵⁵⁹ Darendelioğlu, 1954a: 15,19.

Bilbasar bulunmaktadır. Bu isimlerin yanında solcu olmayan isimlerin yazıları da bu dergide neşredilmiştir. Darendelioğlu, solcu olmayanlara dergide yer verilmesinin sebebini, derginin kapanmaması için bir siper olarak gördüğünü ifade etmiştir.⁵⁶⁰

Ant Dergisi

Ant Dergisi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nin "Solcu Hocalar" olarak adlandırdığı; Pertev Naili Boratav, Behice Boran, Niyazi Berkes ve öğrencileri tarafından on beş günde bir çıkarılan gençlik dergisidir. Ant Dergisi'nin başında Boratav'ın öğrencisi olan, İlhan Başgöz bulunmaktadır. Başgöz, derginin çıktığı 1955 yıllarında Ankara Askeri Mahkeme kararı ile komünistlik suçlamasından, 2 yıl mahkûm olmuştur. Darendelioğlu'nun iddiasına göre Başgöz, aldığı "Edebiyat Doktoru" ünvanını da Boratav'ın sayesinde alabilmiştir.⁵⁶¹

Bu derginin yazar kadrosunda; Pertev Naili Boratav, Enver Gökçe⁵⁶², Niyazi Berkes, Ömer Faruk Toprak ve Orhan Kemal gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁶³

Yığın Dergisi

Yığın Dergisi'nin adını, 1946'daki Moskova Radyosu'nun çağrısından almış bir dergidir. Darendelioğlu'nun anlatımına göre; Radyonun, Türk gruplarını hükümete, şehirliye ve kapitalistlere karşı "Türk halk yığınları" olarak çağırması⁵⁶⁴ dergiye isim aranırken ilham kaynağı olmuştur. Dergi, yasal müsaade ile çıktığı için, ilk çıktığı dönemlerde milliyetçiler tarafından bir tepki verilememiştir. Fakat dergi altıncı sayısından sonra, devlet tarafından bozguncu ve sol neşriyattan sayılarak kapatılmıştır. Derginin yazar kadrosunda: Nazım Hikmet, Hüsametın Bozok, Abidin Dino, Suat Taşer, Burhan Arpad, Cahit Irgad, Ömer Faruk Toprak, Kemal Bilbaşar, Abdülbaki Gölpınarlı, C. Kudret Solok, Fethi Karakaş, Ercüment Beyzat Lav, S. Dostoğru ve A. Kaynaradağ bulunmaktadır.⁵⁶⁵

Yeni Baştan Dergisi

Yeni Baştan Dergisi, Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz tarafından yaklaşık 30 sayı kadar çıkartılmış bir dergidir. Komünizm propagandası yapmakla suçlanıp kapatılan derginin, sahipleri de mahkûm edilmiştir. Derginin kapağında "Türkiye'de sosyalizmi yayan haftalık gazete" ibaresi mevcuttur. Yine kapağındaki başlıklara göre, derginin içeriğinde Karl

⁵⁶⁰ Darendelioğlu, 1955d: 18-19.

⁵⁶¹ Darendelioğlu, 1955e: 17.

⁵⁶² Sonradan Askeri Mahkeme kararı ile mahkûm olmuştur.

⁵⁶³ Darendelioğlu, 1955e: 17.

⁵⁶⁴ Bu çağrının devamında aktarılanlara göre; Türk halk yığınları sefildir, işsizdir, oturacak bir damı bile yoktur denmektedir. Bkz. Darendelioğlu, 1955f: 14-15.

⁵⁶⁵ Darendelioğlu, 1955f: 14-15.

Marks'ın Kapital adlı eserinin incelemesi mevcuttur. Derginin yazar kadrosunda Esat Adil Müstecenaplıoğlu, Mim Uykusuz, Abidin Nesimi, Kerim Sadi, Yusuf Ahıskalı, Orhan Kemal gibi isimler bulunmaktadır. Dergi kapatıldıktan sonra Yeni Baştan ismi ile tekrar çıkarılmıştır.⁵⁶⁶

Beşer Dergisi

Sahibi Abidin Nesimi olan Beşer Dergisi'nin idarecisi olarak karşımıza Fehmi Kurucu çıkmaktadır. Darendelioğlu, derginin sosyalizmi benimsediğini Esat Adil Müstecenaplıoğlu'nun dergideki yazılarına dayanarak savunmaktadır. Bahsedilen yazılar şu şekildedir: “Çin halkı ilk defa olarak cihanşumül bir iş yapmakta ve emperyalizm canavarını (yani Korede çarpışan Birleşmiş Milletler ordusunu) gırtlığından yakalamış bulunmaktadır”⁵⁶⁷

Bilindiği üzere Kore'ye asker yollayan ülkelerden biri de Türkiye idi. Bu sebeple Darendelioğlu, bu sözleri Mehmetçiğe söylenmiş kabul edip gaflet olarak nitelendirmiştir. Müstecenaplı'nın “Bizden ve bizim gibi düşünen yumuk gözlü Çin Mücahitlerine selam...”⁵⁶⁸ yazıları durumu iyice kızıştırmıştır.

Hür Gençlik ve Nuhun Gemisi Dergileri

Toprak Dergisi'nin beraber çıkan 8. ve 9. Sayılarında, Hür Gençlik ve Nuhun Gemisi adlı iki dergi aynı anda incelenmiştir. Hür Gençlik Dergisi, 1946 yılında ilk olarak Vahdettin Barut yetkisiyle çıkarılmaya başlanmıştır. Üniversite camiasında ki kişilerin kurduğu, İstanbul Yüksek Tahsil Talebe Derneği'nin yayın organı olan bu dergi, son sayısını 1950 yılında Nihat Sargun'un imtiyazı ile çıkarmıştır. Bahsolunan dernek ise komünizm propagandası yaptığı için dağıtılmış ve kapatılmıştır.⁵⁶⁹

Barut, 1950'de Barışseverler Cemiyeti'ni kuran kişiler arasında yer alan ve Behice Boran ile beraber çalışan bir şahsiyettir.⁵⁷⁰ Derneğin en büyük hareketi tarihe Çiçek Palas Hadisesi olarak geçen olaydır. Dernek mensupları Nazım Hikmet'in ceza evinden kurtulması için 15 Mayıs 1950'de Çiçek Palas Düğün Salonunda toplanmışlardır. Bu toplantı derneğin yürüttüğü “Nazım Hikmeti Kurtarınız” kampanyasının bir sonucu olarak oluşmuştur. Bu derneğe TKP'li gençlerin öncülük etmesi devleti rahatsız etmiş ve gerekli işlemler

⁵⁶⁶ Darendelioğlu, 1955g: 17-18.

⁵⁶⁷ Darendelioğlu, 1955g: 17-18.

⁵⁶⁸ Darendelioğlu, 1955g: 17-18.

⁵⁶⁹ Darendelioğlu, 1955g: 14

⁵⁷⁰ Darendelioğlu, 1955g: 14.

yapılmıştır.⁵⁷¹ Dernek üyelerinden Vecdi Özgüner, Nuran Bozer, Veysel Akkaş, Sevinç Tanık ve İlhan Berk'tay gibi isimler Çiçek Palas Olayı sebebiyle önce takibata alınmış ardından Gizli Komünist Partisi'ne üye oldukları gerekçesi ile Harbiye Askeri Mahkeme kararı ile hapse mahkûm edilmişlerdir.⁵⁷²

Nuhun Gemisi adlı derginin ise sadece Ahmet Emin Yalman etkisi ile Nazım Hikmet'i kurtarma faaliyetlerine katıldığı belirtilmiştir.⁵⁷³

Ses Dergisi

Darendelioğlu'nun aktarımına göre, Türkiye'de en çok kapatılan buna rağmen en uzun ömürlü olan sol dergi Ses Dergisi'dir. En çok sabıkalı komünistleri toplayan, en çok mahkemeye verilen ve en açık sosyalizm propagandası yapan, milliyetçilerin "en adi" dediği dergidir. İlk olarak 7 Haziran 1939'da çıkmaya başlayan dergi demokrat bir hükümet yerine Sosyalist bir hükümetin kurulmasını istiyordu. Derginin savunduğu; bir ülkede eşit paylaşım olmaz, bir grup lüks içinde yaşarken diğerleri aç kalırsa demokrasinin bir fayda etmediği düşüncesi idi. Ses Dergisi'nin yazar kadrosunda; Suphi Nuri İleri, S. Zekeriya Sertel, Arif Dino, Abidin Dino, N. İlhan Berk, A. H. Çelebi, Bedri Rahmi, Naci Sadullah, Yusuf Ahıskalı, Halikarnas Balıkcısı, Suat Derviş, İhsan Altay, Faik Berçmen, Hüsamettin Bozok, L. Erişçi, Cavit Yamaç, Abidin Nesimi, Samim Kocagöz ve sonradan katılan isimler Salah Birsal, Nuri İyem, C. Saffet Irgat, Nazım Hikmet, Orhan Kemal, Orhan Arıburnu, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, H. İzzettin Dinamo, Suat Taşer, Ö. Faruk Toprak, M. Niyazi Akıncıoğlu, Attila İlhan, Fehmi Yazıcı, M. Faiz Turhan, Faik Baysal, M. Şerif Basoğlu, Avni Dökmeci, Melih Cevdet Anday ve Orhan Veli gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁷⁴

Barış Dergisi

Darendelioğlu'nun değerine göre Barış Dergisi, Barışseverler Cemiyeti'nin yayın organı idi. Bu cemiyet, 1955'te ki Kore Savaşı'nı protesto için bir beyanname yayınlamak faaliyete geçmiş, sonrasında Moskova'nın tahrik ve teşviki ile kurulduğu düşünülerek, çeşitli suçlamalar ile kapatılmıştır. Bu dergi Nazım Hikmet'in affedilmesi için beyanname hazırlayan dergiler arasındadır. Derginin amblemi olan beyaz güvercin, Darendelioğlu'nun meşhur komünist dediği Pablo Picasso'ya aittir. Dergi, Nazım Hikmet'in şiirlerini neşrederken, dergide Mavi Gözlü Dev dediği Hikmet'e methiyeler yazan Attila İlhan'a da yer

⁵⁷¹ Selek, 2004: 187-188.

⁵⁷² Darendelioğlu, 1955g: 14-15.

⁵⁷³ Darendelioğlu, 1955g: 15.

⁵⁷⁴ Darendelioğlu, 1955h: 14-15.

vermiştir. Derginin yazar kadrosunda, Nazım Hikmet ve Attila İlhan dışında İlhan Berk, Orhan Kemal, K. Sülker, Ercüment Behzat vardır. Ayrıca derginin karikatürlerini de Kemal Sönmezler, Faris Erkman ve Abidin Dino çizmektedir.⁵⁷⁵

Görüşler Dergisi

Serteller tarafından neşredilen Görüşler Dergisi'nin, 1 Aralık 1945 tarihli basımında "G" harfinin orak şeklinde olması sebebiyle galeyana gelen gençlik, derginin nüshalarını toplayıp yakmış ve Tan matbaasını basarak tahrip etmiştir. Bu durum tarihe "Tan Olayı" ya da "4 Aralık Hadisesi" olarak geçmiştir. Bu olayda, ABC yayın evi de ortadan kaldırılmıştır. Haftalık 12 sayfa olarak neşredilen derginin yazar kadrosunda; Zekeriya Sertel, Cami Baykut, Dr. Tefvik Rüştü Aras, Nail Vahdeti, Sabiha Sertel, Esat Adil Müstecanapoğlu, Adnan Cemgil, Behice Boran, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin vardır. Derginin kapak resmi Faris Erkman'a aittir.⁵⁷⁶

Dost Dergisi

Dost Dergi'si 1 Aralık 1946 yılında ilk sayısını çıkarıp ertesi gün komünizm propaganda yaptığı gerekçesiyle toplatılan kısa ömürlü bir dergi olmuştur. Dergiyi idare eden, Nuh Naci Özmen'dir. Özmen, edebiyat fakültesinde okuduğu yıllarda solcu olduğu anlaşılan, Limasollu Naci ismiyle şiir yazar ve o dönemde hayatını Beyoğlu'nda Limasollu adıyla fotoğrafçılık yaparak geçiren bir kişidir. Özmen'in yanı sıra, dergide imzası bulunan kişiler arasında; resim sergisinde orak çekiç yakalanan ressam Haşmet Akal, aktör ve şair Saffet Irgat, Tuna Baltacıoğlu adı ile İsmail Hakkı Baltacızade, Sait Faik Abasıyanık ve Fransız yazar Aragon bulunmaktadır.⁵⁷⁷

Gün Dergisi

Türkiye Sosyalist Partisi'nin kurucusu Esat Adil Müstecanaplıoğlu sahibi olduğu Gün Dergisi, 1946 yılında kurulmuş, kısa süre içinde rejim düşmanlığı suçlaması ile Örfi İdare Komutanlığı kararıyla kapatılmıştır. Darendelioğlu'nun, dergiden aktardığı bazı cümleler şu şekildedir:

"Hep hücum edilen ve daima daha kuvvetli, daha zinde çıkan MARKS teorisi tatbikatta tahminlerinin hep doğru çıkmasıyla doğruluğunu ispat etmiştir"... "Leninin büyüklüğünün mühim bir cephesi de nazariye ile aksiyona aynı derecede kıymet vermesi ve her iki sahada da dünyada bir otorite olmuş

⁵⁷⁵ Darendelioğlu, 1955: 15-16.

⁵⁷⁶ Darendelioğlu, 1956b: 15-16.

⁵⁷⁷ Darendelioğlu, 1956c: 17.

olmasıdır”...“sosyalizm, kapitalist dünyayı içinden zaten kemirmiştir ve kemirmektedir. Binaenaleyh üçüncü bir dünya harbi çıksa da çıkmasa da eninde sonunda kapitalist rejim çökecek ve emeğinin hakkını alan insan gerçek müsavata kavuşacaktır”⁵⁷⁸

Dergide geçen bu cümlelerden marksizmi savunduğu açık bir şekilde görülmektedir. Bu kanıtlar doğrultusunda dergi kapatılmış ve komünist olduğu hükümet tebliği ile ilan edilmiştir. Gün Dergisi'nin yazar kadrosunda; Esat Adil Müstecanaplıoğlu, Mehmet Ali Aybar, İlhan Berk, Hüsamettin Bozok, Orhan Kemal, Kemal Sadık Göğçeli, Cemil Meriç, Hasan Tanrıkut, Rasih Nuri İleri, Suat Taşer, Ömer Faruk Toprak, Cahit Irgat, Haşmet Akal, Kemal Yalazkan, Fehmi Yazıcı, Halil Aytekin, M. Börklüce, Aziz Nesin, Sabri Soran, Enver Gökçe, Oktay Akbal, Rifat Ilgaz, Limasollu Naci, Afif Yesarı, Orhan Arıburnu, Sabahattin Ali, İlhan Tarus, Ali Dünder, Asım Sarp, Tuna Baltacıoğlu, Sabahattin Batur, Arif Barikat ve Ziya Oykut bulunmaktadır. Gün Dergisi ancak 28 Ağustos 1950 tarihinde tekrar faaliyete geçmiştir.⁵⁷⁹

Yürüyüş Dergisi

Darendelioğlu'nun deyiimiyle, 1943 yılı CHP yönetiminin solcu ve komünistlere aşırı müsamaha gösterdiği bir dönemdir. Yürüyüş Dergisi tam olarak bu süreçlerde çıkmaya başlamıştır. Derginin sahibi Ömer Faruk Toprak, Neşriyat Müdürü ise Rifat Ilgaz'dır. Yazar kadrosunda ise Sabahattin Ali, Sait Faik, A. Kadir, Orhan Kemal, Hüsamettin Bozok, Hulusi Dosdoğru, M. Niyazi Akıncıoğlu, Kemal Sülker, Fehmi Yazıcı, Sefer Aytekin, Halikarnas Balıkcısı, Cahit Irgat, Kemal Sönmezler ve Sabri Soran gibi isimler vardır. Darendelioğlu'nun Yürüyüş Dergisi'ni eleştirdiği nokta derginin şiir yollu komünist propaganda yapmasıdır. Bu hususta Yürüyüş Dergisi'nde yayınlanan, Darendelioğlu'nun aktardığı bazı şiirler şu şekildedir:

Birden bakılınca herkese benzer şekli şemalin
 Bir kafa, iki kol, iki kol, iki ayak
 Ve bir gövdeden müteşekkilsin
 Birde yüreğin var ama
 GÜNEŞ renginde.⁵⁸⁰

⁵⁷⁸ Darendelioğlu, 1956ç: 16.

⁵⁷⁹ Darendelioğlu, 1956ç: 16-19.

⁵⁸⁰ Darendelioğlu, 1956d: 16.

Darendelioğlu'na göre bu şiirindeki güneş tasviri “kızıl kalp” tir ve komünizmin propagandası yapılmaktadır. Dergiden aktarılan bir diğer örnek ise Ömer Faruk Toprak'ın şiiridir. Toprak'ın şiiri şu şekildedir:

Bir sofraya oturmuşuk yorgun
 Hep beraber kederden uzak
 Çalışmanın o mukaddes ve sıcak
 Avuçları sızlatan hazzıyla
 Taze ekmek ve zeytin ve karpuz bölüştük⁵⁸¹

Darendelioğlu ise bu şiiri proleter bir dille yazıldığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Sokak Dergisi

Toprak Dergisi'nin birinci sayısında ele alınan Küllük Dergisi kapatıldıktan sonra devamı niteliğinde Sokak Dergisi çıkarılmaya başlanmıştır. İki derginin yazar kadrosu neredeyse aynıdır. Bu derginin basımı Küllük Dergisi'nde olduğu gibi, Küllük Kiraathanesinde yapılmıştır. Yazar kadrosunda; Aydın Arakon, Arif Dino, Asaf Halet, Abidin Dino, Oktay Rifat, Cavit Yamaç, Lütfi Özkök, Hüsamettin Bozok ve Hasan Tanrıkut gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁸²

Adımlar Dergisi

1943 yılında Solcu olmaları gerekçesiyle Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nden atılan Muzaffer Şerif Başoğlu, Pertev Naili Boratav, Behice Sadık Boran, Niyazi Berkes, Mediha Berkes ve Adnan Cemgil aylık olarak, Yurt ve Dünya Dergisini çıkarmaya başlamışlardır. Aynı isimler, eş zamanlı bir de Adımlar Dergisi'ni çıkarmaya başlamışlardır. Bu kişilerin öğrencileri ise Ant Dergisi'ni çıkarmıştır. Pertev Naili Boratav, Yurt ve Dünyanın; Behice Boran, Adımlar'ın; İlhan Başgöz ise Ant Dergisi'nin sahipliğini yapmıştır. Adımlar Dergisi'nin yazar kadrosunda başta Muzaffer Şerif Başoğlu olmak üzere bütün solcu hocalar ve bunlardan hariç Zeki Baştimar, Burhan Arpad, Nabi Dinçer, Suat Taşer, Halil Aytekin gibi yazar ve şairler bulunmaktadır.⁵⁸³

⁵⁸¹ Darendelioğlu, 1956d: 17.

⁵⁸² Darendelioğlu, 1956e: 18.

⁵⁸³ Darendelioğlu, 1957a: 15-17.

Yeni Sanat ve Genç Nesil Dergileri

Toprak Dergisi'nin 26. sayısında Her Sayı Bir Solcu Dergi bölümünde bir dergi incelemesi yapılmadığı için 27. sayısında iki dergi birden incelenmiştir. Bunlar: Yeni Sanat ve Genç Nesil Dergileri'dir. 1944-1950 arasında 10-12 kadar solcu derginin satışta olduğu dönemlerde çıkan bu iki dergi, sol kesimin yeni bir edebi akımını temsilen çıkmıştır. Bu dönemde şiir, hikâye, roman ve resim adına yeni bir açılım yapılmak istenmiş, bu akım "Yeni Sanat" olarak adlandırılmış ve bu hareketi gerçekleştirenlere "Yeni Nesil" ya da "Genç Nesil" denmiştir. Toprak Dergisi'nde ise bu harekete "soysuzlaştırma hareketi" adı verilmiş, bu hareketin içinde bulunan Ataç için ise "bunama döneminde" gibi ifadeler kullanılmıştır.⁵⁸⁴

Yeni Sanat Dergisi ebat olarak gazete büyüklüğünde basılan dergidir. Yazar kadrosunda Orhan Veli, Cahit Irgat, Ö. Faruk Toprak, Suat Taşer, İlhan Berk, Aslan Kaynardağ gibi isimler vardır. Dergide genel olarak proletarya sınıfının ıstırabı dile getirilmiştir. Bu kanının oluşmasındaki kanıt olarak Ö. Faruk Toprak'ın Ben Affetmem isimli şiirinin bir kısmı sunulabilir.

Ben ağaç biçen, yük taşıyan
Kazma sallayanların
Yaşamak hakkı ve emekleri
Adına konuşuyorum...⁵⁸⁵

Dergide Aslan Kaynardağ, komünist denilen ressam Picasso için övgüler sunarken, diğer komünist dergilerinde reklamını yapmaktadır. Dergide işlenen kişiler arasında Türkiye dışında komünizme gönül vermiş Anton Çehov, Vonka Yukov, Paul Eluord ve Pablo Neruda da vardır.⁵⁸⁶

16 sayfa olarak çıkan, aylık Genç Nesil Dergisi'nin yazar kadrosu içinde ise 1950 yılında komünistlik suçlaması ile Harbiye Cezaevinde yatan Şükran Kurdakul, Adnan S. Yücebaş ve Aclan Sayılğan bulunmaktadır. Bu üç isim yanında Attila İlhan, Cahit Irgat, Orhan Veli, Ö. F. Toprak, İlhan Berk, Oktay Akbal, Samim Kocagöz, Orhan Kemal, Sabih Şendil ve Halim Yağcıoğlu gibi isimler de Genç Nesil Dergisi'nin kadrosuna dâhil olmuştur.⁵⁸⁷

⁵⁸⁴ Darendelioğlu, 1957c: 17.

⁵⁸⁵ Darendelioğlu, 1957c: 17.

⁵⁸⁶ Darendelioğlu, 1957c: 18.

⁵⁸⁷ Darendelioğlu, 1957c: 18.

Pınar Dergisi

1945 yılında çıkmaya başlayan Pınar Dergisi, İstanbul'da bir Rum matbaasında basılmıştır. Komünist olduğu mahkeme kararınca sabit olan Faris Erkmen'in desenleri bu dergide kullanılmıştır. Bunun yanında resim ve desenleri kullanılanlar arasında Agop Arad ve Kemal Sönmezler'de vardır. Burhan Arpad, Pınar Dergisi'nde yazdığı dönemlerde solcu bir yayın evi kurarak, Maksim Gorki, Stefan Zweig ve Penai Strati'nin tercüme eserlerini neşretmiştir. Derginin yazar ve şair kadrosunda; Sabri Soran, Suat Taşer, Cahit Irgat, Rıfat Ilgaz, Hasan Ali Ediz, Burhan Arpad, Mediha Berkes, Hüsameddin Bozok, Kemal Bilbaşar, Ö. Faruk Toprak ve Niyazi Akıncıoğlu gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁸⁸

Söz Dergisi

Söz Dergisi 15 Mayıs 1946 tarihinde Ankara'da çıkarılmaya başlanmıştır. Ankara'dandağıtılan derginin basım yeri İstanbul'daki bir Rum matbaasıdır. Derginin sahipleri Asaf Ertekin ve Yaşar Çal'dır. Yazar kadrosunda ise Behice Boran, Niyazi Berkes, Adnan Cemgil, Nazım Hikmet, C. C. Kudret Solok, Zeki Baştımur, Halil Aytekin ve Nuh Naci Özmen bulunmaktadır. Dergide o dönemde cezaevinde bulunan Nazım Hikmet için haberler yapılırken Maksim Gorki'nin de ölüm yıldönümünde anılması dikkat çekmiştir. Dergide, "Demokrasi Nedir?" Başlıklı yazıda avam kamarasının komünist bir üyesi ile muhafazakâr bir üyenin karşılıklı konuşması şeklinde bir makale yayınlanmış. Darendelioğlu'nun dikkatini ise muhafazakâr üyeye 8 defa konuşma hakkı verilirken, komünist üyeye 23 defa konuşma hakkı verilmesi çekmiştir. Darendelioğlu, derginin genel çerçevesinin, sadece bu örnekten bile anlaşılabilceğini belirtmiştir.⁵⁸⁹

Kadro Dergisi

Kadro Dergisi, 1932 yılında çıkarılmaya başlanmıştır. Darendelioğlu'na göre bu derginin amacı Rus İnkılabının aynısını, Türkiye'de uygulamaktır. Derginin sahibi Yakup Kadri Karaosmanoğlu'dur. Vedat Nedim ise neşriyat müdürüdür. Derginin kadrosunu 5 kişi oluşturmaktadır. Bunlar; Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge ve İsmail Hüsrev Tökin'dir. Derginin komünizm ile suçlanmasının sebebi yazarları ve faaliyetleri olmuştur. Örneğin, Aydemir, Kadro Dergisi'nde "İnkılabımızın İdeolojisi: MARKSİZM" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Nitekim, Darendelioğlu'nun aktardığına göre, Aydemir'in komünizm suçlaması ile 7 yıl hapis cezası

⁵⁸⁸ Darendelioğlu, 1957d: 16.

⁵⁸⁹ Darendelioğlu, 1958c: 12.

almasının sebebi sorguda “Peygamberim stalin buyuruyor ki”⁵⁹⁰diyerek konuşmasına başlamasıdır. Bunun yanında Vedat Nedim Tör, öncesinde TKP Genel Sekreteri olarak yargılanmıştır. Dergi'nin kadrosunda farklı olarak Menderes'in adamı olan Burhan Belge dikkat çekmektedir. Kendisi DP'nin basın işlerini yönetmiştir. Fakat Belge'de Aydınlık Dergisin'de yazdığı “Kürre'i Arzin Mülakat” adlı eserinde İrk, din ve milliyetin batıl olduğunu açıkça belirterek görüşünü ortaya koymuş, tarafını belli etmiştir.⁵⁹¹

2.3.5.2. Gazeteler

Zincirli Hürriyet Gazetesi

Zincirli Hürriyet Gazetesini çıkaran kişi Mehmet Ali Aybar'dır. Aybar, ilk olarak Hür isimli bir gazete çıkarmış fakat bu gazete kısa süre sonra solculuk telkinleri yapması gerekçesiyle kapatılmıştır. Sonrasında Zincirli Hürriyet Gazetesini çıkarmaya başlayan Aybar, ilk sayısını Vakit matbaasında, ikinci sayısını ise İzmir'e giderek Doğanlar matbaasında çıkartmıştır. Gazete, Atatürk'ün gençliğe hitabesini kendi göre yorumlaması ve Zekeriya Sertel'in İtalya'dan gelen mektubunu yayınlaması gibi hususlardan dolayı hoş karşılanmamış nitekim Aybar'ın tutuklanmasından sonra da devam etmemiştir. Gazetenin yazar kadrosunda, Sabahattin Ali, Cami Baykut, Naci Sadullah, Orhan Veli, Mim Uykusuz, Aziz Nesin, Oktay Rifat, C. Kudret Solok, Şerif Hulusi ve Remzi Gürtan gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁹²

Gerçek Gazetesi

Moskova'da komünist Parti organı olarak faaliyet gösteren Pravda⁵⁹³ Gazetesi'nin Türkiye'de ki karşılığı Gerçek Gazetesi'dir. Türkiye'de ki Gerçek Gazetesi de Türkiye Sosyalist Partisi'nin yayın organı olarak faaliyet göstermektedir. 1946 yılında Esat Adil Müstecenaplıoğlu tarafından kurulan Türkiye Sosyalist Partisi, Örfi İdare tarafından kapatılınca gazeteye ara verilmiş, partinin 28 Ağustos 1950'de tekrar faaliyete girmesi ile Gerçek Gazetesi'de tekrar faaliyete geçmiştir. Önceleri haftalık çıkan gazete, sonradan günlük çıkarılmaya başlamıştır fakat 1952'de Türkiye Sosyalist Partisi'ne yapılan baskın ile 15 kişi tutuklanmış ve gazete tekrar durmuştur.⁵⁹⁴

⁵⁹⁰ Darendelioğlu, 1960a: 18.

⁵⁹¹ Darendelioğlu, 1960a: 18.

⁵⁹² Darendelioğlu, 1955i: 16.

⁵⁹³ Rusça Pravda kelimesinin, Türkçe'deki karşılığı gerçektir. Bkz. <https://turkce-rusca.cevirsozluk.com/ceviri/1-pravda> (erişim tarihi: 20.05.2019)

⁵⁹⁴ Darendelioğlu, 1955j: 14.

Gazetenin, komünizm propagandası yapmakla suçlanmasındaki en önemli etken, Kore Savaşı sırasında Çin Ordusu'na methiyeler düzmesi ve BM ordusunun mağlubiyetlerini manşetler ile vermesi olmuştur. Bunun yanı sıra gazetenin sahibi Müstecenaplıoğlu, birkaç kez komünistlik yüzünden tutuklanmış ve mahkûm olmuş sicilli bir komünisttir. Gazetenin yazar kadrosunda: Hasan Tanrıkut, Av. M. Faiz Turhan, Av. Faik Muzaffer Amaç, Mustafa Börklüce, Ali Ruşenoğlu, Attila İlhan ve Hikmet Kıvılcım gibi isimler bulunmaktadır.⁵⁹⁵

Yeni Dünya Gazetesi

Önceden değindiğimiz üzere, 4 Aralık 1945 tarihinde yaşanan Tan Olayı ile sol neşriyatın önemli mekânı Tan Matbaası tahrip edilmiştir. Bu olay sırasında, Yeni Dünya Gazetesi ile Gün ve Görüşler dergilerinin idarehaneleri basılmış ve tahrip edilmiştir.

Yeni Dünya Gazetesi, bu olay yaşandığında henüz tek nüsha çıkarabilmiş bir gazete idi. Yeni Dünya Gazetesi'nde dikkat çeken komünist imgeler, duvarlara asılan ilanlarının başında orak çekiçli Rus bayrağının olması; John Steinbeck'ten bir yazı dizisi yayınlanacağını reklamını yapması ve İsveç'te yapılacak olan seçimlerde komünist ve sosyalistlerin aynı listede birleşeceğini haberini vermesidir. Bunun yanında, gazete SSCB'nin gündemini ve uluslararası platformda yaptıklarını da sayfalarına taşımıştır. Gazetenin ilk ve tek nüshası Cami Baykut, Esat Adil Müstecenaplıoğlu ve Sebahattin Ali imzası ile çıkmıştır.⁵⁹⁶

Nazım Hikmet Gazetesi

Darendelioğlu, derginin 16. sayısında Nazım Hikmet Gazetesi'ni ele almıştır. Nazım Hikmet Gazetesi hakkında ayrıntılı bilgi, vesika eksikliği yüzünden verilmese de gazetede Nazım Hikmet için yazılar yazan, Mehmet Ali Sebük ismine dikkat çekilmiştir. Sebük, Hikmet'in dava avukatı olup, sonradan milletvekilliğine yükselmiştir.⁵⁹⁷

Yeryüzü Gazetesi

1952 yılında Dr. Sevim Tarı'nın, göğsünde Türkiye Gizli Komünist Partisi'nden, Fransız Komünist Partisi'ne yazılmış bir beyanname ile Karaköy sahilinden Fransa'ya gitmek üzereyken yakalanması üzerine, Gizli Komünist Parti su yüzüne çıkmıştır. Sonrasında alınan bilgilere göre bu partinin yurt dışında ve yurt içinde yardım ettiği üç yayın grubu vardır. Bunların ilki Fransa'da çıkan Sabiha Sertel, Sevim Sertel, Necil Togay, Gün Togay, Ulvi

⁵⁹⁵ Darendelioğlu, 1955j: 15.

⁵⁹⁶ Darendelioğlu, 1956f: 17.

⁵⁹⁷ Darendelioğlu, 1956g: 4.

Uraz ve Selçuk Uraz'ın çıkardığı Barış Yolu Dergisi, ikincisi İstanbul'da çıkarılan Barış Dergisi ve üçüncüsü de Ankara'da çıkarılan Yeryüzü Gazetesi'dir. Bu gazete iki yapraklı ve küçük boy olarak çıkarılmaktayken, 10. sayısından sonra kapanmıştır. Gazetenin yazar kadrosunda, Halikarnas Balıkcısı, Ahmet Ceylan, S. Şahin Tar, Hasan Cemal, E. Behzat Lav, Nihat Buruşuk, Limasollu Naci, Turhan Gürkan, H. İsmet Sezer, Sabih Şendil, Orhan Kemal, M. Niyazi Akıncıoğlu, M. Abidin Özkan, Arif Barikat, Rıfat Ilgaz, Mehmet Fuat, Şükran Kurdakul, Cahit Irgat, Oktay Deniz, Kamran S. Yüce, Saim Tonguç, A. İlkin, İlhan Berk, A. Kadir, M. Sabri Altınel, Nuri İyem, Sadi Bayraktar, Müfide Anadol, Sabri Soran, Ali Develi, Said Faik, Sabahattin Eyüboğlu, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, Suat Taşer, Abidin Dino, Halil AYTEKİN, Aclan Sayılğan, İsmet Yalazkan ve Asım Sarp gibi isimler bulunmaktadır. Bu isimlerden çoğu komünistlik suçlaması ile hüküm giymiş kişilerdir.⁵⁹⁸

Hür Gazetesi

Mehmet Ali Aybar tarafından 1 Şubat 1947'de çıkmaya başlayan Hür Gazetesi, Aybar'ın İzmir'de tevkif edilmesi ile beraber kısa süre devam edebilmiştir. Hür Gazetesi'nin ilk sayısında başyazı Aybar'a ait olup, bununla beraber Kudret Solak'ın yazısı ve Abidin Dino'ya "Büyük Usta" isimli methiyesi, Oktay Rifat'ın sanat ve sosyal meseleler ile ilgili yazısı, Orhan Selim'in Fuat Köprülü'yü eleştiren bir yazısı ve Şerif Hulusi'nin bir araştırması mevcuttur. Hür Gazetesi sol bir yayın olduğu anlaşılınca kapatılmış, sonrasında ismini değiştirerek Zincirli Hürriyet olarak çıkmıştır. Gazete ile ilgili ilginç bir detay ise İstanbul basınında bu gazeteyi basan matbaanın bulunamamış olmasıdır.⁵⁹⁹

2.3.5.3. Kitaplar

Suat Derviş: Niçin Sovyetler Birliğinin Dostuyum?

Toprak Dergisi ülke içindeki komünistlerin kim olduklarını tespit edip, halkı uyarmak için komünistlikle itham ettiği kişilerin isim ve bazende resimlerini dergide okuyucular ile paylaşmıştır. Bunun yanında bu kişilerin çıkardığı dergi ve gazeteleri de aynı şekilde sayfalarına taşımıştır. Derginin bu kısmına ilerleyen zamanlarda, sol kesimin yazdığı zararlı görülen kitaplarda eklenmiştir. Bu anlamda derginin ele aldığı ilk kitap, Suat Derviş'in, "Niçin Sovyetler Birliğinin Dostuyum?" isimli eseri olmuştur. Bu kitap, dergide resmi yayınlanarak, okuyuculara zararlı eser olarak aktarılmıştır.⁶⁰⁰

⁵⁹⁸ Darendelioğlu, 1956g: 16-17.

⁵⁹⁹ Darendelioğlu, 1956h: 15-17.

⁶⁰⁰ "Babialı Komünistleri". (1956). *ToprakDergisi*, 2 (23-24): 6-7.

Melih Cevdet Anday: Yanyana ve Telgrafhane

M. Cevdet Anday'ın, Yeditepe neşriyatından çıkan Yanyana adlı eseri, İstanbul Savcılığı'nca komünist propaganda yaptığı gerekçesiyle satıştan men edilmiştir. Savcılığın bu kararıya varmasına sağlayan dergiden bir şiiri, Toprak Dergisi sayfalarına taşımıştır. Bahsedilen şiir şu şekildedir:

“İki milyar kişiye bir dünya
İki milyar kişiye iki milyar ekmek”

Şiirde bariz bir komünist imge bulunmasa bile, Anday'ın kitabı sonuçta satıştan men edilmiştir. Toprak Dergisi ise Yeditepe neşriyatını devletten kâğıt alıp, komünist propaganda için kullandığı gerekçesiyle dergide kınanmış, bu durumu fark etmesinden dolayı İstanbul Savcılığı'na da tebriklerini sunmuştur.⁶⁰¹

Yanyana isimli şiir kitabı komünist propaganda yapıyor suçlaması ile toplatılan Anday'ın, Yeditepe yayınlardan çıkan Cahit Sıtkı Tarancı'ya ithaf ettiği Telgrafhane isimli şiir kitabı da milliyetçiler için aynı suçtan kabul edilmiştir. Zira kitabın kapak resminin Bedri Rahmi Eyüboğlu'na ait olması da, bu anlamda büyük bir etkidir.⁶⁰²

Reşat Enis: Ekmek Kavgamız, Despot ve Toprak Kokusu

1957 yılında Cumhuriyet gazetesinde Yazı işleri yöneticilerinden Reşat Enis'e ait olan Ekmek Kavgamız eseri, temelde sınıf kavgasını anlatmasından dolayı Toprak Dergisi'nde sol kitap olarak ele alınmıştır. Eserin içeriğinde, ekmeklerini büyük mücadele ile kazanan deniz adamlarının, kolay para kazanan zengin adamlara karşı duyduğu kin ve nefret işlenmektedir. 1948'de İnkılap kitapevinden çıkan bu eser, aynı yıl Bakanlar Kurulu kararı ile satıştan men edilmiş fakat imha edilmesi yönünde bir karar alınmamıştır. Kitap 2 yıl boyunca tezgâh altından satılınca, milliyetçiler alınan kararı samimi bulmayıp göstermelik olduğunu ima etmişlerdir. Bu satış DP'nin iktidar olup, başa gelmesi ile son bulmuştur. DP başa gelince Dâhiliye Vekâleti, İstanbul Valiliği'ne bir emir göndererek gerekli muameleyi yapmıştır. Bu eserin eleştirilen bir diğer noktası ise fazlaca küfür içermesidir. Toprak Dergisi'nde buna örnek olarak okuyuculara kısa bir pasaj verilmiş ve bu pasajın kitaptaki en hafif kısım olduğu belirtilmiştir. Verilen örnek şu şekildedir:

Şu sobanın başında bir saat daha oturacağız. Sonra sepet havası... on iki takımın tayfasını bir tek sabahçı kahvesi alı mı yahu?. Gün ağarana kadar, sokaklarda dolaş babam, dolaş; köpek yavrusu gibi...

⁶⁰¹ “Yeditepe Kitaplarından Biri Komünizm Propagandası Yaptığı İçin Toplatıldı”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (27): 19.

⁶⁰² Kütüranoğlu, 1957: 18-19.

Yahut da gırgırın başaltına, kıçaltına girip kıvrıl... Yaşamak bu mu? Beş on reisin uğruna köle olduk gitti...”⁶⁰³

Dergide, Reşat Enis’in ele alınan bir diğer romanı Despot’tur. Despot romanı ilk olarak Cumhuriyet Gazetesi’nde yazı dizisi olarak sunulmuştur. Sonrasında Remzi Kitabevi tarafından neşredilmiştir. Eser, Kilis Trahom hastanesi doktoru Ziya Oykut’a ithaf edilmiştir. Bu eser onun hayatını anlatmaktadır. Bahsi geçen Ziya Oykut bir dönem Gün Mecmuası’nda yazmıştır. Eserde işlenen konu, günlük yevmiye ile geçinen kişilerin büyük toprak ağaları tarafından köleleştirilmesidir. Toprak Dergisi, bu romanı istisnaları kaide olarak gösterdiği gerekçesiyle eleştirmiştir. Örneğin kitaptaki karakterlerden, Hacı İsmail adında bir köylünün hacılığa yakışmayacak şeyler yapması, kocası askerde olan bir kadına tecavüz etmesi bu duruma bir örnektir. Bunun yanında kitapta, köyün kadınlarının hamile kalmak için gittikleri Hz. Gaffari Türbesi’nde, türbenin temizlik işlerine bakan adam tarafından hamile bırakıldığı işlenmektedir. Reşat Enis’in dergide ele alınan bir başka eseri ise Toprak Kokusu’dur. Toprak Dergisi, bu kitabında, Ekmek Kavgamız tarzında yazıldığını belirtmiştir.⁶⁰⁴

Cahit Irgat: Bu Şehrin Çocukları

Darendelioğlu’nun deyimiyle, 1943-1945 arası solcu olduğu kesin olan üç yayın evi bulunmaktadır. Bunlar; ABC kitap ve yayınevi, Devrim Kitabevi ve Burhan Arpad’ın Arpad Yayınevi’dir. Derginin sol kitap olarak ele aldığı, Cahit Irgat’ın Bu Şehrin Çocukları isimli eserini Arpad Yayınevi, Yirminci Yüzyıl Kitapları Serisi’nde 7. şiir kitabı olarak neşretmiştir. Bu kitabın kapak tasarımı Faris Erkman’a aittir. Kitabın, açık şekilde küfür kullanması toprak Dergisi tarafından eleştirilen en önemli husustur. Bunun yanında, kitabında “içimiz karpuz rengi” ibaresini kullanan Irgat’a, Toprak Dergisi bu sebeple “kızıl” demektedir. Toprak Dergisi’nin eserden aktardığı bazı şiirler şu şekildedir:

Mağrur gözbebeklerinde
İyi günler, kötü günler geçirdik
Nasıl unuturuz arka sokağı
Analık etti bize,
Orospular bu şehirde.

ve

⁶⁰³ Darendelioğlu, 1957b: 14-17.

⁶⁰⁴ Kütüranoğlu, 1958a: 15-17.

Ademle Havvaya taş çıkartalım
 Azalmasın harareti güneşin
 Güneş içime benzer
 Kızıl kumrularla dolu...⁶⁰⁵

Arif Damar: Günden Güne

Sol neşriyattan olan Yeryüzü ve Gün mecmualarında yazan, çevresi tarafından Barikat soyadı ile bilinen Arif Damar'ın şiirlerini topladığı Günden Güne adlı eseri, Toprak Dergisi'nde sol kitap olarak ele alınan bir diğer eseridir. Toprak Dergisi'nin bu eserden aktardığı, "Daha" şiiri ve İbrahim Kütkıranoglu'nun bu şiirden çıkardığı anlam uyuşmazlığı dikkat çekmektedir.

Eserden aktarılan "Daha" şiiri şu şekildedir:

Bu yürekle memleket sevilmez,
 Daha erkek!
 Bu ayakla yolda yürünmez,
 Daha sağlam!
 Bu gözle ileriye bakılmaz,
 Daha pek!
 Bu sesle şarkı söylenmez,
 Daha yüksek!

Kütkıranoglu'nun bu şiir için yorumu ise: "Yani, böyle pısırık pısırık oturup, varıyor geliyorla, ancak senin işitebileceğin sesle "şarkı" (Hürriyet şarkıları) söylemekle bu memleket sevilmez. Sesini pes perdeden çıkar, istediğini duyur, hapsedilmekten, cezalandırılmaktan korkma demek istiyor."⁶⁰⁶ şeklinde olmuştur.

2.4. Dönemin Siyasetine Bakış

2.4.1. Demokrat Parti'ye Bakış

2.4.1.1. 27 Mayıs 1960 Öncesi

1960 Askeri Müdahalesi sonrası, milliyetçi-muhafazakâr kanadını temsil eden bir dergi olarak, Toprak Dergisi'nin tutumu büyük bir kırılmanın yaşandığı ilginç bir detaydır. Askeri Müdahale öncesine kadar, her zaman hükümeti destekleyen dergi, ordunun yönetime el

⁶⁰⁵ Darendelioğlu, 1957ç: 16.

⁶⁰⁶ Kütkıranoglu, 1958b: 21-23.

koymasından sonra tamamıyla ordunun tarafını tutmuş ve destekledikleri DP dönemlerini eleştirmeye başlamışlardır. Dergi bünyesinde bulunan, DP üyesi olan Cezmi Türk ise Askeri Müdahale sonrası daha mutedil açıklamalar yapmıştır.

İlk olarak derginin, Askeri Müdahale öncesi DP için yazdıkları yazıları ele almak uygun olacaktır.

Remzi Oğuz Arık, derginin ilk sayılarında kaleme aldığı bir yazısında DP'yi göklere çıkarmıştır. Arık, bu yazısında hürriyeti güzel bir “genç kız” olarak tasvir ederken; cumhuriyeti ise ilk başta sultanı ve halifeyi uzaklaştıran, işgal ordularını ülkeden çıkaran kalpaklı bir “zabit”e benzettiklerini, ama asıl cumhuriyetin sivil elbise giyen ve sivil yaşamaya karar veren zabitin bir “Türk genci”ne dönüşüp, hürriyet olarak tasvir ettiği genç kız ile evlenince oluştuğunu ifade etmiştir. Hürriyeti ilk olarak 1908 Meşrutiyeti’nde duyduğunu ama onu gerçek anlamda bulmasının yarım asır sürdüğünü belirten Arık, yıllarca asıl cumhuriyetin sivil Türk genci ile genç kızın evlenmesinden doğacağını söyleyenlere karşı çıktıklarını da yazmıştır. Bu nedenlerle Arık, 1950’de ki seçimleri, “14 Mayıs İnkılabı”olarak adlandırıp, gerçek anlamda cumhuriyete bu tarihte ulaştıklarını savunur. Cumhuriyetin ilanını “mübarek zafer” olarak adlandıran yazar, CHP’nin bunu kendine mal ettiğini, sonrasında ise vefasızlık yaptığını belirtmiştir. Arık, DP’yi gerçek demokrasinin yaşanmasını sağlayan bir kahraman olarak adlandırıp, ileride demokrasi düşmanlığı yapsa dahi bu şerefi ondan hiç kimsenin alamayacağını belirtmektedir.⁶⁰⁷ Yazarın son cümlesi, olabileceklerinden önce sezdığını göstermektedir.

Toprak Dergisi ile DP arası ilişkiler, Askeri Müdahale’ye kadar iyi olmuştur. DP, kuruluşundan itibaren, Toprak Dergisi’ne desteklerini sunmuştur. Buna bir örnek olarak, DP içinde zamanla iyi mevkilere gelmiş olan Ethem Menderes’in, 1947 yılında Toprak Dergisi’ne bir yıllık üye olarak tam desteğini sunması gösterilebilir.⁶⁰⁸

1956’da yaşanan Kıbrıs Meselesi DP’nin milliyetçiler nazarında yükselişe geçtiği, önemli bir konudur. Kıbrıs meselesinde Başbakan Adnan Menderes’in yaptığı hareketler ve tavırlar Toprak Dergisi için övgü kaynağı olurken, tek parti dönemi için eleştiri yolunu açmıştır. Zira Menderes’in Kıbrıs adasının Türkiye açısından çok önemli olduğunu belirtmesi, Yeşil Ada’nın Türkiye’nin oyu olmadan bir yere bırakılmayacağını dünyaya açıklaması ve İngilizlerin dahi Kıbrıs davası konusunda Türkiye ile mütalaa etmesi Adnan Menderes’i bir

⁶⁰⁷ Arık, 1955b: 3.

⁶⁰⁸ Bkz. Ek 10.

lider olarak yüceltmiştir. Toprak Dergisi, Menderes'in bu aktif dış politika hamleleri, Türkiye'nin yıllardan beri beklediği hareket olarak dergiye aktarmıştır.⁶⁰⁹

1957'de dış politikada Kıbrıs Meselesi iyice önem kazanmaya başlamıştır. Sançar, Türkiye'de ki Türklerin Yeşilada'da yaşayan 100 bin kadar Türkü tabi ki düşündüğünü, sınır dışında olmalarının unutuldukları anlamına gelmediğini ve böyle bir düşüncenin bilemilli günah olacağını yazdığı görülmektedir. Sançar, Kıbrıs Davası konusunda ateşli yazılar kaleme alıp taksimi dahi kabul etmeyip, Kıbrıs Türkiye'nindir diyen bazı yazarları samimi bulmaz. Sançar'ın burada kastediği CHP'li yazarlardır. Ona göre CHP, Kıbrıs Davasını günlük politika olarak kullanmış, hatta oniki ada verilirken dahi kıllarını kıpırdatmamıştır.⁶¹⁰

Toprak Dergisi'nin Kıbrıs Davası'nda eleştirdiği bir diğer grup yurt dışındaki Türklerdir. Şubat 1958 yılında Kıbrıs Türktür Cemiyeti, isteklerini İngilizlere duyurmak için Londra'da bir miting düzenlemişlerdir. Bu mitingin kalabalık görünmesinin psikolojik açıdan önemli olduğu bilindiği için cemiyet tüm Türkleri hatta Londra'da ki Pakistanlıları dahi yürüyüşe davet etmiştir. Fakat yabancı ülkelerin kızlarının bile katıldığı bu mitinge sadece 15 kadar Türkün katılması cemiyeti çok üzümüştür. Türk aydınlarının da bu anlamda halkı teşvik etmemesini eleştiren Sançar, Türk aydınlar böyle davranmasını, milli hareketlere katılmanın kendilerine zarar getireceği psikolojisini henüz atamamalarına bağlamıştır. Sançar, yine de bunu bir bahane olarak kabul etmemiştir. Zira bu miting gerek Ankara Radyosu'nda gerek Türkiye'de ki aydınların makamlarına mektup göndermek sureti ile bildirilmiştir. Sançar, bu durumun sadece korkaklık ile alakalı olmadığını, Türk aydınının memleket meselelerine karşı alakasız olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir.⁶¹¹

Kıbrıs Davası konusunda, dergide daha sert sözler sarfeden yazarlarda mevcuttur. 1958'in Ekim ayında Kenan Kurtkaya yazdığı makalesinde "Denize dökülürken, kıçları çizmemizin ökçesinden hala morluk taşıyan..."⁶¹² diye adlandırdığı Rumlar'ı küçümsemiş ve Kıbrıs Meselesi'ne çözüm olarak, Mübadele yapılmasını böylece azınlıkların da Türkiye'den sürülmesini savunmuştur.⁶¹³

Kıbrıs Davası'nın bir diğer önemli noktası, terör örgütü EOKA'nın Türklere yaptığı acımasız katliamlardır. EOKA, Türk işçilerinin araçlarına bomba koymak, Türk evlerine bomba atmak, yaşlı nineleri boğazlamak gibi insanlık dışı vahşetlere imza atmıştır. Toprak Dergisi, bu olanlar karşısında dönemin atom devleti sayılan İngiltere'nin, bir hamlede

⁶⁰⁹ Sançar, 1956c: 5-6.

⁶¹⁰ Sançar, 1957d: 5-6.

⁶¹¹ Sançar, 1958: 6-7.

⁶¹² Kurtkaya, 1958: 18.

⁶¹³ Kurtkaya, 1958: 18.

bulunmamasını eleştirirken, Rumların tarafını tutması hasebiyle İngiltere'ye "kaypak" yakıştırmalarını yapmıştır.⁶¹⁴

Kıbrıs Meselesi, Toprak Dergisi'nin DP'yi övdüğü, her zaman destek olduğu bir konu olmuştur. Fakat bunun dışında, ülkede Toprak Dergisi'nin hükümeti eleştireceği bir olay yaşansa bile, dergi bunu yapmamış, en fazla bir kırgınlığını ifade ederek, DP'ye seslenmiştir. Bunun en iyi örneği 1955 yılında yaşanmıştır. 1955 yılında inşaatı yeni biten Yeni Büyük Millet Meclisi'nin iç kısımlarının sanatçılar tarafından bezenmesi için bir komisyon oluşturulmuş, işte bu noktada Toprak Dergisini hayrete düşüren bir durum yaşanmıştır. Çünkü komisyonda Fransız Komünist ressamlarının taklitçileri saydıkları ve komünistlik suçu ile zamanında tutuklanmış olan isimlere de yer verilmiştir. Toprak Dergisi, dönemin İç İşleri Bakanı Ethem Menderes'e güvendiklerini, bu durumun halledileceğine de sonsuz güvendiklerini dergi aracılığıyla ifade etmişlerdir. Bu yazıda eski Maarif Vekili Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'a ise bir eleştiri vardır. "Kaldı ki, Hasan Ali ve Tonguç Babaların devirlerini çoktan geride bırakmış bulunuyoruz."⁶¹⁵ söylemleri buna binaendir.

Tahkikat Komisyonu, DP'nin sonunu getiren ve demokrasi adına yapılan en büyük hata olduğu halde Cezmi Türk dergide bu komisyonu destekleyen bir yazı kaleme almıştır. DP'nin kurduğu Tahkikat Komisyonu'nu yerinde bir karar saymış ve inkılapçılar dedikleri kesime ise ahlaklı olmaları konusunda uyarı bile yapmıştır. DP'nin başa gelişini "Demokrasi Devrimi" sayan Türk; devletin, memleket, meclis ve matbuat olarak suiistimal hikâyeleri ile dolduğunu ifade ederek bu komisyonun kurulduğuna haklılık çıkarmaya çalışır. Hatta DP karşısındakileri, Kurtuluş Savaşı zamanında kamu hizmetinde bulunan hainlere benzetmiştir.⁶¹⁶

Özellikle Cezmi Türk, DP'nin bir üyesi olması sebebiyle, DP'nin aldığı her kararı sorgulamadan kabul etmiştir. DP'nin eleştirilmemesi sadece Türk'e has bir durum olmayıp, derginin tamamında görülen bir durumdur.

2.4.1.2. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi Sonrası

27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra çıkan Haziran sayısında Cezmi Türk, başyazıda sinirlenmiş insan topluluklarının tahrik edilmesinin daha kolay olduğu ele alarak ve toplumu bu konuda uyarmıştır. Gerek ekonomik gerek hayatın yaşama zorlukları karşısında

⁶¹⁴ Haktanır, 1958: 14.

⁶¹⁵ "Bugün H. Ali ve Tonguç babaların devirlerini çoktan geride bırakmış bulunuyoruz". (1955). *ToprakDergisi*, 1 (12): 4.

⁶¹⁶ Türk, 1956b: 3-4.

büyük şehirlerde yaşayan insanlar bu konuda daha hassas olduğunu belirten Türk,⁶¹⁷ belkide ilk defa bu yazısında, ülkede ekonominin iyi gitmediğini ve insanların zorluk içinde olduğunu dolaylıda olsa kabul etmiş gözükmektedir.

Toprak Dergisi'nin hiçbir zaman darbe demediği 27 Mayıs Askeri Müdahalesi için bir İngiliz gazetesi "Kibar İhtilal" değini kullanmıştır.⁶¹⁸ Toprak Dergisi 1960 Askeri Müdahalesi'ne idare değışikliği ya da inkılâp demiş ve her yazıda orduya desteklerini sunmuşlardır. Sürekli "Kahraman Ordumuz" olarak isimlerini telakki etmişlerdir. Ordunun hiçbir siyasi etkide kalmadan partiler üssü tarafsız bir güç olduğuna kani olan Toprak Dergisi, yapılan açıklamalara bakarak, ordunun adil ve serbest seçimler ile hangi görüşten olursa olsun seçilen partiye idareyi teslim edeceğine güvendiklerini yazılarında belirtmiştir. Ordunun kan dökmeden partiler arası kavgaya son verdiği, cumhuriyeti, anayasayı ve Türk demokrasisini girdiği çıkmazdan kurtarmak için bu hamleyi yaptığı ve bundan sonrada buldukları konumu kötü kullanmayacaklarına tam bir güven vardır. Cemal Gürsel'in önceden yaptığı açıklamalar⁶¹⁹bu güvenin kolay oluşmasını sağlamıştır. Toprak Dergisi, Dünyanın hiçbir noktasında bu kadar modern ve medeni bir ihtilal olmadığını bu yüzden İngilizlerin bu Askeri Müdahale'ye kibar dediğinin altını çizer. Ordu idareye el koyduğunda yaptığı açıklama ile İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Birleşmiş Milletler Anayasası, CENTO ve NATO gibi ülkenin katıldığı tüm uluslararası ittifak ve metinlere bağlı olduklarını açıklamıştır. Modern bir anayasanın oluşturulması için de dönemin akademisyenlerine görev verilmiştir. Toprak Dergisi, bu hamlelerinden dolayı orduya duydukları hayranlıklarını her daim sayfalarında yansıtmışlardır.⁶²⁰ Toprak Dergisi'nin bu tavır değışikliği dikkat çeken önemli bir detaydır. DP'yihükümet olduğu dönemlerde her anlamda destekleyen dergi, Ordunun yönetime el koyması ile taraf değıştirmiştir. Bu tavır değışikliğinin altında, derginin siyasi arenada tutunmak istemesi yatıyor olabilir.

⁶¹⁷ Türk, 1960b: 3.

⁶¹⁸ 27 Mayıs Askeri Müdahalesi ile ilgili olarak, dönemin Federal Almanya basını ve Amerikan Radyoları da olumlu eleştiriler yapmışlar; üniversitelerin, basının, askeriyenin, adliyenin ve muhalif partilerin ordunun bu hamlesi ile tüm baskılardan kurtulacağını ifade etmişlerdir. Bkz. Tuna, 1960ç: 16.

⁶¹⁹ Dergide, Cemal Gürsel'in 1959'da verdiği bir röportaj yayınlanarak, destek verilmiştir. Bahsedilen röportajdaki söylemler şu şekildedir:

Evvla milliyetçi ve memleketçi olunuz. Amma sözde değıl yürekte olunuz. Onları seviniz, ağızınızla değıl kalbinizle, vicdanınızla, irfanınızla seviniz ve sayınız. Bu hislerle siz ona en ufak fenalık yapılmasına asla razı olamazsınız. Çalışkan olunuz, çok çalışkan olunuz, bence ahlakın hatta imanın temeli çalışmaktır. Tanrı daimi yaratma halindedir. Onun bir nefhasına hamil olan insanın da Tanrısı'na imtisal etmesi lazımdır ve mukaddes bir vazifedir. Dürüst ve gerçekçi olunuz. İcabında gerçekleri söylemekten çekinmeyiniz. İcabında gerçekleri söylemekten çekinmeyiniz. Millet ve memleket menfaatleri mevzubahis olunca kendi menfaatlerinizi ne kadar büyük olursa olsun gözünü kırpmadan feda etmesini biliniz. Türk genci! Büyük ol! İrfanıyla... vicdanıyla büyük ol! Sana bu yakışır, çünkü sen tarihlere sığmayan bir milletin çocuğusun. Düşünceleriniz temiz, hareketleriniz asil olsun! 23.10.1959 Orgeneral CEMAL GÜRSEL. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1960). 6 (67): 4.

⁶²⁰ Göksel, 1960a: 4, 18.

27 Mayıs sonrası, daha seçim döneminin dahi belli olmadığı süreçlerde partiler arası düşmanca tavırlar dikkat çekmiştir. Toprak dergisi böyle bir ortamı sakinleştirdiği için orduya tam destek sağlarken, 27 Mayıs gününün milli bayram olarak kutlanması gerektiğini ifade etmiştir.⁶²¹ Günümüzde demokrasi katliamı olarak adlandırılan bir günün o günlerde bayram olarak kutlanması dikkate değer bir ayrıntıdır.

Toprak Dergisi, gerek faaliyetini devam ettirmek gerekse de Askeri Müdahale'yi haklı görerek belkide samimiyetle destek vermiştir. Fakat bunların yanında, 27 Mayıs Askeri Müdahalesi'ni haklı çıkarmalarına neden olan sebepler altında derginin çıkarlarının zedelendiği olaylarda yatmaktadır. Birinci olay Darendelioğlu ve Aziz Nesin davasında, Nesin beraat etmiş olmasıdır. İkinci olay ise dergide solcuların isminin alfabetik sırayla verilmesi karşısında listede ki isimlerin suç duyurusunda bulunmaları karşısında savcılığın Toprak Dergisini uyarması olmuştur.⁶²² Bu iki olayın Toprak Dergisi aleyhine sonuçlanması 27 Mayıs darbesini haklı çıkarmalarına sebep olan etkenlerden sayılabilir.

Toprak Dergisi sahibi Darendelioğlu, bu darbeye tam destek verdiğini ve ordumuza güvendiğini açıkça ifade ettikten sonra bu hareketin başında yer alan Alparslan Türkeş ve Cemal Gürsel'in milliyetçi kimliklerinden dolayı ayrı bir mutluluk ve güven duyduğunu yazısına eklemiştir.⁶²³ Cemal Gürsel'in Atatürkçü bir yapıda olması da halkın güvenini sağlamasında önemli bir etkidir.⁶²⁴

Sançar, Askeri Müdahalesi sonrası toplumu, birlik içinde olmaya çağırmıştır. Cemiyetlerde ayakta kalmak ve daim olmak için maddi dayanak kadar manevi dayanağında önemli olduğunu vurgulayan Sançar, bu manevi dayanağın ise toplumun şahsi menfaatlerini bir kenara bırakıp vatan ve millet sevgisi çerçevesinde oluşturduğu "birlik ruhu" olduğunu belirtir. Sançar, İstiklal Savaşı döneminde bu ruhun zirvede yaşandığı hatırlatarak, bu bilincin kaybedilmesinde bölücü propagandaların ve parti kavgalarının da etkisinin büyük olduğuna dikkat çekmiştir. Sançar, bu sebeple Askeri Müdahalesi sonrası toplumu eski politikacıların küçük oyunlarına karşı dikkat edilmesi konusunda uyarır.⁶²⁵

⁶²¹ "27 Mayıs İnkılabı Türk Milletine Kutlu Olsun". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.

⁶²² Toprak Dergisi'nde yazılana göre; Savcılık dergiyeye vicdanen yanlarında oldukları ama bu listeye devam ederlerse derginin kapanabileceğini açıkça belirtmişlerdir. Bkz. "Demokrasi Dendi Şereflerimiz Çiğnendi ve Ayraten Solcular Listemiz". (1960). *ToprakDergisi*, 6 (67): 12.

⁶²³ Darendelioğlu, 1960ç: 20.

⁶²⁴ 1960 Askeri Müdahalesi sonrası bir basın toplantısında, bir gazetecinin Cemal Gürsel'e kendisini Atatürk'e benzettiklerini söylemesine cevap olarak Gürsel: "Ben böyle bir teşbihi çocukça bulurum. Atatürk bin senede ancak bir defa yetişen mümtaz ve dahi bir insandır. Ben olsa olsa onun izinde yürümeğe çalışan bir insanım." yanıtını vermiştir. Gürsel'in, Atatürk'e duyduğu derin saygı ve kendini güç karşısında kaybetmeyişi bu cevabından anlaşılmaktadır. Bkz. Tuna, 1960c: 4.

⁶²⁵ Sançar, 1960b: 3-4.

Faruk K. Timurtaş, 27 Mayıs Askeri Müdahalesi için İnkılap tabirini kullanmış ve bu müdahale için “27 Mayıs sabahı doğan güneş” yakıştırmasını yapmıştır. Böyle bir İnkılabın başka ülkelerde görülmeceğini savunan Timurtaş, diğer ülkelerde ordunun yönetime el koyma sebebinin bir diktatörlük kurmak olduğunun altını çizmiştir. Askeri Müdahalesi sonrası DP’yi açıkça eleştiren ilk dergi yazarı Timurtaş olmuştur. DP’nin muhalefet döneminde iken antidemokratik kanunları kaldırmak gayesiyle halka seslendiğini, iktidar olunca ise önceki iktidarın koyduğu bu antidemokratik kanunları önce kaldırıp sonrasında ise yerine kendi antidemokratik kanunlarını koymasını dile getirir.⁶²⁶

Timurtaş’ın değindiği önemli bir diğer nokta, insanlara verilen hak ve hürriyetlerin elde edilmiş yönüdür. Maalesef Türkiye Cumhuriyeti’nde insanlara verilen hak ve hürriyetler halkın isteğiyle değil, yöneticilerin vermesi ile sağlanmıştır. Yani yukarıdan aşağıya doğru bir yol vardır. Fakat Avrupa’da durum tam tersidir. Halk, hak talep etmiş yöneticiler ise vermek zorunda kalmışlardır. Bu sebeple Türkiye’de İktidarlar, kendi dönemlerinde verdikleri hakları istedikleri zaman geri alabilmişlerdir. Ama 1960 Askeri Müdahalesi öncesi durum değişmiştir. Çünkü bu sefer İstanbul Üniversitesi öğrencileri, Beyazıt Kampüsü’nde 28 Nisan 1960 tarihinde DP aleyhinde gösteriler yapmış ve öğrenci Turan Emeksiz bu olaylar sırasında polis kurşunu ile öldürülmüştür. İşte bu örnekten dolayı Timurtaş, başa geçecek hiçbir iktidarın bir daha kafasına göre haklarını insanlardan alamayacağını ve hürriyetlerini kısmaya yeltenemeyeceğini savunmaktadır. Timurtaş, bu yaşananlar karşısında gençliğe ve orduya dergi aracılığıyla teşekkür ve minnetlerini sunmuştur.⁶²⁷

27 Mayıs Askeri Müdahale sonrası yavaş yavaş olanların bu noktaya gelmesinin sebepleri ve yeni kurulacak iktidara karşı nasıl davranılması gerektiği ile ilgili yazılar kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu anlamda dergide bir yazı kaleme alan Orhan Tuna, DP hükümetinin yaptığı inkılap hareketlerinin belli bir grubun hırsı ve ihaneti yüzünden sarsılmaya başladığını ve DP’nin yetkisini kötüye kullanmasında bazı çevrelerce yardım görmesinin etkili olduğu dile getirmiştir.⁶²⁸ Tuna, yeni kurulacak hükümetinde aynı hataya düşmemesi için, kanuni ve maddi tedbirler alınarak, bunun yanında iktidara sırtını dayayarak nüfuz elde eden kişi ve devlet memurlarının da tespit edilip, engellenmesini tavsiye eder.⁶²⁹

Kemal Göksel ise 27 Mayıs darbesini “Etat de droit” kavramı çerçevesinde değerlendirmiştir. Bu kavramın Türkçe karşılığı “Hukuka Bağlı Devlet”tir. Göksel, Askeri

⁶²⁶ Timurtaş, 1960a: 4.

⁶²⁷ Timurtaş, 1960a: 17.

⁶²⁸ Tuna’nın bahsettiği, DP döneminde, bütün idari teşkilatlarda partizanlık faaliyeti yürütülmesinden dolayı muhtardan valiye kadar bütün idari birimlerin DP’nin emrinde olmasıdır. Bu durum Tuna’nın iddiasına göre, rüşvet ve suiistimalin önünü açmıştır. Bkz. Tuna, 1960b: 5.

⁶²⁹ Tuna, 1960a: 5.

Müdahalesonrası geçici anayasa ile bu sürece hızla ilerlediğini belirtmiştir. Göksel'in tanımına göre, bu sisteme bağlılığın ilk özelliği iktidarın koyduğu kanuni yaptırımlarda bizzat kendi yetkilerini kısıtlama ve sınırlandırmasıdır. İkinci özelliği ise konulan kanunlara idarecilerin düzenli şekilde uymasıdır. MBK bu hususlar baz alındığında hukuka bağlı devlet olma yolunda adımlar attırıştır fakat geçici bir komisyon olduğu için asıl önemli olan, iktidarı kuracak olan partinin hukuka bağlı devlet anlayışını yaşatmasıdır. Göksel'in deyimini ile MBK'nin çabası Batılı anlamda ideal demokrasi anlayışını Türkiye'de yerleştirmektir.⁶³⁰

Dergide sadece yazılarla değil, şiirlerle de MBK'ya övgüler sunulmuştur. Dergide bu hususta örnek verilecek kişi Kemal Fedai Coşkun'dur. Coşkun, dergide şiirsel bir yazım ile ordunun yönetime el koyuşuna methiyeler dizmişler. Betimlemelerinde ordunun güneş gibi doğmasını ve hürriyet getirmesini tasvir etmektedir.⁶³¹

Kırım Türkü olan Avukat Müstecip Ülküsal ise yaşanan 1927 Askeri Müdahalesi'ni dış Türklerin bakış açısı ile değerlendirmiştir. Orduya, yolunu şaşırın hükümete dur dediği ve Türkiye'yi felakete gitmekten koruduğu için minnet duyan Ülküsal'da bu darbeye demokrasi ve medeniyet yolunda yapılan İnkılap tanımını yapmıştır. Askeri Müdahale'nin olduğu dönemlerde diğer birçok ülke örneğinde yönetime el koyan ordu kendi diktatörlüğünü kurmuştur. Ama Türkiye'de aynı durum yaşanmamış hatta ordu il açıklamalarında, amaçlarının demokrasiyi yeniden tesis etmek olduğunu bildirmiştir. Ki ilk adımlarından biriside işinin önde gelen hukukçularına anayasa hazırlatmaları olmuştur. Dış Türkler için Türkiye, "Türklüğün Kâbe'si, Hak Toprak ve Devlet Baba" olarak anılmaktadır. Bu sebeple Ülküsal'ın deyimiyile, Türkiye'nin başına ne gelirse, dış Türkler'de aynı hissiyatı yaşamaktadır. Türkiye, dış Türkler'e ülkeyi açmış ve yardımlarını esirgememiştir. Aynı şekilde gelen canla başla çalışıp ülke kalkınmasına yardım etmiştir. Ülküsal, Türk ordusunun Atatürk'ün yolundan ve Türkçülük yolundan sapmayacağını belirterek, bir gün Dış Türklerle de yardım elini uzatacakları günü umutla beklediklerini ifade etmiştir.⁶³²

1927 Askeri Müdahalesi'nden sonra Darendelioğlu tabiri caiz ise Adnan Menderes ve DP bazı milletvekillerine saldırıya geçmiştir. Darendelioğlu'nun ilk su yüzüne çıkardığı nokta Nazım Hikmet'in affedilmesi meselesi olmuştur. Bilindiği üzere, 1950 yılında dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye, Başbakan Şemsettin Günaltay'a ve Meclis Başkanı Şükrü Saraçoğlu'na, Hikmet'in affedilmesi ve hata yapıldığı gerekçesiyle Sabiha-Zekeriya Sertel, Behice Boran, M. Ali Aybar, ve Adnan Cemgil bir dilekçe vermişlerdir. Bu sırada Hükümet değişmiş ve DP Hükümeti kurulmuştur. Milliyetçilerin beklediğinin aksine bazı DP

⁶³⁰ Göksel, 1960b: 6.

⁶³¹ Coşkun, 1960b: 7.

⁶³² Ülküsal, 1960ç: 8.

milletvekilleri Hikmet'in affedilmesini savunmuş ve kanun değişikliği için öneriler vermişlerdir. Dönemin, Bursa milletvekili Selim Ragıp Emeç bu affin kabulünün bir vazife olduğunu; Rize DP milletvekili ve DP Haysiyet Divanı Başkanı Osman Kavrakoğlu milliyetçiliğin bayatladığını ve 20.000 üniversitelinin söylemine kulak verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Keza DP'den Ankara milletvekili Mümtaz Faik Fenik, İzmir milletvekili Mehmet Ali Sebük açıklamaları meslektaşlarına destek vermişlerdir. Mecliste bunu dillendiren DP milletvekilleri ise Osman Şevki Çicekdağ, Kemal Yörükoğlu, Ömer Bilen, Reşat Güçlü, Celal Yardımcı olmuştur. Zonguldak milletvekili Muammer Alakant mecliste Anayasa'nın 2. maddesinin a bendini değiştirmek için önerge vermiştir. Bahsedilen a bendinde, siyasi ve komünistlik suçları ele alınmaktadır.⁶³³ Bilindiği üzere Hikmet, bu gelişmeler sonrasında serbest kalmış ve ardından yurt dışına kaçmıştır. Menderes'in yeğeni Özdemir Evliyazade'nin Gece Postası Gazetesi'nde yazdığı bir yazıya göre, Hikmet'in içerden çıkması için Vatan Gazetesi ve Ahmet Emin Yalman bir kampanya başlatmış ve DP de bu duruma sinsice destek vermiştir. Zira yine iddialara göre Emniyet Müdürü Kemal Aygün, DP'yi uyarılmış ama dinlenmemiştir.⁶³⁴

1960 Askeri Müdahalesiöncesi milliyetçilerin vurgun yediği tek olay 1944 İrkçılık-Turancılık Davası olayı ve tek suçlu CHP hükümeti olarak görülürken, Askeri Müdahalesi sonrası, 1954'te kapatılan TMD'de dâhil olmak üzere pek çok konu dergide yazılmaya başlamıştır. Dergi, DP hükümetine ve Menderes'e savaş açmış hatta neredeyse CHP'le aynı kefeye koymuştur.⁶³⁵ Bazı politikacıların milliyetçilik ile komünizmi aynı kefeye koyarak “ne sağdayız, ne soldayız, ortadayız”⁶³⁶ ifadelerini kullanması milliyetçileri yaralayan cümleler olmuş, dergide Menderes'in başka hiçbir neden olmasa bile sadece bu sözler üzerinden muhakeme edilmesinin dahi yerinde olacağı yazılmıştır.⁶³⁷

Dergi yazarlarından Mehmet Alptürk, halkın DP'yi hürriyeti getirmesi ve antidemokratik kanunları kaldırması için seçtiğini fakat İlk iki devreden sonra DP'nin tekrar seçilmesinin onu şımarttığını yazısında ele almıştır. Alptürk'ün deyimiyle hürriyet ve demokrasi ayrı kavramlardır. Demokrasinin amacı ülke vatandaşlarını şahsi hürriyetlere kavuşturmadır. Bu sebeptendir ki Hürriyetten yoksun bir demokrasi ölmeye mahkûmdur.⁶³⁸ DP, en büyük hatayı bu noktada yapmıştır.

⁶³³ Darendelioğlu, 1960b: 10-11.

⁶³⁴ “Nazım Hikmet”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (70): 11.

⁶³⁵ Babakurban, 1960a: 13.

⁶³⁶ Sofuoğlu, 1961c: 3.

⁶³⁷ Sofuoğlu, 1961c: 3-4.

⁶³⁸ Alptürk, 1960a: 14.

Bunun yanısıra, DP sürecinde yapılan ekonomik ve endüstriyel atılımlar Amerika'nın desteği sayesinde çok büyük boyutlara gelmiş ve halk atılımları gördüğü için DP'den desteğini esirgememiştir. Aslında 1956 yılında, CHP'den Kasım Gülek, Amerikan yardımlarının iyi niyetli kullanılmadığını bildirmiş ama kimse buna inanmamıştır. Alptürk, halkın Gülek'e inanmayışının sebebini yine CHP'ye bağlamıştır. Gülek'in bu açıklamaları iktidara geçmek için yaptığı düşünülmüştür. Sonrasında bilindiği üzere, ülkede siyasi hayatın başrolleri işi azıtmış ve karmaşa baş göstermiştir. DP, halktan yetki aldığı gerekçesine sığınarak, anayasada kanun değişiklikleri yapmış fakat bu süreçte yanlışa sürüklenmiştir. Aslında bu yaşanan durum, Tunaya, Kubalı ve Başgil'in değişimi ile en tehlikeli durumu çünkü "En korkunç istibdat, halkın bizzat seçtiği milletvekillerinin halk reyini perde yaparak giriştikleri ekseriyetin tahakkümü"⁶³⁹ idi. Alptekin, bir hükümetin gayri meşru hareketlerini kanunları değiştirerek hatta ona dayanarakta gerçekleştirebileceğini, bu yüzden DP örneğinden ders çıkarılması gerektiğini savunmuştur.

Toprak Dergisi'nin DP değerlendirmelerinde ele aldığı bir diğer önemli husus ise Menderes'in son dönemlerinde ABD'den yardım alamaması ve SSCB'ye yönelmesidir. Nitekim 27 Mayıs Askeri Müdahalesi olmasaydı, Menderes Temmuz civarında Moskova'ya seyahat edecekti. Toprak Dergisi, bu yolla SSCB ve Türkiye arasında bir dostluğun meydana gelebileceğinin ve sonrasında komünizmin ülkeye yayılabileceğinin ucundan dönüldüğünü hatırlatmıştır. Bakıldığında Türkiye'deki pek çok fabrika zaten Ruslardan alınan krediler ile hayata geçmiştir. Bunlara örnek verilecek olursa: Manisa Pamuklu Mensucat Fabrikası 71 milyonluk kredi ile Bergama Mensucat Fabrikası 31 Milyonluk kredi ile: Adıyaman Mensucat Fabrikası 56 milyon liralık kredi ile; Antalya Mensucat Fabrikası 66 milyon liralık kredi ile; Karaman Bez Fabrikası 52 milyonluk kredi ile; Nevşehir Mensucat Fabrikası 58 milyonluk kredi ile; İstanbul'da Sud Kostik ve Cam Fabrikası cumhuriyetin ilk dönemlerinde SSCB'den alınan krediler ile yapılmıştır.⁶⁴⁰ Fakat Soğuk Savaş döneminde, Türkiye'nin SSCB'den kredi alması cumhuriyetin ilk dönemine nazaran Batı'nın çok dikkatini çekecek ve Türkiye'nin sıkıntı yaşamasına neden olacak önemli bir unsurdur.

Askeri Müdahale sonrası Nejdet Sançar aşırı partililik akımının ne kadar tehlikeli olduğunu ele almıştır. Sançar'ın anlatımına göre, partililik faaliyetleri bir ülkede normal olan bir durumdur fakat bazı azgın partiler şahsi menfaatlerini ön planda tutunca aşırı partililik dediğimiz durum ortaya çıkmaktadır. Sançar'ın tanımlamasına göre aşırı partililikte, azgın politikacılar iktidarı ele geçirmişler ise bırakmamak için ellerinden geleni yapıp ülkeyi dahi

⁶³⁹ Alptürk, 1960a: 15.

⁶⁴⁰ "Menderesin Son Ümidi Moskova mı İdi?". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (68): 19.

harçayabilirler, eğer henüz iktidar olmamışlar ise başa geçmek için ülkenin halkını birbirine dahi kırdırabilirler. Sançar, MBK'nin yönetimi ele almasını bu partiler üssü hamlesinden dolayı destekler ve aşırı partacılığın izlerinin zamanla geçeceğine inandığı için MBK'nin biraz daha görev süresini uzatmasını temenni eder.⁶⁴¹ Sançar'ın bu isteği ülkede bazı kimseler tarafından da desteklenmekteydi. Yani, insanların kendine gelmesi, kızgınlık ve kırgınlık sürecinin geçmesi, siyasette ahlaki prensiplerin yerleşmesi ve ortamın durulması için MBK'nin görev süresini uzatması isteniyordu. Enver Tuncalp, böyle bir düşüncenin demokrasiye aykırı olacağını belirterek, MBK'nin de bu sorumluluğun altına girmek istemediğini belirtmiştir.⁶⁴²

Tarihte pek çok sınıf, memnuniyetsizlikten dolayı mevcut nizama başkaldırmıştır fakat aydın kesimin başkaldırması nadirdir. Bu bağlamda Orhan Tuna, 1960 Askeri Müdahalesi'nin son bir aylık dönemi ele alındığında, bu duruma "Münevverlerin İhtilali" denebileceğini savunmuştur. DP'nin manevi değerleri kullanarak en çok münevver zümreyi imha etmeye çalıştığını savunan Tuna, DP'nin ilk başta üniversitelerin, sonra basının ve ordunun sonrasında ise münevverlerin etrafını kuşattığını savunmuştur.⁶⁴³

DP'nin 10 yıllık siyasi yaşamını her yönüyle dergide ele alan isim Faruk K. Timurtaş olmuştur. Timurtaş'ın anlatımıyla, DP ilk defa halkın isteği ile başa gelmiş bir hükümetti. Fakat 10 yıl içinde geldiği noktanın tam tersi bir hale bürünmüştür. DP'nin başa gelmesindeki temel faktörlerden en önemlisi halkın CHP yönetiminden bıkmış olmasıdır. Halk CHP'nin alternatifi olacak bir partiyi bulunca, ona sıkıca sarılmıştır. DP ise iktidara yükseldikten sonra bu etkeni unutarak hareket etmiş ve kendisini fazlaca yüceltmıştır. Timurtaş'a göre DP'yi dibe sürükleyen etkenlerin birincisi, plansız ve programsız hareket etmesidir. Her alanda bu özelliğini koruyan DP, özellikle ekonomik alanda bu yolu takip etmesinin bedelini ağır ödemiştir. İkincisi bilim ve uzmanlığa önem vermemesidir. Üniversite ve bilim insanları bir ülkedeki danışma organı ve beşinci kuvvet sayılmalı iken, DP bu kişi ve kurumların bilgisini kitabi bilgi diyerek küçümsemiştir. Üçüncüsü, İsraf ve suiistimallere yol vermesidir. Halkın malı gereksiz yere savrulmuştur. Yapılan yeni tesislerden artan paraların parti içinde belli bir zümrece paylaşıldığı haberleri duyulurken, ülkede milyarlarların artıp, orta sınıfın fakirleşmesi adaletsiz bir dağılımın olduğunu göstermektedir. DP'yi asıl yıkan sebep ise dördüncü neden, yani partizan idare anlayışıdır. Ülke içinde DP'li ve DP'li olmayanlar ikiliğini çıkarmıştır. Her işe müdahale yetkisini kendinde bulan kişiler türemiştir. Bu kişiler devlet içinde devlet olmaya kalkmıştır. Beşinci neden, Manevi ve Ahlaki çöküştür.

⁶⁴¹ Sançar, 1960a: 5.

⁶⁴² Tuncalp, 1960a: 6; Polat, 1960: 13.

⁶⁴³ Tuna, 1960d: 7.

Her şeyin para ile ölçülmeye çalışıldığı, aydınlara kıymet verilmeyen bir durum meydana gelmiştir. Altıncı neden, aydınlar yanında ordu ve gençlerin ihmal edilmesi olmuştur. DP, bu kesimleri ihmal ederken köylü, işçi, esnaf ve tüccara kıymet vermiş fakat onları da mutlu edememiştir. Bunların dışında DP'nin oy almak için dini kullanması, yobaz ve devrimbazları memnun etmek için inkılâpları ihmal etmesi ve diktatörlüğe heves etmesi onun sonunu getirmiştir. İktidara geldikten sonra 1952 yılında belli parti ve dernekleri kapatmış ve 1954 seçimlerinde kendine oy vermeyen Kırşehir'i kazaya çevirmiştir. 1959 sonrası ise her türlü kişi, kurum ve kuruluşun, hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya başlamıştır.⁶⁴⁴ Askeri Müdahale sonrası, DP'yi enine boyune ele alan Timurtaş, çok sert bir dille sabık hükümeti eleştirmiştir.

Dergide, DP'nin 10 yıllık yönetiminin perde arkası araştırılırken, Türkiye'de ki masonlarda işin içine girmiştir. Zira DP'de önemli mevkilerde masonlar bulunmaktaydı. Bu sebeple dergi yazarlarından Yaman Avcı, DP'nin masonlara çanak tuttuğunu ima etmiştir. Avcı, masonların genel olarak totalitarizmin karşısında gibi görünüp tam tersini yaptıklarını iddia eder. Celal Bayar'ın her hareketinin masonlar tarafından onaylanıp destek gördüğünü iddia eden Avcı, Türkiye Masonlar Birliği'nin merkezini, İstanbul'dan Ankara'ya taşımamasını Celal Bayar'a yakın olmak için yaptıklarına bağlamıştır. DP içinde masonların üst mertebesinde olan Ahmet Salih Korur yer almaktaydı. Korur, 1957 yılında Başbakanlık Müsteşarlığı ve Menderes'in sağ kolu olarak yetki almıştır. Kendisi Türkiye masonlarının en büyük yetkilisi "Üstad-ı Azam" seçilmiştir. Avcı, Korur'un hazineyi mahvettiğini iddia etmektedir. Avcı'nın bir diğer iddiasına göre, Korur dışında Aydın milletvekili ve sonradan İç İşleri Bakanı olan Namık Gedik'te masondur.⁶⁴⁵ DP üzerinde bir mason etkisinin olup olmadığı dergide sadece Avcı'nın yazdıkları ile sınırlı kaldığı için bu konu hakkında kesin bir yargıya varmak güçtür. Fakat Korur'un Üstad-ı Azam olması bu iddiaların çokta yersiz olmadığını göstermektedir.

Askeri Müdahale sonrası, dergide Menderes'in aslında milliyetçilerin karşısında olduğu dahi yazılmaya başlamıştır. Derginin bu kanıya varmasının sebebi TMD'nin DP döneminde kapatılmış olmasıdır. Menderes, 18 Ocak 1953 tarihinde Gaziantep'te verdiği nutukta, TMD'yi ciddi anlamda eleştirmiştir. Konuşmasında, komünizm ile milliyetçiliği aynı kefeye koyan Menderes, milliyetçilik akımlarında komünizm kadar tehlikeli olduğunu ifade etmiştir. Menderes, TMD'yi kastederek "Nerede ayırıcı hareket görürseniz orada komünist parmağını aramanız lazımdır"⁶⁴⁶ demesi milliyetçileri yaralayan nokta olmuştur. Kemal Fedai Coşkun, Menderes'in kızırın sözlerine karşılık; TMD'nin kapatılan 73 şubesinde ki hiçbir

⁶⁴⁴ Timurtaş, 1960b: 1-12.

⁶⁴⁵ Avcı, 1960: 10-11,18.

⁶⁴⁶ Coskun, 1960a: 12.

üyenin komünizm ile suçlanmadığını ve yargılanmadığını ama kendisinin Komünist SSCB'ye yaranmak için 1 Mayıs'ı işçi Bayramı ilan ettiğini ve Moskova'ya seyahat planladığını belirtmiştir. Menderes, yine TMD için “Din ve milliyet bezirgânlarını hakiki dindarlardan ve milliyetperverlerden ayırmak lazımdır”⁶⁴⁷ demiştir. Bu durumda Coşkuner, asıl Menderes'in dini istismar ettiğini belirterek, şu sözleri sarfetmiştir: “...başı sıkışınca Konya'ya koşup dinden, imandan bahseden fırtına yatışınca Ankara'nın bilmem hangi köşelerinde çıplak kadın oynatarak sefahet âlemleri tertip eden bu zatın zihniyetinde aramak lazımdır.”⁶⁴⁸ Gaziantep nutuğundan dört gün sonra dönemin adliye vekili Ankara Savcılığı'na verdiği özel talimat ile TMD mühürlenmiştir. Sonrasında ise temyiz yolu kapatılarak ve suçlu bulunanların 10-20 lira gibi bir ceza ile serbest kalması sağlanarak, TMD kapatılmıştır. TMD, ırkçılık, mürtecilik ve hilafetçilik dışında İslam Kardeşler Cemiyeti ile işbirliği yapmak ile suçlanmıştır.⁶⁴⁹

Dergi yazarlarından Zübeyir Koç, 1960 Askeri Müdahalesi hakkında ilginç bir detayı dergide okuyuculara aktarmıştır. Askeri Müdahale'sinde, Zübeyir Koç'un Kore Savaşı'nda beraber görev aldığı General İrfan Baştuğ'da görev almıştır. Koç'un, “...büyük bir Türkçü ve imanı bütün bir müslümandı.”⁶⁵⁰ dediği Baştuğ, Askeri Müdahale sonrası Koç'a bu yapılan hareketin dini açıdan değerlendirilmesini istemiş bir kimsedir. Maalesef bu sıralarda yeni Tümgeneralliğe yükselmiş olan İrfan Baştuğ, 12 Eylül 1960'da bir otomobil kazasında vefat etmiştir.⁶⁵¹ Müdahaleyi gerçekleştiren askerlerden birinin, dini açıdan yorum almak istemesi dikkat çekicidir.

1960 Askeri Müdahalesi sonrası ülkede yaşananları Vatan Gazetesi'nde değerlendiren Ahmet Emin Yalman, her zaman olduğu gibi bu konuda da Toprak Dergisi'nden eleştiri almıştır. Sabık hükümeti “hürriyet ve demokrasiyi yadırgayanlar” olarak anan Yalman, sabık hükümeti, Faşist ve Nazilere benzetmiştir. 29.9.1960'da çıkan bu yazıda milliyetçilerin m'si dahi geçmezken Toprak Dergisi, bu yazının milliyetçilere yazıldığını iddia ederek, Yalman'ı eleştirmiş, hatta kendisine zamanında mandacılık fikrini savunduğu yazıları hatırlatılmıştır.⁶⁵² Bu duruma bir diğer açıdan bakacak olursak, Yalman ve Toprak Dergisi yazarlarının DP ile ilgili eleştirileri aynı noktada birleşmiştir.

1960 Askeri Müdahalesi sonrası, sağ bir partinin ülkeyi sürüklediği durum, sol görüşteki aydınların elini güçlendirmiştir. Cemil Sait Barlas, bu konu hakkında ilginç fikirler ortaya atmıştır. Türkiye'nin ihtiyacının, Türkiye gerçeklerine uygun bir rejim olduğunu

⁶⁴⁷ Coşkuner, 1960a: 13.

⁶⁴⁸ Coşkuner, 1960a: 12-13.

⁶⁴⁹ Coşkuner, 1960a: 12-13.

⁶⁵⁰ Koç, 1960c: 4.

⁶⁵¹ Koç, 1960c: 4.

⁶⁵² Gökalp, 1960: 5.

söylemiş, ardından bu rejimin marksizm olduğunu beyan etmiştir. Barlas, bir doktrin partisinin kurulmasını ister fakat salt bir marksist düşünce ile kurulmasını desteklemez. Marksizm'in Türkiye'ye uyarlanması taraftarıdır. Barlas'a göre bu sosyalizm anlayışı devleti inkâr etmeyen, aileyi ve mülkiyet anlayışını kabul eden bir sentezi benimsemelidir. Barlas, ancak bu şekilde ülkede, halkın istismar edilmesinin engellenebileceğini savunmaktadır. Aziz Nesin ise bu konu hakkında Hür Nizam Dergisi'nde bir yazı kaleme almış ve Türkiye'de sosyalist olmayan aydın kalmadığını, sosyalizmin artık korkulmayan bir kelime olduğunu ve bu kelimenin moda olması için aydınların çok acı çektiğini yazmıştır. Cumhuriyet Gazetesi'nde ise F. E. İsimli bir yazar sosyalizm başlıklı makalesinde, her savaş, ekonomik kriz ve rejim değişikliklerinde sosyalizmden ilham alındığını belirterek, insanların sosyalizmi benimsemesinde Marks'ın önemli bir güç olduğunu savunmuştur. Toprak dergisi yazarı Mehmet Saadettin Aygen ise Cumhuriyet Gazetesi'ndeki bu makaleye cevap olarak, Rusya'da yaşayan halkların komünizmi benimsediği için değil baskı ve zorlama ile kabullendiklerini ifade etmiştir. Toprak Dergisi, sosyalizm fikrinin asla Türkiye'ye uygun olmadığını ve Türkiye'nin rejiminin Batı tipi bir demokrasi olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, Batı örnek alınarak yani komünizme bulaşmadan yeni bir demokrasi anlayışının oturtulabileceği fikrini desteklemişlerdir.⁶⁵³

Aygen, Türkiye'de sosyalizm propagandasının yapılmasının altında Moskova'nın olduğunu iddia etmiştir. Zira 7 Kasım 1960 yılında Moskova'da düzenlene İhtilalin 43. yılı etkinliklerinde Rusya'nın ikinci devlet adamı olan Frol Kozlov, adeta Türkiye'de yazılan ve söylenen fikirlerle aynı şeyleri ifade etmiştir. Aygen, Kozlov'un: "Artık sosyalizm hiç değilse korkulmayan bir kelime haline gelmiş ve bütün herkes sosyalizmi benimsemiştir..." "Hayat gerçeğine uyan ve refaha götüren aydınlık yol sosyalizmdir."... "Dünyada harbin önlenilebileceğini sosyalizm insanlara anlatmıştır."⁶⁵⁴ sözlerinden yola çıkılarak bu yargıya varmıştır.

Askeri Müdahale sonrası oluşturulacak kurucu meclise temsilci gönderecek olan iki parti CHP ve CKMP olmuştur. Dergide adı verilmeyen bir Profesör ise iki partinin birbiri ile aynı fikirlerde olduğunu ve yeni anayasaya farklı bir fikir getiremeyeceklerini ifade eden bir yazı kaleme alınmıştır. Fakat Aygen'in iddiasına göre, bu Profesör basında "Sosyalistlere yer yok!" başlıklı bir yazı yazmışken sonradan görüşünü değiştirmiştir, inkılapçıların gerçek davasını savunacak olan partinin, sosyalist parti olduğunu ifade etmiştir. Aygen ise sosyalist olan ülkelerde bile insanlara insanca yaşama hakkı verilmediğini hatırlatarak, Türkiye'de

⁶⁵³ Aygen, 1960b: 8-9.

⁶⁵⁴ Aygen, 1960ç: 3, 22.

kurulacak olan bir sosyalist partinin, yeni anayasaya farklı ne katabileceğini sorgulamıştır. Aygen Batı'yı örnek vererek sosyalizme kaymadan ülkenin yükselebileceğini savunmaktadır.⁶⁵⁵

1960 Askeri Müdahalesi sonrası, sosyalizm kavramının kulaklara hoş gelmeye başlaması ve yeni kurulacak sosyalist partilerin “sosyal adaleti” getireceğine yönelik söylentilerin olması, Toprak Dergisi'ni korkutmuştur. Bu amaçla kurulacak partilerin tam olarak ne yapmak istediklerini önceden açıklamalarını istemişlerdir.⁶⁵⁶ Dergi yazarlarından Kemal Göksel'in yazımına göre; CHP'nin bir dönem “ Biz İngilterde iktidarı ele alan İşçi Partisinden daha solcu bir partiyiz. Çünkü madenleri ve şahsi teşebbüse ait büyük tesisleri onlardan evvel devletleştirdik.”⁶⁵⁷ şeklindeki açıklamaları akabinde, aşırı devletçi ekonomik politikalar uygulaması ve bazı düşünürlerin solcu olduklarını söylemeleri gibi aynı şeylerin yaşanabilecek olması, milliyetçileri korkutmaktadır. Göksel, sosyalizm adıyla kurulacak yeni partilerin de sonunda komünizmi benimsemesi ya da istismarcıların bu solculuk perdesi arkasına gizlenip parti olarak faaliyet vermesinden korktuğunu ifade etmiştir.⁶⁵⁸

1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra Çetin Altan sosyalist bir tavır takınarak toprak ağalarına ve özel mülk sahiplerine eleştiriye geçmiştir. Kendini sosyalist olarak tanımlayan Altan, bu dönemde ve öncesinde kurulan hiçbir sosyalist partiye üye olmamış ve destek de vermemiştir. Cemal Gürsel'in Mart ayında yaptığı bir basın toplantısından sonra, Altan başta olmak üzere Sözcü Dergisi ve Akşam Gazetesi yazarlarından Vecihi Ünal Komünist Parti'nin kurulmasını savunmuştur fakat o dönemde istekleri gerçekleşmemiştir. Altan, bir komünist parti kurulması yoluyla, Türkiye'nin fikri bir gelişme gösterebileceğini savunmakta idi. Toprak Dergisi, Altan'ın tasvir ettiği gibi kurulacak komünist bir partinin mutlaka SSCB ile bağlantılı olacağını ve muhakkak bir de yeraltı teşekkülünün olması sebebiyle kapatılsa bile yine gizliden gizliye devam edeceği tehlikesini hatırlatmıştır.⁶⁵⁹ Bilindiği üzere Altan, 1960 Askeri Müdahalesi'nden 5 yıl sonra, Türkiye İşçi Partisi'nden İstanbul milletvekili seçilmiştir.

1961 yılında Toprak Dergisi'nin gündemindeki önemli meselelerden birisi particiliktir. İlhan Lostar, Askeri Müdahale öncesi partilerin kişisel menfaatlere dayanarak kurulmasını ve halkın cehaletle partilerin söylediği her vaade kanarak oy kullanmasının çok acı sonuçlara yol açtığını hatırlatmıştır. Lostar, halkın cehaletinin zamanla atlatılabilecek bir durum olduğunu, asıl hallolması gerekenin milli şuur ile ülkesi için çalışacak politikacıların yetiştirilmesi olduğunu ifade etmiştir. Eğer aynı şekilde bir particilik anlayışı benimsenirse ülkenin

⁶⁵⁵ Aygen, 1961a: 14,15.

⁶⁵⁶ Göksel, 1961ç: 5.

⁶⁵⁷ Göksel, 1961ç: 28.

⁶⁵⁸ Göksel, 1961ç: 28.

⁶⁵⁹ “Gürselin Hissis Damaklara Çaldığı Bir Parmak Bal”. (1961). *ToprakDergisi*, 7 (77): 6.

gidişatında bir değişiklik olmayacağını belirten Lostar, milliyetçilerin temennisinin kendi gruplarından kimselerin partileşmesi yönünde olduğunu açıklamıştır.⁶⁶⁰

1960 Askeri Müdahalesi sonrası Cezmi Türk'te bir ihbar üzerine tutuklananlar arasında idi.⁶⁶¹ Bir buçuk yıl sonrası dışarı çıkan Türk, DP'yi yine de çok eleştirmemiş, sadece toplumun isteklerinin bir kısmını yerine getirdiğini fakat asıl büyük sosyal ve ekonomik meselelere dokunulmadığını ifade etmiştir.⁶⁶² Türk'ün DP hükümette iken dergide yazdığı yazılarda bu durumu asla dillendirmediği hatta tam tersine hep olumlu yazılar yazdığı bilinmektedir.

Türk, içerden çıktıktan sonra yazdığı yazısında 1960 Askeri Müdahalesini haklı gören bir açıklama yapmıştır. Haklı görme sebebi olarak ise partilerin kavgalarının ve zümre husumetlerinin hat safhaya çıkmasını göstermiştir. Türk, ilk tutuklandığında 4 gün hücrede kalmış, sonrasında alındığı Davutpaşa ve Balmumcu cezaevlerinde 4 ay yattıktan sonra hâkim karşısına çıkmıştır. Bu mahkemede suçsuz bulunsa bile gerekli tahkikatı beklemesi, toplamda 1,5 yıla yakın içerde kalmasına neden olmuştur. Çıktıktan sonra Toprak Dergisi'nde kaleme aldığı yazısında sadece Milliyet ve Yeni Sabah Gazetesinin kendisine yargısız infazda bulunmadığını belirterek teşekkürlerini sunarken diğer gazetelere teessüflerini de iletmiştir. Atatürk'ün izinden gittiğini belirten Türk, asla yılmayacağını ve çalışmalarına aynı şekilde devam edeceğini duyurmuştur.⁶⁶³

1961 yılının Mayıs ayında Toprak Dergisi'nde 19 Mayıs hatırlatılırken, 1960 Askeri Müdahalesi'ne de değinilmiştir. Göksel, Atatürk'ün “Benim Türk milletine, Türk Cumhuriyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir. Siz onları tamamlayacaksınız. Siz de, sizden sonrakilere benim bu sözümü tekrar edersiniz.”⁶⁶⁴ sözü üzerinden fikirlerinin tekrarını değil aksine duruma göre revize edilmesini, üzerine yenilikler koyulmasını savunan bir devlet adamı olduğunu hatırlatmıştır. Atatürk'ün bu söylevden ötürü Göksel, 27 Mayıs Askeri Müdahalesini, Atatürk inkılaplarının bir devamı olarak gördüğünü açıklamıştır.

2.4.2. Dergideki CHP ve İsmet İnönü Algısı

Toprak Dergisi, tek parti dönemindeki uygulamaları sebebiyle, CHP'yi her zaman eleştirmiş ve karşısında yer almıştır. Dergiyi daha ayrıntılı incelediğimizde, bu husumetin

⁶⁶⁰ Lostar, 1961b: 16.

⁶⁶¹ 1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra, derginin başyazarı Cezmi Türk tutuklanmıştır. Bir süre içerde yatan Türk, Kasım 1961 yılında tutuklu bulunduğu Balmumcu kışlasından serbest bırakılmıştır. Bkz. “Prof. Dr. Cezmi Türk” (1960). *ToprakDergisi*, 6 (73): 22.

⁶⁶² Türk, 1961: 1.

⁶⁶³ Türk, 1961: 1-2.

⁶⁶⁴ Göksel, 1961a: 11-12.

temel sebebinin İsmet İnönü olduğunu görüyoruz. Milliyetçilerin, CHP ve İnönü'ye olan husumetlerinin ilk nedeni şüphesiz 1944 yılındaki Irkçılık-Turancılık Davası ve CHP hükümetinin o dönemdeki tutumlarıdır. Bunun yanında milliyetçiler, tek parti dönemini yaşattığı ve bu süreçte dergi nazarında demokrasiyi ertelediği için, İnönü'ye dolayısıyla da CHP'ye kızgındırlar.

Remzi Oğuz Arık, tek parti dönemini dergide ele alan isimlerdendir. Arık için Cumhuriyetin ilanı “Mübarek Zafer”dir fakat CHP bunu kendine mal etmiş ve sonrasında ise ona vefasızlık yapmıştır; DP ise gerçek demokrasi fethine gidilmesini sağlayan gerçek bir kahramandır.⁶⁶⁵

1944 yılında ki Irkçılık-Turancılık Davası yüzünden tevkif edilen pek çok milliyetçi isim Toprak Dergisi'nde yazdığı için, CHP adına güzel bir yazı bulmak neredeyse imkânsızdır. Bu sorgulamalar sırasında tutuklananlar arasında bulunan Nihal Atsız, Remzi Oğuz Arık ve Nejdet Sançar gibi önemli isimler dergi aracılığı ile CHP ve İnönü'ye husumetlerini yazılarına dökmüşlerdir.⁶⁶⁶

Dergide, CHP ne yaparsa yapsın yanlış, ne derse desin yalan algısı hâkimdir. Örneğin CHP'nin tek parti döneminde uygulanan, ülkenin dış siyasetinde ki temel felsefesi olan “kimsenin toprağında gözümüz yoktur” anlayışı, İsmet Tümtürk tarafından ciddi manada eleştirilir. Bu şekilde bir anlayış ile Orta Asya'da ki Türklerin unutulduğunu ve işkence çekmelerine kulakların tıkadığını iddia eder. Türkiye'nin, diğer ülkeler ile dostane ilişkiler geliştirmesini ise eciş bücüş milletler ile dost olmaya benzetir.⁶⁶⁷ Tümtürk'ün saldırgan ve aşağılayan bu dış politika anlayışı ile bir yönetim gerçekleştirmenin de pek mümkün olduğu söylenemez.

Yine DP'nin önde gelen isimlerinden Cezmi Türk'te, dergide CHP'yi sık sık eleştirenler arasındadır. Türk'ün, DP'yi överken hatalarını dahi görmezden gelmiş, hatta haklı bulması da dergide başlı başına büyük bir sorundur. Zira bilindiği gibi demokrasiye asla uymayan “Tahkikat Komisyonları” da Türk tarafından haklı gerekçelere oturtulmuştur. Derginin 27 Mayıs Askeri Müdahale sonrası bir anda görüş değiştirip DP karşıtı olması ise pek samimi bulunmayan bir durumdur.

Dergide, CHP'den ziyade İnönü'yü mercek altına almamız ve hangi noktalarda eleştirildiğini bulmamız, bu husumeti anlamamıza yarayacak, konu hakkında bizi aydınlatacak asıl husustur. Dergide İnönü'yü, enine boyuna ele alan ve husumetlerinin temel noktalarını yazıya döken isim Nihal Atsız olmuştur. Atsız, İnönü hakkındaki tüm eleştirilerini

⁶⁶⁵ Arık, 1955b: 3.

⁶⁶⁶ Bu yazıya bir örnek olarak bkz. Sançar, 1956d: 10.

⁶⁶⁷ Tümtürk, 1955: 8.

bu makalede sunmuştur. Atsız'a göre devlet başkanlarının siyasi faaliyetleri o günün şartlarına ayak uydurmak için yapıldığı için, pek dikkate alınmamalıdır. Ama genel milli siyaset içinde yapılanlar eğer ki milli menfaate zarar verecek nitelikte ise devlet başkanları bunu durdurmalı, durduramaz ise susmalıdır. İnönü'nün belkide en çok eleştiri aldığı nokta burasıdır. Atsız, O'nun gasıp bir devlet başkanı olduğunu savunarak yine de son dönemlerinde çok ağır hakaretler yemesini hoş bulmaz. Türk tarihinde öldürülen liderler olmuştur ama saygısızlık yapılmamıştır. Ama "Milli Şef" İnönü o dönemlerde "Milli Münafık" gibi kötü hakaretler almıştır.⁶⁶⁸

Atsız, İnönü'nün neden bu muameleye maruz kaldığını, belli karakteristik özelliklerini tahlil ederek ortaya dökmeye çalışmıştır. Atsız'a göre:

Birinci husus İnönü'nün kindar olmasıdır. Bu çıkarımın neren geldiğine bakılacak olursa; Mareşal Fevzi Çakmak, Atatürk öldüğü zaman cumhurbaşkanlığı koltuğu için aday gösterilen kişi olmuştur. Çakmak, bunu kabul etmeyip İnönü'ye destek olmuştur. Fakat aynı nezaketi, İnönü emeklilik yaşından dolayı emekli olmak zorunda olan Çakmak'a göstermemiştir. Oysaki mahkeme kararı ile ceza alan Arnavut Ahmet Demir, TBMM'nin oy birliği ile çıkardığı yasa sonrası polis müdürü olmuştur. Aynı müsahamanın Çakmak'a gösterilmemesi, İnönü'nün kindarlığına bağlanmıştır. Hasta yatağında iken kendisini ziyarete gelen İnönü'yü de bu sefer Çakmak kabul etmemiştir. Bunun karşılığında ise İnönü, Çakmak öldüğü zaman Radyo programından eğlence neşriyatını çıkartmamış, bu sebeple Çakmak'ın ölüm merasiminde büyük olaylar yaşanmıştır.⁶⁶⁹

İkinci husus İnönü'nün İnatçı olmasıdır. İnönü 1957 seçimlerinden önceki bir meclis konuşmasında "zıddıma giderseniz yapmıyacağım yoktur"⁶⁷⁰ diyerek bu özelliğini açıkça ortaya koymuştur diyebiliriz. Milliyetçilerin nazarında genel olarak sevilmeyen Hasan Ali Yücel'in, son raddeye kadar mevkiinde tutulması, İnönü'nün ancak kendine zarar geleceği zaman Yücel'i değiştirmesi ve halkın isteğine rağmen Allah kelimesini telaffuz etmemesi bu inatçılığına dair gösterilen örneklerdendir. Atsız, son örneğe dayanarak, İnönü'nün ilk subaylık döneminden beri dinsiz olduğunu iddia etmiştir. Atsız'ın aktardığı bir bilgiye göre, 1957 seçimleri öncesi kendisine nutuklarda Allah'tan bahsetmesini isteyenlere "Allaha ısmarladık derken söylüyorum ya"⁶⁷¹ cevabını vermiştir. Aslında bu durum Nihal Atsız'ın çok eleştireceği bir konu olmamalıdır, zira kendisinin de Müslüman değil Şamanist olduğu bilinmektedir.

⁶⁶⁸ Atsız, 1958b: 10.

⁶⁶⁹ Atsız, 1958b: 10-12.

⁶⁷⁰ Atsız, 1958b: 11.

⁶⁷¹ Atsız'ın aktarımına göre İnönü, Allah yerine Tanrı sıfatını kullanmaktadır. Bkz. Atsız, 1958b: 11-13.

Üçüncü husus ise İnönü'nün Türkçülük ve komünizm karşısındaki tavrının net olmayışıdır. 1944'te ki 19 Mayıs kutlamalarında Ankara Stadyumu'nda verdiği nutukta İnönü milliyetçiler için “fesatçılar, vicdansız caniler” şeklinde kelimeler sarf etmiş, fakat 1944 Irkçılık-Turancılık Davası'nda tutuklananlar 1 buçuk yıl sonra çıktığı zaman onlardan özür dilememiştir. Bu dava sürecinde Doç. Dr. Muzaffer Şerif ve Sebahattin Ali ile arası iyi olan İnönü, Sebahattin Ali'nin öldürülmesi ve Muzaffer Şerif'in Amerika'ya yerleşmesinden sonra herhangi bir malumatta bulunmamıştır. 1957 seçimlerinden önce mecliste Adnan Menderes ile çekişme yaşayan İnönü “Roosevelt, bana Kahire'de şöyle demişti: <<Biz 300 mil uzaktayız. Rusya ile anlaşınız.>>” dediği için Rusya ile yakınlaştıklarını belirtmiştir. Atsız ise “Köy okullarının komünist yuvası haline gelmesinin nedeni de Rusya değildi”⁶⁷² diyerek İnönü'nün komünizme sempatik baktığını, mecburiyet olmadığını iddia etmiştir. Atsız, bu yazıdan sonra da karşı taraftan bir cevap gelmezse şüphelerinin aynen devam edeceğini yazısında belirtmiştir.⁶⁷³

İnönü aşırı kuralcı olması sebebiyle, savaş döneminde aldığı ekonomik kuralları uygularken, halkın zor durumda kaldığını gördüğü halde vazgeçmemiştir. Zira Türkiye'nin savaş dışında tutulmaması durumunda daha vahim olayların olacağı düşünülmüştür. İnönü'nün bir politikacı gibi ülke menfaatlerini korumak amacıyla, milliyetçilerin canını yaktığı kabul edilmelidir. Aksi durumda, Batı'nın gözünde Türkiye'nin Hitler'in yanında yer aldığı fikri gündeme gelebilir ve sonuç farklı noktalara gidebilirdi.

İnönü döneminde solcu ve komünist dergilerin sayısının ciddi anlamda artması en çok eleştirilen bir diğer noktalardan biridir.⁶⁷⁴ İnönü'nün döneminde bu müsamahayı göstermesi, milliyetçilerin nazarında komünistlere çanak tutmuştur.

İnönü, sadece dergi tarafından değil, milliyetçilerin düşman saydığı Aziz Nesin tarafından da eleştirilmiş, hatta çeşitli suçlamalar ile itham edilmiştir. Nesin, 1950 seçimlerinden sonra Meret Gazetesi'nde İnönü'yü ağır şekilde eleştiren, bir yazı kaleme almıştır. Nesin, İnönü'ye 3. Abdülhamit benzetmesini yapmıştır. İnönü'ye Atatürk ile aralarının bozulmasından sonra halkın acıdığını ifade eden Nesin, İnönü'nün Atatürk'ten sonra cumhurbaşkanı olmasında Çakmak'ın bir lütfu saymıştır. İnönü'nün Çakmak'ı ordudan uzaklaştırmasını, Nesin de Atsız gibi kurnaz ve kinci olmasına bağlamıştır. İnönü'nün Anıtkabir'i yaptırmamasını çok kınayan Nesin, İnönü'nün Atatürk'ü hiç sevmediğini ama göstermelik olarak saygı gösterdiğini iddia etmiştir. Genel olarak, Türkiye'yi İnönü'nün İkinci Dünya Savaşı'na sokmadığını ifade edilirken, Nesin bunu yapan kişinin aslında

⁶⁷² Atsız, 1958b: 19.

⁶⁷³ Atsız, 1958b: 19.

⁶⁷⁴ Darendelioğlu, 1960a: 12.

Çakmak olduğunu savunmuştur. İnönü, gerçekleri yazan basını susturmakla da suçlanmaktadır. Hatta Nesin, “Abdülhamit en azından sürgüne gönderdiklerinin nafakasını öderdi, İnönü bunu da yapmadı”⁶⁷⁵ diyerek O’nun Abdülhamid’den daha acımasız olduğunu ima etmiştir. Nesin’in bir başka suçlaması ise İnönü’nün akraba ve çevresindekilerin, O’nun döneminde milyoner olduğu yönündedir. Nesin, ayrıca İnönü’nün oğlu için yasayı deldiğini iddia etmiştir. Nesin’in anlatımına göre İnönü, askerlik yapmayanların memur olamayacağı ve dış ülkelere gidemeyeceği yasasını kendi oğlu için delmiş ve oğlunu askerlik yapmadan yurt dışına yollamış ve sonrasında ise üniversiteye asistan olarak aldırılmıştır.⁶⁷⁶ İnönü’ye bu kadar ağır ithamlarda bulunan Nesin’in CHP’nin kodamanları tarafından korunması Toprak Dergisi’nin dikkatini çekmiştir. Bahsedilen kodaman Kasım Gülek’tir. Gülek ile İnönü’nün arasının pek iyi olmadığı bilinen bir durum olduğu için, aslında Gülek’in Nesin’i koruması olağan bir sonuçtur.

2.5. Batıcılık ve Batı’ya Bakış

1950 Türkiye’inde batıcılığın Türkiye’deki tatbiki, milliyetçiler tarafından yanlış ve şekilde kalmış olduğu için eleştirilmektedir. Toprak Dergisi’nde bu yanlış transferin eleştirisi yapılmakla beraber, aslında nasıl olması gerektiği sorusuna da cevap verilmiştir.

1800’lerin ortasından itibaren Türkler, batılılaşmak için çabalamakta fakat yine de tam bir batılılaşma sağlanamamaktadır. İ. Hakkı Yılmaz bunun sebebini Japonya modelini örnek alınmamasına bağlamıştır. Zira Japonlar, batılılaşmayı benimsemiş fakat kendi benliklerini unutmamışlardır. Ziya Gökalp, bu sebeple aslında güzel bir batıcılık felsefesi çizmiştir. Gökalp’e göre “Türk milleti, İslam ümmeti ve Garp medeniyetinden olmalıdır.”⁶⁷⁷

1957 yılına girerken Türkiye’de yapılan Noel kutlamaları ve Noel Baba faktörü milliyetçilerin oklarına maruz kalmıştır. S. Kadiroğlu’nun değimi ile milliyetçilerin tüylerini diken diken eden bir Batı geleneği olan Noel kültürü ve Noel Baba figürünün, Turizm Genel Müdürlüğü tarafından, Türkiye tanıtım kitabı kapağında olması çokça eleştiri almıştır. Noel kültürüne karşıt olan milliyetçiler, Ramazan ve Kurban bayramlarından ziyade çocukların Noel Baba’yı merak etmesini ve Noel kültürünün yaşantılara girmesini eleştirir. Kadiroğlu’nun üzerinde durduğu, çevresel bir problem ise “Ormanı Korumak” ilanlarına rağmen, ülkede Noel kutlaması sebebiyle kesilen çam ağaçlarıdır. Noel kutlamaları sırasında alkol alan

⁶⁷⁵ “His yokmu bu âlemde”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (73): 21.

⁶⁷⁶ “His yokmu bu âlemde”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (73): 20-21.

⁶⁷⁷ Yılmaz, 1961: 10-11.

kadınların, sokakta rezillik çıkarmasını ve bu durumların gazetelerde haber olmasını ise Kadiroğlu utanç ile kınamaktadır.⁶⁷⁸

1957 Yılbaşı kutlamalarını, dini ve kültürel anlamda eleştiren bir diğer dergi yazarı ise Nejdet Sançar'dır. Sançar'ın gözünde her şeyden önce Noel'in bir Batı geleneği ve Hıristiyanlık inancına ait olması, onu tehlikeli yapan asıl etkidir. Noel kutlamaları ilk başlarda büyük şehirlerde belli ailelerce kutlandığını belirten Sançar, bu durumun yavaş yavaş arttığını ve zamanla kasabalara kadar ilerlediğini aktarmıştır. Sançar, 1957'de Hilton Oteli'ndeki, yılbaşıkutlamalarında, çocukların "Mambo Italiano" şarkısı ile eğlenip ardından çalınan zeybek havasında eğlenmediğini gözlemlemiştir. Yılbaşını Hz. İsa'nın doğumunu kutlamak olarak nitelendiren Sançar, asıl suçu çocuklara değil onları bu terbiye ile büyüten ailelerinde bulmaktadır. Bunun yanında Sançar, bazı gazetelerin Noel kutlamaları için davet mektupları dağıtmasını da cazibeyi arttırdığı için eleştirmektedir.⁶⁷⁹ Sançar, yılbaşı kutlamalarını Hz. İsa'nın doğumu kutlamak olarak nitelendirip, çoğunluğu Müslüman olan bir ülkeye bu durumu yakıştıramaz lakin çoğu ailenin bundan ziyade, yeni yılın gelişini kutlaması daha büyük bir olasılıktır. Bu örnekteki asıl tehlike, kültürel değişimin çocuklardan başlaması ve yanlış ilerlemesidir.

Yılbaşı kutlamalarına benzer farklı bir örneği dergi yazarlarında A. Okçuoğlu okuyucular ile paylaşmıştır. Okçuoğlu'nun paylaştığı bilgiye göre; 1959 yılında büyük şehirlerden birinde,⁶⁸⁰ aydın kesimin oluşturduğu bir toplantıda, mehter takımı gösterisi sunulmuş, gösterinin sonunda yalnızca birkaç kişi gösteriyi alkışlamıştır. Okçuoğlu, kendisini Avrupalılığı benimsemiş insanlar olarak atfeden bu kişilerin, mehter takımı yerine bir caz topluluğu gösterisi olsaydı ayakta alkışlayacaklarını kızgınlık ile ifade etmiştir.⁶⁸¹ Dergi yazarlarının bu örneklerden yola çıkarak yaptıkları asıl eleştiri Batı ve batıcılığın Türkiye'de ki tezahürünün şekilcilik ve basit taklitçilik ile sınırlı kalıp, özentilikten beslendiğidir. Özellikle Toprak Dergisi, muhafazakâr bir yapıya sahip olduğu için, verilen örneklerde eleştirilen nokta değişiklik göstermemektedir.

Dergi yazarlarının hem fikir olduğu konu Türk milli benliğinin korunmasıdır. Bu hususta Hüseyin Namık Orkun, Amerikan pantolonu giyip, arkadaşlarına "bay bay" diyen bir nesli milli benliğini kaybetmiş zavallılar olarak görür. Orkun'a göre Batı'dan alınması gereken elbise, Frenkleşme ve Türk diline yabancı sözcükler katarak şımarıklaşma değil ilim, irfan ve tekniktir. Alınan ilimin basit bir taklitçilik olarak kaldığını belirten Orkun, önemli

⁶⁷⁸ Kadiroğlu, 1957c: 5-6.

⁶⁷⁹ Sançar, 1957b: 3-5.

⁶⁸⁰ Hangi şehir olduğu belirtilmemiş.

⁶⁸¹ Okçuoğlu, 1959: 23.

olanın Batı'yı kopyalamak değil, Batı'yı örnek alarak kendi ilim, irfan ve tekniğimizi oluşturmak olduğunu ifade etmiştir. Batı dünyasını ezeli ve ebedi düşman olarak gören⁶⁸² Orkun'un bu değerlendirmeleri, Batı'ya bakış açısı düşünüldüğünde mutedil ve yerinde görünmektedir.

Dergide, Türkiye'nin muasır medeniyetler seviyesine ulaşma sürecinin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu anlamda Yaşar Zülkadiroğlu, Batı'nın kılık kıyafetinden ziyade Batının aydınlanmasında ki zihin inkişafının ve çalışma gücünün örnek alınmasını savunmaktadır. Batı'da Rönesans döneminin tohumlarının Ortaçağda atılması gibi, Zülkadiroğlu da bu dönem için maziden beslenilip, gelişmelerin hazmedilmesini ilk hamle sayar. Bu hususta en önemli etken ise gençler sayılmıştır. Yeni nesile, bu durumu bir iman meselesi sayarak, hazır elbise giymek yerine kendilerinin yeni elbise imal etmeleri nasihat edilir.⁶⁸³ Orhan Turan Kültegin ise muasır medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda üç kademeli bir yolu benimsemiştir. Buna göre; İlk basamak “milli şuur”dur. Milli şuurun bir ülkede tesis edilmesi ile ülkenin uyanık kalacağını, lüksün esiri olmayacağını, milli varlığını tehlikeye düşürmeyeceğini ve kendini küçümsemeyeceğini savunur. Türk milletinin evvela hangi konuda eksik ve yetersiz olduğunu kavraması ve bu eksiklikler doğrultusunda, ilim ve fen sahalarında kaliteli bireyler yetiştirmesi önemlidir. İkinci basamak ise “şuurlu taklitçilik”tir. Üçüncü ve son safha ise “yaratıcılık”tır. Buna göre, ülkenin tüm üretim maddelerinde milli renk göze çarpmalıdır. Kültegin, ancak bu şekilde bir yol izlenirse Batılı devletlerin iktisat müşavirlerinin, yeni bir fabrika kurulduğu zaman Türkiye'nin başına üşüşüp, fabrikayı ne yapacaksınız? Siz ziraat ülkesisiniz zırvalarından kurtulunabileceğini savunur.⁶⁸⁴ Kültegin'in bu tezi önce fikirde, sonra gerçekte ilerlemesi ve ekonomik durumun muasır medeniyetler seviyesine çıkma konusunda ne kadar önemli olduğuna vurgu yapması açısından önemlidir.

Milliyetçilerin muasır medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda şiar edindikleri örnek Japonya'dır. Japonya 80 yıl gibi bir süreçte kendisi toparlayıp gelişme kat ederken, Türkiye hedefine ulaşamamıştır. Kültegin, bu noktada asıl önemli olanın muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak olduğunu fakat Türkiye'deki aydınların, bunu batıcılıkta görüp, bu tercihin ise basit bir taklitçiliği doğurduğunu ifade etmektedir. Kültegin bir diğer sorun ise Türkiye'de gelişmek için geçmişin tamamen silinmesi anlayışıdır. Kültegin'e göre; kendi kültürtemelini bırakan Türkiye, Latin harfleri kullanıp, idari sistemin parlamenter yapıya dönüşmesi ve din ile devlet işlerinin ayrılmasıyla istenilen hedefe ulaşamamıştır. Üstelik

⁶⁸² Orkun, 1955ç: 5, 13.

⁶⁸³ Zülkadiroğlu, 1956a: 8, 14.

⁶⁸⁴ Kültegin, 1958c: 14.

taklitçi bir devlet olarak kalmış, ne tam anlamı ile Batılılaşmış, ne de milli varlığını koruyabilmiştir. Prof. Arsal, bu durumu, Umumi Türk Tarihinde anlattığı Roma örneğine benzetmektedir.⁶⁸⁵

Türkiye için batılılaşmak, o dönemlerde ve beklide halen kültür ve ananeden sapma olarak görülmektedir. Bu tam anlamıyla böyle olmasa bile, milliyetçilerin haklı olduğu noktalarda vardır. Zira Türkiye’de Batılılaşma anlayışının yansımaları, sanatta ve edebiyatta⁶⁸⁶ argo ve müstehcenlik, çocuklar için kovboy masalları ve yılbaşında Noel eğlenceleri şeklinde olmuştur.⁶⁸⁷

Dergide yazarlarının, Türkiye’nin Batıyı örnek almaktan ziyade, değişim ve dönüşüm için gereken gücü kendi tarihinden alması gerektiğini savunmalarının haklı sebepleri vardır. Zira Türk milleti, şanlı bir geçmişe sahiptir. Bunun yanısıra, Müslüman kimliğini taşıyan Türkiye bununla da övünmelidir. Zira Batı medeniyetinin kökenlerinin oluşumunda Müslümanların büyük etkisi vardır. Bu görüşü savunan bilim insanlarından biriside, Amerikalı Profesör Poul Monroe’dur. Monroe, bir yazısında şu açıklamayı yapmıştır:

Avrupa henüz dünyanın düz olduğunu dini bir inanç olarak kabul ediyorken, Müslümanlar Küre coğrafyası okutuyorlardı. Hristiyanların Müslümanlarla yaptıkları temastan sonradır ki Müslüman memleketlerinde gördükleri Astronomi observatuarlarını Kal’a burçları yahut Çan kuleleri haline getirdiler. 10 ve 11. Asırlarda, Hintlilerin işaret ve rakam sistemi Müslümanlardan alınarak aynı kaynaktan gelmiştir...⁶⁸⁸

Monroe, yazının devamında; Tıp, Eczacılık, Astronomi, Psikoloji, Ticaret ve Coğrafya gibi bilimlerde, Avrupalıların Müslümanlardan çok şey öğrendiğini açıkça belirtir.

Milliyetçilerin, gelişimin temelini özde aramalarının bir nedeni de Atatürk’tür. Atatürk’ün, “Unutmayalım ki milli ruha sahip olmıyan milletler, başkalarına şikâr olurlar!”⁶⁸⁹

⁶⁸⁵ Roma, Epikouros Felsefesi (mutluluğa ulaşmak hevesi) doğrultusunda hareket edildiği için, yıkıcı bir etkiye kurban gitmiştir. Bkz. Kültegin, 1958a: 9-10.

⁶⁸⁶ Edebi anlamda Batılılaşmaya karşı duran milliyetçi yazarların yanında, az da olsa Batıcılığı savunan dergi yazarları da mevcuttur. Bunlardan birisi de Şükrü Selçukoğlu’dur. Bu kanıya varmamızın sebebi ele aldığı bir yazısıdır. Buna göre, 1958 yılında edebiyatçılar, köy hayatını tasvir ederken farklı yollara gitmişlerdir. Romantik edebiyatçılar, köy hayatını güzel kızların çeşme başında olduğu, herkesin sıhhatinin yerinde olduğu şekilde tasvir ederken; komünist edebiyatçıların bir kısmı Türk köylüsünü adeta Afrika köylüsü gibi fakir, hasta, sefil ve cahil anlatmış; bir diğer kısmı ise köy ortamını dinlenme ve tabiat ortamı olarak tasvir etmiştir. Selçukoğlu’nun deyimiyle bunlar gerçek dışı ve yanlıştır. Türk köylüsünün ne anlatıldığı kadar mükemmel de de o kadar sefil bi hayatları vardır. Selçukoğlu’na göre önemli olan ise bu halka ilim götürmektir. Masa başında tasvir etmek ne ilim insanlarına ne de köylüye bi getiri sağlamaz. Bu sebeple Gazi Enstitüsü Pedagoji Öğretmeni Selçukoğlu, Şark zihniyetinin hayal kurma dünyasının bırakılıp, Garp zihniyetinin maziye bağlı ama geleceği hesaplayan zihniyetine gidilmesini öğütlemektedir. O’na göre Garplı Türk münevveri sosyal şizofreni yaşamak yerine kalemini, maskeleri bir kılıç gibi kesmek için kullanılmalıdır. Bkz. Selçukoğlu, 1958: 4, 17.

⁶⁸⁷ Kelemeroğlu, 1958: 12.

⁶⁸⁸ Koç, 1958: 10.

⁶⁸⁹ Kaplan, 1961: 20.

sözü milliyetçilerin batıcılığa bakış açısına bir çerçeve niteliğindedir. Toprak Dergisi, her zaman Türk milletinin kendi milli ruhundan güç almasını şiar edinirken, gençlerin Sophia Loren gibi makyaj yapmasını, Batı müzikleri dinlemelerini ayıplamıştır. Bu durumu, Çinli Prensesler ile evlenip benliğini kaybeden, sonrada Çin boyunduruğuna giren Türk Devlet Adamlarına benzetmişlerdir.⁶⁹⁰ Nitekim bir ülkede milli kimliğin yok olup, kültür yozlaşmasının başlaması o ülkenin sonun başlangıcında olduğunu göstermektedir.

Gelişimin temelini batıcılıktan ziyade milli kültürde arayan milliyetçiler, bu bağlamda dergide Batı karşısında dik duruşları ile dünyada örnek teşkil eden İspanyol Pablo Casals ve Pakistan'lı Muhammed İkbâl örneklerini vermiştir.⁶⁹¹ Dergide batıcılık konusunda değişik fikirler görmek mümkündür. Kültegin, batıcılığa alternatif olarak yerine İslam dinini koymak isteyen bir ses olarak Doktor Bilge Güngör'ün fikirlerini okuyuculara aktarmıştır. Güngör, bu bağlamda Kuveyt örneğini vermektedir. Kuveyt'te bir millet meclisi'nin, kabinenin ve yazılı bir kanun olmadığı halde, suç oranının çok düşük olmasını hayretle aktarır. Güngör, aynı dönem Türkiye'sinde ise günde 10'a varan yaralanma, öldürme, tecavüz gibi vs. suçların işlenmesini ülkenin dinden uzaklaşarak, taklitçi batıcılığa yönelmesinde bulmuştur.⁶⁹² Güngör'ün Kuveyt örneği, din bağlamında doğru bir örnek olmayabilir. Zira Kuveyt'te refah düzeyi yüksek olduğu için, suç oranının düşük olması muhtemel bir sonuçtur. Tabi ki dini inanç bu durumu etkileyen bir faktördür lakin dinden daha büyük etken, insanların sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olması ve bunun toplum hayatına yansımalarıdır.

Gençlerin, Batı özentiliği sebebiyle, dini terbiye eksikliğinden yoksun büyümesini üzümlere belirten Kültegin ise çözümün milli kıymetlere gereken önemin verilmesi ve manevi değerlerin korunması ile olacağını savunmuştur. Örnek teşkil etmesi bağlamında, Kuva-i Milliye gibi gücünü kendinde bulan bir zihniyetin basın, edebiyat ve sanata da hâkim olmasını temenni etmektedir.⁶⁹³

⁶⁹⁰ Kaplan, 1961: 20.

⁶⁹¹ Dünyada sergiledikleri duruşları ile Batı Siyasetine karşı duran, öncelikleri ahlak ve iman olan bu iki kişiden ilki Batı'da yetişmiş olan İspanyol Pablo Casals'tır. Kendisi viyolanseli olan Casals, ülkesindeki Franco rejimine karşı durduğu için ülkesinde yaşayamamıştır. Bu rejimin devam etmesine izin vermelerinden dolayı Almanya, Amerika ve İngiltere'ye kırıdır. Hatta İngilizlere "Siz bana politika yapacaksınız, beni ise yalnız ahlak ilgilendirir." diyerek değer yargısını göstermiştir. İkincisi ise Doğu'da yetişen Muhammed İkbâl'dir. Şair ve filozof olan İkbâl, Pakistan için maddi istiklalden ziyade, insanların ruhunu ve bunu sonsuzluğa ulaştıracak bağı ortaya koyan kişi olarak görülmektedir. Kendisi Batı dünyasından davetler almasına rağmen iştirak etmemiştir. Bir konferansında "Asya, modern Garbın kapitalizmini kabul edemez zira temsil ettiği din, şahsiyetin kıymetini tanıyor ve onu, bütün kıymetiyle Allah'ın ve İnsanın hizmetine vermeğe çalışıyor." sözlerini sarf etmiş ve Batı'nın siyaset anlayışına Doğu'nun penceresinden bir bakış sunmuştur. Bkz. Kökden, 1959b: 15. Bu iki şahsiyet, sanatçı ruhları ile bir ülkede sanat insanlarının nasıl bir rol üstlenmesi gerektiğine örnek teşkil edecek vaziyettedir.

⁶⁹² Kültegin, 1958b: 22.

⁶⁹³ Kültegin, 1958b: 23.

Milliyetçilerin bilim ve etik adına savundukları en güzel düşüncelerden birisi ise Batı kültürünün araştırılmasıdır. Bu hususta Milliyetçiler Cemiyeti, “Avrupa Medeniyetinin Temelleri” adlı bir konferansı vermesi için Dr. Karahüyük’ü davet etmişlerdir.⁶⁹⁴ Milliyetçiler Batı kültürü karşısında milli kültürü savunmuş ama Batı kültür ve medeniyetinin de temellerini araştırmaktan geri kalmamışlardır. Zira bilinmeyen, eleştirilemeyeceği bilinen bir durumdur.

Dergide, ilginç bir diğer eleştiri, batıcılık fikrini suiistimal eden kişiler yönünde olmuştur. Ömer Kökden’in bu kimseleri, Garp yobazları olarak tanımlamaktadır. Kökden, bahsedilen bu Garp yobazlarının, herhangi bir yeniliğe karşı özellikle devlet müesseseleri ile ilgili değişikliklerde irtica var diyerek hemen karşı durduklarını ifade eder. Kökden’e göre; Batı medeniyetinin temelinde düşünceye saygı en temel felsefedir. Ve yine Batı’da toplumsal müesseseler en ince ayrıntısı tartışılabilir şekilde masaya yatırılabilir, herhangi bir dokunulmazlığı yoktur çünkü bir müessesenin kalıplaşmış olması değil, iyi hizmet vererek devamlılığı sağlaması daha önemli bir husustur.⁶⁹⁵ Kökden’in anlatımından çıkardığımız; Batı’nın her yaptığını kopyalamak yerine, felsefesini kavrayarak kendi toplumumuza uygun hamleler yapmanın önemidir. Dar ve şekilci bir bakış açısıyla, batıcılığı taklit etmekten ya da onu yersiz bir şekilde eleştirmekten öteye gidemeyeceğimiz aşikârdır. Dergide genellikle haklı tespitler yer almış ve çözüm yolları sunulmuştur. Fakat o dönemden bu döneme Türkiye’de batıcılık anlamında pek gelişme sağlandığı söylenemez.

Toprak Dergisi’nin çıkarımları, dönemin milliyetçilerinin muhafazakârlık çerçevesindeki tepkilerini görmemiz açısından kıymetlidir.

2.6. Atatürk ve Atatürkçülük

Atatürk, milliyetçiler tarafından her zaman lider olarak kabul edilmiş, sahiplenilmiş bir kişidir. Türk Ocakları’nı kapatmasına rağmen, Toprak gibi bir milliyetçi dergi tarafından eleştirilmemiş ya da eleştirilememiştir. Dergide, Atatürk’ün milliyetçilik için yaptıkları, din anlayışı, inkılapları ve komünizm karşısındaki tutumuna değinilmiştir.

Dergi yazarlarından Hüseyin Namık Orkun, Tarih Kongresi sırasında, kongre azası olarak görev yaparken Atatürk’ün daveti sayesinde kendisiyle tanıştığını aktarmaktadır. Orkun, Atatürk’ü demokrat ve sempatik olarak tasvir etmektedir. Orkun’un anlattığı bir olaya göre, yemek sırasında Atatürk’e bir genç:

⁶⁹⁴ Gökalp, 1959a: 16-17.

⁶⁹⁵ Kökden, 1959c: 11.

“-Efendim, size diktatör diyorlar, ne dersiniz? Diye sorunca Atatürk durmuş, genci süzmüş ve

-Ben diktatör olmuş olsa idim, şimdi bana bu suali sormazdınız.”⁶⁹⁶ yanıtını vermiştir.

Orkun Atatürk ile birçok kere yemek yemiş, anılarını dinlemiş biri olarak, O'nun çok cepheli bir insan olduğunu, kritik noktalarda telaş etmeden nasıl hareket edeceğini bilen ve yapacağı hamleyi doğru zamanda yapmakta çok başarılı olduğunu belirtmiştir. Atatürk, meseleleri demokrat bir lider gibi masa başında etrafındakilere danışarak çözümleyen bir şahsiyetti. Zira dil ve tarih konusunda da aynı şeyi yapmıştır. Bu sıralarda dil inkılâbının nasıl yapılacağı hakkında Ankara'da bir gazetede makale serisi yayımlayan Orkun'da bu yemekte bulunmuş ve fikirlerini beyan etmiştir.⁶⁹⁷

Atatürk, Türk milliyetçiliği adına çok çalışmalar yapmıştır. Timurtaş'ın deyişiyle, Atatürk'ün büyük bir kumandan olmasındaki etkenler; O'nun hissetme, irade sahibi olma, karar verme gücünde olma ve nerede duracağını bilme vasıflarıdır. Türk devletinin kurucusu olan Atatürk, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmayı bu ülkeye şiar olarak benimsetmiştir. Türklerin yükselişi için, III. Ahmed döneminden itibaren bir hareket başlamış, özellikle ikinci meşrutiyetten sonra işin fikri yönüne kafa yorulmuştur. Batılılaşmak, Avrupalılaşmak ve çağdaşlaşmak konuları dönemin bütün düşünce insanları tarafından ele alınmıştır. Atatürk ise bu fikirleri değerlendirip, sentezleyen bir şahsiyet olmuştur. Tabi Atatürk'ün farkını ortaya koyan asıl olay bu fikirlerini hayata geçirmesi olmuştur. Atatürk, yeni kurulan devletin milletine Türklük bilincini yerleştirmek için adımlar atmıştır. Türkçülük Ziya Gökalp'in elinde bir ideoloji haline gelmiş, Atatürk tarafından ise tatbik edilmiştir. Milliyetçiliğin temeli kültüre dayandığı için Atatürk, edebiyatın, dilin, felsefe ve tarihin oluşturduğu kültür öğeleri üzerinde araştırma yapılması ve en eski tarihe gidilmesi için bilimsel çalışmaları desteklemiştir. Türkoloji çalışmaları Atatürk döneminde çok gelişmiş ve ilerlemiştir. Bunun için TTK ve TDK kurulmuş, Türk dilinin saf bir hale getirilmesi için çalışılmıştır. Timurtaş'a göre, bu sebeplerden dolayı Atatürkçülük ve İnkılapçılık, Türk milletini çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak olarak idrak edilmelidir.⁶⁹⁸

Toprak Dergisi'nin, çıktığı dönemde ortaya attığı farklı bir fikir, Atatürk'ün insani yönlerinin ele alınması olmuştur.

Atatürk ölümünün ardından her yıl Kasım ayında dergi ve gazetelerde aynı şekilde anılmaktadır. Genel olarak onun başarıları, dâhiliği, inkılapçılığı gibi yani herkesçe bilinen konular tekrar edilmiştir. Cezmi Türk'ün bu konuya isyanı ise “İnsan Atatürk”ün

⁶⁹⁶ Orkun, 1954: 7.

⁶⁹⁷ Orkun, 1954: 7, 14.

⁶⁹⁸ Timurtaş, 1960c:4-5.

unutulmasıdır. 1955 yılında Atatürk'ün kardeşi Makbule Hanım bir röportaj serisi halinde hatıralarını dile getirmiş, bu sayede azda olsa Atatürk'ün özel hayatına temas edilmiştir. Asıl merak edilen ise Atatürk'ün bir insan olarak arkadaşlığı, sevdiği, hoşlandığı şeyler ve kimseler olmuştur. Türk, Atatürk'ün hep devlet adamı olarak anılmasını resmi bir propaganda olarak tanımlamış ve gereksiz görmüştür. Atatürk'ün fazla yüceltilmesi ve fazla yerilmesi yerine insan olarak ele alınmasının daha çok sevilmesine neden olacağı kanısındadır. Hz. Muhammed'in, özel hayatı, ailesi ve yaşantısını okuyup öğrenirken; Atatürk için bunun yapılmamasını ve insani yönlerinin ele alınmamasını garip karşılamıştır. Bilindiği üzere Atatürk'te bir evlilik yaşamış ve boşanmıştır ama bu durumun iç yüzü bilinmemektedir. Türk, bu insani durumun Atatürk'ün de başına geldiğini ve yaşadıklarının çoğu insanında başına gelebileceğinin altını çizerek, Atatürk'ü çok sevenlerden olmakla beraber “Atatürk'ü sevmek bir ibadettir”⁶⁹⁹ diyenlerden olmadıklarını açıkça dile getirmiştir. İlahlaştırmadan, putlaştırmadan O'nunda bir insan olduğunu ve noksanlarının olduğunu bilerek sevmenin bir fazilet olacağı görüşünü savunmaktadır.⁷⁰⁰

Türk'ün en büyük eleştirilerinden biride yapılan inkıpların sadece parti ve şahsi övgüden ibaret olmasıdır. Bir milletin malı olan İnkıpları sadece Atatürk'e ve CHP'ye mal etmenin zarar getireceğini vurgular. İnkılap hareketinin III. Selim'den başladığını belirten Türk, inkıplar yapılmadan önce bir öğretmenin harf inkılabı istediğini, Sakarya'da şehit olmadan önce bir subayın ve bir müftünün nasıl inkılap hareketi istediğini bu bağlamda delil olarak gösterir. Türk'e göre; Atatürk'te, yapılan bu inkıpların şahsına indirgenmemesini isteyecek meziyette bir insandı. Türk, inkıpları sadece liderin yapacağı değil halka mal olmuş gerçekler olarak tanımlamaktadır. Bu sebeple asıl inkılap sahipleri bu durumda millettir.⁷⁰¹

Toprak Dergisi, 1957 yılında Atatürk'ün adının temsil edildiği “Mustafa Kemal Derneği” aldığı bir karardan dolayı eleştirmiştir. Dernek aynı yıl aldığı bir kararla, Anadolu'da İnkıpların durumunun araştırılıp rapor edilmesini istemiştir. Ağâh Oktay Güner ise emirle, tamimle inkılap olmaz diyen Atatürk'ün, böyle bir şeyi hayatta olsaydı onaylamayacağını savunur. Atatürk'ü tanımanın onun kalpağını giyip, onun mimiklerini kullanmakla değil milliyetçilik, fikir, dava, ideal, inkılap ve en önemlisi insanlık vasıfları ile olacağını belirten Güner, jandarma disiplini ile inkıpları oturtmak gayesinin, dernek içindeki mesnetsiz bir zümreye ait olduğunu aktarmıştır. Güner'in derneğe tavsiyesi, evvela Atatürk ile

⁶⁹⁹ Türk, 1956c: 4.

⁷⁰⁰ Türk, 1956c: 3-4.

⁷⁰¹ Türk, 1956g: 3-4.

ilgili eserler neşretmesi yönünde olmuştur.⁷⁰² Zorla bir inkılabın oturtulması anlayışı ters tepecek bir durumdur, evvela bu inkılabın neden yapıldığı anlaşılmalıdır. Mantık zeminine oturan bir fikir, toplumda daha kolay yeşerecektir.

Dergide ele alınan diğer bir konu ise Atatürk ve din algısıdır. O dönemde de Atatürk'ün İslam'a saygı duymadığı hatta küçümsediği bazı kesimlerce iddia edilmiştir. Toprak Dergisi bu iddiaların yersiz olduğunu kanıtlama çabasına gitmiştir.

1957 yılında Atatürk'ün, "İslam bir Arabın saçma teolojisidir"⁷⁰³ dediğini iddia eden yabancı bir dergiye, dergi yazarlarından Güner cevap vermiştir. Milliyetçiler bu söylemi tamamen yalanlarken Atatürk'ün "İntisap etmekle müftehir olduğumuz İslam dinini layık olduğu seviyeye çıkarmak en büyük emelimizdir"⁷⁰⁴ sözünü kanıt olarak göstermişlerdir. Güner, bu yersiz iddialar karşısında Mustafa Kemal Derneği'ne seslenerek; köylerde inkılap uygulamasına bakmak yerine, gezici köy okulları kurmalarını, insanlara okuma yazma öğretmeyi ve Atatürk'ü anlatmalarını nasihat eder.⁷⁰⁵

Yabancı derginin iddiasına benzer bir diğer iddia Akis Dergisi yazarı Aydemir Balkan'dan gelmiştir. Balkan, 27 Haziran 1957 tarihindeki "Seçimlerde Tanrı Elçileri" isimli yazısında Atatürk'ün "Bir çöl bedevinin teolojisinin saçma düsturlarını büyük Türk Milletine yakıştıramazsınız"⁷⁰⁶ dediğini iddia etmiştir. Toprak Dergisi yazarlarından Mahmut Ünal bu sözlerin gerçeğe alakası olmadığını belirterek, bu iddialara cevap olarak Atatürk'ün, Balıkesir Paşa Cami'sinde verdiği hutbeden kesitler sunmuştur. Atatürk'ün bahsedilen hutbesi şu şekildedir:

... Allah birdir şanı büyüktür, Allahın Selameti ve harı üzerinize olsun dedikten sonra. Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri Cenab-ı Hak tarafından hakayıkı tebliğe memur, Resul olmuştur. Kanuni Esasi cümlemizce malumdur ki Kur'an-ı azimişandaki husustur... İnsanlara fez'i ruhi vermiş dinimiz son dindir, ekmel dindir...⁷⁰⁷

Toprak Dergisi'nin, Atatürk ile ilgili savaş verdikleri en önemli noktase O'nu solculara kaptırmamak hususunda olmuştur. Bu anlamda en küçük imaya dahi şiddetle karşılık vermişlerdir.⁷⁰⁸

⁷⁰² Güner, 1957: 8, 13.

⁷⁰³ Güner, 1957: 8.

⁷⁰⁴ Güner, 1957: 13.

⁷⁰⁵ Güner, 1957: 8, 13.

⁷⁰⁶ Ünal, 1957a: 7.

⁷⁰⁷ Ünal, 1957a: 6-7.

⁷⁰⁸ Çetin Altan'ın, 1961 yılında Milliyet Gazetesi'nde Atatürk'ün marksistliği konulu bir yazı yazması, milliyetçi camia tarafından "rakı sofrasında yazmıştır" gibi ithamlara neden olmuştur. Bkz. "Ayın Garip Düşünceleri: Günün Adamı-Bozkurt-Çetin Altan'ın Rakı Sofrası". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 4.

Solcuların kendilerini Atatürkçü sayarak Türk milliyetçilerine inkılap düşmanı, mürteci ve daha da ilerisi Atatürk düşmanı demelerinden rahatsız olan Toprak dergisi sahibi Darendelioğlu “Türk Milliyetçileri Kalemile Atatürk” isimli bir eser hazırlamıştır.⁷⁰⁹ Bu eserde, Atatürk’ün milliyetçiliği kaleme alınmış ve milliyetçiliğinin tescili olarak yeni kurulan devlete Türk Cumhuriyeti demesi, masonlara ve komünistlere karşı yaptığı hamleler hatırlatılmıştır.⁷¹⁰ Toprak Dergisi, solcu bir kimse ile Atatürk’ün adının yanyana gelmesine dahi şiddetle tepki vermiştir. Öyleki, Varlık Dergisi yazarlarından Orhan Hançerlioğlu, Nurullah Ataç’ın ölümünün ardından, Atatürk’ün ölümünden sonra en büyük kaybın Ataç olduğunu yazınca, Toprak Dergisi tarafından çok eleştirilmiştir. Toprak Dergisi, Ataç seviyesinde bir adamla Atatürk’ün bir tutulamayacağını ifade etmiştir.⁷¹¹

Milliyetçiler ve Solcular gibi Atatürk’ü sahiplenenlerin yanında o dönemde ülkede Atatürk’ü sevmeyen kimselerde mevcuttur. Toprak Dergisi bu kimselere cevap vermekten de geri kalmamıştır. Maalesef günümüz tartışmaları ile 1960’lar da ki tartışmaların konusu aynıdır. Toprak Dergisi yazarlarından Ahmet Tuğcu, Atatürk’ü sevmeyenleri yazı konusu yapmıştır. Atatürk’ü sevmeyen bir grubun varlığını kabul eden Tuğcu, bu kimselerin amacının Atatürk ismini tarih sahnesinden silmek olduğunu savunmaktadır. Mahmut Makal’ın Ankara’da yaşattığı olayın⁷¹² bu temele dayandığını savunan Tuğcu, Atatürk’ü sevmeyen daha pek çok kişinin olduğunu belirtmektedir. Tuğcu, bunu yapanlardan bazılarının ise Atatürkçü geçinen ya da kendini devrimci olarak tanımlayan şahsiyetler olduğunu ifade etmektedir. Tuğcu, bazılarının ise Atatürk’ün Gazi unvanını atarak, sadece Atatürk olarak zikredilmesi için uğraştıklarını, bunun altında ise Yahudi parmağı olduğunu iddia etmiştir.⁷¹³ Dergi’de Atatürk’ü sevmeyenlere cevap verenlerden biri de Cezmi Türk olmuştur. Türk,

⁷⁰⁹ “Türk Milliyetçileri Kalemile Atatürk” (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (75): 19.

⁷¹⁰ “Solcular (Atatürk) adını istismarda yarış halinde”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (76): 21.

⁷¹¹ “Seviyesiz Konuşma”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (31): 17.

⁷¹² 1959 yılında, 10 Kasım’da bir tören düzenleyen Ankara Türkocağı, üzücü bir olay yaşamıştır. Tören sırasında Atatürk’ün Çanakkale Savaşı’nda yaptıklarını anlatan Kurmay Yarbay Alparslan Türkeş’in konuşması, Mahmut Makal tarafından kesilmiştir. Makal, buraya çocukları ile film izlemeye geldiğini, Türkeş’i kastederek “bu adamın konuşmasını kesin, bu hareketler herkesin oaktan soğumasına sebep oldu” diyerek yaygara çıkarmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişi olan Makal’a 10 Kasım’ın bir eğlence töreni olmadığı ve Atatürk’ün askerliğinin anlatıldığı bir konuşmadan sıkılmak gibi bir lüksünün olmadığı hatırlatılmış ve dergi aracılığı ile niçin böyle bir şey yaptığı sorulmuştur. Bu olay sonrası Makal, resmi bir açıklama yapmamış, tekliz yoluna başvurmamıştır. Ama çevresindekilere böyle bir olayın yaşanmadığını ve bu yüzden Toprak Dergisi’ne cevap vermediğini bildirmiştir. Bu olay sonrası Makal’ın, Toprak Dergisi’ne mürtecidir demesi ortalığı karıştırmıştır. Bu hususta 62. sayıda Mahmut Makal’a karşı ağır bir eleştiri yazısı kaleme alınmıştır. 5 yıldır aralıksız çıkan ve ünlü şair ve yazarlarını yazım kadrosunda bulunduran bu dergiye mürteci deme gaffetine nasıl düştüğü sorulmuştur. Bu olay 1960’da ki 67. sayıda tekrar gündeme gelmiştir. Nejdet Sançar, Makal’ın bu çıkışını sadece Türkeş’e değil Atatürk’e yapılan bir saygısızlık olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu dönemde Alparslan Türkeş’in MBK sözcüsü olması da önemli bir durumdur. Bkz. “Bir Küstahlık” (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (61): 15-16; “Makal ve Fakir Davaları”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 17; “Hala Sayıklıyor”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (62): 11.

⁷¹³ Tuğcu, 1960: 8-9.

Atatürk'ün; yaşadığı toplumun en kötü, en gerilemiş olduğu ve her yerin işgale uğradığı bir ortamda, Türk milletine sur üflediğini ve adeta yeniden canlandığını ifade eder. Bu canlandırma sadece savaş meydanlarında değil, ilim ve kültür alanında da olmuştur. Tarih ve dil üzerine milli bir inkişaf sağlanmıştır. Tarihin ana eserleri yeniden tetkik edilmiş ve gün yüzüne çıkartılmıştır. Bu olgulara bakıldığında Türk milleti içinde Atatürk'ü sevmeyip saygı duymayanlara kızan Türk, inkâr etmeye çalışanları ise kınamaktadır.⁷¹⁴

Dergide zaman zaman Atatürk adına konuşmak gibi ilginç durumlarda meydana gelebiliyordu. Toprak Dergisi yazarlarından Kemal Fedai Coşkuner, bu şekilde içindekileri dökerek, fikirlerini ortaya koymuştur. Atatürk'ün ölümünün 23. yılında Coşkuner, dergide "Atatürk yaşasaydı Türk halkına neler söylerdi" temasıyla onun ağzından bir yazı kaleme almıştır. Yazıda dikkat çeken noktalar şu şekildedir:

"Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir. Her görüldüğü yerde ezilmelidir dediğim şu memlekette, ayrılışımdan bu güne kadar kaç komünistin başını ezebildiniz? Ezilmesinden geç, üstelik onları farkında olmuyarak şımarttınız.... Şimdi her birisinin kaleminden, dilinden zehir akıyor. Bu zehirler taze genç dimağlara panzehir niyetine veriliyor."

"Bakıyorum hep inkılaparımdan bahsediyorsunuz. Güzel, esasen bu eserlerin korunmasında sizlere güvenmiştik."

"Ben size garbın tekniğini, ilmini alın dedim. Fakat kültürünü alın demedim. Zira kültür millidir."

"Sizlere veda ederken, 'Güneş Dil Teorisi' diye bir ölçü bırakmışım.... 'Güneş gidince teorisimi kalır' diye işin içinden sıyrılmak istediler. Bizim bu teoriyi ortaya atmamızda ki maksat dilimizin sadeleşmesi prensibi idi...Dilimizi sadeleştiririm dedim amma, Türkçe'cilikle hiçbir ilgisi olmayan sadece bir maksada matuf uydurma kelimelerle lisanımızı dejenere edin ... dilimizi temelinden sarsın demedim."

"...askeri dehamdan bahsedilmiyor. Milliyetçiliğimden dem vurulmuyor. Hakiki Atatürk'ü unutturup, kendi menhus emellerine göre yeni bir Atatürk tipi ortaya çıkararak sizlere bu ikincisi üzerinden telkin yapılmak cihetine gidilmektedir."

"Şunu unutmayın ki Türk milliyetçileri benim hakiki evlatlarımdır. Milliyetçileri gerici gibi lakaplarla küçük düşürmeğe çalışanlar, yazılarının seksen yerinde adımı da taşısalar bu bir maksat için olup; gizli emellerini, zehirli fikirlerini yayabilmek yolunu şahsiyetimin arkasına gizlenmekte bulan bedbahtlardır."

"Biraz olsun rahat olabilmem için hiç olmazsa şahsiyetimi menfur emelleri uğruna kalkan olarak kullanmak küstahlığında bulunan soysuzların, komünistlerin, dilinden kaleminden ismimi olsun kurtarınız."⁷¹⁵

Atatürk'müş gibi bir mektup yazmak tabiki faraziye olduğu için dikkate alınamaz. Bu yazıda dikkat çeken unsur, milliyetçilerin kendi şikâyetlerini, Atatürk'ün adını kullanarak dile

⁷¹⁴ Türk, 1956c: 3-4.

⁷¹⁵ Coşkuner, 1961a: 1-3.

getirmeleridir. Bakıldığında, milliyetçiler kendileri dışındakilerin Atatürk'ü kullanarak ideolojileriyle bağ kurmalarını haksız bulurken, bu yazıyla kendileri de aynı hataya düşmüşlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPRAK DERGİSİ'NDE ELE ALINAN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL KONULAR

3.1. Din

3.1.1. 1950-1961 Arası Türkiye'de Din Algısı ve Politik İstismarlar

1950'lerin Türkiye'sinde, milliyetçi kesimin dine bakış açısını anlamamız açısından, dergi yazarlarından M. Yaşar Mardim'in okuyuculara aktardığı bir örnek kıymetlidir. Mardim'in anlatımına göre; 1956 yılında İstanbul'da, Mardim elinde milliyetçi dergiler⁷¹⁶ ile Ortaköy tramvayına binmiş ve dergilerden dolayı onu gözleri ile taciz eden, tahminen üniversite öğrencisi olan bir genç ile ilginç olaylar yaşamıştır. Bu bakışmalar esnasında tramvaya bir satıcı binip elindeki dini kitapları satmaya kalkınca bahsi geçen genç “ne kepezelik yahu indirin şunu aşağıyı” demiş, satıcı inerken “Beyler bunlar bizim dinimizi öğretiyor, içinizde daha gusül abdestini bilmeyen ne gençler var” diyerek serzenişte bulunmuştur. Bir sonraki durakta tekrar bir satıcı binip etrafa “Sulu karakedi, matrak 1 krş., jiklet” diye bağırınca ise genç aynı tepkiyi vermemiştir. Mardim, gencin tavrının adama göre değiştiğini gözlemleyip bu duruma çok içerlediğini ifade etmiştir.⁷¹⁷ Bu örnekten yola çıktığımızda Türkiye'de Müslüman çoğunluğu olmakla beraber, dine karşı antipati ile yaklaşan bir kesimin olduğunu da görmekteyiz. Toprak Dergisi için bu görüşteki insanlar her zaman tehlike teşkil etmiştir. Zira dergisinin genel milliyetçilik tanımında, din önemli bir yer taşımaktaydı.

Fahri Belen dergide ele aldığı yazısında, Türkiye'deki belki de en hassas konu sayılabilecek din hakkında dikkat çekici hususlara değinmiştir. Belen'e göre, kötü politikacılar tarih boyunca halkın bam tellerini bulup, makyavelist bir tutumla insanların hassas noktalarını suiistimal etmişlerdir. Anadolu'da bu durum din üzerinden yürümektedir. Osmanlı döneminde devşirmeler, yeniçeriler ve bazı saray kadınları, bu yol üzerinden işlerini yürütmüşlerdir. Yaptırdıkları camiler ve hayır işleri ile halkın onları dindarlık ile övmelerine nail olmuşlardır. Belen, dini anlamda yeterli olmayan bu kimselerin, işinin ehli din adamlarını da zaman zaman eleştirdiğini belirterek, gerçekten inancına sadık, muhafazakâr insanların hiç kötülüğe başvurmadığını savunmuştur. Belen, 1950'lerin Türkiye'sinde, inkılâpçı ya da muhafazakâr rolüne soyunanları ise “Modern Mürailer”⁷¹⁸ olarak tanımlamıştır. Özellikle

⁷¹⁶ Toprak, Ocak, Serdengeçti ve Kopuz.

⁷¹⁷ Mardim, 1956a: 8.

⁷¹⁸ Modern ikiyüzlüler.

seçim dönemlerinde bunun arttığını belirten Belen, bu kişilerin inkılaplar ve irtica arasında bocaladığını belirtir.⁷¹⁹ Belen'in bu görüşleri günümüzde dahi gerçekliğini korumaktadır. Politikacıların ve bazı fikir adamlarının, belkide en çok istismar ettiği unsur dindir diyebiliriz.

Belen'in bahsettiği gibi inkılap ve irtica arasında gidip gelen insanlar topluma yansımış gerçeklerdir. Toprak Dergisi bu kesimleri örnekler sunarak eleştirmiştir. Bu anlamda, dergi yazarlarından Ladif Gökçek ilk olarak, CHP'den Cemil Sait Barlas'ı ele almıştır. Gökçek'in aktardıklarına göre Barlas, CHP propagandası için Gaziantep'e gittiği sırada, bir dinleyici din ile alakalı ne düşündüğünü sorunca, Barlas yanıt olarak; "biz dini toprağa gömdük, yine mi hortlatacaksınız" demiştir. Milliyetçiler gerek bu söylemi gerekse de "kurtuluş yolu solculuktur" savunması yüzünden, Barlas'ı eleştirmişlerdir.⁷²⁰ Barlas'ı dini değerlere saygısızlık yaptığı için eleştiren Toprak Dergisi, aynı zamanda irticai faaliyet olarak adlandırılabilir hareketleride aynı şekilde eleştirmiştir. Bu bağlamda dergi yazarlarından S. Kadiroğlu'nun aktardığı bir örneği ele almak yerinde olacaktır. Kadiroğlu, "kıyafet rönesansı" olarak tanımladığı bir meseleyi okuyucular ile paylaşmıştır. Kadiroğlu'nun anlatımına göre, 1957'de İstanbul'un işlek caddelerinde, özellikle de İstiklal Caddesi'nde serpuş, fes, fes üzeri sarık bağlayan, püskül ekleyen hatta kavuk takanlar kimseler görülmüştür. İşin ilginç tarafı ise bunları yapanların kadın olmasıdır. Kadiroğlu, bu durum karşısında irticanın yeniden başkaldırmasından korktuğunu ifade etmiştir.⁷²¹

Toprak Dergisi'nde din hakkında kötü herhangi bir yazı yazan ya da bir eylem gerçekleştiren herkes ele alınmış ve ciddi manada eleştirilmiştir. Bunların en başında da sol görüşte olan aydınların faaliyetleri gelmektedir. Bu bağlamda Akis Dergisi yazarlarından Aydemir Balkan dergide eleştirilen isimlerdendir. Balkan'ın, 27 Haziran 1957 tarihinde yayınlanan "Seçimlerde Tanrı Elçileri" isimli yazısı, Toprak Dergisi'nin deyimiyle İslam dinini ve Hz. Muhammed'i hedef aldığı için eleştiri almıştır. Milliyetçiler, bu yazı için bilimsel temelli olmayan kin ve garez ile yazılmış yorumunu yapmışlardır. Mahmut Ünal, bu hususta münkir (kabul etmeyen) olarak gördüğü Balkan'a, El- Ankebut suresinin 49. ayetini cevap olarak dergide yayınlamıştır. Bahsedilen ayet şu şekildedir: "Kur'an kendilerine ilim verilmiş insanların sinesinde <<parıldayan>> apaçık ayetlerdir. Bizim ayetlerimizi zalim olanlardan başkası bilerek inkâr etmez."⁷²² Bunun yanında Ünal, dünyadaki önemli liderlerin Hz. Muhammed için söylediklerine de dergide yer vermiştir. İlk olarak Ünal'ın aktarımına göre Lamartine Hz. Muhammed için şunları söylemiştir;

⁷¹⁹ Belen, 1957: 6, 19.

⁷²⁰ Gökçek, 1956: 13.

⁷²¹ Kadiroğlu, 1957b: 17.

⁷²² Ankebut, 29/69.

Hâkim, hatip, Allah elçisi, kanun koruyucu, savaşçı, fikirler fatihi, makul nasların ve suretsiz bir ibadetin muhyisi, sayısız dünya imparatorluklarının ve birde manevi imparatorluğun kurucusu işte Muhammed! İnsan büyüklüğünün ölçüldüğü bütün makyaslarda hangi insan ondan daha büyük olmuştur?

Von Bismarc ise; “Ben şunu iddia ediyorum ki: Muhammed seçkin bir kıymettir. Yaratan’ın böyle ikinci bir vücudu imkansahasına getirmesi ihtimalden uzaktır. Demiştir. Tabi Hristiyan terbiyesi ile büyümüş bu iki şahsiyetin sözleri Müslümanlar için gurur vericidir.”⁷²³ ifadelerini kullanmıştır.

Din âlimlerinin eserlerini yayınlamayan basın kuruluşları da, dolaylı yollardan Toprak Dergisi’ndeki eleştirilerden nasibini alanlar arasındadır. Bu anlamda dergide eleştirilen nokta, Türk basınında büyük âlim ve Müslüman sayılan İbnü’l Emin Mahmut Kemal İnal’ın yazılarını yayınlatacak kadar bir itibar görmemiş olup; Müslüman olmadığını açıkça belirten, dini bayramlarda evinin kapısına yazı asıp bu bayramın kendisine göre olmadığını ve kutlamak için rahatsız edilmemesini belirten Ataç’ın ise 130’u aşkın yazısının yayınlanmasıdır.⁷²⁴ Toprak Dergisi, bu iki örnekten yola çıkarak, din âlimlerinin belli basın kuruluşları tarafından dışlandığını iddia etmiştir.

Toprak Dergisi, dini herhangi bir konuya ya da kişiye saygısızlık yapanları eleştirmekle kalmamış, bu kimselerin cezalandırılması içinde çabalamıştır.⁷²⁵ 1958 yılında, kanunlarda Allah ve Peygamberlere küfrün cezaya tabi olması tartışılmaya başlanmıştır. Bazı kimseler, bu isteğe karşı, Allah ve Peygamberler insanların korumasına muhtaç mıdır? ifadelerini kullansada Şakir Berki, bu maddenin kanunlara koyulmasını savunmuştur.⁷²⁶

1958’ yılında, Alman atom fiziği bilim adamlarından Karl Stein Hols’un ailesi ile beraber Müslüman olduğu haberleri yayınlanmıştır. Tahsin Ünal, İslam dinini ve Kur’an-ı anlamak için geniş bir kültüre ve bilgiye sahip olmak gerektiğini bu örnek üzerinden vurgulamıştır.

⁷²³ Ünal, 1957a: 6-7.

⁷²⁴ “Komünizm Propagandası Yapan Bir Kitap Münasebetiyle Babıalide İtibar Solaklardır”. (1957). *Toprak*, 3(31): 5.

⁷²⁵ 1959 yılında Orhan Turan Kültegin’in İslam dinine ve peygamberlere karşı basında çıkan hakaretvari, küçümseyen saygısız yazı ve karikatürleri eleştiren bir yazı kaleme almıştır. İslam’da olduğu gibi hak dinler ve genel ahlak kaidesi olarak bir insanın kendisine zarar vermediği sürece diğerine saygı duyması gerekir. Dünyada İslam’a geçen insanlar mevcutken çoğunluğu Müslüman olan bir devletin basının bu kadar çok İslam’a saldıran yazar barındırması üzücü bir durumdur. Bu sebeple Kültegin bu kişilerin kendilerine çeki düzen vermelerini rica eder. Zira saygılı olmaları ülke menfaati için daha hayırlı olacaktır. Bunun yanında batıcılık akımından etkilenen bazı kimselerin İslam’ı reform etme gayesine onu bozma gözü ile bakılır, çünkü Kur’an-ı Kerim diğer kitaplar gibi değiştirilmemiş orijinalliğini korumaktadır. Medeni insanlar, mukaddes olan şeylere saygı duyması gerektiğini bilir bu sebeple bu sığata uygun davranmalıdırlar. Bkz. Kültegin, 1959b: 16-17.

⁷²⁶ Berki, 1958a: 8-9.

Toprak Dergisi'nde, İslam dininin sevdirmesi ve daha iyi öğrenilmesi için yollar gösterilmiştir. Şakir Berki, İslam dininin sevdirmesi hususunda yazdığı bir yazısında, Müslümanın pusulasının Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in hayatı olduğunu örnekler ile ifade etmiştir. Özellikle ahlaki yaşamın Hz. Muhammed'in hayatı örnek alınarak düzenmesi gerektiğini savunmuştur. Berki'nin dikkat çektiği bir diğer husus ise İslam'ı yanlış yaşayan bir Müslümanın, diğer insanları İslam'dan soğutabilme ihtimalidir. Bu sebeple Berki'nin gözünde Kur'an-ı Kerim'in ilk emrini yerine getirmek büyük önem arz etmektedir.⁷²⁷ İslam dininin daha iyi anlaşılması hususunda dergide farklı fikirler ortaya koyan bir diğer isimde Ünal'dır. Ünal, daha iyi anlaşılması için, Kur'an-ı Kerim'in farklı meslek gruplarından kişiler tarafından tahlil edilmesini savunmaktadır. Örneğin bir sosyolog, bir hukukçu, bir iktisatçı, bir asker, bir tarihçi ve bir felsefeci kendi eğitimleri çerçevesinde Kur'an-ı okuyup yorumlamalıdır ki gerçek anlamda İslam anlaşılabilir. Bunların yanı sıra Ünal, din adamı yetiştirmek ile din âlimi yetiştirmenin farklı şeyler olduğunu belirterek, din aleyhinde konuşanlara karşı, dini savunacak kişilerin tam donanımlı olması gerektiğini savunur. Bu sebeple Ünal'ın dergide okuyucular ile paylaştığı bir örnek önemlidir. Ünal'ın aktardığı, arkadaşı Mühendis Sadi Bey'in Almanya'da ki Ord. Prof. Hocası Scherer'inhikâyesine göre; Scherer, Federal Teknik Üniversitesi'ne ilk başladığında materyalist iken yaptığı bilimsel çalışmalar sonucunda, bu kadar muazzam bir dünya düzeninin bir yaratıcısı olduğuna inanmıştır.⁷²⁸ Önemli bilim insanlarının İslam'ı tercih etmesi, İslam'ın bilim ile çatışmadığına dair dergide sunulan en önemli örneklerdir.

3.1.2. Dinde Reform Meselesi

Türkiye'nin her zaman gündeminde olan dinde reform meselesi, derginin çıktığı yıllarda da tartışılmıştır. İslamiyet'in reforma ihtiyacı var mıdır? sorusuna dergide Şakir Berki cevap vermiştir. Bu dönemlerde ve şimdilerde de sorgulanan, İslamiyet'in günümüze cevap verip veremediği ve günümüze uyarlanması meselesidir. Kur'an-ı Kerim insanlar için gerekli olan bireysel, toplumsal, ailevi, mali, hukuki ve iktisadi tüm sorulara cevap veren bir eserdir. İslamiyet, Müslümanlar için kurtuluşu sağlayacak olan yoldur. Kur'an-ı Kerim'den önce inen kitaplar insanlar tarafından değiştirilmiştir. Bu sebeple Berki'ye göre; son din ve kitap olarak inen İslam ve Kur'an-ı Kerim asla değiştirilmemelidir, zira kendisinden sonraki tüm zamanlara cevap verecek nitelikte indirilmiştir. Berki, nasilki bir avukat hatası yüzünden dava kaybedilince kanunlar değil de avukat sorgulanıyor ise, şu anda yaşanan sorunların temeline

⁷²⁷ Berki, 1958c: 5.

⁷²⁸ Ünal, 1958: 5-6.

bakılmasını, bunun Kur'an-ı Kerim'i reform etmekle çözülemeyeceğini belirtir. Berki'ye göre, insanlar için gerekli olanlar Kur'an-ı Kerim ve hadislerdir.⁷²⁹

Dönemin bir diğer sorunu da Kur'an-ı Kerim'in Türkçe yazılıp yazılamayacağı meselesidir. 1958 yılının Kasım sayısında Hamdullah Suphi Tanrıöver'in, Tercüman Gazetesi'nde ele aldığı Kur'an-ı Kerim'in Türkçe yazılıp yazılamayacağı meselesine Toprak Dergisi'nden yine Berki, cevap vermiştir. Berki, Avrupa'da ki dinde reform meselelerinden etkilenen ve "Kur'an Yazısı ve Dinde Reform" isiminde yayımlamaya hazırladığı eserindeki düşüncelerinden dolayı Kur'an-ı Kerim'in Türkçe yazılmasını uygun bulmaktadır.⁷³⁰ Bu konu ile ilgili Mustafa Kemal Derneği Reisi de, 7/10/1958 tarihli Milliyet Gazetesi'nde bir yazı kaleme almıştır. Bu yazıda Toprak Dergisi'nce eleştirilen nokta, Kur'an'ın Türkçe yazılmasını destekleyen reisin, dönemin diyanet işleri başkanına çirkin sözler sarf etmesidir. Toprak Dergisi tarafından bu reise verilen tavsiye ise Atatürk'ün adını taşıyan ve onu temsil ettiğini söyleyen bu cemiyetin reisinin buna uygun bir nezakette davranmasıdır. Dernek reisinin, bilgisi olmadığı dini bir hususta eleştiri yapması yersiz bulunurken, bu davranışın cemiyetlerine zarar vereceğinin de altı çizilmiştir.⁷³¹ İslam'ın özünün benimsenmesini savunan, daha iyi anlaşılması için çabalayan Toprak Dergisi'nin, Kur'an-ı Kerim'in Türkçe yazılmasını desteklemesi olağan bir durumdur.

Bu konu hakkında ilginç bir olay ise İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun başına gelmiştir. Baltacıoğlu, 1 Mayıs 1959 tarihinde "Türk Düşüncesinde Softa ve Mürteci" başlıklı bir makale kaleme alarak, Ankara Etimesgut'ta bir köylü vatandaş ile arasında geçen olayı aktarmıştır. Baltacıoğlu'nun anlatımına göre bir köylü vatandaş, inkılapları kastederek, "her şey iyi ama eski yazıyı unuttuk"⁷³² diyerek harf inkılabını eleştirmiştir. Baltacıoğlu ise ilk olarak bu vatandaşa Kur'an-ı Kerim'den bir ayet okumuş ve anlamadığını anlayınca " - ...Tanrı ile aranızda Arapça gireceğine ana diliniz olan Türkçe girse de Tanrı ne diyorsa sizde anlasanız, iyi olmaz mı?"⁷³³ cevabını vermiştir. Baltacıoğlu'nun bu cevabı aslında durumu özetleyen, çok anlamlı ve yerinde bir cevap olmuştur. Baltacıoğlu'nun bu cevabının milliyetçiler tarafından tepki almasının sebebi ise meselenin harf inkılabından, Kur'an'a

⁷²⁹ Berki, 1959e: 7-8.

⁷³⁰ Bunun yanında makalede geçen ikinci bir soru olan, "Doğu'da samimi olup da cahil kalan aydın ve genç neslin sebebi nedir?" olmuştur. Berki'nin verdiği cevaba göre bunun birinci sebebi, aile ve okul eğitiminde çocuklara dinin bireysel ve ahlaki zabitalarının öğretilmemesidir. İkinci sebep ise İslam'ı öğreten kişilerin İslam'ı bilmiyor oluşudur. Bu tehlikeli durum insanların hurafeler içinde boğulmasına, korku ve dehşete kapılıp soğumasına neden olabilecek şeylerdir. Berki'ye göre memleket aydınlarının dini öğretmesi için evvela kendilerini bu konuda geliştirmesi önemli bir husustur. Bkz. Berki, 1958d: 5, 16.

⁷³¹ Öztürkmen, 1958: 15.

⁷³² Ünal, 1959: 5.

⁷³³ Ünal, 1959: 6.

getirilmesidir. Toprak Dergisi, bu cevap yerine harf inkılabının yapılma nedeni olarak, okuma kolaylığından bahsedilmesinin daha uygun olacağı görüşündedir.⁷³⁴

3.1.3. Komünizme Karşı Din

Milliyetçilerin soğuk savaş döneminde ülkeyi birlik içinde tutmak ve komünizme karşı sağ cephede toplamak amacıyla en çok tutunduğu dayanak din olmuştur. Zira dini duygularında hassas olan Anadolu insanı için, ateizmi benimsemiş komünizme karşı milliyetçilerin İslamiyet'e sarılması olağan bir durumdur.

Toprak Dergisi'nin yorumuna göre, Karl Marks, din afyondur felsefesini savunduğu için komünistler dini ve bunun yanında mukaddes olan hiçbir değere saygı duymaz ve kabul etmezler. Toprak Dergisi, Türkiye'de ki komünistlerin ahlaksızlığı yayamaya çalıştığını iddia ederek, komünizmin aynı zamanda "vatansızlık idealini" benimsetmeye çalıştığını savunurlar. Bu bağlamda örnek gösterdikleri delil ise karşıt buldukları Tefik Fikret'in, "Milletim nev-i beşer. Vatanım ruy-i emin."⁷³⁵ mısraları olmuştur.

Komünizm ve din mevzusu her zaman tezat olmuş iki meseledir. Marks dini afyon saymış ve insanlığın gerçek mutluluğa ulaşması için dinin ortadan kalkmasını şart olarak görmüştür. M. Sadettin Aygen'e göre komünistler, din konusunda aşağılayıcı ve ağır ithamlar sarf etmiş, menfaatçi insanların uydurdukları idealler saymışlardır. Milliyetçileri haklı çıkaracak şekilde: Kruşçev bir açıklamasında "...biz suni peykler kâinatının yaratıcısıyız, o halde Allahsız olmak zorundayız"⁷³⁶ şeklinde ifadelerde bulunurken, Rus Patriği Aleksî Türkiye'ye geldiği bir sırada "Komünizm Allahsız ve dinsizdir. Kruşçev'de komünisttir. Şu halde Allahsız ve dinsizdir"⁷³⁷ açıklamasını yapmıştır. Bu açıklamaların yanı sıra milliyetçilerin sunduğu bir diğer örnekler ise SSCB yönetimi sırasındaki veriler olmuştur. Bu verilere göre: Rusya'da SSCB öncesi 7000 cami varken bu sayı, 1000'e düşmüştür; insanlara İncil ve Kur'an yerine Marksizm ve Leninizmin ilkelerini okumaları telkin edilmiştir; din adamları hapse atılmış ve dini müesseselerde dersler verilmesi engellenmiştir.⁷³⁸

Toprak Dergisi din konusunda çok hassastır ve her zaman yürünecek yolun Kur'an-ı Kerimden geçtiğini ifade etmiştir. Özellikle dergide yazılar yazan din adamı Zübeyr Koç bu duruma sürekli olarak vurgu yapmıştır.⁷³⁹ Milliyetçiler, Toprak Dergisi'nde her daim İslam'sız bir Türkçülük anlayışının olmayacağını vurgulamışlardır. Arif Nihat Asya'nın

⁷³⁴ Ünal, 1959: 5-6.

⁷³⁵ Ünal, 1957b: 14. Bu mısranın anlamı "insanlık milletindenim, dünya vatanımdanım" şeklinde yapılabilir.

⁷³⁶ Aygen, 1961c: 5.

⁷³⁷ Aygen, 1961c: 5.

⁷³⁸ Aygen, 1961c: 5-6.

⁷³⁹ Koç, 1961b: 8.

“Bizim milliyetçiliğimiz, dinisini de millisini de içine alan Mehmetçik milliyetçiliğidir”⁷⁴⁰ sözüyle bu duruma atıf yapmıştır. Ziya Hacaloğlu ise duruma farklı bir açıdan bakarak Latin harflerinin kabulünden sonra, Türkiye’de dini eser yayınlanmamasını eleştirmiş hatta Türkiye’nin diğer milletler nazarında, İslam kültürünün gelişmesi ve yayılması için bir çalışma yürütmemesine sitem etmiştir. Tek teselli olarak ise o dönemde çıkan İsmail Hami Danişmend’in “İzahlı İslam Tarihi Kronolojisi” ni işaret etmiştir.⁷⁴¹

Milliyetçiler için komünizme karşı bir silah olarak kullanılan İslam, yabancı basın tarafından sosyalizme benzetilmiştir. Yabancı yazarların İslamiyet ile sosyalizmi birbirine benzetme çabaları, Toprak Dergisi tarafından ciddi manada eleştirilmektedir. Bu hususta zekât bu benzerlik açısından ele alınmıştır. Berki’nin tanımlamasıyla zekât, kazancın paylaşımı, ihtiyacı olanlar için verilen bir yardımdır. Fakat Müslümanlar bunu ferdi mülkiyetin yok sayılması şeklinde değil, daha çok toplumsal yardım vergisi olarak algılamaktadır. Keza, sosyalistler miras hakkı için “miras hırsızlıktır” anlayışına sahip iken, Kur’an-ı Kerim’de Nisa suresinin 7. ayetinde miras için, “Ana, baba ile yakın hısımların bıraktıklarında erkeklere ve dişilere azından da çoğundan da farz edilmiş birer nasib olarak hisseler vardır.”⁷⁴² ifadeleri bulunmaktadır. Sosyalizmin asla kabul etmediği özel mülkiyete, İslam dini karşı çıkmamaktadır. Ve bu mülkiyetin kişi öldükten sonra miras yoluyla paylaşılmasını helal saymış hatta nasıl paylaşılacağı Kur’an-ı Kerim’de açık bir şekilde anlatılmıştır.⁷⁴³ Berki, dergide İslam’da şahsi mülkiyet ve korunması ile ilgili bir yazı kaleme almıştır. Söylemlerini bu yazısında da tekrarlamıştır. İslamiyet’in şahsi mülkiyeti tanımayan bir kaidesi bulunmadığı gibi, onu korumak için açık ayetleri⁷⁴⁴ mevcuttur. Berki’nin ifadelerine göre, İslamiyet’te zekât toplumsal bir yardım vergisidir. Bu vergi sayesinde dilencililiğin önüne geçilmektedir. Devlet zekât geliri ile yardıma muhtaç insanlara yardım etmektedir. Mülkiyet hakkı İslamiyet’te yer aldığı gibi kanunlarla da garanti altına alınmıştır.⁷⁴⁵

3.1.4. İslam ve Bilim

Bilim ve Kur’an-ı Kerim’in birbirine zıt şeyler olduğunu düşünenlere karşı Toprak Dergisi, her zaman bunun aksini savunmuştur. Dergi yazarlarından Zübeyr Koç, Kur’an’ın ve

⁷⁴⁰ Hacaloğlu, 1961a: 14.

⁷⁴¹ Hacaloğlu, 1961a: 14.

⁷⁴² Berki, 1961ç: 3.

⁷⁴³ Berki, 1961ç: 3.

⁷⁴⁴ Buna örnek olarak; “Yaptıklarına bir karşılık ve Allah’tan caydırıcı bir müeyyide olmak üzere hırsız erkek ile hırsız kadının ellerini kesin. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” ayeti örnek gösterilebilir. Bkz. Maide, 5/38.

⁷⁴⁵ Berki, 1961: 10-11.

hadislerin hiçbir zaman bilim karşısında yer almadığını, aksine bilime yönelttiğini örnekler ile savunmuştur. Koç, Kur'an-ı Kerim'de geçen "Oku! Seni yaradan Rabbinin ismiyle..."⁷⁴⁶ ve "Hiç bilenlerle bilmiyenler bir olur mu?"⁷⁴⁷ ayetlerini ve hadislerden "Beşikten mezara kadar ilmi arayınız (talep ediniz)", "İlim Çinde (çok uzaklarda) bile olsa arayınız, öğreniniz", "Hikmet Müslümanın kaybolmuş malıdır, nerde bulursa alır"⁷⁴⁸ örneklerini sunmuştur. Örneklere bakıldığında, Kur'an'ı Kerim'in bilime karşı bir tavrı olmadığı görülmektedir. Koç, İslamiyet'in, Hristiyanlık inancındaki "dünya sarı öküzün boynuzları üzerindedir" gibi bir anlayışının olmayışını gururla savunarak, bilime gönül vermeyen bazı kesimlerin Kur'an'ı Kerim'i suçlamaması gerektiğini ifade etmiştir.⁷⁴⁹

Bilindiği üzere Kur'a-ı Kerim'in ilk ayeti, İkra yani oku'dur. İnsanlar dünya ve ahirette üzerlerine düşen vazifeleri öğrenmek ve güzel yapmak için öğrenmelidirler bunun yolu ise okumaktan geçmektedir. Kur'an-ı Kerim'de okumayla ilgili herhangi bir sınırlamanın koyulmaması, kadın olsun erkek olsun, insanların her anlamda her şeyi okuyarak öğrenmesi gerektiğini göstermektedir. İslam'ın bir ilim dini oluşu bu emirden anlaşılmaktadır. Bu sebeple, Müslüman olan bir kimsenin cahil kalması, dinen haram sayılmaktadır. Kur'an'ın bu emrine göre en iyi bilim adamlarının Müslüman olması gerekmektedir ki tarihe bakıldığında, ortaçağda Doğu'da durumu Batı'ya nazaran muazzamdır. Batı ise Engizisyon mahkemeleri ile halkın canını okumakta meşguldür.⁷⁵⁰ Toprak Dergisinin, İslam'ın tembelliğe karşı durup, insanların bilim yapmasını destekleyen yazıları⁷⁵¹ bu sebeple belki de en önemli ve en kıymetli yazılarıdır. Döneminde bu kadar açık eleştirilerde bulunup tembelliği bir sığınak olmaktan çıkarmak istemesi çok önemlidir. Dergide kadercî bir yaklaşımdan ziyade insanların kaderinin kendi çalışma ve gayretleri ile doğru orantıda olduğunun vurgusunu her daim hissedilir.

1958'de, liselerde din dersinin verilmesi, basında yer etmiş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Basında bu konu üzerinden dini ilimler ile müspet ilimlerin arasındaki bağ ele alınmıştır. Bu konu hakkında yazar Kadircan Kafı, Tercüman Gazetesi'nde üç adet makale

⁷⁴⁶ Alak, 96/1-2.

⁷⁴⁷ Zümer, 39/9.

⁷⁴⁸ Koç, 1960ç: 11.

⁷⁴⁹ Koç, 1960ç: 11.

⁷⁵⁰ Tatlısu, 1958: 6.

⁷⁵¹ Şakir Berki'nin bu konu hakkındaki yazısında görüşleri diğer bir örneği teşkil eder. Ona göre çoğu değerli şeyin istismar edilmesi gibi insanlar bazen din gibi mukaddes bir müesseseye de bunu yapmışlardır. Örneğin din perdesi ile ülkede millî birliği bozan, toprak bütünlüğünü ihlal edici hareketler durdurulmalıdır, İslam dini asla böyle bir şey için kullanılamaz aksine huzuru tesisi emreder. İkinci bir husus din ve vicdan özgürlüğüne saygıdır. Bir Müslümanın inançsız veya farklı inançtaki birini uyarması olması gerektir fakat hakaret edemez ve kişi buna karar vermiş ise buna saygı duyması gerekir. Aynı şekilde inanmayan ya da farklı bir inanışta olan kişilerde Müslümanlara saygı duymalıdır. Üçüncü ve en önemli husus ise bir Müslüman'ın Müslümanlığa yakışır şekilde örnek teşkil etmesidir. Bu konudaki en güzel örnek ise Hz. Muhammed'dir. Cahil olmak bir Müslümana yakışmayacak en önemli husustur zira böyle kişilerden er geç İslam'a zarar gelmiştir. Bkz. Berki, 1958ç: 8-9.

yayınlanmıştır. Kafı, liselerde din eğitimi verilmesini savunanlar arasında idi. Yine Tercüman Gazetesi'nde yazan Ahmet Kabaklı ise liselerde din eğitimi verilmesinin doğru olmayacağını belirtirken, din eğitimi almak isteyenlerin ilahiyat fakültelerine gitmesi gerektiği düşünmekteydi. Pedagoji Cemiyeti Reisi ise, Ocak 1958'de Kadircan Kafı'ya bir cevap yazarak; liselere din dersi koyulması durumunda, öğrencilerin din ilimleri ve müspet ilimler arasında kalıp bocalayacaklarını ifade etmiştir. Berki, bu fikirler karşısında liselerde din dersinin verilmesi savunarak, dünyada ki bilim adamlarından dinine önem verip de başarılı olan Pascal ve Einstein'ı örnek vermiştir.⁷⁵²

İslam ve bilim arasındaki bağ hakkında, dergi yazarlarından Mümtaz Turhan farklı bir değerlendirme yapmıştır. Turhan, yapılan çalışmalarda, Türk halkının Müslüman olmak ve böyle kalmak istemesinin göz ardı edildiğini belirterek, dinin bir insani ihtiyaç olduğunu ve ilmin yerine geçmek gibi bir amacının mantıken mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Turhan, dinin yükselmeye engel olmayacağını, zira dönemin en medeni sayılan ülkelerinin dinsiz olmadığını örnek göstermiştir. Turhan, medyada bulunan bu yanlış algının insanların bilinçlenmesi ile ortadan kalkacağını savunur. Turhan bu anlamda, ülkenin aydınlarına misyon yüklemiştir. Bu zihniyeti değiştirmede mihenk taşı olan aydın kesimin önce kendisini değiştirmesinden işe başlayarak, ilime önem verip bilgisini arttırarak taassuptan kurtulmalı ve rehber olma erdemini sağlamasını önermektedir.⁷⁵³

3.1.5. Dergide Ele Alınan Dini Konular

Toprak Dergisi, çıktığı dönemde ele alınan, basına yansımış dini konularla ilgili meselelere cevap vermenin yanında, okuyuculara İslamiyet'in özünü benimsetmek istemiş ve bu hususta iyi bir Müslüman olunması için gereken koşulları paylaşmıştır.

⁷⁵² Berki, 1958g: 4-5.

⁷⁵³ Turhan, 1959a: 8-9. Turhan'ın fikirlerinden sonra dergide "Aydın kimdir?" sorusunu, M. Said Çekmeçil cevaplamıştır. Münevver kelimesi Arapça olup aydın, aydınlatılmış anlamına gelmektedir. Çekmeçil'in tanımlamalarına göre; bir insanın nurlanması, kişinin bilgisi ile eşdeğerdir. Münevver olacak kişinin evvela ilahi ya da insani kökenli bir mefkûreye sahip olması ve bunun gereklerini yapması gerekmektedir. Aydın kimse, bilgisinin sınırını bilir ve bilmediği konuda sükûnetini korur. Körü körüne mefkûresini kabul etmez, doğruluğuna inanıyorsa da araştırıp öğrenir. İlahi mefkûre ise dindir. Bir insanın ben Müslümanım demesi yetmez, dini esaslarını öğrenmesi gerekmektedir. Bkz. Çekmeçil, 1960: 8. Toprak Dergisi, bir ülkenin bel kemiği olan yöneticilerinin de nasıl olması gerektiğini dini açıdan bir değerlendirme ile ortaya koymuştur. Toprak Dergisi İslam'da sorumluluk bilincinden devlet adamlarına ve ailelerine düşen görevlerini konu edinmiştir. Bu yazının çıkış noktası Hz. Muhammed'in bir hadisine dayandırılmaktadır. Bahsedilen hadis şu şekildedir: Abdullah bin Ömer (R. A.) şöyle demiştir: Rasulullah (S. A. V.) den işittim. Buyurdular ki: Her biriniz rai (yani elinin altında ne varsa onu layıkıyla muhafaza ile mükellef) tir. Ve her birerleriniz elinin altındakinden mes'uldür. Devlet adamları birer rai (muhafız- çoban) dırlar ve idaresindekilerden mes'uldürler. İnsan ehil ve ıyalinin (aile ve çocuklarının) muhafızdır. Çocuklarından mes'uldür. Kadın kocasının evinin – namusunun – muhafızdır. Hizmetkâr efendisine ait malın muhafızdır ve elinin altındakilerden mes'uldür. Velhasıl hepimiz elinin altındakinden mes'uldür, mes'ulsünüz.⁷⁵³ Bkz. Koç, 1961a: 8-20. Dergi bu yazıyla, devlet adamlarının nasıl bir sorumluluk altına girdiği vurgulanmak istemiş gibi görünüyor.

Toprak Dergisi, bir Müslümanın dikkat etmesi gereken pek çok dini konuyu, bu hususta tek tek ele almıştır. Bunlardan ilki gurur ve kibirdir. Bu konuyu dergide Şakir Berki ele almıştır. İslam dininde bu iki husus hoş görülmeleyen şeylerdir. Berki'nin anlatımına göre; gurur ve kibirin ortaya çıktığı üç nokta vardır. Bunlar: mal ve mülk, ilim ve dindir. Mal ve mülk Allah tarafından insanlara fazlaca verilirse, bu onların bu parayı Allah yolunda harcamaları için bir sınavdır. Kur'anı Kerim'de Enfal suresinin 28. ayetinde bu açıkça belirtilmektedir.⁷⁵⁴ Keza Allah'ın verdiği zenginliğin, doğru kullanılmadığı takdirde alınacağı da yine Kur'an-ı Kerim'de Kasas suresinin 76. ve 81. ayetleri arasında belirtilmiştir.⁷⁵⁵ Diğer kibir kaynağı ise bilgidir. Hiçbir insan uçsuz bucaksız bilgiye sahip olamayacak ve yorum yaparken hata yapabilecek varlıklardır. Hiçbir eleştiriyi kabul etmeyip, kendi bildiğinin en doğru olduğunu kabul eden kimseler, aslında büyük bir gafletin içindedir. Kendini bilgili sayıp diğer insanları hor görmek ise çok kötü bir hatadır. Bu hayata düşenler için Lokman suresinin 18. ayeti uyarı niteliğindedir.⁷⁵⁶ Birde din yolunda kibirlenen kendini Allah ile bir tutan kibirliler vardır. Bunlara verilecek örnekler bazı cemiyetlerin reisleri, sadist bir yönetimi benimsemiş yöneticiler ve firavunlardır.⁷⁵⁷ Berki, formülize ettiği kibir kaynakları konusunda okuyucuları uyarmaktadır.⁷⁵⁸

Dergide ele alınan bir diğer konu ise ahde vefadır. İslam'da ahde vefa önem teşkil eden konulardandır. Hem insani, hem ülkeler arasında verilen sözü tutmak, ikili ilişkilerin devamında bir güven belirteçidir. Bu konu Kur'an-ı Kerim'de sıkça geçen bir konudur.⁷⁵⁹ Berki ahde vefa konusunun hassasiyeti karşısında okuyucuları uyarmaktadır.⁷⁶⁰

Dergide Müslümanların dikkat etmesi konusunda uyarıldığı, diğer bir konu ise İslamiyet'te yasaklanan çekiştirme ve dedikodudur. Çekiştirme ve dedikodu, toplumda hasetten kaynaklı olarak doğan, düzeni bozacak davranışlardır. Berki, Müslümanlara, bu davranışlar yerine salih amel işlemlerini öğütlemektedir. Hangi işlerin salih amel olduğunu bilmek için ise Kur'an ve hadisler iyi tetkik edilmelidir. Dedikodu ve hasedin yerine Allah'tan

⁷⁵⁴Bahsedilen ayet şu şekildedir: Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfat Allah'ın katındadır. Bkz. Enfal, 8/28.

⁷⁵⁵ Bahsedilen ayetler arasında Karun'a verilen zenginliğin neden alındığı geçmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kasas, 28/76-81.

⁷⁵⁶ Bahsedilen ayet şu şekildedir: Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez. Bkz. Lokman, 31/18.

⁷⁵⁷ Firavunun azgınlığı sonrası başına gelenler Kur'an-ı Kerim'de Bakara ve Araf surelerinde anlatılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Bakara, 2/48-49; Araf, 7/103-135.

⁷⁵⁸ Berki, 1961a: 5-6.

⁷⁵⁹ Ahde vefa konusunda bahsedilen ayetler şu şekildedir: Ahitleştikleri vakit, sözlerini yerine getirenler yok mu? İşte onlar takvaya erenlerin ta kendileridir. Bkz. Bakara, 2/177; Kim ahdini yerine getirir ve sakınırsa, şüphesiz Allah da o sakınanları sever. Al-i İmran, 3/77; Ey iman edenler, bağlandığınız ahdi yerine getirin. Bkz. Maide, 5/1.

⁷⁶⁰ Berki, 1961c: 3.

doğru dürüst çalışılarak müreffeh olmak istenmelidir. Bu şekilde toplum ahlakına uygun davranılmış olur.⁷⁶¹

İslam dininde Müslümanlar için yasaklanan bir alışkanlık, tembelliktir. Dergide öğütlenene göre, Bir Müslüman hangi mesleği yaparsa yapsın, en iyi şekilde yapmalıdır. Onun amacı, milletini İslam'a inandıranların nazarında daha üstün kılmak olmalıdır. Türklerin, Kanuni dönemine kadar Batı'dan üstün olup, sonrasında tepe takla gelmesinin bir sebebi de budur.⁷⁶²

Dergi tembellik konusunu işledikten sonra tevekkül etmeye de değinmiştir. Zira insanlar hiçbir gayret göstermeden tevekkül etmek gibi bir yanışa düşebilmektedirler. İslam'da tevekkül anlayışı bazı kimselere göre Müslümanların gerileme sebebidir. Fakat tevekkül anlayışının tam olarak ne olduğunu tespit etmek için ayet ve hadisleri incelemek gerekmektedir. Çünkü yüzeysel ve yanlış tabir edenler, tevekkülü hiç bir şey yapmadan Allah'tan rızık beklemek olarak görmektedirler. Oysaki hiç ölmeyecekmiş gibi çalışmayı ve yarın ölecekmiş gibi ibadet etmeyi nasihat eden bir dinden, böyle bir anlayış beklenemez. Tarihe bakıldığında da, Türk-İslam devletlerinin İslamiyet'e mantık çerçevesinde sarıldığı dönemlerde ilim, fen ve medeniyette diğer devletlere nazaran, ne kadar yükseldiği görülmektedir. Buradan çıkaracağımız sonuç gerçek mahiyette bir tevekkül anlayışının başarıya götürdüğüdür. Tevekkül Allah'a dayanmak ve güvenmektir. Yani yapılan işlerdeki tecelliyi ilahi adalete bırakmaktır. Tabi asl olan, kişinin üzerine düşen gayreti gösterdikten sonra tevekkül yoluna başvurmasıdır. Buna en güzel örnek Hz. Muhammed'den kalan bir hikâyedir. Berki'nin aktarımına göre; bir gün bir Müslüman Hz. Muhammed'e gelip Allah'a tevekkül ederek devemi başıboş bıraktım demiş, Hz. Muhammed ise öncelikle deveni bağlamalı, sonra tevekkül etmelisin buyurmuştur.⁷⁶³

İyi bir Müslüman olmanın başında şüphesiz ibadet gelir. Dergide Koç, ibadet konusunu ele almış ve bu konu hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Buna göre, ibadet etmek Müslümanlar için bu dünyada ve öbür dünyada huzura ermek için farz kılınmıştır. Koç, Müslüman olduğu halde farz ibadetleri yerine getirmeyen insanları eleştirmektedir. Dergi yazarlarından İmdat Akmermer ise, ibadetin vereceği huzur üzerinde durmuş, bunu deneyimlemeyen bir kişinin anlayamayacağını da altını çizmiştir.⁷⁶⁴ Koç, ibadetlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili olarak dergide Ramazan ayı ve oruç münasebetiyle bir yazı kaleme almıştır. Hz. Muhammed'in bir hadisinden yola çıkan Koç, ibadetin maksadını belirtir. Bu

⁷⁶¹ Berki, 1959d: 10.

⁷⁶² Çekmegil, 1959: 13.

⁷⁶³ Berki, 1960b: 10-11.

⁷⁶⁴ Akmermer, 1961ç: 18.

hadiste “Yalancılığı bırakmayan kimse, beyhude aç susuz kalmasın. Onun yemesini içmesini bırakmasına Allah teala muhtaç değildir.”⁷⁶⁵ buyurulmuştur. Koç, kendine Müslüman diyen insanların, buna uygun davranarak samimi bir ibadet anlayışını benimsemesi ve insanların İslam’a göre şekil alması öğütlemiştir.⁷⁶⁶

Koç, İslam’da ki diğer önemli bir nokta olan, dua etmek konusunu da dergide ele almıştır. Koç’un aktarımına göre ayetlerde geçen “Rabbimiz buyurdu ki: Bana dua edin, duanızı kabul edeyim”⁷⁶⁷ ve “Rabbimize yalvararak, gizlice kendiniz duyacak kadar dua edin. Çünkü Allah Teâla haddi aşanları sevmez”⁷⁶⁸ ibarelerde duanın kudretini ve nasıl yapılması gerektiğini anlıyoruz. Koç’un deyimiyle, dua insan gücünün yetmediği şeyleri olduran, en korkunç olaylar karşısında güç veren bir ibadettir. Samimiyetle yapılması önemli bir olaydır. Eğer bir dua kabul olmuyorsa kişi bunun kalbinde ki noksanlıktan olduğunu bilmelidir.⁷⁶⁹

İslam’da ki İctihad⁷⁷⁰ meselesi yine Toprak Dergisi’nde ele alınan bir konu olmuştur. Kur’an-ı Kerim ve hadislere göre Müslümanların dünya ve ahirette kardeş oldukları ve sebebi ne olursa olsun birbirlerine küs kalmamaları gerektiğini belirten Berki, insanlar arasında fikir ve vicdan özgürlüğünden dolayı ayrılıklar olmasını ise olağan karşılamaktadır. Dini anlamda içtihadmeselesi de bu ayrılıklara neden olabilmektedir. Ama İslam’da ayrı kabul etmiş kişi veya kurumların birbirlerine üstü kapalı biçimde dahi hakaret etmelerinin İslam’da yeri yoktur.⁷⁷¹ Kişisel durumlar dışında bir grup olarak aynı fikri paylaşan insanların kendilerinden farklı düşünenlere karşı saygı duyması önemli bir inceliklerdir.

Toprak Dergisinde bu gibi dini konuların yanında yanlış olan algıların düzeltilmesi içinde yazılar kaleme alınmıştır.

Buna ilk örnek, Hz. Muhammed ile ilgili ortaya atılan bir iddiadır. 1959 yılında, bazı kesimler Hz. Muhammed’in zeki bir insan olduğunu belirterek, Kur’an-ı Kerim’in O’nun eseri olduğunu iddia etmişlerdir. Hz. Muhammed ile ilgili bu iddiaya dergiden Berki, cevap vermiştir. Berki’nin açıklamalarına göre, Hz. Muhammed’in okuma yazma bilmediği ve hiç eğitim almadığı tarihi belgelerle sabittir. Hz. Muhammed ile ilgili ikinci iddia, O’nun bir papaz ile tanışıp Kur’an-ı Kerim’i yazdığıdır. Berki, bu iddiaya cevap olarak ise bir papazın eski dinler hakkında bilgiler verebileceğini fakat Kur’an-ı Kerim’de eski dinlerde görülmeyen

⁷⁶⁵ Koç, 1960f: 6.

⁷⁶⁶ Koç, 1960f: 5-6.

⁷⁶⁷ Mümin, 40/60.

⁷⁶⁸ Araf, 7/55.

⁷⁶⁹ Koç, 1960e: 9.

⁷⁷⁰ Kelime anlamı olarak çaba göstermek olan bu kelimenin İslami hukuk kavramı olarak karşılığı, İslam hukukunda fıkıh usulü prensiplerini kullanarak hükme varmak için çaba harcanması ve sonunda hükme varılmasıdır. Bkz. www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci5Tlndpa2lwZWZWRpYS5vcmcvd2lraS8lQzQlQjBjdGloYWQ (erişim tarihi: 20.05.2019)

⁷⁷¹ Berki, 1959c: 5.

modern bir ahlak ve hukuk sisteminin olduğunu bu sebeple, bu iddiasında yersiz olduğunu ifade etmiştir. Hz. Muhammed ile ilgili üçüncü iddia, Kur'an-ı Kerim'in ayet ayet vahiy yoluyla inmesiyle ilgili yapılan yorumdur. Bu iddiaya göre vahiy denen bir şey yoktur ve aslında Hz. Muhammed bu esnada sara krizi geçirmektedir şeklindedir. Berki, tıbben bakıldığında böyle birşeyin mümkün olmadığını savunmuştur. Zira sara krizi geçiren bir kimse konuşamaz fakat Hz. Muhammed'in inen vahiyi o anda insanlara tebliğ ettiği bilinmektedir. Ayrıca, Hz. Muhammed'in çevresinde ki Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Osman gibi isimler önemli devlet adamlığı yapmış kimselerdi, saf ve akılsız olmadıkları kesin olan bu kimselerin Hz. Muhammed'e itibar etmesi Hz. Muhammed'e güvenilmesi açısından önemli bir delildir. Zira düşmanları bile Hz. Muhammed'e El-emin demekteydi. Bunun yanısıra hadisler ve Kur'an-ı Kerim arasında ki üslup dikkate alınırca fark olduğu açıktır. Kaldı ki eğitimi olmayan bir kimsenin bireysel ve toplumsal ahlak ve nezaket kurallarını benimseyen bir kitap yazması olabilecek bir durum değildir.⁷⁷²

Dergide ikinci olarak maddiyun felsefesinin iddialarına cevap verilmiştir. Din üzerine felsefe yapılması ve tefekkür işin içine girince Allah'ın varlığı konusunda insanlar ikileme düşmüşlerdir. Birinci grup görünmeyen şeylerin varlığını, yani Allah'ı reddederken, ikinci grup ise görünmeyen şeylerin varlığına inanmış ve Allah'ın varlığına güvenmiştir. Bazı materyalistler kâinata, içindeki nizam ve mevcuda tabiat deyip geçmişlerdir. Metafizik felsefe ise varlıklar konusunda köken incelemesi yapar, sonuca değil kökene endeksli bir alan olduğu için varılan sonuç mantık dışı kalmaktadır. Hâlbuki asıl sorulması gereken soru bu tabiatın düzeni ve yaratıcısının kim olduğudur. Maddiyun felsefenin⁷⁷³ bir çıkmaz noktası da gözle görmedikleri varlıklara inanmamalarında doğmaktadır fakat onlarında kabul edeceği gibi gözle görülmediği halde akıl, fikir, duygu, düşünce, şeref ve namus gibi kavramlar yoktur diyemeyiz ama elle tutma, gözle görme şansımızda yoktur. Felsefe bahsettiğimiz gibi sonuca değil kökene endekslidir. Bu sebeple Berki, insanın çıplak gözle uzun süre bakamadığı güneşi bir üst varlığın yarattığına inanmayı daha mantıklı bulur. Felsefi açıdan değerlendirecek olursak bir üst yaradan vardır ki güneş oluşmuştur. İnsanın bakmaya gücünün yetmediği bir yerde onu yaratması zaten mümkün değildir. Bazı materyalist fikirlere dalan genç kesimler Allah'ı insan şeklinde bir varlık olarak telakki etmektedirler. Buda düşünülen başka bir hatadır. İnsanların yapmaya kadir olamadığı düzeni kuran yaratıcıyı insana benzetmek, mantık dışı bir

⁷⁷² Berki, 1959g: 12-13.

⁷⁷³ Maddiyun yani maddecilerin savunduğu bu felsefeye göre: herşeyin esasını madde oluşturmaktadır. Bu felsefe yaratıcıyı reddeder. Bkz. <https://www.nedirnedemek.com/maddiyun-ne-demek> (erişim tarihi: 20.05.2019)

hatadır. Berki yaratıcının özelliklerini merak edenleri İhlas suresinin⁷⁷⁴ anlamına bakmaya davet eder.⁷⁷⁵

Dergide üçüncü olarak cennet ve cehennem ile ilgili iddialara cevap verilmiştir. 1958 yılında bazı kimselerce ve neşriyatlarda cennet ve cehennem hayatının bu dünyadan ibaret olduğunun yazılmasına Berki, şiddetle karşı çıkmıştır. Bu durumun çocuklar ve özellikle din-iman meselelerinde bocalayan kimseler için iyi olmayacağına altını çizer. Zira cennet ve cehennem Kur'an-ı Kerim'in insanlar için koyduğu kurallara uyması ya da uymaması sonrası yaşanacak yerlerdir. Bu dünyanın bunun ile karıştırılmaması bu açıdan çok önemlidir.⁷⁷⁶

Dergi dördüncü olarak eski şaman inanişından gelen yanlışlıklarla ilgili açıklama yapmıştır. Eski inanişlardan gelen bazı yaşayış şekilleri İslam'a gölge düşürebilmektedir. Dergi yazarlarından Abdülkadir İnan, bu konuya da açıklık getirmiştir. Türklerde en eski inanişlar doğaya ve doğa olaylarına göre şekillenmektedir. Örneğin bir dağın ruhu olduğuna inanılır ya da doğa olaylarına anlamlar yüklerlerdi. Türklerin Gök Tanrı inancı ile İslam'ın benzer noktalarının olması, Türklerin İslam'a geçişinde kolaylık sağlamış ama bir taraftan da iki inaniş sentezleyenler tarafından hurafelere neden olmuştur. Örneğin dudakta çıkan uçuk, Şaman inanişında ruhların darılması sayıldığı için ateş ya da su ile tedavi edilmeye çalışılmıştır. Bu durum İslamiyet'in kabulünden sonra, uçuk olanın başından su serpmek ve git-çık demek şekline dönüşmüştür. Bunun yanı sıra, insanların karşı tarafa bir şey verirken, başımın sadakası olsun demesi yine Şamanizm'de ki göçürme inanişından gelmektedir. Ya da muska inanişının temelini Budist inanişına dayanması gibi daha pek çok örnek verilebilir.⁷⁷⁷

Dergi beşinci olarak mucize ve hurafeler konusundaki yanlış iddialara açıklık getirmiştir. Müslümanların çıkmaza düştüğü bir diğer konu olan mucize ve hurafeler konusuna Berki bir açıklama sunmuştur. Buna göre, Müslümanlar arasında mucizeleri ve hurafeleri birbirine karıştırmamak önemlidir. Kur'an-ı Kerim'de geçen bazı mucizeler akıl ve mantığa aykırıdır. Özellikle Hz. Muhammed'den önceki cahil kavimleri imana getirmenin yolu mucizelerden geçmekteydi. Hz. Musa gibi peygamberliğinden şüphe eden peygamberler için mucizeler şüpheye düşmemenin bir çıkışıydı. Kur'an-ı Kerim'de, özellikle Hz. Musa ve Hz. İsa ile ilgili yaşanan mucizeler açıkça geçmektedir. İslamiyet'in indiği kavim ise öncekilere nazaran akıl ve mantık açısından üstün olduğu için mucizelere gerek kalmamıştır. Farklı bir açıdan bakacak olursak da Kur'an-ı Kerim şimdiye kadar inen hak dinlerin, en bilimsel mucizesidir. Hurafelerin farkı ise Kur'an-ı Kerim ve gerçek hadislerle hiçbir

⁷⁷⁴ İhlas suresinin meali şu şekildedir: De ki: O, Allah'tır tektir. Allah sameddir. Doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur. Bkz. İhlas, 112/1-4.

⁷⁷⁵ Berki, 1959g: 5-6.

⁷⁷⁶ Berki, 1958b: 5-6.

⁷⁷⁷ İnan, 1960: 6.

alakasının olmaması ve İslamiyet'le alakası olmayan kişiler tarafından uydurulmuş masallar olmasıdır. Örneğin Hz. Muhammed'in bir çocuğu dünyaya geldiği zaman, ay tutulması yaşanmış ve bu doğa olayını doğuma bağlayanlar olmuştur fakat Hz. Muhammed iki olayın birbiri ile hiçbir alakası olmadığını belirtmiştir.⁷⁷⁸

Dini konuda pek çok bilinmeyene cevap veren, yanlışlıkları düzelten Berki, bir yazısında ise İslamiyet tam mahiyetiyle nedir açıklamaya çalışmıştır. Berki'nin açıklamalarına göre; en başta İslamiyet, bağınazlık ve gericilik dini değildir. İslam'ı anlamanın en önemli iki kaynağı ise Kur'an-ı Kerim ve hadislerdir. Bu iki kaynak ünlü filozofların bile ifade edemeyeceği ahlak kurallarını insanlara sunmaktadır. Bunlar, anne babaya sevgi ve saygı duymak, ihtiyarlara bir of dahi dememek, kimsenin malına ve canına zarar vermemek, kimsenin zenginliğini kıskanmamak, her şeyi meşru yoldan kazanmak, tembellikten uzak durmak, hısım akraba ve komşularla iyi geçinmek, vatan ve millet aleyhinde davranmamak gibi.⁷⁷⁹

İslam'ın tüm insanlığa yayılmasını yürekten temenni eden Berki, bu hususta bir yazı ele almıştır. Bilindiği üzere bir dinin sınırlarını belirlemek gerçekten zor bir durumdur. Din hürriyetinin sınırlarını çizmek, hususlarını belirlemek kolay değildir. Zira bir topluluğa ibadet özgürlüğü vermek ona din hürriyeti tanındığı anlamına gelmemektedir. Çünkü ibadet din ve vicdan hürriyetinin sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 18. maddesinde din hürriyetinin çerçevesi çizilmiştir. Buna göre bir dine mensup kişi ya da kişiler o dini ülke içi ve dışında yaymak için sohbet hazırlayabilir, yazı yazabilir, konferans sunabilir, ders verebilir hatta propagandasını ve övgüsünü yapabilir. Bu misyonerlere, farklı dine inananlar ve ateistler karışamaz ve de bu insanlar için, irticacı ya da yobaz gibi ithamlarda bulunamazlar. Tabi bu misyonerlerde, diğer dinlere saygılı olmak zorundadırlar. Berki'ye göre Müslümanlarda ise durum biraz farklıdır çünkü Kur'an-ı Kerim'in inmesi ile beraber diğer dinlerin hükmü kalkmıştır, bu yüzden Müslümanların İslam dinini diğer insanlara öğretmeye çalışması ve İslam'a inandırmak için uğraşmasına dinen hak tanınmıştır. Bunun dışında hangi dinde olursa olsun, insanların yaşadığı milletin düzenini bozacak yıkıcı faaliyetlerde bulunması ve toplumsal hayatı tehlikeye düşürecek faaliyetler sergilemesi yasaklanmıştır. Bu hem dini hükümlerde hem de kanunen yasaklanmış bir davranıştır.⁷⁸⁰

Din denilince akla gelen en önemli konulardan birisi de şüphesiz laikliktir. Berki bu hususu kısaca değerlendirmiştir. Berki'ye göre, tarihte din konusunda ki farklı görüşler

⁷⁷⁸ Berki, 1960d: 12-13.

⁷⁷⁹ Berki, 1959f: 3.

⁷⁸⁰ Berki, 1960a: 5.

sebebiyle insanlar, devletler hatta aynı milliyetten olanlar dahi birbirine düşebilmiş ve bunun sonucu ciddi savaflara kadar uzamıştır. Avrupa’da ki Otuz ve Yüzyıl Savaşları bu nedenden dolayı yaşanmıştır. Avrupa, bu kavganın önüne geçmek için laiklik ilkesini benimsemiştir. Bu şekilde Papa’nın, Avrupa hükümdarlarına karışması engellenmiştir. Laiklik din düşmanlığı ya da dinin ortadan kaldırılması değildir. Laikliğin Fransa anayasasındaki karşılığı “devletin dine yardım etmesi”⁷⁸¹ şeklinde tezahür etmiştir. Tabii önemli olan kanunların nasıl yazıldığı değil, ne şekilde uygulandığıdır. İnsanların birbirlerinin dinlerine saygı duyması ve yargılamaması yani tam manası ile dini hürriyet içinde yaşanması sağlanmalıdır.

Toprak Dergisi sadece yanlış bilinenleri düzeltmek ve dini açıdan konuları ele alarak kendini sınırlamamış gündemi takip edip gerekli gördükleri noktaları dergide işlemişlerdir. Örneğin Ayasofya’nın müze haline getirilmesi⁷⁸², türbelere bakım yapılması⁷⁸³ veya dönemin diğer din âlimlerinin Türkiye’de ki icraatları⁷⁸⁴ gibi. Bazen ise içten gelen bir samimiyet ile İslam’ı kabul etmiş kişileri ve bu yolda yaşadıklarını ele almışlardır.⁷⁸⁵

Toprak Dergisi’nin din hakkındaki yorumlarından, özellikle İslam’da reform meselesine bakış açısından muhafazakâr ve mukaddesatçı bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak, şekilci bir din anlayışından ziyade, İslamiyetin özünü okuyuculara aktarmayı şiar edindiği görülmektedir. Ateizmi benimseyen komünizme karşı, milliyetçilerin en büyük dayanağı, Türk halkının en hassas noktası olan İslam olmuştur. Derginin bu yapısı, dönemin milliyetçi profilini çizmemiz açısından örnek teşkil etmektedir.

⁷⁸¹ Berki, 1960c: 3-4.

⁷⁸² 1957 yılında, Ayasofya 500 yıl sonra camiden müzeye dönüşünce, milliyetçiler bu duruma çok içerlemiştir. Din konusunda hassas olan milliyetçiler, bu durumun düzeltilmesi için çağrıda bulunmuşlardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sevilgen, 1957: 11.

⁷⁸³ Cezmi Türk, 1958 yılının Şubat ayında gittiği Kırşehir’de, Hacı Bektaşî Veli türbesini ziyaret etmiş ve durumunun kötü olmasını dillendirmiştir. Kapalı olduğu dönemde bakımsız kalan bu türbe Türk’ün aktardığı bilgiye göre, hükümet yardımları ve civarda bulunan işletmelerin maddi desteği sayesinde düzeltilmiştir. Bkz. Türk, 1958d: 3.

⁷⁸⁴ 1959 yılında Türkiye’de görev yapan Tarabya Metropolidi Yakovas Paisiu, bir açıklama yapmış ve gerektiği şekilde propaganda yapılırsa bütün Türklerin derhal Hıristiyanlığı kabul edeceğini bildirmiştir. Bu söyleme ciddi manada tepki veren Enver Tuncalp ise hemen tövbe etmesini ve tekrar söylememeye yemin etmesini istemiştir. Sonrasında son dinin İslam ve Peygamberinin Hz. Muhammed olduğunu hatırlatarak, papazı İslam dinine davet etmiştir. Bkz. Tuncalp, 1959: 10.

⁷⁸⁵ 1959 yılının Haziran sayısında, Toprak dergisi okuyucusu olan Malatya’da Tapu Fen memuru olarak görev yapan Şevket Kösem, hidayete erişini yazıya dökmüş ve Toprak Dergisi’ne yollamıştır. Uzun süredir materyalist felsefeye gönül vermiş olan Kösem, aktardığına göre, Malatya’daki milliyetçiler ve Toprak Dergisi’nin etkisi ile imana gelmiş, Allah’a ve Kur’an-ı Kerime inanmaya başlamıştır. 35 yaşında olan Kösem, Kur’an-ı Kerim’in bütün yüzyıllara hitap eden bir yönünün olduğunu savunurken; temelini materyalizmden geldiğini söylediği Marksizm, Sosyalizm ve Nazizmin toplumsal hayatı bozan, yıkıcı akımlar olduğunu vurgulamıştır. Bkz. Kösem, 1959:6. Daha sonrasında Kösem ile röportaj yapılmış ve İslam’ı nasıl kabul ettiği ayrıntılı bir şekilde okuyuculara aktarılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gürün, 1960: 16-17.

3.2. Edebiyat

3.2.1. Sol Edebiyatın Eleştirisi

3.2.1.1. Edebi Dilin Eleştirisi

Toprak Dergisi yerli ve yabancı edebiyatta sol saydıkları eserleri belli noktalarda eleştirmiştir. En çok değindikleri nokta şüphesiz kullandıkları dildir. Milliyetçiler için sol neşriyatın kullandığı dil tabiri caizse ahlaksızca bulunmaktadır.

Hüseyin Namık Orkun, dergide Batı edebiyatının, şiirinin ve resiminin takip edilmesinin olağan bir durum olduğunu fakat bunun yerine Türklerin edebiyat, şiir ve resiminin Batı'ya nazaran daha çok desteklenmesini ve takip edilmesini savunur. Fakat Orhan Veli'ye ait olan "Rakı şişesinde balık olsam" gibi dizelerini de ahlak dışı bulup, kabul etmediğini de ifade etmektedir.⁷⁸⁶

Toprak Dergisi'nde, şiir anlamında sol kesime yapılan en büyük eleştiri, edepsiz bir dil kullandıkları yönünde olmuştur. Dergide, başını Nazım Hikmet'in çektiği düşünülen bu akıma, pek çok örnek sunulmuştur.⁷⁸⁷

Dergide ele alınan, Tarık Tursun'un Hasangiller adlı eseri, Türk Edebiyatına uymamakla eleştirilen bir örnektir. Dergide bir kısmı sunular eserin, edep dışı bulunan kısımları şu şekildedir:

Kayseriden geldiğimde, kadanalar gibiydim. Kıçım-mıçım, götüm-göbeğim yerindeydi
Üç gün, beş gün, otururum karıyla. Onuncu günü beni sıkar. Bıkarım karıdan...
Sıçayım böyle evliliğin içine...

⁷⁸⁶ Orkun, 1955ç: 13.

⁷⁸⁷ Ses Dergi'sinde ki Bedri Rahmi'nin:

Kendimi kendim yaratsaydım
Bir beygir olur insan oğlunun asfaltına işer
Sevgilimi gördüğüm yerde kişner
Sevmediklerime basardım çifteyi

Yedi Tepe Dergisi'nde Oktay Rıfat'ın:

Büyük balık küçük balığı yutar demişler
Bok yemişler..

Yeni Dergi mecmuasında, Metin Eloğlu'nun:

Ben uyandım,
Bizim sesimize Sahavet hanım da uyandı
İlyası dürttüm oda uyandı
Elimizi yüzümüzü yıkadık
Sabah çişimizi ettik.

Dünya Gazetesi'nde Faik Baysal'ın:

Mart gireliberi
Akli ne dışında ne çişindeydi..

Tevfik Akdağ'ın:

Siz hepimiz kötüsünüz biliyorum
Pustum yıkılıyorum, sizi gördükçe yıkılıyorum
Puştum sizi gördükçe seviyorum. Örnek verilebilir. Bkz. "Kozmopolit Şiirin edepsiz Dili". (1955).

Toprak Dergisi, 1 (7): 6-15.

Çalışmayan orospunun burada işi ne? Haydi naz yapma...⁷⁸⁸

Toprak Dergisi'nin bu kitabı ele aldığı sayısından sonra, Tarık Tursun'un kitabı ile ilgili İstanbul Başsavcılığı 10.03.1956 tarih ve 249 dosya numaralı ihbarname ile 16.03.1956 günü Toprak Dergisi yazarlarının ifadesini almış ve işin peşine düşmüştür. Bahsedilen Hasangiller kitabı, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi neşriyatındandır. Arı matbaasında 5000 adet basılan eserin düzenlenmesini, Cemil Sait Barlas yapmıştır. Bu kitabın yardım aldığı finansal kaynaklar, kitabın arkasındaki ilanlara bakılırsa; İş Bankası, Ziraat Bankası, Vakıflar Bankası gibi emlak bankaları ve Akbank, Muhabank hatta Sümerbank gibi zirai donatım kurumlarıdır. En çok eleştirilen bir hususta çocukların ellerine geçen bu eserin hükümetin başkentinde çıkmasıdır.⁷⁸⁹

1950'nin ikinci yarısında Yeni Şiir⁷⁹⁰ anlayışı ile şiirin realistleşmesine dair bir düşünce hareketi geliştiği bilinmektedir. Sol kesimin eserlerinde tatbik ettiği bu hareketi, milliyetçiler adilik, bayağılık, küfür ve kozmopolitancılık olarak görmüştür. Bu yönde eleştiri alan şiir Varlık Mecmuasında Cevdet Kudret'in Zelzele isimli şiiri olmuştur. Bu şiirde özellikle din müessesini küçük düşürecek ifadelerin bulunması, hoş karşılanmamıştır. Bahsedilen şiir şu şekildedir:

Ah nineler!
 Allahsız bir yer
 Yok mu şu yer yüzünde ?..
 Varsa eğer
 Ne hoş olur oraya göçmek
 Hep beraber
 Ne Allah, ne peygamber
 Biz bize
 Diz dize
 Hep beraber
 Hep beraber...

 Yenebilirsek eğer insanları
 O zaman doğacaktır insanların
 Tanrısız vatanları

 Çocuklarımız cenneti beğenmeyecek,

 Fakat Allah işi değildir bu

⁷⁸⁸ "Edebiyat Maskeli Edepsizlik". (1956a). *Toprak Dergisi*, 2 (16): 9.

⁷⁸⁹ "Edebiyat Maskeli Edepsizlik". (1956b). *Toprak Dergisi*, 2 (17): 6, 15.

⁷⁹⁰ 1959'da, edebiyattaki yeni şiir akımı karikatüristlerin eline malzeme olmuştur. Cemal Nadir Güler bir karikatüründe, bir dede ile lisede okuyan ve elinde edebiyat tarihi kitabı olan torununu resmetmiştir. Karikatürde ki diyalog şu şekildedir:

- Şimdi Divan Şairi yok değil mi büyük baba?
 -Hayır, yok amma divane şair çok hamdolsun.

Bu karikatürde, yeni şiir akımı ciddi anlamda ti'ye alınmıştır. Bu dönemde bunu Ramiz Gökçe ve Orhan Ural gibi karikatüristlerde yapmıştır. Yeni şiir akımının şairleri, adeta deli olarak görülmüştür. Bkz. Ulaş,1959b: 5.

Eğer Allah olaydı
Onu yenmek kolaydı....⁷⁹¹

Solcu yazarların birbirlerinden intihal yapması, hatta eserlerinin çalıntı olduğu iddiaları Toprak Dergisi yazarlarının gündeminde olan bir başka meseledir. “Yeni Türk şiirinin öncüleri” olarak adlandırılan bazı şairlerin şiirlerinin çalıntı olduğuna dair iddialarını, Toprak Dergisi örnekler sunarak destemiştir. Verilen örnekler şu şekildedir:

“Gesi bağlarında bir top gülüm var

Hey Allahtan korkmaz sana bana ölüm var”

sözlerine sahip Kayseri türküsü ile Bedri Rahmi’nin;

“Şu dağın başında bir top gülüm var

Uzun sözün kısası, hepimize ölüm var”

şiiri neredeyse aynıdır. Bunun yanında, Mehmet Akif’in “Kimbilir belki yarın belki yarından da yakın” mısrası ile Cahit Irgat’ın “Belki yarın belki yarından sonra” dizelerindeki benzerlik de dikkat çekmiştir.⁷⁹²

Sol kesimin birbirinden, intihal yapması da yine Toprak Dergisi’nde çok eleştirilen bir husus olmuştur. Dergi, intihale edebi hırsızlık şeklinde bakmaktadır. Dergide, intihal yaptığı iddia edilen şiirler şu şekildedir:

Orhan M. Arıburnu’nun Kovan isimli şiir kitabında ki;

Tıp burada

Tıp şurda

Tıp kapı arkasında.

dizelerini, Bedri Rahmi de sonradan çıkardığı şiir kitabında, birebir aynı şekliyle kullanmıştır. Yine Orhan Veli’nin “Bulutlar geçiyor aynadan” dizesini, Hasan Şimşek “Beyaz bulutlar geçer aynalardan” şeklinde kullanmıştır.⁷⁹³

Darendelioğlu, 1959 yılı için edebiyatın “en rezil kepaze” olduğu dönem tanımını yapmaktadır. Bunun sebebi ise roman, hikâye ve şiirde edebe dikkat edilmemesidir. Büyük

⁷⁹¹ Hacaloğlu, 1956a: 12-13. Bunun şiirin yanında, 1957’de Cumhuriyet Gazetesi’nde Reşat Enis, Suya Dair isimli bir makale neşretmiştir. Makale içinde geçen “Bu sıcak günlerde turşu küpünden çıkmış hıyarlar gibi ekşi ekşi kokuyoruz” cümlesi milliyetçiler tarafından realizm perdesine sığınmış bir edepsizlik olarak ifade edilmiştir. Milliyetçiler şiirde ve romanda solcuların kullandıkları bu üslubun makalelere kadar düşmesini ayıplar. Bkz. Avcı, 1957: 9.

⁷⁹² “Dergimiz Sahte Münekkitlerin Şişirdiği Sahte Şöhretlerle de Mücadeleye Başlıyor”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (21): 5.

⁷⁹³ “Dergimiz Sahte Münekkitlerin Şişirdiği Sahte Şöhretlerle de Mücadeleye Başlıyor”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (21): 16.

hikâyeci denilen yazarların, hikâyelerindeki karakterler genellikle ırz ve namus düşmanı kişiler olarak tasavvur edilirken, romanlarda da edepsiz ve faziletsiz kişiler ana karakter olmaktadır. Bu konuda dergide masaya yatırılan, bir diğer örnek Fakir Baykurt'un, köy hayatından esinlendiği "Yılanların Öcü" romanı olmuştur. Bu roman, 1958 yılında Remzi Kitabevi'nden çıkmıştır. Dergide, romanın bir kesiti aynen verilmiştir. Bu kesitte, rahatsız olunan husus ise karakterlerin yatak odası konuşmalarının verilmesinin yanında sapıkça ve eşler arası saygı hukukuna uymayacak bir üslubun olmasıdır. Darendelioğlu'nun bu durumdan daha çok sinirlendiği nokta ise bu romanın Yunus Nadi yarışmasında ödül alması ve dönemin ünlü edebiyatçılarının gerçek köy yaşamını aktarıyor diyerek, eseri övgülere boğması olmuştur. Bu ünlü edebiyatçılar; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sebahattin Eyüpoğlu, Orhan Kemal, Azra Erhat, Vala Nurettin, Haldun Taner, Behçet Necatigil, Selim Andak ve Cahit Tanyol'dur. Darendelioğlu, Türk köylüsünün asla böyle ahlaksız bir tasvir içinde yer almayacağını belirterek, bu romanı eleştirmiş veromanı öven edebiyatçılara ise tabiri caizse ateş püskürmüştür.⁷⁹⁴ Bu durum, Fakir Baykurt ve Darendelioğlu'nun davalık olmasına neden olmuştur.⁷⁹⁵

Yeni Şiir anlayışları yüzünden, dergide sürekli olarak eleştirilen edebiyatçılar alışlagelmiş bir durumdur, fakat bazen "memleketçi" denilen şairler de bu üslubu benimsedikleri için Toprak Dergisi'nce eleştirilmişlerdir. Yavuz Bülent Bakiler dergide, Şemsi Belli'nin "Şeytan Diyor ki" isimli şiir kitabını bu yüzden eleştirmiştir.⁷⁹⁶ Bakiler, her

⁷⁹⁴ Darendelioğlu, 1959c: 12-14.

⁷⁹⁵ "Makal ve Fakir Davaları". (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 17. Bu yazının ardından Toprak Dergisi'ne 3 telgraf ve 10'u gecik mektup gelmiş, milliyetçiler bu olay karşısında tepkilerini ortaya koymuşlardır. Buna örnek olarak Malatya'dan Alaaddin Gürün'ün telgrafı dergide yayınlanmıştır. Telgraf şu şekildedir: "Muhterem Ağabiciğim: 56. sayılı Topraktaki bizlere tercüman olan yazınızda müzmin bir çiban daha neşterlediniz komünist uşakları ahlaksızlarla asılanemücadelemizde bütün Türkler gibi Malatyalı gençlerde arkanızdadır. Lanet onlara, selam size!" Bkz. "Topraktan Haberler". (1959b). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 4.

⁷⁹⁶ Kitapta geçen;

Arı olsaydım
O kızın boynunu sokardım ilk önce

ve

Şeytan diyor ki:
Şu Gülseren var ya...
Gögüsleri anten, gözleri radar
Yakala Gülsereni saçlarından
Öppp, öööp, ööp
Öpebildiğin kadar...

mırsaları yüzünden şiir kitabı eleştirilmiştir. Bakiler, Şair'in bunu yapmasında iki sebep olabileceğini ifade etmiştir. Buna göre, ya eleştirdiği yeni şiir anlayışına karşı şiirlerinde bunu haykırması ya da kamunun dikkatini çekmek amacı ile oda bu akıma kapılmıştır. Zira Belli'nin birinci olasılığı kuvvetlendirecek şiirleri de mevcuttur. Bakilerin bu iddiasına örnek olarak dergide sunduğu örnek şu şekildedir;

Sana deyyus desem
Aç köpekler gibi hırlarsın
Sus desem
Zırlarsın...
Kuştüyü yataklarda

ne olursa olsun, memleketçi bir yazarın bu tarz kelimeler kullanarak şiirler yazmasını hoş bulmadığını ifade etmiştir. Bakiler, bu eleştirilerinin yanı sıra, kitaptaki şiirde işlenen sosyete karmaşasına, çarşaf meselesine kafa yordukları kadar dikkat etmesini istediklerini belirterek, Türk Kadınlar Birliği'ne de çağrı yapmıştır.⁷⁹⁷

1961 yılında, Burhan Arpad'ın Divan Edebiyatı için, yalan ve düzmeden oluştuğunu söylemesi; Tanzimat Edebiyatı için ise sahte tabirini kullanması, Toprak Dergisi'ni tekrar alevlendirmiştir. Toprak Dergisi, Arpad'a karşılık, sol kesimin şairlerinden Metin Eloğlu'nun şiirlerini örnek vermiştir.⁷⁹⁸

Sadece şiirler değil, türküler de kullanılan dil bakımından Toprak Dergi'si yazarları tarafından eleştirilmiştir. Türkler için asırlardır dertlerini, sevinçlerini, aşklarını, sevgilerini döktükleri yer sazları, şiirleri olmuştur. Fakat 1960'larda bu durum daha müstehcen bir hal alınca, muhafazakâr kesim bu durumu ciddi manada eleştirmiştir. Dergi yazarlarından Rıza Akdemir, gece 12 gibi sokak başında şarkılar söyleyen, yaşları 20-22'yi geçmeyen gençlerin ağzından:

Aman yengem canım yengem
Bıkamıyorum senden
Irakısı benden

Çırılçıplak karın.
Karının yanında ortakların
Ne demek sosyete denen şey
Ali bey!

Bkz. Bakiler, 1959: 20.

⁷⁹⁷ Bakiler, 1959: 20.

⁷⁹⁸ Dergide örnek verilen şiirler şu şekildedir:

Piyango vurduysa vurdu
..... kulağı düzdünüzse düzdünüz
A şıfıntı, cakan kime
Gitmesin efendim mecbur eden mi var
Gitmesin Todorisin gazinosuna
Bok mu var...
Otursun evceğizinde,
Mademki okulu bıraktı başka işi ne
Kıçını kakıp kısmetini beklesin
Ağda tutmasın, bacağın kılısıda iyidir
O nane mollalar ne anlar kılılı bacaktan
.....
Hele entarisi, kıç başı meydanda
.....
Orospunun biridir diyemezsin ki...

ve

Sanatsever, oğlansever, kızsever
Kendisi kısır. kocası Hadım!
Ense köküne vur bir odun
Yüzükoyun kapaklansın deyyus.

Bkz. "Türk Çocuklarına İlla Komünist Ağızlı Şiirlermi Okutacağız". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 2.

Mezesi senden

Tokuşturalım yengem

Sözlerini duyduğunda, hayâ ile utandığını ifade etmiştir. Keza devlet radyosunda geçen bir şarkının sözleri karşısında şaşkınlığını gizleyememiştir.⁷⁹⁹

Dergide, eser eleştirisinin yanı sıra farklı meseleler konusunda da uyarı niteliğinde yazılar ele alınmıştır. Buna örnek Sançar'ın halk kütüphaneleri ile ilgili yazısı gösterilebilir. 1959 yılında dünyada olduğu gibi Türkiye'de de evlere ödünç kitaplar veren halk kütüphaneleri sayısı artmıştır. Milliyetçiler, bu kütüphanelerde sol ve türevlerinin hiçbir eserinin olmaması için çabalamışlardır. Bu dönemde ortaya çıkan bir sorun ise kütüphanecilerin, bu kütüphanelere alacakları kitapların hangi kriterde olacağıdır. Kütüphanelerde olması gereken roman, hikâye ve şiir kitapları türünden eserlerdir fakat bu tarz eserlerin arasında milliyetçilere göre edebi değerden uzak, Sançar'ın deyişiyle “fuhuş edebiyatı” yapan eserlerde bulunmaktadır. Bunların yanında yabancı bir akımın propagandasını yapan, yıkıcı ve ahlakı bozabilecek nitelikte eserlerde vardır. Bu sebeple kütüphanecilerin titizlikle çalışması ve hata yapmadan belirtilen niteliklere uygun eserlerin seçilmesi, Sançar tarafından rica edilmiştir.⁸⁰⁰

3.2.1.2. Gazetelerde Solcu Yazar ve Eserlerinin Övülmesi

Dergi yazarlarının en çok kızdıkları noktalardan birisi de, yerel basında komünist olarak adlandırdıkları yazar ve eserlerinin övgü ile bahsedilmesi ve çalıştırılmasıdır.

Örneğin 1960 yılında çıkarılmaya başlanan Sır Dergisi, bu hususta Toprak Dergisi yazarı Saadettin Aygen'in dikkatini çekmiştir. Sır Dergisi'nde, milliyetçileri memnun etmeyen şey Cemal Süreyya Aydemir'in “Suyu Arayan Adam” adlı eserinin övgü ile tanıtılması, keza Yakup Kadri'den methiyeler dizilerek bahsedilmesi olmuştur. Aydemir, Moskova'da ki Doğu Üniversitesi'nde ekonomi eğitimi almış, 1923 yılında Türkiye'ye dönmüş ve ilk geldiği yıllarda Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmış komünist propaganda yapmaktan bir dönem hapiste yatmış bir şahsiyettir.⁸⁰¹ Aydemir, sonrasında devlet hizmetinde görev almıştır fakat Toprak Dergisi, O'nun komünistlik suçlaması ile

⁷⁹⁹ Bu şarkının sözlerinde:

- Kızım seni sarhoşa vereyimmi?
- İsterim babacığım isterim
- Onun adı sarhoş
- Sarar beni pek hoş...

İfadelerinin geçmesi, yani bir kız ile babası üzerinden böyle bir diyalogun geçebilme ihtimali, Akdemir'i çok üzmüştür. Bkz. Akdemir, 1961: 12.

⁸⁰⁰ Sançar, 1959b: 5.

⁸⁰¹ Aygen, 1960c: 12.

hapiste yatmasını sürekli hatırlatmış, bu sebepten dolayı dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Toprak Dergisi'nin bu hususta eleştirdiği bazı yayınevleri de dergide dikkat çekmektedir. Darendelioğlu, solcu kimselerin eserlerini yayınlamasından dolayı, Remzi Kitabevi'ni ele almıştır. Remzi Kitabevi, sağ kesimin gözünde yüksek değerlere sahip, mazbut ve memleketçi olarak ifade edilmekteyken, bu algının değişmesine neden olan olay, DP'den Tokat milletvekilliği yapmış olan Yusuf Ziya Ortaç'ın, neşrettiği Aziz Nesin'in "İt Kuyruğu" isimli eserinin Remzi Kitabevi tarafından basılmış olmasıdır.⁸⁰² Darendelioğlu, İstanbul basınındaki bazı dergi sahiplerini ise düşünce için değil para için bu işi yapmakla suçlamaktadır. Darendelioğlu, bu bağlamda, Yusuf Ziya Ortaç örneğini vermiştir. Darendelioğlu'nun anlatımına göre; milliyetçi bir kişi, Ortaç'a Aziz Nesin'in komünist olduğunu bildiği halde, neden dergisinde yazı yazdığını sormuş, Ortaç ise bildiğini söyleyerek, ardından "-Burası bir ticari müessesedir"⁸⁰³ yanıtını verdiğini aktarmıştır.

Dergide sol ve türevlerinin tiyatro faaliyetleri de mercek altına alınmıştır. Bu hususta, derginin yazar kadrosunda bulunan Cengiz Gökakın, başına gelen bir olayı okuyucular ile paylaşmıştır. Anlatılana göre, Gökakın'ın eline geçen bir davetiyede "Dörüt Severler Günü" başlığını görmüş, içine baktığında ise "düzeyit" kısmında programın akışını okumuştur. Yazar dörüt ve düzeyit kelimelerinin anlamını TDK'nın sözlüğünde bulamamış ve duyularına göre dörütün sanat, düzeyitin ise program olduğunu öğrenmiştir. Bu programın akışında Anton Çehov'un tiyatro oyunu, Arif Damar'ın Yol Yorgunu şiiri, Yaşar Kemal'in Çukurova Yana Yana eseri ve Melih Cevdet Anday'ın Olsunda Gör eserlerinin yayınlanacağını görmüş ve merak edip geceye katılmıştır. Yazar bu gecede öpüşme sahnelerinin oluşunu aşırı yadırgamış ve bu durumu körpe dimağların zehirlenmesi olarak ifade etmiştir.⁸⁰⁴

Dergide tiyatro faaliyetleri ile ilgili aktarılan bir başka örnek, Türkiye gizli Komünist Partisi kurmaktan dolayı 5 yıl hüküm giymiş olan Ulvi Uraz ile alakalıdır. Uraz, 1961 yılında, Site Tiyatrosu'nda, Günün Adamı isimli bir tiyatroyu canlandırmıştır. Bu tiyatrodaki o günün siyasetçileri milliyetçilerin değimi ile hırsız, ahlaksız, ırz düşmanı insanlar olarak gösterilmişlerdir. Toprak Dergisi'nin iddiasına göre, bu tiyatro o dönem için en fazla 50-60 kadar kişi ile sahne almış pek rağbet görmemiştir. Fakat Milliyet Gazetesi yazarı Refii Cevat

⁸⁰² "Utanmak mı Hani Nerde?". (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 5-6.

⁸⁰³ Darendelioğlu, 1958a: 11.

⁸⁰⁴ Gökakın, 1961: 21.

Ulunay, Tercüman Gazetesi yazarı Kadircan Kafli ve Ahmet Kabaklı bu oyunu öve öve bitirememişlerdir.⁸⁰⁵

Toprak Dergisi'nde sol yazarların samimi bulunmadığı için eleştirildiği hissedilmektedir. Samimi bulunmama sebepleri ise bahsedilen yazarların büyüdüğü ve yaşadığı ortamlardır. Toprak Dergisi'ne göre İstanbul basınındaki bazı kimseler hayat şartları ve yaşadıkları sefalet yüzünden komünist olmamıştır. Fabrika işçiliğinden gelen Orhan Kemal'in, köy ameleliğinden gelen Yaşar Kemal'in samimi bir komünist olabileceğini belirtilirken, İstanbul basınındaki diğer pek çok kişinin farklı sebeplerle komünist olabileceğini savunulmaktadır. Derginin, farklı sebeplerden kastı ise genellikle maddiyat ve çıkar olmuştur. Derginin ortaya attığı bu sebepler; patronu solcu olan işçilerin yaranmak için solcu olması, züppe bazı erkek ve kadınların sosyeteye girmek için solcu olması, Varlık ve Yeditepe dergilerinin içinde bulunmak için solcu olanlar, şöhret sahibi olmak ve isim yapmak için bu yola başvuranlar şeklindedir.⁸⁰⁶

Derginin çıktığı dönemde devlet, içinde sosyalizm veya komünizm geçen ya da bunları çağrıştıran her eseri toplatmaktaydı. Nitekim bir eserin yazarının solcu ya da komünist damgasını yemiş olması da, bir eserin yayından kaldırılması için yeterli bir sebepti. Türkiye Gizli Komünist Partisi üyesi olduğu tespit edilen Şükran Kurdakul ve Arif Damar'ın ayrı ayrı çıkan iki şiir kitabı, İstanbul Savcılığı'nın müdahalesi ile bu gerekçelerle toplatılmıştır.⁸⁰⁷

Günümüzden bakıldığında, aşırı bulunabilecek bazı olaylarda dergide okuyucular ile paylaşılmıştır. Bu duruma örnek olarak dergide aktarılan, İstanbul basınından Osmanbey Matbaası'nın başdizgicisi Halil Bey ile iki genç arasında geçen olay gösterilebilir. Aktarılan olaya göre, Halil Bey, gençlerden birinin şiirini tehlikeli bularak, basılmadan önce bahsedilen şiirin komünist propaganda yapmadığına dair emniyetten belge alınmasını istemiştir. Bahsi geçen şiir Metin isimli bir gencin, On Üç isimli dergide bastırmak üzere kaleme aldığı manzumudur. Tehlikeli bulunan şiir şu şekildedir:

DİRİLİŞ

Boşuna toplandınız insanlar

Yavru ayı büyüdü

⁸⁰⁵ "Ayın Garip Düşünceleri: Günün Adamı-Bozkurt-Çetin Altan'ın Rakı Sofrası". (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 4.

⁸⁰⁶ "Komünizm Propagandası Yapan Bir Kitap Münasebetiyle Babıalide İtibar Solaklarıdır". (1957). *Toprak Dergisi*, 3(31): 5.

⁸⁰⁷ "2 Kitap daha toplatıldı". (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (30): 16.

OYNAMIYACAK⁸⁰⁸

Bu şiirde geçen ayı ifadesi tehlikeli bulunmuş olabilir. Zira bilindiği üzere Rusların kutsal hayvanı ayıdır.

3.2.1.3. Yabancı Yazarlar

Dergide yer yer yabancı sol edebiyatçılar ve eserlerinin de eleştirisi yapılmıştır. Toprak Dergisi'nin bahsedilen yabancı yazarlar ile ilgili asıl dikkat çektiği nokta ise Türkiye'de nasıl ve ne şekilde yer bulduğudur.

Maksim Gorki, Türkiye'de gördüğü ilgiden dolayı, Toprak Dergisi'nde ele alınan yazarlar arasındadır. Ünlü Rus yazar Gorki, edebi kişiliğinin yanında siyasi şöhrete de sahip bir edebiyatçıdır. Gorki'nin çevirilerini Türkiye'de Serteller ve Hüsamettin Bozok yapmıştır. Sol cemahtan sayılan Kaynak ve Yeditepe gibi mecmualarda yazılar yazan Ömer Faruk Toprak, Gorki için “Şimalin Fırtınası” tabirini kullanırken, sol kesimin dergilerinden olan Yeni Edebiyat Dergisi, Gorki için özel sayı çıkarmıştır. Gün Dergisi'nde yazan Oktay Akbal ise Gorki'ye iltifatlarını sunmuştur. Toprak Dergisi ise Gorki'yi, Lenin'in en sevdiği muharir olarak ele alıp, eserlerinin komünizm müdafiliği yaptığını savunmuştur. Gorki, Rusya'da ilk olarak Iskra Gazetesi'ni çıkarmış, ardından Lenin ile yakınlaşınca çıkarmaya başladığı Novaya Gazetesi ise Bolşeviliği benimseyen ülkenin, resmi yayın organı olmuştur. Bolşevik Parti'nin fikirlerini yaymak amacı ile Gorki; Prosvescenya, İzvestiya ve Pravda gazetelerini çıkartmıştır. Bu gazeteler Rusya'da zorla okutulan ve dağıtılan eserlerdir. Bunun yanında, Gorki'nin adı doğduğu köye ve Moskova'da iki bölgeye verilmiştir. Bunun sebebi sadece edebi değil, siyasi şöhretinden de gelmektedir. Lenin'in en sevdiği insanın Gorki olduğunu, Lenin'in kız kardeşi M. Ulyanova da kabul etmektedir.⁸⁰⁹

Komünizm davasına hizmet veren yabancı eserlerde, Toprak Dergisi yazarlarının gözünden kaçmamıştır. Erol Güngör, 1936 yılında çıkan “Sovyet Davası Etrafında” adlı eseri incelerken, sol kesimin fikir hareketlerinin nedenini idrak ettiğini ifade etmiştir. Bahsolunan eserde Sovyet davasına hizmet edeceklerine verilen ilk görev, Rus Edebiyatı'nın yayılması olmuştur. Eserin savunduğu fikirlere göre; “Kitap, ihtilalin gıdasıdır”. Bunun yanı sıra Sokrates'i gençlere okutmak ihtilal hazırlığı için doğru bir adımdır. Tabi asıl amaç Sokrates'in eserlerinde işlenen sınıf farkı meselesini gençlere aksettirebilmektir. Bunun yanında Eflatun'un sosyal harekete zemin hazırlayacak eserleri olarak; Küçük Hıppia, Menou, Lisiss,

⁸⁰⁸ “Büyüyen Ayılar”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (22): 9. Rusların kutsal hayvanının Ayı olması sebebiyle, korkulmuş olabilir.

⁸⁰⁹ Darendelioğlu, 1955a: 12-14.

Devlet Adamı ve Epinomis önemlidir. Gençliği etkileyeceği düşünülen bir eserde Erasmus'un "Çılgınlığa Methiye" adlı eseridir. Şekspir'de ihtilal zemini için iyi bir çeviri olabilir fakat önemli olan onun bu davaya hizmet edecek eserlerini çevirmektir ki bu hususa dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiş. Darrendelioğlu'nun deyimi ile Sol kesim bu şekilde düşünürken, buna uygun olarak da faaliyetler gerçekleştirmiştir. Öyle ki, o dönemde sınır dışı edilen Odesalı Yahudi Erol Güney, 17 tane Rus klasiği çevirmiştir. Bunun yanında, Niyazi BerkesSokrates'inMüdafaanamesi'ni, Pertev Naili Boratav ise Küçük Hippias'ını çevirmiştir. Platon'un eserlerinden Menon ve Epinomisi'niAdnanCemgil, Devlet Adamı'nı ise Behice Sadık Boran çevirmiştir. Bu çevirilerin Hasan Ali Yücel zamanında yapılması okların ona dönmesine sebep olmuş, milliyetçi kesim yeni Maarif Vekili'nin Reşad Şemsettin Sırrer olmasını, bu sebeple sevinç ile karşılamıştır.⁸¹⁰

Dergide eleştirilen bir diğer yabancı eser Lermontov'unki olmuştur. Hasan Ali Yücel döneminde, yapılan tercüme eserlerden Rus Klasikleri arasında 26. sırada Lermontov'un Vadim kitabı yer almaktadır. Bu eser ciddi eleştiriler almış, hatta yasaklanması ile ilgili Meclis'e 1949'da takrir verilmiştir. Böyle bir takririn verilmesini de, basında Cumhuriyet Gazetesi eleştirmiştir. Toprak Dergisi, neden bu eserin okutulmaması gerektiğini, eserin 138. sayfasından bir pasaj sunarak izah etmeye çalışmıştır. Aktarılan pasaj şu şekildedir:

"Savaş! İşte onun zevki.. Sefer! Türkiye'ye Ah! Sivri, kılıcını dinsizlerin kanına bulayacak, Kur'ana tapanların parçalanmış, devrilmiş kavuklarını ne azamete ayaklarının altına alacak..."⁸¹¹

3.2.1.4. SSCB'nin Edebi Faaliyetleri

Toprak Dergisi, ülkedeki sol basındaki faaliyetleri ele alırken, SSCB'de bilim insanları üzerinden komünist ideolojiyi yaymak için hamleler yapmıştır. SSCB, stratejik bir hamle ile Asyalı âlimlerin eserlerini, kendi amaçları için Marksvari çeviriler yaparak kullanmışlardır. SSCB, 1941 yılında Herat'ta yaşamış olan Ali ŞirNevai'nin 500. ölüm yıl dönümünü etkinlikler ile kutlamıştır. Ali Şir Nevai, hiç şüphesiz Türk Edebiyatı ve dilini inkişaf ettiren şairlerdendir. SSCB bilim adamları ve gazeteciler, Ali ŞirNevai'yi bir Sovyet-Özbek şair olarak kabul edip, bu şekilde takdim etmişlerdir. Sebebi ise SSCB'nin iç ve dış siyasette böyle âlimler üzerinden toplumsal eğitimi sağlamak istemesidir. Yapılan çevirilerde Marksvari bir tavır olmakla beraber, Ortaçağın yüksek kültürüne değinilmemiş ve edebi anlamda bir değerlendirilme sunulmamıştır. Bu Marksvari çeviriye örnek verilecek olursak:

⁸¹⁰ Güngör, 1955: 7-8.

⁸¹¹ Hacaloğlu, 1957c: 15-16.

“Adamı ırsendemegiladami,
Ani kim yok halk gamidingami.”⁸¹²

orijinal beyitinin çevirileri şu şekildedir:

1. “Eğer sen adam isen, halk için zahmete kapılmıyanı adam telakki etme”⁸¹³
2. “Eğer sen adam isen kendisini beşeriyet derdinin ağlatamadığı adamı gam telakki etme”⁸¹⁴
3. “O, ki halk için hiçbir an alakasını eksiltmiyen adam yüksek sesle <<adam>> diye çağırılmıya değer”⁸¹⁵
4. “Halk arasında halk için en çok fayda getiren en iyi adamdır”⁸¹⁶

Yapılan çeviriler birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Orijinal beyitte anlatılmak istenen, başka insanların dertlerine kayıtsız kalan kimselerin insan sayılmayacağıdır; çevirilerde verilen mesaj ise, halkın kurtuluşuna hizmet için çağrıdır. Çevirilerde orijinal fikire en yakın sayılabilecek olan çeviri 2 numaralı olmaktadır.

SSCB, sadece kendi sınırları içinde değil, Hindistan’da da komünizmi yaymak için faaliyetlerde bulunmuştur. Toprak Dergisi, bu faaliyetleri de sayfalarına taşımıştır. Buna göre; Yeni Delhi’de, bulunan Daily Telegraf isimli gazetede, Gordon Shephend isimli muhabir Hindistan’da komünistlerin yardım maksatlı kitap dağıtımını ele alan bir yazı yazmıştır. Bu makale Zeki Sofuoğlu tarafından tercüme edilmiştir. Makaleden alınan bilgilere göre; Moskova’da ki yabancı diller yayınevi, yılda 4milyona yakın kitabı Hindistan’a yardım amacı ile göndermektedir. Bu kitaplar içinde Rus klasiklerinden Lev Tolstoy, İvan Turgenyev, Aleksandr Puşkin ve Anton Çehov’un eserleri; vasıtalı propaganda yapan “Feza Seyahati” ve çocuklar için “Yabanın Kurdu” gibi kitaplar yollanmaktadır. Feza Seyahati isimli kitapta Newton adı geçmekle beraber, ilk uçak denemesinin Pripet bataklıkları yani Rusya’da yapıldığı anlatılmaktadır. Çocuklar için yollanan Yabanın Kurdu kitabı ise Bükreş’te yayımlanan Barış Masalları Serisi’nin ilk numarasıdır. Bu masalda yaban kurdundan kızıl ayının önderliğinde nasıl kaçırıldığı işlenmektedir. Shephend, İngiliz Kültür Heyeti’nin yayınladığı neşriyatın verimsizliğine dikkat çekerken, Hindistan’da 4 yılda komünizmin nasıl etkili propaganda yaptığına değinmiştir.⁸¹⁷

⁸¹² Allwort, 1959: 12-13,20-21.

⁸¹³ Klimoviç’e ait çeviridir.

⁸¹⁴ Bertel’e ait çeviridir.

⁸¹⁵ Aybek ve Deich’e ait çeviridir.

⁸¹⁶ Kaari Niyazof’a ait çeviridir.

⁸¹⁷ Shephend, 1958: 2, 15.

3.2.2. Sağ Edebiyatın Eleştirisi

Edebiyatta, sol akım ve türevlerini eleştiren Toprak Dergisi yazarları, yeri geldiğinde kendilerini de sorgulamış ve sorunları tespit ederek, çözüm arayışına gitmişlerdir. Bunların yanı sıra dergide, sağ kesimin edebi anlamda neler yaptığını ve ortaya hangi eserleri koyduklarını ele almışlardır.

Toprak Dergisi, bilimsel, milliyetçi ve dini olmayan eserlerin hepsini, zararlı ve gençliği zehirleyen yayınlar sınıfına koymuş, hatta ülkede bu tarz eserlerin yasaklanmasını dillendirmiştir. Dergi yazarları, bahsedilen eserlerin gençleri şiddete, kovboyculuğa ve milli dejenereye götüreceğinde hem fikirdirler. Bahsedilen eserler, Amerika'nın çocuk dergileri olan TomMiksler, Çelik Bilek, Kinoya ve PekosBili'dir. Bunun yanında Kibar Hırsız, Utanmaz Adam dergileri ve Mayk Hammer isimindeki romanlardır. Dergi tarafından komünist yazarlar olarak tanımlanan, Emile Zola ve John Steinbeck'in romanlarına da aynı şekilde karşı çıkılır.⁸¹⁸

1959 yılında, Türk gençlerinin Batı'nın müziği, şiiri ve edebiyatına ilgili olmasını, kendi milli edebiyatlarını anlamamalarına bağlayan bir yazar çıkmıştır. Şair Fikret Baha Berke'nin ortaya attığı bu fikir üzerinde düşünülmesi gereken, çok yerinde bir çıkarımdır. Berke, gençlere milli edebiyatı anlayarak sevdirmek için, büyük Türk şair Fuzuli'nin şiirlerini günümüz Türkçesi'ne uyarlamıştır. Berke'nin aktarımına göre; derginin çıktığı dönemlerde, lise eğitimdeki gençlere ünlü Türk şairlerin şiirleri ezberlettirilmekte idi fakat gençler bunu sevdikleri ve anladıkları için değil mecburiyetten yapmaktaydılar. Oysaki anlamlarının derinliğini bilseler durum çok farklı olurdu. Bu gaye ile ve her şeyi gençlerden beklemenin faydasız olduğunu gören Berke, Fuzuli'nin şiirlerinin zor bir dile sahip olduğunu bildiği halde, günün Türkçesine uyarlamıştır.⁸¹⁹

Toprak Dergisi Milli Edebiyat⁸²⁰ anlamında ne yapılması gerekiyorsa desteklemiş ve yapılanları sayfalarına taşımıştır.

⁸¹⁸ Haktanır, 1960: 21.

⁸¹⁹ Zaimoğlu, 1959: 6, 14. 1959 yılında Batı kültürünü benimsemiş olan gençlere türkü ve marşlarımızın kudretini ve derinliğini hatırlatarak çağrı yapan Bahri Ulaş, bu durumu bir örnekle yaşatmıştır. Ulaş; "Dünün: <<Tuna nehri akmam diyor

Etrafımı yıkmam diyor

Şanlı Gazi Osman Paşa

Plevne'den çıkmam diyor.>>

Buna karşılık bugün:

Yey<<Hey mambo, mambo İtaliano!. Hey mambo, mambo İtaliano!..>> bağırtılarıyla mantıksız, hikmetsiz ve zevksiz olarak zırvalamadayızdır." ifadelerini kullanmıştır. Bkz. Ulaş, 1959ç:6.

⁸²⁰ Dönemin Varlık Dergisi'nde yazılar yazan Baki Süha ise Milli Edebiyat kavramına açıkça karşı olduğunu şu sözleri ile beyan etmektedir: "Millilik ve Gayri milliliğin hudutları yoktur. Ancak davalı edebiyat kavgalarında dilimize doladığımız bu terimler, zaman zaman işimize yaradıkça kullandığımız donmuş sözlerdir. Açıkça itiraf edeyim ki, "milli edebiyat!" kelimesi benim çok sinirime dokunur. Kim kullanırsa kullansın hiç hoşlanmam." Bkz. Boyvadaoğlu, 1956: 4. Süha'nın bu görüşü, Toprak Dergisi'nde ciddi anlamda eleştiri almıştır.

Milli Edebiyat anlamında, Dr. Müjgan Cunbur'un, 1957 yılında Fuzuli'nin 400. ölüm yıl dönümü münasebetiyle hazırladığı, büyük şair hakkındaki bibliyografik çalışması örnek olarak gösterilebilir. Maarif Vekâleti tarafından yayınlanan eserin ismi, "Fuzuli Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi"dir. Eser iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm 3 ila 104 sayfaları arası olup, Fuzuli'nin üç dilde yazdığı eserlerini mercek altına alır. Bu üç dil Türkçe, Farsça ve Arapça'dır. İkinci bölüm ise 105-129 sayfaları arası olup Fuzuli hakkında yazılan bütün eserleri ihtiva etmektedir. Sançar, eserin ciddi bir çalışma olduğunu belirterek, daha da gelişerek deneme olmaktan çıkıp gerçek bir biyografi olmasını temenni etmiştir.⁸²¹

Dünya edebiyatında olduğu gibi, Türk Edebiyatı'nda da Milli Destanlar önemli bir yer tutmaktadır. Dergide Günver Turan, bu konuyu ele almış ve bu hususta yayınlanan Oğuzlama adlı eseri okuyuculara tanıtmıştır. Milli destan tarihin masallaştırılmış şeklidir. Dünya tarihinde Homeros'un İlyada ve Odysseia'sı, Firdevsi'nin Şehnamesi gibi örnekler mevcuttur. Türklerde ise malzeme bol olmasına rağmen bu açık geç kapatılmıştır. Aslında Türk edebiyatında Oğuz, Ergenekon, Bozkurt ve Göç destanları mevcuttur fakat bunlar manzum olmadıklarından dolayı destan sayılmazlar. Bu açığı Faruk Nafiz, Behçet Kemal, Yaşar Nabi ve Hilmi Ziya Ülken gibi şair ve yazarlar şiirleri ile kapatmak isteseler de yeterli olamamışlardır. 1944 yılında Basri Gocul, 20 yıllık bir çalışmanın ardından bu açığı kapatmış ve Oğuzlama adlı eseri yazmıştır. TDK tarafından basılacağı haber verilen eser, 12 yıl boyunca ziraat bankasındaki 360 Nolu kira kasasında neşrini beklemiştir. Basri Gocul⁸²² bu eseri yazabilmek için öğretmenlik yaparken gezdiği köylerde, halk folklorunu incelemiş ve Şehnameyi incelerken tam anlamıyla kavramak için Farsça dahi öğrenmiştir. İki cilt olan Oğuzlama adlı eserin ilk cildi Kopuzlama adını taşır. İkinci cilt ise Dede Korkut epizotlarını içermektedir. Eserin önemli bir özelliği ise öz Türkçe ile yazılmış olup neredeyse hiç Arapça ve Farsça kelime içermemesidir.⁸²³

Dergide Fethi Gemuhluoğlu tarafından, Halk Edebiyatı'nın en önemli ürünlerinden olan Türkülere de değinilmiştir. Türküler bir milletin her duygusunu ve düşüncesini döktüğü, sanatın en güzel yansımalarındandır. Bir milletin her özelliği türkülerden gözlemlenebilmektedir.⁸²⁴ Bu hususta, dönemin bazı aydınları tarafından, Halk Edebiyatı için

⁸²¹ Sançar, 1957a: 8-10.

⁸²² 1910 yılında Çorlu'da doğan Basri Gocul, Oğuzlama adlı eserinden önce "Bir Nara", "Apaçık" ve "Aydın Yaylaları" isimli üç şiir kitabı yazmıştır. Aslında bir öğretmen olan şair şiirleri ile dikkat çekmiştir. Bkz. Turan, 1956: 6, 15.

⁸²³ Turan, 1956: 6, 15. Dergide Ulubatlı Hasan Destanı'nın şiirsel bir anlatımından da örnekler verilmiştir. Dergide edebiyata daha çok önem vermeye başlanmış tarihten örnekler ile zenginleştirilmiştir. Bkz. Gökalp, 1959b: 22.

⁸²⁴ Gemuhluoğlu, 1958: 9-11.

“çok geri bir zevk”⁸²⁵ denmesi, yine dergi tarafından karşı çıkılan ve eleştirilen bir konu olmuştur.

Milli kültür sahibi çocuklar yetiştirmek için, onlara eski eserleri okutmanın önemli olduğunu savunan Nejdet Sançar, bir taraftan da bunun ne kadar zor olduğuna parmak basmıştır. Zira Türk toplumu alfabe değişikliğinden dolayı böylesi bir arzuyu ancak devlet eliyle gerçekleştirebilecek vaziyettedir. Sançar’ın aktardığı bilgilere göre; Ankara’da hayat bulan Dün-Bugün Yayınevi bu alanda çalışmalar başlatarak edebiyat camiasında sevindirici bir kültür hareketi başlatmıştır. İki Şinasi’ye, ikisi Namık Kemal’e ait olan, toplamda dört eser yayınlamışlardır. Şinasi’nin eserlerinden Müntahabat-ı Eş’ar’ı, edebiyat öğretmeni Süheyl Beken; Şair Evlenmesi’ni ise Fevziye Abdullah Tansel düzenlemiştir. Namık Kemal’in eserleri olan Vatan Yahut Silistre ve Gülnihal’i ise Prof. Kenan Akyüz düzenlemiştir.⁸²⁶

Dergide, sanat ve edebiyat anlamında gelişim sağlamak için yapılan çalışmalar da okuyuculara aktarılmıştır. Buna örnek olarak, 18 Ekim 1959’da Ankara Türkocağı Sanat Kolu üyelerinin, dönemin şiirinin durumunu tartışmak üzere toplanması ele alınmıştır. Bahri Ulaş, bu toplantıda komünizmin edebiyat ve sanat yolu ile ülkeye sızmaya çalıştığını beyan ederken Ebet Mahir Yalnız, şairlerin aruz ve hece vezninden sıkıldıkları için sürrealizme yöneldiklerini savunurken, Mehmet Çınarlı ise Bahri Ulaş’a edebiyatın dönem için solcuların elinde olduğuna katılmadığını bildirmiştir. Ümit Yaşar Oğuzcan’ının bir şiirini okuyarak eleştiren Muhittin İnözü ise Mehmet Çınarlı’nın arkadaşı olan Oğuzcan’ı koruması ile karşılaşmıştır. Zeki Sofuoğlu bu tartışmalara son yorumu yapmış ve nesiller arası fikir irtibatının kopması için bu yeni akıma başvurulduğunun tehlikesini bildirmiştir.⁸²⁷

Türk Edebiyatı’nda genel olarak şiir türünün öne çıktığı görülmektedir. Bu sebeple dergi yazarlarında İsmail A. Sarar, Türk Edebiyatı’nda Seyahat Edebiyatı adına pek esere rastlanmamasını eleştirir. Zira Türkiye’nin doğal güzellikleri saymakla bitmeyecek kadar çok ve eşsizdir. Bu anlamda ilk eser verenler arasında İbrahim Minnetoğlu vardır. Minnetoğlu, Vagon Penceresinden adlı eserinde, gezdiği coğrafyaları anlatmaktadır. Eserin bazı yerlerinde nesir, bazı yerlerinde ise şiir türünü kullanmıştır.⁸²⁸

Tabi ki her işte olduğu gibi, sağ kesim milli edebiyatın ilerlemesi için evvela çocuklara ve gençlere sevdirmesi gerektiğinin farkındaydı. Belki de bu amaçladır ki Türkiye’nin pek çok yerinde gençler tarafında düzenlenen şiir geceleri dergi tarafından desteklenmiştir.

⁸²⁵ Nizamgiller, 1956: 14-15.

⁸²⁶ Sançar, 1961a: 12-13.

⁸²⁷ “Ankara Türk Ocağında Sanat Toplantısı”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 16.

⁸²⁸ Sarar, 1960: 18.

Şiir anlamında Türkiye’de 1950’ler verimli ve değer verilen yıllardır. 25 Ekim 1959’da Nevşehir Öğretmen Derneği, şehrin büyük sinema salonunda şiir günü düzenlemişlerdir. Bu organizasyonu, Necmeddin Sefercioğlu idare etmiştir. Bu şiir gününe Ankara Türkocağı’nın Sanat Kolu üyelerinden Arif Nihat Asya, Zeki Sofuoğlu, Nejdet Sançar ve Galip Erdem dâhil 18 kişi katılmıştır. Bu önemli günde Sofuoğlu, milli ruhun cemiyet hayatına tesiri; Galip Erdem milli edebiyat ve NejdetSançar’da bugünkü şiirimiz konulu bir konuşma yapmış. Gecede ünlü şairler ve gençler şiirlerini okumuşlardır.⁸²⁹ Şiire önem veren Konya Lisesi öğrencileri de 19 Ağustos 1959’da ordu evinde bir şiir gecesi düzenlemişlerdir.⁸³⁰

1961 yılında Türkiye’de, müzik konusunda bir çalışmanın ve atılımın yapılmaması eleştirilirken; üstüne Türk Müziği, bazı yabancı sanatçılar tarafından çalınmıştır. Durumun en vahim olan kısmı ise yabancı ülkelerde yaşayan Türklerin bu duruma çanak tutması olmuştur. Örneğin Amerika’da dansözlük yapan Necla Ateş’in, beraber çalıştığı Muhammet El Bakkar’ın orkestrası, kâtip türküsünü almış adını Port-Said yapmış, Üsküdar’a giderken şeklinde başlayan türkü, Port-Said’e giderken olarak değiştirilmiştir. Asıl vurgunu yapan ise Amerika’da ki Artie Bassamian Orkestrası’nın, Ermeni Orkestra Şefi Artin yapmıştır. Bu kişi, Üç Ayak halayının adını Shadows In The Casbah; Mevlevi Peşrevi’nin adını Tamara; Türk Musikisi’ndeki nihavent taksimi, Armanian Love Song; ararım ararım seni yerde şarkısını, Perpect Love; Cezayir ve Sulu Kule karşılaşmaları birleştirilerek End of the Night Çifte Telli Lament; Nihavent Longa’yı Magic Of The Khanon; Rumeli karşılaşmasını ise Balkan Rock olarak değiştirmiş ve kullanmıştır. Dönemin kuruluşu olan BAYTUR, dergi tarafından böyle durumlara dikkat etmesi konusunda uyarılmıştır.⁸³¹

Toprak Dergisi Milli Edebiyat ve sanata hizmet anlamında gerek kendi bünyesinde gerekse yapılan çalışmalara destek vermiş ve dergi aracılığı ile tanıtımlarını yapmıştır. Bu anlamda eserleriyle İsmail Emre⁸³², Şair Azmi Güleç⁸³³, Oğuz Kazım Atok⁸³⁴, Mustafa Arif

⁸²⁹ “Nevşehir’de Şiir Günü”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 4.

⁸³⁰ Şakman, 1959: 11.

⁸³¹ Yalın, 1961b: 16-17.

⁸³² Toprak Dergisi’ne şiirleri ile katkıda bulunan İsmail Emre’de dergide her zaman övülen bir şahsiyettir. Kendisi Tasavvuf Edebiyatı’nın öncülerinden olmuş, Adana’da oturan ve asıl mesleği kaynak atölyesi sahipliği olan bir kimsedir ve Yeni Yunus Emre adı ile anılan mutasavvıftır. Bkz. *Toprak Dergisi*. (1958). 4 (49): 21.

⁸³³ Şair Azmi Güleç, daha çok koşuk tarzı kitaplar yazan bir şairdir. Şiirlerinde halk edebiyatı motifleri mevcuttur. Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethedişinin 505. yılına yetiştirdiği ve Fatih Sultan Mehmet’e armağan ettiği Fetih Yıldızı adlı eseri ise destan türüne örnektir. Şair, bu eserini 5 yılda tamamlamıştır. Bkz. Erdem, 1959: 15-16.

⁸³⁴ Oğuz Kazım Atok, Atatürk’ü konu alan şiirlerini topladığı, Atatürk Sendeniz kitabını yayınlamıştır. Eser, iki kısımdan oluşmuş, ilk kısımda Atatürk şiirlerinin bir derlemesi sunulmuş, ikinci kısımda ise Atatürk’ün savaş meydanlarında olduğu dönemler işlenmiştir. Bkz. Renda, 1959: 22.

Arık⁸³⁵, İlhan Geçer⁸³⁶, Sabri Kelemeroğlu⁸³⁷, Şair Mehmet Gönül⁸³⁸, Şair İsmail Ali Sarar⁸³⁹ ve incelemeleriyle Yavuz Bülent Bakiler, Göktürk Mehmet Uytun, Tahsin Ünal⁸⁴⁰, Nuri Güngör⁸⁴¹, Faruk K. Timurtaş⁸⁴² gibi isimler dikkat çekmiştir.

3.3. Eğitim

3.3.1. Dönemin Eğitim Sorunları ve Sunulan Çözüm Önerileri

Eğitim, bir ülke için can damarıdır. Bir çocuğun şekillenmesi, ailesinde başlayıp okul ile devam eden uzun bir yolculuktur. Bu yolda, çocukların doğru yönlendirilmesi ve iyi bir eğitim alması, geleceği açısından önem arz etmektedir. Toprak Dergisi, eğitimin önemini bildiği için bu konu hakkında fikirler sunmuş ve “Milli Eğitim” anlayışının önemine dikkat çekmiştir.

Türkiye’de milli tarih anlayışını mekteplere sokan ilk kişi Atatürk olmuştur. Önceki dönemlerde bu ihmal edilmiş hatta Selçuklu tarihi bile anılmadan atlanmıştır.⁸⁴³ Kurtuluş Savaşı döneminde toplanan Birinci Maarif Kongresi’nde, eğitimin çok fazla yabancı tesirinde kalmış olması eleştirilmiştir. Bu durum, Atatürk’ün hamleleriyle Milli Eğitim yönüne doğru gitmiştir. Cezmi Türk, bu düşüncenin kısa zamanda solduğunu iddia ederken, sebebini maarif vekâletine yanlış kişilerin getirilmesine bağlar. Burada eleştirilen kişiler Dr. Reşit Galib’den sonra gelen maarif vekilleridir. Nitekim Türk, Reşit Galib’in, okullara “Andımız”ı

⁸³⁵ Toprak Dergisi’nde Türklüğe gönül vermiş bir şair olarak tanıtılan, Mustafa Arif Arık’a da değinilmiştir. Şiirlerini her dergiye göndermeyen şair, dergide şöhret için bu işi yapmaması ile övülmektedir. Şiirlerini hece vezni ile yazan şair renkli ve rahat bir söyleme sahiptir. Dili arı ve durudur. Bkz: Sefercioğlu, 1959: 6.

⁸³⁶ Yavuz Bülent Bakiler, dergide şair İlhan Geçer’in, Belki isimli ikinci kitabını tanıtmıştır. Şair, bu kitabında tema olarak gurbet ve hasreti ele almıştır. Dil anlamında ise doğal bir Türkçe kullanmıştır. Bkz. Bakiler, 1960: 14.

⁸³⁷ Malatyalı Şair Sabri Kelemeroğlu’nun, 1959 yılında çıkardığı şiir kitabı, “Doğu Kınası”nın tahlilini, dergide Göktürk Mehmet Uytun yapmıştır. Eserdeki başlıca temalar Allah, vatan, hürriyet, Anadolu, yurt, insanlık ve antikomünizm olmuştur. Bkz. Uytun, 1960: 18-19.

⁸³⁸ Dergide, şair Mehmet Gönül’ün, Beklediğim Kuşlar isimli şiir kitabı tanıtılmıştır. Aktarılan bilgilere göre; Gönül, bazı şiirlerinde vezinli kafiye bazılarında ise serbest yazım kullanmıştır. Bkz. Cevdet, 1960: 19.

⁸³⁹ 27 Mayıs Askeri Müdahalesi, dönemin edebiyatına etki etmiştir. Şair İsmail Ali Sarar, Yurt Sevgisi İle Söylenmiş Destan isimli eserinde, bu temayı işlemiştir. Sarar, iki kısımdan oluşan kitabın, birinci kısmında hürriyet ile ilgili şiirlerini, ikinci kısmında ise Mustafa Kemal’le alakalı şiirlerine yer vermiştir. Bkz. Kuloğlu, 1961: 16-17.

⁸⁴⁰ Tahsin Ünal, dergide Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nde ki kahramanlar, Çallı Mustafa Çavuş ve Kalecikli Arif Onbaşı’nın hikâyesini anlatmıştır. Bkz. Ünal, 1960: 10-11, 20.

⁸⁴¹ Nuri Güngör, Haziran 1960’da dönemin milliyetçi dergi ve kitaplarının sanat ve fikir yönlerini değerlendirmiştir. Öncelikle Türk Yurdu Dergisi ile başlayan Güngör, bu dönemde baş makaleleri yazan Osman Turan’ın hastalığından dolayı yazı yazamamasının üzüntüsünü okuyucular ile paylaşır. Bunun yanında dergide fikir yazılarını kaleme alan Hikmet Tanyu ve Fezziye Abdullah Tansel’den de övgü ile bahseder. Dergide şiirleri ile ön plana çıkan Kerim Aydın Erdem ve Sezai Karakoç’tan da bahsedilir. Ele alınan ikinci dergi Ankara’da çıkan Dağarcık’tır. Bu dergide yazan Orhan Bayramgil, uydurma Türkçe kelimeler kullandığı gerekçesiyle eleştirilir. Üçüncü dergi ise Konya’da çıkan Anahtar’dır. Derginin Şair kadrosundan Bekir Sıtkı Erdoğan’ın yeni bir tarz denediği ifade edilmiştir. Güngör, kitap olarak ise bu dönemde Şair Sabri Kelemeroğlu’nun Doğu Kınası isimli kitabı ile Amca matbaasından Veda Hutbesi yayımlandığını aktarmıştır. Bkz. Güngör, 1960: 16.

⁸⁴² Timurtaş, Fatih Sultan Mehmet’in şair kimliğini dergide ele almıştır. Bkz. Timurtaş, 1960ç: 7, 14.

⁸⁴³ Orkun, 1954: 7, 14.

getimesinin milli eğitim adına bırakılan en büyük miras olarak görmektedir. Türk'e göre, Cumhuriyetin ilk yıllarında çocuklara verilen terbiye Osmanlılığı terk ve tasfiye olarak planlansa da, gerçekte yaşanan Batı'ya hayran bir Osmanlının doğması olmuştur. Bu durum Batı kültürünü iliklere işlerken, Türk'ün deyimiyle milli terbiyeden uzak mason ve yüksek dereceli üstatların üniversiteleri doldurması ile sonuçlanmıştır. Türk'e göre, milli kültürün oturması ve milli bir eğitim için ilk görev, önce üniversitelere sonrada öğretmen okulları ve maarif vekâletine düşmektedir.⁸⁴⁴

Toprak Dergisi'nin 1956 yılındaki ilk sayısı, Türkiye'de sıkı ve sistematik bir milli eğitim anlayışının bir türlü oluşamamasının hüznü eleştirisi ile başlamaktadır. İlim gözü ile görme durumunun hala gelişmemesi, bu yıla buhranlar ile girilmesine sebep olmuştur. Türk'e göre, İTC döneminden beri Türklerin yanıldığı bir durum, her şeyi siyasetten bekleme alışkanlığı olmuştur. İlmi anlayışın, parti merkezlerince şekillenmesi ve üniversitelerin partilerden direktif alması büyük bir yanlış olarak eleştirilmiştir. İlmi bir anlayış ve metot ile siyaseten başarılı sayılan kişilerin eleştirisi yapıldığında, büyük eksiklik ve boşlukların olduğu gerçeği ortaya çıkar. Türk, bu sebeple ilim kürsülerini elinde bulunduranların, sorunlar karşısında fikir beyan etmelerini savunur. Kâğıdın bile karaborsaya düştüğü bu yıllarda bilim insanlarının susması bir ihanet olarak addedilir.⁸⁴⁵ Üniversiteler bir bilginin teorisin verildiği, siyaset sahneleri ise pratiğinin yapıldığı yer olması açısından milliyetçilerin bu istekleri makul karşılanabilir. Fakat bu iki grup arasındaki ilişki dengesi iyi ayarlanmalıdır. Aksi takdirde birbirlerinin alanlarına girmeleri, olası bir sondur.

Toprak Dergisi, sorunları tespit ettikten sonra, çözüm olarak tasavvur ettikleri eğitim kurumları ve eğitim anlayışları hakkında bilgivermişlerdir. Çok çocuklu bir aile babası olan Türk, bu konuda Maarif Vekiliğini, Milli Talim ve Terbiye Heyeti'ni ve ilkokul öğretmenlerini eleştiriye tabi tutmuştur. Türk, dönemin ilkokul kitapları başta olmak üzere, çıkarılan çocuk dergilerinin kovboyculuk hikâyeleri ile çocukları maceracı serseriliğe teşvik ettiğini savunur.⁸⁴⁶ Bir eleştirisi de dönemin politikacılarına yaranmak için ders kitaplarında partizan telkin ve propagandaların kullanılması yönünde olmuştur.⁸⁴⁷ Bu açığı kapatacak yegâne örnek olarak ise milli kahramanların işlendiği, Kumbara isimli çocuk mecmuası gösterilmiştir. Türk, ilkokul idarelerinin çocukların midelerini düşünerek okullarda

⁸⁴⁴ Türk, 1955g: 3, 18.

⁸⁴⁵ Türk, 1956a: 3-4.

⁸⁴⁶ Cezmi Türk, İlkokullarda verilen kovboy dergilerinin, çocuklara heyecan, hareket ve saldırı bilinci oluşturduğunu; insani, İslami ve milli duygularını geliştirecek bir işlevinin olmadığını belirtir. Bkz. Türk, 1956e: 3-4.

⁸⁴⁷ Dönemin İlköğretim kitapları, anayasa ile mecburi tutulmuş eserlerdir. Bu kitapların siyaset ve partizanlığa gittiği düşünülmüş, bunun sebebinin ise yazan kişilerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Türk tarafından bilimsel bulunmayan bu eserler, amatör edebiyatçıların yazımına benzetilmektedir. Bkz. Türk, 1956e: 3-4.

işportacıların satış yapmasını engellediğini fakat beyinlerinin ne ile doyduğuna dikkat etmediklerini eleştirmiş ve bu durumun düzeltilmesi için çağrı yapmıştır.⁸⁴⁸ Türk'ün bir başka eleştirisi ise dönemin gazetelerinde bolca çıplak kadın resimlerinin bulunması ve genellikle magazin haberleri ile dolu olması yönündedir.⁸⁴⁹ Çocukların bunları görerek, bu ortamda büyümelerini yanlış bulmaktadır.

Varlık ve Yeditepe Dergileri'nin çevisini yaptığı yabancı eserler de Toprak Dergisi tarafından, beyin yıkamaya yarayan kızıl tuzak olarak görülmüşlerdir. Bu iki derginin çevirdiği bu kitapların köy okullarına kadar gitmesi ise milliyetçiler açısından bir korkuya neden olmuştur. Bu sebeple Toprak Dergisi, köy okullarına bir çağrıda bulunmuş ve içinde ne yazarsa yazsın John Steinbeck, Romen Rolland, Aragon, P. Eluard, P. Neruda, M. Gorki, Vat Whitman, Arthur Miller, Panait Istrati, Pikasso, Matisse isimleri görülen kitapların yırtılması istenmiştir.⁸⁵⁰

Çocukların ne okuması gerektiği hakkında Türk, dergide izahlı olarak bilgi vermiştir fakat asıl sorun okumayan gençlerin nasıl kazanılacağıdır. İstanbul'da bir kongrede konuşmacı olan Prof. Kaplan, okulunu bitiren gençlerin ve aydın kesimin kitap okumadığını belirtmiştir. Dönemin yayınlanan devlet istatistikleri de bu durumu doğrulamaktadır. Bu sebeple Türk, bu insanların neden okumadığına kafa yormuştur. Türk, çıkarımlarına göre, gezme tozma ya da kolay para kazanma hırından dolayı insanların okumadığı kanısına varmıştır fakat eğitimin önce ailede başlayıp sonra okulda devam ettiği düşünülürse asıl bu devrelerde okumayı sevme alışkanlığının verilmesi gerektiği bir hakikattir. Türk'ün değindiği bir başka hususta, okumadan işlerin görüldüğü hatta yüksek makam ve mevki elde edildiğini gören gençlerin tabi ki okumadan kolay kazanç elde etmek isteyeceğidir. Bu durum üzerine düşünülmesi gereken önemli bir problemdir.⁸⁵¹ Bu makaleye eklemeler yapan Altan Deliorman'ın konu hakkında değişik yorumları olmuştur. Deliorman, gençlerin okumamalarından ziyade ne okudukları ve ne şartlarda okuduklarını değerlendirmiştir. Deliorman, üniversite öğrencilerini temelde ikiye ayırmıştır. Bunların birincisi ailesi üniversite şehrinde oturan maddi anlamda iyi olan çocuklardır. Bu çocuklar, kulüpçülük, mamboculuk, çaycılık gibi şeylerle vakit geçirip, baba parası yiyip, hiç bir şey okumayan kesimdir. Birde gurbete okumaya gelen maddi anlamda azla yetinen çocuklar vardır. Bu ikinci grup ise sadece ders kitapları okuyup, sosyal hayattan kopuk, sanat ve fikir kitaplarına hem vakit hem de para yetiştiremeyen Anadolu çocuklarıdır. Bu yaşayışlarına hayat mücadelesi

⁸⁴⁸ Türk, 1956d: 3-4.

⁸⁴⁹ Türk, 1956e: 3-4.

⁸⁵⁰ "Kızıla Boyanan Beyaz Kâğıtlar". (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (29): 10.

⁸⁵¹ Türk, 1956f: 3-4.

eklenip, okumanın yanında ayrıtan çalışanlar için ise durum daha da zordur. Deliorman'ın eleştirdiği bir hususta eğitim sisteminin fazlaca ağır olmasıdır. Yabancı profesörlerinde aynı eleştiriyi yapmasını delil olarak gösterir.⁸⁵²

Bir ülkenin en büyük umudu şüphesiz gençleridir. Çünkü geleceği yönetecek olan bu gençler olacaklardır. Bu sebeple Toprak Dergisi gençlerin hata yapmaması için, hataya sürükleyecek konularda uyarıda bulunmuştur. 1958 yılında derginin en büyük şikâyeti, gençlerin yabancı sanatçılar için cemiyet kurmak istemesi, kahvehanelerde vakit öldürmesi⁸⁵³, kazandıkları fakültelerde verimli olmamaları, Rok'n Roll oynamaları, memleket meseleleri ile alakadar olmamaları ve dinden kopuk olmalarıdır. Ağâh Oktay Güner ise duruma tam olarak karşı pencereden bakmış ve bu gençler için büyüklerin neler yapmadığını sorgulamıştır. Bu gençlere Milli Kahramanları öğretilmiş mi?, Milli tarih bilinci aşılansın mı?, Üniversitelere girerken yetenekleri, zekaları ve istekleri tahlil edilmiş mi?, onlar için yararlı kulüpler ve kütüphaneler açılmış mı?, Örfleri ve adetleri gösterilmiş mi? Ve bu gençler Cuma namazına gitmek için vakit bulabilmiş mi? sorularını sormuştur. Güner, Türkiye'de laikliğin yanlış anlaşılıp, dinsizlik olarak algılanmasını eleştirmektedir. Zira Güner'in verdiği örneğe göre, örnek alınan Avrupa'da bir gencin kiliseye gitmesi yadırganmamaktadır. Güner, İslamiyet'e samimiyetle inanan gençlerin, ülkesine faydalı olmak için çalışacağını konusunda kanidir.⁸⁵⁴ Güner'in dikkat çekmek istediği nokta, gençlerden istenen potansiyelinönceden büyükler tarafından şekillendirilmesidir.

Türk, dergide gençlerin beynini yıkamak için oluşturulan yapılar olarak tanımladığı, bazı kuruluşlar ile ilgili üniversite öğrencilerini uyarmaktadır. Bahsedilen tehlikeler; yabancı dinler adına çalışan kültür derneklerine, okullara ve yardım müesseselerine sızmaya çalışan misyonerlik; kendi dil ve dinleri bağlamında teşkilatlanmaya çalışan bazı azınlıklar; dernekleri, okulları ve müesseseleri ile milli ve manevi varlığımız içinde kendi işini görmeye çalışan Mason Locaları; yine kendi anlayışları çerçevesinde bir gelişme amaçlayan tarikatçılar ile dönemin en büyük tehlikesi sayılan komünistlerdir.⁸⁵⁵ Orhan Erdem, ise genç dimağların zehirlenmesine karşı tedbir alınması için uyanık olunmasını kastederken, bahsettiği zehir komünizm sempatanlığı yapan kimselerdir. Erdem'in iddiasına göre, bu durum okullarda milliyetçi dergilerin kötülenmesi ve özellikle Türkçülüğün fikir babası sayılan Nihal Atsız,

⁸⁵² Deliorman, 1957: 13-14.

⁸⁵³ Bu konu hakkında, dergide 1961 senesinde artan kahvehane sayısı değerlendirilmiştir. Bu durum Toprak Dergisi'ne göre tembel insan sayısının artması ile doğru orantılı bir durumdur. Bu artışın yanında kahvehanelerin ıslahı gibi bir durumda söz konusu olmayıp, aksine kumarhaneye dönüşen yerlerde insanların vaktini öldürmesi büyük bir gaflet olarak görülmektedir. Bkz. Uytun, 1961: 24.

⁸⁵⁴ Güner, 1958c: 6-7.

⁸⁵⁵ Türk, 1956ç: 3-4.

Hüseyin Namık Orkun, Remzi Oğuz Arık, Cezmi Türk ve Osman Attila gibi isimleri okuyanlara geri ve cahil muamelesi yapılması ile şekillenmektedir.⁸⁵⁶

Dergi'nin ele aldığı Türkiye'deki bir diğer tehlike ise yabancı okullardır. Yabancı okullar konusu, Türkiye'nin her döneminde tartışılan bir mesele olmuştur. 1959'da bu konuyu ele alan Ömer Kökden, ilk olarak Robert Koleji'nin varlığından duyduğu hüznü dile getirir. Kökden'in aktarımına göre, bu kolejin kurucusu olan Robert, Hristiyan cemiyetlerine yaptığı yardımlarla tanınmış bir kişidir. Kolejin ilk müdürü ise bir misyoner olan Cyrus Hamelin'dir. Hamelin amacını, "Fatih şehri buradan zaptetti; biz de Türk kültürünü aynı hisarlardan başlamak suretiyle fethedeceğiz!"⁸⁵⁷ sözleriyle açıkça ifade etmiştir. 1959 yılında Robert Koleji, anne babaların çocuklarını okutmak için uğraştığı bir okuldur, bu okulun 1959'da üniversite olacağı haberi milliyetçileri daha da üzmüştür. Milliyetçiler, bu hareketi Lozan Antlaşması'nın ihlali saymaktadırlar ki onların gözünde kültür ordusu olarak görülen bu okula devletin izin vermesi ayrıca bir problemdir. Bu okulların amaçları doğrultusunda etkili olduğuna şüphe yoktur zira Kökden'in aktardığı verilere göre, o dönemlerde Bursa'da ki Amerikan Koleji'nde 4 kız öğrenci Hristiyan olmuştur. Bu dönemde milliyetçiler tarafından yadırganan ve eleştirilen bir diğer hususta Orta-Doğu Teknik Üniversitesi'nin eğitim dilinin İngilizce olmasıdır. Kökden'in deyimiyle, bu durum açıkça kültür olarak Batı'yı üstün saymamızdan kaynaklanmaktadır. Liselerde de durum çok farklı değildir, dönemin İstanbul Lisesi'nde eğitim dilini Almanca olarak değiştirilmiş, Darüşşafaka da 1957'de İngilizceyi resmi dil olarak benimsemiştir. Bu tarz özel okulların sayısının artması milliyetçiler nazarında büyük tehlike arz etmekle beraber, adeta bir "manevi sömürgeleşme" sayılmıştır.⁸⁵⁸

Dergide, üniversitelerde verilen eğitimin yerine ulaşmadığını savunan Erol Güngör, aktardığı verilere göre haksız sayılmaz. Güngör'ün aktardığı bilgilere göre, 1956 yılında bir gazete "Üniversite gençlerinin zihinlerini işgal eden şeyler" başlıklı bir anket düzenlemiş ve az sayıda üniversite öğrencisi aldığı eğitim doğrultusunda, yaşadığı devletin farkında ve bilincinde cevaplar vermiştir. Bir bayan öğrenci zihnini işgal eden şeyin rakı olduğunu söylerken, erkek öğrenciler ise bu sorulara genellikle para, kadın ve içki yanıtını vermişlerdir. Milliyetçilerin, bu gençlerden beklentisi ise iman ve ideal birliğine sahip, Türk milletini ileriye taşıyacak şuurda olmasıdır.⁸⁵⁹

Dergide, bir üniversite öğrencisinin nasıl olması gerektiği ve neler yapmasının uygun olduğu ele alınırken, dergi yazarlarından Orhan Tütengil ise milliyetçilerin hayalinde ki

⁸⁵⁶ Erdem, 1955: 16.

⁸⁵⁷ Kökden, 1959ç: 14.

⁸⁵⁸ Kökden, 1959ç: 14.

⁸⁵⁹ Güngör, 1956: 7.

üniversiteyi okuyucular ile paylaşmıştır. Tütengil'e göre üniversiteler, sadece çeşitli bilim dallarında eğitim vermek için oluşmamıştır. Öğrencilere sadece bilgi vererek, hayatın meselelerine ve ihtiyaçlarına yanıt vermeyen, millete sırtını dönen bir eğitim anlayışı problemlidir. Zira memleket meselelerinde en büyük hakem olarak üniversiteler görülmeli, ilim ışığında sorunlara cevap bulunmalıdır. Eğer ki üniversiteler yaşanan gerçeklere sesini çıkarmaz ise topluma karşı sorumluluklarını yerine getiremiyor demektir. Üniversiteler sadece öğrencilerine değil, merak ettiği konuda bilgi almak isteyen halkada, belli organizasyonlarla yardımcı olmalıdır. Bu hususta İktisat Fakültesi İçtimaiyat Enstitüsü'nün çeşitli işyerlerinde yapılan, Sosyal Siyaset Konferansları örnek verilirken, yurt dışında günlük meseleler ile ilgilenme bağlamında, Paris Üniversitesi örnek verilmiştir. Paris Üniversitesi, Kasım 1953'ten itibaren, "Çağdaş Çalışma Meseleleri" başlığı altında ülkenin sanayisi, sendikalizm vasıfları, işçi meseleleri ve istihdam sorunu gibi konuları edebiyat ve hukuk fakültesi işbirliği ile bilimsel toplantı ve konferanslar düzenleyip ücretsiz halkın katılımı sağlamıştır. Bu örnekler bakıldığında milliyetçiler, üniversitelerin hayatın akışında devletine ve millete yararlı kuruluşlar olmasını temenni etmektedir.⁸⁶⁰

Eğitimin önemli bir unsuru da pedagojidir. Pedagoji, eğitim ve öğretimi kurallara bağlayan, öğretmenin eğitim vermesi için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran bilim dalıdır. Dergide bu konuyu Mahmut Ünal Boyvadaoğlu ele almıştır. Pedagojinin 1950'lerde Türkiye'de pek kıymet verilmeyen bir husus olduğunu belirten Boyvadaoğlu, bu durumun 1960'da da değişmediğini ifade etmiştir. 1960 yılında, Hür Söz Gazetesi'nde İstanbul haberleri sütununda, Pedagoji Cemiyeti başlıklı bir yazı çıkmıştır. Boyvadaoğlu bu yazının tahminince Mehmet Gökalp'e ait olduğunu belirtmiştir. Yazıda, Pedagoji Cemiyeti yönetimine kimlerin seçildiği ve cemiyetin 1960 yılı için hazırladığı çalışma planı ele alınmıştır. Boyvadaoğlu, pedagoji konusunda dikkat edilmesi gerekenleri mercek altına almıştır. Bunlardan ilki programın bölgesel değil ülke genelinde uygulanabilecek bir mahiyette olmasıdır. İkincisi çocuklara Batı taklitçiliğinin öğretilmesi yerine, milli bir terbiye çerçevesinde eğitim verilmesidir.⁸⁶¹ Ağaç yaş iken eğilir düşüncesi ile çocuklara küçük yaşta milli ve dini bir bilinç kazandırmak milliyetçilerin şiar edindiği bir husustur.

1961 yılında Türkiye'de eğitim için önemli bir adım atılmış ve 10 yıllık bir eğitim planı hazırlanması tasarlanmıştır. Cumhuriyetin ilanından itibaren, eğitim Türkiye için en önemli husus olmuştur zira kurucular ekonominin, demokrasinin, askeriyenin, sağlık kurumlarının ve bilim her devlet unsurunun başarıya ulaşabilmesinin altında eğitimin

⁸⁶⁰ Tütengil, 1954: 4, 17.

⁸⁶¹ Boyvadaoğlu, 1960: 20.

yattığını bilmekteydi. Tasarımlara göre, bu planı oluşturmak için bir komisyon toplanacak ve yapılan plan Ankara'da toplanacak olan eğitim şurasına sunulacak, onay alırsa hiçbir değişiklik olmadan 10 yıl boyunca uygulanacaktı.

Toprak dergisi hazırlık safhasındaki bu plan için, konu başlıkları önerisinde bulunmuştur. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Temel Öğretim
2. Teknik Öğretim
3. Akademik Öğretim
4. Yetişkinlerin Öğretim ve Eğitimi
5. Beden Eğitimi
6. Moral Eğitimi⁸⁶²

Günümüzünde en büyük problemlerinden olan beyin göçü, Türkiye'de için 1958'de de büyük bir problemdi. Dergide bu konuyu ele alan Ethem Hasdal, okumak ve iş hayatına atılmak için Avrupa'ya ya da Amerika'ya giden genç beyinlerin, çalışmasında değil vatanseverlik ve idealistliklerinde bir problem olduğunu ifade etmiştir.⁸⁶³ Beyin göçü meselesi asla küçümsenmemesi ve üzerinde düşünülmesi gereken bir problemdir. Bu öğrencilerin gidişinin altında, Türkiye'de ki yaşam koşullarının ve standartların Avrupa'ya nazaran düşük olması yatmaktadır. Devlet, öncelikle ülkedeki gencinin iyi koşullarda istihdamını sağlamak için hamleler atmalıdır.

3.3.2. Köy Enstitüleri Hakkındaki Eleştiriler

1959'da İstanbul basınında köy enstitülerinin yeniden açılması için kampanyalar düzenlenmiştir. Bu enstitülerde komünist propaganda yapıldığını düşünen milliyetçiler ise bu fikire şiddetle karşı çıkmıştır. Belli köy enstitülerinde yaşanan bazı olaylar, milliyetçilerin böyle düşünmesine neden olmuştur. Toprak Dergisi'nde aktarılanlardan örnek verilecek olursa; birincisi Düziçi Köy Enstitüsü'nde yaşanan, Türk bayrağının üzerine orak çekiç çizilmesi meselesidir. Bu olay sonrası iki öğrenci okuldan atılmış, bir tanesi de Darendelioğlu'nun söylemine göre, sonraki yıllarda İstanbul basının bazı patronlarınca korunmuştur. İkinci bir olay ise Tonguç'un da etkisiyle sicilli komünist Sabahattin Ali'nin Köy Enstitüleri öğrencileri ile temasa geçirilmesi olmuştur. Darendelioğlu'nun iddiasına göre bu görüşmeler o kadar etkili olmuştur ki bazı öğrencilerin ağzından şu cümleler dökülmüştür:

⁸⁶² Sofuoğlu, 1961e: 5.

⁸⁶³ Hasdal, 1958: 10.

“Mademki biz insanların daima ilerlediğine kaniyiz. Binaenaleyh insanlar ilerledikçe kötü itiyatları atacak, iyileri benimsemeğe çalışacaktır. Öyle ise en son varılacak nokta da, vatan, sınır kavgalarının atılarak aile ve mülkiyet diye bir şey tanınmadığı bütün insanların kardeş olarak yaşamağa çalıştıkları bir merkezdir.” ve “Aile kutsiyeti bir saçmadan başka bir şey değildir. Senin karın, benim karım diye tabiat bir şey ayırt etmemiştir. Bu insan egoizmasının meydana çıkardığı bir şeydir. Bunları ortadan kaldıracak eleman biziz...”⁸⁶⁴

Bu iddialar gerçek dahi olsa, genele yaymak ve sadece Sabahattin Ali’ye bağlamak yanlış olur.

Darendelioğlu’nun bir diğer iddiasına göre, Köy Enstitüleri’nde ki komünist öğrencilerden birisi “Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri’nde Eğitim” başlıklı bir konferans vermiştir. Bu konferansta Çarlık eğitim sistemi pahalılığı yüzünden yerilirken, Sovyetlerin eğitim sistemi eşitlikçi ve siyasete izin vermesi açısından methedilmektedir. Bunun yanında enstitülerde komünist beyannamenin dağıtıldığı, derslerde Marks ve Engels’in hayatının ödev olarak verildiği ve enstitülerin dergilerinde alalen komünist propaganda yapılması gibi durumların yaşandığı yine Darendelioğlu’nun iddiaları arasındadır.⁸⁶⁵ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için, (Kenan) Öner-Yücel davası hakkında bilgi edinmek gerekmektedir.⁸⁶⁶ Bu davada köy enstitüleri tartışması olmuştur.

1959 yılında basında sürekli olarak köy enstitüleri ile ilgili özlemle yazılan haberlerin çıkması ve köy enstitüleri yeniden açılmalı mı sorusu karşısında, bu fikre tamamiyle karşı olan Nejdet Sançar, konuyu ele alan bir yazı yazmıştır. Yazıya göre; bir tarafta köy açısından yararlı olduğu düşünülen, teorik bilgiden ziyade pratik bilginin verildiği bu okulların yeniden açılmasını isteyen bir grup vardır. Bu grup köyün kalkınması için, enstitülerin yetiştirdiği çocuklara ihtiyaç olduğunu savunur. İkinci grup ise bu enstitülerin bekleneni karşılamadığını, aksine enstitü ve öğretmen okulu ayırımının, köylerde şehirli ve köylü ayırımını doğurduğunu, kızıl propagandanın yapıldığını ve kız-erkek öğrenciler arasında nahoş şeylerin yaşandığını belirterek tekrar açılmamasını istemektedir. Sançar, bu anlatılanlara kanıt olarak ise Öner-Yücel davasını göstermiştir. Sançar, her sorunun halledilebileceğini ama kızıl propaganda yapılmasının affedilmeyeceğini belirtmiştir.⁸⁶⁷

⁸⁶⁴ Darendelioğlu, 1959ç: 4, 21.

⁸⁶⁵ Darendelioğlu, 1959ç: 21,24.

⁸⁶⁶ Köy Enstitüleri’nin başkahramanı olan Hasan Ali Yücel’in 1946 yılında hükümet kadrosuna alınmaması ile üzerine saldırılar artmış ve o dönem DP’de bulunan İstanbul İl Başkanı olan Kenan Öner, Yücel’i komünistleri korumakla suçlamıştır. Bu iş mahkemeye taşınmış ve dava sürerken gerek CHP’nin ve gerekse de o dönem cumhurbaşkanı olan İnönü’nün, Yücel’i korumaması dikkat çekmiştir. Bu olay uzun süre basının ilk sayfalarında yer almış önemli bir olaydır. Bkz. Çavdar, 2004: 18.

⁸⁶⁷ Sançar, 1959ç: 10.

Köy Enstitülerinde kızıl propaganda yapıldığını savunan Sançar, kanıt olarak Köy Enstitüleri Dergisi'ni göstermiştir. Sançar'ın verdiği bilgilere göre, Hasanoğlu Köy Enstitüsü tarafından, 1945 yılında çıkarılmayan başlayan derginin yazar kadrosunu, köy enstitüsü öğrencileri oluşturmakta idi. Toplamda 8 sayı çıkan bu dergide, her sayıda 50-60 arası öğrencinin yazı ve şiirleri içeriği oluşturmaktadır. Dergide işlenen konular kapitalizm-sosyalizm, alt yapı-üst yapı meselesi, toplumsal sınıflar, askerlik ve savaş karşıtlığı, milli ananelerin küçümsenmesi ve ahlak dışı hikâyelerdir. Bu bağlamda Sançar'ın dergiye taşıdığı örnekler şu şekildedir:

Şu benzi gül elması gibi renkli
 Lacivert ceketli sevimli çocuk
 Neden böyle de
 Bu saz benizli
 Yalın ayak, başıkabak çocuk
 Öyle değil?
 Nedendir ey ağacım,
 Dalının biri sarı, biri yeşil
 Biri kurur, biri büyür,
 Biri ağlar biri güler,
 Nedendir?

ve Nazım Hikmet'in dergide yayınlanan şiiri,

Yüz metreden
 Çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm
 Elbette gördü
 İki ayaklıların
 İkiye ayrıldığını⁸⁶⁸

Sançar, verdiği bu örneklerde, derginin sınıf bilincini oluşturmak istediğini belirterek, eleştirmiştir. Nazım Hikmet'in şiiri için, toplumun ikiye ayrıldığı yargısına ulaşılabilir fakat ilk şiir için aynı şeyi söylemek pek mümkün değildir. Sançar, bunların yanı sıra köy enstitülerinde verilen konferans hazırlama ödevlerinde ele alınan konuları da ciddi manada eleştirmiştir. Köy Enstitüsü Dergisi'nin 5. sayısında, bir konferansta "freudisme" konusu

⁸⁶⁸ Sançar, 1959ç: 11.

işlenmiş; cinsi sapıklık, cinsel beraberlik, bunu engelleyen ahlak kavramı ve öpüşmek konuları ele alınmıştır. Velhasıl okullarda hiçbir zaman hoş karşılanmayan mahrem konuların gençler tarafından açıkça işlenmesi milliyetçi kesimin eleştirdiği hususlardır.⁸⁶⁹

Köy Enstitüsü Dergisi'nde işlenen konular milliyetçiler nazarında öğrencilerin düşünüp yorum yapabilecekleri basit konular değildir. Buradan çıkarılan sonuç öğrencilerin işlediği bu konuları, onlara bir üst beyin vermekte olduğuydu. Sançar'ın savunduğu bu fikir doğrultusunda verdiği örnekler şu şekildedir: Derginin 4. sayısında şüphenin bazen bir felakete neden olabileceği anlatılmak istenen “Dedikodu” isimli hikâyede; köyde yaşayan bir adamın, erkek kardeşi ve eşinin arasında yasak aşk yaşadığı şüphesi işlenmektedir. Böyle bir durum olmadığı anlatılan hikâyede kullanılan argo tabirler ve hoş olmayan sözler, öğrencilerin yazdığı bir dergide hoş karşılanmamaktadır. Bunun yanında zengin-fakir arası çatışma konusu, 4. sayıda ki “Demokrasi ve Sosyalizm” başlıklı çeviride ve aynı sayıda ki “Elif Teyze” isimli hikâyede, sefalet çeken bir köylü kadın üzerinden işlenmiştir. Askerlik konusu ise 3. sayıdaki “Bizim Köy” isimli piyeste ele alınmıştır. Bu piyeste askerlikten kaçmak için, ayağını trenin altına kaptıran bir genç işlenmiş ve köyde askerliğe giden erkeklerden dolayı bir doğum azlığı olduğu vurgulanmıştır. Askerlik çok korkunç bir durum olarak gösterilmiştir. Din mevzusu ise 2. sayıda yer alan “Tanrı?” kitabının tanıtımı ile ele alınmıştır. Bu kitapta din geri inanış olarak görülmekte ve Tanrı kavramı insanların oluşturduğu bir inanış olarak aks ettirilmektedir. Kitapta gerçekçi, taze ve yalansız bir din temennisi mevcuttur. Sançar'ın bu konuda dikkatini çeken bir olay da, Tanrı kelimesinin Köy Enstitüsü Dergisi'nde hep küçük harfle yazılmasıdır. 4. sayıda geçen “komünist diktatörlüğü, vatandaşlarının kişisel gelişmesini sağlıyor ve geliştiriyor!” kanaati aslında bu derginin fikriyatının ne yönde olduğunu az çok göstermektedir. Milliyetçilerin asıl sorguladığı nokta ise filozof ve aydınların tartışması gereken bu konuların, yaşları 15-20 arasında olan bu gençler tarafından ele alınmasının ne kadar doğru olduğudur.⁸⁷⁰ Milliyetçiler, bu konuların ele alınmasının, çocuklarına yaş grubuna uygun olmaması konusunda haklı bir tespitte bulunmuşlardır. Bunun yanı sıra bilim anlamında ayıp, günah yoktur fakat bir toplum için kıymetli olan askerlik gibi mevzuların bu şekilde ele alınması yanlıştır.

Sançar, Köy Enstitüleri Dergisi'nin devletin bir bakanlığı tarafından onaylanarak resmi hüviyet ile çıkarılmış olmasını ayrıca eleştirmektedir. Sançar, Köy Enstitüleri Dergileri'ndeki bu uygulamaların bir kurum tarafından yapılan, sistemli bir hareket olarak tanımlamaktaydı. Zira Köy Enstitüsü Dergisi, okullara gönderilmeden önce, bu dergilerden

⁸⁶⁹ Sançar, 1959ç: 10-12.

⁸⁷⁰ Sançar, 1959c: 1-6.

nasıl yararlanılacağı ve öğrencilere nasıl sunulacağı önceden bir buyruk ile belirlenmekteydi. Buyruğa göre, evvela müdür ve öğretmenler toplanıp, bu dergilerin öğrencilere nasıl benimsetileceği konusunda bir fikir birliği oluşturmalıdır. Sonrasında ise bu dergiler tıpkı ders kitabı gibi öğrencilere okutulup, tetkik ettirilmelidir. Ardından öğrencilerden bu tarz yazılar yazması istenmelidir. Bu buyruktan 2 ay sonra ise ikinci bir buyruk verilmiş ve müdürlerin verilen ilk buyruğun yapıp yapılmadığını titizlikle takip etmesi istenmiştir. Ayrıca öğretmenlerden çıkan yazıların bir özeti ile beraber, eleştirel bir yazı yazmaları da istenmiştir. Sançar'ın ifadelerine göre bu tarz eğitim, Reşat Şemsettin Sirer döneminde uygulanmıştır. Bu süreçte okullarda yapılan kitap tanıtımlarının komünist yazarlardan seçilmesi, içkili ortamlarda çalacak türden şarkı ve türkülerin öğretilmesi⁸⁷¹, kız ve erkek öğrencilerin uygunsuz hareketler için teşvik edilmesi gibi durumların olduğu da belirtilir ama kesin örnekler verilmez. Bunun yanında Sançar'ın iddiasına göre Atatürk'ün, Namık Kemal'in ve diğer büyük devlet adamlarının resimleri depoya kaldırılmıştır. Sançar, belki de iyi amaçlarla kurulan bu enstitülerin, bu derece bozulmasına tahammül edilemeyeceğini belirtmiştir.⁸⁷² Sançar'ın bu söylemlerinden hedef aldığı kurum Maarif Vekâleti'dir. Bu sebeptendir ki Hasan Ali Yücel ve uygulamaları, milliyetçiler tarafından asla sevilmemiş ve desteklenmemiştir.

Sadece Toprak Dergisi'nde değil, bazı çağdaş eserlerde de Köy Enstitüleri'nin DP üyeleri ve onu destekleyen taraftarlarınca komünist yuvası ve öğrenciler arası edep dışı ilişkilerin bulunduğu bir yer olarak anıldığı bilinmektedir.⁸⁷³

3.3.3. Dini Eğitim Hakkında Öneriler

Milliyetçi-muhafazakâr yapıdaki Toprak Dergisi, okuyucularına İslamiyet'in özünü ve iyi bir Müslüman olmak için gerekli etmenleri ele almıştır. Bir Müslümanın, İslam'ı daha iyi öğrenmesi, yorumlaması kadar, insanlara bu konuda yardımcı olacak din adamlarının nasıl yetiştirildiği de çok önemli bir husustur. Toprak Dergisi, bu konu hakkında da ciddi manada kafa yormuştur. Derginin bu konuyu ele alması, Londra'da çıkan bir iş ilanı ile olmuştur.

Bu ilana göre, Londra'da The Jewish Chronicle Gazetesi'nde çıkan bir ilanda Cenubi Afrika Birliğinin Kap şehrinde, bir haham aranmaktadır. İstenilen özellikler şu şekildedir:

- 1-Yüksek Musevi ilahiyatı tahsili yapmış olmak.
- 2-Ayrıca sosyal ilimlerden veya fen şubelerinden birinden lisanslı (diplomalı) olmak.
- 3-Mükemmel İngilizce bilmek.

⁸⁷¹ Bu kıstası neye göre koyduklarını açıklamamışlardır.

⁸⁷² Sançar, 1960ç: 7-8.

⁸⁷³ Çavdar, 2004: 17.

4-Hitabeti kuvvetli olmak.

5-Mahallenin Musevi mektebinde muallimlik yapabilecek kudrette olmak.

6-Mahalli Yahudi cemaatının işlerini idare edebilecek derecede kültürlü, cevval, enerjik ve sıhhatli olmak.

Kendisine modern bir hayra, bir mektep ve hususi lojman tahsis edilecek ve her ay 200 Sterlin (3000 TL) civarında bir meblağ verilecektir.⁸⁷⁴

Bu ilan karşısında Toprak Dergisi, Türkiye'deki din adamlarının nasıl yetiştirildiğini ve sonrasında hangi imkânlarda çalıştıklarını sorgulamıştır.

Bu konuyu dergide Agâh Oktay Güner ele almıştır. 1958 yılında Türkiye'de dine karşı bir ön yargı olduğunu belirten Güner, demokrasi inkılabının en verimli meyvesi olarak İmam Hatip Okullarının açılmasını göstermiştir. Güner'in aktardığı bilgilere göre, bu okullarda lise eğitimi yanında, ilgili dersler de verilerek donanımlı bir öğrenci yetiştirilmek istenmiştir. İmam Hatip Okulları'nda verilen lise müfredatı yanındaki dersler şu şekildedir:

1. Dinler tarihi, ikinci devrede ilkel ve semavi dinler, Semavi dinlerin İslam dini ile mukayesesi okutulur.
2. İslam tarihi; ayrıca ikinci devrede İslam Medeniyeti.
3. Sağlık bilgisi.
4. Kur'an-ı Kerim, bütün sınıflarda Arap ve Türk harflerile basılmış Kur'an-ı Kerimler ve tecvitleri okutulur.
5. Din dersleri.
6. Arapça; ikinci devrede ayrıca Arap Edebiyatı.
7. Farsça; Fars dili ve Edebiyatı.
8. Akait
9. Kelam.
10. Fıkıh usülü; fıkıh
11. Hadis usülü; Hadis.
12. İslam Felsefesi, din sosyolojisi.
13. Din psikolojisi.
14. Siyer ve Ahlak.
15. Tefsir.
16. Hitabet.
17. Kanun bilgisi.⁸⁷⁵

Bu dersleri alan bir öğrenci, üç yabancı dil bilen, mesleki ve lise kültürü ile yetişmektedir. Güner'in değindiği asıl problem ise bu okullardan mezun olan öğrencilerin, üniversiteye alınmamasıdır. Bu öğrenciler ilahiyat fakültesine dahi girememektedirler. Bu öğrenciler yerine giren öğrenciler ise işe Arap alfabesini öğrenmekten başlamaktadır. Güner'in deyimiyle, bu bir öğrencinin İngilizce bilmeden İngiliz dili ve Edebiyatı bölümüne gitmesi gibi bir durumdur.⁸⁷⁶

⁸⁷⁴ Güner, 1958b:11.

⁸⁷⁵ Güner, 1958b:12.

⁸⁷⁶ Güner, 1958b:11-12.

Prof. Mümtaz Turhan ise bu okullara farklı bir açıdan bakmış, kültürel gelişme ve köyün manevi anlamda kalkınması için köylerde İlahiyat Liseleri'nin açılmasını savunmuştur. Turhan'a göre bu liselerden çıkan mezunlar hem öğretmen hem din adamı vasfı taşıyacağından, köydeki öğretmen-hoca ikiliğini kaldıracaktır. Bu liselerden mezun olanların, 2 yıllık mesleki ve pedagojik eğitim verildikten sonra çalışma hayatına atılmaları uygun görülür. Bu öğrencilerin köydeki aydın-köylü ikiliğini de din yolu ile ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Öğretmen okullarının liseye çevrilmesi gerektiğini savunan Turhan, öğretmenlik mesleğinin daha cazip hale gelmesi için bu okullardan çıkan öğrencilerin başarılı olanlarına lise ve üniversitelerde hoca olabilmeleri için Avrupa'da eğitim almalarını sağlamanın yararlı olacağı görüşündedir.⁸⁷⁷ Turhan'ın bu önerisi Köy Enstitüleri fikrinin dinle harmanlanmış haline benzemektedir. Aradaki önemli bir fark ise Köy Enstitüleri'nden çıkan çocukların teoriden çok pratik eğitimle her alanda geliştirilmesi amaçlanmışken, Turhan'ın bu projesi sadece din kıstaslı planlandığı için kısır kalmıştır.

Sadece ilköğretim ve lisedeki dini eğitim değil, üniversitelerdeki eğitim de Toprak Dergisi'nde ele alınmıştır. Bu hususta, hukuk fakültelerinde İslam Hukuku'nun okutulmaması Şakir Berki'nin dikkatini celp etmiştir. 1959'da hukuk tarihinde, Roma hukuku incelenmektedir. Roma hukukunun uygulayıcıya hiçbir fayda sağlamadığına kanaat getiren Berki, bazı yabancı ülkelerde dahi İslam hukukunun ilgi görmesine karşın Türkiye'de böyle bir ilginin olmamasına şaşırıldığını ifade etmiştir. Bu durumun Türkiye'de karşılaştırmalı hukuk tarihi anlayışından yoksun olmasına neden olduğunu belirtir. Bu sebeple hukuk fakültelerinde Roma hukuku yanında İslam, İngiliz ve Cermen hukuklarının da incelenmesini uygun bulur. Avrupalıların Roma hukukuna bağlı olmasını tarihi bağlarına bağlayan Berki, Türklerin kendi değerleri açısından da bunu yapması gerektiğini savunur.⁸⁷⁸

Üniversite anlamında gündemi meşgul eden diğer bir konu ise Türkiye'de İslam Üniversitesi'nin kurulmasıdır. 1960 yılında sadece Kahire'de bir İslam üniversitesi mevcuttu oda Ezher Üniversitesi idi. Bunun yanında Bağdat'ta bir külliye ve Pakistan'da İslami eğitim veren kolejler mevcuttur. O dönemde Türkiye'den her yıl 60'a yakın öğrenci, hükümet izni olmaksızın Ezher Üniversitesi'nde eğitim almak için Kahire'ye gitmektedir. Zübeyr Koç Türkiye'de de böyle bir üniversitenin açılmasını savunmaktadır. İstanbul'da açılmasını düşündüğü bu üniversitenin adının, Fatih Sultan Mehmet'e ithafen Fatih Üniversitesi olması gerektiğini temenni etmiştir. Türkiye'de imamhatip okulları adı üzerinde sadece imam hatip yetiştirmek için kurulmuştur ve bu kişiler sadece İslam Enstitüsü'nde yüksek tahsil

⁸⁷⁷ Turhan, 1959a: 7-8.

⁸⁷⁸ Berki, 1959a: 5.

yapabilmiştir fakat bu enstitülerin temel hedefi de İmam-hatip okullarına öğretmen yetiştirmektir. Yani bir bilim adamı yetiştirmek değildir. Bunun yanında programının sıkıntılı olması ise ayrı bir durumdur. İlahiyat fakültesinin de mahiyetine hizmet etmediğini düşünen Koç, Türkçe eğitim veren bir İslam üniversitesinin, İslami bilim adamları yetiştirilmesi için gerekli olduğunu savunmaktadır.⁸⁷⁹

Bilindiği üzere, DP döneminde yapılan popülist siyasetin baş aktörü din olmuştur. Bu sebeple 1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra din adamı yetiştirecek okulların daha iyi hale getirilmesi gündeme gelmiştir. 1960 Askeri Müdahalesi sonrası devlet vekili olan Amil Artüs, Hükümetin oluşturulacak bir şuraya üye seçimi ile ilgilendiğini açıklamış; bu şurada ilahiyat fakültelerinin ve imamhatip okullarının daha iyi hale getirilmesinin görüşüleceğini bildirmiştir. Zübeyir Koç, bu haberden sonra Toprak Dergisi aracılığı ile yeni kurulacak şuraya tartışılmasını istediği dini meseleleri bildirmiştir. Bunlar:

1. Din adamlarının ehliyet ve mali bakımdan durumları.
2. Yetiyecek din adamlarının durumları.

Koç, Türkiye'de ehliyetli din adamlarının yetişmemesinin suçunu, CHP ve DP hükümetleri döneminde verilen eğitim sistemine bulmuştur. Koç, bir vaizin İsrailoğulları'na ait uydurma bir hikâyeyi imam-hatiplilere anlattığını görmüş ve bir din adamının iyi bir eğitim almasının yanında; din psikolojisi, din sosyolojisi ve dinler tarihi hakkında da eğitim alması gerektiğini savunmuştur. Mali bakımdan ise dönemin çöpçüsünün 300 lira aldığını örnek veren Koç, din adamlarının 175 lira almasını eleştirmektedir. Bunun yanında camiler için bir vakıf tesis edilmesini önermektedir. Koç, yazısında laiklik meselesine de dikkat çekmiş, hem CHP hem DP döneminde laiklik ilkesi benimsendiği halde, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın devletten ayrılmamasını eleştirilmiştir. Koç, Diyanet İşleri Başkanlığı'na özerklik verilmesini, dinin ancak bu şekilde partilerin bir vasıtası olmaktan kurtarılabilceğini ifade etmiştir.⁸⁸⁰

Koç'un dergide aktardığı bilgilere göre, 1960 yılında, din adamı yetiştirmek üzere kurulmuş üç tane eğitim kurumu mevcuttu. Bunlardan birincisi, 1960 yılında henüz eğitim yılının 2. yılında olan Yüksek İslam Enstitüleri; ikincisi ise İlahiyat Fakülteleri'dir. Bu fakültelere, lisede din eğitimi almamış öğrencilerde girebilmekteydi. 4 yıllık eğitim sonrası mezun olan bu öğrenciler, İmam Hatip Okulları'nda öğretmen olarak çalışabilmekteydiler. O dönemde normal okullarda öğretmen olmak için evvela 6 yıl öğretmen okulunda okumak sonrasında ise 2 yıl Yüksek Öğretmen Okulu'nda okumak gerekirken, İlahiyat

⁸⁷⁹ Koç, 1960d: 10.

⁸⁸⁰ Koç, 1960a:6, 17.

Fakültelerinden çıkan yeterli anlamda eğitim almamış bir öğretmenin, öğrencilere yeterli olamayacağı aşikârdır. Koç'un anlatımına göre, bu okuldan mezun olan bir öğretmenin hadis ile ayeti karıştırdığı ve durumu öğrencilerin düzelttiği bilinmektedir. Üçüncü kurum ise İmam Hatip Okulları'dır. Bu okullar ise maalesef ders programı ve öğretmen kalitesi bakımından yetersizdir. Bu okullar, 7 yıllık eğitim vermekteydi. Buradan mezun olan öğrenciler ile normal eğitim alan lise mezunu dengi gençler, İlahiyat Fakültesi'ne devam ettikleri zaman biri 4 yıl, diğeri ise 11 yıl dini eğitim almış oluyordu. Bu sebeple Zübeyir Koç, başka alandan gelip İlahiyat Fakültesi'nde aldığı 4 yıllık eğitimle bir öğrencinin İmam Hatip Okulu'nda öğretmen olması yerine, İmam Hatip Okulları'na öğretmen yetiştirilmesi için kurulan, Yüksek İslam Enstitüsü'nün mezun vermesini beklemek gerektiğini savunmuştur.⁸⁸¹

1960 Askeri Müdahalesi sonrası, İmam Hatip okullarındaki kişilerin Atatürk'ü sevmediği haberleri kamuoyunda yer edince, Toprak Dergisi İmam Hatip Okulu'nda okuyan Bekir Ertem isimli bir gencin mektubunu dergide yayınlamıştır. Mektupta, Atatürk'ün laiklik anlayışının din özgürlüğü olduğunu kabul eden genç, böyle bir duruma neden karşı geleceklerini vurgulamıştır. Atatürk'ün yaptığı inkılapların gayesinin, memleket ve millet menfaatini sağlamak olduğunun altını çizen Ertem, böyle haberleri İmam- Hatip Okulları'nın kapanmasını isteyenlerin çıkardığını iddia etmiştir.⁸⁸²

Atatürk açısından bu konuyu ele alacak olursak; Atatürk'ün, liselerde din dersi verilmesine karşı bir emri ya da vasiyeti yoktur. Aksine kendi döneminde Kur'an-ı Kerim Türkçe'ye çevrilmiştir. Enver Ziya Karal'ın, Atatürk'ten Düşünceler isimli kitabında Atatürk'ün "Bizim dinimiz en makul ve en tabii bir dindir. Ve ancak bundan dolayı son din olmuştur"⁸⁸³ dediği geçmektedir.

O dönemlerde, ülkede imam hatip okullarını ve ilahiyat fakültelerini fazla ve hatta gereksiz bulan bir kesim mevcuttu. Bu hususta Forum Dergisi'nde çıkan bir yazı Toprak Dergisi'nden Agâh Oktay Güner'in dikkatini çekmiştir.8 Eylül 1958 tarihli Dünya Gazetesi'nin sütununda, Forum Dergisi'nin "İlahiyat Enstitüleri" başlıklı yazısında geçen bazı ifadeler, Güner'i çok sinirlendirmiş, bu ifadeleri dergide okuyucular ile paylaşmıştır. Güner'in tepki vermesine neden olan kısımlar şu şekildedir:

... Acaba çevrenizde kaç kişi vardır ki, radyolarında Cuma sabahları tam altı buçukta bağıra bağıra KUR'An okunan, haftada üç akşam "Dini Ahlaki Müsahabe" adı altında Cehennem korkusu telkin

⁸⁸¹ Koç, 1960b: 10-11.

⁸⁸² Ertem, 1960: 25.

⁸⁸³ Berki, 1958g: 6.

edilen bir memlekette okul idarelerine dilekçe vererek çocuklarının din derslerinden muaf tutulmasını istiyebilsin?..⁸⁸⁴

Güner, radyodaki programın tam olarak böyle olmadığını ve aksine bunu yazan kişilerin din ve vicdan hürriyetine saygı duymadığını iddia etmiştir. Dergide geçen diğer ifadeler ise Köy Enstitülerini kapatıp, İlahiyat Enstitülerini kuran bu zihniyetin ülkeyi kızıl zihniyetten korumaya çalışırken kara ve yeşil bulutlarla kaplattığı yönündedir.⁸⁸⁵ Ağâh Oktay Güner'in bu konuyu eleştirirken objektif olduğunu söylemek güçtür. Zira ülkede herkesin Müslüman olmadığı bilinmekle beraber, devlet radyosunun toplumun sadece bir kesimine hizmet etmesi pek hoş karşılanacak bir durum değildir.

Sol cenahın, İlahiyat fakülteleri ve imam hatip okulları istememesi, kapatılan köy enstitüleri ile alakalıdır. Nitekim 1958 Ekim ayında İlahiyat Enstitüleri ile ilgili Forum Dergisi'nde çıkan imzasız bir yazı bunu kanıtlar niteliktedir. Bu yazıda, "Nihayet bugünleri de görecektik: Köy Enstitüleri, dar görüşlerin ve geri fikirlerin kurbanı olduktan sonra... İlahiyat Enstitülerinin açılması kararlaştırılmıştır."⁸⁸⁶ İfadeleri geçmektedir. Bu yazı milliyetçiler tarafından, eskimiş bir komünist hücum olarak görülmüştür. Forum Dergisi'nde din temelli okulların kurulması ve dinden başka ilim yapılacak başka bir şeyin olmayışı sorgulanmıştır.⁸⁸⁷ Ne sağ kesim ne sol kesim bu konu hakkında orta yolu bulamamışlardır. Gerçekten de İslam'ın doğru öğretilmesi için iyi okullara ihtiyaç vardır fakat bu Köy Enstitüleri'nin kapatılması gerektiğini göstermez. Aslında her iki tarafında haklı olduğu noktalar vardır. Kesin olan bir nokta, iki tarafında keskin diller kullanması ve uzlaşmacı olmamasıdır. Buna bir örnek olarak Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti Komünist Maarif Komiseri Kuluyev'in bir konferansta: "Kur'an, yarı vahşi Araplar tarafından tanzim edilmiş, derebeylerin, sultanların ve emirlerin kendi menfaatleri için kullandıkları eskimiş bir kitaptır"⁸⁸⁸ sözlerini örnek verebiliriz. Bu düşünceleri destekler nitelikte Forum Dergisi'nde de "Bu enstitüler İmam-Hatip Okulları mezunlarının kara kaplı kitap bilgilerini biraz daha arttıracaktır"⁸⁸⁹ ifadeleri kullanılmıştır.

⁸⁸⁴ Güner, 1958a: 20.

⁸⁸⁵ Güner, 1958a: 20.

⁸⁸⁶ Kökden, 1958: 17.

⁸⁸⁷ Kökden, 1958: 17-18.

⁸⁸⁸ Kökden, 1958: 18.

⁸⁸⁹ Kökden, 1958: 17-18.

3.4. Aile ve Ahlak

Toprak Dergisi aile birimi ve ahlak konusunda çok hassastır. Bütün kötülüklerin temelinde ahlaksızlıktan kaynaklandığını düşünen milliyetçiler, bu fikri desteklemek adına Türkiye’den ve dünyadan pek çok örnek vermişlerdir. Toprak Dergisi’nin en çok üzerinde durduğu konu, komünizmin ahlakı bozan düsturlarıdır.

Dergide SSCB’nin peyk devletlerinde uygulanan ahlak dışı uygulamalara bolca yer verilmiştir. SSCB, özellikle gençler üzerinden bir strateji yürütmüştür. Dergide anlatılanlara göre peyk ülkelerin başındaki, Moskova tarafından yetiştirilen yöneticiler, özellikle bunun için çalışmışlardır. Yeni Bolşevik ahlakta; iffet, bekâret, eşe sadakat gibi kavramlar burjuvazinin adetleri sayılmıştır. Cinsel arzular, yemek içmek gibi normal ve sıradan kabul edilmiştir. Peyk devletlerde yürütülen, bu algı operasyonu sonrası fuhuş devlet kontrolünde idare edilmeye başlanan bir durum olmuş, gayrimeşru çocuk sayısı artmış ve hastalıklarda arkasından gelmiştir. Bu gelişmelerin haberi, Demir Perde gerisinden, Batı’ya gelen mültecilerden alınan bilgiler ile takip edilmiştir. Bir mülteci Çekoslovak Doktorun verdiği bilgiye göre; Dumajaska Streda bölgesinde ekin toplayan genç işçilerden 17 tanesi hamile kalmıştır. Bunlardan 16 yaşındaki bir kızın hastaneye getirildiğinde hamile olduğu ve frengiye yakalandığı tespit edilmiş ama çocuğun babası, kızın kısa sürede 16 kişi ile ilişkiye girmesinden dolayı tespit edilememiştir. Bu çalışma kampındaki, 9 kız ve 28 erkek cinsel hastalığa kapılmışlardır. Bunun yanında, 25 yaşlarındaki bir Bulgar genci evlenmeden önce kızların bekâretlerini korumasını gülünç bulurken, sadece 14 yaş altındaki kızların bakire olduğunu belirtmiştir. Uygulanan gece kurslarına sadece cinsi isteklerden gidildiği ve okulların tertip ettiği şehir gezilerinde, erkek öğrencilerin gece kız öğrencilerin odalarını gezdiğini dile getirmiştir. Polonya’dan kaçan bir mühendis ise işçi kızların kaldıkları evlere “Hayvanat Bahçesi” dendiğini ve kızların perdesiz evlerde çıplak gezdiğini anlatmıştır. 19 yaşındaki Macar genci ise inşaat işçilerinin akşam kadınları dansa ve içki içmeye götürdüğünü ve geceyi kadınlar koğuşunda beraber geçirdiklerini, komünistlerinde bu durumu tertip ettiklerini ve kamplar kurduklarını, kızların tehdit ile bu duruma düşürüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca kendilerini müdür ve patronlarına teslim etmeyen kadın çalışanların işten atıldığı belirtilir. Zorla ırza geçme durumlarında buna karşı çıkan kadınlar, polis tarafından korunmak yerine tehdiye maruz kalmıştır. Bahsedilen dönemde gayri meşru çocuk sayısı ciddi manada artmış ama bu durum komünist idarecileri rahatsız etmemiştir.⁸⁹⁰ SSCB’nin bu

⁸⁹⁰ “Demir Perde Bugün Fahişeler Diyarı Haline Gelmiştir”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 16-17.

ahlaki durumu Toprak Dergisi'nde Mehmet Sadettin Aygen tarafından da ele alınmıştır.⁸⁹¹ Dergide aktarılan iddialar, çok çarpıcı bir mahiyet taşımaktadır.

Toprak Dergisi'nin aktardığı bilgilere göre, SSCB dışında Avrupa'da da ahlaki durum çok farklı değildir. Bahri Ulaş, ticaretle uğraşan dostları Benlian'larla yaptıkları sohbetten Fransa'nın ahlaki durumunu gözler önüne süren bir yazı kaleme almıştır. Madam Benlian'ın anlattıklarına göre Fransa'da 1960 yılında vesikalı ve vesikasız olmak üzere toplamda 1.450.000 fahişe çalışmaktadır. Bu kadınların evli- bekâr olmaları ya da zengin- fakir olmaları bu kriteri değiştirmemektedir. Keza Fransız sokaklarında bir kadın ve erkeğin sarmaş dolaş ya da öpüşerek ilerlemesi de yadırganacak bir durum değildir. İnsanlar içki ve kumar meraklısıdır. Ulaş, bu iddialar göz önüne alındığında, İkinci Dünya Savaşı'nda, Almanların Maginot hattını geçtiği sırada, Fransız subaylarının kabarelerde eğlenmesine şaşırılmaması gerektiğini ifade etmektedir.⁸⁹²

Bu ahlaki yoksunluk Türkiye'de Ulaş'ın aktardığı bilgilere göre, 1950 sonlarında büyük şehirlerde baş göstermeye başlamıştır. Milliyet Gazetesi'nin 20 Aralık 1959 tarihli gazetesinde hiç hoş olmayan haberlere rastlanmıştır. Bu haberlere göre; 1959 yılı baz alındığında Türkiye'de 27 otel ve 129 randevu evi basılmış, 92 muhabbet tellalı yakalanmış, 100'e yakın amatör seksüel yönetmen uyarılmıştır. Bu evlerde toplam 1288 kadın yakalanmış ve bunların % 20'sinin evli olduğu tespit edilmiştir. Ulaş'ın paylaştığı verilere göre, 1959 yılında, İstanbul'da kayıtlı 1775 vesikalı kadın bulunmaktaydı. Bu kadınlardan 875 tanesi herhangi bir erkekle görüldüklerinde muayeneye sevk edilmişlerdir. 1958 yılında ise toplam 89 ev basılmış, 895 kişi yakalanmış ve bunların 80'i vesikalı kadınlardan oluşmaktaydı. 1960 yılının başında ise İstanbul'da 7 otel basılmış, 364 kadın yakalanmıştır. Bunların yanı sıra İstanbul'da 155 kumarhane basılmış ve 968 kişi yakalanmıştır.⁸⁹³ Dünyada ki bu örnekler ahlaksızlığında ilerisinde, suç telakki edilecek boyutta uç örneklerdir. Yadırganmaması mümkün değildir. Toprak Dergisi, bu olaylardan daha küçük meseleleri ahlaksızlık olarak ele alan muhafazakâr bir bakışa sahipken, bu iddialar karşısında hiddetlenmesi çok normaldir.

S. Kadiroğlu, 1959 yılında bir olay karşısında, Türkiye basınında ki ahlak algısını ele almıştır. Gazetecilerin ve basının hürriyeti hakkında yorum yapmayacağını belirten Kadiroğlu, New York'ta bir gazetenin, bir Türk kızının nasıl dans ettiğini haber yapmasına hiddetlenmiştir. Bu haber Türkiye'de bazı kesimlerce hoş karşılanmış, Kadiroğlu bu tepki karşısında buna benzer başka bir örneği dergide aktarmıştır. Aktarılan olaya göre; Almanya'nın Frankfurt Allgemeine Zeitung Gazetesi'nin yaptığı bir habere göre; Lübnan'da

⁸⁹¹ Aygen, 1961b: 10-11.

⁸⁹² Ulaş, 1960: 17-18.

⁸⁹³ Ulaş, 1960: 18.

Alman bir kız göbek dansı yapmıştır. Bir Alman kızının bu şekilde haberinin yapılmasına karşı Alman basını büyük bir üzüntü duymuştur. Bu iki olay arasında kamuoyunun verdiği tepkiyi kıyaslayan yazar, Türk basınının bu haline kızmaktan kendini alamamıştır.⁸⁹⁴

Dergide Ahlak konusunu, sigara içmeye bağlayan yazarlar da mevcuttur. Bu kanıya varılmasının nedeni Ulaş'ın okuyucular ile paylaştığı bir olaydır. Aktardığına göre Ulaş, akşam saat 6'da Ankara'da Atatürk Bulvarı'nda bir arkadaşı ile yürüyüş yaparken karşılaştığı bir manzara karşısında çok hiddetlenmiştir. Yaşları 15 civarında olan 3 kız ve 4 erkek öğrencinin beraber sigara içip yazarın tabiriyle "conivari" konuşmalar yapmasına kızmış ve "Bugün orta mektep çağındaki körpe kızlarımızın arasına sigara sıkıştırdıkları yanısı parmakların kırılması elleri, yarının büyük doğacak masum yavrularının ağızlarına meme vereceklerdir! Başboş modern kızlarımızın, kör olası ana- babaları, sizler nerelerdesiniz!..."⁸⁹⁵ ifadelerini kullanmıştır. Toprak Dergisi, sigara ve alkol kullanımı, dans etmek gibi günümüzde normal karşılanan unsurları dahi hoş karşılamamıştır. Tabii ki bu değerlendirmeyi yaparken dönemin daha muhafazakâr hali göz ardı edilmemelidir.

Derginin çıktığı dönemlerde sadece Türkiye'de değil Avrupa'nın bazı kesimlerinde de içki kullanımı hoş karşılanmayan bir durumdu. Dergi yazarlarından Zihni Sınmaz'ın ele aldığı bu konu örnekler ile desteklenmiştir. Sınmaz'ın tabiriyle Ahlak, din ve sanat konusunda insanları başboşluğa ve köksüzlüğe iten nokta, telakkiyi mikyas almalarıdır. Fakat herkesin menfaati için toplum bireylerinin çalışması önemli bir kaidedir. Bu sebeple, meyhanelerde vakit öldürmek ve kahvehanelerde zaman geçirmek, boşa harcanan bir kayıp olarak görülmektedir. Dünyada bu görüşü savunan bilim insanları da mevcuttur. Örneğin 1912'de Nobel ödülü alan Fransız Doktor Alexi Carrel "En az Nobel mükâfatı alan Fransa'dır. Çünkü en çok içki içen orasıdır."⁸⁹⁶ sözleri ile bu anlayışını açıkça ifade etmiştir. İstanbul'da kurulan "Fena İtiyatlarla Mücadele Cemiyeti" bu durumun ortadan kalması için kurulmuş bir merkezdir. Sınmaz, bu kuruluşa destek verilmesini ve alkolik olan bireylerin bu kötü huylarını değiştirmesini temenni etmektedir.⁸⁹⁷

Türkiye'de belli dönemlerde çok ilginç olaylarda yaşanmaktaydı. Derginin çıktığı dönemde, gazetelerde sansasyona neden olacak bir haber yayımlanmıştır. Türkiye'de ki bazı artist, dansöz gibi mesleklerden bir grup "Çıplaklar Cemiyeti" kurmak istediklerini beyan etmişlerdir. Bu sayede kadın ile erkek arasındaki demir perdenin kalkacağını belirten grup tabii ki aile kurumunu ve ahlakı hiçe saymaktan dolayı ciddi manada eleştiri almışlardır. İlk

⁸⁹⁴ Kadiroğlu, 1959: 7.

⁸⁹⁵ Ulaş, 1959a: 9.

⁸⁹⁶ Sınmaz, 1959: 23.

⁸⁹⁷ Sınmaz, 1959: 23.

olarak İtalya'da kurulan bu cemiyetin üyeleri Katolik kilisesi tarafından afroz edilmiştir.⁸⁹⁸ Böyle bir durum günümüzde dahi ortaya atılsa kabul görmeyecek uç bir örnektir.

Bir diğer ilginç bir olay ise 1958 yılında ismi Ayşe olan bir Türkiye güzelinin, Amerikalı bir binbaşı ile evlendiği haberinin çıkmasıyla yaşanmıştır. Güner'in anlatımına göre, Türkiye'de bu dönemlerde bir Amerikan hayranlığı baş göstermiş, Amerikan aksanıyla Türkçe konuşanlar, Amerikan artistlerini dedelerinden daha çok tanıyanlar, ülkede neden J. Dean için cemiyet kurulmuyor diyenler ve Amerikalılar ile gezmekten hoşlananlar türemiştir. Bu dönemlerde böyle bir evliliğin yapılması milliyetçi-muhafazakârların oklarını bu yöne çekmiş, evlenen hanımefendinin gazetecilere eşiyile dudak dudağa poz vermesi ise adeta işin tuz biberi olmuştur. Aşkının esiri olduğu düşünülen bu bayana, Toprak Dergisi vatan aşkının daha önemli olduğu hatırlatmasını yapmıştır.⁸⁹⁹ Evlilik gibi önemli bir adımın, Türk ve Müslüman olmayan bir erkekle gerçekleştirilmesi Toprak Dergisi tarafından çokça eleştirilen bir durumdur.

Toprak Dergisi'nde evlilik mevzusunda bir bayan olarak Fikret Suna Tekin'de bir yazı kaleme almıştır. Bir yabancı ile evlenmek isteyen Türk kadın ve erkeklerin ağzında ki "birbirimizi sevdik" cümlesini Tekin asla kabul etmez. O'na göre bu anlayış milliyetin değil, insanlığın ön plana alındığı kozmopolitlerin bir düşüncesidir. Tekin, böyle düşünmenin yaradılışa ters olduğunu düşünmektedir. Yabancı kadınlarla evlenmek isteyen beylere ise Eleni'lerin Karolin'lerin bir Nene Hatun olmayacağını hatırlatmaktadır.⁹⁰⁰

1959 biterken insanlar, bu yüzyılın artık tamamıyla maddiyata dayalı olduğunu düşünenler ve maneviyatın tamamen bitmediğini bu yüzden beslenmesi gerektiğini savunanlar olarak iki gruba bölünmüştür. Avukat Kenan Yalvaç hiçbir zaman maneviyatın bitmeyeceğini ama eğitim yolu ile arttırılabileceğini dergideki yazısında ele alanlar arasındadır.⁹⁰¹ Ailede verilen ahlak eğitimi bu anlamda çok önemlidir, çocuğun anne babasını görerek bir yaşam tarzı geliştirdiği bir gerçektir. Mehmet Coşar, dergide bir hikâyeye üzerinden bu mantaliteyi işlemiştir. Bu hikâyede içki düşkünü ama iyi bir kazancı olan baba ile ahlak yoksunu ve gezmeye meraklı bir anne vardır. Çocuklarına küçük yaşta eğitim vermek yerine, kendi zevkleri için yaşayan anne baba çocuklarına sadece para yeme ve eğlenme kültürünü vermişlerdir. Okul hayatı ile ilgilenilmeyen bu çocuk, sonrasında eroin kaçakçılığında dolayı hapse atılmıştır. Anne kötü yola düşmüş, baba ise alkol bağımlısı olmuştur.⁹⁰² Biraz abartılı

⁸⁹⁸ Ünal, 1955a: 16.

⁸⁹⁹ Güner, 1958ç: 9,18.

⁹⁰⁰ Tekin, 1958: 12-14.

⁹⁰¹ Yalvaç, 1959: 12.

⁹⁰² Coşar, 1959: 2, 23.

işlenen bu hikâyede anlatılmak istenen nokta ahlak eğitiminde anne babaya düşen görevin ne kadar önemli olduğudur.

Dergi yazarlarından Orhan Turan Kültegin ise ahlak konusunda, dergide gençlere açık bir mektup yazmıştır. Bu mektubun temelde ki isteği, gençleri ahlak konusunda uyanışa geçirmektir. Mektuptan görülüyorki, o dönemin gençlerinin ilgisini çeken şeyler dans partileri, balolar, pavyon eğlenceleri, rock an roll partileri, sinema, artistler, flört ve futboldur. Gençlik döneminde bunlar normal sayılacak şeylerdir fakat milliyetçiler, bu durumun Batı akımı olan egzistansiyalizm⁹⁰³ den kaynaklandığını düşünmektedirler. Gençlerin milli tarihe, dini bilgilere uzak olmasını Kültegin hoş karşılamamaktadır. Bu gençlerin, gezip eğlendiğini ama vicdanlarının rahat olmadığını savunur. Bu boşluğun ise ancak iman ve idealler ile doldurulması kaydıyla iyileşeceğini belirtir. Dönemin büyükleri, her dönemde olduğu gibi gençliğin gidişatını tehlikeli bulmaktadır. Egzistansiyalizm felsefesinin, zamanı yaşama düsturunu tehlikeli ve aldatici bulan Kültegin, gençlere milli mazilerini hatırlamalarını ve milli kültürlerine bağlanarak ülkelerinin selameti için çalışmalarını nasihat eder.⁹⁰⁴

Toprak Dergisi'nde değişen ahlak yapısı ciddi manada kafa yorulan bir mesele haline gelmiştir. M. Sait Çekmegil ele aldığı bir yazıda: kahvehanelerin kütüphane ve konferans salonlarına dönüştüğü, oyuncuların okuyucu olduğu, ibadethanelerin meyhaneye tercih edildiği bir dünya hayal eder. Evlerin lüks eşya yerine kitapla dolduğu, ticarethanelerin helal kazançla döndüğü, memuriyetlerin torpille gelmiş değil işinin ehli kişilerde olduğu bir ahlak yapısını savunur. Kadınların sokaklar için süslendiği, erkeklerin eşlerini kıskanmadığı bu dönemi yozlaşma olarak görür. Gençlerin kız peşinde ya da top peşinde koşmamasını, ihtiyaçların şefkat ve nasihate yönelmesini ve orta yaşlıların gününü gün eden bu zihniyetten uzak durmasını şiddetle istemektedir.⁹⁰⁵ Çekmegil'in, dilediği yaşamdan nasıl bir ahlak anlayışına sahip olduğunu görmekteyiz. Liyakat, helal kazanç ve yaşamını daha verimli, milletine faydalı geçirmek O'nun ahlak çerçevesini oluşturmuştur. Köşe yazısında, millete seslenen Yılmaz Ateş'te, genel olarak kadınlara laf atılmamasını, anne babaya iyi muamele edilmesini, Allah, vatan ve millet gibi hususların en üstte tutulmasını, haksızlıklar karşısında susulmamasını ve insanların kendisini yetiştirmek için kütüphaneye gitmesini temenni etmektedir.⁹⁰⁶

⁹⁰³ Egzistansiyalizm, 1950'li yılların sonlarına doğru, Fransa'da doğan ve insanın kendi değerlerini kendisinin oluşturabileceğini; geleceğini de yine kendisinin kurabileceğini savunan felsefe akımıdır. Bkz. www.felsefe.gen.tr/felsefe_akimlari/varolusculuk_egzistansiyalizm_nedir_ne_demektir.asp (erişim tarihi: 17.05.2019).

⁹⁰⁴ Kültegin, 1959a: 15-16.

⁹⁰⁵ Çekmegil, 1958: 8.

⁹⁰⁶ Ateş, 1959: 15.

Dergi ahlaki eğitimin din ile harmanlanarak verilmesini uygun bulan bir fikriyata sahiptir. Oğuz Çetinoğlu, Bizde ahlak buhranı var mıdır, yok mudur? sorusuna Toprak Dergisi'nden verdiği ayrıntılı cevap ile bu fikri desteklemiştir. Çetinoğlu'na göre İlk olarak memleket gerçekleri adında -ki bu bahsedilen köy edebiyatı adı altında sunulan eserlerin fazlaca müstehcenlik içermesidir- yayınlanan eserlerin ahlaksızca olduğunu belirterek, bu durumun düzeltilmesini, milli ve dini terbiyenin doğru bir şekilde verilmesi ile aşılabileceğini savunmuştur. Öncelikle milli şuurun aşılacak istediği yerde, milliyetçilere Irkçı-Turancı denilerek dışlatılması hatalı olur. Buna mukabil keza din adamlarına da gerici ve yobaz gibi sıfatlar verilmesi, bu iki kavramdan insanları uzaklaştıracak sebeplerdir. Çetinoğlu, dini terbiyenin, okullarda en iyi din adamlarınca verilmesi gerektiğini savunur. Bunun yanında okullarda ibadet yerlerinin olmasını destekler. Verilen diğer fenni ilimler yanında, dini eğitime de aynı şekilde ağırlık verilmesini isteyen Çetinoğlu, bazı kesimlerin bilim adamı mı, din adamı mı yetiştireceğiz söylemlerine de; ahlaksız bir bilim adamının yarardan çok zarar getirebileceği tehlikesini hatırlatır. Bütün dinlerin temelinde yatan asıl unsur ahlak ve ahlakta belli kaidelere bağlanmış bir olgudur. Çetinoğlu ahlak kavramının din ile beraber telkin edilmesi halinde daha köklü olacağına inandığı için, din eğitimine önem verilmesini savunmaktadır.⁹⁰⁷

Aile ve ahlak konusunda Toprak Dergisi'nin temel dayanakları din ve milli eğitimidir. Bir kişinin ahlaki yapısı ailesinde başlayıp, aldığı eğitim ve yaşadığı hayat ile şekillenen bir süreçtir. Dergi bu süreçlerin nasıl olması gerektiği konusunda yol gösteren bir misyon benimsemiştir.

3.5. Dil ve Tarih

Dil ve tarih bir millet için önem arz eden iki unsurdur. Milliyetçi-muhafazakâr yapıdaki Toprak Dergisi, bu iki unsura kıymet vermiş ve dergide sık sık ele almıştır.

Bilindiği üzere Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda Atatürk, dil ve tarih konusunda ilgili kişilerden bilgi alarak hareket etmiştir. Çankaya'da bir yemek esnasında, masada bulunan Hüseyin Namık Orkun, dönemin Maarif Vekili Esad Bey ve Samih Rıfat (Yalnızgil)'a bir dil inkılabının yapılması ile ilgili fikir danışmıştır. Bu kişilerin verdikleri

⁹⁰⁷ Çetinoğlu, 1961a: 10-11, 18. Çetinoğlu, dergide sanatta ahlak kaidesi hakkında da bir yazı kaleme almıştır. Çetinoğlu'na göre, sanatta ahlak kaidesinin olmaması ahlaksızlığın yayılmasına neden olmaktadır. Ahlak ve sanat konu olarak insanı ele alırlar; ahlak iyiliği sanat ise güzelliği yaşatmak için çalışırlar. Ahlakın olmaması ihtirası doğurmaktadır. Ahlak bu ihtirası sınırladığı için önemlidir. Çetinoğlu'nun deyişiyle, dinin koyduğu ahlak kaidelerine tam anlamıyla uyduğu için Mevlana Mevlana olmuştur. Bkz. Çetinoğlu, 1961d: 6-7.

cevaplar ile Türk Dili Tetkik Cemiyeti fikri doğmuştur. Milli tarihi mekteplere sokan ilk kişi ise yine Atatürk olacaktır.⁹⁰⁸

Çeşitli görüşler olsa da milliyetçiliğin esasları arasında dil kabul görmektedir. Bireyler arası duygu ve düşünce geçişini sağlayan dilin kıymeti yabana atılamaz. Bu sebeple, milli Türk edebiyatı, Türkçe ile yazılmış nesir ve nazımdan oluşmuş bir servettir. Ülkede ki aydın kesimin en büyük vazifesi ise Türk dilini dejenere olmadan yeni nesillere aktarmaktır. Toprak Dergisi'ne göre “yeni dil, yeni şiir ve yeni edebiyat...” akımları ile edebiyatta edep kavramı hiçe sayılmıştır. Mehmet Akif Ersoy'un “ Biz, edebiyatta içtimai, ahlaki bir faide bekleriz; bizim içtihadımıza göre edepsizlik başladığı yerde edebiyat biter.” sözleri bu hususta milliyetçilerin duygularına tercüman olmuştur. Bahri Ulaş, bahsedilen bu akımlardan Türk dilinin temizlenmesi amacı ile bir Milli Dil Akademisi'nin kurulmasını önerir. Zira TDK'nın yeterli gelmediği düşünülmektedir.⁹⁰⁹

Sançar, Türkçe'nin bozulmasındaki tüm etkenleri, dergide ele almıştır. Bilindiği üzere Türkçe, belli dönemlerde yabancı etkilere maruz kalarak değişmiştir. Sançar'ın anlatımıyla, bu durum ilk olarak İslam'ın kabulü ile beraber Göktürkçe'ye Arap ve Farsça kelimelerin girmesi ile olmuştur. Ayrıca Türk milletinin yabancı hayranlığı da, bu durumu oluşturan etkenlerden biri olmuştur. Ki bu durum milli bir faciadır çünkü bu değişim hiç durdurulamamıştır. Türk tarihinin ilerleyen dönemlerinde, Batı hayranlığı ile beraber bu seferde Türkçe'ye Batı dillerinden kelimeler eklenmiş hatta Türkçe kelimelerin yerini almıştır. Bu durum özellikle sanat, spor ve müzik gibi alanlardaki terminolojiyi etkilemiş hatta yapısal anlamda değişikliklere neden olmuştur. Arap ve Fars etkisiyle oluşturulan tamlamalar, Batı dillerinin etkisiyle daha da değişmiştir. Önceden duyulan “hurşid-i cihantab”, “meh-i taban” ve “evrak-ı perişan” gibi tamlamaların yerine “Sümerbank”, “İzmirspor” tamlamaları duyulmuş hatta II. Murat yerine “Murat II” ifadesi kullanılmıştır. Türkçe ve yabancı kelimelerden türetilen mekân isimleri ise komik bir hal almıştır. Buna örnek verilecek olursa bebek eşyası satan bir yerin “Bazar dö Bebe” ismini alması gülünç karşılanmıştır. Sokak isimlerinde ise “Namık Kemal Sokağı” denilmesi gerekirken “Namık Kemal Sokak” kullanımı yerleşmiştir. Sebzelere takılan yabancı kelimelerde cabası olmuştur. Bunlar “vaşington portakal”, “çarliston biber” gibi tuhaf bir duruma dönmüştür.⁹¹⁰

Türkçe'nin ne kadar dejenere olduğunu gösteren bir olayı dergi yazarlarından S. Kadıroğlu'lu okuyuculara aktarmıştır. 1958 yılında samimi bir Alman dostu ile İzmir fuarına

⁹⁰⁸ Orkun, 1954: 7, 14.

⁹⁰⁹ Ulaş, 1959c: 4, 23.

⁹¹⁰ Sançar, 1955c: 10-11, 17.

giden Kadıroğlu, dil konusunda acı bir olay yaşamıştır. Fuarda ki “XVI. İzmir Enternasyonal Fuarı Kültür Parkı” levhasında yazanları Alman arkadaşına açıklamak isteyen Kadıroğlu, enternasyonal, kültür ve fuar kelimelerinin Türkçe olmadığını, İzmir’in dahi Symirna’dan geldiğini farkeder, levhadaki sayının da Roma rakamı ile yazılması işin adeta tuzu biberi olmuştur. Kadıroğlu’na göre halk diline yerleşmiş olan Osmanlıca kelimelerin yerine, öz Türkçe kelime gelmeyecek olduktan sonra düzeltmenin de bir anlamı yoktur.⁹¹¹ Fakat Atatürk döneminde uygulanan Öz Türkçecilik hareketi de, Toprak Dergisi tarafından eleştirilmiştir. Öz Türkçeciler, doğu kökenli kelimeleri yabancı sayarak Türkçe’den çıkarmış ve bazı uydurma kelimeler ile Batı kökenli kelimeleri Türkçe’ye geçirmişlerdir. Örneğin merdiven, zaman, kitap ve kayıp gibi kelimeler yabancı sayılırken editör, peyzaj, figür, transfer, prodüktör ve fotokopi gibi kelimeler ise yabancı kabul edilmez. İşin özüne bakıldığında Öz Türkçeciler, Arapça kökenli kelimeleri dışlarken Batı kökenli kelimelere Türkçe’de yer vererek aslında aynı hataya düşmüşlerdir.⁹¹² Dil konusundaki bu değişimler Türklerin çeşitli milletler ile teması sonucu oluşmuş ve önüne geçilemeyecek bir hal almıştır. Bu sebeple asıl önemli olan bu değişimleri asgari düzeyde tutmaktır. Olası bir dil devrimi zaman ve planlama ile yapılması mümkün olan, zor bir süreçtir.

Türkistan’da dil konusunda Türkiye’den farklı durumda değildir. Orta Asya’da 18. asrın sonlarına kadar Çağatayca Türk dili olarak kullanılmıştır. Sonrasında Osmanlıca ve Çağatay dili arasında bir etkileşim olmuş ve 19. asırda Çağatayca eserlerin yerini Osmanlıca eserler almaya başlamıştır. İsmail Gaspıralı’nın başlattığı dilde, fikirde, işte birlik sloganı ile İstanbul Türkçesi’nin kullanılması ve Tercüman Gazetesi’yle beraber, İstanbul Türkçesi Orta Asya’da ki Türkler arasında yayılmaya çalışılmıştır. Fakat Kazan’da, Kayyum Nasiri’nin başlattığı bir akımla yerli edebi dil anlayışı ortaya çıkmıştır. Dilde birliği savunan Gaspıralı, bu harekete destek vermemiştir. 19. asrın sonlarında Rus ve Çin’deki İngiliz okullarında okuyan Orta Asya Türkleri ise adeta Osmanlıca yazı dilinden kurtulmaya savaş açmışlardır. Tatarlar, Özbekler, Kazak ve Kırgızlar’ın içinde ise yerli edebi diller türemiştir. Bolşevik İhtilali ile beraber durum iyice arap saçına dönmüş ve her oymak kendi yazı dilini oluşturmuştur. İdarede kullanılan dilin Rusça olması bu dili merkezileştirirken, Türk topluluklarının birbirinden kopması için uygulanan plan başarıya ulaşmıştır.⁹¹³

Dergide Türk dilinin sorunlarının yanında, Türk dili adına yapılan çalışmalarda değerlendirilmiştir. Dünyada lengüistik ve filoloji çalışmalarının artması ile beraber Batı’da Türklük ile ilgili araştırmalar daha çok artmıştır. 1893 yılında W. Tomsen’in Orhun

⁹¹¹ Kadıroğlu, 1958: 5.

⁹¹² Sançar, 1961ç: 10-11.

⁹¹³ İnan, 1959: 12-14.

Abidesi'ndeki yazıları çözmesi, Batı'da Şarkiyat bilimi yanında Türkoloji dedikleri yeni bir bilim dalını oluşturmuştur. Türkiye'de bu bilim dalına Türkiyat ya da Türklük Bilgisi denmiştir. Türkoloji bilimi, Türkün edebiyatını, dilini, sanatını ve medeniyetini içine alır. Türkiye'de Türkoloji bilimini geliştirenlerin başında Ziya Gökalp ve Fuat Köprülü gelmektedir. Atatürk'ün kurduğu Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi ise Türkiye'de, Türk dil ve tarihi adına atılmış önemli hamlelerden biridir.⁹¹⁴

Türk tarihi ve filolojisi için esaslı bir kitaba ihtiyaç duyulduğunu ilk dile getiren, 1951 yılında İstanbul'da Şarkiyatçılar Kongresi'nde konuşmacı olan Prof. Zeki Velidi Togan olmuştur. 1952 yılında Paris'te toplanan Şarkiyatçılar Birliği Kongresi'nde, mali destek sağlanmış ve bir yazı kurulu oluşturulmuştur. Bu kurulda; Fransız bilgin Jean Deny, Alman Prof. H. Schell, Danimarkalı Prof. K. Gronbeck ve Prof. Zeki Velidi Togan bulunmaktaydı. Bu kurulun hazırladığı eserin ilk cildi "Philologiae Turcicae Fundamenta" yani "Türk Dili Temel Kitabı" olarak çıkmıştır. Eser 836 sayfa olup, Wiesbaden'de basılmıştır. Bu eser için inceleme ve araştırmalara 13 kişi katılmıştır. Bu 13 kişiden sadece ikisi Türk'tür. Bu ekipteki isimler: Mecdut Mansuroğlu, Ahmet Caferoğlu, J. Eckmann, Jean Deny, Louis Bazin, A. Von Gabain, Omeljan Pritsak, G. Doerfer, J. Benzing, K. Menges, K. Thomsen, S. Wurm, N. Poppe'dir. Bu kitapta eleştirilen bir husus Türkçe ayrımı yapılırken Azerbaycanca, Çağatayca gibi ifadelerin kullanılması yönünde olmuştur. Bunun yerine Azeri lehçesi, Çağatay lehçesi gibi ifadeler kullanılmasının daha uygun olacağı belirtilmiştir. Eser, büyük bir kısmı Almanca olmak üzere İngilizce ve Fransızca yazılmıştır.⁹¹⁵ Bu eserin Türkoloji'yi ele alıp, Türkçe yazılmamış olması da büyük bir eksikliklerdir.

Türk dili konusunda en eski çalışmalardan birini ise Ali Şir Nevai yapmıştır. Ali Şir Nevai, Muhakemet-ül Lügatayn adlı eseri ile Farsça'ya karşı Türkçe'nin üstünlüğünü kanıtlamış ve bunu ciddi araştırmalar sonucu ortaya koymuş, Türkçülüğü dil yönünde benimsemiş bir Türkçüdür.⁹¹⁶ Ali Şir Nevai, Çağatay edebi dilini kuran ve yaklaşık otuz kadar da eser vermiş bir zattır. Farsça'nın resmi dil olması karşısında, Türkçe için edebi bir savaş açmıştır. Ali Şir Nevai'den önce bu yolda çaba harcamış Kaşgarlı Mahmut ve Karamanoğlu Mehmet Beyi'de unutmamak gerekir.⁹¹⁷

⁹¹⁴ Timurtaş, 1960g: 7.

⁹¹⁵ Timurtaş, 1960g: 7-8.

⁹¹⁶ Ali Şir Nevai'nin hayatından kısaca bahsedecek olursak kendisi, 8 Şubat 1441 yılında Herat'ta doğmuştur. Tanınmış bir aileye sahip olan Ali Şir Nevai, bu sayede mükemmel bir tahsil hayatı geçirmiştir. Bu sayede şair, bilgin ve edip olarak anılmış; kendisini resim, musiki ve hat gibi sanat dallarında ilerletmiştir. Devlet hizmetinde de divan beyliği, mühürdarlık ve emirlik vazifelerine nail olmuştur. Ali Şir Nevai, devrin hükümdarı olan Hüseyin Baykara ile sınıf arkadaşısıdır. Bu sayede O'nunla beraber kütüphaneler, sağlık evleri, medreseler kurmuştur. Bkz. Timurtaş, 1961a: 10.

⁹¹⁷ Timurtaş, 1961a: 10-11.

Bilindiği üzere, dilde sadeleşme fikrinin ilk olarak Genç Kalemler Mecmuası ile ortaya çıktığı kabul görmektedir. Hüseyin Namık Orkun ise bu hareketin ilk defa Necip Türkçü tarafından başlatıldığını iddia etmektedir. Necip Türkçü, 1900 yılında gümrükte tebligat memuru olarak işe başlamıştır. İlk defa Hizmet Gazetesi'nde yazan Türkçü, sade bir Türkçe ile yazılarını kaleme almıştır. Türkçü'nün Gümrük Müdürlüğü'ne kadar yükseldiği bilinmektedir.⁹¹⁸ Bu hareketi başlatan kişi olarak Necip Türkçü kabul edilse bile devamı gelmediği ve ortaya kayda değer eserler bırakmadığı için Genç Kalemler Mecmuası'nın öne çıktığı düşünülebilir.

Genel olarak baktığımızda Toprak Dergisi, Türk dili hakkında sorunları ortaya koymakta başarılıdır fakat bunun önüne nasıl geçileceği hakkında yetersiz kalmıştır.

Tarih konusunda ise dergide ki hâkim düşünce, “Milli Tarih” anlayışının Atatürk tarafından yerleştirilmiş olduğudur. Türklerde Tarih eğitiminin Atatürk'ün tarih tezinden sonra nitelik kazandığını Cezmi Türk'ün bir itirafından sonra anlıyoruz. Malazgirt Muharebesini ancak Tıbbiye öğrencisi iken öğrendiğini utanarak ifade eden Türk, bu bilgiyi de okuldan değil Mükrimin Halil'in Türk Ocağı'nda verdiği bir sohbet sırasında öğrendiğini aktarmıştır. Türk, kendilerine Türk tarihinin bir aşiret tarihi olarak aktarıldığını belirterek, bunun geride kalmasını sevinçle karşılamaktadır.⁹¹⁹ 1959'da Malazgirt'te bir Alparslan heykelinin yapılacak olduğu haberi, milliyetçiler tarafından nesillere aktarılacak bir eserin bırakılması ve tarihi canlandırması açısından umutla karşılanmış bir haber olmuştur.⁹²⁰

Atatürk, Türk tarihinin bilimsel anlamda araştırılması için gerçekten çok çaba sarfetmiştir. Gerek TDK'nın kurulması gerekse de manevi kızı Afet İnan'nın köken araştırmaları bunu kanıtlamaktadır. O dönemde yapılan çalışmalar, Türkiye'de ki tarih çalışmalarının bel kemiğini oluşturmuştur. Atatürk'ün yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde kalkıştığı millet inşasının temelini Türk dili ve tarihi oluşturmaktadır.

3.6. Hukuk

Toprak Dergisi'nde hukukla ilgili genel kavram açıklamaları ve devlet ile hukuk arasındaki ilişki ele alınmıştır. 1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra ise yeni oluşacak

⁹¹⁸ Orkun, 1955a: 10-11,14.

⁹¹⁹ Türk, 1959c: 3, 23.

⁹²⁰ Atatürk, Sultan Alparslan'ın yanı sıra, doğru düzgün fotoğrafı olmayan Mimar Sinan'ın da bir heykelinin yapılmasını istemiştir. Mimar Sinan'ın etnoğrafik vasıflarını öğrenmek için, bir etnoloji profesörünü görevlendiren Atatürk, onu İstanbul'a gönderip Sinan'ın kabrini açtırmak suretiyle incelettirmiş, Kayseri'ye gidip onunla ilgili araştırma yapılmasını istemiştir. Mimar Sinan'ın 24 metrelik bir heykelinin yapılması tasarlanmış hatta bunun için para dahi ayrılmıştır. Fakat Atatürk'ün ölümü bu durumun unutulmasına neden olmuştur. Bkz. “Atatürk ve Sinan”. (1958). *Toprak Dergisi*, 4 (48): 6-7.

anayasanın tasarıları hakkında fikir beyan edilmiştir. Dergide, hukuk ile ilgili yazıları çoğunlukla İlahiyat Profesörü Şakir Berki'nin yazması dikkat çeken bir unsurdur.

Dergide ele alınan en temel hukuksal kavram kanundur. Kanun kavramının açıklamasını, Berki yapmıştır. Buna göre kanunlar; devlet ve millet ile bireyler arası toplumsal ve siyasi hayatı düzenleyen herkesçe uyulması gereken kaideleridir. Kanunlar önünde, en üst ve en alt vatandaş arasında bir fark yoktur. Aksi halde kanunların genelliği tehlikeye girer, böyle bir durumda ise ülkede anarşi hâsıl olur. Muasır medeniyetler olarak tanımlanan, Avrupa ve Amerika'da kanunlara saygı konusunda büyük bir hassasiyet mevcuttur. Kanunlarda herhangi bir hata olsa bile, bu yanlışlık gerekli kişi ve kurumlarca düzeltilinceye kadar yine de uymak zorunluluğu vardır. Berki'ye göre, kanunlara uyma alışkanlığı çocuklara ilk olarak aile ve okul eğitimi ile verilmelidir. Kanunlara karşı itaat ise uyulmadığı takdirde verilen uygun cezalar ile sağlanmalıdır.⁹²¹

Berki'nin dergide değerlendirdiği bir diğer hukuki konu ise içtihat meselesidir. Hukuk biliminde zor olan nokta kanunlar arasında ki boşluklar ve esnekliklerdir. Berki'ye göre, hukukçular için en zor fakat en eğlenceli kısımda buradadır. Bir hukukçunun ortaya atacağı fikir ve içtihat en ince ayrıntısına kadar incelenmektedir. Bir durum karşısında herkesin aynı fikirde olması önemli değildir. Zira doğru, azınlık fikrin veya azınlık yönteminin içinde saklanmış olabilir. Herkesin çoğunlukta olduğu fikri kabul etmek ise kolaycılıktır. Avrupa hukuk sisteminin Doğu'dan üstün ve daha gelişmiş kabul edilmesinin sebebi her şeyi sorgulayabilecek yapıda olmasından gelmektedir. İyi bir içtihat için cesaret ilk kuraldır, bunun yanında okumak ve olaylar üzerinde sürekli araştırma yapmak gerekmektedir.⁹²²

Hukukun temel kavramlarının açıklanmasının yanında bir ülke için önem arz eden hürriyet kavramı da yine Berki tarafından dergide ele alınmıştır. Halk dilinde hürriyet, kanunların izin verdiği şeyleri yapmak, izin vermediklerini yapmamaktır. Kanunlar, halkın isteklerine uymasa bile, halk buna riayet etmek zorundadır. Ve kanunlar en tepedeki ile en alt makamdaki için aynı şekilde uygulanmalıdır. Ters durumda ülkede nizam ve emniyet kalmaz. Halkın memnun olacağı, ihtiyaçları karşılayan kanunları yapmak demokratik ülkelerde meclise aittir. Hürriyet sınırsız olmak değildir. Aksine disiplin ister. Berki Hürriyet için yapılan kısıtlamaları dört başlık altında toplamıştır. Bunlar:

- 1) Yaşama hürriyeti, diğer tabiriyle hayat hakkı, vatan müdafaası yüzüsuyu hürmetine tamamen ref edilebilir. Savaşlarda muharebeye girip, icabında terki hayat edileceğine dair olan kanunlar hayat hakkının böyle müstesna hallerde yok edilebileceğine dairdir. Hayat hakkı, şunun bunun canına

⁹²¹ Berki,1959ç: 12, 14.

⁹²² Berki, 1959b: 7-8.

kıyanlardan da alınabilir. Bu hususu ceza kanunları gösterir. Fertlerin hayatına inatla kasdedenler, bir şahsı taammüden öldürenlerin cemiyet içinde yaşama hakkı ve hürriyeti olamaz.

2) Mal ve mülkünde tasarruf hürriyeti de ref edilebilir. Memleketin umumi menfaati için istimlak icab ediyorsa, Devlet fertlerin gayrimenkullerini, yani arazi ve ev gibi mallarını zorla, fakat bedeli verilerek ellerinden alabilir. Bundan başka, harp zamanlarında at, araba, otomobil gibi menkul, yani taşınabilir mallarını da zapt edebilir. Buna da istimval denir.

3) Tehlikeli siyasi hadiseler zuhur edince, Devlet hürriyeti tahdit edici daha sert kanun ve kararlar isdar edebilir. Sıkıyönetim devrelerinde keyfiyet böyledir.

4) Umumi sıhhatin himayesi düşünce ile devlet medeni hakların kullanılmasını bile red edebilir. Mesela insanların en tabii hukukundan olan evlenme hakkını dahi kaldırabilir. Firengili bir şahsın veya aklen malul bir kimsenin evlenmesi cemiyet için muzirdir. Şu halde böylelerinin evlenme hürriyeti yoktur. Devlet bazı ahlaki mülahazalarla da aynı hakkı kısıabilir: Ana baba ile, teyze kardeşle evlenememek bu kabil tahditlerdendir.”⁹²³

Berki'nin tanımlamasından anlıyoruz ki, hürriyet sonsuz bir serbesti değildir. Bir kişinin hürriyeti, diğer insanların hürriyetini etkilemeyecek sınırdadır olmalıdır.

Bir anayasanın tatbikçisi devlettir. Devletin işleyişinin tatbikçisi ise anayasadır. Devlet yönetiminin teslim edildiği hükümetin, anayasada nasıl yer alacağı ise tartışılan bir başka husustur. Demokratik ülkelerde hükümet, devletin bireye, bireyinde devlete olan vazifelerini gösteren, anayasanın üzerinde durup yine bu anayasanın çizdiği hürriyetleri kanunlarla teminat altına altına alan birimdir. Anayasa denince akla gelen hürriyet kavramı, aslında halkın kendi çıkarları için, halkı memnun etmeyen uygulamaları olması halinde hükümdar ve krallara karşı bir silahtır. Hükümetlerin en asli görevi, anayasadaki ırz, namus, mal ve can ile alakalı maddelerini hürriyet ve emniyet prensipleri çerçevesinde tatbik ve temindir. Buna göre polis devletçiliğinin vazifeleri nelerdir sorusu akla gelmektedir. Berki, devlet ve milletin inkişafı için gerekli olan temel maddeleri, devletin vazifeleri çerçevesinde sıralamıştır. Buna göre:

1. İnsanlara ırz, namus ve iffet bağlamında zarar veren kişilere kanunlarda geçen cezaları uygulamak ve uygulanırken düşünmeden layığını vermektir.
2. Bireylerin malına hırsızlık, dolandırıcılık, yankesicilik ve eşkıyalık edenleri yakalayarak, caydırıcı uzun cezalar tatbik etmek.
3. Haneye tecavüz veya yolcuların yolunu kesmek gibi bireylerin hürriyet ve emniyetlerine zarar veren kişi ve kişilere akıl ve mantık çerçevesinde en ağır cezayı vermek.

⁹²³ Berki,1958f: 5.

4. Millet ve memleketin iç ve dış politikada haysiyetini simgeleyen istiklal ve toprak bütünlüğüne zarar verecek kişilere en ağır cezaları en hızlı şekilde tatbik etmek.⁹²⁴

Toprak Dergisi yazarları, az da olsa Türk hukuk sisteminde anayasanın yetersiz kaldığı⁹²⁵ yerlerine değinmişlerdir. Bunlardan birincisi miras meselesidir. Türkiye’de İslam hukukunu bilmeyen bir hukukçunun genel anlamda hukuki konular üzerinde yorum getiremeyeceğini savunan Berki, miras konusunda Batı hukukunu eleştirmektedir. Eleştirilen nokta; İslam hukukunda ölen kişinin anne babasının, birinci dereceden mirasçı kabul edilip, İsviçre ve İsviçre medeni kanunu örnek alınarak hazırlanan Türk kanunlarında anne babanın, ikinci derece mirasçı sayılmasıdır. Eğer kişinin evlatlık aldığı bir çocuk varsa, Batı hukukuna göre bütün miras bu çocuğa geçer, anne baba ise kişinin mirasından pay alamaz. Berki, bu kanunu anne babanın verdiği emeklerin yok sayılması olarak gördüğü için yanlış bulmaktadır.⁹²⁶ İkinci bir mesele ise Cezmi Türk’ün ortaya attığı sabotaj meselesidir. Türk Ceza Kanunda sabotaj ya da baltalama olarak geçen unsurlar, yangınlar, infilaklar, gemi batırma, tren uçurma gibi faaliyetlerdir. Türk’ün dikkat çektiği asıl unsur ise sinsî sabotajlardır. Bu bahsedilen kavramdan kasıt ise ülkede zirai, iktisadi ve mali anlamda ajanlar tarafından getirilen salgınlardır. Özellikle savaş döneminde yapılan bu sinsî sabotajlar, zaruri ihtiyaç maddelerini yok ettiği için sabotajcılar elindeki malzemelerle zengin birer sermayedara dönüşebilmektedir. İşte bu sebepten mütevellit Türk, kanunlarca bu sinsî sabotajların ele alınıp, yapılanlara hangi cezaların uygulanacağını karara bağlanmasını talep eder.⁹²⁷

1960 Askeri Müdahalesi’nden sonra yeni anayasa hazırlıklarının başlaması, dergisinde bu konu hakkında fikir beyan etmesine olanak sağlamıştır. Bu konu hakkında Hikmet Tanyu bir yazı kaleme almış ve Ziya Gökalp’in Cumhuriyet’in ilanından sonra Diyarbakır’da çıkardığı Küçük Mecmua Dergisi’ndeki istekleri gibi, temelde milli bir anayasanın şart olduğunu belirtmiştir. Bir milletin resmi ahlakı sayılan kanunların, Türk milletinin yapısına uygun olması yani milletin iman ve ülküsüne yaraşır, insanların hayatına uygun, hak ve özgürlüklerini koruyan ve her maddesi açık ve kesin olan bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Yeni anayasadan vicdan özgürlüğü, din hürriyeti, dernek kurma, okul açma, yayın özgürlüğü tarzında serbestilikler beklendiği ifade edilmiştir. Tanyu, sadece bir hususta dikkat edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu da bazı zümrelerin elinde dinsizlik boyutunda

⁹²⁴ Berki, 1958e: 6.

⁹²⁵ Milliyetçiler açısından yetersiz görülmektedir.

⁹²⁶ Berki, 1961b: 3-4.

⁹²⁷ Türk, 1955e: 3, 17.

anlaşılan, hatta dini kısıtlama olarak yer bulan laikliktir.⁹²⁸ Bunun yanısıra, 1961’de anayasa tasarısı görüşmelerinde, anayasada milliyetçilik kavramının olmamasına dikkat çekilmiştir. Falih Rıfkı Atay bu durumdan hoşnut olmadığını belirtirken, Cemal Gürsel’de Milliyetçilik umdesinin anayasada olması gerektiğini savunmuştur. Anayasa sözcülerinden birinin, milliyetçiliğin milletin teminatı altında olduğunu söylemesi bu itirazları karşılayamamıştır.⁹²⁹

3.7. Sağlık

Toprak Dergisi’nde sağlık konusunda yazılar yazan asıl kişi Dr. Şerif Korkuttur. Fakat kendisinin genç yaşta vefat etmesi dergideki faaliyetinin erken bitmesine neden olmuştur.

Korkut, Türkiye’de ki Çeltik üretimi ve sıtma hastalığı üzerine araştırmalar yapmış bir bilim insanıdır. Aynı zamanda 8. dönemde CHP’den Burdur Milletvekili olmuştur. Milletvekilliği döneminde, asıl mesleği gereği sağlık ve doğru tarım üzerine fikirleri ile dikkat çekmeye ve tedbir aldirmaya çalışmış fakat başarılı olamamıştır. CHP milletvekili olmasına rağmen, bu konu yüzünden CHP’yi en çok eleştirenler arasına girmiştir. CHP’yi “idare et” zihniyetini taşımakla suçlanmıştır.⁹³⁰

Korkut, dergide ülkenin sağlık sektöründeki geri kalmışlığını ele almıştır. Yazılarında samimi bir dil kullanan Korkut, bu kanıya nereden vardığını başından geçen bir olayı anlatarak ifade etmiştir. Korkut’un aktardığı olaya göre; Burdur Milletvekili iken Ankara’da kaldığı dönemlerde Burdurlu bir karıkoca ile ahbab olmuştur. Bir süre sonra midesinden hasta olan kadın hastaneye gitmiş ve doktorlar kendisinin çok çocuk doğurmaktan ve yeterli beslenemeden dolayı hastalandığını söylemişlerdir. Fakat geçen zamanla beraber yanlış tedavi uygulanan kadının, kanser olduğu ortaya çıkmıştır.⁹³¹

Korkut, Türkiye’de ki bu geri kalmışlığın önüne nasıl geçilebileceği hakkında da fikir yürütmüştür. Korkut’un sağlık konusunda örnek alınmasını istediği yer Batı’dır. Korkut’un aktardıklarına göre; 1956 baz alındığında, İngiltere tüm dünya savaşlarına katılmasına rağmen en az ölüm ve yaralı sayısını koruyarak örnek olmuş bir millettir. Korkut’a göre, İngiltere’nin bu başarısının nedeni 1945 yılında aldığı tedbirlerdir. İngiltere’de insanlara 3 aylık bir süreçte, tıp eğitiminin yanında halk sağlığı ve yoksullara yardım ile ilgili eğitim verilmiştir. Amerika’da ise iş halk sağlığı ve koruyucu hekimlik eğitiminin verilmesi için üniversitelerde okullar açılmıştır. Örneğin Kolombiya üniversitesinde halk sağlığı okulunda; halk sağlığı işlerinin yerine getirilmesi, hayat istatistiği, bulaşıcı hastalıklar sorunu, hastane yönetimi, işçi

⁹²⁸ Tanyu, 1961: 7-8.

⁹²⁹ Göksel, 1961b: 7-8.

⁹³⁰ Korkut, 1955b: 6.

⁹³¹ Korkut, 1957: 6.

sağlığı, mekânları sağlığa yararlı hale getirme bilimi ve tropik hekimlik gibi pek çok dersler verilmiştir. Korkut'a göre böyle bir atılım sağlamak için gerekli olan işin ciddiye alınıp, aynı ciddiyetle devam ettirilmesidir.⁹³²

Korkut, 21 Ocak 1957 yılında, 62 yaşında iken vefat etmiştir. Ardında sağlık sektörü ile ilgili sorunların çözümlerini içeren makale ve kitaplar bırakmıştır.⁹³³ Korkut'u ölümünün ardından, 1925 yılından beri tıbbiyeden tanıyan arkadaşşı İzzeddin Şadan dergide anmıştır.⁹³⁴ Şadan'ın aktardığına göre Korkut, hastalara bedava bakmayı ve hizmet verdiği insanları memnun görmeyi çok sevmektedir. Yetersiz kalacağı durumlarda ise insanlara umut vermekten kaçınmaktadır. Şadan, başarılı bir operatör olan Korkut'un bu yönlerini kimsenin bilmemesini, O'nun kendini göstermek istemeyen tavrına bağlamıştır. Korkut, pek çok kez ücretsiz ameliyat yapacak kadar yardımsever, daha üst mevkilere yakışacak yaratıcılıkta ve vatanperver bir kimse olarak tasvir edilmiştir.⁹³⁵

Korkut, henüz hayattayken, en önemli eseri olan “Sıtma ve Çeltik”, Osman Yüksel Serdengeçti tarafından dergide anlatılmıştır. Bu kitabın kapak tasarımını Hüseyin Mumcu yapmıştır. Eser tam seçim zamanı çıktığı için, satın alan ve dikkat eden olmamıştır. Serdengeçti, okuyup çok beğendiği bu eser için ise sadece komünistler değil medeniyetleri yok eden sıtma hastalığıda en büyük düşmanımızdır, diyerek dikkat çekmeye çalışmıştır.⁹³⁶

Korkut'un ardında dergide sağlık konusunda yazılar yazan diğer isim Cezmi Türk olmuştur. Türk, bir makalesinde toprağın sağlığa olan etkisini ele almıştır. Türk'ün aktardığı bilgiye göre, tarım ve enerji gibi çok önemli hususlarda temel madde olan toprak, sağlık anlamında da ilaç üretim sanayisinde 1957'de önem kazanmıştır. O dönemde Teksas'ın topraklarında yapılan bir inceleme sonrası bulunan bir biyolojik varlık sayesinde Tetrocycline adlı bir ilaç bulunmuştur.⁹³⁷

Türk, bir diğer yazısında ise dünyadaki gelişmelerden okuyucuları haberdar etmek amacıyla o dönemde yeni kurulan “Geriatric” adındaki yaşlıları inceleyen bilim dalını anlatmıştır.⁹³⁸

⁹³² Korkut, 1956: 7, 19.

⁹³³ Sefercioğlu, 1958: 5, 13.

⁹³⁴ Korkut'u Orhan Abdi'nin asistanlığı döneminde tanıyan Şadan, sonrasında Korkut'un Almanya'ya, kendisinin de Fransa'ya gitmesi ile bir süre kopmuştur. Türkiye'ye döndükten sonra Anadolu'da çeşitli akıl ve ruh sağlığı hastanelerinde çalışan Şadan, Diyarbakır'a verilmesi ile işine ara vermiş ve gitmemiştir. Bu sırada Korkut ile tekrar karşılaşan Şadan, O'nun azarlaması ile karşılaşmıştır. Şadan'ın deyimiyile nazari değil özde bir milliyetçi olan Şerif Korkut, Şadan'ın boş vakit geçirmesini ülkeye hizmet vermemesine çok kızmıştır. Bkz. Şadan, 1960: 5-6.

⁹³⁵ Şadan, 1960: 5-6.

⁹³⁶ Serdengeçti, 1958: 12-13.

⁹³⁷ Türk, 1957e: 3-4.

⁹³⁸ Türk, 1959f: 3-4.

Derginin antikomünist yapısı düşünüldüğünde, sağlık anlamında en yerinde yazıyı Orhan Tuna yazmıştır. Tuna, sağlık sektörü ile devlet arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Tuna'nın aktardıklarına göre, sağlık hizmetlerinin dünyada bir halk hizmeti olarak görülmesi ve devletleştirilmesi, Batılı ülkelerde İkinci Dünya Savaşı sırasında olmuştur. 19. yüzyılda Almanya'da çalışan işçilerin, sosyal sigorta teşkilatına bağlanması yine bu yolda Batı'ya örnek teşkil etmiştir. ABD ise Başkan Kennedy seçildikten sonra sağlık hizmetlerinin sosyalleşmesi yolunda adım atmak istense de, liberallik ve demokrasi anlayışları kargaşanın çıkmasına neden olmuştur. Sağlık sektörünün devletleştirilmesi bazı kesimlerce sosyalist bir hamle olarak görülmüştür.⁹³⁹

Toprak Dergisi'nde, ülkenin sağlık sektörü problemleri karşısında yeterli ve yerinde çözümler olduğu iddia edilemez. Türk, yazılarıyla destek olmak istediği bu alanda sadece dünyada ki yenilikleri aktarmakla sınırlı kalmıştır.

3. 8. Nüfus

Toprak Dergisi'nde nüfus konusu ele alınırken, genellikle yıllara göre istatistikler verilmiş ve artan nüfusun istihdamı konusundaki endişeler dile getirilmiştir.

1955'te yapılan nüfus sayımına göre, Türkiye'nin nüfusu 24 milyondur. Bunun 12 milyonluk kesimi seçmen nüfusunu, 8 milyonu ise yeni 10 yaşına girmiş çocukları oluşturmaktadır. Erkek nüfusun bu dönemlerde artış göstermesi sevindirici bir haberdir, çünkü 20. yüzyılda üst üste savaflara girilmesi, salgın hastalıklar, açlık ve sefalet erkek nüfusun azalmasına neden olmuştur. Bu durum ancak 20. yüzyılın ikinci yarısında tersine dönmüştür. Bu dönemin en önemli gelişmelerinden birisi de, kanunla getirilen tek eşlilik kavramının artık yerleşmiş olmasıdır. Türk'ün anlatımıyla, artık kadınlar tarlada çalışan ırgat değil, eski Türklerdeki gibi ağırlık ve yüz görümlülüğü ile alınan, evde yeri yüksek ve sözü dinlenen bir değer haline gelecektir. 1955'te nüfusun yarıya yakınının çocuk sayılacak yaşta olması, bir 10 yıl kadar daha iktisadi ve siyasi zorlukları getirebilecek potansiyelde görülmüş ve devlete dikkat etmesi hususunda uyarıda bulunulmuştur. Dönemin iktisadi durumuna bakıldığında, nüfusun 3 milyonluk kesimi kendi için çalışan, ekonomik anlamda özgür olan insanlardır. Bu dönemin beklide en önemli meselesi, sayıları 10 milyonu bulunan çocuklara ilk ve orta öğretimi sağlama problemidir.⁹⁴⁰

1956 yılında, 8. raporunu yayımlayan Avrupa İktisadi İşbirliği İdaresi; bu çalışmada zirai, iktisadi, içtimai konular incelenmiş, grafikler ve istatistikler şeklinde sunulmuştur. Bu

⁹³⁹ Tuna, 1961b: 10.

⁹⁴⁰ Türk, 1957c: 1, 20.

çalışma içinde 14 Avrupa ülkesi ile beraber Türkiye’de incelenmiştir. 1950’den itibaren incelenen Türkiye GSMH’sı, nüfusu, istihsalı, iş gücü, imarı ve kalkınması iyi durumda gösterilmiştir. Bu çalışmada, nüfus açısından 1955 yılında Türkiye, 24 milyonluk nüfusu ile beşinci gelmektedir. İlk sırada 51 milyon ile İngiltere, ikinci sırada 50 milyon ile Almanya, üçüncü sırada 48 milyon ile İtalya, dördüncü sırada 43 milyon ile Fransa vardır. Türkiye, 1956 yılında çocuk sayısı bakımından bu ülkeler içinde ilk sıradadır. 1961’de Türkiye’de çocuk sayısının 4 milyonu bulacağı tahmin edilmekteydi.⁹⁴¹

1959’da, İstatistik Genel Müdürlüğü’nün tahminlerine göre, Türkiye nüfusunun 1970’lerde 40 milyona ulaşacağı bildiriliyordu. Mümtaz Turhan bu haberi sevindirici bulurken, gerekli tedbirlerin alınmaması karşısında da bir felakete dönüşebileceğini belirtmiştir. Zira nüfus arttıkça, üretim artmaz ise kıtlık ortamı oluşabilir, bunun sonucu köyden kente göç başlar ve şehirlerde de güvenlik kalmazdı. Ayrıca hastalıklarda peşi sıra gelirdi. Özellikle bu dönemlerde Türkiye’nin bir tarım ülkesi olduğu göz önüne alınırsa Turhan’ın, çözümü fenni ziraatta bulması olağandır. 1850’lerde Amerika’da 8 kişiyi doyurmak için, 7 kişinin tarlada çalışması gerekli idi. Bu durum Türkiye’de 1950’lerde aşağı yukarı aynı idi. 1957 istatistiğinde Amerika’da bir kişinin çalışması ile 10 kişi doyabilecek şekilde verim sağlanmıştır. Yani tarım yapmak değil, fenni tarım yapmak önemlidir. Fenni tarımdan kasıt ise sadece traktör ve modern tekniğin kullanılması olarak algılanmamalıdır. Zira fenni ziraattan kasıt, bunların yanında toprağa uygun ekimin yapılması, yeterli gübrenin kullanılması, iklim şartlarına uygun adımlar atılması gibi vs. pek çok husustan oluşmaktadır.⁹⁴²

1961 yılında yabancı bir kaynakta, dünya nüfusunun artışının getireceği zararlar ile ilgili bir yazı dikkat çekmiştir. 1961 yılında dünya nüfusunun, 6 milyarı geçeceği tahmini yapılmış ve bu durumun önüne geçilmek için, insanların doğum kontrolüne sevk edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁹⁴³ Türkiye’de nüfus artışı 1960’lı yıllarda sevindirici bir durum olsa da, gelen yeni nesile iş imkânı sunmak düşündürücü bir unsur olmuştur. Günümüzde dünya nüfusunun 7,5 milyarın üstünde olduğu ve Türkiye’de iş imkânının yeterli olmaması dikkate alınırca, Tuna’nın aktardığı bu bilgi haklılığını kanıtlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kurulduğu yıllarda, nüfusun azlığı büyük bir sorundu. Hedef, 50 milyonluk bir Türkiye idi. Fakat 1961’e gelindiğinde nüfus artışının binde 23 olması, ülkede bir telaş yaratmıştır. Hatta dergiye göre basında kürtaja müsaade ve korunmak için ilaçların satışına izin verilmesi tartışılmış, sağlık bakanlığı bu konu hakkında bir tasarı

⁹⁴¹ Türk, 1957b: 3.

⁹⁴² Turhan, 1959b: 10.

⁹⁴³ Tuna, 1961ç: 76.

dahi hazırlamıştır. Milliyetçiler ise bu duruma tamamen karşı çıkmaktadırlar. Zira ülkede full employmet yani “bir memleketin yeraltı ve yerüstü bütün kaynak ve imkanlarının ve insan gücünün tamamen ve rasyonel bir şekilde çalıştırılması; el atılmadık, istifade edilmedik hiçbir şeyin bırakılmaması , yani iktisadi yönden işba haline gelmek..”⁹⁴⁴ gibi bir durum olmamıştır. Nüfus artışına, ülke kaynaklarının yeterli geleceğini, sadece daha çok çalışılması gerektiğini belirten milliyetçiler nüfus artışının düşürülmesi gibi bir tasarıya karşı olduklarını belirtmişlerdir.

3.9. Kültür

Milleti millet yapan, belki de en kapsayıcı unsurlardan birisi de kültür birliğidir. Siyasi bir teşekkül meydana getiremeyen bir milletin yok olmamasında ki etken kültürüdür. Kültür birliğinin hususları ise dil ve milli edebiyattır. Bir millet İstiklalini kaybetmekle yok olmaz fakat kültürünü kaybetmekle yok olur. Kültür birliğinin ne kadar önemli olduğunu bilen Toprak Dergisi, dergide sık sık bu hususa değinmiştir.

Timurtaş’ın deyimiyle, Türk birliğinin gerçek anlamda sağlandığı dönemler Mete ve Timur dönemidir. Bunların dışında Türkler, Doğu’da ve Batı’da ayrı ayrı devletler etrafında birleşmişlerdir. Bu uzaklığa rağmen aradaki bağı Fuzuli ve Ali Şir Nevai gibi büyük edebiyatçıların eserleri kurmuştur. Fatih Sultan Mehmet’te aynı şekilde bağı güçlendirmek için çabalamış ama sonrasında bir gevşeme yaşanmıştır. 1800’lerin sonunda ise İsmail Gaspıralı “dilde, fikirde, işte birlik” sloganı ile Tercüman gazetesini çıkarmıştır. Gaspıralı, dilde birlik sağlamak için çalışırken, Ziya Gökalp’te kültürde birlik sağlamak için çalışmıştır. Fakat bu uğraşlar SSCB’nin yönetin anlayışı sebebiyle sekteye uğramıştır. Dil, milletler için önemli bir husustur, zira 1960’da İran ve Irak’ta ki Türkler, kendi dilleri ile eğitim alamamasından dolayı Arap tesirinde kalmışlardır. Bu durum Türk aydınları kaygılandırmıştır.⁹⁴⁵

Türklerde kültürel miras olarak, bayramlar çok önemlidir. Bu sebeple yazar C. Oğuz Öcal dergide bu konuyu ele almıştır. Öcal’ın aktardığı bilgilere göre; Türkler, İlbahara kavuştukları 21 Mart’ı bu vesile ile kutlamaktadırlar. Baharın ilk gününe; İranlılar Nevruz, Türkler Yenigün, Göktürk ve Oğuzlar Ergenekon Bayramı demektirler. 21 Mart Orta Asya’da, Kafkas, İran, Kırım, Azerbaycan, Kazan ve Kısmen Anadolu’da kutlanmaktadır. Ergenekon, Nihat Sami Banarlı’nın Türk Edebiyatı Tarihi adlı esere göre; “...büyük bir

⁹⁴⁴ Sofuoğlu, 1961f: 7.

⁹⁴⁵ Timurtaş, 1960d: 7.

Göktürk boyunun çift sürerek, av avlanarak ve maden işleyerek yaşayıp çoğaldığı kapalı ve mukaddes bir Türk yurdunun adıdır.”⁹⁴⁶

Anadolu’da kültürel faaliyetlerin devamı olarak kutlanan Türkmen Bayramı’da, Toprak Dergisi’nde okuyucular ile paylaşılmıştır. Her yıl Eylül ayının son Pazar gününde, Yörükler Türkmen Bayramını kutlamaktadırlar. Söğüt tarafına gittiğinde bu bayramın kutlanışını gören Türk, yazısında hayranlığını dile getirmiştir. 1955 yılında 663’üncüsü kutlanan bu bayramının temeli söğüt Yaylası’nın Dutluca, Dibekli, Bozalan, Kapanalan, Dere, Yalak, Erenköy, Esnemez, Yaylaköy, Kuyucuk, Kuz ve Fındık köylerinden gelmektedir. Türk’ün aktardığı bilgilere göre, hiç kimseye ve devlete yük olmayan bu köylerin insanları, 15 gün önceden kurbanlık ve pilav malzemelerini ayarlayıp, aççılarını ve o gün dua etmesi için hocalarını kendileri ayarlamaktadırlar.⁹⁴⁷ Bu bayram, Türk milli ve tarihi yapıyı en iyi yansıtan, kültürel bir değerdir.

1956 yılında Batı Anadolu’da yaşayan ve varlığını devam ettiren Türkmen Boyları görmek mümkündür. Türk’ün, yerinde görüp okuyuculara aktardığı bu boylar, Ödemiş’ten ilerideki Kaymakçı ve Kiraz yaylalarında ikamet eden Sarı Tekeliler, Ceritler, Hasanlılar ve Ayvazoğulları’dır. Milli ve içtimai bünyenin esası sayılan bu boylar Sultan Alparslan’ın Anadolu kalesini fethetmesi ile Türkmen boylarını Doğu’dan Batı’ya ve Güney’den Kuze’ye doğru yayması ile oluşmuştur.⁹⁴⁸ 1956 yılında Türk kültürünü hala yaşatan bu tarz insanların bulunması milliyetçilerin gururu olmuştur.

Türkiye’de zaman zaman geçmişin edebiyatını, sanatını ve örfünü beğenmediğini dile getiren kimseler olmuştur. Bu yaptıklarına Batıcılık ismini veren bu kimseler, Toprak Dergisi tarafından çok eleştirilmiştir. Garb’ın sanat ve edebiyatının kopyalama yolu ile alınmasını köksüz bir ağaca benzetmişlerdir.⁹⁴⁹ Bir millet, eğer kökünü kendisinde bulabilirse bu ağacı yeşertebilir. Kaldı ki kültür ve anane öyle kolayca reddedilebilecek unsurlar olmayıp genel ve yaygın olan değerlerdir.

⁹⁴⁶ Öcal’ın anlatımına göre Ergenekon, milli destanı şu şekildedir: Göktürkler, Tanrı Dağları eteklerinde yaşadıkları sırada çok mutlu bir hayat sürerlerken, Kuzeyli komşularının onları kıskanması ve kötülük yapmaları ile tuzağa düşmüş ve yenilmişlerdir. Yaşadıkları coğrafyadan geriye sadece Göktürk Kağanı İlhan’ın oğlu Kayan ve yeğeni Nüzkülü kalmıştır. Bu ikisi ise Ergenekon ismi verilen dağların arasında bir ovaya yerleşmiş ve evlilik yolu ile çoğalmışlar, çok mutlu olmuşlardır. Fakat sonrasında bu alana sığmamaya başlamışlardır. Tek geçit yolunda ise demir madeni olduğundan, burada sıkışmışlardır. Sonrasında ateş yakarak bu geçitten çıkmışlardır. İşte o çıkış tarihi olarak Türkler, 21 Mart kabul etmektedirler. Bkz. Öcal, 1960: 7-8. Nevruz Bayramı Demir Perde gerisinde kalan ülkelerde ise İşçi Bayramı olarak kutlanmıştır. Bu duruma Rize’den Ömer Yılmaz karşı çıkmış ve patronun ve işçinin bayramı olmadığını belirtmiştir. Bahar Bayramı Saffet Arıkan’ın Maarif Vekili olduğu yıllarda 6 Mayıs’ta kutlanırken, Hasan Ali Yücel döneminde 1 Mayıs’a alınmıştır. Bkz. Yılmaz, 1960: 17.

⁹⁴⁷ Türk, 1955g: 13.

⁹⁴⁸ Türk, 1956g: 4.

⁹⁴⁹ Ünal, 1956: 11-12.

Toprak Dergisi'nin kültür ile ilgili genel çıkarımı, insanlar arasında ki en önemli bağ olduğu yönündedir. Kültürel mirasların yaşatılması ve yozlaşmaması, bir milletin yaşaması için temel dayanaktır. Zira güçlü bir millet bile sıcak savaştan ziyade, kültür asimilasyonu ile yok olabilmektedir. Tarih bu gerçeği pek çok kez yaşatmıştır.

3.10. Ekonomi

3.10.1. 1960 Öncesi Ekonomi Değerlendirmeleri

Toprak Dergisi'nin ekonomi konusunu ele alışı, 1960 Askeri Müdahalesi öncesi ve sonrası büyük farklılıklar göstermektedir. Darbe öncesi adeta mükemmel bir Türkiye resmi çizilmektedir. Dergide bunu yapan en belirgin yazar, DP'nin bizzat içinde yer alan Cezmi Türk'tür. Türk, gittiği bölgelerdeki tarım faaliyetlerine göre, ülkenin gidişatının iyi durumda olduğunu tekrarlayıp durmuştur. Sadece 1955 sonrası ülkede yaşanan kuraklık yüzünden tarımın kötüye gitmesine hafifçe değinmiştir. Onun dışında dergide sıkça ülkede yapılan imar faaliyetleri hakkında da övgüler görmekteyiz.

Türk'ün yazılarına göre; 1960 yılı öncesi, dergide Türkiye'nin ekonomik durumunu genellikle Türk ele almıştır. Türk, 1956'nın Haziran ayında yaptığı, on günlük bir Batı Anadolu gezisi ile dönemin ekonomisini okuyuculara yansıtacak görüşlerini yazısında kaleme almıştır. Türk'ün aktardıklarına göre, 1956 yılında zeytin, pamuk, meyve, sebze, üzüm, yemiş ve tütün açısından gayet kaliteli ve çok bereketli bir yıl olmuştur. Fiyatların ne olacağı konusunda ise açıklama yapmaktan kaçınmıştır.⁹⁵⁰

1957 yılının Ocak sayısında ekonomik bir değerlendirme yapan Türk, durumun çok iç açıcı olmadığını belirmiş ve Türkiye'yi dünya imkânlarından faydalanma konusunda geri ve geç kalmış bir ülke olarak saymıştır.⁹⁵¹ Fakat 1957'nin Haziran sayısında Türk, ülkenin geçirdiği kuraklığın bitmesini okuyucular ile paylaşmıştır. Bu kuraklık ülkeyi ekonomik anlamda ciddi şekilde etkilemiş bir husustur. Haziran ayı ile beraber Çukurova ve Güney bölgelerinde başlayan hasat mevsimi sevinç ile karşılanmıştır. Sebze ve meyvelerin yanında dönemin en önemli ihraç maddeleri olarak tütün ve pamuk ön plana çıkmıştır. Türk, kuraklıktan yeni çıkıldığı için yeni mahsulün zamlı olmasını, devletin rahatlaması açısından haklı bulur. En başta zamlı olacak ürün ise buğdaydır. Bu dönemde kuraklıktan kurtulma sevinci yanında üzüntülü bir hadise olarak Fethiye ve Bolu bölgelerinde deprem felaketi

⁹⁵⁰ Türk, 1956g: 3.

⁹⁵¹ Türk, 1957b: 1.

yaşanmıştır. Devlet yöneticileri bu acı olayın izlerinin en kısa zamanda silinmesi için halka teminat vermiştir.⁹⁵²

1958 yılının Ağustos ayında ufak tefek köylerde çeşitli sel ve dolu olayları olsa da ülke genelinde geçmiş yıllara nazaran oluşan kıtlığın geçtiği ve buğday hasadının bolluğu okuyucuya aktarılmıştır. Bunun yanı sıra Türk'ün görmezden gelemediği üzücü bir nokta ise çiftçilerin bozulan traktörleri için yedek parça bulamaması meselesidir.⁹⁵³ Bilindiği üzere o dönemlerde traktörler Amerikan yardımı ile geldiği için yedek parça sorunu yaşanmaktaydı. Bu olay yerli üretimin ne kadar önemli olduğunu, yaşanarak görülmesi açısından önemli bir meseledir.

1959 yılının ilk sayısında Türk, Türkiye'nin iyi durumda olduğunu geçmiş yıllarda olduğu gibi yinelemiş ve Türkiye'nin ağır sanayi anlamında kendi emeği ile bir atılım yapmasının önemini vurgulamıştır. Türk, önemli gelişmeler olarak; ihraç limanlarında hareketli bir çalışmanın başladığını, biten barajlar sayesinde elektrik enerjisinin çalışma gücünü arttırdığını, başta şeker ve çimento fabrikalarının faaliyetleri ile ihracatın arttığı haberini vermektedir. Türkiye'nin bu sayede Avrupa ve Amerika'ya ekonomik anlamda tabi olma durumunda olan Ortadoğu ülkelerinden ayrıldığını ifade etmiştir.⁹⁵⁴ Trajikomik olan Türk'ün, aynı yazıda milli sanayi tesisleri için Amerikalıların yaptığı bir milyar Türk lirası yardıma teşekkür etmesi olmuştur. Bu örnekte açık bir şekilde görülüyor ki, Türkiye kendisi için önem arz eden bir yatırımı yardım olmadan gerçekleştiremeyecek durumdadır.

Türk, 1959 yılında yaptığı bir Adana gezisinde şehirde yapılan imar faaliyetlerini sevinç ile aktarmıştır. En son 3 yıl önce Adana'ya gittiğini belirten Türk, bu sefer pek çok değişim gördüğünü belirtmiştir. Aktardığına göre; Adana'da yeni bulvarlar, geniş meydanlar, yeşil sahalılar ve peyzaj açısından ilerleme dikkat çekmektedir. Ekonomiye can verecek hamleler ise yeni büyük fabrikaların, iş yerleri ve mağazaların açılmasıdır. Adana'nın nüfusu o dönemlerde 200 bini aşmış bir haldedir. 1950'lerde rüya gibi görülen şehir tiyatrosunun 1959'da bol seyirci ile dolması ve aktif olması sevinçle karşılanmaktadır. Adana, spor dalında da çok iyi durumdadır. Genç futbol takımı önce bölge, sonra Türkiye şampiyonluğunu almıştır. Bunun yanında sağlık anlamında da, yeni kurulan Veremle Savaş Hastanesi binlerce hastaya hizmet vermesi aktarılmıştır.⁹⁵⁵ Türk'ün mutlulukla anlattıklarının arkasında dış borçlanma olduğunu bilmek üzücüdür.

⁹⁵² Türk, 1957c: 3, 18.

⁹⁵³ Türk, 1958c: 3.

⁹⁵⁴ Türk, 1959a: 3.

⁹⁵⁵ Türk, 1959b: 3-4.

Türk, Adana örneğinde olduğu gibi o yıllarda gittiği Ankara ve İstanbul içinde övgü dolu sözler sarf etmiştir. 1960 yılında gittiği Ankara'nın, imar açısından ne kadar geliştiğini, yeni yapılan yolları, ihtişamlı meydanları ve büyük binaların yükselmeye başladığını ifade etmiştir.⁹⁵⁶ İstanbul içinde, üniversiteleri kalkındırmak ve şehrin imarı için ayrılan ciddi paralara değinmiştir. Bu çalışmalar sonuç vermiş olmalı ki, İstanbul 1960'da Avrupa Konseyi tarafından, Avrupa şehirleri içinde birinci seçilmiştir.⁹⁵⁷

Türk'ün 1961 yılı öncesi yaptığı en gerçekçi ekonomi yorumu, ülkedeki madenleri ele aldığı yazısı olmuştur. Bu yazıda Türkiye'nin madenler mevzusunu ihmal edişinden yakınmıştır. Türkiye'nin madenleri uzun yıllar dikkat edilmemiş ve bilinçsiz bir şekilde satışa sunulmuştur. 1958 yılında, ABD Maden Bürosu bir kitap yayınlamıştır. Lotfollah Nahai'ye ait olan bu çalışmada, Türkiye'nin Maden Endüstrisi de mercek altına alınmıştır. Kitaptan alınan bilgilere göre; Türkiye'de en kıymetli madenlerinin başında krom gelmektedir. İlk defa 1848 yılında Bursa'da bulunan krom, 1860 yılından itibaren işlenip, ihraç edilmektedir. Türk, bu bilgiyi bu kitapta öğrenmenin utancını belirtmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda dünya krom ihtiyacının % 60'ı Türkiye'den karşılanmaktaydı. 1958'de bu oran % 18-20'ye düşmüştür. 1938'de yıllık 200 bin ton krom çıkarırken, bu sayı 1950'de 400 bin ton, 1958'de ise 800 bin tona ulaşmıştır. Türk, bu önemli servetin bilinçsiz ve kazançsız bir şekilde satışının önüne geçilmesi çağrısını yapmıştır.⁹⁵⁸

27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi'nden bir ay önce çıkan Toprak Dergisi'nin 66. sayısında Türk, "Yeni Türkiye" isimli makalesinde ekonomik gelişme sağlayan ya da öyle düşündüğü Türkiye'nin betimlemesini yapmaktadır. Bu yazıda anlatılan Türkiye, 10 yıldır ekonomik bir biçim değiştirmeye girmiş, ana kaynakları işlenmemiş, bir Ortadoğu ülkesi olmaktan çıkıp Avrupa İktisadi İşbirliği'ne dâhil olmuş hatta tamamlayıcısı olmuştur. Türk'ün bu kanıya varma sebebi cumhuriyetin ilk yıllarındaki durumlarının değişmesi olmuştur. Yani Türkiye, Dünya ekonomik buhranının yaşandığı 1930'larda ki gibi yazarın tabiriyle iç pazarlarının bile gelişemediği, feodal denecek kadar kapalı ve dar bir ekonomiye sahip iken, son 10 yılda keçi yollarından geniş sahalara, çamurlu yollardan asfalt caddelere, gecekonduardan büyük apartmanlara köşklere, modern mahallelere, iş hanlarına, çarşılara kavuşmuştur. Türk, basın, aydınların ve politikacıların bu gelişmeleri görmezden geldiğini düşünmektedir ve bu karşıt görüşlülere Atatürk inkılaplarına karşı gelen insanlara benzetmektedir.⁹⁵⁹ Türk'ün bu gerçek dışı ekonomik eleştirileri görüldüğü gibi gülünç bir hal

⁹⁵⁶ Türk, 1960a: 3-4.

⁹⁵⁷ Türk, 1960ç: 3-4.

⁹⁵⁸ Türk, 1959e: 3.

⁹⁵⁹ Türk, 1960e: 3.

almıştır. Menderes'in borçlar yüzünden SSCB ile yakınlaşacak kadar tavır değişikliğine gittiği bu evrede, Türk'ün Polyannacılık yapması ilginçtir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmanın sadece siyasi rejimi değiştirmek ve iyi bir anayasa koymaktan ibaret olmadığını idareciler bilmekteydi. Bunun yanında ekonomik kalkınma ve toplumsal yapının değişmesi gerekmekteydi. Timurtaş, bazı noktalarda Türkiye'nin ortaçağ devletleri ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma alışkanlıklarının devam ettiğini tespit etmiştir. Bunun en iyi örneği ve Timurtaş'ın deyimiyle ilk değiştirilmesi gereken mesele Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ki ağalık ve şeyhlik anlayışının kaldırılmasıdır. Partiler seçim dönemlerinde oy alabilmek için bu kişiler ile iyi anlaşma yoluna gitmişlerdir. Ama asıl yapılması gereken 1960'lardaki nüfusun % 80'nini oluşturan köylüye toprak dağıtmaktır.⁹⁶⁰ Zirai üretim arttırılmalı bunun yanında sadece hayvancılık ve ekicilik ile servetlerini döndüren ağaların paralarının, sanayi ve ticarete de kullanılması sağlanmalıydı. Bu şekilde büyük bir değişim ve gelişime olabilirdi. Tabi iktisadi gelişimle aynı oranda eğitim ve sağlığın da kalkınması gerekmektedir.

DP'nin yaptığı en büyük hata, şüphesiz gelen yardım paralarını düşünmeden plansız bir şekilde harcamasıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika ve Rusya siyasi emelleri için bir yardım yarışına girmişti. Türkiye bu yardımlardan özellikle de Amerika'dan ciddi yardımlar almış bir ülkedir. Bu yardımların iyi değerlendirmediğini ve gösteriş için heder edildiğini düşünen kesimler, DP'yi ciddi manada eleştirmektedir. Avrupa'da yayınlanan bir dergi, SSCB ve ABD'nin ekonomik anlamda az gelişmiş ülkelere yaptıkları yardımı kıyaslamıştır. Buna göre: Türkiye, ABD'den 584, SSCB'den 17 milyon dolar; Afganistan, ABD'den 85, SSCB'den 202 milyon dolar; Endonezya, ABD'den 186, SSCB'den 248 milyon dolar; Irak, ABD'den 12, Rusya'dan 138 milyon dolar; Suriye, ABD'den 6, SSCB'den 17 milyon dolar; Hindistan, ABD'den 1259, SSCB'den 6 milyon dolar yardım almıştır.⁹⁶¹

Aşırı yabancı hayranlığı 1950 ve 1960'ların Türkiye'sine sadece fikri değil ekonomik anlamda da zarar vermiştir. Yabancıların kiralık sermayeleri vasıtasıyla, ülkede yıkıcı faaliyetlerde bulunması kabul edilemez bir durumdur. Türkiye'de üretilen mallara yabancı ülkelerin etiketini yapıştırmak milli vicdanı sorgulatan bir durumdur. Ayrıca o dönemlerde bu yabancı sermayedarlar Türk mallarını kötülemek ve çürük göstermek gibi kasti faaliyetlere de girişmişlerdir.⁹⁶²

⁹⁶⁰ Timurtaş, 1961b: 18.

⁹⁶¹ Tuna, 1961a: 9.

⁹⁶² Yakar, 1961a: 14.

3.10.2. 1960 Sonrası Ekonomi Değerlendirmeleri

1960 Askeri Müdahalesi'nden sonra, Menderes ve ekibinin üzerine gidilme sebeplerinin başında ekonomik anlamda yaşanan kriz gelecektir. Bu krizin temel sebebi, DP'nin ekonomi yönetimindeki plansız uygulamaları idi. Türkiye, bu sebeple maddi anlamda ciddi kayıplar vermiştir. Genel olarak bakıldığında, insani anlamda ülkedeki gelişmelerin temeli ekonomi ile yakından alakalıdır. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda, Atatürk için iktisadi kalkınma bir ülkü idi. Bu hususta benimsenen yol ise Avrupa tarzı planlı ve düzenli şekilde ilerleme kat edilmesiydi. Plandan kasıt ise "Toplumun faydasına ve toplu halde gerçekleştirilecek çalışmalarda, faaliyete geçmeden önce, yapılacak işin ne olduğunun, ne gibi vasıtaları personeli gerektirdiğinin, ne kadar masrafı iltizam ettiğinin gayet iyi ve inceden hesaplanması"⁹⁶³ dır. DP'nin plansız bir ekonomi anlayışı ile hareket etmesinin nedeni, İsmet İnönü'nün İkinci Dünya Savaşı döneminde uyguladığı sıkı tedbirli, hatta insanları zor duruma düşürecek şekilde uygulanan ekonomi planı olabilir. İnönü'nün bu planı uygulaması dönemin şartları düşünülürse makul karşılanabilir.

1960 Askeri Müdahalesi sonrası, MBK bu ekonomik gidişata çözüm olarak 30 Eylül 1960'da kabul ettiği Devlet Planlama Teşkilatı'nı kurmuştur.⁹⁶⁴ Devlet Planlama Teşkilatı, Toprak Dergisi'nce "Avrupalı bir eser" olarak sıfatlandırılan, planlı bir ekonomiye geçişte destek verilen önemli bir kuruluş olmuştur. DP dönemindeki plansız ekonominin ülkeyi borçlara sokması ve krize götürmesinden sonra, MBK bu hususa eğilmiştir. Teşkilat ile ilgili kanun, 30 Eylül 1960 yılında kabul edilip, 5 Ekim 1960 yılında da resmi gazetede yayımlanmıştır. DP döneminde büyük atılımların sadece zirai anlamda olması, bir ahenk kurulamadığını göstermiştir. Bu sebepten, Devlet Planlama Teşkilatı, sadece sanayi değil, ekonominin tüm kollarına hâkim bir kuruluş olarak tasarlanmıştır. Sosyal planlama hizmetleri de yine bu teşkilatın bünyesinde yer almıştır.⁹⁶⁵

Devlet Planlama Teşkilatı'nın en büyük amacı, ekonominin kolları olan ziraat, madencilik, sanayi, ulaşım ve ormancılık hatta bayındırlık hizmetleri ile ilgilenecek kalkındırmak olmuştur. Teşkilatın kamu teşebbüslerini ve özel teşebbüsleri ekonomiye uygun şekilde planlama görevi de vardır. Milli ve genel bir ekonomik plan tasarlayacak olan teşkilat, bakanlıklara ekonomik ve sosyal anlamda yardımcı olma gibi görevleri de bünyesinde barındırmaktaydı. Toprak Dergisi'nde, DP'nin plansız ekonomik yöntemi eleştirilirken, CHP'de döneminde aşırı devletçilik yaptığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.⁹⁶⁶

⁹⁶³ Sofuoğlu, 1961d: 12.

⁹⁶⁴ Sofuoğlu, 1961d: 12-13.

⁹⁶⁵ Sofuoğlu, 1961a: 3.

⁹⁶⁶ Sofuoğlu, 1961a: 28.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın yapısı ve işleyişi hakkında bilgi verecek olursak: Başbakanlığa direk bağlıdır, umumi ve idari müsteşarlıktan ayrı olarak ikinci bir müsteşara yönetimi verilmiştir. Müsteşar ise gerekli talimatı direk Başbakan'dan ya da Başbakan yardımcısından almaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı bu sebeple Başbakanlık idaresi şeklinde bir muamele görmektedir. Müsteşarlık Merkez Teşkilatı ise Yüksek Planlama Kurulu ve üç büyük daireden teşekkülüdür. Daireler; İktisadi Planlama Dairesi Başkanlığı, Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı şeklindedir. İlk iki daire, kendi çalışma sahalarında araştırma ve incelemeleri gerçekleştirerek gereken planları hazırlamakla görevli iken, Koordinasyon Dairesi Başkanlığı ise resmi ve özel sektörlerin arasındaki ahengi sağlamakla, yapılan planların tatbikini yapmakta ve gerekli koşulları sağlamak ile görevlendirilmiştir. Koordinasyon Daire Başkanlığının yaşadığı temel sorun ise Başbakanlığa bağlı Umumi Murakabe Heyeti'nin görevleri ile aynı işi yapmasıdır. Maalesef görev ayrımı konusunda, derginin çıktığı dönemlerde bir aydınlatma yapılmamıştır. Yüksek Planlama Kurulu ise Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve Bakanlar Kurulu'nun seçtiği konu ile ilgili üç bakan, bir müsteşar ve üç daire başkanından oluşmaktadır. Yüksek Planlama Kurulu'nun asli görevi, Bakanlar Kuruluna yardımcı olmasıdır. Yapılacakların planlarını Bakanlar kuruluna sunacak olan Yüksek Planlama Kuruludur. Kuruldan çıkan bir yılı aşmayan planların onayı için Bakanlar Kurulu yeterli olurken, daha uzun planlar için Parlamento'nun onayı gerekmektedir.⁹⁶⁷

Sofuoğlu, dergide mali ve iktisadi kültüre sahip bir devlet adamının, ülkesi için gerekli kalkındırıcı planları rahatça bulabileceğini söylerken Menderes'i hedef almıştır. Tabii önemli olan bir diğer husus ise halkın bu konularda aydınlatılmasıdır. Zira Sofuoğlu bir ülkenin bütçesinin ne olursa olsun denk olması gerektiği gibi bir kanının yanlış olduğunu savunur. Ve bunun halka açıklanmasının kötü bir durum olmadığını hatta bildirilmesi halinde halkında elinden geldiğince yardımcı olacağına inanır.⁹⁶⁸

Gerçekten de Türk milleti vefakârlık ve kanaatkârlık bakımından dünyada timsali görülmemiş bir millettir. Kurtuluş Savaşı gibi harap düşülen bir durumdan sonra bile kısa zamanda kendini toplamıştır. Zaman zaman kendi milletine güvenmeyen birkaç ses çıksa da Türk milleti bu konuda kanidir. Bahsedilen çatlak seslere örnek olarak Çetin Altan gösterilebilir. Çetin Altan, 1961 yılında yerli üretim otomobil konusuna değinmiş ve “en büyük otel ve lokantalarda akla gelmedik pisliklerin çıktığı, et-süt-su gibi davaların halledilemediği, büyük şehirlerde gece konduların kaldırılamadığı, ağır sanayide sağlam bir

⁹⁶⁷ Sofuoğlu, 1961b: 5-6.

⁹⁶⁸ Sofuoğlu, 1961ç: 5.

adım atılmadığı bir memlekette...”⁹⁶⁹ gibi sözlerinin ardından böyle bir hayalin gerçekleşmeyeceğini savunmuştur. Tabii Toprak Dergisi’nden buna cevap gecikmemiştir. Altan’a 1961 yılında artık Çekoslovakya’dan iplik ithal etmek yerine milli üretim ipliklerinin yapıldığı, gır gır yerine elektrikli süpürge üretildiği, ithal edilen Tatra marka buzdolabı yerine Türk markası beyaz eşyanın üretildiği hatta her şeyi ile Türk yapımı olan Türk Mühendis Ali Şaman’ın yaptığı Tarsus’ta ki Beyaz Çimento Fabrikası hatırlatılmıştır. En önemlisi belki de Altan’ın o sıralarda gittiği ve öve öve bitiremediği İsrail’e, Türkiye’nin elli bin ton şeker ihraç etmesidir.⁹⁷⁰ Altan’da yaptığı eleştirilerinde yersiz sayılmaz fakat Toprak Dergisi’ni asıl kızdıran ülkesine güvenmeyen ifadeleri olmuştur.

⁹⁶⁹ “Kara Düşüncelilere Ak Haber: Milli meseleleri düşünebilmek elbette viski içmek kadar kolay değildir”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7, 79: 13.

⁹⁷⁰ “Kara Düşüncelilere Ak Haber: Milli meseleleri düşünebilmek elbette viski içmek kadar kolay değildir”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7, 79: 13-14.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı sonrası esen demokrasi rüzgârı, dünyayı ılımanlaştırdığı gibi Türkiye'ye de yansımış ve dönemin hükümet partisi olan CHP, ülkeyi her anlamda bir liberalizasyon sürecine katmıştır. Bu ortam, ülkedeki çoğul düşüncenin su üstüne çıkmasına neden olmuştur. Bazı fikir akımları başat güç olmaya başlarken, sosyalizm ve komünizm adeta dibi boylamıştır. Türkiye, tek parti dönemindeki resmi milliyetçilik anlayışından çıkmış ve din temelli bir milliyetçilik algısına bürünmüştür. Bu dönemde İslamcılık, milliyetçilik gibi düşünceler altın çağını yaşayacak ve bu dönemlerdeki oluşumlar Türkiye'nin gelecek dönemlerine etki edecektir. Bahsettiğimiz bu etki, 1960'da kendini Türk-İslam Ülküsü olarak gösterecektir.

Türkiye'de milliyetçilik adına en büyük atılım, Soğuk Savaş döneminde, milliyetçilerin antikomünizm tehdidi karşısında birleşime gitmesi olmuştur. Bu anlamda milliyetçilerin en büyük dayanağı, toplumda dikkate alındığında İslam olmuştur. Milliyetçiliğin bu değişimini en belirgin yansıtan kültür aracı ise Toprak Dergisi olmuştur. 1954-1961 yılları arasında milliyetçiliğin aldığı bu yol, her anlamıyla dergiye yansımıştır. Şamanist olarak geçen Nihal Atsız bile dergide İnönü'nün Tanrı yerine Allah dememesini eleştirecek boyuta gelmiştir. 1945 öncesi Türkçü- Turancılar, artık toplumun geneline yansıyacak bir milliyetçilik anlayışını benimsemişlerdir. Bu sebeple, milliyetçiler dergide komünizmi alt etmek için belkide en çok komünist ülkelerin dinsiz olduğu söylemini kullanacaklardır. Milliyetçiliğin, diğer önemli bir kolu olan Anadoluocular ise her zaman bir dini hassasiyet içinde olmuşlardır fakat Türkçü- Turancılar kadar baskın olamamışlardır. 1950'lerde bu iki ana kol, antikomünizm tehlikesi karşısında birleşecek ve 1951-1953 yılları arasında devam eden TMD ile resmi bir oluşuma kavuşacaklardır. Bu dernek, hükümet tarafından zararlı görüp kapatılsa bile milliyetçiliğin bu birleşim olgusu, basın organlarında yansıyacaktır. Zira çalışmada ele alınan Toprak Dergisi'nde bu bağlamda en büyük örneği teşkil etmektedir. Dergide, Türkçü-Turancılar kadar Anadoluocular ve İslam âlimleri tek bir fikir çerçevesinde birleşip yazılar kaleme almışlardır. Bu sebeple Türkiye'de komünizm, milliyetçilerin birleşmesi açısından yadsınamaz bir rol oynamıştır.

Toprak Dergisi'nde hiçbir zaman irredantist bir Turancılık veya radikal İslamcılık görülmemiştir. Dergi, Milliyetçi-Mukaddesatçı-Muhafazakâr sarmalını temsil eden, önemli bir örnektir. Bunun yanında, derginin çıktığı dönemde hükümet olan DP, toplumu elini tutabilmek için dini adeta kullanmış, popülist bir yönetim anlayışı benimsemiştir. DP'nin bu kötü yönü milliyetçi olan Toprak Dergisi tarafından asla ele alınmamış hatta o kadar çok

antidemokratik uygulama olmasına rağmen, hükümeti açıktan açığa eleştirmemiş, sadece pahalılık konularında küçük işnelemeler yapmıştır. Zira Menderes son dönemlerinde Batı'dan yüz bulamayıp Rusya'ya dönmüş fakat bu durum bile Toprak Dergisi'nin hükümeti eleştirilmesine neden olmamıştır. DP'nin kurduğu Tahkikat Komisyonu desteklenmiştir. Fakat 1960 Askeri Müdahalesi olup, DP düşünce Toprak Dergisi bir anda saf değiştirmiş ve bu sefer sabık hükümeti eleştirmeye başlayarak kendisi ile çelişmiştir. DP döneminde, TMD'nin kapatılmasına asla değinmeyen dergi, Askeri Müdahale sonrası ekonomik, kültürel, hukuki ve akla gelebilecek her anlamda DP'yi eleştirmeye başlamıştır. Bu örnekten yola çıkarak derginin hükümetçi bir politikada olduğu görülmektedir. Toprak Dergisi'nin bu politikayı suyun yüzünde kalmak için uyguladığı düşünülebilir.

Toprak Dergisi, sahibi İlhan Darendelioğlu ile adeta bütünleşmiştir. Derginin ilk çıkmaya başladığı 1945 yılında henüz bir lise öğrencisi olan Darendelioğlu, Toprak döneminde olgunlaşmıştır. Derginin yazar kadrosunda, profesörlerin yanında küçük yaşta öğrencilerinde bulunması derginin dinamizmini korumuştur fakat bu seferde herkese yerli yersiz ithamlarda bulunmalarından dolayı, büyük eleştiri almıştır. Toprak Dergisi'nin en çok eleştirildiği noktalardan birisi de, kendisi gibi olmayan herkese komünist yaftası yapıştırmasıdır. Bu anlamda liberal kanattan Ahmet Emin Yalman bile, dergi tarafından komünist olarak itham edilmiştir. Derginin önemli felsefelerinden birisi, komünizm ile savaşırken düşmanını tanımaktır. Dergi bu hususta, Rusya'nın sömürge tarihi hakkında pek çok kitap örneği vermekle beraber, asıl mücadele ettiği sosyalist ve komünist saydığı kişiler ve eserlerini ele alarak, kendince halkı bilinçlendirme yoluna gitmiştir. Fakat bu durum, zaman zaman davalık olmalarına, bilim dışı ve amatör sayılmalarına, dergiden çok gazete gibi yayın yaptıklarına dair eleştiriler almalarına neden olmuştur. Bakıldığında Toprak Dergisi içindeki önemli yazarlarda, yaş olarak daha genç olan çalışma arkadaşlarını bu hususta eleştirmişlerdir. Toprak Dergisi ile ilgili en yerinde eleştirilerden birisi de, derginin aşırı sağda yer aldığı eleştirisidir.

Derginin, sosyalist ve komünist olarak adlandırdıklarının yanında karşıt olduğu bir diğer kişi ise, tek parti yönetimindeki uygulamalarından dolayı İnönü ve dolaylı olarak CHP'dir. Hemen her anlamda eleştirilen İnönü ve CHP, Türkiye'de sosyalistlerin önünü açmakla suçlanmaktadır. Hasan Ali Yücel'in yaptığı klasik edebiyat eserlerinin içinde, Rus klasiklerine de yer verilmesi, komünist olarak suçlamasına yetmiştir. Derginin, CHP'ye olan husumetinin asıl sebebi, 1943-1944 yılındaki İrkçılık-Turancılık Davası'dır. Devletin dönemin şartlarına uygun olarak Türkçüleri tavsiye etmesi, Türkçülerin İnönü'ye karşı büyük bir kin beslemesine neden olmuştur. Bu sebeple, dergide milliyetçilere yapılanları

unutturmamak gibi bir felsefe benimsenmiştir. Fakat bunun bile sınırları olduğu görülür. Zira Atatürk döneminde kapatılan Türk Ocakları meselesine, Toprak Dergisi hiç değinmemiştir. Dergi, kendi varlığını tehlikeye atacak hamlelerden her zaman kaçınmıştır.

Dergi, komünizmle mücadelenin yanında, milliyetçilik adına da pek çok eser vermiş ve milliyetçiliğin geliştirilmesi için fikirler ortaya sunmuştur. Dergi, milliyetçilerin başarısız olması ve ileriye gidememesi hakkında gerçekçi eleştiriler yapmıştır. Kendilerini pohpohlama gibi bir çabaya girmemişlerdir. Derginin bu milliyetçilik bilinci, taklitçi bir Batıcılık anlayışını reddetmiştir. Türk milletinin özünden doğan milliyetçilik ve vatandaşlık bilinci ile ülkeyi muasır medeniyetler seviyesine taşımak her zaman vurgulanmıştır.

Toprak Dergisi, milliyetçiliğin gelişmesi ve yürümesi anlamında en çok gençlere misyon yüklemiştir. Bu anlamda dergide yapılan en önemli şey ise genç yazarlara yer vermesi olmuştur. Yeni nesil üzerindeki en etkili değişimin eğitimden geçtiğini anlayan dergi yazarları, eğitim anlamında milliyetçi-muhafazakâr, tek parti yönetimine nazaran daha İslami bir eğitim anlayışını benimsetmek istemiştir.

Milliyetçiliği İslam ile süsleyen Toprak yazarları, Mehmet Akif Ersoy gibi örnekleri ön plana çıkarmıştır. Toprak Dergisi'nin, Türkçülük-Turancılık anlamdaki fikirleri eskiye nazaran daha modernize bir hal almıştır. Turancılık bağlamında Toprak Dergisi'nin asıl savunduğu nokta, Orta Asya'daki Türk milletinin bağımsız olması ve Türkiye ile bir kültür bağının kurulması yönünde olmuştur. Dergi, bu anlamda Orta Asya'dan ve Kafkasya'dan gelen yazarları çatısı altında toplanmış ve görüşlerine yer vermiştir. Dış Türkleri dışlayan kesime ise şiddetle karşı çıkmış ve dış Türklerin Rusya mezaliminden kurtulması için sunulan fikirlere dergide yer vermiştir. Dergide Türk dünyası ile kültürel de olsa bir bağ kurulması istenirken, Müslüman coğrafya ile böyle bir birliktelik hiç gündeme gelmemiştir. Dergide ki din algısı Türkiye Müslümanlarını kapsayan ve ilgilendiren boyuttadır. Bu anlamda dergideki, Türk-İslam anlayışının, Türklük kısmının daha ağır bastığı görülür. Ümmetçi değil milletçi bir yaklaşımları vardır.

1954-1961 arası çıkan Toprak dergisi, Türk düşünce tarihi anlamında önemli bir yere sahip olup, milliyetçilerin yaşadığı birlik sürecinin en güzel yansımalarından bir örnektir. Gerek istikrarını koruması gerek önemli fikir adamlarını bünyesinde barındırması, bu kanıya ulaşmamızda bir etkidir. Derginin ele aldığı konular ve fikir beyanlarından, milliyetçiliğin aldığı düşünsel değişim sürecini gözlemleyebiliyoruz. Toprak Dergisi, 1950'li yıllarda milliyetçiliğin komünizm ve sosyalizm ile mücadelesinde, her ne olursa olsun bayraktarlığını yapmış, önemli bir kültür aracı olarak tarihte yerini almıştır.

KAYNAKÇA

- “2 Kitap daha toplatıldı”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (30): 16.
- “27 Mayıs İnkılabı Türk Milletine Kutlu Olsun”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.
- “30 Solcu”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (62): 23.
- “A. E. Yalman” (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (34): 13-14.
- “Açık Teşekkür”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (32): 4.
- “Afyon’da Akif Günü”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (63): 19.
- “Ankara Türk Ocağında Sanat Toplantısı”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 16.
- “Atatürk ve Sinan”. (1958). *Toprak Dergisi*, 4 (48): 6-7.
- “Aydın Garip Düşünceleri: Günün Adamı-Bozkurt-Çetin Altan’ın Rakı Sofrası”. (1961).
Toprak Dergisi, 7 (85): 4.
- “Babıali Komünistleri”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (23-24): 6-7.
- “Babıali Komünistleri”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (82): 10.
- “Babıalinin Dürtmekle Uyanmıyan Patronları Yanında...”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 22.
- “Baymiraza Hayat’ın Basın Toplantısı”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 11.
- “BBC ve Toprak”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (75): 4.
- “Bir Komünist Daha”. (1958). *Toprak Dergisi*, 4 (45): 2.
- “Bir Küstahlık”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (61): 15-16.
- “Bir Sağcı Amerikan Gazetesi 219 Komünist İsim Arasında A. Emin Yalman’ın da Adını
Veriyor!” (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (35): 12-13.
- “Bir Vesika”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (53): 22-23.
- “Biraz Dikkatli Olalım”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (56): 22.
- “Bu Komünist” (1955). *Toprak Dergisi*, 2 (13): 19.
- “Buda Bizim Mizahımız: Sosyalist Parti Üyeden Yana Sıkıntı Çekmeyecektir Teşvik Bizden
Gayret Onlardan”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (72): 17-21.
- “Bugün H. Ali ve Tonguç Babaların Devirlerini Çoktan Geride Bırakmış Bulunuyoruz”.
(1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 4.
- “Büyük Bir Kayıp Daha”. (1957). *Toprak Dergisi*, 2 (28): 9.
- “Büyük Bir Kayıp”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (17): 4.
- “Büyüyen Ayılar”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (22): 9.
- “Cemil S. Barlas’a Göre Sosyalistler Komünizme Düşmandır Amma: Ya Bizde”. (1960).
Toprak Dergisi, 6 (63): 22.

- “Demir Perde Bugün Fahişeler Diyarı Haline Gelmiştir”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 16-17.
- “Demokrasi Dendi Şereflerimiz Çiğnendi ve Ayraten Solcular Listemiz”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.
- “Dergimiz Birinci Cildini Bitirdi”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 10-11.
- “Dergimiz Sahte Münekkitlerin Şişirdiği Sahte Şöhretlerle de Mücadeleye Başlıyor”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (21): 5, 16.
- “Dış Türklere Haberler”. (1954). *Toprak Dergisi*, 1(1): 16.
- “Doğu Türkistanlıların İstirabı Gazetelerimize Birkaç Satırlık Haber Olarak Geçen Mektubun Tam Metni” (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 8.
- “Edebiyat Maskeli Edepsizlik”. (1956a). *Toprak Dergisi*, 2 (16): 9.
- “Edebiyat Maskeli Edepsizlik”. (1956b). *Toprak Dergisi*, 2 (17): 6, 15.
- “Esir Türk Kardeşlerimizin Mümessilleri Sesleniyorlar!”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (6): 13.
- “Gençliği Vazifeye Davet Ediyoruz!”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (26): 9.
- “Görmiyenlerin Kör Gözlerine”, (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (2): 17.
- “Gürselin Hissis Damaklara Çaldığı Bir Parmak Bal”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (77): 6.
- “Hala Sayıklıyor”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (62): 11.
- “His yokmu bu âlemde”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (73): 20, 21.
- “Hüsamettinden Aldığımız Mektup”. (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 12-13.
- “Hüsamettinden Aldığımız Mektup”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (2): 13.
- “Hüseyin Namık Orkun Diyor ki”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (18): 1.
- “Hüseyin Savaşın Matbaamızda Basılmakta Olan Uyan İsimli Eserinden”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (63): 21.
- “İşte Taninde Birleştiler”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (76): 4.
- “Kara Düşüncelilere Ak Haber: Milli Meseleleri Düşünebilmek Elbette Viski İçmek Kadar Kolay Değildir”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7, 79: 13-14.
- “Kızıla Boyanan Beyaz Kâğıtlar”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (29): 10.
- “Komünist Güldürücü Adana’da Yuhalandı”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 20.
- “Komünizm Propagandası Yapan Bir Kitap Münasebetiyle Babıalide İtibar Solaklarıdır”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3(31): 5.
- “Komünizmden Nefret Eden Komünist” (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 18.
- “Komünizmin Kökünü Kazımanın Zamanı Gelmiştir”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (11): 6.
- “Kozmopolit Şiirin Edepsiz Dili”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (7): 6-15.
- “Makal ve Fakir Davaları”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 17.

- “Menderesin Son Ümidi Moskova mı İdi?”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (68): 19.
- “Moskovada Nazım Hikmet İçin Jübile Yapılmış”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (19): 1.
- “Nazım Hikmet Gene Ürüdü”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (69): 20.
- “Nazım Hikmet”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (70): 11.
- “Neşir Hayatına”. (1954). *Toprak Dergisi*, 1 (1): 9.
- “Nevşehir’de Şiir Günü”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (60): 4.
- “Pertev Naili Boratav”. (1956). *Toprak Dergisi*, 1 (3): 10.
- “Prof. Dr. Cezmi Türk”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (73): 22.
- “Sabık Komünist Yurdumuzda”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (56): 21.
- “Seviyesiz Konuşma”. (1957). *Toprak Dergisi*, 3 (31): 17.
- “Solcu Şair İlhan Berk ve Dünya Komünist Sanatçıları”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (12): 2,6,18.
- “Solcular Atatürk Adını İstismarda Yarış Halinde”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (76): 21.
- “Solcular Listemiz”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (67): 12.
- “Tanin Yakıldı- Nazım H. Azizi Müdafaa Ediyor- Gafiller Listesi”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 4, 22.
- “Toprak Bu Sayımızın Yazarları”. (1960). *Toprak Dergisi*, 6 (70): 23.
- “Topraktan Haberler”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 18.
- “Topraktan Haberler”. (1959a). *Toprak Dergisi*, 5 (52): 24.
- “Topraktan Haberler”. (1959b). *Toprak Dergisi*, 5 (57): 4.
- “Türk Çocuklarına İlla Komünist Ağzılı Şiirlermi Okutacağız”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (79): 2.
- “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14-22.
- “Türk Milliyetçileri Diyorlar ki”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (50): 14-22.
- “Türk Milliyetçileri Kalemile Atatürk” (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (75): 19.
- “Türkçülük Günü”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (19): 21.
- “Türkistanlı Kardeşlerimizin Çilesi”. (1961). *Toprak Dergisi*, 7 (85): 22.
- “Utanmak mı Hani Nerde?”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 5-6.
- “Utanmak Olmazsa”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (11): 13.
- “Üniversitelerimizin 5 Yıllık Ölü Sükûtu 2 Mebusun 2 Cümlesiyle Bozuldu”. (1956). *Toprak Dergisi*, 2 (15): 10-11.
- “Yakalanan Komünistler”. (1959). *Toprak Dergisi*, 5 (55): 14.
- “Yazık! Çok Yazık!”. (1955). *Toprak Dergisi*, 1 (2): 15.

- “Yeditepe Dergisi Sahibi Hüsametdin Bozok Bu Suallerimize Cevap Verebilir mi?”. (1954).
Toprak Dergisi, 1 (1): 18.
- “Yeditepe Kitaplarından Biri Komünizm Propagandası Yaptığı İçin Toplatıldı”. (1957).
Toprak Dergisi, 3 (27): 19.
- Ahmad, F. (2006). *Bir Kimlik Peşinde Türkiye*.(Çev. C. Karadeli). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ahmad, F. (2010). *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*. Hil Yayınları, İstanbul.
- Akçura, Y. (2007). *Üç Tarz-ı Siyaset*. TTK Yayınları, Ankara.
- Akdemir, R. (1961). “Şarkılar ve Türküler Üstüne”. *Toprak Dergisi*, 7 (83): 12.
- Akılmak Topçu, S. Ve Topçu, İ. (2017). “Adnan Menderes’in Yargılanması ve İdamı”,
Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (61), 59-80.
- Akkuşoğlu, M. (1961). “Doğu Türkistan Tarihinin Ana Hatları ve Kutadku Bilik”. *Toprak Dergisi*, 7 (77): 17-18.
- Akmermer, İ. (1961a). “Beyinsiz Mahlûklar”. *Toprak Dergisi*, 7 (83): 17.
- Akmermer, İ. (1961b). “Suratlarındaki Maske”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 16.
- Akmermer, İ. (1961c). “Türk Milliyetçilerine Çatanlar Muhakkak Çarpılacaklardır”. *Toprak Dergisi*, 7 (84): 16-17.
- Akmermer, İ. (1961ç). “İbadet Etmek”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 18.
- Akün, Ö. F. (1991). “Atsız, Hüseyin Nihal”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV İSAM Yayınları, İstanbul, IV,87-91.
- Allwort, E. A. (1959). “Bir Rus Sahtekârlığı”. *Toprak Dergisi*, (Çev. M. Çoban), 5 (53): 12-13, 20-21.
- Alptürk, M. (1960a). “Milli İnkılap”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 14-15.
- Alptürk, M. (1960b). “Tarih Şuuru ve Mişel Strogof”. *Toprak Dergisi*, 6 (66): 9.
- Arık, R. O. (1955a). “R. Oğuz Komünizm İçin Diyor ki”. *Toprak Dergisi*, 1 (5): 9.
- Arık, R. O. (1955b). “Cumhuriyetimiz Hakkında”. *Toprak Dergisi*, 1 (5): 3.
- Arık, R. O. (1955c). “Sözde İnsan Hürriyetine Âşık Görünen ve Şimdi Bütün dünyada İpliği Pazara Çıkmış Olan Komünizm”. *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 13.
- Ateş, Y. (1959). “Bir Sesleniş”. *Toprak Dergisi*, 5 (60): 15.
- Atsız, N. (1958a). “Sırça Köşkte Oturan Yazıcı”. *Toprak Dergisi*, 4 (38): 1, 20-22.
- Atsız, N. (1958b). “Türkçülük-Komünizm ve İnönü”. *Toprak Dergisi*, 4 (37): 10-13, 19.
- Attila, O. (1957). “Acı Bir Yıldönümü: Gençlik İdealist Remzi Oğuz Arık’ı Tanımalıdır”.
Toprak Dergisi. 3 (29): 5-6.
- Avcı, Y. (1957). “Makaleleşen Edepsizlik”. *Toprak Dergisi*, 3 (34): 9.

- Avcı, Y. (1960). “27 Mayıs İnkılabı ve Yerli Masonlar”. *Toprak Dergisi*, 6 (69): 10-11, 18.
- Aydemir, S. (2016). “27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine Giden Süreçte Üniversitenin Etkisi”, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 1 (1), 9-22.
- Aygen, M. S. (1960a). “3 Mayısın Manası”. *Toprak Dergisi*, 6 (66): 5.
- Aygen, M. S. (1960b). “Bulanık ve Bulaşık Düşünceler”. *Toprak Dergisi*, 6 (72): 8-9.
- Aygen, M. S. (1960c). “Komünistlere Dikkat edelim”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 12.
- Aygen, M. S. (1960ç). “Sahibinin Sesi”. *Toprak Dergisi*, 6 (73): 3, 22.
- Aygen, M. S. (1960d). “Sosyalizm ve Komünizm”. *Toprak Dergisi*, 6 (71): 7-8.
- Aygen, M. S. (1960e): “Kızıl Materyalizme Karşı Manevi Silahlanma”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 8.
- Aygen, M. S. (1961a). “Falsolu Bir Ses”. *Toprak Dergisi*, 7 (74): 14-15.
- Aygen, M. S. (1961b). “Komünistlerde Ahlak Telakkisi”. *Toprak Dergisi*, 7 (78): 10-11.
- Aygen, M. S. (1961c). “Komünizm ve Din”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 5-6.
- Aygen, M. S. (1961ç). “Komünizme ve Komünistlere Niçin Düşmanız?”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 9.
- Aygen, M. S. (1961d). “Komünizmle Mücadele Anketine Cevaplarım”. *Toprak Dergisi*, 7 (81): 5.
- Aygen, M. S. (1961e). “Komünizmle Mücadele Anketine Cevaplarım”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 9.
- Aygen, M. S. (1961f). “Komünizmle Mücadele Anketine Cevaplarım”. *Toprak Dergisi*, 7 (84): 15.
- Aygen, M. S. (1961g). “Komünizmle Mücadele Böyle Olmaz”. *Toprak Dergisi*, 7 (81): 4.
- Aygen, M. S. (1961ğ): “Kızıl Hastalık”. *Toprak Dergisi*, 7 (76): 10-11.
- Aziz, Ş. (1956). “Bugün Ankara Üniversitesinde Ord. Profesör Bulunan Şevket Aziz Kansu Dün komünist Aydınlık Mecmuasında Şunları Yazıyordu”. *Toprak Dergisi*, 2 (15): 14.
- Babakurban, Z. (1955a). “D. Türkistan Cumhuriyetinin Yıldönümü”. *Toprak Dergisi*, 2 (13): 12,14.
- Babakurban, Z. (1955b). “Merhum Türkçü Mustafa Çokay”. *Toprak Dergisi*, 1 (4): 8, 17.
- Babakurban, Z. (1958a). “20’ci Asır Türkistanı ”. *Toprak Dergisi*, 4 (47): 14
- Babakurban, Z. (1958b). “20’ci Asır Türkistanı II”. *Toprak Dergisi*, 4 (48): 10-14, 19-20.
- Babakurban, Z. (1958c). “25’nci Yıldönümü”. *Toprak Dergisi*, 5 (49): 5.
- Babakurban, Z. (1958ç). “Türkistan Meselesinin İcyüzü”. *Toprak Dergisi*, 4 (45): 6-7, 15,17.
- Babakurban, Z. (1959a). “Gök-Tepe Müdafaası”. *Toprak Dergisi*, 5 (51): 10-12.
- Babakurban, Z. (1959b). “ Esir Milletler ve Birleşik Amerika”. *Toprak Dergisi*, 5 (57): 16.

- Babakurban, Z. (1959c). “İnsanlara Hürriyet, Milletlere İstiklal”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 15.
- Babakurban, Z. (1959ç). “Acı Bir Hakikat”. *Toprak Dergisi*, 5 (50): 9-10.
- Babakurban, Z. (1959d). “B. Amerika ve Dış Türkler”. *Toprak Dergisi*, 5 (56): 15
- Babakurban, Z. (1959e). “Cihanda Sulh”. *Toprak Dergisi*, 5 (54): 9.
- Babakurban, Z. (1959f). “Dünya ve Biz”. *Toprak Dergisi*, 5 (53): 16.
- Babakurban, Z. (1959g). “Türkistan İle İlgili Yazan Türk Basımı”. *Toprak Dergisi*, 5 (55): 11.
- Babakurban, Z. (1959ğ). “Uyan Ey Türk!”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 15-16.
- Babakurban, Z. (1959h). “Yeni Bir Müracaat”. *Toprak Dergisi*, 6 (60): 17.
- Babakurban, Z. (1960a). “Milli Yol”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 13.
- Babakurban, Z. (1960b). “Stefan Bandera”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 10.
- Babakurban, Z. (1961a). “Atom Denemeleri”. *Toprak Dergisi*, 7 (85): 11.
- Babakurban, Z. (1961b). “Peyami Safa ve Komünistler”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 17.
- Babakurban, Z. (1961c). “Türk Dünyası ve Meseleleri”, *Toprak Dergisi*, 7 (79): 14-16.
- Bakiler, Y. B. (1959). “Şeytan Diyorki ve Şemsi Belli”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 20.
- Bakiler, Y. B. (1960). “Belki ve İlhan Geçer”. *Toprak Dergisi*, 6 (71): 14.
- Basan, Y. (1956). “Çokayoğlu Mustafa”. *Toprak Dergisi*, 2 (22): 8.
- Bekar, İ. (1956). “Kürşadla Konuştum”. *Toprak Dergisi*, 2 (20): 9,12.
- Belen, F. (1957). “Modern Mürailer”. *Toprak Dergisi*, 3 (30): 6, 19.
- Berki, Ş. (1958a), “Mukaddesat Kanunları Allah ve Peygamberlerin Hamisi Değildir”. *Toprak Dergisi*, 4 (41): 8-9.
- Berki, Ş. (1958b). “Cennet ve Cehennem”. *Toprak Dergisi*, 4 (47): 5-6.
- Berki, Ş. (1958c). “Dinimizi Sevdirelim”. *Toprak Dergisi*, 4 (42): 5.
- Berki, Ş. (1958ç). “Hakiki İslamiyet”. *Toprak Dergisi*, 4 (43): 8-9.
- Berki, Ş. (1958d). “Hamdullah Suphi Beyefendinin Güzel Bir Sualine Cevap”. *Toprak Dergisi*, 4 (48): 5, 16.
- Berki, Ş. (1958e). “Hükümetlerin İptidai Vazifesi”. *Toprak Dergisi*, 4 (46): 6.
- Berki, Ş. (1958f). “Hürriyet”. *Toprak Dergisi*, 4 (45): 5.
- Berki, Ş. (1958g). “Liselerde Din Dersleri”. *Toprak Dergisi*, 4 (39): 4-6.
- Berki, Ş. (1959a). “Hukuk Fakültelerimizde İslam Hukuku da Okutulmalıdır”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 5.
- Berki, Ş. (1959b). “Hukukda İctihad”. *Toprak Dergisi*, 5 (57): 7-8.
- Berki, Ş. (1959c). “İctihad Ayrılığı İslamda Kardeşliği Bozamaz”. *Toprak Dergisi*, 5 (53): 5.
- Berki, Ş. (1959ç). “İlk Medeni ve Siyasi Terbiye: Kanunlara İtaat”. *Toprak Dergisi*, 5 (59): 12,14.

- Berki, Ş. (1959d). “İslamiyet Çekiştirme ve Dedikoduyu Reddeder”. *Toprak Dergisi*, 5 (56): 10.
- Berki, Ş. (1959e). “İslamiyet Reforma Muhtaç Değildir”. *Toprak Dergisi*, 5 (50): 7-8.
- Berki, Ş. (1959f). “İslamiyetin İki Mühim Kaynağı”. *Toprak Dergisi*, 5 (51): 3.
- Berki, Ş. (1959g). “Kur’an Bir Feylesofun Eseri Değildir!”. *Toprak Dergisi*, 5 (54): 12-13.
- Berki, Ş. (1959ğ). “Maddeci Yanılıyor”. *Toprak Dergisi*, 5 (60): 5-6.
- Berki, Ş. (1960a). “Din Hürriyeti”. *Toprak Dergisi*, 6 (65): 5.
- Berki, Ş. (1960b). “İslam’da Tevekkül”. *Toprak Dergisi*, 6 (65): 10-11.
- Berki, Ş. (1960c). “Din Hürriyetinde Ahlak”. *Toprak Dergisi*, 6 (69): 3-4.
- Berki, Ş. (1960ç). “İslamda Ferdi Mülkiyet ve Himayesi”. *Toprak Dergisi*, 6 (64): 10-11.
- Berki, Ş. (1960d). “Mucize ve Hurafeler”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 12-13.
- Berki, Ş. (1961a). “Gurur ve Kibir”. *Toprak Dergisi*, 7 (84): 5-6.
- Berki, Ş. (1961b). “İslam Hukukunun Mirasta Örnek Bir Kaidesi”. *Toprak Dergisi*, 7 (76): 3-4.
- Berki, Ş. (1961c). “İslam’da Ahde Vefa”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 3.
- Berki, Ş. (1961ç). “İslamda Ferdi Mülkiyet”. *Toprak Dergisi*, 7 (83): 3.
- Biröl, S. (2012). “1961 Anayasasında İfade Özgürlüğü”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0 (43), 39-54.
- Bora, T. (2012). *Türk Sağının Üç Hali: Milliyetçilik, Muhafazakârlık, İslamcılık*. Birikim Yayınevi, İstanbul.
- Bora, T. ve Ünüvar, K. (2015). “Ellili Yıllarda Türkiye’de Siyasi Düşünce Hayatı”. M. K. Kaynar (Ed.), *Türkiye’nin 1950’li Yılları*, İletişim Yayınları, İstanbul, 159-202.
- Boyvadaoğlu, M. Ü. (1960). “Pedagoji Cemiyeti”. *Toprak Dergisi*, 6 (70): 20.
- Boyvadaoğlu, O. (1956). “Yazık, Çok Yazık”. *Toprak Dergisi*, 2, (21): 4.
- Börklüoğlu, L. (2007). “27 Mayıs Askeri Darbesi Sonrasında Ordu İçinde İktidar Mücadelesi: Milli birlik Komitesi ve Silahlı Kuvvetler Birliği”, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 13-28.
- Buğra, A. (1959). “Yarıncı Turan Devleti”, *Toprak Dergisi*, 5 (51): 17-18.
- Bulur, V. (1961). “Peyami Safa”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 19.
- Bulut, S. (2018). “38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye’de ki Tezahürleri”, *Mavi Atlas*, 6(1), 185-204.
- Cansever, H. F. (1959). “Türkçülük Nedir?”. *Toprak Dergisi*, 5 (59): 8-9.
- Cevdet, A. (1960). “Beklediğim Kuşlar”. *Toprak Dergisi*, 6 (73): 19.
- Coşar, M. (1959). “Çocuk”. *Toprak Dergisi*, 5 (56): 2, 23.

- Coşkun, O. (2000). Milli Güvenlik Kavramı ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Milli Güvenlik Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Coşkuner, K. F. (1960a). "Menderes'in Antep Nutku". *Toprak Dergisi*, 6 (69): 12-13.
- Coşkuner, K. F. (1960b). "O Sabah". *Toprak Dergisi*, 6 (68): 7.
- Coşkuner, K. F. (1961a). "Ölümünün 23. Yılında: Atatürk'ün Ruhu Konuşuyor". *Toprak Dergisi*, 7 (84): 1-3.
- Coşkuner, K. F. (1961b). "Yalmanın Dosyasını Açıyorum -II- ". *Toprak Dergisi*, 7 (77): 19-21.
- Coşkuner, K. F. (1961c). "Yalmanın Dosyasını Açıyorum". *Toprak Dergisi*, 7 (76): 8-10.
- Çakmak, D. (2008). "Türk Siyasal Yaşamında Bir Muhalefet Partisi Örneği: Hürriyet Partisi (1955-1958)", *Gazi Akademik Bakış*, 2 (3), 153-186.
- Çavdar, T. (2004). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Çekmegil, M. S. (1958). "Ne Dersin?". *Toprak Dergisi*, 4 (47): 8.
- Çekmegil, M. S. (1959). "Neyi Bekliyoruz". *Toprak Dergisi*, 5 (61): 13.
- Çekmegil, M. S. (1960). "Münevver Kimdir?". *Toprak Dergisi*, 6 (66): 8.
- Çetinoğlu, O. (1960). "Komünizm Karşısında". *Toprak Dergisi*, 6 (70): 16-17.
- Çetinoğlu, O. (1961a). "Ahlak Buhranı Meselesi". *Toprak Dergisi*, 7 (83): 10-11, 18
- Çetinoğlu, O. (1961b). "Bizde Sosyalizm". *Toprak Dergisi*, 7 (77): 12-13.
- Çetinoğlu, O. (1961c). "Davamız". *Toprak Dergisi*, 7 (79): 17-18.
- Çetinoğlu, O. (1961ç). "Dış Türkler". *Toprak Dergisi*, 7 (81): 10-11.
- Çetinoğlu, O. (1961d). "Sanatta Ahlak". *Toprak Dergisi*, 7 (75): 6-7.
- Çetinoğlu, O. (1961e). "Sosyalizm Tuzağı". *Toprak Dergisi*, 7 (74): 7-8.
- Darendelioğlu, İ. (1954a). "Her Sayı Bir Solcu Dergi". *Toprak Dergisi*, 1 (1): 15,19.
- Darendelioğlu, İ. (1954b). "R. Oğuz Arık". *Toprak Dergisi*, 1 (1): 3,13.
- Darendelioğlu, İ. (1955a). "Bizdeki Solcuların Büyük Hayranları Maksim Gorki". *Toprak Dergisi*, 1 (7): 12-14.
- Darendelioğlu, İ. (1955b). "Dergimiz Alaka İle Takip Ediliyor". *Toprak Dergisi*, 1 (6): 10-11,19.
- Darendelioğlu, İ. (1955c). "H. Bozok Rus Filmlerinin de Oynatılmasına Taraftar İdi". *Toprak Dergisi*, 1 (4): 6, 19.
- Darendelioğlu, İ. (1955ç). "Her Sayı Bir Solcu Dergi". *Toprak Dergisi*, 1 (10): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955d). "Her Sayı Bir Solcu Dergi". *Toprak Dergisi*, 1 (2): 18-19.

- Darendelioğlu, İ. (1955e). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (3): 17.
- Darendelioğlu, İ. (1955f). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (4): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955g). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (6): 17-18.
- Darendelioğlu, İ. (1955ğ). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955h). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (11): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955ı). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (12): 15-16.
- Darendelioğlu, İ. (1955i). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (7): 16.
- Darendelioğlu, İ. (1955j). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 1 (10), 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955k). “Tamburem Çi Guyed!”. *Toprak Dergisi*, 1 (2): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1955l). “Vatan’ın İstismarında Rekor: Vatan Partisi”. *Toprak Dergisi*, 1 (6): 9, 16.
- Darendelioğlu, İ. (1956a). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (22): 16-17.
- Darendelioğlu, İ. (1956b). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (14): 14-16.
- Darendelioğlu, İ. (1956c). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (17): 17.
- Darendelioğlu, İ. (1956ç). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (19): 16-19.
- Darendelioğlu, İ. (1956d). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (20): 16-17.
- Darendelioğlu, İ. (1956e). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (23-24): 18.
- Darendelioğlu, İ. (1956f). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (13) 17.
- Darendelioğlu, İ. (1956g). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (16): 4.
- Darendelioğlu, İ. (1956ğ). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (18): 16-17.
- Darendelioğlu, İ. (1956h). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 2 (22): 15-17.
- Darendelioğlu, İ. (1956ı). “Mevlana Kimlerin Eline Kaldı Biz Ne Günlere Kaldık”. *Toprak Dergisi*, 2 (14): 5, 19.
- Darendelioğlu, İ. (1956i). “Nazım Hikmet Gene Sahnede”. *Toprak Dergisi*, 2 (24): 15-17.
- Darendelioğlu, İ. (1956j). “Rus Ölülerine Gözyaşı Döken Şair (!)”, *Toprak Dergisi*, 2 (15): 7.
- Darendelioğlu, İ. (1957a). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 3 (26): 15-17.
- Darendelioğlu, İ. (1957b). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 3 (29): 14-17.
- Darendelioğlu, İ. (1957c). “Her Sayı Bir Solcu Dergi”. *Toprak Dergisi*, 3 (28): 17-18.
- Darendelioğlu, İ. (1957ç). “Her Sayı Bir Solcu Eser”. *Toprak Dergisi*, 3 (33): 16.
- Darendelioğlu, İ. (1957d). “Her Sayı Solcu Bir Eser”. *Toprak Dergisi*, 3 (30): 16.
- Darendelioğlu, İ. (1957e). “Her Sayı Solcu Bir Eser”. *Toprak Dergisi*, 3 (36): 14-17.
- Darendelioğlu, İ. (1957f). “Maalesef Türk Hüviyetli Komünistler”. *Toprak Dergisi*, 3 (32): 16-18.
- Darendelioğlu, İ. (1957g). “Vatan, Vatansızlara mı Kaldı?”. *Toprak Dergisi*, 3 (36): 10-13.

- Darendelioğlu, İ. (1958a). "Aziz Nesin mi Dediniz?". *Toprak Dergisi*, 4 (44): 11-13.
- Darendelioğlu, İ. (1958b). "Genç Arkadaşlarım Komünizmin Dünyaya Saldırmak". *Toprak Dergisi*, 4 (48): 12-13.
- Darendelioğlu, İ. (1958c). "Her Sayı Bir Solcu Eser". *Toprak Dergisi*, 4 (43): 12.
- Darendelioğlu, İ. (1958ç). "Sol Zihniyet Topyekün Bir Seferberlik Halindedir". *Toprak Dergisi*, 4 (45): 12-13.
- Darendelioğlu, İ. (1959a). "Akşam Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne". *Toprak Dergisi*, 5 (51): 20.
- Darendelioğlu, İ. (1959b). "Arap Âleminde Komünizm Moskova Koleji, Rus Dernekleri". *Toprak Dergisi*, 5 (59): 21-22.
- Darendelioğlu, İ. (1959c). "Asıl Korkunç Olan Şey Aydın Gafletidir". *Toprak Dergisi*, 5 (56): 12-14.
- Darendelioğlu, İ. (1959ç). "Köy Enstitüleri". *Toprak Dergisi*, 5 (58): 4, 21,24.
- Darendelioğlu, İ. (1959d). "Milli Vicdanların Makum Ettiği". *Toprak Dergisi*, 5 (52): 20.
- Darendelioğlu, İ. (1960a). "Her Sayı Bir Solcu Eser". *Toprak Dergisi*, 6 (68): 18.
- Darendelioğlu, İ. (1960b). "Ne Din Ne Milliyet". *Toprak Dergisi*, 6 (68): 10-11.
- Darendelioğlu, İ. (1960c). "Sosyalist Kalpazanlar". *Toprak Dergisi*, 6 (69): 14-15.
- Darendelioğlu, İ. (1960ç). "Bugün İnkârı İmkânsız". *Toprak Dergisi*, 6 (67): 20.
- Darendelioğlu, İ. (1961a). "Aziz Nesin mi Dediniz?". *Toprak Dergisi*, 4 (44): 11.
- Darendelioğlu, İ. (1961b). "Basındaki Müsecceller: Komünistleri Besleyen Gazeteler". *Toprak Dergisi*, 7 (81): 12-14.
- Darendelioğlu, İ. (1961c). "Bir Mücadeleci Öldü, Fakat Mücadelesi Devam Edecektir". *Toprak Dergisi*, 7 (80): 4.
- Darendelioğlu, İ. (1961ç). "Maalesef Türk Hüviyetli Komünistler". *Toprak Dergisi*, 3 (32): 15-16.
- Darendelioğlu, İ. (1961d). "Milli Şuur Uyuşturulmak İsteniyor". *Toprak Dergisi*, 7 (78): 1-2.
- Darendelioğlu, İ. (1961e). "Solak Kuyruklar: Bugün Boratav Diye Dövünen Yarın da Nazım Hikmet Diyecek". *Toprak Dergisi*, 7 (77): 4.
- Darendelioğlu, İ. (1961f). "Solak Kuyrukları". *Toprak Dergisi*, 7 (76): 21-22.
- Deliorman, A. (1956). "Türkçü Teşkilata Doğru". *Toprak Dergisi*, 2 (22): 5, 20.
- Deliorman, A. (1957). "Niçin Okuyamıyorlar?". *Toprak Dergisi*, 3 (28): 13-14.
- Demir, Ş. (2012). "Adnan Menderes ve 6/7 Eylül Olayları", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 0 (12), 37-63.

- Demiral, A. (1958). "3. Büyük Harbin Arefesinde Türklük Âlemi". *Toprak Dergisi*, 4 (45): 11.
- Demirel, A. (1958). "Aziz Nesin'e". *Toprak Dergisi*, 4 (39): 7, 14.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2008). *Kur'an-ı Kerim Meali*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Durmuşoğlu, N. (1961). "Örnek Bir İnsan". *Toprak Dergisi*, 7 (80): 10-11.
- Efe, A. (2004). "Süleyman Hüsnü Paşa'nın Tarih Anlayışı". *Kazı Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(9): 209.
- Erdem, G. (1961). "İstiklal Marşı". *Toprak Dergisi*, 7 (85): 2, 18.
- Erdem, İ. (1955). "Gafletten Uyanalım". *Toprak Dergisi*, 1 (11): 16.
- Erdem, İ. (1956). "Yeter Artık". *Toprak Dergisi*, 2 (13): 8.
- Erdem, K. A. (1959). "Fetih Yıldızı". *Toprak Dergisi*, 5 (55): 15-16.
- Eroğul, C. (2014). *Demokrat Parti, Tarihi ve İdeolojisi*. Yordam Kitap, İstanbul.
- Ertekin, O. G. (2003), "Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları". T. Bora (Ed.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*. İletişim Yayınları, İstanbul, IV, 345-387.
- Ertem, B. (1960). "Neden Sevmezmişiz". *Toprak Dergisi*, 6 (72): 25.
- Eyüboğlu, M. (1957). "Milliyetçiliğin Bizlere Tahmil Ettiği Bugünkü Vazifeler". *Toprak Dergisi*, 3 (26): 3-4.
- Fırat, M. Ve Kürkçüoğlu, Ö. (2013). "Bağdat Paktı". B. Oran (Ed.), *Türk Dış Politikası*, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 620-627.
- Gayretullah, H. (1961a). "Ve Şimdi de Atom Külleri". *Toprak Dergisi*, 7 (85): 15.
- Gayretullah, H. (1961b). "Türkistan'ın Altay Kahramanı Osman Batur". *Toprak Dergisi*, 7 (78): 14-16.
- Gemuhluoğlu, F. (1958). "Türkülere Merhaba...". *Toprak Dergisi*, 4 (48): 9-11.
- Genç, T. (1961). "Herşey Millet İçin!". *Toprak Dergisi*, 7 (75): 13.
- Gençkaya, Ö. F. (1998). "Türk Siyasal Sisteminde Kurucu Meclis". S. Kili (Ed.), *27 Mayıs 1960 Devrimi Kurucu Meclis ve 1961 Anayasası*, Boyut Kitapları, İstanbul, 15-32.
- Gökakın, C. (1961). "Rezalet". *Toprak Dergisi*, 7 (84): 21.
- Gökalp, M. (1959a). "Avrupa Medeniyetinin Temelleri". *Toprak Dergisi*, 5 (54): 16-17
- Gökalp, M. (1959b). "Ulubatlı Hasan Destanı". *Toprak Dergisi*, 5 (58): 22.
- Gökalp, M. (1960). "Korkak Bir Yazara". *Toprak Dergisi*, 6 (71): 5.
- Gökalp, Z. (1990). *Türkçülüğün Esasları*. MEB Yayınları, İstanbul.
- Gökçek, L. (1956). "Cemil Sait Barlas". *Toprak Dergisi*, 2 (24): 13.
- Gökhun, İ. H. (1961). "Irak Türkleri". *Toprak Dergisi*, 7 (77): 2, 27.

- Göksel, K. (1960a). “Kibar İhtilal”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 4, 18).
- Göksel, K. (1960b). “Hukuka Bağlı Devlet”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 6.
- Göksel, K. (1960c). “Sosyalizm Edebiyatı”. *Toprak Dergisi*, 6 (72): 12.
- Göksel, K. (1961a). “Dalgalanan Bayrak”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 11-12.
- Göksel, K. (1961b). “Milliyetçilik”. *Toprak Dergisi*, 7 (78): 7-8.
- Göksel, K. (1961c). “Peyami Safa’nın Ardından”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 7-8.
- Göksel, K. (1961ç). “Solculuk Edebiyatı”. *Toprak Dergisi*, 7 (77): 5, 28.
- Göksel, K. (1961d). “Türkçülük”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 3-4.
- Göral, G. K. (1959). “Bir Dilek”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 2.
- Göral, G. K. (1960a). “Kahramanlık Ruhu”. *Toprak Dergisi*, 6 (62): 20.
- Göral, G. K. (1960b). “Milliyetçiliğin Rolü”. *Toprak Dergisi*, 6 (66): 4.
- Güner, A. O. (1957). “Mustafa Kemal Derneği”. *Toprak Dergisi*, 3 (33): 8, 13.
- Güner, A. O. (1958a). “Dinimize Niçin Saldırıyorlar”. *Toprak Dergisi*, 4 (47): 20.
- Güner, A. O. (1958b). “İmam –Hatip Okulları”. *Toprak Dergisi*, 4 (46): 11-12.
- Güner, A. O. (1958c). “Şikâyetçiyiz Fakat Suçlu Biziz”. *Toprak Dergisi*, 4 (44): 6-7.
- Güner, A. O. (1958ç). “Zavallı Ayşeler”. *Toprak Dergisi*, 4 (39): 9, 18.
- Güner, A. O. (1959). “Dava Adamı”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 12-13.
- Güner, A. O. (1960). “Özlediğimiz Gençlik”. *Toprak Dergisi*, 6 (62): 8,17.
- Güngör, E. (1955). “Sol Neşriyat Hakkında”. *Toprak Dergisi*, 1 (11): 7-8.
- Güngör, E. (1956). “Mesuliyet Duygusu”. *Toprak Dergisi*, 2 (17): 7.
- Güngör, E. (1957a). “Komünizmle Asıl Mücadele”. *Toprak Dergisi*, 3 (31): 7-8.
- Güngör, E. (1957b). “Komünizmle Mücadele”. *Toprak Dergisi*, 3 (27): 12-13.
- Güngör, N. (1960). “Aydın Fikir ve Sanat Hareketleri”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 16.
- Gürbüz, Y. (1961). “Üstadım ve Ölüm”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 14-15.
- Gürün, A. (1960). “Türkle Yapılan Konuşma”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 16-17.
- Hacaloğlu, Z. (1956a). “Bir Allahsızlık Örneği”. *Toprak Dergisi*, 2 (22): 12-13.
- Hacaloğlu, Z. (1956b). “Remzi Oğuzun İdeal ve İdeolojisi”. *Toprak Dergisi*, 2 (17): 9, 19-20.
- Hacaloğlu, Z. (1957a). “Ertuğrul Muhsin ve Komünizm”. *Toprak Dergisi*, 3 (31): 14-16.
- Hacaloğlu, Z. (1957b). “Nazım Hikmet’in VA-NU-YA Bir Mektubu”. *Toprak Dergisi*, 3 (27): 6-7.
- Hacaloğlu, Z. (1957c). “Vadim Romanı ve Klasikler”. *Toprak Dergisi*, 3 (28): 15-16.
- Hacaloğlu, Z. (1959). “Milliyetçilik Anlayışımız ve Komünistlik”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 2,15.
- Hacaloğlu, Z. (1961a). “İslam Tarihi”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 14.

- Hacaloğlu, Z. (1961b). “Peyami Safanın Ardından”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 4.
- Hacaloğlu, Z. (1961c). “Turancı Damgası”. *Toprak Dergisi*, 7 (74): 13.
- Haktanır, T. (1958). “Kıbrıs Davamız”. *Toprak Dergisi*, 4 (45): 14.
- Haktanır, T. (1960). “Gizli Tehlike”. *Toprak Dergisi*, 6 (70): 21.
- Haktanır, T. (1961). “Ülkümüz”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 19.
- Hasdal, R. E. (1955a). “İsparta Mebusu Said Bilgiçle Bir Konuşma”. *Toprak Dergisi*, 1 (6): 8.
- Hasdal, R. E. (1955b). “Şehit Albay Fatalibey”. *Toprak Dergisi*, 1 (2): 8, 16.
- Hasdal, R. E. (1958). “Sesleniş”. *Toprak Dergisi*, 4 (42): 10.
- Hayıt, B. (1959a). “Sovyetler Birliği Başvekil Yardımcısına Cevap”. *Toprak Dergisi*, (Çev. K. Öztürk), 5 (56): 5, 19-20.
- Hayıt, B. (1959b): “Ruslaştırma”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 10-11.
- Hayri, C. (1956). “Büyük Bir Kayıp Hüseyin Namık Orkun”. *Toprak Dergisi*, 2 (18): 6.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş*. Liberte Yayınları, Ankara.
- Hülagü, T. A. (1956). “Toprak”. *Toprak Dergisi*, 2 (21): 13.
- İlgar, H. (1961). “Aziz Nesin Solculuk Senin Maskendir Amma, Millet Altındaki Rengi Biliyor”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 17.
- İnan, A. (1956). “Asri Moloh Komünizm”. *Toprak Dergisi*, 2 (13): 5, 20.
- İnan, A. (1959). “Doğu Türklerinde Din Meselesi ”. *Toprak Dergisi*, 5 (57): 12-14.
- İnan, A. (1960). “İslam Türklerde Şamanizm Kalıntıları”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 6.
- Kadioğlu, A. (2003) “ Milliyetçilik-Liberalizm Ekseninde Vatandaşlık ve Bireysellik”. T. Bora (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Milliyetçilik*. İletişim Yayınları, İstanbul, IV, 284-292.
- Kadiroğlu, S. (1957a). “Baş Aşağı Yuvarlan ve Sallan Dayan Felsefeleri”. *Toprak Dergisi*, 3 (28): 7.
- Kadiroğlu, S. (1957b). “Şaka Gibi: Bizim Rönesans (!)”. *Toprak Dergisi*, 3 (30): 17.
- Kadiroğlu, S. (1957c). “Şaka Gibi: Noel Emmi”. *Toprak Dergisi*, 3 (26): 5-6.
- Kadiroğlu, S. (1958). “Sahipsiz Bayır”. *Toprak Dergisi*, 4 (44): 5.
- Kadiroğlu, S. (1959). “ Bizde ve Onlardaki Gazetecilik ”. *Toprak Dergisi*, 5 (55): 7.
- Kaflı, K. (1960). “Olan Oldu Bizlere”. *Toprak Dergisi*, 6 (71): 10-11.
- Kaplan, H. (1961). “Taklitçilik”. *Toprak Dergisi*, 7 (81): 20.
- Karakaya, A. (1960). “Cafer Kırimer ve Mefkûre”. *Toprak Dergisi*, 6 (72): 23,24.
- Karpat, K. H. (2010). *Türk Demokrasi Tarihi*. Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kelemeroğlu, S. (1958). “Yazık Çok Yazık!”. *Toprak Dergisi*, 4 (40): 12.
- Kelemeroğlu, S. (1959). “Toprak”. *Toprak Dergisi*, 5(51): 5-6.

- Keser U. (2012). “Kıbrıs Sorunu Bağlamında Türkiye’de 6/7 Eylül 1955 Olaylarına Kesitsel Bir Bakış”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12 (25), 181-226.
- Kılıç, M. (2011). *Liberalleşme Sürecinde Türk Milliyetçiliği ve Türk Milliyetçiler Derneği (1945-1953)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kılıç, M. (2016). *Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat: Türk Milliyetçiler Derneği (1951-1953)*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, N. F. (2008). *Başmakalelerim 1*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kışlalı, A. T. (2007). *Kemalizm, Laiklik ve Demokrasi*. İmge Yayınevi, Ankara.
- Kili, S. (1998). “1961 Anayasası ve Devlet Anlayışı”. S. Kili (Ed.), *27 Mayıs 1960 Devrimi Kurucu Meclis ve 1961 Anayasası*, Boyut Kitapları, İstanbul, 51-70.
- Koç, Z. (1958). “Bileceğiz”. *Toprak Dergisi*, 4 (44): 10.
- Koç, Z. (1960a). “Din Şurası Toplanırken”. *Toprak Dergisi*, 6 (70): 6, 17.
- Koç, Z. (1960b). “Din Şurası Toplanırken”. *Toprak Dergisi*, 6 (72): 10-11.
- Koç, Z. (1960c). “General İrfan Baştuğ”. *Toprak Dergisi*, 6 (71): 4.
- Koç, Z. (1960ç). “İlim ve Kur’an”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 11.
- Koç, Z. (1960d). “İslam Üniversitesi”. *Toprak Dergisi*, 6 (73): 10.
- Koç, Z. (1960e). “İslam’da Dua”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 9.
- Koç, Z. (1960f). “Mübarek Ramazan”. *Toprak Dergisi*, 6 (64): 5-6.
- Koç, Z. (1961a). “İslam’da Sorumluluk”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 8, 20.
- Koç, Z. (1961b). “Yolların En Güzeli”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 8.
- Koçak, C. (2003). “Türk Milliyetçiliğinin İslam İle Buluşması: Büyük Doğu”. T. Bora (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*. İletişim Yayınları, İstanbul, IV, 601-617.
- Korkut, M. Ş. (1955a). “Bozulan Büyük Düzen”. *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 10-11.
- Korkut, M. Ş. (1955b). “Emekli Bir Türk Hekimi Diyor Ki”. *Toprak Dergisi*, 1 (6): 6.
- Korkut, M. Ş. (1956). “Vasati Ömrümüz”. *Toprak Dergisi*, 2 (16): 7, 19.
- Korkut, M. Ş. (1957). “Emekli Bir Türk Hekimi Diyor Ki”. *Toprak Dergisi*, 3 (28): 6.
- Kökden, Ö. (1958). “Köy Enstitüleri İlahiyat Enstitüleri”. *Toprak Dergisi*, 4 (48): 17-18
- Kökden, Ö. (1959a). “Akifin Dinamizmi”. *Toprak Dergisi*, 5 (50): 5, 24-25.
- Kökden, Ö. (1959b). “İki İsyân”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 15.
- Kökden, Ö. (1959c). “Sahte Garplılık”. *Toprak Dergisi*, 5 (56): 11.
- Kökden, Ö. (1959ç). “Zehirli Kültürler”. *Toprak Dergisi*, 5 (53): 14.
- Kösemen, Ş. (1959). “Materyalist Felsefeyi Uzun Zaman Benimsemişken”. *Toprak Dergisi*, 5 (55): 6.

- Kuloğlu, S. (1961). “Yurt Sevgisiyle Söylenmiş Destan”. *Toprak Dergisi*, 7 (74): 16-17.
- Kurtkaya, K. (1958). “Zavallı Kardeşlerim”. *Toprak Dergisi*, 4 (47): 18,22-23.
- Kültegin, O. T. (1958a). “Garplılaşmak mı?”. *Toprak Dergisi*, 4 (46): 9-10.
- Kültegin, O. T. (1958b). “Garplılaşmak mı?”. *Toprak Dergisi*, 4 (47): 22-23..
- Kültegin, O. T. (1958c). “Garplılaşmak mı?”. *Toprak Dergisi*, 4 (48): 14.
- Kültegin, O. T. (1959a). “Açık Mektup”. *Toprak Dergisi*, 5 (51): 14-16.
- Kültegin, O. T. (1959b). “Matbuatımız ve Dinimiz”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 16-17.
- Kütüküranoğlu, İ. (1957). “Her Sayı Bir Solcu Eser”. *Toprak Dergisi*, 3 (36): 18-19.
- Kütüküranoğlu, İ. (1958a). “Her Sayı Bir Solcu Eser”. *Toprak Dergisi*, 4 (39): 15-17.
- Kütüküranoğlu, İ. (1958b). “Her Sayı Bir Solcu Eser”. *Toprak Dergisi*, 4 (48): 21-23.
- Kütüküranoğlu. (1959). “Sosyalist Parti”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 18-19.
- Lostar, M. İ. (1961a). “Derdin Büyüğü”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 18.
- Lostar, M. İ. (1961b). “Derdin Büyüğü”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 16.
- Mardim, M. Y. (1956a). “Reklam Tranvayı”. *Toprak Dergisi*, 2 (21): 8.
- Mardim, M. Y. (1956b). “Macaristan Faciası”. *Toprak Dergisi*, 2 (24): 18.
- Meriçgiller, M. (1957a). “Tecelli: Bor”. *Toprak Dergisi*, 3 (32): 14.
- Meriçgiller, M. (1957b). “Tecelli: Daire:1”. *Toprak Dergisi*, 3 (30): 12-13. Sayı 30,
- Meriçgiller, M. (1957c). “Tecelli: Doktrin”. *Toprak Dergisi*, 3 (29): 8.
- Meriçgiller, M. (1957ç). “Tecelli: Firavun”. *Toprak Dergisi*, 3 (34): 8.
- Meriçgiller, M. (1957d). “Tecelli: Kemend”. *Toprak Dergisi*, 3 (31): 12.
- Necmeddin, S. (1958). “Dr. Şerif Korkutun arkasından”. *Toprak Dergisi*, 4 (40): 5, 13.
- Nemli, Z. (1961). “Ders Almayan Yazara”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 2.
- Nevruz, Y. (1961). “Açık Söylesene”. *Toprak Dergisi*, 7 (84): 19-20.
- Nizamgiller, F. (1956). “Halk Türkülerinin İnceliği”. *Toprak Dergisi*, 2 (16): 14-15.
- Okçuoğlu, A. (1959). “Oklar: Avrupalılık”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 23.
- Okçuoğlu, A. (1961). “Peyami Safa, Mahutlar, Devrimbazlar”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 9.
- Oran, B. (2013). “Ekonomi”, B. Oran (Ed.), *Türk Dış Politikası*, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 486-491.
- Orkun, H. N. (1954). “Tarih Huzurunda Atatürk”. *Toprak Dergisi*, 1 (1): 7,14.
- Orkun, H. N. (1955a). “Tanınmayan Bir Türkçü”. *Toprak Dergisi*, 1 (2): 10-11, 14.
- Orkun, H. N. (1955b). “Türk Toprağı”. *Toprak Dergisi*, 1 (3): 5, 16.
- Orkun, H. N. (1955c). “Türkçülüğün İzahı”. *Toprak Dergisi*, 1 (7): 10-11.
- Orkun, H. N. (1955ç). “Türkçülük”. *Toprak Dergisi*, 1 (4): 5,13.
- Ortaylı, İ. (1995). *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu*. İmge Kitabevi, Ankara.

- Öcal, C. O. (1955). "Mefkûre Ağabeyimiz Remzi Oğuz Arık'ı Anarken". *Toprak Dergisi*, 1 (5): 16.
- Öcal, C. O. (1956). "3 Mayıs". *Toprak Dergisi*, 2 (18): 4.
- Öcal, C. O. (1958). "Ölümünün 21. Yıldönümünde: Mehmet Akif Ersoy'u Anmanın Manası". *Toprak Dergisi*, 4 (37): 6-7.
- Öcal, C. O. (1960). "Ergenekon Bayramı". *Toprak Dergisi*, 6 (65): 7-8.
- Öğün, S. S. (2004). *Türk Politik Kültürü*. Alfa Yayınları, İstanbul.
- Önder, T. (1959). "İnsan Olduğumuzu Ne Zaman Hatırlayacağız". *Toprak Dergisi*, 5 (58): 9.
- Önen, N. (2005). *İki Turan Macaristan ve Türkiye'de Turancılık*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özbek, O. (1961). "Milliyetçiliğimizin Hedefleri, Irk Meselesinin Bugünkü Durumu". *Toprak Dergisi*, 7 (84): 9-10.
- Özçelik, S. (1958). "Rahmetli Hocam Sadri Maksudi Arsalı Anarken". *Toprak Dergisi*, 4 (41): 5.
- Özdemir, H. (1989). "Siyasal Tarih (1960-1980)". S. Akşin (Ed.), *Türkiye Tarihi (Çağdaş Türkiye 1908-1980)*, Cem Yayınevi, IV, İstanbul, 190- 260.
- Özerverli, M. S. (2005). "Muhammed Abduh". *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV İSAM Yayınları, İstanbul, XXX,482-487.
- Özgişi, T. (2011). *Türk Parlamento Tarihinde Çift Meclis: Cumhuriyet Senatosu Örneği (1960-1980)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Özkaynak, Z. (1960). "Acı Bir Kayıp: Hadi İshan". *Toprak Dergisi*, 6 (71): 12.
- Özkırımlı, U. (2015). *Milliyetçilik Kuramları*. Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Öztürkmen, A. (1958). "Mustafa Kemal Derneği Reisine Mektup". *Toprak Dergisi*, 4 (48): 15.
- Polat, M. M. (1960). "Biz İstiyoruz Ki...". *Toprak Dergisi*, 6 (70): 13.
- Renan, E. (1946). *Nutuklar ve Konferanslar*. (Çev. Z. İshan). Sakarya Basımevi, Ankara.
- Renda, E. (1959). "Atatürk sendiniz". *Toprak Dergisi*, 5 (56): 22.
- Safa, P. (1957). "Peyami Safa Diyor ki". *Toprak Dergisi*, 3 (32): 2.
- Sançar, N. (1955a), "Şişirme Şöhretler". *Toprak Dergisi*, 1 (6): 5, 20.
- Sançar, N. (1955b). "Büyük Fikirlerin Ölmezliği". *Toprak Dergisi*, 1 (12): 5-6.
- Sançar, N. (1955c). "Türkçe'nin Perişanlığı". *Toprak Dergisi*, 1 (11): 10-11, 17.
- Sançar, N. (1956a). "Anayurtta Unutulan Türklük". *Toprak Dergisi*, 2 (23-24): 12-14.
- Sançar, N. (1956b). "Büyük Bir İlim Adamının 65'inci Doğum Yılı". *Toprak Dergisi*, 2 (13): 10-11, 13.

- Sançar, N. (1956c). “İki Hadise ve Bir Ders”. *Toprak Dergisi*, 2 (24): 5-6.
- Sançar, N. (1956ç). “Komünist Rejiminde Kızıkların Akıbeti”. *Toprak Dergisi*, 2 (20): 10-12.
- Sançar, N. (1956d). “Koynumuzdaki Beslenen Yılanlar”. *Toprak Dergisi*, 2 (19): 10.
- Sançar, N. (1956e). “Nazım Hikmet’in Şairliği Efsanesi”. *Toprak Dergisi*, 2 (16): 10-12.
- Sançar, N. (1956f). “Nazım Hikmet’in Şairliği Efsanesi”. *Toprak Dergisi*, 2 (18): 10-20, 22.
- Sançar, N. (1956g). “Nazım Hikmet’in Şairliği Efsanesi”. *Toprak Dergisi*, 2 (17): 10-14.
- Sançar, N. (1957a). “Güzel Bir Deneme”. *Toprak Dergisi*, 3 (35): 8-10.
- Sançar, N. (1957b). “Büyük Tehlike”. *Toprak Dergisi*, 3 (28): 3-5.
- Sançar, N. (1957c). “Dış Türkler ve Türkiye”. *Toprak Dergisi*, 3 (30), 10-12.
- Sançar, N. (1957ç). “Komünizme İndirilen Darbeler”. *Toprak Dergisi*, 3 (27): 3-5.
- Sançar, N. (1957d). “Milli Davalar ve Siyaset Oyunları”. *Toprak Dergisi*, 3 (33): 5-6.
- Sançar, N. (1958). “Memleket Meseleleri ve Aydınlarımız”. *Toprak Dergisi*, 4 (41): 6-7.
- Sançar, N. (1959a). “Aşırı Milliyetçilik Üzerine”. *Toprak Dergisi*, 5 (59): 13-14.
- Sançar, N. (1959b). “Halk Kütüphanelerinin Kitapları Hakkında”. *Toprak Dergisi*, 5 (57): 5.
- Sançar, N. (1959c). “Köy Enstitüleri Hakkında II”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 4-6.
- Sançar, N. (1959ç). “Köy Enstitüleri Hakkında”. *Toprak Dergisi*, 5 (60): 10-12.
- Sançar, N. (1959d). “Soy ve Soydaşlık Hakkında”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 6,18.
- Sançar, N. (1959e). “Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 7,20.
- Sançar, N. (1959f). “Ziya Gökalp Düşmanlığı”. *Toprak Dergisi*, 5 (56): 7, 24.
- Sançar, N. (1960a). “Aşırı Particilik”. *Toprak Dergisi*, 6 (69): 5.
- Sançar, N. (1960b). “Birlik Ruhu”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 3-4.
- Sançar, N. (1960c). “Hortlayan İftira”. *Toprak Dergisi*, 6 (71): 6.
- Sançar, N. (1960ç). “Köy Enstitüleri III”. *Toprak Dergisi*, 6 (62): 7-8.
- Sançar, N. (1960d). “Milli Şuur”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 5.
- Sançar, N. (1960e). “Türkçülük Nedir”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 5, 20.
- Sançar, N. (1961a). “Çok Mühim Bir Milli Kültür Hareketi”. *Toprak Dergisi*, 7 (78): 12-13.
- Sançar, N. (1961b). “En Büyük Tehlike”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 3.
- Sançar, N. (1961c). “Türklerde Vatan Sevgisi”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 6.
- Sançar, N. (1961ç). “Yabancı Kelime Meselesi”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 10-11.
- Sarar, İ. A. (1960). “Vagon Penceresinden”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 18.
- Sarımay, Y. (2004). *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*. Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- Sefercioğlu, N. (1958). “Dr. Şerif Korkutun Arkasından”. *Toprak Dergisi*, 4 (40): 5, 13.
- Sefercioğlu, N. (1959). “Güzeller Treni (1)”. *Toprak Dergisi*, 5 (57): 6.

- Sefercioğlu, N. (2008a). *Milliyetçi Dernekler*, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara.
- Sefercioğlu, N. (2008b). *Türkçü Dergiler*. Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara.
- Selçuk, M. S. (1959). “Akifimizin Muarızları”. *Toprak Dergisi*, 5 (59): 19.
- Selçukoğlu, Ş. (1958). “Maskeli Edebiyat”. *Toprak Dergisi*, 4 (38): 4, 17.
- Selek, P. (2004). *Barışamadık*. İthaki Yayınları, İstanbul.
- Serdengeçti, O. Y. (1958). “Dr. Şerif Korkut İçin”. *Toprak Dergisi*, 1 (12-13).
- Sevilgen, G. (1957). “Ayasofya”. *Toprak Dergisi*, 3 (35): 11.
- Shephend, G. (1958). “Hindistandaki Kızıl Propoganda”. *Toprak Dergisi*, (Çev. Zeki Sofuoğlu), 4 (42): 2, 15.
- Sınmaz, Z. (1959). “Fena İtiyatlar”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 23.
- Sofuoğlu, M. Z. (1955). “Bir Yıl Evveli Hatırlıyorum”. *Toprak Dergisi*, 1 (5): 6, 12-13.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961a). “Devlet Planlama Teşkilatı ve Birkaç Nokta”. *Toprak Dergisi*, 7 (77): 3, 28.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961b). “Devlet Planlama Teşkilatı ve Birkaç Nokta II”. *Toprak Dergisi*, 7 (78), 5-6.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961c). “Gökalp’i Anarken”. *Toprak Dergisi*, 7 (74): 3-4.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961ç). “Halkın Mali-İktisadi Konularda Aydınlatılması”. *Toprak Dergisi*, 7 (79): 5.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961d). “İktisadi Kalkınma Davası ve Plan Zarureti”. *Toprak Dergisi*, 7 (76): 12-13.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961e). “Maarif İçin On Yıllık Plan”. *Toprak Dergisi*, 7 (85): 5.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961f). “Nüfus Artması Karşısında”. *Toprak Dergisi*, 7 (84): 7.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961g). “Tam Bir Milliyetçi: Üstad Peyami Safa”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 5-6.
- Sofuoğlu, M. Z. (1961ğ). “Tarihte İlk Defadır ki”. *Toprak Dergisi*, 7 (81): 3,4.
- Şadan, İ. (1960). “Dr. Şerif Korkut”. *Toprak Dergisi*, 6 (62): 5-6.
- Şakman, A. (1959). “Konya’da Bir Sanat Gecesi”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 11.
- Şanlı, F. S. (2010). *Türkçülük Akımında Din Olgusu Üzerine Aykırı Bir Yaklaşım: Hüseyin Nihal Atsız ve Fikirleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Tanyu, H. (1958a). “Esirlerin İstiklal ve Hürriyeti Mazlumların İnsan Hakları”. *Toprak Dergisi*, 4 (38): 5.
- Tanyu, H. (1958b). “Kendimizi ve Ülkümüzü Tanımak”. *Toprak Dergisi*, 4 (37): 5,16-17.

- Tanyu, H. (1959a). “Komünist Rusyanın Ülkelerinde Yaptıkları Zulmü Vahşeti Belirten Eserler”. *Toprak Dergisi*, 5 (54): 6, 11, 16, 22.
- Tanyu, H. (1959b). “Komünizmle Mücadele”. *Toprak Dergisi*, 5 (52): 14, 19.
- Tanyu, H. (1959c). “Komünizmle Mücadele”. *Toprak Dergisi*, 5 (53): 7.
- Tanyu, H. (1961). “Milli Bir Anayasaya Doğru”. *Toprak Dergisi*, 7 (77): 7-8.
- Tatlısu, A. O. (1958). “Kurandan Hikmetler: Okumak-Öğrenmek”. *Toprak Dergisi*, 4 (38): 6.
- Taymas, A. (1955). “Geçen Ay Ankara’da Vefat Eden: Mehmet Emin Resulzade”. *Toprak Dergisi*, 1 (6): 7, 14-15
- Tekin, F. S. (1958). “Bir Türk Bir Ecnebiyle Evlenmemelidir!”. *Toprak Dergisi*, 4 (40): 12-14.
- Timurtaş, F. K. (1960a). “27 Mayıs İnkılabı’nın Mana ve Ehemmiyeti”. *Toprak Dergisi*, 6 (68): 4, 17.
- Timurtaş, F. K. (1960b). “27 Mayıs İnkılabını Hazırlayan Sebepler”. *Toprak Dergisi*, 6 (69): 10-12.
- Timurtaş, F. K. (1960c). “Atatürk”. *Toprak Dergisi*, 6 (72): 4-5.
- Timurtaş, F. K. (1960ç). “Fatih’in Şairliği”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 7, 14.
- Timurtaş, F. K. (1960d). “Kültür Bağı ve Türklük Dünyası”. *Toprak Dergisi*, 6 (63): 7.
- Timurtaş, F. K. (1960e). “Muasırlaşmak”. *Toprak Dergisi*, 6 (64): 6-7.
- Timurtaş, F. K. (1960f). “Ölümünün 23. Yılında Mehmed Akif”. *Toprak Dergisi*, 6 (62): 12-14
- Timurtaş, F. K. (1960g). “Türk Dili Hakkında Büyük Bir Eser”. *Toprak Dergisi*, 6 (73): 7-8.
- Timurtaş, F. K. (1961a). “Ali Şir Nevai ve Türkçeciliği”. *Toprak Dergisi*, 7 (77): 10-11.
- Timurtaş, F. K. (1961b). “Ana Meselelerimiz”. *Toprak Dergisi*, 7 (71): 18.
- Toker, M. (1991a). *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 (DP Yokuş Aşağı 1954-1957)*. Bilgi Yayınevi, III, Ankara.
- Toker, M. (1991b). *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 (Demokrasiden Darbeye 1957-1960)*. Bilgi Yayınevi, IV, Ankara.
- Topçu, N. (1955). “Remzi Oğuz”. *Toprak Dergisi*, 1 (5): 7, 14-15.
- Topçu, N. (2009). *Millet Mistikleri*. Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Toprak Dergisi*. (1955). 1 (12): 4, 16.
- Toprak Dergisi*. (1955). 1 (3): 10.
- Toprak Dergisi*. (1955). 1 (5): 19.
- Toprak Dergisi*. (1955). 1 (6): 19-20.
- Toprak Dergisi*. (1955). 1 (8-9):8.

- Toprak Dergisi*. (1955). 2 (13): 19.
- Toprak Dergisi*. (1956). 2 (14): 8.
- Toprak Dergisi*. (1956). 2 (15): 1.
- Toprak Dergisi*. (1956). 2 (18): 12.
- Toprak Dergisi*. (1956). 2 (24): 1.
- Toprak Dergisi*. (1957). 3 (31): 16.
- Toprak Dergisi*. (1958). 4 (40): 1.
- Toprak Dergisi*. (1958). 4 (47): 9.
- Toprak Dergisi*. (1958). 4 (49): 21.
- Toprak Dergisi*. (1959). 5 (54): 5.
- Toprak Dergisi*. (1959). 5 (57): 21.
- Toprak Dergisi*. (1960). 6 (67): 4.
- Toprak Dergisi*. (1961). 7 (74): 1.
- Toprak Dergisi*. (1961). 7 (80): 1.
- Tuğcu, A. (1960). "Gazi Mustafa Kemal'i Sevmiyenler". *Toprak Dergisi*, 6 (63): 8-9
- Tuna, O. (1959). "Türk Azınlıklarının Kaderi". *Toprak Dergisi*, 5 (61): 5.
- Tuna, O. (1960a). "Hadiselerin Tahlili". *Toprak Dergisi*, 6 (68): 5.
- Tuna, O. (1960b). "27 Mayıs İnkılabının Manası". *Toprak Dergisi*, 6 (69): 5.
- Tuna, O. (1960c). "Bir Sual ve Cevabı". *Toprak Dergisi*, 6 (73): 4.
- Tuna, O. (1960ç). "Bir Tahlil". *Toprak Dergisi*, 6 (71): 16.
- Tuna, O. (1960d). "Münevver Ahlakı". *Toprak Dergisi*, 6 (69): 7.
- Tuna, O. (1961a). "Az Gelişmiş Memleketlere Yardım". *Toprak Dergisi*, 7 (72): 9.
- Tuna, O. (1961b). "Günün Makalesi: Devlet ve Sağlık". *Toprak Dergisi*, 7 (79): 10.
- Tuna, O. (1961c). "Karl Marx'ın Kehaneti". *Toprak Dergisi*, 7 (84): 6.
- Tuna, O. (1961ç). "Korkunç Bir Rakkam". *Toprak Dergisi*, 7 (76): 5.
- Tunaya, T. Z. (1998). *Türkiye'de Siyasal Partiler*. İletişim Yayınevi, I, İstanbul.
- Tuncalp, E. (1959). "Tarabya Metropolidi Yakovas Paisiu". *Toprak Dergisi*, 5 (52): 10.
- Tuncalp, E. (1960a). "İnkılap Hükümeti". *Toprak Dergisi*, 6 (69): 6.
- Tuncalp, E. (1960b). "Türk Milliyetçiliğinin Alfabeti". *Toprak Dergisi*, 6(73): 15-17.
- Turan, G. (1956). "Türk Milli Destanı Oğuzlama". *Toprak Dergisi*, 2 (19): 6, 15.
- Turan, G. (1957). "Gazap Üzümleri ve John Steinbeck". *Toprak Dergisi*, 3 (29): 10-11, 19.
- Turhan, M. (1958). "Türkiye'nin Kalkınmasında Milliyetçiliğin Rolü". *Toprak Dergisi*, 4 (38): 2-3.
- Turhan, M. (1959a). "İlahiyat Liseleri". *Toprak Dergisi*, 5 (61): 7-9.

- Turhan, M. (1959b). "Zirai İstihali Artırma Zarureti". *Toprak Dergisi*, 5 (57): 10.
- Tümtürk, İ. (1955). "Manevi İklim". *Toprak Dergisi*, 1 (12): 8.
- Türk, C. (1955a). "Altı Eylül". *Toprak Dergisi*, 1 (11): 3-4,8.
- Türk, C. (1955b). "Hoca İyi Bir İnsandı". *Toprak Dergisi*, 1 (4): 3-4.
- Türk, C. (1955c). "Hocanın Milliyetçiliği". *Toprak Dergisi*, 1 (3): 3-4.
- Türk, C. (1955ç). "İki Büyük Kaybımız". *Toprak Dergisi*, 1(5): 11.
- Türk, C. (1955d). "Merhum Hoca!". *Toprak Dergisi*, 1 (2): 3-5.
- Türk, C. (1955e). "Sabotajlar". *Toprak Dergisi*, 1 (10): 3, 17.
- Türk, C. (1955f). "Tehlikeler". *Toprak Dergisi*, 1 (6): 3-4.
- Türk, C. (1955g). "Türk Terbiyesi". *Toprak Dergisi*, 2 (18): 3, 18.
- Türk, C. (1955ğ). "Türkmen Bayramı". *Toprak Dergisi*, 1 (12): 13.
- Türk, C. (1955h). "Birinci Tehlike!". *Toprak Dergisi*, 1 (7): 3-4.
- Türk, C. (1956a). "1956". *Toprak Dergisi*, 2 (14): 3-4.
- Türk, C. (1956b). "Ahlak Buhranı". *Toprak Dergisi*, 2 (16): 3-4.
- Türk, C. (1956c). "Atatürk". *Toprak Dergisi*, 2 (13): 3-4.
- Türk, C. (1956ç). "Birinci Vazife". *Toprak Dergisi*, 2 (24): 3-4.
- Türk, C. (1956d). "Çocuk Dergileri". *Toprak Dergisi*, 2 (19): 3-4.
- Türk, C. (1956e). "Neler Okusunlar". *Toprak Dergisi*, 2 (23): 3-4.
- Türk, C. (1956f). "Niçin Okumuyorlar?". *Toprak Dergisi*, 2 (22): 3-4.
- Türk, C. (1956g). "Türk İnkılabı". *Toprak Dergisi*, 2 (15): 3-4.
- Türk, C. (1956ğ). "Türkmen Boyları". *Toprak Dergisi*, 2, (20): 3- 4.
- Türk, C. (1957a). "1957". *Toprak Dergisi*, 3 (26): 1.
- Türk, C. (1957b). "Dört Milyon". *Toprak Dergisi*, 3 (33): 3.
- Türk, C. (1957c). "Hasad Mevsimi". *Toprak Dergisi*, 3 (31): 3, 18.
- Türk, C. (1957d). "Nüfusumuz". *Toprak Dergisi*, 3 (27): 1, 20.
- Türk, C. (1957e). "Toprak". *Toprak Dergisi*, 3 (29): 3-4.
- Türk, C. (1958a). "Avrupa-Afrika Konseyi". *Toprak Dergisi*, 4 (48): 3.
- Türk, C. (1958b). "Bir Kitap". *Toprak Dergisi*, 4 (42): 13.
- Türk, C. (1958c). "Buğday Bayramı". *Toprak Dergisi*, 4 (45): 3.
- Türk, C. (1958ç). "Kötü Bir Örnek". *Toprak Dergisi*, 4 (44): 3-4.
- Türk, C. (1958d). "Notlar". *Toprak Dergisi*, 4 (40): 3.
- Türk, C. (1958e). "Turancılık". *Toprak Dergisi*, 4 (47): 3-4.
- Türk, C. (1958f). "Yeni Bir Zihniyet". *Toprak Dergisi*, 4 (39): 3, 19.
- Türk, C. (1958g). "Ziya Beyin Türklüğü". *Toprak Dergisi*, 4 (43): 3-4.

- Türk, C. (1959a). "1959". *Toprak Dergisi*, 5 (50): 3.
- Türk, C. (1959b). "Adana". *Toprak Dergisi*, 5 (52): 3-4.
- Türk, C. (1959c). "Alparslan". *Toprak Dergisi*, 5 (58): 3, 23.
- Türk, C. (1959ç). "Büyük Tehlike". *Toprak Dergisi*, 5 (54): 3.
- Türk, C. (1959d). "İdris Efendi". *Toprak Dergisi* 5 (57): 3-4.
- Türk, C. (1959e). "Kromdan Petrole". *Toprak Dergisi*, 5 (55): 3.
- Türk, C. (1959f). "Yeni Bir İlim". *Toprak Dergisi*, 5 (59): 3-4.
- Türk, C. (1960a). "Ankara". *Toprak Dergisi*, 6 (62): 3-4.
- Türk, C. (1960b). "Bu Günün Vazifesi". *Toprak Dergisi*, 6 (67): 3.
- Türk, C. (1960c). "Demokrasi". *Toprak Dergisi*, 6 (64): 3, 15.
- Türk, C. (1960ç). "İstanbul". *Toprak Dergisi*, 6 (63): 3-4.
- Türk, C. (1960d). "Kardeş Kanı". *Toprak Dergisi*, 6 (65): 3.
- Türk, C. (1960e). "Yeni Türkiye". *Toprak Dergisi*, 6 (66): 3.
- Türk, C. (1961). "Yeniden Başlarken". *Toprak Dergisi*, 7 (85): 1-2.
- Tütengil, O. (1954). "Hayat Karşısında Üniversiteler". *Toprak Dergisi*, 1 (1): 4, 17.
- Ulaş, B. (1959a). "Ahlaki Sefalet". *Toprak Dergisi*, 5 (57): 9.
- Ulaş, B. (1959b). "Karikatürümüzde Yeni Şair ve Yeni Şiir". *Toprak Dergisi*, 5 (55): 5.
- Ulaş, B. (1959c). "Türk Milli Dil Akademisi". *Toprak Dergisi*, 5 (59): 4, 23.
- Ulaş, B. (1959ç). "Türkülerimiz ve Marşlarımız". *Toprak Dergisi*, 5 (53): 6.
- Ulaş, B. (1960). "İmdat Yangın Var". *Toprak Dergisi*, 6 (64): 17-18.
- Uytun, G. M. (1960). "Kelemeroğlu ve Eseri". *Toprak Dergisi*, 6 (73): 18-19.
- Uytun, G. M. (1961). "Kaybolan Enerjimiz". *Toprak Dergisi*, 7 (78): 24.
- Uzer, S. (1956). "İdeal ve İdeoloji". *Toprak Dergisi*, 2 (15): 16-17.
- Ülken, H. Z. (2001). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. Ülken Yayınları, İstanbul.
- Ülküsal, M. (1959a). "Esir Milletler Haftası". *Toprak Dergisi*, 5 (59): 18.
- Ülküsal, M. (1959b). "Geçmiş Olayların Öğrettikleri". *Toprak Dergisi*, 5 (56): 8-9.
- Ülküsal, M. (1959c). "Kurultay Çelebican". *Toprak Dergisi*, 5 (52): 7.
- Ülküsal, M. (1959ç). "Mirza Bala". *Toprak Dergisi*, 5 (54): 8.
- Ülküsal, M. (1960a). "Komünist Esiri Türkler". *Toprak Dergisi*, 6 (62): 9-10.
- Ülküsal, M. (1960b). "Azerbaycan". *Toprak Dergisi*, 6 (65): 9.
- Ülküsal, M. (1960c). "Büyük Kayıp". *Toprak Dergisi*, 6 (66): 7, 15.
- Ülküsal, M. (1960ç). "Son İnkılap ve Dış Türkler". *Toprak Dergisi*, 6 (68): 8.
- Ünal, M. (1954). "Ziya Gökalp". *Toprak Dergisi*, 1 (1): 12.
- Ünal, M. (1955a). "Çıplaklar Cemiyeti". *Toprak Dergisi*, 1 (10): 16.

- Ünal, M. (1955b). “Toprağımız ve Kutsiyeti”. *Toprak Dergisi*, 1(2): 6.
- Ünal, M. (1956). “Örf ve Adetlerimiz Yaşayacaktır”. *Toprak Dergisi*, 2 (24): 11-12.
- Ünal, M. (1957a). “Akis Dergisindeki Saçma İddiaya Cevabımız”. *Toprak Dergisi*, 3 (34): 6-7.
- Ünal, M. (1957b). “Komünizm ve Mukaddesat”. *Toprak Dergisi*, 3 (33): 14.
- Ünal, M. (1959). “Baltacıoğlu Acaba Ne Cevap Verecek”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 5-6.
- Ünal, T. (1958). “Nasıl Yetiştiriyorlar?”. *Toprak Dergisi*, 4 (43): 5-6.
- Ünal, T. (1959a). “İnsan Olana Bu Yaraşır”. *Toprak Dergisi*, 5 (58): 12-14, 19.
- Ünal, T. (1959b). “Milli Unsurlar Zedeleniyor!”. *Toprak Dergisi*, 5 (59): 5-6.
- Ünal, T. (1960). “Kahramanlık Menkıbelerimizden: M. Kemal Emretmiş”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 10-11, 20.
- Ünüvar, K. (2003). “Ziya Gökalp”. T. Bora (Ed.), *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce. İletişim Yayınları*, İstanbul, IV, 28-35.
- Üstel, F. (2004). *İmparatorluktan Ulus Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Yakar, A. (1961a). “Farkında Değiller mi”. *Toprak Dergisi*, 7 (73): 14.
- Yakar, A. (1961b). “Tarsusta Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy’un 23’üncü Ölüm Yıldönümü”. *Toprak Dergisi*, 7 (75): 15-16.
- Yalın, R. (1961a). “Anadolu’da Milliyetçilik Anlayışı”. *Toprak Dergisi*, 7 (82): 14-15.
- Yalın, R. (1961b). “Müziğimizide Çaldılar”. *Toprak Dergisi*, 7 (76): 16-17, 21.
- Yalman, A. E. (1997). *Yakın Tarihte Gördüklerimiz ve Geçirdiklerimiz, C. 2 (1922-1971)*, Pera Turizm ve Ticaret A. Ş. Yayınları, İstanbul.
- Yalvaç, K. (1959). “Değerler”. *Toprak Dergisi*, 5 (61): 12.
- Yanbeğ, M. T. (1959). “Nazım’ın Sahtekârlığı”. *Toprak Dergisi*, 5 (55): 6.
- Yılanlıoğlu, B. (1957). “Bir Türk Çocuğunun Milli Öfkesi”. *Toprak Dergisi*, 3 (36): 3.
- Yıldız, A. (2004). *Ne Mutlu Türküm Diyebilene*. İletişim Yayınevi, İstanbul.
- Yıldız, S. (2013). *Güneyli Yiğit İlhan (Egemen) Darendelioğlu ve Siyasi Mücadelesi*, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Yılmaz, İ. H. (1961). “Milliyetçiliğimiz”. *Toprak Dergisi*, 7 (71): 10-11.
- Yılmaz, Ö. (1960). “İşçi Bayramı Değildir”. *Toprak Dergisi*, 6 (67): 17.
- Yüce, N. (1989). “Akçura, Yusuf”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV İSAM Yayınları, İstanbul, II, 228-229.
- Yüksel, A. S. (1961). “Gençliğin Sönen Işığı”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 12-13.
- Zaimoğlu, Z. İ. (1955a). “Karagün Dostu”. *Toprak Dergisi*, 1 (5): 8, 19.

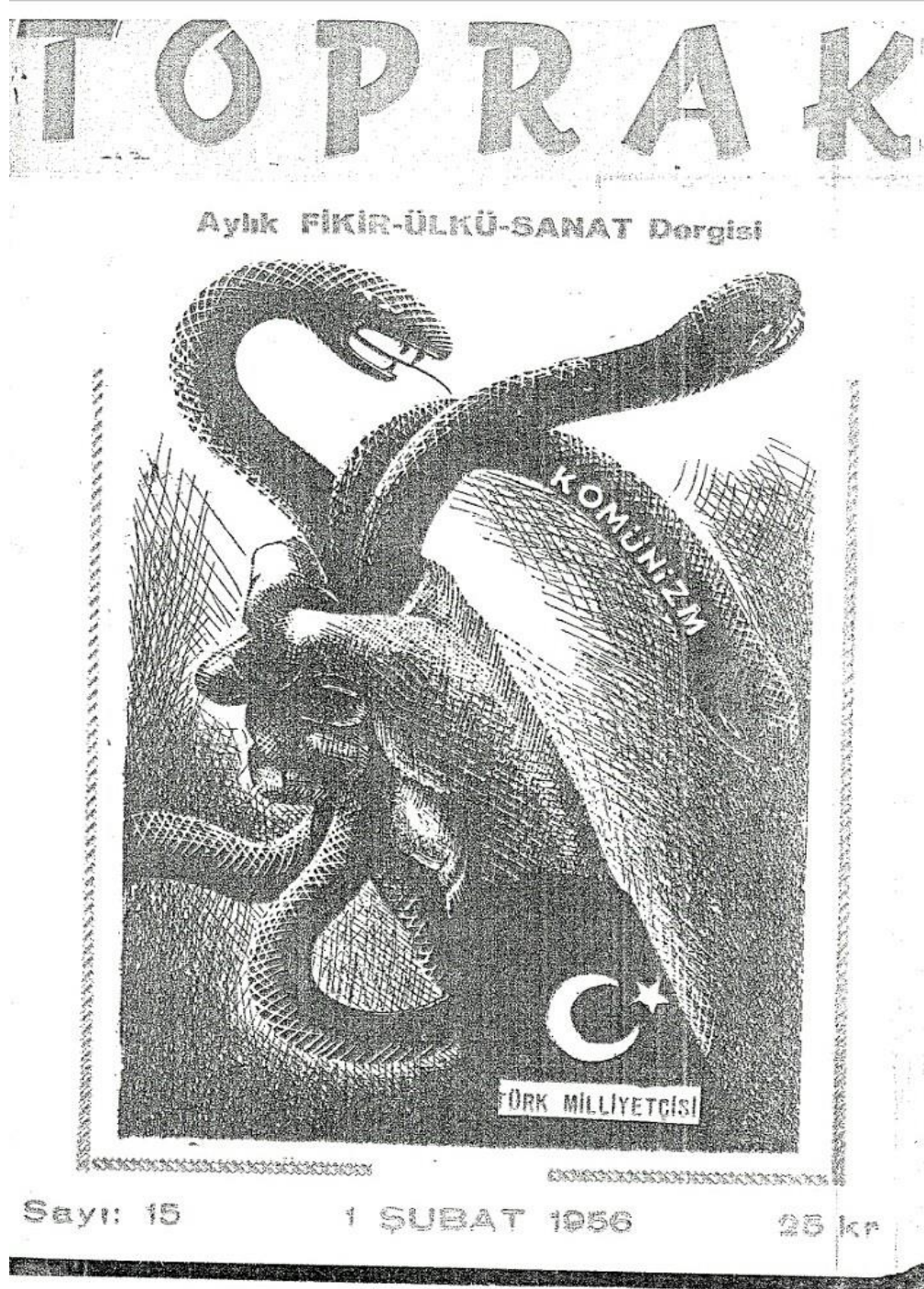
- Zaimoğlu, Z. İ. (1955b). “Milliyetçilik”. *Toprak Dergisi*, 1 (8-9): 7.
- Zaimoğlu, Z. İ. (1957). “Hocam Sadri Maksudi”. *Toprak Dergisi*, 3 (30): 7-8.
- Zaimoğlu, Z. İ. (1959). “Bugünkü Dille Fuzuli”. *Toprak Dergisi*, 5 (54): 6, 14.
- Zaimoğlu, Z. İ. (1961). “Bir Borçsuz Adam Öldü”. *Toprak Dergisi*, 7 (80): 3.
- Zülkadiroğlu, Y. (1956a). “Gelişme Zihniyeti”. *Toprak Dergisi*, 2 (18): 8, 14.
- Zülkadiroğlu, Y. (1956b). “Solcu Zihniyeti”. *Toprak Dergisi*, 2 (20): 6, 19.
- Zürcher, E. J. (2017). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. (Çev. Y. Saner). İletişim Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- “Asabiyyet”. www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQXNhYml5eWU (erişim tarihi: 19.05.2019).
- “Egzistansiyalizm”. www.felsefe.gen.tr/felsefeakimlari/varolusculukegzistansiyalizmnedirmedemektir.asp (erişim tarihi: 17.05.2019).
- “İçtihad”. www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci5Tlndpa2lwZWZWRpYS5vcmcvd2lraS8lQzQlQjBjdGloYWQ (erişim tarihi: 20.05.2019)
- “Maddiyun”. <https://www.nedirmedemek.com/maddiyun-ne-demek> (erişim tarihi: 20.05.2019)
- “Moloh”. <https://fikirselevrim.blogspot.com/2015/11/cehennem.html?m=1> (erişim tarihi: 20.05.2019).
- “Pravda”. <https://turkce-rusca.cevirsozluk.com/ceviri14/1-pravda> (erişim tarihi: 20.05.2019)
- “Solaçık”. www.tdk.gov.tr/index.php?option=combts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=287224 (erişim tarihi: 19.05.2019).

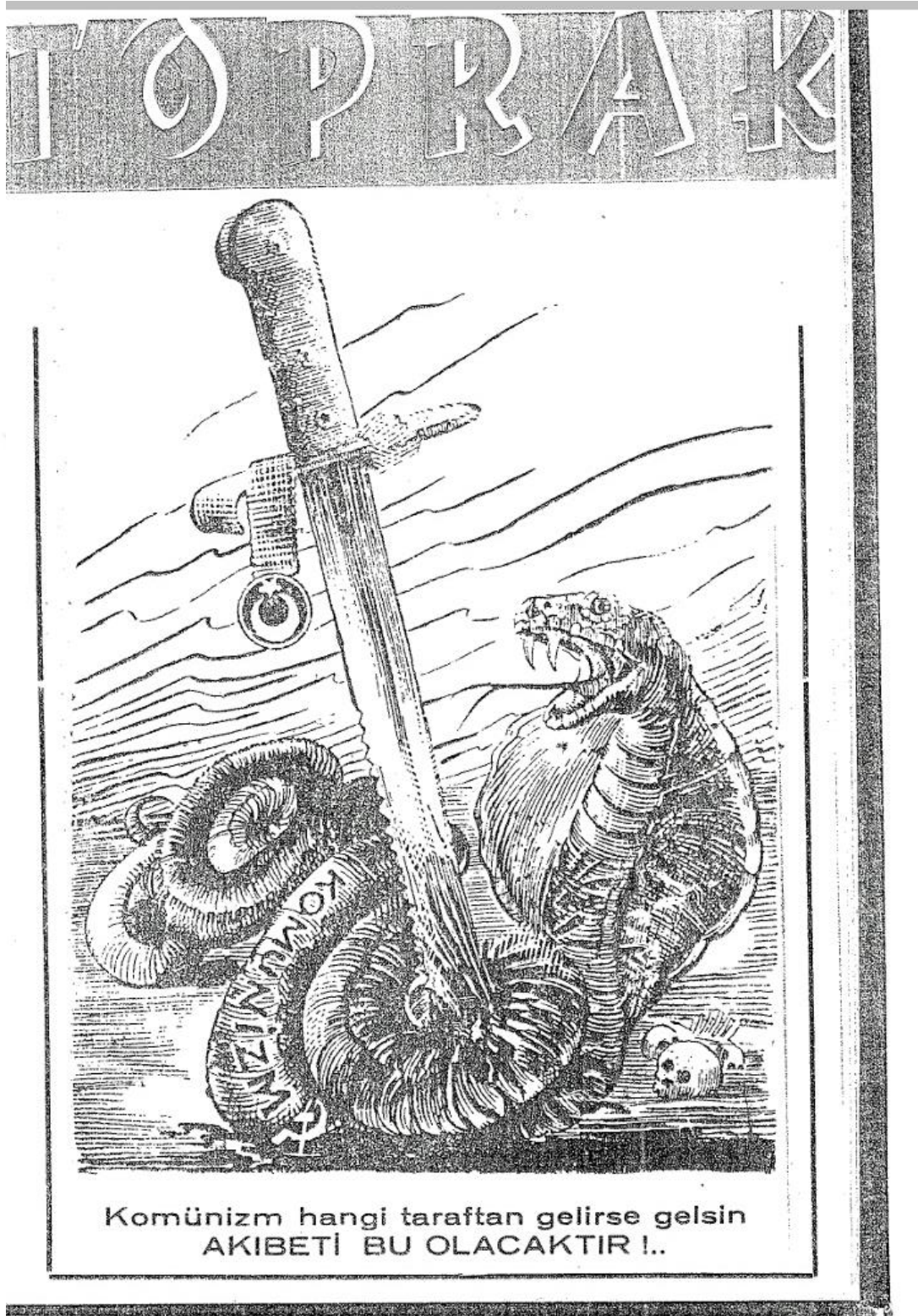
EKLER

EK 1 - Toprak Dergisi'nin 15. Sayısının Kapağı.

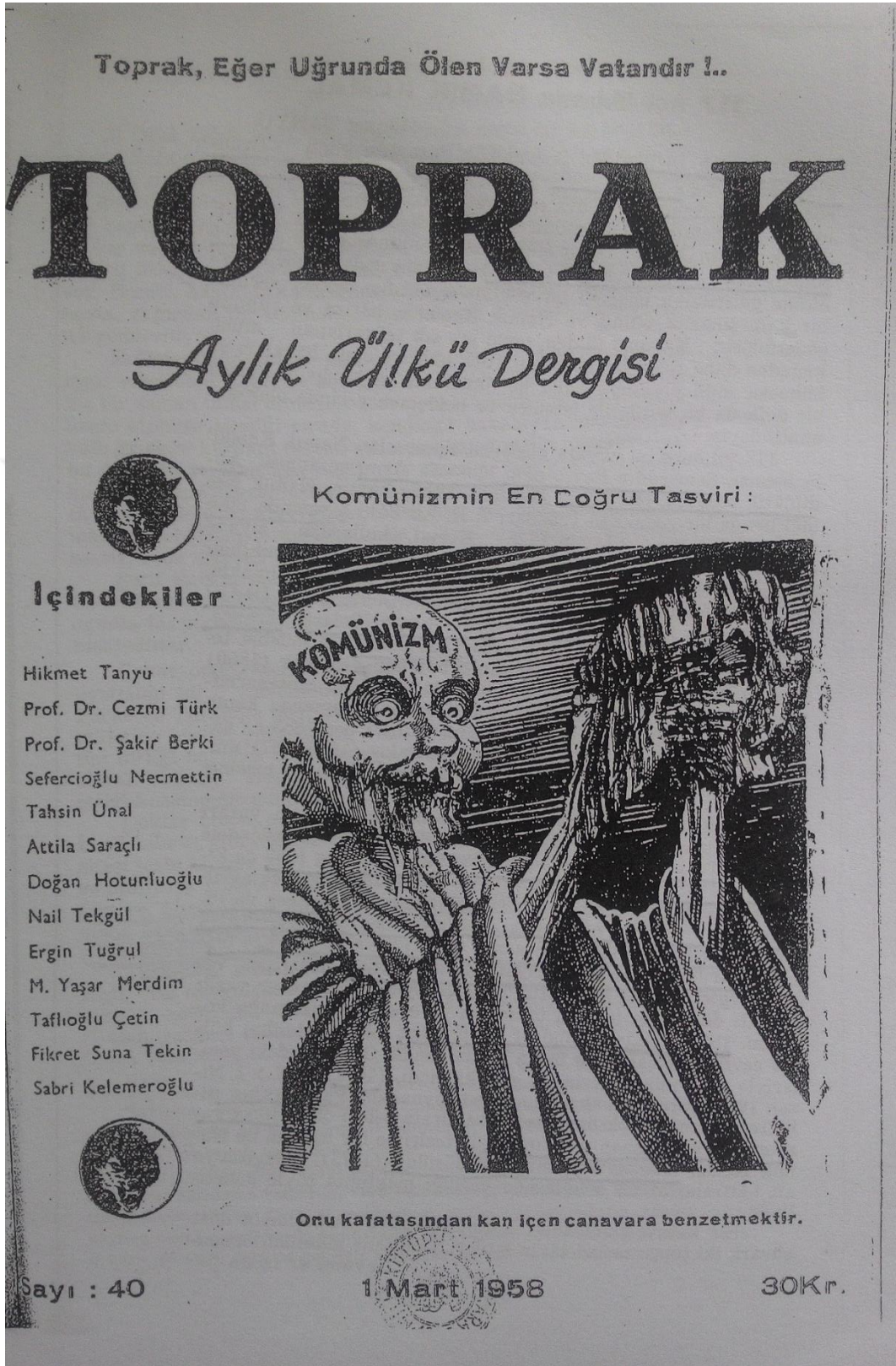
Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1956). 2 (15): 1.

EK 2 - Toprak Dergisi'nin 24. Sayısının Kapağı.

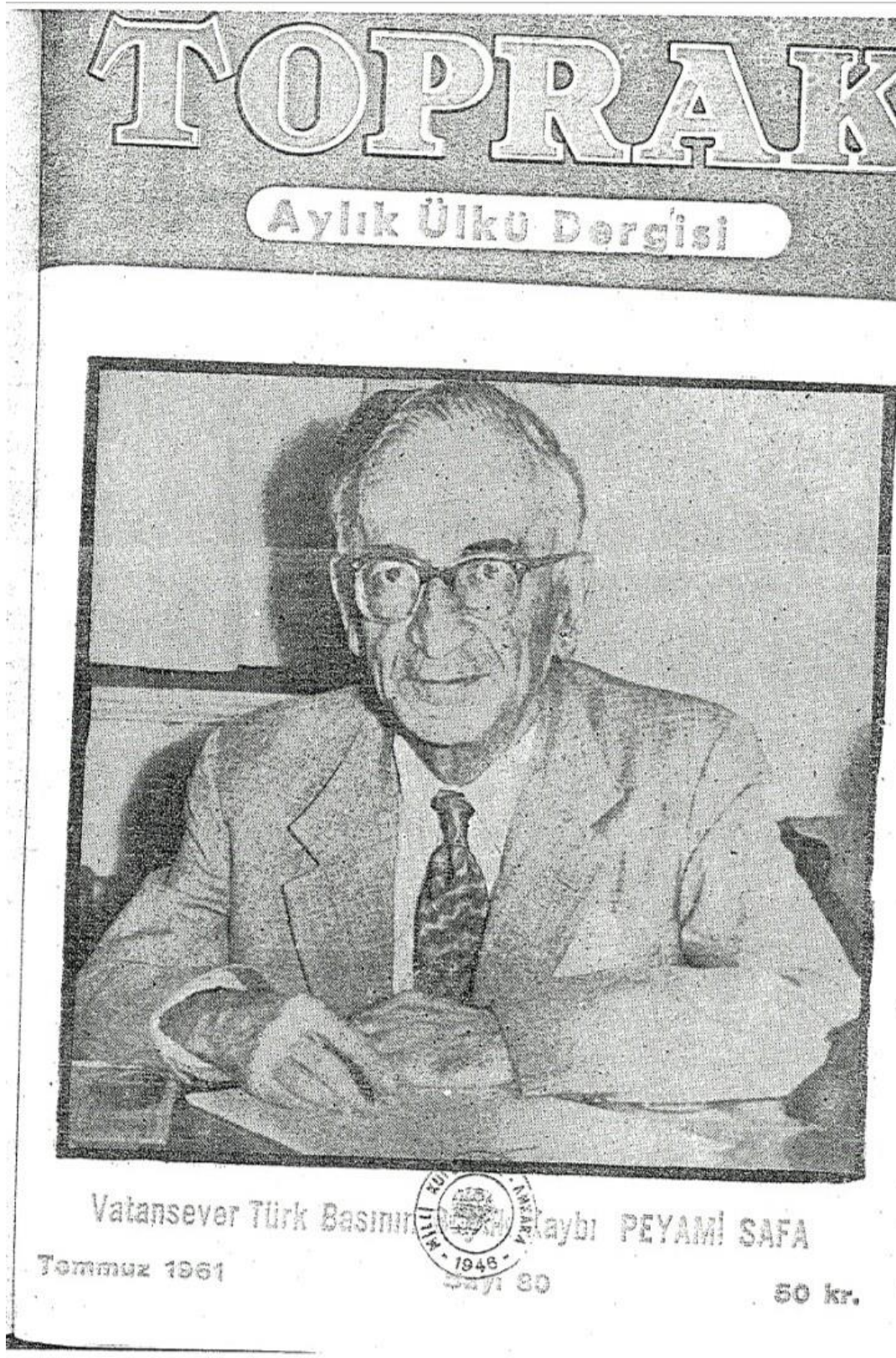
Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1956). 2 (24): 1.

EK 3 - Toprak Dergisi'nin 40. Sayısının Kapağı.

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1958). 4 (40): 1.

EK 4 -Peyami Safa Özel Sayısı'nın Kapağı.

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1961). 7 (80): 1.

EK 5 - Fatih Erinç'in Toprak Dergisi'nde Yayımlanan Resmi

TOPRAK

S a h i b i
ve

Bu sayıda neşriyatı
fiilen idare eden:
İlhan Egemen

Muhabere Adresi :
Posta Kutusu : 15
Bayazıt — İstanbul

İdarehane : Sethanı Kat 1 Nu. 1
Bayazıt-İstanbul

1 ARALIK 1955

Gönderilen yazı ve şiirler
basılsın, basılmamasın iade
edilmez.

Tesis tarihi: 20 Temmuz 1945

Abone:
Senelik 300, kuruştur.

Basıldığı yer:
Bayazıt Matbaası

BU KOMÜNİST

Resmini VARLIKtaki hikâyeleri arasından çıkardığımız bu yılışk adam kızıl kalbinin hain ihtiraslarına mağlup olarak Bulgaristana kaçmıştır.

Bulgaristandaki ilk faaliyeti üstadı Nazım Hikmetin şiirlerini (ZOYA) adile neşretmek oldu.

Halen orada Moskof eşkiyaları adına Türk kasaba ve köylelerinde memleketimiz aleyhine propoganda yapmakla vazifelidir.

Bu resim gafil mecmua sahipleri vasıtasıyla okuyucularını aldattığı günlerin saadetini ifade etse gerek.

Kaynak: *Toprak Dergisi.* (1955). 2 (13): 19.

EK 6 - Muhsin Ertuğrul ve Nazım Hikmet'in Dergide Yayınlanan Resmi.

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1957). 3 (31): 16.

EK 7 - Özdemir Asaf'ın Toprak Dergisi'nde Yayınlanan Resmi.

TOPRAK

S a h i b i
ve

Bu sayıda neşriyatı
fiilen idare eden:
İlhan Egemen

Muhabere Adresi :
Posta Kutusu : 15
Bayazıt — İstanbul

İdarehane: Sethan Kat 1 Nu. 1
Bayazıt-İstanbul

1 KASIM 1955

Gönderilen yazı ve şiirler
basılsın, basılmasın iade
edilmez.

Tesis tarihi: 20 Temmuz 1945

Abone:
Senelik 300, kuruştur.

Basıldığı yer:
Bayazıt Matbaası

B U Z A T

*Bu zat dünyanın gözüne kaç-
tığını iddia eden kimsedir ki;
halen Bakırköy hastaları arasın-
da değil babıalinin şiir bezirgan-
ları arasında bulunmaktadır.*

*Çağımızda sanat ve şiir kabili-
yetleri sıfırı aşamıyanlardan çoğu
müsbet yoldan şöhret temin ede-
medikleri için, arabin zenzem
kuyusunu kirletmesi misali, biraz
sayıklama biraz da solaklık-sosya
listlik alâmetleri gösterilerek
pek alâ şöhret yapabiliyorlar.*

*Ustaları Orhan Veli başta ol-
mak üzere İlhan Berk-Ö. Faruk
Toprak-Metin Eloğlu-Cahit İr-
gat-Suat Taşer V. S. gibi yüz-
lerce misalini vermek mümkün.*

*Özdemir Asaf isimli bir kim-
se de şiirlerini bir araya top-
larken DÜNYA KAÇTI GÖ-
ZÜME demiş.*

*Deliler içinde Peygamber olduk-
larını söyleyenler, Afyonkeşler
içinde bir damla su önünde deniz
derya diyenlere her zaman tesa-
süf edilirdi ama Dünya Kaçtı -
Gözüme diyen bir başkasını bil-
miyoruz işittinizmi?.*

EK 8 - Ahmet Emin Yalman ve Falih Rifki Atay'ın Yer Aldığı Dergi Kapağı.

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1961). 7 (74): 1.

EK 9 - Pertev Naili Boratav'ın Toprak Dergisi'nde Yayınlanan Resmi

Geçen sayımızda 2 numara ile neşrettiğimiz solcu dergi (YURT ve DÜNYA) nın sahibi hakkındaki bilgiyi bu sayıda veriyoruz.

KUZU POSTUNA bürünerek körpe dimağları zehirlemek isteyenleri tanımak zaruretindeyiz.

**PERTEV
N A İ L İ
BORATAV**

Kaynak: *Toprak Dergisi.* (1955). 1 (3): 10.

EK 10 - Ethem Menderes'in, Toprak Dergisi'ne Gönderdiği Mektup.

Sayın Etem Menderesin vaktiyle Dergimize gönderdiği bir mektubun klişesini bugün bir iffihar vesilesi olmak üzere neşrediyoruz.

Ayдын: 25/11/1947	
"Toprak Dergisi" İdare Müdürlüğüne	
<u>İ s t a n b ü l</u>	
15/10/1947 tarihli mektubuna cevabıdır:	
Derginin bir yıllık abone bedeli ^{1240 ₺} posta masraflarıyla beraberdir.	
Bnr. Asu'daki adrese abone kaydettirmiş rica eder, saygılarımla sunarım.	
Adres: Etem Menderes, Kurtuluş Mahallesi Beşiktaş Cd. No:1 A y d ı n	Etem Menderes <i>E. Menderes</i>

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1955). 1 (12): 4.

EK 11 - Türkiye'ye Göç Etmiş Türkistanlıların, TBMM'ye Gönderdiği Mektup.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

ANKARA

Amerika Birleşik Devletleri Senatosunun bir kararı ile Temmuz ayının üçüncü haftasının «Esir Milletler Haftası» olarak kabul ve ilân edildiğini, 18 Temmuz 1959 günü Amerika Birleşik Devletleri Cumhurbaşkanı Eisenhower tarafından bu haftanın açıldığını gazete haberlerinden öğrenmiş bulunuyoruz. Yalnız bu haftanın programında halen Rus - Çin emperyalizminin prangası altında inlemekte olan «Dış Türk İllerinin» isimlerinin unutulmuş olduğunu derin bir teessürle müşahede ettik.

Büyük Millet Meclisimizden, bu «esir milletler haftası» programına unutulan Türkistan, İdil - Ural, Kuzey Kafkasya, Azerbaycan, Kırım ve diğer ülkelerin de dahil edilmesinin temini ile haftanın aziz ve mübarek Türkiyemizde de ilânına karar ittihazını en derin hürmetlerimizle arzeder, bilvesile sönmez ölmez bitip tükenmez azim ve imanımızı ve Büyük Meclise sarsılmaz ebedî bağlılığımızı bir kere daha teyid ederiz.

Türkiyedeki Türkistanlı Türk gençleri adına

NOT :

1. Bu telgraf, T.B.M.M. ne 26 Temmuz 1959 günü İstanbul Bayazıt P.T.T. Merkezinden 03763 mersule numarası ile çekilmiştir.

2. Telgrafın metni ve metn.ne ait haberler; 26 Temmuz 1959 günlü Türk Haberler Ajansı (T.H.A.) nın bülteninde ve 27 Temmuz 1959 tarihli Yeni İstanbul, Vatan, Yenısabah, Ulus, Cumhuriyet, Sonposta gazetelerinde çıkmıştır.

3. Türkistan ve diğer ülkeler mevzuunda fazla bilgi için Babakurban P.K. 51 Aksaray - İstanbul adresine müracaat edilmesi rica olunur.

Kaynak: *Toprak Dergisi*. (1959). 5 (57): 21.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Gülümser GÜÇLÜ
Doğum Yeri - Tarihi	Burdur-01.01.1994
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Burdur Lisesi
Lisans Diploması	Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta)
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (Pedagojik Formasyon)
E-Posta	gulumserguclu94@gmail.com